

ŽIVOT

O B S A H:

O lidové straně.

List kardinála Luçon Msgru Šrámkovi.

Královská diktatura.

Moskevský řez v čsl. komunistické sekci.

Římská otázka.

Rozmach katolických revuí.

Co život dal.

V PRAZE, dne 15. ledna 1929.

Č. 1.

Ž I V O T

František Světlík:

O lidové straně.

Samosprávné volby, které oproti roku 1925 znamenaly pro lidovou stranu jistý úbytek hlasů, hlavně ve městech, vyvolaly v našem táboře značnou diskusi o příčinách tohoto nezvyklého zjevu. My jsme od převratu viděli stálý vzestup, říkali jsme si, že rosteme na první a největší stranu v republice a najednou, místo abychom se tomuto cíli blížili, začali jsme se ho vzdalovati. Odtud zklamání a z něho prýšticí diskuse, proč jsme také o volbách samosprávných nevykonali další milový krok k řečenému cíli. Z rozhovorů těchto je patrné, že za hlavní příčiny nastalé stagnace ve vnějším rozvoji strany — že vnitřně mohutníme, nikdo nepopírá — považuje se nedostatečný instrument politické naší organizace a dosavadní taktika strany. A k těmto dvěma chci na tomto místě něco říci, celkem totéž, co jsem pravil na debatním večeru lidových žurnalistů v Praze 7. ledna 1929.

Pro politické strany programem, vybudovaným na principech katolického názoru světového, je charakteristickým jejich kantonalism. Viděti to hodně jasně na př. na německém centru, od něhož se odtrhla bavorská lidová strana. Podobné zjevy našli bychom u německé strany křesťansko-sociální v Rakousku a u katolických stran v Belgii a Holandsku. U nás všechny strany jsou organizovány celoríšsky, ale u katolíků musila se utvořit zvláštní strana jenom slovenská. Tento kantonalism — kantonalistické strany jsou pro stát největší obtíží a v Jugoslávii extrémní kantonalism vedl k rozkladu — je patrný i na československé straně lidové, která je sice organizována celostátně, ale ústřední její organizace v Praze vlastně nijak vybudována není. Zemské výkonné výbory v Praze, v Brně, Bratislavě a Užhorodě počínají si jako vrcholné instituce ve všech směrech a strana na př. při volbách postupuje všude v zemích na vlastní pěst, jinak v Čechách a jinak v ostatních československých zemích. Jiné letáky na př. vydávají se v Praze a jiné v Brně a pod. Kdybychom to vykládali příslušníkům

jiné strany, nebude prostě věřit, že by takové mrhání energie a peněz bylo možno. Armáda se čtyřmi generálními štáby bitvu prostě vyhrát nemůže.

Na principu extrémního kantonalismu — význam zemských organizací totiž nijak plně nepopíráme a zdravý autonomism je také ve straně na místě — je vybudován také náš tisk. Centralisaci nebo raději koncentraci tisku a tiskáren provedly u nás už všechny strany, které chtějí ve státě hráti trvalou úlohu, jenom tisk Československé strany lidové je podlomen úplnou decentralisací, která vede ke vzájemné konkurenci, ano ubíjení se z důvodů konkurenčních. Nutnost koncentrace našich tiskáren a našeho tisku hlásám již pomalu dvacet let. V této době nescházelo také praktických pokusů, které svědčily o dobré vůli skoro na všech stranách. Ale přes to dnešní neblahý stav, který znamená ztrátu velikých statisíců každý rok, trvá dále. Myslím, že se blíží chvíle, kdy otázka tisková musí se dostat na program našich výborů a také centrálního výkonného výboru strany. Neprovedeme-li účelnou a rozumnou koncentraci našich tiskáren a našeho tisku, nevybudujeme-li jednotnou stranickou organizaci se sekretariátem náležitě vybaveným a dotovaným v Praze, nestaneme se onou první a vedoucí stranou v republice a budeme klesat na stranu významu podřízenějšího.

Jako druhá příčina volebního neúspěchu ze dne 2. prosince 1928 uvádí se dosavadní umírněná taktika strany, určovaná ryze rozumovými úvahami. Netajím se svým názorem, že jsem taktiku tuto vždycky schvaloval a hájil a že jsem pro tento postup i v budoucnosti. Je možno, že taktika tato přinesla tam mnoho místních porážek na různých úsecích naší široké fronty, ale na druhé straně se mně zdá, že linie naší fronty na široké své čáře oproti r. 1918 a 1919 daleko postoupila. Je to jasně vidět už z toho, že r. 1928, tedy v jubilejním roce republiky, Československá strana lidová měla náměstka vlády a že v r. 1929

bude se svatováclavské milenium konat za protektorátu a finanční podpory vlády. Československá strana lidová překonala za prvních deset let své politiky rozumu a umírněnosti protiřímskou zaujatost u většiny národa a rozdvojila bývalý pokrokový blok, od něhož se občanské strany liberální odpoutaly a zahájily v otázkách kulturních politiku oportunistickou, jak bylo jasně vidět při sjednávání modu vivendi s Vatikánem, a jak je patrné i při dalším jeho provádění ve všech otázkách církevněpolitických, které jsou právě na programu. Kulturní boj ponechán je Volné myšlence a stranám socialistickým, jež v tomto oboru vede.

Je ovšem jisto, že dosavadní taktikou nedostaneme se v brzké době v oboru církevněpolitickém tam, kde všichni bychom rádi byli co nejdříve: u svobodné katolické školy, vydržované podle vzoru západoevropského státu. Za dnešních poměrů rozvinutí otázky školské by znamenalo konec každé koalice s lidovou stranou a nutnost vstupu lidové strany do opozice. Neříkám, že se navždy musíme zříci této cesty. Máme-li ji pro další dobu v plánu, tu musíme se na ni připravit. Musíme především vychovat katolický lid k ofensivě. Katolický lid je všude velký v defenzivě, v pasivním odporu, ale málokde dosud se osvědčil ve výboji. A tu má krásný úkol právě katolická akce, která chce dáti masám katolického lidu jiný charakter, chce milionové massy katolíků převést z defenzivy k ofensivě a to právě v době vhodné, kdy národové opět začínají chápat nezbytnost náboženské morálky pro svoji exi-

stenci a kdy především bílá rasa ohlíží se znova po svém náboženství středověku, které ji postavilo v čelo světa. Katolicismus v celém světě z defenzivy stol. 18. a 19. přechází k ofensivě stol. 20. S ním půjde i katolicismus československý. Tím připraví se půda i pro politickou ofensivu stran, jež stojí na principu katolického názoru světového.

Dosavadní taktika rozumu a umírněnosti, která počítala s faktickým stavem jak v našem táboře lidovém tak pokrokovém, který vlivem svého postavení po převratu má u nás ještě větší moc ve veřejném mínění než v parlamentě, vedla nás k morálním úspěchům v národě i když dosud neměla úspěchů materiálních. Mnohé části lidové strany na to poukazují, ale materiální úspěchy mohou být teprve důsledkem ideového vítězství. Myslím, že bude nutno dosavadní taktiku, která nám zjednala pověst strany národně i státně naprosto spolehlivé a tak dala základ k úspěchům dalším, zachovati na dále a čekat až na příhodnou dobu, kdyby bylo možno rozvinout otázky kulturní a zvláště otázku školskou. To ovšem znamená, že se musíme připravovat vnitřně. Musíme upevnit svoji politickou stranu, zjednat si moderní tisk a připravovat stále svoje vojsko a školit je k nastávající ofensivě, která by po případě také nám mohla být vnucena kulturním bojem, který se rovněž úsilovně chystá ze stran krajně levých. Jde o vybudování lidové strany v politickou bitevní formaci jaká je nutná v moderní demokracii. To je podmínka dalšího jejího vzrůstu a nových úspěchů.

List kardinála Luçonu náměstkovi předsedy vlády R.Č.S. Msgru Šrámkovi.

*Pane náměstkovi,
nedovedu říci, jak jsem dojat poctou, kterou jste mi prokázal tím, že jste mi poslal „Život Sv. Václava a Sv. Ludmily“ a zároveň nádherný svazek s názvem „L' Architecture Baroque a Prague“, na památku a jako projev díků, pravíte, za skromnou pohlednici, kterou jsem podepsal a kterou Vám zaslal z Remeše p. senátor Dr. J. Karas za návštěvy čl. legionářů ve Francii.*

Sv. Václav je jedním ze svatých patronů válčících zemí, které jsem měl ve zvyku vzývat každodenně za války 1914—1918 a prositi, aby se u Boha přimluvili ve prospěch svých pozemských vlastí, zúčastněných v nejkrvavějším ozbrojeném konfliktu, jaký znají dějiny.

Nádherný svazek „L' architecture baroque a Prague se svou překrásnou vazbou, luxusním

papírem, nádhernými ilustracemi a textem, bude mi památkou nesmírně cennou. Vložím do něho Váš dopis, aby napříště uchoval na remešském arcibiskupství památku na osobu, která mne jejím darováním poctila.

K Československu mne poutal již jeden úřed. styk: na žádost p. Beneše, svého zást. v Paříži, udělila mi čl. vláda r. 1919 čl. váleč. kříž.

Konečně mám uschováno 7 adres, které mi poslali z Prahy lourdští poutníci v upomínku na svůj zájezd do Remeše, kde jsem k nim promluvil v katedrále.

Kéž Boží Prozřetelnost popřeje Vaši vlasti, Francii a celému světu míru a blahobytu, jehož je mír zárukou a podmínkou.

Račte přijmouti, pane náměstkovi, výraz mé hluboké a dokonalé úcty

L. J. card. Luçon, arcib. remešský.

Královská diktatura.

Gordický uzel státní a vládní krise království Srbů, Chorvatů a Slovinců, uzel zadržnutý vraždou ve skupštině, chorvatským odporem vůči ústavě, veřejnou korupcí a politickými štvanicemi, kdy vůdcové stran už spolu přestávali mluvit, jakoby stát byl jejich soukromým podnikem, rozřal král Alexandr způsobem takřka pohádkovým. Na Hod Boží vánoční (dle pravoslavného kalendáře) zrušil vidovdanskou ústavu, zavřel sněmovnu, která byla odevzdána vojenskému eráru, rozehnal politické strany i demokratické politiky, suspendoval základní občanská práva demokratická jako svobodu tisku, shromažďování i projevu politického přesvědčení a nastolil absolutní monarchii.

A lid, z jehož vůle pochází všechna moc v demokracii, jásal, když profesor bělohorské university Petar Djordjevič přišpendlil před jeho očima zvoleným lidovým poslancům na záda propustný list, v němž vinu demokratických politiků shrnul v tento posměch:

„Vytvořily se nesčetné skupiny profesionálních politiků, bez jakéhokoli zaměstnání a odborných znalostí, jejichž jediným účelem bylo snadné nabytí výnosného postavení ve státě. Tímto způsobem se konaly pravé dostihy v plnění státu. Lidé nejméně schopní, lidé nesevdomití se prodrali do prvních řad a tak muselo dojít ve státě ke krizi nejen parlamentní, ale i hospodářské.“

Nezdá se vám styl a názvosloví toto velmi podobným onomu, jakým kdysi lidové revoluce vyháněly z mocenských posic privilegovanou kastu příživníků šlechtických? Cože, že by královská diktatura mohla mluvit k lidu také podobným slohem a že by mohla být demagogickou?

Víte, co je nejméně příjemnou věcí na této královské diktatuře? Že učinila hned z počátku několik kroků, obecně vítaných každým občanem: přišlápla hlavu korupci, prozírající státní aparát. Ministr pro státní lesy a doly Radivojevič zbavil ihned úřadu dosavadního generálního ředitele ve svém ministerstvu Samenkoviče a několik vedoucích úředníků, poněvadž přišel na celý systém podvodů ve správě státních bosenských lesů, jimiž byl stát připraven o více než 100 milionů dinárů. Vládi

da rozhodla se dále snížit radikálně rozpočet, počet úřednictva, jehož sil bude lépe využito za lepší odměnu, snížit počet ministerstev na polovinu a důkladně postavit na nohy státní i obecní správu.

To jsou populární činy; je to demagogie?

Kdo zakáže královské vládě jugoslávské, aby neučinila řadu dalších opatření, které každý občan bude schvalovat? Proč by vláda z nejrozumnější úvahy či sobecké touhy po sebezachování nepokusila se o to, vládnout v každém ohledu ve prospěch státu a občanstva?

Zůstanou i potom demokraté, kteří budou tvrdit, že je lépe bydlet v demokratickém chlívků než v absolutistické čisté světnici, ale tito demokraté už nebudou třímát v ruce nejučinnější zbraň demokratů minulého století: že vláda demokracie je obsahově lepší než vláda absolutismu, že uvolňuje lépe síly a mohutnosti národa; že rozumně a účelově vzato je demokracie lepší než absolutní monarchie. Nechme stranou všechny teorie vládní, pravdou na konec je, že ve veřejném mínění a to je základ demokracie, je demokracie souzena svými výsledky životními a žádnou ústavní teorií. Jinak by lid nejásal, když mu tyrani všech věků brali z rukou právo si vládnout!

Nový režim v Jugoslávii byl nutným životním východiskem zdravého státu z hluboké státní krise; že neuškodil prestiži Jugoslavie ani v cizině, toho dokladem je projev Mussoliniho i souhlas vysoké politiky velmocenské.

Český tisk varoval se usilovně činiti jakákoli srovnání s balkánským spojeneckým státem a naší republikou, ale jedno poučení nesmíme nevidět: ti, kdo mají v demokracii moc, mají velikou odpovědnost za to, aby demokratické vědomí lidu nebylo ničeno zneužíváním demokracie, vášněmi politických zápasů a kořistnictvím. Když spolu lidé ze stranické přebujnělosti a nenávisti už nemohou ani mluvit, upravuje se cesta situacím novým. Cena demokracie je v její životní funkci, ve filosofickém základu. Je to forma vlády a řízení národních osudů a svými výsledky také bude hodnocena. Žádný stát nemá povinnost, aby ctil demokracii nad sebe sama, aby držel demokracii i když by měl na její vady a neschopnost krotit odstředivé vnitřní síly, zajíti. Konec konců jde při tom, jakou formu vládní ten který národ

prijme, jen o to, co je rozumnější a účelnější, která forma vlády nejlépe umožňuje rozvoj všech duchovních i hmotných národních sil a zabezpečuje nejlépe trvání a bezpečnost státu.

Toho si především musíme být vědomi my všichni, kdož demokratickou cestu pokládáme u nás za nejlepší nástroj státní bezpečnosti československé a za nejlepší metodu, jak základ-

ní dějinné podmínky existence naší upevniti. Demokracie je prostředkem, nikoli účelem sama sobě. Bděme, aby se kruh těch, kdo demokracii pokládají za nejlepší metodu řízení a kontroly národního růstu, u nás nezmenšoval, a aby těm, kdo hájí demokracii, praxe životní nevyrážela z rukou nejúčinnější prostředky propagandy.

Moskevský řez v československé komunistické sekci.

„U komunistů československých byl zase předsjezdový převrat. Jílek a Bolen, kteří potřeli kdysi šmeralovinu, byli opět vyhozeni jako pravé úchylky. Moskva nařídila boj proti sociální demokracii a noví karlíňští kluci se pustili a vyhrnutýma rukama do díla proti všem, kdo vynikli pozitivní nějakou prací hospodářskou nebo odborovou (Škalák, Ficher, Vodenska). Kdo mezi komunisty vůbec pořádnou práci dělá, buď jist, že budeš zítra vykopnut. Bič Moskvy žene své stádo proti socialistickým dělníkům.“

Tak asi posuzuje tisk sociálně demokratický obrat, který nastal v komunistické straně a tak se to glossuje i v ostatním tisku české levice. Kdo pozorněji sleduje věc, nemůže však dívat se na vnitrostranický zápas v komunistické straně těmito zájmovými socialistickými brýlemi a musí uznat, že radikální řez Moskvy v české sekci je se stanoviska revolučního komunismu správný. Podívejme se jen na první důsledky změněné taktiky komunistické, jak je jako bojový příkaz formulovalo „Rudé Právo“ Podle tohoto listu je povinností všech činitelů revolučních, aby změnil taktiku komunistickou 1. v obecních zastupitelstvech, 2. mezi zemědělským proletariátem, 3. v odborových organizacích.

Všichni, kdo máme jen trochu znalostí o tom, jak dosud komunisti kde postupovali, víme, co to znamená. Komunističtí členové, přitazeni na všech těchto úsecích k pozitivní práci, začali poznenáhlu spolupracovat v některých případech rázu sociálního se socialisty ostatními. Když na př. dal český socialista návrh na zvýšení podpory chovancům chudobince, hlasovali komunisti pro. Oni pracovali společně v různých komisích, starali se o bytové otázky, stavby levných domků a lacinější pronájem jejich a tak se stalo, že nejednou hlasovali společně se stranami i nesocialistickými,

s vyloženými měšťáky. Osobní tento pracovní styk mírnil třecí plochu mezi komunisty a ostatními stranami; velmi mnozí komunisté vynikli v obcích osobní slušností v jednání a opravdovým zájmem o záležitosti obecní, takže budili u svých odpůrců dojem: „tak vida, ono se s nimi dá po dobrém přece vyjít“, a u svého komunistického členstva vytvářeli náladu: „no, s některými měšťáky by to tak ještě ušlo“ Zkrátka: obecní zastupitelstva v malých a středních obcích tvořila jakýsi základ spolupráce komunistů s ostatním občanstvem, byla místem, kde komunism srůstal se společností občanskou tenkým sice, ale živoucím dotekem. Tento postup opravdu s revolučního stanoviska byl nebezpečím, poněvadž neutralisoval komunistickou bojovnost v životním prostředí komunistů. „Rudé Právo“ bouřilo proti buržoasii, zatím co komunističtí členové v samosprávě s buržoasními zástupci se dohadovali o kompromisu. Nuže, nová směrnice zní: ostrý boj komunistických členů v obecních zastupitelstvech proti všem akcím a návrhům měšťáckých a sociálně reformistických stran a proti všem uspávacím návrhům i dělníků těchto stran, obráceným třeba ve prospěch dělnictva. Třídní boj pěstovat hned v obcích, v továrně, všude, kam komunista vstoupí.

Mezi zemědělským dělnictvem musí komunisti provést do důsledků hesla pozemkové dělby nejen proti staré šlechtě, ale i proti nové šlechtické vrstvě agrární, která si velkostatky starých majitelů rozebrala a teď ve své nenasycenosti bere chudíně i ta práva, která chudina v oblastech velkostatků šlechtických i církevních vždycky po staletí měla: sbírat zdarma lesní plodiny, klestí, šišky a drobné dříví v lese, stejně jako mírně se přizívat na polní úrodě. To bylo vydržené staleté právo užívací a jeho funkce sociální se nesmí přezírat. Byla to tichá dohoda velikého šlechtického majetku pozemkového s nejnižší venkovskou i chalup-

nickou chudinou: žít a nechat žít. Mírné krádeže na panském nebyly vůbec v mravním cítění lidu za krádež považovány, když však se o tyto latifundie rozdělila nová šlechta zbytkářská, zrušila toto právo nejružnějšími zákazy, ostrým dozorem a dokonce přišla do parlamentu s návrhem privilegovaného, mimořádného zákona proti polnímu pychu a zřízení nové policie venkovské, která by měla právo šacovat sukně chudých žen a provádět tělesné prohlídky, kdyby bylo „důvodné podezření“, že jde o zlodějkou... ne zlatých hodinek, ale bílé řepy na panském. Tohoto obratu musí komunistická propaganda využít a žádat rozdělení zbytkářské půdy ve prospěch bezzemků a malých chalupníků na vsi. Boj proti zbytkové šlechtě a kulakům na české vesnici, toť heslo komunismu pro venkov. Třídní boj do vesnic.

Stejně jako v obecních zastupitelstvech, provádí komunistická strana změnu taktiky odborových organizací v mzdových bojích a jednání heslem: pryč se smířcím řízením. I to je pro revoluční, převratovou stranu samozřejmost. Vůdce odborových organizací, zvyklí na denní lopotnou práci se získáváním členů, které museli udržovat plněním drobných jejich žádostí o různé porady, intervence a jiné, rozmýšleli se vždy velice než se pustili do otevřeného zápasu se zaměstnavateli a daleko spíše byli ochotni vyjednat si zvýšení mezd cestou smírnou. Uvedme příklad myšlení takového komunistického odborového tajemníka. Zaměstnavatel třeba textilní továrny, jejíž objednávky docházely, snížil náhle pracovní dobu na tři dny v týdnu, nebo žádal snížení mezd o 20 procent při plné zaměstnanosti na přechodnou dobu, než továrna dostane zakázky. Komunistická revoluční taktika by žádala boj a odpověď stávkou. Komunistický odborový tajemník uvažoval takto: teď do stávkou jít znamená, že továrník bude mít radost a že to, co se bál udělat sám, totiž výlukou, uděláme mu my sami; že mu zahrajeme do noty, přesně podle jeho přání. Za druhé dělníci budou bez zaměstnání a budou nadávat a organizace bude nucena vydávat své peníze na podporu v nezaměstnanosti; budeme být dvakrát. Proto bude nejlépe, když se dohodneme, vstoupíme do smířčí komise a tam vyjednáme, že zaměstnavatel sleví 50% svých požadavků, totiž přistoupí na zaměstnanost pět a půl dne týdně, nebo snížení mezd jen o 10%, to vše s ujištěním, že jde o přechodné ujednání do doby plné zaměstnanosti. Myšlení tohoto komunistického odborového tajemníka je rozumné a v zájmu dělníků, ale není revoluční, není komunistické.

Ano, ono je protirevoluční, ono vzbuzuje v dělnících víru, že s kapitalisty se dá jednat po dobrém, že se s nimi je možno dohodnout a ulamuje se tak hrot třídnímu vědomí dělnictva a třídnímu boji. A působí tu ještě něco. Vrstva odborových sekretářů směřuje vůbec povahou svého zaměstnání, svou odpovědností za jmění a stav členstva odborů, svým lepším způsobem života k reformismu, k touze, aby se spory vyřídily bez bolestných operací, bez stávek. Každý, kdo se zapracuje do hospodářské, družstevní nebo odborové práce, stává se opatrným, aby neztratil ovoce a výsledky té práce, stává se tichou brzdou revolučního elánu a otevřenou brzdou přímých, riskantních, revolučních akcí strany. Komunism je armáda na pochodu, stále demokratická vrstva v komunistické straně je svým vědomím pracovní odpovědnosti a bázní před hazardním rizikem překážkou bolševisace strany. Komunism je armáda na pochodu, stále v pohybu, kočující, pohyblivá jízda; jen tak má revoluční význam. Starší soc. demokrati ve straně komunistické chtějí, aby tato armáda lehla táborem na jednom místě, zakopala se. Aby se zapálily revoluční ohně v táboře, navarilo černé kafe a rozdala menáž v stanech. Po čase by se pohyblivé stany zaměnily na dobyté táborové půdě za statky pevné, chalupy vesnice a dobyvatelé, vtrhnuvší do dobyté země by srostli s okolními vesnicemi a lidem. Stali se buržoasií poněvadž jiného ideálu socialismu, zbudovaný na vědeckém materialismu, nemůže mít

Soc. demokratické myšlení mezi komunisty, to je ta mentalita, která vidí život a žije s ním, která má revoluční jankovitost strany, nechce pustit vrabce v hrsti pro naději na 10 vrabců na střeše; to je ta vůle k pozitivní práci všude. Tato mentalita je živoucí silou, ona chce mít sice marxistický odznak v dírce na kabátě a ať se ho nikdo urážlivě nedotkne (proto se soc. demokracie neodvážá na sjezdu Marxe se zřít), ale chce pracovat tak, aby byly hned vidět výsledky. Sociologicky to nejde jinak než spoluprací, reformou a tento proces, toť srůstání horní vrstvy dělnické a sociální demokracie vůbec s měšťanskou vrstvou; je to vrůstání do buržoasní společnosti. Nová komunistická taktika pak znamená: přerušit tyto šlasy, spojující dělnický proletariát s měšťáckou a občanskou společností. Odtrhnout odbory od kapitalistické soustavy, zmařit jednání v dohodě a začít boj. Toto počínání je sice marné, poněvadž odporuje životu a jeho přirozeným zákonům, ale jinak nelze třídní boj organizovat. Horní vrstvy socialistické, které revolucí mohou mnoho ztratit, ale nic nevyzískat, jsou z důvodů

sociálních pro bolševický komunism ztraceni. Sociální revoluce musí znamenat aspoň přechodně (to musí vidět i ti, kdo v ni věří) příchod bídy, zmenšení výroby a životní úrovně ... a proto ta část dělnické třídy, která sociálně stoupla a jejíž ideálem dnes je býti živ jako průměrný měšťák neboli buržoa, ta je definitivně, podle všech zkušeností i marxistických teorií, pro revoluční cíle ztracena. To, co se stalo, už je revoluce, část dělnické třídy se domohla lepší životní úrovně; bude sice podporovat sociální reformy ve prospěch ostatních dělníků, ale bude proti revolučnímu zvrácení dnešního řádu, z něhož žije, do kterého vrostla a jehož je tedy oporou. Tato vrstva bude

stále politicky na levici, jako byla vždy liberální průmyslová buržoasie proti šlechtě feudální, i když tato šlechta ztratila společenskou moc a nabyla ji výhradně výrobní buržoasie, ale sociálně se pohybuje sociálně saturovaná část socialistů do prava. Vývoj celkový v sociálním ohledu jde sice doleva, to jest k rovnoměrnějšímu rozdělení národního důchodu a příležitosti ke kulturnímu životu, ale zlevice sociální se oddrobují kry právě tím pohybem vpravo. Nad všemi teoriemi vítězí život, usměrňující zápasy v harmonie zájmů a rozkládající opět vyžilé formy bojem v životní útvary nové.

Vnitropolitická situace republiky.

j. - Dvouletá bilance dnešní vlády, první vlády republikánské bez účasti socialistů, nedopadla pro strany sněmovní většiny špatně. Výsledky činnosti vládní je nutno řešiti programem, který chtěla uskutečniti. Je proto dobře připomenouti, co označil Antonín Švehla, představuje svůj kabinet sněmovně, za úkol budoucnosti: „Odhlasovali jsme zákony sociální, které znamenají zlepšení životní úrovně hospodářsky slabých vrstev občanských. Chceme-li však pokračovati na této cestě, zabezpečiti provádění přijatých zákonů a docílití postupného jejich zdokonalení, musíme pečovati o zachování výrobní zdatnosti, rentability podnikání a tím zabezpečení státních příjmů.“

To bylo řečeno v prosinci r. 1926 a za dvě léta potvrdil tisk oposice, že se tento úkol úplně zdařil. Národní produkce stoupla v desátém roce republiky o 10 procent nad úroveň předválečnou a nezaměstnanost poklesla pod 30.000, to jest na míru nejmenší od počátku trvání státu.

Přes tyto velmi dobré výsledky, jaké nemohla dosud zaznamenati žádná vláda, přes dobrý finanční stav státu nedopadly volby do zemí tak, aby vládní strany ve své jistotě nebyly zviklány. Volby do zemí nemohou sice podle ústavy rozhodovat o změně vlády, k tomu jsou podle zákona určeny volby parlamentní a je nesmyslné, dovolávati se demokracie k rušení zákona svrchovaně demokratického; výsledkem zemských voleb by také vnitřní jistota většinových stran věru ohrožena nebyla. Jde o něco jiného, jde o strany, jako takové, a tu je nutno pochopiti, že žádná stra-

na nemá ochotu obětovati se pro vládu až k ohrožení sebe sama a že pro zbytek volebního období bude hledět získati si znovu obecnější popularitu. Toto odhodlání stran pak není tmelem, jenž by byl schopen držeti strany zvláště pevně, u sebe a dokonale nutili je dále k mimořádným obětem. Tato psychologická situace je také příčinou dnešních těžkostí vlády a nerozhodnosti většiny, co bude, vlastně, co má býti dále.

První strana, která po volbách přišla s takovým, už skoro volebním programem, byla strana republikánská. Přišla s požadavky, nepřijatelnými nejen oposici, ale ani stranám vládní většiny. Požadavek zřízení živelních a dobytčích pojišťoven znamenal v stylisaci republikánské strany, aby venkov byl úplně vydán v moc této strany i v těch oblastech, kde tomu tak není. Kdo by chtěl dostat náhradu živelních škod, proti nimž se pojistil, musel by si přinést legitimaci se zeleným čtyřlístkem. Na štěstí touha agrární byrokracie není stejná s potřebami venkovského lidu, jehož odpor proti pojišťování, zejména v krajích méně živelními pohromami trpících, je také živelný. Ostatně by podpory dostali zase především velcí statkáři, nikoli drobní zemědělci. Stejně nepřijatelným je požadavek zřízení zvláštní zemědělské stráže podle návrhu zákona proti polnímu pychu, poněvadž tu jde o získání vrchnostenských práv nad venkovem a toto právo nesmí stát přepustiti žádná straně. Ustanovení v návrhu zákona, že polní stráž smí zadržeti a prohlédnouti osoby „důvodně podezřelé“ z polního pychu, je už přímou provokací zbudnělé moci a smích komunistického

listu, že zbytkoví statkáři touží po právech starých vrchností na *ius noctis primae*, není v této souvislosti satirou nepřiléhavou.

K souboru volebních požadavků, těsně po zemských volbách prohlášených, připojili republikáni vyhrůžku novými volbami, kdyby sněmovna neukázala dost porozumění pro tuto agitaci. Volební vyhrůžka platila vládním stranám, poněvadž opozici byla by taková výzva nesmyslnou a mezi stranami vládní většiny především straně lidové.

Jenomže těm, jimž byla rukavice hozena, nenaskočila husí kůže a rukavici zvedli. Volby? Dobrá. Kdy? A kdo je bude provádět? Lidová, stejně jako ludová (i německá křesť. sociální) strana ztratily ve volbách určité procento hlasů především proto, že nešly s žádným heslem do voleb a nevyvinuly takřka žádnou agitaci; to především proto, že nepokládaly tuto příležitost za vhodnou k plánovité akci. Na venek se to krylo nepolitickou povahou zemských a okresních voleb.

Lidová strana také neukázala po volbách (ba ani ludová ne) zdaleka tolik nervosy jako republikáni, jsouc si vědoma toho, že rok 1929, kdy se ukáží všechny dobré účinky zákonů z minulých dvou let a také zvýšená náboženská činnost roku svatováclavského nejen sanuje všechny ztráty, ale ještě bude znamenat vnitřní rozmach hnutí a pobídku nové aktivity. Při tom je úplně lhostejno, budou-li volby z jara, v létě, nebo až v pozdním podzimu, poněvadž potom by stejně nebyla možná vláda bez lidovců, jsouc pravděnepodobněji široká koalice agrárně-socialisticko-lidovecká. Pro koho by tato koalice (a každá jiná) znamenala zmenšení državy, jsou republikáni. Vedle tohoto důvodu však, který je s to ochladiti rozpálené hlavy těch republikánů, jimž se zdá, že mohou požadavky stupňovat, je tu důvod další, proč skutečně vedoucí lidé jsou na rozpacích, co dále a proč do voleb chuti nemají.

Je to vůdcovský problém republikánské strany. Antonín Švehla, jediný ze všech ve straně, který vedle skutečných státnických schopností má i autoritu, leží těžce nemocen v Hostivaři už celý rok. Denně jezdí k němu dva lékaři a žádný nevěří v návrat nemocného do aktivní politiky, aspoň ne v dohledné době.

Kdo na jeho místo?

Ve straně je několik kandidátů, z nichž nejschopnějším, ale i své vlastní straně nejméně průhledným, jest dr. Milan Hodža, Slovák. Ale už tím, že je ze Slovenska, že je stranicky popřevratový homo novus a že jeho

posazení se na místo Švehlovo by odsunulo staré veterány agrární strany v Čechách, resp. na Moravě, jsou proti němu ti z českých agrárních vůdců, kteří aspirují na osiřelý stolec předsedy strany, nebo kdož by se ve stínu Hodžově viděli navždy politicky pohřbeni.

Rok nepřítomnosti Švehlovy ve vlastní straně učinil i méně pozorným pozorovatelům zřejmou metamorfosu strany, která by jinak ještě tak jasně nevynikla: přesun mocenského těžiště ve straně z křídla domovinářského na křídlo nových nabyvatelů zbytkových statků a vrstvu průmyslového a domovního majetku. Je to vidět i na taktice republikánského tisku vůči straně lidové: před šesti lety útočil tento tisk na ni, že nepřije domovinářům půdu, že hájí velkostatek; dnes čije opět v lidové straně hnutí opačné, posun doleva a obviňuje stranu ze sklonů levě sociálních. Bezdůvodně tenkrát jako dnes, ale je to charakteristické pro náladu a tendenci strany útočící. V této době více než kdy před tím, potřebovala by strana vůdce jasného zraku, pevné ruky a autority a právě v této chvíli ho ztrácí. Někteří čeští vůdci republikánští bojí se pustit Hodžu na první místo proto, poněvadž by si k svým schopnostem získal tak za krátkou dobu i autoritu vůdcovskou a že by oni byli odstaveni do druhé řady. Jsou pak někteří, kteří se proti Hodžovi exponovali přímo, obvinivše ho dokonce z činů, které my spojujeme s představou politiků maďarské výchovy a slohu. Jiní zase dávají zcela zřejmě najevo, že odsuzují protihradní činnost skupiny V. Dyka, Borského a Vraného, s nimiž bývá spojováno jméno Hodžovo jako sympatisujícího nebo inspirujícího protektora. Když nedávno „Venkov“ (sen. Vraný) podnikl prudký útok na ministra Beneše, ohlašuje přerušování osobních styků republikánských poslanců s ním, jako prostředek nátlaku na jeho odstoupení, nestačili v kanceláři prezidentově brát do ruky telefon, aby vyslechli, že ten a onen přední republikánský poslanec s touto kampaní nejen nic společného nemá, ale ji i odsuzuje.

Vnitřní vůdcovský spor ve straně ministerského předsedy, to jest také, jenž původní provisorium náměstnictví Šrámkova proměnil v definitivní skoro vládní formu. Předseda republiky žádal několikrát na republikánské straně, aby učinila rozhodnutí o svém vedení a jmenovala předsedu vlády. To se nestalo z několika důvodů. Předně nemocný ministerský předseda Švehla, muž, který celý svůj život žil politikou a pro politiku, visí na po-

litické své činnosti každou uvědomělou myšlenkou, která jeho nemoc osvětluje paprskem naděje. Politika je Švehlovi víc než rodina, je mu všecko. Proto předčasně vstal z lože loni před presidentovými narozeninami a prohlásil, že má ústavního zástupce po dobu své nemoci. Ohled na tuto osobní stránku věci přiměl republikánský výkonný výbor k prohlášení, že o svém zástupci může rozhodnouti jen Švehla. Část to myslí až do dneška upřímně, část proto, že tím odsunuje druhé od uchvácení prvního místa.

Dlouhotrvající provisorium, vyvolané Švehlovou nemocí, dráždilo ovšem prestiž číselně největší strany sněmovní i vládní a tak se vynořil požadavek, aby Msgr Šrámek se svého úřadu náměstka vzdal ve prospěch člena republikánské strany. Věc ovšem není tak jednoduchá. V minulém roce (1928) by to z prestižních důvodů nepřipustila strana lidová. Teprve, když seznala strana i tíhu odpovědnosti, která je rubem cti, byla zjednána psychologická základna pro možnost této přeměny. Po částečném volebním neúspěchu si někteří v lidové straně řekli, že o takovou funkci a odpovědnost není co stát. Ale ovšem republikáni nemají práva žádat místo náměstka. Za to, že nechtějí nebo nemohou jmenovat nového ministerského předsedu, nikdo nemůže a nikde také není psáno, že státi v čele vlády má člen nejsilnější strany. Nikoli, i malé a menší strany než strana lidová mohou býti páteří vlád. Demokracie je výběr nejlepších, ne privilegiem nejsilnějších.

Postoupiti místo náměstka vlády jest tedy ústupkem straně republikánské a kdyby k němu došlo, musely by býti splněny určité podmínky; hlavní z nich pak jest ta: strany

většiny se musí dohodnouti, chtějí-li vládnout dál nebo ne. Prakticky to znamená, budou-li letos volby, či nikoli a budou-li, kdy. Za druhé musí býti dohoda o sněmovním programu do doby voleb. Kdyby měly býti na příklad volby v červnu, nemůže se sněmovna pustit do žádného zásadního a trvalejšího řešení ochrany nájemníků, jejíž platnost byla loni v březnu prodloužena o rok. Až bude jistota o těchto věcech, pak se může mluvit o definitivním vyřízení vedení vlády do konce tohoto sněmovního období. Pak by mohla republikánská strana převzít místo náměstka Švehlova, aniž by tím ovšem byla lidová strana z presidia vládního vyloučena. Kdyby pak měl býti náměstkem, kdo není dnes v kabinetě, žádala by lidová strana rovněž jednoho ministra.

Přes to, že republikánská strana asi volby v tomto roce (v létě) nebude chtít, poněvadž po nich by problém: kdo na místo Švehlova, musela ihned řešit, velikých nějakých programových činů tato vláda už asi schopna nebude, neboť nervosa, vyvolaná jednou hrozbou voleb, zcela nezmizí. V druhé polovici volebního období ostatně žádná vláda není ochotna obětovat svou popularitu státním zájmem v míře tak veliké jako těsně po volbách. Rok svatováclavský ovšem bude znamenitým propagačním rokem státní myšlenky československé a korunuje tak před cizinou veliké dílo hospodářské, jež tato vláda v posledních dvou letech dovršila. Ať přijde cokoli v tomto roce, největší povinností strany lidové jest sbírat všechny vnitřní síly k novému nástupu a provésti nejvšestrannější přípravy k programovému utkání volebnímu, k němuž daleko už asi není.

J. Krlín:

Ř í m s k á o t á z k a.

Před vánočními svátky prošla denním tiskem zpráva, že v blízké době má dojít ke konečnému rozřešení římské otázky, ježto mezi Vatikánem a Quirinálem byla sjednána již dohoda. Tato zpráva byla však brzo popřena samotným kardinálem Gasparrim. Ale přes to nebude bez zajímavosti, uvědomíme-li si celého dosahu otázky římské, jejího velikého významu a i obtíží při jejím řešení.

Otázka římská jest, jak dí známý publicista francouzský, Jean Cavrère v díle „Le Pape“, konfliktem právním a jedná se při ní o to, zda Itálie, uvědomivši si svou jednotu národní,

měla právo k uskutečnění té jednoty obsaditi hlavní město, jímž jest Řím. Dále zda papežství, které jest v Římě od dob svatého Petra, které v Římě prolilo krev tolika papežů mučedníků, které po pádu císařství zachránilo Řím, které jej vyzdvihlo z trosek, které ho obnovilo v plné nádheře, které jako suveren v něm trvalo od r. 800 se souhlasem celé Evropy, a které vládlo slavně nad tím městem po 11 století, zda papežství má právo držeti Řím, jako jej drželo do let sedmdesátých minulého století. (v. Le Pape 201—202.)

Uvědomíme-li si tyto dvě věci, bude nám

jasno, jak těžce řešitelným jest celý problém a pochopíme i zároveň, že tolik děl a studií se jím již obíralo a dosud obírá. Pochopíme obojí tím spíše, uvážíme-li, že Itálie jest zemí katolickou a že i někteří z těch, kteří pracovali na známém garančním zákoně, byli lidmi opravdu věřícími, a že katolíci italští vždy těžce nesli a dosud nesou nepřátelský stav mezi Vatikánem a Quirinálem, který nastal po vyhlášení garančního zákona.

Hodlám v této stati všimnouti si předně garančního zákona, dále vývoje Itálie a papežství od r. 1871 a konečně uvésti některé možnosti řešení otázky římské.

I.

„Garanční zákon“, který byl vynesena dne 13. května r. 1871, a jímž vlastně bylo teprve dokonáno sjednocení celé Itálie, skládá se ze dvou částí. V první části o 13 paragrafech jedná se o prerogativách Velekněze a Svaté Stolice, kdežto část druhá mluví o vztazích mezi státem a Církví v Itálii v par. 14—19. Byl vydán v Turíně a jest podepsán králem Viktorem Emmanuelem, dále státníky: G. Lanzori, Visconti-Venostou, G. de Falco, Q. Sellou, C. Correntim, E. Ricottim, G. Actonem, S. Costagnolou a G. Gaddou.

V zákoně se uznává osoba papežova za nedotknutelnou. Atentát proti ní a volání po něm jsou trestány jako jsou trestány, dopustí-li se jich kdo proti králi. Urážky veřejné, spáchané tiskem i činem jsou trestány podle par. 19. S. z. Diskuse o věcech náboženských jest svobodná (par. 1. a 2.). Vláda vzdává Veleknězi na území království pocty jako suverénovi. Má právo udržovati si gardu ke své osobní bezpečnosti a k udržení paláce. Ve prospěch Svaté Stolice skládá vláda ročně 3,225.000 lir na vydržování stráže, na udržování paláců a církevní potřeby Svaté Stolice. Tato dotace jest zapsána v knihu státního dluhu pod formou ustavičné a nezczitelné renty. Jest zbavena všech daní a nebude moci býti zmenšena ani v případě, kdyby pozdější vláda sama si vzala za úkol, starati se o úhradu nákladů na musea a knihovnu. (par. 3. 4.) „Velekněz mimo dotaci, vyznačenou v par. 4., užívá dále (gordere v italském znění, jouir ve znění francouzském) apoštolských paláců Vatikánu a Lateránu se všemi budovami, zahradami a územím k nim náležejícím, jakož i vily Castel Gandolfo se všemi jejími příslunostmi a zařízeními. Tyto paláce a vila a co k nim patří, jakož i musea, knihovna, sbírky umělecké i archeologické, v nich umístěné, jsou nezczitelné, nepodléhají zda-

něním a nemohou býti vyvlastněny ke všeobecnému dobru.“ (par. 5.)

Během prázdnin nikdo nesmí obmezovati svobodu papeže a kardinálů, ani nesmějí býti rušeny koncily a konklave. Žádný důstojník veřejné služby nesmí vkročíti do Vatikánu, leda se svolením Veleknězovým, koncilu a konklave. Jest zakázáno prohledávati listiny, dokumenty, knihy v úřadech nebo kongregacích. (par. 6., 7. 8.) Papež jest úplně svoboděn ve vykonávání všech funkcí svého duchovního úřadu a na dveřích římských chrámů může vylepovati vyhlášky, týkající se těchto úkonů. Duchovní, kteří dlí v Římě, aby vykonávali rozkazy papežovy, nesmějí býti pronásledováni a vyslychání v těchto otázkách státními úřady. (par. 9. 10.) Vyslanci cizích vlád u Svaté Stolice mají immunitu a výsady jako diplomatictí zástupci podle práva mezinárodního. Vyslancům Svaté Stolice u vlády italské jsou zajištěna všechna obvyklá práva při vykonávání jejich mise a při nastupování. (par. 11.) „Velekněz koresponduje přímo s episkopátem a celým katolickým světem beze všeho zasahování italské vlády. Za tím účelem může míti ve Vatikánu a v ostatních svých residencích poštovní a telegrafní úřad, obstarávaný vlastními úředníky.“ Kurýři Svaté Stolice mají práva jako kurýři cizích vlád. (par. 12.) Semináře, akademie, koleje a jiné katolické instituce v Římě, založené pro vzdělání a výchovu duchovních, budou záviseti toliko na Svaté Stolicí bez každého vměšování školských autorit království.

Prvý paragraf druhé části garančního zákona zrušuje restrinkci práva shromažďovacího členů katolického kleru. Vláda se zříká práva apoštolské legace na Sicílii, biskupové nejsou nuceni skládati přísahu králi, beneficia smějí býti dávana toliko občanům italským, mimo římské. Vláda ruší exequaturní placet královská při uveřejňování aktů apoštolské autority. Vyňata jsou beneficia, o nichž jest řeč v předcházejícím článku. (par. 14. 15. 16.) Ve věcech duchovních a disciplinárních není dovoleno žádné odvolání proti aktům apoštolské autority. Vyňata jsou akta, odporující zákonům státním a veřejného pořádku, nebo urážejí-li práva soukromých osob a mohou býti trestána, jsou-li příčiny. (par. 17.) Dalšími zákony bude přihlíženo k reorganizaci, udržování a administraci církevního vlastnictví v království. (par. 18.) Tímto zákonem se ruší všechna ustanovení, která byla až dosud v platnosti. (par. 19.)

Pius IX., který vládl v době, ve které byl

zákon vyneseno, přirozeně ho neuznal, jako neuznal vtržení do Říma vojska generála Raffaela Cadorny 20. září 1870 a obsazení Říma. A uvalil na garanční zákon klatbu. Chtěli-li, nebo domnívali-li se strůjci zákona, že jest jím navždy a uspokojivě rozřešena otázka římská, pak se zklamali naprosto. Dlouho ovšem se Italové zdráhali uznati to, a bylo třeba války a vnitřní změny, aby si to uvědomili. „Garanční zákon,“ napsal liberalistický list „Tempo“ r. 1921 v době diskuse o garanční zákon, „byl formulován v době, ve které bylo hlavní starostí nepovolovati nic papežství, co by mohlo znamenati skutečné nebo jen zdánlivé zmenšení suverénních práv italského státu na celém národním území. Chápeme dnes, že tato starost bránila autorům zákona odkrýti ve svém nitru motivy, pro které byla Svátá Stolice nucena nepřijmouti zákona, který ji uvrhoval v podřízenost špatně předstíranou.“

Ostatně, třeba uznati, že zákonem není ani zaručena suverenita Veleknězova a v zákoně není papeži ani přiznán za jeho vlastnictví Vatikán a ostatní budovy, neboť jich smí papež toliko užívati a nesmí s nimi volně disponovati, prodati je a podobně. Ostatně samy tyto články popírají extraterritorialitu Sváté Stolice. A pak, jakou má platnost zákon, který nebyl nikdy přijat, a který nebyl tedy ani nikdy ratifikován? Kdyby to byl papež přijal, nebyl by ničím jiným než každý Ital, a státní zákony by platily pro něho jako pro každého druhého. Svátá Stolice, jež jím ztrácí své území, které bylo dosud v jejím držení, nad kterým vládl papež suverén, nepodrobený jiné vyšší moci, nemohla uznati zákon, který jí dával jiný suverén, jenž se i uvoloval zajišťovati a bdíti nad přiznáváním určitých práv papežů. Státní moc bude chrániti a trestati ty, kteří by mu ublížili. Byl by divným suverénem, spíše, jak kdosi praví, byl by hostem v domě cizího suveréna. Zkrátka, garanční zákon jest jednostranný, jest jen italský bez internacionální platnosti, na kterou se ostatně při jeho vynesení ani nepomyslílo a změny vlád mohou lehce způsobiti i změnu zákona samého, ne-li naprosto jeho zrušení.

Pius IX., který byl při svém nastoupení na papežskou stolicí přijat velice nadšeně celou Itálií, stal se u části italského lidu, nepřijav zákon, který prostě přijati nemohl, nenáviděným. Nepřátelé Církve využívali každé příležitosti, aby tuto nenávist ještě zostřili, ba nestyděli se ani takových lží, jako byla ta, že Pius IX. byl dříve zednářem a činným členem zednářské lóže americké. V tisku se o něm psalo

útočně a nenávidně, hanlivě písničky byly na něho skládány a ještě po jeho smrti se vybijela ta neodpustitelná zášť na ostatcích mrtvého a velikého papeže.

Neuznali zákona ani nástupci Pia IX., Lev XIII. a Pius X., kteří se dožadovali úplného obnovení bývalého papežského státu. Pius X., velekněz mírný, slavnostně protestoval proti „králi, který nespravedlivě drží území“ a několikrát vyzýval katolický tisk a katolický lid k ustavičným protestům proti současnému stavu. „Nikdy nesmějí býti opominuty, děl, slavné protesty, které Svátá Stolice ustavičně vysílá a vysoké důvody, které ji k tomu opravňují.“

A poslední dva papežové, Benedikt XV. a Pius XI. nečinili a nesmysleli jinak, jak svědčí encyklika Benedikta XV. „Pacem“ ze dne 23. května 1920 a encyklika Pia XI. z 23. prosince 1922. Právě J. Sv. Pius XI. v encyklice „Ubi arcano“:

„Původ a božská povaha Naší moci, jakož i svaté právo komunity věřících, rozšířených po celém světě, vyžadují, aby tato svatá moc nezávisela na žádné autoritě lidské, aby nebyla podrobena zákonům lidským, byť i ty zákony chtěly chrániti svobodu velekněze římského pomocí nebo garanciemi. Vyžadují konečně, aby ta práva a ta moc byla úplně nezávislá a jevila se takovým zřejmým způsobem.“

My tedy, dědic myšlenky jakož i hrdinnosti svých předchůdců, majíce jako oni jedinou autoritu náležitou v tomto vážném problému, obnovujeme zde protesty svých předchůdců pro hájení práv a důstojnosti apoštolské Stolice. Činíme tak, ne abychom ukojili marné bažení po světské moci, zač bychom se styděli, nýbrž abychom splnili svůj přesvatý úkol a v přesvědčení, že po smrti budeme za své činy odpovídati božskému soudci.“

II.

Od r. 1870 a 1871 uplynulo více než půl století, a čas, který bývá zván nejlepším lékem, působil za těch padesát let blahodárně. Itálie se změnila nesmírně a nynější stav sotva lze srovnávati se stavem před šedesáti lety. Patriotism, který slučoval Italy ve druhé polovici minulého století, neopadl, ale prohloubil se. Zášť určitých kruhů italské společnosti rovněž časem ochabovala a dnes si ji připomínají Italové, hanbíce se za ni.

Ostatně, třeba uznati, že mezi Vatikánem a Quirinálem napětí ochabovalo dosti rychle, díky vešikým papežům a díky jistě ostražitosti vlády.

Tisk liberální leckdy ostře štvál, ale vlády, které viděly dále než rozeštvaný nevěrecký tisk, podporovaný zednářskými penězi, jednaly velice laskavě.

Politický vývoj též dobře se osvědčil. V Itálii jako na celém světě ostatně v letech devadesátých minulého století začal mohutněti marxistický socialism, který značně oslaboval dříve všemocné liberály. Zatím katoličtí vůdcové se ujali práce a hlavně na sociálním poli vyvíjeli intenzivní činnost. Politického života se ovšem nemohli účastniti utvořením samostatné strany a jako samostatná politická strana, nýbrž toliko jako jednotlivci. A váhy katolíků a vysokého čísla jejich hlasů ve volbách si byli dobře vědomi liberální vůdcové, v první řadě nejpřednější z nich, Giolitti. Ovšem, s těmi hlasy a s tou vahou nebylo lze počítati při politice protikatolické nebo protipapežské, to věděl dobře Giolitti a proto svým vlivem, který byl v Itálii ohromný, umírnil ostří liberalistického tisku a tím stále zmenšoval nepřátelství katolíků. A nejen to: V Itálii od r. 1871 byla v platnosti řada zákonů, které těžce se dotýkaly katolíků, zákonů nespravedlivých a výslovně

laických. Giolitti a jeho vlády, a v Itálii byly jen liberální vlády, ve kterých byl některý socialista a katolík, nedbal plnění těch zákonů, které tak prakticky neměly toho vlivu, který měly theoreticky, „Non expedit“ nebylo proto též tak zdůrazňováno a vliv katolíků se stále více uplatňoval.

A konečně, nelze zapomenouti, že Itálie v ohledu náboženském se opravdu velice změnila. Sledujeme-li literaturu italskou od let sedmdesátých, vidíme, jak se ta změna stále více rozšiřovala a prohlubovala. Náboženská obroda zachvacovala netoliko inteligenci, nýbrž pronikala i mezi lid. Ve XX. století vzniká v Itálii řada spolků, které jsou postaveny na katolických principech, jest vydáváno mnoho nových časopisů, jsou zakládány syndikáty katolických dělníků v obcích, díky veliké práci znamenitého komunálního pracovníka Dona Sturzy, katolíci nabývají stále většího vlivu. Zednáři, kteří se tím znepokojili, marně pořádali v Římě kongres, na kterém byla předpovězena blízká smrt papežství. Papežství naopak mohutnělo stále více, láska ku papežům rostla stále více a více.

Dokončení příště.

Věda - literatura - umění.

J. Krlín:

Rozmach katolických revuí.

V r. 1918 byli jsme my, čeští katolíci, dosti chudí na časopisy. A ty, které byly, vycházely nepravidelně a vnitřní svou náplní nedosahovaly nikterak výše našich odpůrců. Tehdy byla „Studentská hlídka“ přetvořena na „Život“, který vtrhl do českého prostředí nebojácně a po několik let byl tribunou mladých lidí. Sešklupil kolem sebe řadu pracovníků z různých oborů a mnohé z nich i vychovával.

Během dob „Život“ nedostačoval a pak se i měnil. Proto několik jednotlivců, nespokojených s dosavadním stavem, hlavně přepolitováním života katolického, začalo vydávat nový časopis s význačným názvem: „Rozmach“ Tato revue sloužila několik let věrně katolické myšlence, a když splnila své poslání, ustoupila „Akordu“.

„Život“ si všímal celého života, nezapomínaje hlavně na duchovní hodnoty, jichž bylo lidem tolik třeba. Ovšem problémů, které bylo nutno řešiti, bylo veliké množství, takže nebylo

lze soustavně věnovati pozornost určitým odborům a kulturním fondům. I nastávalo rozlišování a touha několika pracovníků v určitém odboru, vydávati nový časopis, který by byl věnován toliko jistému odvětví myšlenkovému. Prvým, kdo tu touhu uvedl v čin, byl mladý dominikánský kněz, který od počátku byl spolupracovníkem „Života“, P. Brajto, pseudonym Bořita). A tak před třemi lety k radosti všech byl vydán první svazek časopisu pro prohloubení duchovního života, nazvaný výstižně „Na hlubině“ V tom názvu jest celý jeho program, který, díky Bohu, časopis plní svědomitě a ustavičně.

Mladí dominikáni olomoučtí měli veliké štěstí: našli ve svém převoru, knězi inteligentním, dobrém a zkušeném, P. Soukupovi, vůdce a rádce vzácného pochopením a prací. Díky jeho vedení časopis překonal všechny obtíže a dnes skutečně působí radost čísti jej. A nyní se olomoučtí dominikáni odhodlávají k novému činu: Zakládají časopis pro křesťanskou filosofii, čtvrtletník „Filosofickou revui“, jejíž číslo vyšlo po svátcích za redakce odchovance římského Angelika, P. Habáně. Tento rozkvět jest radostný a jest velikou nadějí do budouc-

nosti. Neboť novou revuí bude se dostávati zdravé myšlenky každému a prohlubováním filosofického myšlení budeme rychleji dospívati prohlubování náboženskému. Čeho národ nejvíce potřebuje, toť poznání základních pravd. Bez toho poznání nelze dosáhnouti náboženské obrody v národě, k níž všichni pracujeme. Proto jest vznešeným posláním „Filosofické revue“, již přibývá silný pracovník na vinici Páně.

Jest zajímavo sledovati rozmach našich časopisů v číslech. „Život“ míval na 3000 odběratelů, a „Na hlubině“ jich má již v novém ročníku na 5000. Přes to, že dražota jest veliká, a peněz málo, přes to přibývá ustavičně těch, kteří předplácejí časopisy, a kteří si raději odeprou zábavu, ale koupí si časopis. A to jest zjev, který svědčí nejen o obětavosti, nýbrž i o lásce a touze po životě v duchu myšlenky. Takovým způsobem se připravovala renesance ve všech krajích, a dá Bůh, že se připravuje, zvolna sice, ale jistě i u nás.

Všimnu si, alespoň v přehledu, obsahu jednotlivých katolických časopisů, jak se nám jeví v prvých číslech právě vydaných. Všeobecně lze říci, že všechny časopisy uspokojují a projevují snahu vedoucích stoupati stále výše a výše. Vpravdě krásně začíná „Filosofická revue“ a v nové úpravě „Na hlubinu“, která jest vyzdobena umělecky provedenými dřevoryty.

„Filosofická revue“ velký formát o 48 str., předplatné 35 Kč, pro studenty 20 Kč. Obsahuje úvodní programovou studii redaktoru o radosti z pravdy, o významu filosofie, jejího poměru k ostatním vědám a poměru filosofie k životu. „Poznání pravdy má význam pro život, poněvadž pravda jest vlastně životem lidského ducha.“ Dr. Boskovič, O. P. ze Záhřebu, začíná studii o problému poznání, jednoho z nejdůležitějších problémů filosofických, a na kterém ztroskotalo tolik filosofů. Poukazuje na obtíže jeho a opíraje se o nauku doktora Andělského, stanoví správnou definici poznání, a vykládá ji. „Poznání jest skutečné zdokonalení rozumu a spočívá v tom, že poznávající tím, že poznává, má nějakou dokonalost, má formu věci.“ Co jest pravda? táže se P. Soukup, O. P. Jsou tu sneseny myšlenky o pravdě sv. Tomáše Aq., sv. Augustina a jiných hlubokých myslitelů. Dr. J. Lindworský, S. J. píše o příčinném myšlení u primitivního člověka, kritisuje výklady různých badatelů na tomto poli a uvádí konkrétní běh příčinného myšlení, jak jej známe ze zkušenosti a aplikuje jej na primitivního člověka. V poslední části

studie se pak obírá problémem kouzelnictví. „Duše primitivního člověka nezůstává nám v podstatě zavřenou knihou.“ Bohatou a věcnou jest i akutní studie dra Jar. Beneše o psychoanalýze. Je to kapitola z velikého díla, které brzy vyjde ve Vzdělávací knihovně katolické. Dr. Hynek napsal studii psychologickou o kořenu všeho zla a dr. Jar. Hruban o estetické intuici. Dr. Birnbaumová uveřejňuje stať o ochraně památek, dr. Fučík o základech konstruktivismu a Štorm o náboženství a umění Jana Zrzavého. Konečně obsahuje číslo řadu cenných kritik a poznámek. Jak jest viděti z tohoto stručného přehledu, zaslouží „Filosofická revue“ pro svoji bohatost a pro svoji vážnost, aby byla čtěna co nejvíce.

Archa. 2. svazek, roč. XVI. Red. Em. Masák. Tímto obsáhlým číslem nastává změna potud, že „Archa“ napříště nebude vycházeti jako sborník, nýbrž jako čtvrtletník, což má býti krokem k jejímu úplnému obnovení, z čehož lze míti jen radost. „Archa“, zdá se, překonala již krizi a stává se dobrým literárně-uměleckým časopisem. Sdružuje starší i mladší spisovatele a všímá si čile literárního života nejen u nás, nýbrž i za hranicemi, hlavně polského a francouzského. Dva znamenití překladatelé, dr. Kárník a O. E. Babler přeložili výstižně krásné básně některých básníků polských, Kasprowicze, Tmoima a j. Odvalil překládá Duhamelovu studii o Claudelovi (bylo by lepší vzítí některou moderní studii o Claudelovi, jichž jest dosti). V čísle čteme verše Bableovy, Střížkovského, Fr. Kašpara, několik zdařilých pros a několik studií Hlouškových o lyrice Jakuba Demla, Peckovu essay o dílu a člověku, Horákovu o moderních románových životopisech světců, Zamykalovu stať o básnické tvorbě Dostálově z let bohosloveckých a delší studii Bečvanovu o grafiku Vaňáčovi. Celkem obsah bohatý a pestrý. Vydává Družina literární a umělecká v Olomouci. —

Na hlubinu. IV. 1. Vyd. Dominikánský klášter v Olomouci. V prvním čísle této revue se setkáváme se známými již jmény: čteme krásné stati Durychovy, Habáňovy, Soukupovy, Brajtovy a j. a j. „Cesta k nábožnosti“, píše P. Soukup, „jest základem budovy duše a ctnosti. Jest zakotvením v Bohu. Jak nastoupiti tuto cestu a jak po ní jíti, toť první životní otázkou pro člověka, toužícího po ctnosti. Nastupuje se cesta nábožnosti upevnováním v duši pojmu svrchovanosti Boží.“ P. Brajto začíná řadu důležitých statí o vnitřní modlitbě, opíraje se o názory sv. Terezie Ježíšovy. „Nemožno lépe vyjádřiti smysl vnitřní modlitby,

než jak to učinil Blossius: Duše se zbaví vnitřní modlitbou všeho lidského a oděje se sklony božskými a přetvoří se Bohem.“ P. Hérís píše v hluboké stati, již třeba čísti, abychom poznali velikost Boží dobroty a lásky, o tajemství vtělení Ježíše Krista. „Proto můžeme tvrditi, dí, „že pokud jest nám možno vniknouti do Božích úradků, že pravým důvodem Vtělení Syna Božího jest naše Vykoupení.“ Jako příloha bude vycházeti v letošním ročníku překlad nádherného dílka sv. Bonaventury „Cesty duše k Bohu“ v překladu sv. Jana, františkána. „Na hlubinu“ zahajuje slibně nový ročník a zasluhuje, aby byla co nejvíce rozšířena a co nejopравdivěji čtena.

Akord, II. roč. č. 1. Nákl. L. Kuncič. Red. Jar. Durych a dr. Dostál. 30 Kč. Básnický psaná stať Durychova o národní svatyni španělské, Montserratu. Překlad jemné a krásné básně velikého básníka a nadšence pro sv. Františka, Louis le Cardonnela: Svatý František s cikádou. Studie dra Dostála o kulturní politice. Vážný článek P. Mansveta Stona, O. Cap. proti účasti kněží na politickém životě. „Lito jest mi těch milionů hodin, které kněží celkově v poslední době věnovali politice a věnovali marně. Stranu před poklesem nezachránili. Ty miliony hodin patřily vlastně Pánu Bohu, vlastní duši a církvi a těm milionům u nás, kterým je měli dáti... Dejte miliony hodin tomu a těm, jimž jste povinni je dáti svým vysvěcením na kněze a nedávejte jich tomu (straně politické), čemu pomoci není ve vaší moci.“ J. Durych píše o Bellocovu Panu Petrovu. P. Eisner několik poznámek o Durychovi. O. Vaněčková o basilice svatého Prokopa v Třebíči na Moravě. Zajímavou je stať St. Wendkiewiczze o ideálech františkán-

ských a knize t. zv. západní kultury. „Kulturu jest potřeba organisovat společensky tak, aby její současný stav i další její vývoj byl zabezpečen před náhlým zřícením se v nicotu.“

Sociální rozhledy, IV. roč. č. 4. Adm. Brno, Běhounská 22. Red. dr. B. Vašek. Revue, která vážně pod zorným úhlem zásad křesťanských řeší sociální problémy doby současné a seznamuje se sociálním vřením v cizích zemích. Dr. Václavek píše o poměru dělníka a podnikatele, všímaje si hospodářského stavu u nás i v cizině. Komůrka: Boj velmocí o kontrolu surovin stálým nebezpečím světového míru. Dr. Vašek uveřejňuje stať o velikém francouzském pracovníku charity, prof. B. Ozanamu. Cituje jeho názory na charitativní práci, názory proniknuté hlubokými myšlenkami a hlubokou láskou ku potřebujícím. Ing. J. Šesták o národohospodářské a sociální stránce přebudování zemědělských staveb na našem venkově. Bohatou jest část věnovaná přehledům a literatuře. „Sociální rozhledy“ zasluhují co největší podpory.

Časopis katolického duchovenstva. Roč. 69. (49.), seš. 10. Red. dr. Ant. Podlaha. Řada vážných statí theologických a filosofických. Dr. J. Miklík, C. S. S. R. Čtení „ipsa“ (Gen. 3, 15) v nové opravené Vulgátě; J. Šafránek: Karel Alois Vinařický; dr. J. Kachník, Ctmosti mravní u sv. Tomáše Aquinského. J. Tichovský, O prostředcích farní duchovní správy. P. Klemens Minařík, Provinciál Bernard Sannig. Dr. Al. Soldát, Codex iuris canonici. Z drobných statí uvádím pojednání dra A. Podlahy: Z bibliografie a ikonografie svatováclavské, statě Salajkovy, Domabylovy, Hronkovy a Miklíkovy.

Co život dal.

Ideál komunismu: revoluce;
ideál horní vrstvy dělnické:
domek se zahrádkou, auto

Reformní socialism u nás ani jinde v Evropě nemluví už o revoluci, ale pracuje k vrůstání dělnické třídy do sociální úrovně a způsobu života drobné městské buržoasie. Život vyvrátil všechny teorie o lineárním rozdělení společnosti na dvě třídy, vykořisťovatelů a vykořisťovaných, třídy, které si navzájem ukládají o život a ukázal, že jde vlastně o útok

horní třídy dělnické na posice buržoasie ne proto, aby buržoasie byla zničena, ale aby u jejího kulturního a sociálního stolu našel místo i dělník. V prvním čísle Bechyňovy „Nové Svobody“ pozastavil se Jiří Franta nad vzrůstem t. zv. žlutého hnutí, to jest dělnických organisací Národního sdružení. Cílem jejich není už boj proti zaměstnavatelům, ale dohoda s nimi. Zaměstnavatelé pěstují přímo tyto dělnické organisace, zlepšují jejich členům postavení, zabezpečují práci, staví byty a poskytují nejrůznější výhody, dívajíce se závistivě na kapitalistickou Ameriku,

kde socialismu vlastně není. U nás první velkokorysý podnikatel Tomáš Baťa také socialismu zavřel dveře ve svých podnicích. A co je nejzajímavějšího, tyto snahy podnikatelů potkávají se s úspěchem v hornictví, textilním průmyslu a jinde. Socialisté, vypověděvše třídní boj zaměstnavatelstvu a buržoasii, mohli zorganizovat jen část společnosti, jen jednu třídu, a došli už hranic možností. Zatím také horní vrstva dělnická změnila svůj ideál a získavši kulturní úroveň drobné buržoasie, drobného měšťanstva, chce nyní jen ještě žít jeho životem. Jiří Franta dívá se na změnu taktiky podnikatelské na vůli přispět k vyšší životní úrovni dělnictva se současným připoutáním k svým podnikům a pozoruje chuť dělnictva dát se získat pro tuto cestu a praví: „Nebude jistě snadné čeliti této akci, která se bude snažit, aby vytěžila co možná nejvíce z maloměšťáckých sklonů určitých skupin dělnictva. Aby bylo dobře rozuměno — není možno brániti tomuto vývoji praktickým prováděním komunistického hesla, že musí býti hůře, aby jednou bylo lépe. Pro socialistické požadavky v nejbližším období musí býti domek, zahrádka, auto a vůbec celkové zvýšení životní i kulturní úrovně tak samozřejmou věcí, jako je dnes na př. sociální pojištění. Při tom ovšem musí býti jasno, že tyto požadavky nejsou cílem, nýbrž počátkem a že socialistická společnost bude moci poskytnouti dělnictvu kvalitnější předpoklady životní než jsou levné lidové domky a levná Baťova obuv.“

Zde těžko se zdržet humoru a nepoznamenat, že část dělnické třídy zahazuje ideály socialistického boje a přejímá ideál měšťanstva. Ano, existuje už socialistická vrstva, která má domky se zahradou, auta a podobné možnosti buržoasní, jak zněla socialistická terminologie. Zajímavé je, že se tento příklad životní stává i programem ostatním sociálně reformním živlům. V podstatě stejné pozorování učinil socialista belgický, Hendrik de Man, který ve svém „Duchu socialismu“ o tom praví: „Mnohé zjevy vzbuzují v nás stále větší pochyby o nevyhnutelnosti přechodu k novému společenskému řádu, jakožto prostému výsledku proletářského zájmového boje; zmíním se jen o vrůstání dělnické třídy v buržoasní kulturní prostředí, ponenáhlem vytlačování motivu revoluce motivem reformy, stále těsnějším přilnutím dělnictva k státním a hospodářským institucím, vzrůstající národnostní diferenciací socialistického dělnického hnutí, vytvoření byrokratické hořejší vrstvy dělnických organizací atd.“

Ano, to tvrdí také komunisti. Říkají, že sociální patrioti přizpůsobili svůj životní názor svým lepším sociálním poměrům, stali se spojenci buržoasie a nad sebou vybudovali kulturní nadstavbu, sociálně patriotický reformism. A komunisti důsledně vyhazují každé období staré vůdce, kteří již mají domek a zahrádku a posunují do popředí ty, kdo mohou ještě volat: my psanci této země! Dělnická třída je rozdělena. Horní část jde už s vrstvou měšťanskou a vrůstá do ní, to jsou sociálně reformní živly, spodní část, ta, na kterou se dosud nedostalo, je komunistická a věří v revoluci. Nic nového není na světě. Proti absolutním panovníkům dobyla moci nejdříve šlechta, proti šlechtě města a průmyslová buržoasie, v minulém století pak selský venkov (poslední fáze pozemková reforma). Nyní horní vrstva dělnická vůči měšťanstvu, jehož se stává zatím zájmovým tichým společníkem proti komunistické vzpouře. To je důvod boje Moskvy proti sociální demokracii. Domek se zahrádkou, auto a jiné, kvalitnější ještě předpoklady životní... je to ještě socialism? Komunisté říkají: ne, reformisté: ano. Na konec se sejdem v názoru, že takovýto socialism konečně by nás všechny našel připraveny otevřítí mu dveře příbytků našich. Je to zdravý vývoj. Je to vítězství katolické znalosti člověka nad romantickou utopií socialismu, který chtěl soukromé vlastnictví odstraniti. - jd.

Poslanci, zaměstnanci strany.

Význam poslaneckého mandátu a společenská prestiž poslanců a senátorů, volených zástupců lidu, poklesla nesmírně od doby, kdy lid přejal všecku moc do svých rukou: v demokracii. Ze zástupce lidu, jemuž ústava republiky vyhrazuje zvláštní práva svobody a svobodu tuto zabezpečuje na všechny strany zákazem nepřijímati žádných příkazů pro vykonávání poslanecké funkce, z tohoto ústavního činitele stal se během času obyčejný zaměstnanec strany, jenž nemá ve sněmovně osobní vůle a kdyby chtěl uskutečniti příkazy ústavy, nepřijímati totiž rozkazu pro hlasování, byl by zbaven mandátu a propuštěn.

Buďme spravedliví a pochopme, jak se to stalo. Když byla za vlády všenárodní koalice v sněmovně nepatrná většina státoporných stran, když Němci stáli v opozici nejen proti vládě, ale často i proti státu, tu musela býti

udržena československá většina jen železnou kázní všech poslanců vládních při hlasování a tuto kázeň udržovaly svými příkazy strany. Politické strany v této době provedly skutečně státoporný čin vůči anarchickým sklonům některých poslanců, kteří by byli znemožnili řádnou sněmovní většinu a tím i demokracii. Bylo dobře, že slovanský odpor k státopornosti a autoritě odpovědní vůdci stran (hlavně t. zv. pětka) radikálně překonali.

Volební soud přeměněn byl ze svobodného soudu na katovskou sekeru, která nesoudí, ale provádí rozsudek strany i když přitom zřejmě porušuje zákon o volebním soudu. Článek zákona o volebním soudu praví, že poslanec je zbaven mandátu, přestane-li býti členem strany z důvodů nízkých a nečestných. To znamená jasně, že nemůže býti zbaven mandátu, přestane-li býti členem strany z důvodů čestných nebo, pokud o čest jde, neutrálních. Toto jasné znění zákona přestoupil volební „soud“, uznal, že revers, který dal poslanec straně, že bude vždy a všude přijímat příkazy strany a je provádět, že tento revers suspendující článek ústavy republiky je pravoplatný a řídit se ústavou a nikoli reversem, je věc nízká a nečestná. Zkrátka: že každý, kdo je vyloučen ze strany, musí zmizet také ze sněmovny. Tragické je, že pod touto sekerou zhynul i jeden člen pětky, která tuto sekeru ukula: Jiří Stříbrný; stejně jako tento směr prohrál volby proto, že jsa mocným, vyloučil malé stráničky z volební konkurence.

Nebezpečí Bechyňových 300, nebezpečí poslanecké anarchie se od té doby zmenšilo, poněvadž se zvýšil počet stran, ochotných vládnout, ale stranická kázeň ještě přituhla. Tak každá životní instituce, jednou uvedena v život, projevuje rozpínání se a prospívání i za meze užitečnosti. Z tohoto poznání roste v poslední době kritika poslanecké bezvýznamnosti a odvislosti. Křiklavým přímo případem bylo vyloučení dvou senátorů a jednoho poslance komunistické strany za to, že si svou poslaneckou gáží chtěli vybrat sami a nikoli prostřednictvím tajemníka strany, který jim přes polovinu gáže zadržel. Rudé Právo to vysvětlilo ostatně ještě lépe. Prohlásilo: všichni poslanci a senátoři jsou zaměstnanci strany a vykonávají jen práci, stranou jim přikázanou. Za tu jsou pak také podle výkonnosti placeni. A vyloučený poslanec Josef Čermák vyložil v tisku, jaký plat dostával z 5000, jež stát platil na něj komunistické straně. Služné tohoto poslance činilo 1400 Kč od strany (3600 za-

platil měsíčně stát na jinou komunistickou agitaci) a 900 Kč vlastní pense, tedy celkem 2300 Kč měsíčně. To ovšem nemůže stačit žádnému poslanci ani svobodnému, i ohradil se posl. Čermák, odvolal plnou moc výběřčímu komunistického klubu a vyzvedl si sám diety v částce 2800 Kč. (Ostatek strhla 1. ledna sama sněmovní kancelář na železniční lístek a j.) Nuže, tento drastický případ komunistického poslance a urážející prohlášení Rudého Práva, že jde jen o zaměstnance strany, způsobilo proto tolik vzrušení, že řeklo nahou pravdu obecnou o všech poslancích vůbec. Věru, režimy nedemokratické. Všimněte si i toho platu, který kdekterý závistivec vyčítá. Každý průměrný živnostník, každý obchodník městský a každý vyšší státní úředník má plat za svou práci ne-li vyšší, jistě aspoň stejný jako poslanec. Poslanecký plat při všech srážkách, daních straně, při všech příspěvcích stranickým podnikům a jednotlivcům a při tom, že poslanec musí jezdit po schůzích, platit si všechny výlohy i železniční lístek, že vlastně vede většinu roku dvojí domácnost, že se musí reprezentovat... poslanecký plat naprosto nestačí k slušnému životu... ovšem, kdyby každý takřka poslanec neměl ještě příjem jiný, buď jako státní či soukromý úředník, podnikatel, člen všemožných správních rad atd. Ale jak vidět, musí si nějaký příjem jiný ještě sehnat, nemá-li ho sám, poněvadž by jinak nevystačil. (Pro všechno, čtenáři, ubezpečuji tě, nejsem poslancem.)

Úpadek poslanecké neodvislosti a vážnosti ovšem plyne i z toho, že jsou mezi 300 poslanců velmi mnozí, kteří jinak, krom toho členství v určité straně pro celek národní, jeho kulturu či hospodářství neznamenají praničeho. Nežijí svým jménem, svou osobností, svým dílem, žijí mocí své strany a stranou. Od ní přijali povýšení své, od ní pijí své ponížení, jsouce opravdu jen jejími zaměstnanci. Tyto poměry trvale nemohou zůstat. Buď strany budou úzkostlivěji vybírat své kandidáty, nebo odpor veřejného mínění k těmto poměrům vzroste v nebezpečí demokracie. I strany mohou žít a býti požeňnáním v demokracii (tím, že potírají anarchismus jedinců) jen potud, pokud umožňují dobrý způsob správy a vlády. Jakmile by se staly brzdou projevení se lepších stránek demokracie, to jest výběru nejlepších lidí a nejlepších vládních a správních metod, už jejich moc ztrácí své mravní oprávnění a stávají se bytostmi samoúčelnými. Služba státu je životní funkcí stran, ne panování nad ním. jd.

Svaz lidových novinářů a zpravodajů v Praze.

Katoličtí žurnalisté ustavili 12. listopadu Svaz lidových novinářů a zpravodajů v Československé republice. Jednání zahájil šéfredaktor Dr. J. Doležal proslavem o dnešním stavu katolicismu v Evropě a o poslání katolických novinářů. Zdůraznil nutnost vysoké úrovně tisku, poněvadž jenom kulturní převaha může být základnou trvalé převahy politické. Byl schválen přístup k mezinárodnímu bureau katolických novinářů. Podle referátu red. Nepraše o vykonaných přípravách pro založení Svazu přihlásilo se dosud 62 činných členů. Počet tento od valné hromady stoupl na 73 členů, z nichž jest 36 v sekci deníkářské. Byly schváleny stanovy a zřízeny tři komise: zahraniční, organizační a společenská. Čestným předsedou Svazu zvolen poslanec F. Světlík, kanovník v Olomouci, výkonným předsedou Dr. J. Doležal, jednatelem J. Nepraš, pokladníkem Dr. F. Formánek. Po projevu p. ministra dra Noska promluvil poslanec kanovník F. Světlík. Poukázal na to, že nový Svaz lidových novinářů je vlastně pokračováním předválečných pokusů o vybudování organizace katolických novinářů. První období žurnalistiky bylo dobrovolnické. Dnešní éru katolické žurnalistiky jest možno nazvat odborovou, převládají laici. Úlohy Svazu mají se nésti dvěma směry. Menší měrou jsou otázky sociální a hospodářské, které jsou obstarávány druhou stavovskou organizací novinářů, ve které jest třeba zvýšenou měrou zúčastnit se všech prací. Veliká práce čeká Svaz po stránce kulturní; spolupracovat pro vytvoření velké katolické žurnalistiky a vybudovat velké novinářské nakladatelství. Náměstek předsedy vlády msgre dr. Jan Šrámek, který byl celému jednání valné schůze přítomen, ukázal ve své řeči na některé zvláštní úkoly Svazu. Je třeba, aby do ciziny byli vysíláni schopní žurnalisté jako korespondenti všech katolických listů, aby po praktických nutných studiích dovedli spravedlivě posuzovat kulturní a politické poměry v cizině se stanoviska katolického. Jako taktickou směrnicí doporučil Svazu jít v otázkách katolické žurnalistiky s každým katolickým žurnalistou, ve stavovských otázkách se všemi žurnalisty vůbec. Senior katolických žurnalistů T. J. Jiroušek vzpomněl počátků katolické žurnalistiky a jejich první organizace v Olomouci, která se stala základem nově založeného Svazu.

Činnost Svazu novinářů projevuje se hlavně ve směru společenském, kde se snaží o vyplnění citelné mezery, která jest v ohledu společenském v lidovém hnutí. Bylo pořádáno několik společenských večerů za účasti předních osobností katolického hnutí.

První povánoční společenský večer byl debatní a věnován otázkám dalšího postupu strany lidové a zvý-

šení aktivity českého katolictví na poli kulturním. Vedle řečí, jež otiskujeme v „Životě“ (posl. Světlík, dr. Fuchs), promluvili v debatě posl. Karas, kancléř arcib. konsistoře kanov. Opatrný a řada kulturních pracovníků.

Snahou společenského Klubu novinářů je vybudování skutečného společenského střediska, nutného pro další rozvoj hnutí. Ve směru organizačním snaží se Svaz o soustředění všech katolických žurnalistů v republice do jednotné organizace a získání různých stavovských výhod.

V tomto roce bude uspořádáno několik zájezdů do větších průmyslových podniků a měst za účelem navázání styků a získání nových informací o vývoji průmyslové výroby a poměrů v jednotlivých krajích.

Valného sjezdu Mezinárodního bureau katolických žurnalistů v Bruselu zúčastní se delegace Svazu v čele s čestným předsedou p. poslancem kanovníkem Světlíkem.

*Přejímáje redakci „Života“ v roce svatováclavském, zvu všechny spolupracovníky dosa-
vadní i nové k zvýšené spolupráci. Chci se
pokusiti společně s nimi, aby pravidelně čtr-
náctidenně vycházející „Život“ byl živým o-
brazem současného života, obrazem hodnotícím.
Cílevědomou kritikou kulturní i politickou a
nejen kritikou, svou iniciativou ve všech těchto
oborech, svou aktivitou, aby se stal živým ú-
častníkem událostí a spoluurčovatelem jejich.
V roce svatováclavského tisíciletí přirozeně je
nutno věnovat zvláštní pozornost významu to-
hoto jubilea, avšak i zde musí býti snahou
podávati spíše náměty a návrhy nové než opa-
kovati obecné pravdy. — Dr. Josef Doležal,
redaktor.*

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční před-
platné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a
administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek
„Život“ v Praze. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal.
Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů
v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 - VII - 27.
Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

*revui pro veřejné otázky současnosti
náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).*

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo :

Dr. Jos. Doležal :

*Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.*

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek :

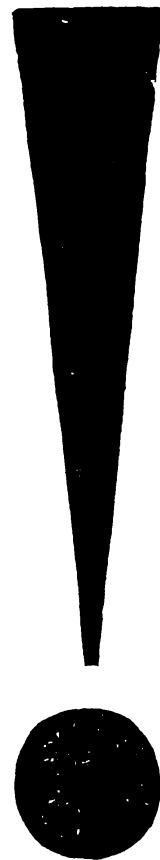
Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

V tisku je knížka

prof. J. Krpálka :

*Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.*

ŽIVOT

O B S A H:

Reformní socialism a náboženství.

Program, taktika a zvláště tisk.

Národní rada čsl. o školské reformě.

Římská otázka.

Náboženská pastoraace

Co život dal.

V PRAZE, dne 1. února 1929.

R O Č N Í K VI.

Č. 2.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 1. února 1929.

ČÍSLO 2.

Josef Doležal:

Reformní socialism a náboženství.

Světová válka 1914—1918 a revoluce z ní zrozené byly vysokým rozvodím generací a my, jak se vzdalujeme od míst, kde kouř zápalených vesnic štípal nás v očích a dusil dech, pozorujeme, že vrcholky šlehajících plamenů osvětlovaly nová lidská rozcestí.

V době, kdy civilisace a technika bílé rasy stala se společným majetkem celého světa i barevných národů, rozpoznal evropský člověk, že ona sama mu již nezaručuje převahu moci ani rovnováhu duševní. Téměř zbožňující úcta k rozumu a vědě a dokonalá exploatace vědeckých a technických vynálezů, toť základní znak celého století před světovou válkou, v níž a po níž technika ovládla svět i život. Ve válce však poznal člověk v milionových armádách proti sobě stojících, že vynálezy vědy mohou nejen pomáhat člověku, sloužit humanitě, ale i vraždit a to s dokonalostí a v rozměrech nikdy nebývalých. Miliony lidí, vzdělaných až k rafinovanosti mozku i citů i lidí neučených a prostých, roznesly zkušenost, že věda vraždí, do svých domovů a kostí mrtvých připomínají to dodnes milionům těch, kdož po nich zbyli. Má-li věda a její vynálezy sloužiti člověku a jeho potřebám, nebo mají-li se státi nástrojem zločinu na lidech, tato otázka není otázkou vědeckou. Ložisko, v němž se pohybuje věčné kyvadlo — zločin, ctnost — není upevněno v lidském mozku, nýbrž ve vůli, v svědomí. Není to věda, která drží v rovnováze dvě misky vah, účinky vědeckých vynálezů vzhledem k člověku vážících, nýbrž mravní vědomí lidské, náboženství.

Tuto zkušenost lidskou, že věda je mravně neutrální, toto ohmatání hranic mravní působnosti vědy v životě lidském, roznesli účastníci války do svých domovů jako nejhlubší, byť neuvědomělý vždycky zážitek. Tato psychologická změna je mně vysvětlením, proč i ta hnutí evropská, jako socialism, uznávají raci-

onalism a výlučnost rozumového poznání za nedostatečný základ svých sociálně reformních snah, blížíce se tak názorem, že otázka sociální je především otázkou mravní, pojetí křesťanskému a pojetí encyklik Lva XIII. Předním nositelem této názorové přeměny v socialistickém hnutí je v pokročilých demokraciích západu sociální demokracie, kdežto primitivní utopie komunistická drží se dosud radikální terminologie filosofického i sociálního materialismu minulého století (nehledě k tomu, že v Asii a všude tam, kde komunismus ruský jde po stopách odvěké ruské expanse, využívá i všech hnutí náboženských, nacionálních i mocensky osobních).

Výsledkem psychologické změny v smýšlení evropského člověka o poměru vědy a mravnosti, vědy a náboženství je pak revise poměru sociální demokracie anglické, belgické a polské i německé, k náboženství a katolicismu zvláště.

Belgický sociálně demokratický teoretik tohoto směru Hendrik de Man rozbírá pod zorným úhlem nových potřeb a nové praxe životní základní prvky německého marxismu a ukazuje, že není to poznání třídních zájmů, které sráží k sobě dělnictvo k třídnímu boji, jak tvrdil racionalistický materialismus, nýbrž mravní vědomí křivdy a skutečný boj z toho plynoucí, jenž vede k uvědomění si třídního zájmu.

„Třída, u níž cit solidarity by pramenil jen z třídního zájmu, snažila by se, jakmile by dosáhla moci, jen v jiné formě uskutečňovati své zájmy a zavést tak jen nové formy sociální nadvlády.

Schopnost dělnictva stvořiti novou sociální skutečnost bude naopak záviset na tom, jak se mu podaří sociálně etické motivy, zformované třídními zájmy, změnit v mravní pravidlo každodenních zvyklostí. To se mu tím

lépe podaří, čím silněji bude zdůrazňovati vše, co spojuje jeho motivy s motivy všeobecné lidské etiky a čím živěji vzbudí ve svých stoupencích vědomí této souvislosti.

Solidarita jako důsledek poznání zájmů se zastavuje tam, kde přestává zájem, nebo kde není uznáván. Uvažme jen, jak by ve většině podniků jednali mezi sebou solidární organizovaní dospělí dělníci s mladistvými pomocníky a učni. Nebo jak lehce by se dělníci na vedoucích místech v důsledku správného rozpoznání svých zájmů mohli změnit v horší despoty, než kterýkoli podnikatel.

Pokud anglické Trade Unions nepoznaly, že by nižší mzdy nekvalifikovaných dělníků mohly být nebezpečím i pro kvalifikovaná povolání, omezoval se jejich cit solidarity na jejich souduhu v povolání; ostatní nebyli připouštěni do organizací a výsadních průmyslů. Tak byl poměrný blahobyt organizovaných vykoupěn pauperisací velkého množství nekvalifikovaného dělnictva, až změněné technické podmínky vynutily si radikální „*novo-unionism*“, který se vytváří od r. 1885 a sociální převrasy válečné daly rozšíření pojmu solidarity.

V americkém dělníku budí ohrožení jeho mzdy přívalem cizích přistěhovalců jistě důležitý zájem, spojující ho s jeho třídními druhy proti podnikatelům. Pojem sociálního souručenství, pojímající i Negry a Asiaty, zdá se mu v nejlepším případě vhodným pro nedělní kázání jeho faráře. Ani ho při tom nenapadne myslit také na souručenství zájmů. Tím je znova dokázáno, že hranice třídního zájmu a hranice poznání tohoto zájmu jsou tytéž.“ (Hendrik de Man, *Duch socialismu*, str. 113 až 114, vyd. Orbis.)

Přirozená mravní touha spravedlnosti, která je součástí náboženského citu a vědomí, jest podle Mana základem i úsilí socialistických *mass* po lepším světě. Podobně mluví také Vandervelde o poměru náboženství a socialismu:

„Náboženství není jen názorem metafysickým nebo souhrnem názorů metafysických... Částí církevního učení je také mravnost a proto církev musí mít zájem o politiku. Jistě, že socialistický proletariát usiluje především o revoluci hospodářskou. Ve skutečnosti to, co se nazývá posledním cílem socialismu, je spíš prostředkem, než cílem. Jestliže klademe hospodářské otázky na první místo své činnosti, je to proto, že je považujeme za nutné pro osvobození intelektuelní a mravní, které jsou na prvním místě našich zájmů. Všecky

systemy socialistické, at idealistické nebo materialistické, utopické nebo vědecké, shodují se v tom, že nepodávají jen novou hospodářskou politiku, nýbrž také novou filosofii, novou mravnost, nové právo. Náboženství, vycházejíce od víry ve svět nadpřirozený, usilují o úpravu mravů a skrze mravy celého života sociálního. Socialismus, vycházejíce od přetvoření hospodářského řádu, vede k přetvoření celé nadstavby právní, mravní, filosofické nebo náboženské. Jest tedy nutno, aby náboženství a socialismus byly ve styku, třebaže jejich východiska jsou opačná.“ (Essais socialistes. cit. z Akademie 1928.)

Není třeba, abychom kriticky zkoumali oprávněnost tohoto kazatelství, které se domnívá, že socialism stvoří novou morálku; spokojujeme se, nic takového kolem sebe nevidouce, snahou jako dokladem, že reformní socialisté mají zcela jiný názor na náboženství než marxisté včerejška nebo dneška (komunisté).

Stejně přesvědčení, že totiž základem dělnického hnutí je mravní vědomí, pud spravedlnosti a nikoli třídní vědomí a poznání třídní příslušnosti, mluví i z nedávného projevu Bechyňova v Nové Svobodě. Odpovídaje jednomu komunistickému intelektuálovi, jenž radil Bechyňovi, aby se pokusil o sjednocení proletářské třídy u nás k bojovným cílům, napsal mu tento vůdce sociální demokracie věty, které mohly dobře vyjít z pera komunistického liberála nebo křesťanského bratrského kazatele. Cítuji je pro vzácnou upřímnost, která z nich mluví:

„Bude tomu čtvrt století, co žiji jako agitátor a dělnický novinář v ovzduší dělnických shromáždění a myslím, že znám dosti dobře duši našeho pracujícího lidu. Mluvil jsem na dělnickém shromáždění snad tisíckrát, nevím, nepočítal jsem to. Mluvil jsem k obyvatelům velkých měst, poněkud blaseovaným; a k horácickým dřevorubcům, primitivním a krásným svou prostotou. Nuže, řeknu vám, že mluvě o vykořisťování lidské práce, našel jsem vždy přesvědčující souhlas; mluvě o zápase za nový svět, našel jsem odhodlání a ochotu; avšak mluvě o těch „*krotkých ideích*“, o důstojnosti lidské, o božské jiskře v duši člověka, o štěstí a jeho smyslu, o všem, co povznáší člověka nad hroudu — tenkrát jsem našel nadšení, lásku a radost. Dejte si říci, pane: Všechny výklady o neřestech kapitálu chodí v prachu země a člověk chce někdy vzlétnout do modra oblohy. Proto mluvím tak, jak mluvím; neboť jsem poznal, že všeobecné lidské ideály

mají křídla, na nichž i duše proletářova ráda se vznášá do lepšího světa. Dejte si, pane, říci po druhé: Socialismus u nás žil málo z ideí komunistického manifestu, málo z doktriny třídního boje, ale mnoho z těch krotkých ideí, jako jest spravedlnost, právo, pravda, pokrok, lidské štěstí, rovnost. Žil z Husovy hranice, z věčných pravd křesťanské bible, lidsky, necírkevně vykládané, a Karel Havlíček náležel k jeho heroům přesto, že byl liberál, jako k nim náleží Masaryk, přesto, že není marxista.“

Jest to, co Bechyně zde píše, ještě socialism? Je to socialistické myšlení? Jsme ubezpečováni, že ano; v sociální demokracii se také nikdo proti tomuto výkladu socialistického cítění a myšlení neozval. Rozhodně to ovšem není marxism, rozhodně to není sociálně demokratický duch z doby před válkou, není to duch, jež nazýváme klasickým socialismem. Bechyňova řeč a ideologie je bližší křesťanskému socialismu předválečnému, bližší sociálnímu názoru Nerudovu a těch českých spisovatelů, jimž socialisti nadávali sentimentálních liberálů než socialismu, jak jej představovala sociální demokracie u nás přes 30 let. Je to humanitní socialism nebo humanitní liberalism, jak chcete, nejspíše střed a součet obou.

Marxistický socialism, tak jak jej máme všichni v paměti a organizační útvar jeho, sociální demokracii, charakterisovaly ještě roku 1914 tyto znaky:

1. Filosofický materialism a z toho v praxi plynoucí atheistická propaganda a boj protináboženský, nejen proticírkevní. (Dnes je to znakem už jen ruského a evropského komunismu.) Volná škola, rozluka státu od církve.

2. Ideologie třídního boje, považující dělnou třídu za jednotlivý útvar, vykořisťovaný kapitalismem, který bude železným chodem dějin uveden od absurdum a revolucí dělné třídy zničen; vyvlastňovatelé budou vyvlastněni.

3. Negativní poměr k státu za kapitalistické éry; tento stát je jen výkonným orgánem buržoasie.

4. Negativní poměr (v teorii) k nacionalismu, který je opět jen nástrojem buržoasie na otupení třídního zájmu proletariátu, jenž vlasti nemá, lépe řečeno, jehož vlast jest všude.

5. Negativní poměr k dnešní rodině, jako sociálnímu útvaru útlaku ženina. (Bebel: Žena.) Odtud volná láska.

Tyto zásady byly socialistickou abecedou každého novináře, řečníka, agitátora a populární časopisy a brožury jen lidověji ještě vyvedly a názorně líčily tato hesla.

Proti těmto názorům a programu spočívala podstata předválečného hnutí křesťansko-sociálního, opřeného o encykliky Lva XIII., a u nás podle ní sestaveného programu litomyšlského (1894) v těchto thesích:

1. Základ otázky sociální je mravní, nikoli materiálně hospodářský. Právo dělnictva na lepší život plyne z mravního názoru evropského člověka, vychovaného křesťanstvím, nikoli z vědomí příslušnosti a poznání příslušnosti k vykořisťované třídě (což je projev racionalistické filosofie a darwinistických představ boje o život). Náboženství je základem mravnosti a lidskosti. Odtud požadavek náboženské školy a spolupráce státu s církví.

2. Společnost lidská se nedělí na dvě třídy, vykořisťovatelů a vykořisťovaných, ale na různé stavy, nikoli jednolité, nýbrž s dělbou zájmů i uvnitř těchto stavů, resp. tříd.

3. Kladný poměr k státu, jako přirozené společenské organizaci, která má pomáhati uskutečnit spravedlnost pro všechny stavy.

4. Kladný poměr k národní myšlence a národnosti, nacionalismu (s odmítnutím šovinismu), jako výrazu lidské přirozenosti.

5. Kladný poměr k rodině, založené na nerozlučitelném manželství, jakožto prvním základu společenského pořádku a společenské mravnosti.

Přehlédneme-li dnes, deset let po světové válce poměry kolem sebe, vidíme, že praxe sociálně demokratických stran svým kladným poměrem ke státu, k národnímu myšlení a životu a změnou názorů na třídní boj se vzdálila marxismu a přiblížila tomu, co se nazývalo křesťanskou naukou společenskou. Zůstalo jedno: kulturní a sociální pokrokovost a tímto svým charakterem nahrazují pomalu sociálně demokratické strany životní funkci liberalismu jako pokrokového živlu v minulém století.

Při tom při všem nepopírám a nepodceňuji faktický význam marxistické nauky i v jejích omylech a bludech pro emancipaci dělnické třídy, zejména hospodářskou a vzdělanostní; o historickou funkci marxismu, jenž ožil znovu na Rusi v komunismu Leninově, mi tu však nejde. Chci jen ukázat, jak reformní socialism západních demokracií, tedy v prostředí kulturně i sociálně vyšším, se od marxismu odvrátil; vyrostl z něho. Socialističtí teoretikové ostatně a nejen výše jmenovaný de Man a Bernstein, i dr. Max Adler a jiní omezili nauku marxistickou na vědecký výklad, resp. vědecký pokus výkladu o zákonitosti v dějinách, o podstatě hospodářské mechaniky a dynamiky, o hospodářském vývoji v dějinách.

Světový názor, filosofický materialism, k marxismu a marxistické sociologii připojený a s ní slučovaný je věc vedlejší. Světový názor náboženský není prý marxismem nutně popřen ani vyvrácen.

Z tohoto nového výkladu významu Marxova a marxismu, vznikla možnost organizací, t. zv. náboženských socialistů v Německu a Rakousku; socialistů, kteří vědomě zůstávají v katolické církvi a hlásí se i k náboženským povinnostem z toho plynoucím. prohlašující socialism za sociologický system hospodářsko-politický, nábožensky aspoň neutrální.

Je to veliká změna, způsobená válkou, která tak mnohé tvrzení marxismu i mnohé hospodářské dedukce jeho vyvrátila.

Proto je potřebí veliké naivity, nebo úplně neschopnosti viděti a srovnávati vývoj věcí, aby někdo mohl prohlásiti, co napsal -js v Právu lidu (29. XII. 1928) jako závěr článku: „Katoľici a socialism,“ který ve vzniku náboženských socialistů vidí „vítězství socialismu nad encyklikou papeže Lva XIII. Možná, že se ještě dnešní generace dožije dob, kdy s kazatelen budou čísti pastýřské listy, v nichž bude katolická církev dokazovat, že v ní je lepší socialism, než je ten náš třídní, bojovný a papežem Lvem XIII. zatracený. Katolická církev od vzniku papežství se vždycky dovedla nakonec přizpůsobiti tomu, co zakazovala, když poznala, že svou věc prohrála a že pokrok jde svou cestou přes její klatby.“

Není to znamenitý humor socialisty, který se bude pokládat za socialistu i tehdy, až sedě na zbytkovém statku, vymění šlechtický erb nad vchodem zameckých vrat za rudý karafiát a nad psací stůl jak portrét lásky z mládí dá si obraz Marxův — — ovšem olejem na plátně a od umělce, nikoli jako kdysi laciný barbotisk, objednaný hromadně z Berlína?

Pisatel v Právu lidu (Josef Stivín?) vůbec nechápe, že předválečná sociální demokracie obsahovala v sobě i dnešní komunism a co dnes se nazývá sociální demokracií, že je mohutný vývoj blíže k společenským principům křesťanským.

Pochopil to však dobře Rudolf Bechyně a a proměnil také hned v praktickou politickou radu: zastavme boj proti náboženství a svedme zápas se stranami katolickými o sociální a politické požadavky dne. Pustme se Boha, a chytme se vrby, jak on říká. Rudolf Bechyně je muž praktického myšlení, ale klouže po povrchu, uvažuje a radí rychleji, než si věc rozmýšlí.

Po volbách do zemí 2. prosince 1928, když zpozoroval malý pokles u všech katolických

politických stran a určitý vzestup sociálně demokratických hlasů (po těžké porážce let 1923 až 1925) byl s úsudkem i radou krátce hotov a řekl si: vyhráli jsme proto, že jsme nechali boje o náboženské hodnoty a svedli bitvu o sociální požadavky: sociální pojištění, drahotu.. Na této cestě můžeme dobýti moci.

Tedy předně: je to taktika, není to program. Taktikou se nikdy nevyhraje boj o duši lidu a nikdy nedobude moc trvalejší. Bechyně ne- uvažoval, nešlo-li tu o fakt: vládní strany — opoziční strany a o opoziční náladu českého- voličstva: myslím zásadně opoziční, poněvadž taková skutečnost by postihla v budoucnosti zase jiné vládní strany, třeba onu Rudolfa Bechyně, jako se stalo už jednou.

Ale sociálně demokratický vůdce přehlédl ještě dvě věci. Za prvé, že jeho odhodlání, bít se ve veřejném boji o otázky sociální a politické, nikoli náboženské, znamená přiznání se k nemožnosti protináboženským a tím souvisí i proticírkevním bojem nabyti v lidu převahy politické. Je to doznání porážky kulturní protináboženské expanse socialismu v minulosti.

Domnívá se, že vzdání se boje znamená konec jeho a že odpůrce nepřistoupí nyní k iniciativě a kulturnímu nástupu sám? Ne, Bechyně to ví a chce proto bránit jen to, co bylo provedeno u nás ve škole, naši skoro-laickou školu. Jsem přesvědčen naopak, že katolicism bude nucen zde jíti opět vpřed a žádati školu náboženskou, tím spíše, čím více bude se lid přesvědčovati, že náboženství proti žádným požadavkům chudého lidu nejen se nestaví, ale svou morálkou jest jejich základem a oporou.

A za druhé: Bechyně předpokládá, že katolické strany budou hájiti na sociálním a politickém poli stanovisko reakce. I to je omyl. Ve Francii katolická církev zavrhlá Action Française, v Itálii zachovala odstup od fašismu, v Americe byl Smith pokrokovějším mužem dle evropských názorů, než kandidát kapitalistického světa Hoover, v Německu dr. Marx v souboji s Hindenburgem byl podpořován sociální demokracií, v Číně stojí církev katolická s čínským národem proti kapitalistické politice velmocí... tyto letné příklady poválečné, myslím, stačí k důkazu, že Bechyně nesmí počítati ani u nás s politicky reakční tvářností českého katolictví.

V realistickém měsíčníku „Kritika“ (č. 5. 1928) napsal o této věci Alois Hajn: „jsem přesvědčen, že katolictví v demokratickém ozvuší svobody a rovnosti, chtěc nechtíc dostává jinou tvářnost, jiného ducha, než jaké mělo v božímilostních monarchiích, à la Rakousko-

Uhersko. Podívejme se na př. na katolictví německé, nizozemské, belgické, americké atd. a porovnejme je s bývalým katolictvím rakouským nebo s dnešním katolictvím španělským. Nesmíme vůbec zapomínati, že katolicism od éry papeže Lva XIII. jeví přes svůj přirozený sklon ke konservatismu, velkou působivost k poměrům, porozumění znamením doby a jejím potřebám. Toho demokracie musí být pamětliva, aby se nedožila s katolictvím mnohých překvapení. I u nás katolictví, politické stejně jako nepolitické, již prodělalo a stále prodělává v republikánských řádech určitou metaforsu a tento vývoj bude pokračovat a to tím snáze a rychleji, dovedeme-li ke katolickému táboru naléztí správný poměr ve smyslu slušného soužití a pozitivní, demokratické spolupráce.“

Tot hlas českého pokrokáře a myslím, že žádná skutečnost za posledních 10 let by nemohla být uvedena za důkaz, že politicky stál český katolicism na straně reakce. Kdo říká,

Dr. Alfred Fuchs:

Program, taktika a zvláště tisk.

Podle známé, staré anekdoty, umíral starý vinař a na smrtelném loži svěřil svým synům hluboké tajemství: Že totiž lze víno vyrábět také z vinných hroznů. Na tuto anekdotu si vzpomínám, když čtu a slyším diskuse o revisi taktiky lidové strany, v čem jsme šli příliš daleko a v čem jsme nešli příliš daleko co do koaliční politiky, atd. Víno lze vyrábět také z hroznů. Snad by bylo možno politiku lidové strany vybudovat na světovém názoru katolickém, stavět více na náboženském základě, než se dalo dosud. Nechci tím říci, že máme jít rovnou do kulturního boje, že máme jít do oposice, nebo že máme uplatňovat radikálně kulturní požadavky, pro které dosud není připraveno veřejné mínění. Ale jest naší věcí, a zvláště věcí našeho tisku toto veřejné mínění připravovat. Není nic platno stíratí konfessi ráz a zdůrazňovatí požadavky sociální a hospodářské. V očích svých odpůrců zůstaneme klerikály, ať svůj katolicism zdůrazňujeme nebo ne. — Neříkám, že máme pustit se zřetel le politický všední den. Ale naše politika a zejména náš tisk musí mít především pečeť katolicismu, neboť je to náš charakteristický, rozlišující znak od ostatních stran. Nebojme se, že odstrašíme někoho katolicismem. My, bo-

že v budoucnosti nemůže být z nejpevnějších opor české demokracie a hájiti principy politiky i sociálně pokrokové?

Základní třecí plochou mezi sociální demokracií a stranou lidovou byl a je kulturní program, nikoli sociální a politická praxe, kde jde spíše o zápas mocenský, ne zásadní. Co tedy plyne z devisy Bechyňovy, bojovat s českým politickým katolicismem, především na frontě sociální a politické pro nás? Hájiti v demokracii všude, kde je to nábožensky a morálně přípustno nebo aspoň lhostejné, principy a požadavky politicky a sociálně pokrokové; to jest sociální spravedlnost především pro ty, kdo se jí sami domoci nemohou; právo na slušný život, umožňující výchovu dětí v rodině; hájiti politické a osobní svobody občanstva, ponevadž svoboda vychovává k rozumu sice pomaleji, ale jistěji než útlak. Je to historickým příkazem zejména katolictví českého, jehož politika, krátce řečeno, musí být křesťanská, sociální a demokratická.

hužel, počítáme příliš málo s duševními a duchovními imponderabiliemi, s ideami, a nevíme dobře, co se děje ve světě intelektuálním. Je úžasná touha po náboženských jistotách mezi inteligencí. Není to již touha po problémech, nýbrž touha po nesporných pravdách, podávaných dogmaticky. Lidé chtějí jednoduše značnou cestu. Kdo se ujme této touhy? Odvykněme si té krátkozrakosti, že tisíc bab znamená více, než jeden tvůrčí duch. Před Bohem ovšem má každá lidská duše cenu nekonečnou a pro spásu každé duše jest nutno pracovat. A snad duše té zbožné babičky má větší cenu, než duch složitější a vzdělanější. Ale co strana ukládá do hodnot duchovních je investice, jež se vyplácí ještě dlouho a dlouho a jež zejména dává možnost překonati i přechodné chvíle politických neúspěchů. Francouzští katolíci dělali jistě nejméně obratnou politiku, jakou jen mohli dělat, ale protože byli nábožensky hluboce fundováni, přežili i doby persekuce i doby politických neúspěchů a katolicism ve Francii žije přes všechny hrůzy násilné rozluky a kulturního boje. Nechtěl bych však apodikticky tvrdit, že bychom byli v daném případě tak odolní my. Cítoval jsem kdysi při podobné příležitosti, jako je dnešní, slova, která jsou

napsána na vojenské zásobárně v Dejvicích: „Umění vítěziti je ztraceno, chybí-li umění zásobovati“ To platí i ve smyslu duchovním. Již Bismarck věděl, jak veliký význam mají duchovní impenderabilia a vždycky vyhrával v dějinách konec konců ten směr, který měl tvůrčí inteligenci na své straně. Aby se však tvůrčí duch v tisku strany mohl uplatnit, k tomu jest třeba, aby bylo hojně duchovní svobody. Jest pravá a falešná svoboda, jako jest i pravá a falešná kázeň. Nemám nejmenších námitek proti tomu, aby v politickém boji byla naprostá jednota hesel a aby se rozpory v názorech nevyřizovaly veřejně během bitvy. Platí tu staré augustinovské: V nutných věcech jednota, v pochybných věcech svoboda, ve všech věcech láska. Té lásky je třeba i v té politice. Lásky k ideji, jež překonává osobní antipatie, ale také lásky v poměru k odpůrci. Nesmíme zapomínat, že cílem našeho politického zápasu nesmí nikdy býti odpůrce zničit, nýbrž získat, protože nikdy si nesmíme politickým protivnictvím udělat nepřátele takové, abychom riskovali, že jeho duše nebude již nikdy získána církví. Kdyby si náš tisk byl toho vždy vědom, pak by platně přispěl ke zvýšení úrovně našeho politického života a zápasů v něm. Jest třeba soustřediti katolický tisk hlavně proto, aby se stal technicky dokonalejším. Dnešní zpravodajství jest především otázkou peněz a jest jasno, že v době radia, telegrafu a telefonu nelze dělat list jenom perem. Doby, kdy jediná individualita řídila a psala začasť sama celé noviny, jest ta tam. Doba Havlíčkova definitivně minula. Stroj utiskl do jisté míry individualitu, ale nevytlačil ji úplně. Právě my, katolíci, kteří budujeme na velkém podkladě duchovně kulturním, nesmíme se dát zaslepit strojem. Osobnost nikdy nezmizí z novin, jako nezmizí nikdy ze života, ovšem osobnost, jež chce sloužiti,

neboť čím je duch složitější a svéráznější, tím více touží po službě nadosobním hodnotám. Celou naši politiku a tudíž také politiku tiskovou musí řídit princip, že nechceme panovati, nýbrž sloužiti. Katolictví za Rakouska v našich zemích prohrálo, co prohrát mohlo, proto, že přišlo do pověsti, že se spojuje s mocnými a bohatými tohoto světa. Musíme zabrániti, abychom do tohoto podezření nepřišli znovu. Toto nebezpečí jest tím větší, čím užší je naše sepětí se stranami občanskými. I tu si musíme uvědomiti, že i když jsme takticky nuceni s nimi jíti, že chudým se káže evangelium. I když jsme ve spojení se stranou agrární, vždy musíme míti v ohni druhé železko, ne z nějakého taktického chytráctví, ale proto, že se nikdy nemůžeme smířiti s myšlenkou, že bychom měli ztratiti průmyslovou periferii, že bychom nenašli cestu k srdci dělníka, v dnešní době, jejíž ráz určuje továrna tak, jako kdysi určovaly ráz doby hrady a kláštery. Tato práce jest snad těžší, než práce mezi občanskými vrstvami, namnoze církevně korektními, ale Božský Spasitel sám o sobě prohlašuje, že nepřišel volat spravedlivých, ale hříšníků a ani my nesmíme utkvěti na korektnosti farizeů. Nebojme se být katolíky! Tato nebojácnost neznamená, že si nerozvážíme i nadále, co můžeme chtít a co nikoli. Tato nebojácnost neznamená, že poženeme situaci na ostří kulturního boje, ale znamená to, že budeme trochu více věřiti v sílu idejí, než dosud. Lidová strana nemůže ovšem přejímati úkolu „Katolické Akce“ a také toho nechce. Ale jest třeba už se jí konformovati. Třeba bychom měli upřímnou vůli ke koncentraci, k technickému zmohutnění, nesmíme nikdy upadnouti v kult pouhé moci a čísla a musíme vždycky věřiti v sílu ducha, neboť nic na světě není tak silného, jako myšlenka.

Ant. Novák:

Národní rada československá o chystané reformě školské.

Národní rada československá konala dne 17. t. m. poradu, jejímž předmětem bylo projednání dotazníku zasláného ministerstvem školství a nár. osvěty o otázkách školské reformy. Na poradě nejvíce zaujaly otázky školy měšťanské a nižší střední a jejich poměru. Dotazník je sestaven tak, že z něj jasně nevyplývá

oč usilují socialistické strany a učitelstvo jimi ovládané, totiž o zničení střední školy.

Zástupci učitelstva Horáč a Šprysl byli při debatě s univ. prof. Novotným donuceni k vyjádření, že si *skutečně přejí, aby měšťanská škola splynula s nižší střední*. Se jmenovanými pány souhlasil za svou osobu (jak podotkl)

pres. Akademie práce Zimler a senátor Hubka (čes. soc.). Jinak všichni účastníci (a bylo jich hodně a mezi nimi většina universitních profesorů) vyslovili se naprosto odmítavě o projektu sloučení nižší střední školy a t. zv. měšťanky.

Proti mluvil prof. vysoké školy technické Hanuš, prof. vysoké školy zvěrolékařské Šulc, univ. prof. Fr. Novotný, univ. prof. dr. Groh, ředitel Kameníček, prof. na technice Kvadrát, prof. techniky Felber, senátor Krojher, dr. Voženilek a j.

Tito všichni ukazovali nutnost zachovati měšťanskou školu. Je to vymoženost, jakou nemají jiné státy. Naše školství je ve srovnání se školstvím jiných států výborné (Kvadrát).

Ve školství se musí postupovat pomalu a opatrně, protože škody zde způsobené se těžko napravují (Krojher). Nesmíme zaměňovati heslo Palackého „Osvětou k svobodě“ heslem „Svobodou z osvěty“ ve jménu nepromyšlené, chimerické utopie (Novotný).

Nutno bezpodmínečně zachovat latinu a řečtinu. Bez toho není možné obecné vzdělání. Napřed by se měly změnit osnovy učebnic, pak provést reorganizaci výchovy učitelstva a profesorů, pak teprve přijít s plánem reformy (Kameníček).

Proti námítce jediné, kterou přinesli obhájci systému $4 \times 4 \times 4$, t. j. čtyři léta prvního stupně obecné školy, čtyři léta druhého stupně (vzniklého spojením měšťanky a nižší střední školy), 4 léta vyšší střední školy), že totiž dítě se má rozhodnouti o svém budoucím povolání v 10—11 letech, tedy v době, kdy si nerozumí; bylo zdůrazněno, že si nerozumí ani maturanti, a ještě na vysoké škole jsou četné přesuny. Také důležité období dospívání nemluví pro systém $4 + 4$.

Až na tři pány všichni ostatní se přiklonili k tomu, že měšťanka (čtyřletá) musí býti zachována. Je potřebí jen upravit a usnadnit přechod z měšťanky na vyšší střední školu. Na to se již při osnově reálky pamatuje. Konečně doplňovací zkoušky nejsou přísné a nadaní žáci z měšťanek snadno se na střední školu dostanou.

Učitelstvu a socialistům jde o to, aby absolventi t. zv. měšťanských škol měli práva absolventů nižší střední školy a aby gymnasium mohl studovati každý nadaný žák. Proti tomu není námitek. Střední škola není školou třídní. Zápisné 50 Kč je vše, co se žádá od chudých. Od školného jsou nemajetní osvobozeni, knihy dostanou z knihovny chudých.

Byla ostatně publikována statistika, potvrzující nestřídmost střední školy. Je tu obava, že akto zpřístupněná střední škola odssaje schopné jedince praktickým povoláním. V úřadě se spíše takový „buchta“ uplatní, než u soustruhu nebo na statku. Manie, mítí ze synů pány, posedla, jak se zdá i ty, kdož deklamují o účtě k práci tělesné. Ve skutečnosti chtějí socialisté ovládnout státní administrativu. Ať se nemýlí. I kdyby prosadili reformu (a o to není zatím strach) synové, kteří by prošli střední školou, nebyli by už dětmi proletářů, vychovávaných demagogickým tiskem. Kolik synků zbohatlých socialistických předáků pracuje v organisacích soc. demokratických? To ovšem není důkaz, že střední škola je instrumentem buržoasie. Je to škola, která učí vše kriticky hodnotit. Plán $4 + 4 + 4$ by mohl posloužit k reorganizaci učitelských ústavů. Zněl by: 4 obecné + 4 měšťanské + 5 učit. ústav a pak ještě akademie. To ovšem učitelstvo odmítá.

Stanovisko Nár. rady čsl. bylo „Nár. Osвобоzení“ sesměšněno jako zpátečnické. Chválilo prý se tam rakouské školství. Ano, a byl to senátor Kroiher, který s pochvalou celého shromáždění konstatoval, že rakouské školství bylo výborné. Vždyť bychom desauovali své nejlepší lidi, kteří na reformě ve Vídni pracovali a silně se tam uplatnili (Dršina).

Prof. Kvadrát správně řekl, že máme lepší školství než v Anglii, Francii, Americe i v Německu. Neimponuje nám ani pokusnictví vídeňské, v němž se naši socialističtí učitelé shlížejí. Podržíme, co je dobré, ať to bylo třeba z monarchistického Rakouska.

Devisa „demokratická republika potřebuje demokratické reformy školské“ je prázdné heslo. Vytykat, že Národní rada neslyšela odborníků, je opovážlivostí. Odborníky jsou asi jen páni učitelé z Obce Učitelské. Reprezentovali se velice slabě títo vousatí experti, stejně jako Kálal svým kázáním o duchu naší školy. Volal po teismu ve školství — ovšem necírkevnímu.

Národní rada zvolila užší komisi, v níž zasedají: Prof. Kazimour A. Beneš, rev. Čapek, zem. insp. Červenka, prof. dr. Groh, rev. Hanus, odb. učitel Horák, řed. Kameníček a Zachystal, pres. Zimler. Prof. Kolísek reklamoval zastoupení Slováků. Elaborát komise bude předložen Národní radě k schválení.

Anketa má být svolána již v polovici února. Mnozí účastníci (mezi nimi i senátor Kroiher) projevíli podiv, že se s reformou tak závodně

spěchá, že se dělá na komando (čí?). Naše škola potřebuje klid, pravil prof. Kvadrát. Stačí evoluce, ne revoluce.

Je třeba dříve provést reformu učitelů. Materiál lidský je znehodnocený válkou, znervosený, zmatený svobodou. Není dobře možno sloužit dvěma pánům. Dříve žádalo se na studentech nesporně více a nesporně více toho uměli. Dnes přijdou na techniku lidé, kteří neznají základních pouček.

To se nutně musilo dostavit, jakmile se postavil požadavek, že škola se musí přiblížit životu. Mládež se přiblížila životu více, než bylo zdrávo. Knihy nabitě erotikou, sport, koedukace, rozvrat rodinného života musí se nutně odrazit ve školství. Škola na to doplácí.

Zde je nutno reformovat a větší část stesků pomine. Je zajímavé, že roku 1922 učitelstvo hájilo energicky samostatnost měšťanské školy. Dnes na to hledí jinak, podléhající ideologii socialistických stran, které chtějí školy použít jako instrumentu v třídním boji proti „buržoazii“.

To, s čím přicházejí socialističtí učitelé, je utopií nepodloženou hlubším studiem. Vytyká to učitelstvu red. E. Čapek, který v „Nových Čechách“ vyvrací argument, že by při splynutí měšťanek a nižších středních škol mohli žáci býti doma do 14 let, což sociálně mnoho znamená. Statisticky to není vůbec prokázáno. Podle posledního sčítání bylo celkem 36.371

žáků do 14 let, kteří nebydlili u rodičů. Jenomže mezi těmi jsou žáci připravující se k svému povolání a chovanci ústavů vychovávacích a sirotčinců, a sčítají se dohromady jednak s chovanci blázinců, věznic, polepšoven a doňucovacích pracoven; jednak se starci a stařenkami z chudobinců a chorobinců. Protože však těchto posledních, jakož i vězňů atd. není v nejmladších vrstvách věku tak mnoho, můžeme míti za to, že asi do 19 let v souhrnech uvedených jsou téměř jen žáci. Na jiném místě statistiky se uvádí, že bylo 11.023 chovanců ústavů vychovávacích, 8.196 v sirotčincích a nalezincích, 13.862 žáků škol národních, kteří bydlili u osob cizích (z toho polovina dívek) a 47.202 studentů středních odborných a vysokých škol (z toho 8.694 dívky). To jsou jediná podrobnější data. Je to důležité znát, poněvadž reforma není jen vnitřní věcí školy. Řešení zasáhne hluboce do poměrů hospodářských a sociálních. Jsou některé veledůležité momenty sociální povahy, které statisticky nebyly zpracovány. A tak se bude reformovat jen tak nazdařbůh, spíš podle nálady a citu, než podle výsledků přesně zjištěných. Je to velká ironie osudu v zemi, kde se tisíckrát bere nadarmo slovo „experimentální pedagogika“ a „exaktní zkoumání“. Je to ironie tím spíše, že to připomíná redaktor pokrokové revui pokrokovým učitelům.

J. Krlín:

Ř í m s k á o t á z k a.

(D o k o n ě n í.)

Vypukla světová válka, která ukázala, že katolíci itaľští, kteří jsou věrni papeži a milují papeže, jsou též věrni a milují svoji vlast. Šli za ni do boje, prolévají za ni krev. Kněží, jako prostí vojáci. Katolíci pomáhali raněným a papež Benedikt XV. staral se jako milující otec o italské zajatce, kteří pomoci potřebovali.

Byla skončena válka, Italie, zdálo se, se stane bolševickým teritoriem. Katolíci měli již svoji stranu, měli své ministry ve vládě, měli pětinu všech poslanců v parlamentě. Ale na řešení otázky římské nebylo pomýšlení. Italie byla tehdy příliš zmitána vnitřně a k řešení této otázky je třeba klidu.

Dostal se k moci vůdce fascistického vojska, bývalý socialista, kterého válka a čas vyléčily ze socialistických utopií, Benito Mussolini, který již byl z mála poslanců za svoji stranu v Monte

citoriu. A tento muž prohlašuje r. 1921 v parlamentu:

„Jeden problém převyšuje všechny současné problémy a upozorňuji na něj zástupce lidové strany; je to historický problém vztahů mezi Italií a Vatikánem. My všichni, kteří od nějakých patnácti, dvaceti let jsme syceni literaturou carducciovskou, nenáviděli jsme včera „toho starého krvavého vlka“ jímž byl Vatikán. Tak o něm, myslím, mluví Carducci ve své odě „A Ferrara“. Slyšeli jsme mluvit o „zachmuřeném veleknězi tajemném“, proti němuž stavěl básníka věštce, zvěstovatele vznešené pravdy a budoucnosti. Ale to vše, co v literatuře může býti velice pěkné, zdá se nám dnes, fascistům, duchům beze všech předsudků, anachronickým. Tvrdím, že latinská a císařská tradice Říma jest dnes představována katolicis-

mem. Jestli-že, jak pravil Mommsen před pětadvaceti nebo třiceti lety, není možno zůstávat v Římě, bez universální ideje, myslím a tvrdím, že jedinou universální ideou, která existuje dnes v Římě, je ta, která září z Vatikánu.“

Tak mluvil Mussolini jako fascistický poslanec, který za nedlouho na to se stal předsedou ministerstva a diktátorem římským. Ať máme o něm jakýkoliv názor, jednoho mu neupřeme, chceme-li býti spravedlivými: Mussolini za dobu své vlády odstranil všechny nespravedlivé zákony protikatolické, vrátil na Kapitol, do škol, do soudních síní kříž, zavedl ve státních školách náboženství. Dal Itálii zákoník, který v závazných otázkách volí rozřešení čistě katolické. Za Mussoliniho opadlo nepřátelství skoro úplně a část církevní hierarchie netajil se svými sympatiemi k diktátoru.

A Mussolini právě svou řečí v parlamentě dal podnět k diskusi o římské otázce v r. 1921, která ukázala, jak hluboce se změnil názor současné generace na otázku římskou a na garanční zákon, který u většiny intelektuálů a politiků italských patřil dosud k věcem nedotknutelným.

Diskuse, které se účastnil veškerý tisk italský, katolický, liberální i socialistický, vyzněla v názor, že je třeba revise garančního zákona, že je třeba jeho odstranění a konečného rozřešení otázky římské. Začal list *Messaggero* v čísle ze dne 29. května článkem, který způsobil v Itálii veliký rozruch. Připomíná, jak vzrostl vliv papežův po válce, takže všechny větší státy mají ve Vatikáně svého vyslance, a pokračuje: „Nuže jediná země ho tam nemá a její zájmy, které má hájiti a udržovati, nejsou menší zájmů národů ostatních, a pro něj nemá politika kurie nemalý význam: Tou zemí jest Itálie. Itálie, která zapomněla 13. tohoto měsíce oslaviti padesáté výročí garančního zákona, počíná si podle metod nepřímocaré diplomacie. A nevidí, jaké vážné důsledky z toho mohou pro ni vzejíti. A to proto prostě, že se bojí podrobiti rozboru problém, který se jí zdá již býti rozřešen. Problém, který nemohl býti zkoumán po padesát let proto, že se to jevílo býti protinárodní. Nuže, z četných znamení jest zřejmo, že ten problém se změnil. A změnil v tom smyslu, že lze dnes o něm debatovati, aniž tím utrpí prestiž státu. Věříme, že z války a vítězství vyšla Itálie tak zralou, že se může odvážiti na ten problém.“ Je třeba dodat, že list, který toto napsal, nebyl nikdy Svaté Stoliči nakloněn a nejednou si proti ní zaútočil. Ve stejném smyslu psaly i četné listy jiné, zdůrazňující nutnost navázání vzájemných

styků mezi Vatikánem a Quirinálem a potlačení garančního zákona.

A nejen to, v diskusi, jíž se účastnilo tolik římských a italských listů, bylo podáno i mnoho návrhů na způsob řešení otázky římské.

III.

Dne 2. června 1922 napsal list „*Tempo*“ článek, který netoliko uznává, že nejvyšší autorita katolicismu potřebuje území k vykonávání své moci ale dodává: „byť to území bylo veliké jen čtvereční kilometr.“ A dále čteme: „Nebude zmenšením práv státu, jestliže bude dáno papeži v plné držení pásmo území, které jest mu nezbytným, aby v očích celého věřícího vesmíru se jevíla Svatá Stoliče dokonale uchráněna před každým zasahováním a ovládnutím některou národností.“

Tato slova významného tisku dala podnět ke statům, ve kterých se hledal způsob, jakým by se dospělo k cíli: Je třeba, aby Svatá Stoliče dostala určitou část italského území. Stát italský by tím nic nepozbyl ze svých práv, to se uznávalo a přijímalo všeobecně. Garanční zákon zapomněl, že bez území není suverenity. I bylo navrhováno, že by Svaté Stoliči, tím územím, které by bylo vlastnictvím papežovým, mohl býti vatikánský palác s územím k němu přiléhajícím. Tím by byla exterritorialita zaručena. Jiní zase navrhovali úzké pásmo spojující Vatikán s mořem.

List Vatikánu „*Osservatore Romano*“ řízený váženým a osvědčeným pracovníkem, de la Torre, konečně též promluvil. Konstatoval uspokojení nad změnou názorů současné generace, která dnes přiznává, co hlásali ustavičně katolíci, že totiž zákon garanční jest jednostranný, že nezaručuje suverenity papežovy, a že musí býti změněn. „Suverenita de jure spočívá dnes dokonale jedině na území. Nuže, o tom byla vždycky přesvědčena Svatá Stoliče i katolíci, i když odpůrcové v tom nechtěli viděti základní axiom právní, nýbrž zednářský předsudek. Svoboda a nezávislost ve své dokonalé plnosti, způsobené povahou věcí a nutné k duchovní moci, mohou se státi konkrétními jedině suverenitou. Ta suverenita, v nynějším stavu práva národů, může existovati jen tehdy, jeli založena na území. Takové principy byly objektivně uznávány všemi školami pozitivního práva a jsou přijímány a uznávány i v metodách mezinárodních. Nikdo nemyslí a netvrdí něco jiného a nikdo si nikdy nepředstavoval, že by tím byla zmenšena nebo uražena suverenita státu. Staré výtky proti Vatikánu, jako bažení

po nadvládě, touha ponížiti územím moc laickou, naděje na její zeslabení, ctizádost po světské moci jako cíle v sobě samém, to vše padá netoliko před opravdovou mravní důstojností Církve, nýbrž i před jednoduchým a jasným principem logickým a právním, jehož se držíme, principem, který státníci z druhého břehu neshledávají již nepřátelským a nepřijatelným, díky starostem o národní zájmy, dobrému smyslu, a nestrannému zkoumání situace.“ (Osservatore Romano, 19. června 1921.)

Katolická akce.

Náboženská pastorece.

Katolická akce v Československu nevyšla dosud ze stadia určité přípravné bezradnosti. Co se po organisací stránce zdá býti jisto, jest, že se soustředí v diecésích a bude poradním orgánem biskupovým, jenž se bude řídit potřebami a zvláštním charakterem jednotlivých krajů. Je to přirozené, ale přes to je škoda, že aspoň pro počátek nebylo zde centrálního sekretariátu a nebylo autoritativních směrnic ke konkrétním akcím všeobecným.

Katolická akce ovšem není žádná z brusů nová věc, je to jen organisace náboženské ofensivy v poválečné době, je to jméno a směrnice pro činnost, kterou vyvíjeli mnozí dávno před tím; katolickou akcí jest a byl život každého světce, je vzorný příklad každého kněze, je každý čin pro Krista a uskutečnění jeho království v nás i mimo nás. V tom smyslu není akce katolická opravdu nic nového; novým jest jenom poznání, jakými cestami v naší, od církve obrácené době lze provádět pastoreci i mimo kostel a nejen kněžími: i za pomoci laiků. Novým jest po době proticírkevní ofensivy v minulém století a po době zbožnění vědy obrodný pocit převahy církve katolické nad všemi naukami tohoto světa, vědomí životní superiority nad moderní vědou, která člověku nemohla dáti odpověď na základní otázky života. Ten pocit, to tušení jara, když sněhy ještě leží na zemi, toť novum v akci katolické, která trvá s církví od jejího založení.

Právě proto musí akce znamenat především obrodu těch metod pastoračních, které jsou základními pro činnost katolickou a soustřeďují se kolem kostela a vlastních úkonů cír-

Toto stanovisko zastávala Svatá Stolica od počátku a zastává dodnes, jak svědčí nedávné články, které byly uveřejněny v jejím listě, a které prošly vším katolickým tiskem, netoliko italským.

Mezi Vatikánem a Quirinálem byla nyní sjednána dohoda o podkladu možného oficiálního vyjednávání a třeba že jsou ve Vatikáně dva proudy názorové na vhodnost skončení historického sporu za fašistické vlády, zdá se, že římská otázka bude rozřešena brzo.

kevních. V době, která je tak rozdělena politickými boji a zájmy v nejširších vrstvách lidových (plyne to z povahy a podstaty demokracie), musí zde státi nad vlnami těchto menších zájmů pevný maják, podle něhož by se v nejvyšší nouzi mohl bezpečně orientovat každý, kdo ztratil směr svých dnů nebo klid duše. V tomto směru zůstane kněz vždycky hlavním činitelem a ochráncem a dárcem těch léků duším, jež nabízí církev z odkazu Kristova.

Žádná akce vnější nenahradí těchto základních věcí, slova Božího a svátostí; sem, k těmto pramenům přivést duše, toť ostatně i hlavním úkolem laického pomocného apoštolátu.

A proto, a to je úkolem těchto poznámek, je především nutno, aby kněžstvo věnovalo mimořádnou a přednostní pozornost kostelu, liturgii, kostelnímu zpěvu a kázáním. Je to nutné především ve velkých městech, v Praze, ale ovšem i všude jinde. Je možno, že se namítne, že na dokonalé řízení kostelního zpěvu, na př. je potřebí peněz, kterých malé kostely nemají. Naproti tomu znám velmi bohatý klášter v Praze, kde všechny tyto námitky odpadají, klášter, kde členové řehole přece v první řadě jsou určeni starosti o kostel a právě zde se věnuje liturgii, kostelnímu zpěvu a kázání péče velmi malá. A pak zaváďejí se dnes někde podivné, v mém mládí zcela neobvyklé zjevy, jako, že při mši sv. po přijímání vystoupí na kazatelnu jiný kněz a káže, zatím co druhý dosluhuje při tom mši svatou. Přitom kazatel nepřečte vůbec evangelium na neděli či svátek připadající a rozměluje ve svém kázání lapidární velkolepost slov evangelii všedními příběhy z obyčejného života lidí, nikoli světců. Ale co říci vůbec zjevu, že kazatel mluví, zatím co jiný slouží mši

svatou? Vždyť věřící nemohou sledovat bohoslužby a oba, kazatel i kněz, sloužící mši, se vzájemně vyrušují? Proč se to děje? Prostě proto, že by věřící, kdyby kázání bylo před nebo po mši svaté, většinou odešli, neboť z takového kázání, kde neslyší slovo Boží, ale slovo lidské, a ještě k tomu ve formách obvyklých tak před 50 lety, ničeho pro svůj duševní život nemají. Proto, aby byli nuceni vyslechnout slova kazatelova, děje se to během mše svaté, která přirozeně není přerušena a odbude se za kázání, které trvá ještě chvíli potom. Je to, opakují, přepodivné a nebývalé opatření v klášterním kostele, kde se předpokládá větší intenzita duchovního života a větší příprava ke všem kostelním, náboženským i svátostným úkonům.

Za našich časů přijdou do kostela jednou za čas lidé, pravidelně na mši sv. nechodící. Přijdou, buď, že se v nich náhle probudila vzpomínka na mládí, domov, buď že je zavalil náhlý nával bolesti, úzkosti a osamocení životního a tu musí býti kostel vždy připraven dáti odpověď duším na tato neznámá zavolání, na tato nečekaná zaklepaní Kristova na dveře; proto všem úkonům v kostele musí býti věnována péče mimořádná. Považuji za nemožné, aby se nečetlo nahlas věřícím evangelium při hlavní tiché mši svaté a aby se kazatel na své kázání nepřipravil. Není potřeba žádných řečnických výkonů, lépe méně řečí než více. Na mne, a myslím, že nejsem sám, působí vždy mocně prostá slova a paraboly evangelií i moudrost epištol a jsou-li vynechány, žádná lidská řeč jich nenahradí. Snad právě ona slova evangelia byla odpovědí na otázku života, s níž duše přišla náhodou do chrámu.

Podobně jest s liturgií a kostelním zpěvem. V nich, po staletí stejně opakovaných, jest nám ztělesňováno věkovité trvání církve, z nich přelévá se v naše duše moudrost, zbožnost a víra minulých pokolení a proto už musí býti vyjadřovány formou dokonalou a s úsilím po dokonalosti. Z lajdáckého zpěvu na kůru vane vlažnost a ledabylost duševní a všecko to je dokladem úpadku náboženského vědomí a citu. Nedopouštím se přehnanosti, domnívám-li se, že řády duchovní a kláštery jsou v první řadě povolány k tomu, aby pracovaly na dokonalosti provádění liturgie, zpěvu a kostelních úkonů. Ostatně zdá se, že klášterní majetek je určen především k tomu, aby umožnil provádění této péče, pokud k ní je vůbec třeba peněz. Bylo založeno „Dílo blahoslavené Anežky“, pro zakládání kostelů na periferii Prahy a jiných velkých měst, ale

je nutno, aby byla obnovena intenzita pastorační především v těch kostelích a klášterích, které tu jsou a kde na nedostatek kněžstva nelze si dosud stěžovati. Příklad Emaus ční do pražských poměrů stále ještě skoro osamocen. - jd.

Sv. Otec Pius XI. o katolické akci.

Určitou potíží při provádění Katol. Akce působí spolupráce laiků s kněžími. Kněží jsou přílišnými individualisty a pro kooperativu jsou málo vychovaní. Jsou příliš samostatní, příliš nedůvěřiví vůči laikům. Německý kardinál Bertram, arcibiskup vratislavský, psal sv. Otcovi instrukce, jak si má počínati. — Dosud, dí arcibiskup, pracují laici s duchovními, ale tato práce není životná a dosti jednotná. Mnohotvárný sociální moderní život a četné útoky proti náboženství vyžadují více než kdy jindy zkoncentrovanějšího úsilí katolíků a jednotnosti všech schopných a ochotných spolupracovati s kněžími ve veřejném životě. Jedná se o náboženskou a mravní práci mimo kostel, v rodinách, obcích, spolcích, práci známou pode jménem laického apoštolátu. Třeba slovem i činem hájiti věčné pravdy, stavěti hráz proti řítící se vlně špatného tisku, zastávati práva katolických rodičů v boji o školu. Vyvíjeti silnou činnost charitativní, činiti známými sociální zásady Církve. Tiskem, přednáškami, osobním působením seznamovati s poklady katolické kultury. Utřídit v tom smyslu činnost jednotlivých spolků. Získávati mládež. A hlavně nezapomínati na rodinu, která jest tolik ohrožena v nynější době. Nejedná se o založení nového spolku, nýbrž o zdokonalení spolupráce katolických spolků stávajících. Kardinál již v tom směru dal direktivy ve své arcidiecési. J. Sv. Pius XI. odpověděl zvláštním vřelým přípisem, ve kterém vyjadřuje na počátku radost nad činností K. A. a pokračuje: „Opravdu nejedná se o věcnou a neznámou v samých dobách apoštolických, poněvadž sám sv. Pavel v listě Filippenských připomíná „své spolupracovníky“ a přeje si, aby pomáhali těm, „kteří se namáhají pro evangelium“ A hlavně v našich dobách, v nichž neporušenost naší víry a dobré mravy jsou stále ohrožovány a kněží jest nedostatek, je nezbytně třeba Katolické Akce, již laici pomáhají v apoštolátu a vyplňují nedostatek kněžstva.“ Dále Pius XI. ukazuje, jak již předchůdcové jeho často zdůrazňovali spolupráci laiků v apoštolátě. a jak on sám již ve své první encyklice „Ubi arcano“ na ni poukázal a dále vykládal její účel a cíl

a i metody, jež musí sledovati. „Katolická Akce nespočívá toliko v práci na vlastním zdokonalování, nýbrž i v opravdovém apoštolátě, jehož jsou účastní katolíci všech sociálních tříd, soustřeďující se tak myšlenkou a činností kolem těch středisek zdravé nauky a veliké sociální práce, řádně ustanovených a podporovaných autoritou biskupů. Vybraná řada katolíků, tak seskupených k dispozici katolické hierarchie, přijímá od ní svůj mandát a i mocnou pohnutku ku práci. Ale jako božské poslání Církve a její apoštolát hierarchický není řádu hmotného, nýbrž duchovního, tak i poslání Katolické Akce, která není politickou, nýbrž náboženskou. Může býti rovněž plným právem nazvána činností sociální, poněvadž hledí rozšířiti království Kristovo a tak opatřiti společnosti maximum dober a všech jiných výhod, které náležejí národu a slují politickými, totiž dober ne soukromých, nýbrž veřejných a společných všem občanům. Je to vznešený cíl K. A., kterého dosahuje, rozšiřující poslušnost zákonů Božích a církevních aniž je směšuje se stranami politickými. Oživení a povzbuzování tímto duchem, katolíci, kteří se účastní hierarchického apoštolátu, budou pracovati pro jednotu věřících všech národů v řádu náboženském i mravním, a jejich nejvyšším

cílem bude rozšíření a aplikace víry a křesťanské nauky v životě jednotlivců, v životě domácím i občanském. Bude tudíž K. A. činností všeobecnou a svornou všech katolíků bez rozdílu věku, pohlaví, sociálního postavení, kultury, nacionálních a politických tendencí, pokud nejsou proti duchu evangelia a křesťanského zákona...“

„Proto bude různá podle diferencí věku a pohlaví a různých podmínek času a míst...“ J. Sv. Pius XI. v dalším se rozepisuje o formě K. A., o rozdělení práce, o jednotném vedení ve všech sekcích a o společné spolupráci. „S ohledem na toto veřejné dobro, které jest převážně mravním a náboženským, K. A. nebude vylučovati účast členů ve veřejném životě a ve všech jeho manifestacích.“ Přísně náboženský a mravní život členů bude spolupůsobiti, aby zdravá nauka pronikla všechny vrstvy společnosti. Proto zasluhuje K. A. co největší podpory biskupů i kněží, neboť plody její činnosti budou hojné.“

Tento list jest novým dokladem otcovské lásky papežovy a jeho pochopení potřeb současné doby.

Je direktivou nejen vatislavskému arcibiskupovi (jednomu z nejlepších v Německu), nýbrž všem, kdož zastávají úřad apoštolský.

Co život dal.

Udržal na místo Švehlovo a volby ?

Republikánská strana ohrozila v minulých měsících nejvážnějším způsobem dnešní vládní souručenství tím, že najednou krátkým zjednodušením situace začala vidět ve vládě jen sebe samu a popelit se tak, že pro nikoho druhého v hnízdě nezbyvalo místa.

Do zemských voleb dala rozkaz svým organizacím, že nesmí sdružit listiny se stranou lidovou. Po volbách ihned vyhlásila své maximální požadavky stranické, jako vítěz poraženým a připojila hrozbu volbami, nepodrobí-li se — — strana lidová, poněvadž proti nikomu jinému diktát. žádající zřízení agrární policie, a dobytčí pojišťovnu, která by venkov vydala v ruce republikánské byrokracie, nebyl namířen. Nakonec požádali páni ze zámků náměstka předsedy vlády dra Šrámka aby šel a udělal místo členu republikánské strany.

Aby dovršili situaci a dojem, přerušili osob-

ní styky s vůdci národně sociální strany a vládním ministrem; na venek pro hrubé psaní Českého Slova. ve skutečnosti proto, že se jim zdá, že dr Beneš usiluje, aby jim odvedl domovníářské malozemědělce.

Toto furianství, které chtělo vyházet celou hospodu, vyprovokovalo k odporu všechny postižené. Říšské zastupitelstvo lidové strany odmítlo požadavek republikánů, aby jiný náměstek vlády nahradil dosavadního, a upozornilo republikány, že mají k volnému použití křeslo ministerského předsedy. Jinak je strana lidová připravena jednat o dalším programu této vlády do doby voleb. Toto rázné odmítnutí diktátu pomohlo. Republikánský tisk je přijal v rozpacích a prohlásil, že nebylo žádného diktátu. Na ministru zahraniční nežádal už satisfakce, spokojiv se vítězstvím, že dr Beneš nežádal zadostiučinění sám.

Tomu se říká politika bezhlavá. A nechodí strana, číselně největší, kolem nás jako bez hlavy?

Zastupitelstvo republikánské strany radilo

se pak o osobě nástupce Švehlova. Je jím ministr nár. obrany Udržal. Jest tím však zažehnána krize této vládní většiny, na jejímž stole leží maximální požadavky strany předsedy vlády?

Ustoupí republikáni, nebo se rozhodnou vyvolat volby v tomto pololetí? Jednou nohou už na tomto mostě jsou, a tato nejistota nezmizí, i když v první polovině února bude mít vláda nového předsedu.

Z celkového boje posledních neděl nezůstane v průměrném občanu dojem úcty k politice. I politika musí být službou a politika v demokracii nesmí nikdy budit dojem, že strany se dělí o roucho vlasti, která se před nimi krčí v Evině úboru v koutě vlastního domu. Strany jsou povinny sloužit obecným zájmům, nikoli na jejich zdrojích a proudech zříditi si obchodní mlýny pro sebe.

Jak vypadá „jednotný třídní zájem dělnictva v továrnách“.

Znameníť doklad, vyvracející tvrzení marxismu, dělnická třída má jednotný zájem, který vede sám poznáním tohoto zájmu k třídnímu boji, přineslo „Rudé Právo“ 25. ledna 1929. V diskusi o příští taktice komunistické strany, v článku: Jak k masám, vypsál Josef Kozák takto poměry mezi dělnictvem v továrně:

„Průmyslová racionalisace působí velmi na malou skupinu velmi kvalifikovaných předních dělníků v závodech, kteří mají větší vliv, než odpovídá jejich počtu. Výdělek těchto dělníků v době nynější konjunktury poměrně stoupl, celá řada z nich se stala dílovedoucí jichž počet velmi rychle stoupá právě následkem racionalisace. Mzdy těchto dělníků bývají velmi často větší, než to odpovídá kolektivní smlouvě, i když jejich vzestup neodpovídá vzestupu výrobnosti. To je jedna vrstva dělníků v závodech, která se skutečně neaktivovala, která naopak považuje každý boj za velmi nebezpečný, protože ohrožuje celkem dobré bydlo a protože ohrožuje také možnost kariéry, znemožnil by velmi pravděpodobně naději na získání místa dílovedoucího. Počet těchto dělníků zároveň s rostoucí racionalisací klesá. Mnoho kvalifikovaných dělníků bylo nahrazeno dělníky nekvalifikovanými, často ženami a mládeží a tak se stává pro mnohé z těchto dělníků otázka dobrého poměru ke správě závodu dvojnásob důležitá.

Tito dělníci mají značný vliv právě proto, že stojí čele odborových skupin reformistických, protože z nich jsou voleni také rozhodující členové závodních výborů a rad. Na ně správy závodů působí ve velmi mnoha případech už docela sprostou a nezahalenou korupcí. Slibují jim nejen místa dílovedoucích, ale zvy-

šují jim platy a dávají jim možnost vyšších výdělků u práce úkolové. To jsou věci docela dobře známé. Je známo také, že některé závody z důvodů korupčních dávají členům závodních výborů dobrovolně a s největší ochotou volné směny a vyhovují jim i při žádostech za deputátní byty, za úvěry atd. Při tom také reformistickým důvěrníkům vyhovují také co možná ochotně, jakmile jen vysloví přání, aby byl někdo přijat do závodu, splňují i jiná drobná přání, jsou-li předložena uctivou formou, bez snahy podpořiti takové žádosti také schůzí závodní. Tím je vliv těchto lidí v závodech ještě více zesilován, mohou z milosti závodních správ také sami korumpovat ostatní dělníky malými výhodami, které nemají pro závod většího významu, ale na slabé a tříděné málo uvědomělé jednotlivce velmi působí. Zejména opatření zaměstnání.

Druhá, každý projev aktivity valné většiny dělníků brzdící vrstva, jsou dělníci, které se podařilo natlačiti do žlutých organizací. Bývají to převážně dělníci špatně kvalifikovaní, kteří by jinak práci hledali velmi dlouho. Je závody připoutávají ještě pevněji závodními byty a jinými drobnými výhodičkami (důlní dříví, lacinější nákupy, panské směny, odpouštění pokut atd.).“

Toto líčení komunistického sekretáře pokládám za znameníť, živoucí doklad, jakou konstrukcí je marxismus, který počítá s jednotným třídním vědomím dělnictva, které jsouc ohroženo společným vykořisťováním, společně vede třídní boj. Je to omyl. Materialistický základ socialismu musí nutně vésti k rozbití fronty dělnické, jakmile část dělníků pozná, že svého prospěchu může dosáhnouti jinak než bojem. Na shora vylíčených případech vidíme, jak poznání vlastního zájmu maří a ničí „třídní boj“.

Politika a náboženství.

V prosincovém čísle „Křesťanské revue“, řízené profesory drem Hromádkou a Rádlem, referoval prof. Em. Rádl o mé knížce: Politická cesta českého katolicismu 1918—1928 a učinil jí vedle uznaného v celku soudu několik výtěk. Podřadnější výtky, jako na př., že jsem se nezmínil o poměru „Lidových listů“ k „Čechu“, poměru strany k fašistům, Stříbrnému a jiným, nebudu rozvádět. Nezmínil jsem se o těchto věcech proto, poněvadž jsem je pokládal za podřadné s programového stanoviska strany lidové a poněvadž jsem o nich speciálně psal v této revue.

Prof. Rádl však má jednu námitku a vytýká mi jeden nedostatek zásadní a poněvadž to neučinil poprvé, a poněvadž je to jaksi ústředním měřítkem jeho i pro jiné případy než mou knížku, chci odpověděti aspoň na tuto výzvu. Prof. Rádl píše:

„Doležal ukazuje, jak strana lidová po převratu rostla a věří, že poroste i dál. Budiž; je možno říci, že paralelně s tímto vzrůstem rostla i zbožnost a mrav-

nost v Československé republice? Myslím, že tato otázka je přirozená; domnívám se, že posledním zájmem katolické politické strany by měla být zbožnost a mravnost. Z toho by se mělo vyvozovat, že zbožnost a mravnost rostou stejnoměrně s mocí této strany. Podobně usuzujeme, že se vzrůstem moci socialistických stran se překonává materiální bída dělníků; vskutku socialismus může ukázat na jisté úspěchy v tomto ohledu. Odvází se někdo tvrdit, že od převratu vzrostla u nás zbožnost a mravnost a že vzrostla následkem rostoucího vlivu lidové strany? Doležal se této základní otázky nedotekl a pochybuji, že by ji dovedl odpovědět kladně na základě dokladů. Co vzrostlo, je únava, úpadek ideologie, vznikl nedostatek odvahy a s tím i nedostatek radikálnosti v dobrém i špatném slova smyslu; ale to není pokrok mravnosti ani zbožnosti.“

Tento soubor výtek Rádlových nepokládám za oprávněný a přiznávám se, nevidím v nich trest logičnosti. Jak je možno žádat od lidové strany, která při všem vzrůstu v Čechách tvoří asi 10 procent voličstva — západních, středních a severních Čechách ovšem ještě méně — aby současně s jejím vzrůstem rostla zbožnost a mravnost u těch ostatních? To je výtkou nelogická. Správné by bylo, kdyby Rádl mohl dokázat, že soukromá mravnost a zbožnost u stoupenců strany lidové obecně není vyšší nebo je menší než u katolíků jiných politických stran. Lidová strana, i když roste, nemůže být činěna odpovědnou za to, co jest mimo ni, leč by to sama přímo nebo nepřímo způsobovala. Rádl tu zaměňuje, lépe řečeno ztotožňuje poslání církve katolické s účelem politické strany, o katolický světový názor opřené. Rádl se domnívá, že posledním zájmem politické strany by měla být zbožnost a mravnost. Věc je složitější. Tento zájem je především náboženský (vedle zbožnosti a mravnosti ovšem láska k bližnímu a skutky křesťanského milosrdenství) a organizací tohoto zájmu je církev. Politická strana i jiné cíle: zabránění třídnímu boji o podíl na národním důchodu a spravedlivé rozdělení jeho; prosazovat zákony církve, jako jsou nerozlučitelnost manželství, náboženská výuka na školách do zákonodárství státního; strany jsou vedle toho ještě organizacemi zájmů čistě politických (jako je formální, monarchie, republiky, autonomie, centralisace), se stanoviska křesťanství zcela neutrálních.

K tomu přistupuje dále, že vzrůst moci strany lidové nezvýšil její vliv na školství a výchovu mládeže. Teprve kdyby byl uskutečněn program lidové strany ve školní výchově, mohlo by se soudit o vzrůstu mravnosti či zbožnosti vlivem strany. Za dnešních poměrů bylo by možno se stanoviska mravnosti kritizovat veřejnou morálku strany (korupce, úplatnost a immoralnost jejího členstva), cele zde by jistě ani prof. Rádl nemohl říci, že veřejná morálka obecná jest vyšší než morálka lidové strany. Nerozumím, jak by se měl vzrůst strany lidové projevat vzrůstem mravnosti a zbožnosti řekněme u stran socialistických nebo liberálních. Za to přece lidová

strana nemůže. Ona ostatně, i pokud jde o její členstvo vlastní, nemůže převzít funkci církve; v praxi děje se to tak, že strana užívá ovšem trestů vůči členům zřejmě těžce se provinivším proti mravnosti nebo zbožnosti, že je vyloučí a vysadí tak určitému společenskému opovržení — před vlastním členstvem. To však nijak nevádí, aby takový člen ještě téhož dne nezačal hrát důležitou úlohu ve straně jiné, která těchto závad u členstva nedbá, odkazujíc je jako soukromou jejich záležitost. Ale ovšem i pro stranu lidovou končí zájem na mravnosti a zbožnosti jejich členů u hranice bližší, než je ona církev, mluvící k svědomí a volající člověka k soudům nikoli lidským. Ale to je přece jasné a nechci široce vykládat, že církev nemůže být nahrazena žádnou politickou stranou, byť měla tato moc sebe větší, poněvadž zmocnění Kristovo platí církvi a nikomu jinému. Proto nelze čekat vzrůst zbožnosti a mravnosti především od politické strany katolické, nýbrž od církve a to v té míře, v jaké bude moci uplatnit své zásady k mravnosti a zbožnosti vedoucí, v životě soukromém i veřejném. *Politická strana může jenom usnadňovati církvi tuto cestu v demokraciích, kde zastává do jisté míry funkci vrchnosti světské a jen do té míry, jak vrchnosti světské k zbožnosti a mravnosti společnosti úbec přispěti mohou.*

dr. jd.

Bloudění protestantismu za ztracenou katolicitou.

Glosoval jsem tímto nadpisem v č. 204. „Lid. Listů“ konferenci protestantské světové aliance v Praze, ukazuje, že národní protestantská náboženství (luterství, anglikánství) zesílila egoistické sklony nebo chyby vlastních národů. Pozastavil jsem se nad tím, že se nikdo na konferenci nesnažil uvědomiti si souvislost německého luterství s pruským imperialismem a anglikánství a anglosaským kapitalismem. V prosincovém čísle „Křesťanské revue“ zabývá se tímto článkem J. Š., v jehož poznámkách se nemožnými tiskovými chybami ztratil úplně smysl mých vět.

Píše: Doležal vykládá o souvislosti německého luterství s pruským luterstvím (má být imperialismem) a álečnou katastrofou německého národa; s druhé strany upozorňuje na to, jak anglikánství koření prý v téže půdě, z níž roste anglický imperialism (má být anglosaský kapitalism), v půdě národního egoismu.

Pan J. Š. cituje „Deutsche Presse“, která v mých větech viděla nový doklad toho, jak v českých hlavách straší dosud strašidlo vilémovského luterství. Ba ne. Strašidlo vilémovského luterství s jeho výbojným Los von Rom a obviňování katolíků německých z národní zrahy jednak skutečně žilo a za druhé proti němu říšskoněmečtí katolíci dlouho bojovali. Vzpomínka na ně je ostatně až dosud jedním z důvodů republikánství centra, které nechce znovu vidět v Německu pruský monarchism. Avšak o to nejde. Chtěl jsem ukázat, že

pruské luterství, anglosaské kalvinství i ruské pravoslaví, zkrátka všechna národní náboženství propadla slabostem povah těchto národů a nebyla jejich protivahou. Platí to o ruském pravoslaví stejně jako o západních církvích protestantských. Trpná ruská povaha, ochotná neodpíratí zlému až za hranice snesitelnosti a za hranice lidské důstojnosti, přizpůsobila křesťanství své povaze a tak vidíme dnes, jak bolševism bije kladivem do ruské církve, aniž by tato vykřikla a proti zlu aktivně se postavila, jak to činili a činí katolíci při pronásledování v jiných zemích (Irsko, Mexiko). Katolicism vůbec svým universalismem a logickou formálností vzbuzuje u národů aktivitu tlakem na slabosti národního charakteru. To platí i o nás Česích a o léčivé síle katolické restaurace. Církev československou nikdo nebude považovat za produkt české duchovní síly, nýbrž právě za opak: výsledný tvar měkkýšovitosti středočeské, nedostatku logického myšlení, za ústupek náladě doby. Je to církev náplavu, nikoli vrstev prahorních. Autor stati v křesťanské revue však mi namítá, že prý samo katolictví dnes ztrácí onen výsostný znak křesťanství, universalism, katolicitu a jak propadá úzkoprsmému nacionalismu a provincialismu. a jako příklad uvedena Action française.

Přiznávám se, že tomuto příkladu vůbec nerozumím. Pokud vím, církev zakročila proti Action française proto, že tento list jinak duchaplných francouzských tradicionalistů propadl úzkoprsmému nacionalismu a provincialismu, a nepochopil světovou orientaci poválečné politiky Vatikánu, které ani nepadne zastávat se monarchických myšlenek a všeho toho balastu společenských řádů, s nimiž obyčejně byl před válkou katolicism spojován jako svou společenskou sounáležitostí. Politika Vatikánu vůči Rusku, Číně, Mexiku, Americe při volbě presidentské, vůči republikánské Francii i fašistické Itálii svědčí naopak o universálním duchu. Pius XI. je z největších papežů, co jich na stoličce Petrově kdy bylo. Ale ovšem, universalism katolický plyne právě z toho, že nepropadl žádné národní ideologii, žádné národní, kmenové vadě. Přes to přese vše nepohrdáme universálními snahami protestanství, vidíme v nich jedinečnost katolictví, neboť cesty všech křesťanských církví po dlouhém dějinném bloudění ohýbají se v obloucích stejným směrem, jakým neúchylně od staletí jde církev katolická, nejpevnější strážce křesťanských hodnot i v dobách, kdy protestantism úplně upadl v poplatnost moderní, od Boha odvrácené vědě. —jd.

Věda - literatura - umění.

Kamil Krofta o sklonu našeho mladého umění ke komunismu.

Dr. Karel Kramář napsal o vánocích úvahu o mladém českém umění — budiž čest starému kozákovi za ilusi v nás vzbuzenou, že by se i mladší politikové mohli zabývatí otázkami umění a národní kultury, nejen starostmi, jak posadit na zbytkový statek nebo do správní rady sebe či své příbuzné — a ve své úvaze projevil lítost, že mladé české umění výtvarné i hudební nemluví k nám onou řečí citu, jež trhala srdcem jako ruka zvonem dílech Smetanově, Förstrově, Křížkovského nebo obrazech Slavičkových, Preisslerových, Hudečkových. Dr. Kramář vidí v hudební moderně české jen muzikální akrobatiku a v malířství racionalistický chlad techniky, která je vašemu pohledu rebusem. Dr. Kamil Krofta, vyslanec a profesor historie, odpověděl dru Kramářovi v „Demokratickém středu“ obhajobou mladého umění i písemnictví českého a připojil tento na výsost zajímavý názor na onu část mladých umělců, která svými sympatiemi tíhne ke komunismu:

„Ostatně snad ani ten nesporný sklon našeho mladého umění ke komunismu není tak hrozným neštěstím. Kdo ví, není-li právě toto mladé umění povoláno, aby náš komunismus zbavilo toho, co je v něm pro nás tvrdého, odpudlivého, cizího našemu citění a myšlení,

aby jej učinilo lidštějším a zároveň národnějším. Ale kdyby toho nebylo, nezbyvalo by nám, než přijímatí naše mladé umění tak, jak je. Neboť máme právo žádati na něm jen jedno: aby bylo opravdu uměním.“

Dr. Kramář odpověděl ministru dru Kroftovi 13. ledna, že v této obraně mládeže vidí povážlivou shovívavost k mládí i k umění a že myšlenky Kroftovy o komunismu prostě nerozumí. Na to Kamil Krofta vysvětlil svůj názor takto:

„Jsem přesvědčen, že valná část našich mladých naděnců pro komunismus a zejména našich komunisticky naladěných umělců má na mysli něco docela jiného, něco podle jejich názoru velikého a krásného, co je povoláno spasit svět a lidstvo. Mýlí se v tom zcela jistě a dožijí se, jako tak mnozí před nimi, bolestného zklamání. Ale vylučovati všechny tyto pobloudilce z národa bylo by stejně pošetilé a marné, jako bylo vylučování socialistů, provozované s oblibou za mého mládí.

Mluvě o komunismu, neměl jsem na mysli ani bolševictví ani stranu komunistickou, nýbrž veliké hnutí duchovní, mravní, politické a umělecké, které v nejasném ideálu komunistickém vidí svůj cíl a které, ať se nám to líbí nebo nelíbí, zachvacuje velikou část našeho národa a zvláště jeho dorostu. Soudím, že je naší národní povinností, starati se, abychom neztratili ani této části svého národa a zvláště tohoto dorostu

a svou výše citovanou poznámkou chtěl jsem jen říci, že snad právě naše mladé umění, které se přece nemůže vymknouti přirozené souvislosti s našim národním životem, mohlo by nám pomáhat je zachraňovat. Nemýlí-li se, bylo tomu tak i u sociální demokracie.“

Projev Kroftův charakterizuje, myslím, dobře náladu mladé umělecké generace, klonící se ke komunismu a pokud jde o autora, je důkazem široké, historicky poučené umírněnosti a liberálnosti státnické, která ví, že z umělců málokterý umírá na nemoc, kterou stonal ve svém mládí.

Pokud jde o politiku, mám nejbávanější pochybnosti, zda by doporučená taktika dovedla českou komunistickou sekci odvésti od Moskvy aspoň tam, kde by poslušností k ní mohl být vážně ohrožen čl. stát a považují soustavný, rozumný a stálý tlak státní moci proti komunistické straně za nejlepší poměr k ní.

Poměr však, který zaujal Krofta k uměleckému mládí, přitahovanému komunistickým snem radikální přestavby společnosti, snem o nové zemi mnoha jmen za devíti horami a za devíti vodami, kde svítí na pozdrav zlaté čapky tvých hor, Inonie, považují za zcela správný, neboť každé mládí se rozpráhá za nekompromisním ideálem na rozcestí svých dnů. Kam, nejde-li s katolictvím, má jít mládí, pohrdající relativními, poměrnými měřítky života a ptakopravci, řkoucími: všecko, co je, je dobré, záleží na tom, odkud se díváme a lepší než je, svět neuděláme.

Meditace věků. Univ. doc. Dr. Josef Kratochvíl: *Meditace věků. Díl II. Filosofie středního věku.* V Brně 1929. Nakl. Barvič & Novotný. Cena Kč 30.— „Meditace věků jest trilogií, jež zachycuje dějinný vývoj filosofického myšlení. První díl, který vyšel koncem roku 1927, obsahoval filosofii starověkou. Právě vyšlý II. díl pojednává o filosofii středního věku. Středověká filosofie je teprve zvolna se otevírající knihou nesmírných pohledů moudrosti a velké síly duchovní. — Středověk byl dlouhou dobu nazýván „temným“ temným byl však v tom smyslu, že se neznala s dostatek jeho myšlenková práce. Ale kulturní a duchovní život středověký nelze vůbec pochopiti a správně oceniti bez hlubokého studia filosofických a theologických ideí, jež dávaly středověku zvláštní ráz. Středověký člověk díval se na všecko pod zorným úhlem věčnosti, vše bylo mu dílem Božím. Cílem člověka byla služba Bohu a jeho Církvi. Z této všeobecnosti náboženského myšlení a chtění vyplývala neutuchající touha po synthese, jednotě, touha po obecné a jednotné soustavě pravd platných pro všechny. Úsilovně se hledá harmonie vědy a víry, soulad pravdy zjevené s pravdou získanou rozumovým zkoumáním. — Ve středověké filosofii je podklad myšlení moderního. Neznati tedy středověkého myšlení, značí neznati sebe. Vlivy středověkého myšlení žijí dosud hybné síly velké účinnosti. Ve středověké filosofii zachvívá se duše křesťanské kultury, kultury rozumu i srdce. — Kniha dra Kratochvíla je

ve svém oboru dílo jedinečné, neboť středověkou filosofii se u nás nikdo dosud hlouběji souborně nezabýval. Práce Kratochvílova spočívá na studiu původních pramenů, z nichž mnohé dosud nebyly vydány. Uloženy jsou v českých a moravských klášterních knihovnách. V tom je jistě veliký význam nové této knihy, jež psána je slohem velmi přístupným a živým, s láskou k probíranému předmětu. Bohaté údaje literární, jež jistě autor velmi pracně sebral, činí z knihy výbornou příručku pro všechny, kdož chtějí proniknouti v život středního věku. Že je kniha psána se stanoviska katolického, jest její předností, protože středověká filosofie je filosofii křesťanskou. Uvádíme z bohatého obsahu: Filosofie patristická, Začátky filosofie křesťanské, Škola Alexandrinská, Augustinus, Snahy mystické, Filosofie ranného středověku, Scholastika, Filosofie mimoscholastická, Filosofie XIII., XIV. a XV. stol. V době, kdy o středověké filosofii převládá názor protestantských filosofů, je kniha Kratochvílova vítanou, zejména pro středoškolské profesory. Doporučujeme.

F Peroutka ukazuje cestu Karlu Čapkovi. V „Přítomnosti“ (31. ledna 1929) píše F. Peroutka o Čapkových detektivních povídkách a praví: „Není, myslím, možno mluvit o Karlu Čapkovi a nemluvit přitom o jeho představě šlépějí ve sněhu, které náhle, bez pokračování, proti vši logice končí. Jaký pocit byl v autorovi, když to psal, a jaký pocit v nás, když jsme to četli? Myslím, že jsme měli svůdný, přitažlivý pocit, jako bychom se byli dotkli cípu zázraku. V době materialismu vše, co se dalo, dalo se podle těch a těch zákonů právě tak, jak se musilo dát; člověk byl přesně pracující stroj bez vlastní vůle, Shakespeare a zločinec byli vysvětleni hrbolky na mozku, celý vesmír byl mechanismus jako kapesní hodinky, nic, než obiněny fyzických a chemických zákonů. Karel Čapek patří už ke generaci, jejíž životní instinkt nemohl tyto bezútesné obrazy vydržet. Protože беру Čapkovy nedokončené šlépěje vážně a vím, co je za nimi filosofie, měl jsem upřímnou zlost na Čapka, když z toho tematu dělal feuilletony. V knížce „O nejbližších věcech“ najdete vyprávění o půllitru piva na střeše kolny, který byl nejdříve plný a potom prázdný, a nikdo nemohl vysvětlit, jak se to stalo. Karle Čapku, někdo to pivo vypil, když jste nedával pozor, Nehrejte si ve feuilletonu s největší nadějí naší generace, že materialistický mechanismus vše neobsahuje, že jsou věci, které se mu vymykají. S tou nadějí, kterou vy sám jste nejživěji pocítil a nejlépe z nás vyjádřil.“

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek „Život“ v Praze. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 - VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

*náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).*

Předplatné ročně Kč 30.-

vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) P R III 4 II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

*Politická cesta českého katolicismu
1918- 1928.*

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

V tisku je knížka

prof. J. Krpálka:

*Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.*

ŽIVOT

O B S A H:

Papežský stát obnoven.

Rozhovor s Austenem Chamberlainem
na palubě „Reginy“ o Československu.

Mezi městem a vesnicí.

Delegátština.

Mladá česká filosofie.

Co život dal.

V PRAZE, dne 15. února 1929.

R O Č N Í K X I.

Č. 3.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 15. února 1929.

ČÍSLO 3.

Dr. Josef Doležal:

Papežský stát obnoven.

Smlouva o obnově papežského státu, uzavřená mezi Itálií a Svatou Stolicí 11. února roku 1929, v předvečer sedmého výročí korunovace nynějšího papeže Pia XI., je největší událostí politickou po světové válce.

Ne proto, že se zřizuje nový stát o miniaturní rozloze asi 45 hektarů, ne ani proto, že zřízení světového panství papežova by mohlo zabezpečiti svobodu církve více a dokonaleji, než tomu bylo dosud, — království církve není s tohoto světa — ale především pro onu hlubokou přeměnu duchovní, pro změnu názoru na církev katolickou a její funkci dějinnou, která se udála ve veřejném mínění světovém od roku 1870.

Napsal jsem v minulém čísle, že světová válka byla vysokým předělem, duchovním rozvodím generací, které prožívající válku, ohmatávaly vlastníma rukama hranice humanity a humanitních schopností vědy, která sloužila vraždění.

Veliká zkušenost lidská, že věda je mravně neutrální, že otázka, má-li věda sloužit ctnosti či zločinu, není otázkou vědeckou, učinila konec oné náladě předválečné myslitelské generace, která od vědy očekávala rozřešení záhad života.

Filosofie určité doby a politické děje této doby odpovídají si navzájem jako spodní a vrchní tóny téhož akordu a tak liberalistické a racionalistické století devatenácté bylo svědkem převahy protestantské moci a aktivity v Evropě, stejně jako ztráty duchovního i politického vlivu církve na evropské veřejné mínění generace mládeže.

Byly to skličující doby i pro katolíky a z této psychologické nálady vyrostla i t. zv. katolická moderna, která se chtěla pokusiti o smír církve s moderní vědou. Katolicism byl tehdy v obraně a myšlenkové i politické

dílo katolické koncem století bylo oslabeno pocitem méněcennosti před optimistickou vědou moderní.

Jak tato situace působila na inteligenci, líčil dobře profesor T. G. Masaryk ve své královéhradecké řeči r. 1906 v Hradci Králové. Cituji z ní kus, poněvadž tak nejlépe vynikne rozdíl mezi situací katolictví ještě před 20 lety a mezi poměry dnes. Profesor Masaryk, líče důvody, proč inteligence odpadá od církve katolické, pravil: „Na průměrného inteligenta stále a hlodavě působí poznání, jak Řím, autorita papežova a celá církev katolická stále klesá. Já si vzpomínám ze svého studentského věku (také jsem o tom veřejně už něco pověděl), jak roku 1870 na mnohé a na myslivější mládež působilo obsazení Říma Itálií téměř v okamžiku, kdy papež Pius IX. dal se proklamovat za neomylného. Já tenkrát sice už hodně byl zviklán ve víře katolické, ale cítil jsem ještě církevně a živě vzpomínám, jak na mne působil fakt, že se proti Italům nikdo nehnul v celé Evropě.

Dne 13. července 1870 odhlasováno nové dogma, papež stal se absolutním vládcem katolického světa — v týchž dnech hotovil se ochránce papežův, Napoleon III., hlava „nejkřesťanštější“ Francie k boji, proti protestantským „barbarům“ německým — ráz na ráz svět trnul nad vítězstvím německých zbraní, počínajících v srpnu a končících za měsíc zajetím Napoleonovým! Nedovedu stručně říci, jak jsem tenkrát trpěl jako katolík.

Katolický inteligent čte v novinách, že papež (r. 1899) chtěl zasedat v Haagu na mírové konferenci, ale že Itálie protestovala a že papež proto pozván nebyl. Páni theologové si nedovedou představit, jak taková telegrafická zpráva cílka na katolické čtenáře působí.

Takořka nepozorována, rozléhá se v mozku,

katolík si uvědomuje, jak papež a Řím je bez autority. Podobně stopuje teď katolický čtenář ve svých novinách den ode dne boj republiky francouzské s Římem a vidí, jak nejkatoličtější národ, Francouzi, se od církve odpoutávají.

— žádné disertace a traktáty, nýbrž telegrafické a telefonické zprávy za zprávou vyvracejí mu víru a oddanost k církvi.“

Toto líčení Masarykovo z roku 1906 vyjadřuje velmi dobře stav a náladu i v katolickém táboře, vždyť právě tato nálada, jak jsem již uvedl, byla matkou „katolické moderny“, jejíž otcem byla vědecká skepse.

A hle, jak se svět změnil za dvacet, za dvacet tři léta...

Roku 1918 bylo poraženo protestantské Německo spojenci, v jejichž čele stála Francie a katolík maršál Foch. Protestantská monarchie německá byla zničena a jednou z největších opor nové německé republiky bylo katolické centrum, jehož vůdce, dr. Marx vystoupil, jsa podporován sociální demokracií jako protikandidát při volbě presidentské proti Hindenburgovi. Centrum bylo páteří republikánských vlád v prvním desetiletí republiky a dodnes je hlavní oporou německé demokracie se sociální demokracií.

Francie navázala po válce zase přerušené styky s Vatikánem, přijala nuncia a likviduje pomalu své proticírkevní zákonodárství, vrací církvi a řádům zbytek jmění, po konfiskaci nestrávený, a některé řády vpouští zase do země.

V Americe po prvé v dějinách vystoupil za demokratickou stranu kandidát presidentství katolík Alfred Smith a není porážkou prestiže katolictví, že nezvítězil.

Svatá Stolica navázala styky s Čínou a byli vyměněni vyslanci. Papež vysvětlil 6 domorodých kněží na biskupy a katolictví bylo uznáno jako legální vyznání náboženské v Číně.

V Evropě sjednány konkordáty s Polskem, Pruskem, Bavorskem a nyní s Itálií. Jedná se o konkordát s Jugoslavií a Rumunskem. S Československem uzavřen modus vivendi.

A Itálie? Zednářská a liberální Itálie, která začala a vedla boj proti papežství v minulém století doma i na mezinárodním fóru?

Obnovuje papežský stát a uzavírá konkordát se Svatou Stolicí, kde katolicism je uznán za státní náboženství.

Kola dějin se točí. Řekl jsem neschetněkrát v soukromých hovorech známým, že neznám po Kristu v dějinách větší doby, ve které bych chtěl žít, než dnešní. Nikdy nebylo v dvou desetiletích, jež rozumně dospělý muž pro-

žíval, od r. 1909—1929 nabitto tolik zkušeností, válek, revolucí, a nikdy člověk neměl příležitosti pozorovat pád, změny a vyšínutí lidí, myšlenek a směrů, států a národů, jako dnes. Které pak generace před námi, co trvá český rod, měly tolik příležitosti učit se, před očima kterých ubíhal úžasnější film života, a kterým bylo dáno více možností své poznání a vůli vtělovat v činy k slávě a cti své země?

Nemám zvláštního smyslu pro kult minulosti, poznatelné jen z archivů, ale vzrušuje mne, co vidím a pozoruji kolem sebe. Pokládám za veliké štěstí, že dobytí československé svobody spadá do doby světového růstu katolictví, poněvadž vzestup všech hodnot řádu absolutního může vykonávat dobrý vliv na dorůstající generace české, tak nakloněné vždy propadnouti tragickému sklonu k anarchii, k nesvornosti a analytickému oslabení životních sil a životní vůle k oběti.

Proto vida růst vlivu katolické církve ve světě, myslím vždy na Čechy a republiku: Na Čechy, Bože, pamatuj.

S tohoto duchovního a národního hlediska dívám se i na obnovu papežského státu, neboť ve mně nežije jen, co v Čechách dnes jest, ale i to, co zde kdy bylo.

*

Autentické, plné znění smlouvy mezi Itálií a Vatikánem nebylo v Osservatore Romano otištěno; bude uveřejněno, až bude smlouva schválena italským parlamentem. Můžeme tedy zatím uvést jen povšechně obsah státní smlouvy a konkordátu, tak jak byl ve světovém tisku publikován.

Smlouva o znovuzřízení papežského státu ustanovuje, že Svata Stolica obdrží plnou a naprostou suverenitu ve Vatikánu v jeho nynějším rozměru. Italská vláda zřídí ve Vatikánském městě všechny veřejné dopravní prostředky, krom jiného železniční stanici a přímé spojení s ostatním světem pomocí pošty, telegrafu, telefonu a radia. Bude uzavřena zvláštní úmluva o průjezdu vatikánských dopravních prostředků italským územím po souši i vzduchem. Svata Stolica vykonává plné výsostní právo nad osobami, žijícími ve Vatikánském městě. Všem církevním hodnostářům se zaručují zvláštní výsady, i když tito hodnostáři nebydlí ve Vatikánském městě. Podobné výsady jsou zaručeny také členům papežského dvora a těm úředníkům, jež budou Svatou Stolicí prohlášeny za nepostradatelné. Právo exteri-

toriality bude přiznáno všem patriarchálním basilikám, jakož i některým budovám a palácům, které Svatá Stolica potřebuje pro své úřady a kanceláře, a které jsou mimo území Vatikánského města, Itálie uznává právo Svaté Stolice, aby dle mezinárodního práva vysílala a přijímala vyslance. Itálie zřídí vyslanectví u Svaté Stolice a Svatá Stolica vyšle svého nuncia k italskému královskému dvoru. Tento nuncius bude starešinou diplomatického sboru u Quirinálu. Pamětihodnosti a umělecké památky ve Vatikánu v Lateránu budou obecně přístupny jako dosud.

Zločiny, spáchané ve Vatikánském městě, budou souzeny italskými úřady, jež budou k tomu Svatou Stolicí delegovány. Tato delegace může být provedena od případu k případu, nebo jednou pro vždy. Vatikán vydá ony úprchlíky, kteří se dopustili činu, stíhaného zákony obou států. Svatá Stolica prohlašuje, že se nehodlá zúčastnit světského zápolení s ostatními státy, či italských konferencí, svolaných k takovým účelům, leč by byla požádána o zprostředkování. Ale Svatá Stolica vyhrazuje si právo, že může kdykoliv při takových případech uplatnit svoji mravní a duchovní moc. Vatikánské město bude následkem toho vždy a věčně považováno za neutrální a nedotknutelné území. Smlouva končí těmito slovy: Svatá Stolica prohlašuje, že touto smlouvou jest dáno vše, aby v plné neodvislosti a svobodě mohla vykonávat své povinnosti duchovní péče o Řím a světovou církev. Proto Svatá Stolica prohlašuje, že touto smlouvou jest římská otázka vyřízena a uznává italský stát pod vládou dynastie savojské, s Římem jako hlavním městem. Itálie pak uznává, že garanční zákon z roku 1871 jest zrušen, právě tak jako všechny zákony, které jsou v rozporu s touto smlouvou.

Konkordát mezi Itálií a Svatou Stolicí stanoví, že katolické náboženství jest náboženstvím státním. Biskupové budou skládati přísahu do rukou ministerského předsedy o věrnosti k státu a jeho legitimní světské vrchnosti a sice podle přísežné formule konkordátu s Polskem. Náboženským kongregacím se přiznává „osobnost právní“ Italský stát přiznává sňatkům uzavřeným církevně stejné právo jako sňatkům civilním. — Sňatky uzavřené církevně budou registrovány na radnicích. Na všech obecních a středních školách bude povinně vyučováno katolickému náboženství.

Konkordát stanoví, že v případě neshod a obtíží, které by vznikly v budoucnosti mezi

Svatou Stolicí a Itálií, vynasnaží se obě strany, aby tyto obtíže byly urovnány přátelským způsobem.

*

Josef Krlín:

Všimli-li jsme si v těchto dnech hlasu tisku, nemyslím českého, byli jsme překvapeni starostlivostí, jakou projevuje o svobodu Apoštolské Stolice a Církve katolické francouzský tisk nekatolický. Tisk katolický se raduje, ale tisk pokrokový pokrytecky projevuje obavy, že Vatikán nebude moci dále jednati tak svobodně, jak mohl jednati až dosud, že bude vázán ohledy k italskému státu a pod. Zdá se, že tyto obavy mají spíše politické pozadí. Francie dnes jasně vidí, jak mnoho již doplácela, jak mnoho bude ještě dopláceti na demagogickou — snad to nazývají demokratickým — protikatolickou politiku svých vůdců. Že by lidem, kteří odměřují doma katolíkům každý štipec svobody na zlatých vázkách a při tom to vykřikují do světa jako kdo ví jakou blahověli ke katolíkům, záleželo tolik na svobodě Církve, těžko jest věřiti. Ale ozývá se svědomí.

Francie od let sedmdesátých vede s menšími přestávkami urputný boj s Církví. Že tím bojem byla oslabena vnitřně, jest pochopitelno a dnes je to již jasně viděti. Ale byla oslabena i na mezinárodním fóru a svůj vliv v zahraničí, hlavně na Východě, oslabila nesmírně. Jest nesporno, že avantgardou národa, která nese jeho vliv k národům daleko ležícím, jsou misionáři. Francie šířila všude se znalostí své řeči a se znalostí části zdravé kultury svůj vliv. Misionáři byli průbojníky jejími v Syrii, Japonsku i Číně, kde přece Portugalsko na základě úmluv se Svatou Stolicí mělo do nedávna právo ochrany. Tím okamžikem, kdy zednářská Francie vypověděla řeholníky ze země, kdy vypověděla kongregace misionářské, zasadila svému vlivu velikou ránu. Počet misionářů francouzských klesal, zatím co rostl počet misionářů italských, německých a holandských. Území, na kterých pracovali francouzští misionáři, přinášejíce se Slovem Evangelia i francouzskou kulturu, se zmenšovala. Ubývalo jich a tím klesal i vliv Francie, netoliko vliv kulturní, nýbrž i vliv politický. Došlo konečně k tomu, že Svatá Stolica přenesla ústředí pro propagandu misí z Lyonu do Říma, což pocítovali katolíci francouzští velice bolestně, a což nebylo vhodno ostatním Francouzům. Cítili důvodně, že se tím bere

mnoho Francií a dává politickému jejímu odpůrci, Itálii. Katolíci italští založením nových misionářských společností, nových misionářských seminářů a intenzivní prací pro misie vyrovnali se Francií.

Mezi Itálií, Španělskem a Francií, třemi latinskými národy jest již dlouho napětí, které politicky se projevilo smlouvou mezi Itálií a Španělskem, kterou Francie nerada viděla. Francie dosud kulturně stála nejvýše, ale nová Itálie hledí ji dohoniti. A nová Itálie má hojně možností dokázati, co si předsevzala.

Zatím co krátkozrací francouzští politici viděli svůj cíl v potírání a potření Církve, Mussolini, italský diktátor, hleděl posílit Itálii smírem s Církví. Maje jasné směrnice politiky vnitřní i zahraniční, snažil se nejdříve o zničení rozporů mezi katolicismem a státem, čímž by netoliko posílil všeobecně svoji pozici — nezapomínejme, že velká většina, skoro všichni Italové, jsou katolíky — v Itálii samé, nýbrž dal předpoklady k řešení římské otázky, čímž by v politice zahraniční velice prospěl státu, který řídí. Svědčí o tom slova, která proslovil zanedlouho po svém jmenování předsedou vlády:

„Ano, síla Itálie, její radost a její nejlepší vyhlídky do budoucna jsou v katolicismu. Katolicism svou naukou, svými příkázáními o sebepřemáhání, o pokání, oběti, umrtvování, katolicism svým asketismem nutí lidi bojovati se sebou samými a tím rozvíjetí hlubokou energii, či přesněji katolicism pudí člověka, aby připravil a zajistil vítězství svých nejlepších sil, těch, které činí hrdiny a světce. Díky našemu katolicismu uchovali jsme si tu duchovní svěžest a duchovní plodnost, která doplňuje bohatství hmotné, které se nám nedostává, a která nás činí velice schopné výboje. Čím bychom se stali bez katolicismu? Hledte na většinu evropských národů. Příliš povolili všední manii po požitcích. Oslabili se, zhmotněli, a jsou-li protestantskými, zatahují ve svůj pád i náboženství. Nechávací je jako formuli, za níž není nic nebo téměř nic náboženského. Ano katolicism dává Itálii, jako prokazuje všem národům, kteří se jím dali proniknouti, neocenitelnou službu, že je zmužšťuje, že je očisťuje, povznáší nad ně samé vítězným bojem, jímž je nutí vykořeniti špatné a nezdravé vášně. Katolicism nám prokázal ještě jiné služby. Svým duchem umrtvování nutí nás spokojiti se s tím, co máme, co vyrábíme. Zajistil nám tak hmotné rezervy, jež nám umožnily

přežítí těžké krise, kterých by třeba jiný národ tak lehce nepřežil.“

„Katolická hierarchie musí býti ctěna státem. Po každé, kdy mám příležitost, narizují autoritám občanským i vojenským účast na církevních obřadech. Kněžstvo musí býti řádněji placeno státem. Z vlastní iniciativy věnoval jsem v rozpočtu k tomu účelu 30 mil. Vyučování katolicismu musí býti ve školách opět zavedeno státem. Narizují, aby všichni učitelové si v tom směru vedli svědomitě. Prestíž kříže musí býti uznána a sankcionována státem. Kříž jest vrácen do škol a soudních síní. Chci jej vrátiti i do parlamentu. Ale co jest náboženství bez mravů? Trestám přísně každého, kdo hledí kaziti můj národ, poněvadž jej tím oslabuje a roztrhuje. Tím oslabuje i jeho postavení ve světě, ničí jeho úsilí, aby Itálie byla v prvé řadě mezi národy.“

Tak mluvil Mussolini v prvním roce své diktatury redaktoru „Le XX. Siècle“ (Viz roč. XXXV., číslo 40.) Budoucnost ukázala, že to nebyla prázdná slova, a ukázala dále, že touto jistou a sebevědomou politikou Mussolini dobyl vítězství, které jest z největších v posledních padesáti letech. Itálie jest dnes vnitřně zkonsolidována a jednotná, což jest velikou silou její. A Itálie svou smířlivou politikou k Vatikánu dosáhla, že dnes na důležitých pozicích misionářských jsou v čele Italové. V Číně Msgr. Constantini slouží znamenitě netoliko Církví, nýbrž tím nepřimo i Itálii. Většina papežských delegátů na Východě jest italské národnosti. Itálie, která potřebuje držav na Východě, si je výhodně připravuje. Ze tím bude vliv francouzský dosti oslaben, není třeba dodávati. Mussolini svým postupem od r. 1922 prokázal Itálii veliké služby a konečným rozřešením římské otázky dobyl vítězství, což i jeho nepřátelé nemohou popříti. Katolická Itálie bude silou velikou, toho jest si vědoma dobře část vidoucích francouzských státníků a politiků a odtud ty starosti o svobodu Církve.

Jednání mezi Gasparrim, kardinálem a kretárem Svaté Stolice a Mussolinim, vůdcem italského státu, ukázalo, jak má správně vypadati politické jednání. Ne padesát lidí, z nichž každý má padesát různých nápadů, nýbrž jeden člověk, který ví, co chce, kam až může jíti. Jednání v mlčení, takže veřejnost se dozví až hotovou věc. Ještě nedávno se u nás psalo, a psal to dobrý žurnalista, který byl v Římě, a byl přijat i svatým Otcem i kardinálem Gasparrim, že o římské otázce se nejedná. Politik, kterému jde o vlastní slávu, či o popu-

laritu, snad by žurnalistovi pověděl ještě více, než jest pravda. Ale politici vatikánští jsou v tom ohledu poněkud moudřejšími, a byl v tom směru moudrým i Mussolini.

Rímská otázka jest rozřešena a správnými

jsou slova, která proslovil kdysi Crispi, že největším dobrodincem Italie bude, kdo rozřeší římskou otázku. Pius XI., veliký papež a Mussolini, veliký státník, zasluhují, aby o nich platila ta slova.

Rozhovor s Austenem Chamberlainem na palubě „Reginy“ o Československu.

Redaktor „Života“ požádal dp. F. Tománka, místoředitele zahraničního úřadu čsl., regulujícího čsl. emigraci, aby napsal něco o své cestě z Kanady a rozhovoru s britským ministrem zahraničí. Vyzvaný vyhověl tímto článkem.

Konečně bylo jisto, že pojedou do Československa. Pojedou v zájmu našich katolických českých a slovenských vystěhovalců. Ze zkušeností, které jsem nabyl za 17 dlouhých let ve Spojených Státech a Kanadě, dojdou snad nějakého užítku ti, kteří se chtějí do Ameriky a zvláště do Kanady vystěhovati, poněvadž je republika užívati nemůže.

Z Clevelandu Ohio jsem jel přes Buffalo kolem Niagara Falls do kanadské Paříže, Montrealu. Zde jsem měl ještě poslední nutné vyjednávání s dr. Blackem, ředitelem kolonišacní kanceláře kanadské státní dráhy a po krátkém, ale srdečném rozloučení s naším p. gen. konsulem konečně jsem vyjel 17. listopadu lodí „Regina“ která náleží paroplavební společnosti White Star Line. Cestujících nebylo mnoho, počasí velmi bouřlivé. Pátý den cesty odpoledne byli jsme voláni na pomoc topící se nějaké lodi ve vzdálenosti 75 mil. Změnili jsme okamžitě směr, ale asi za hodinu jsme byli uvědomeni, že jiná loď již přispěchala k záchraně a asi za půl hodiny přišla zpráva, že všechno mužstvo bylo zachráněno (byl to nákladní parník) a že loď již se potopila.

Samo sebou se rozumí, že většina cestujících byla nemocna, na prvním místě dámy. Bouře zuřila neustále a když jsme konečně přijeli do Liverpoolu, místo obvyklé půlhodinky trvalo to sedm plných hodin nežli jsme mohli přistáti k pevnině.

Z Quebecu až do Liverpoolu jel s námi pan anglický zahraniční ministr Chamberlain. Byl po nemoci na dovolené na zotavenou v Kanadě. S ním jela jeho paní, dvě děti, děvče 14leté a hoch 10letý, pak vychovatelka a jeho sekretář. Po způsobu anglickém nevěnovali spolucestující příchodu pana ministra na loď žádnou zvláštní pozornost. Pan ministr a celá jeho rodina počínali si celou cestu velmi

demokraticky, nenuceně se stýkající s cestujícími.

Se mnou mluvil pan ministr delší dobu zvláště poslední den, kdy jsme spolu seděli, kouříce. Zajímal se na prvním místě o Kanadu a když jsem mu řekl, že jsem po deset měsíců jako misionář Kanadou neustále cestoval, kázaje slovo Boží svým krajanům českým a slovenským, přešel v rozhovoru na Československo vůbec.

Dal najevo svrchovaně diplomatickou formou svůj zájem o poměr mezi Čechy a Slováky, o němž se poslední rok psalo i v anglickém tisku za známé kampaně. Zahraniční ministr musí býti přirozeně informován o všem, co se děje, o příčinách událostí v tomto případě, mluvě s Čechoslovákem, činí tak rád pro přímý osobní dojem. Ministr Chamberlaine byl už jednou v Čechách a odnesl si odtamtud velmi dobré cestovní dojmy. Osobně z posledních let zná ministra Beneše a z tisku Andreje Hlinku.

V hovoru pak přímo se mne tázal, jak velký jest jazykový rozdíl mezi češtinou a slovenštinou, zda by bylo správným Slováky klasifikovati jako samostatný národ a jaké jsou vlastní a poslední pohnutky československého sporu.

Snažil jsem se podati panu ministrovi vysvětlení, jak jsem věděl nejlépe a dle svých dojmů. Rekl jsem mu, že Češi, Moravani a Slováci jsou jeden národ. Ukázal jsem na Slováky moravské a Slováky uherské, jak se jedni vyvinuli kulturně ve společenství českém za Rakouska a druzí pod vládou Maďarů. Češi a Slováci moravští i Slováci bývalé vlády uherské si dobře rozumí jazykově, ale nerozumí si ideově. Slováci jsou lidé nábožensky založení. Jsou věrní katolické církvi, majíce důvěru ku svým biskupům a kněžím. V Americe na příklad svým obětavým a čistým náboženským katolickým životem a věrností ke katolické církvi řadí se k Irčanům.

Češi kulturně liberální po převratu svým protináboženským jednáním na Slovensku vzní-

tili zášť Slováků proti všemu českému. Slovenský prostý a důvěřivý lid, který dlouho toužil po svobodě, jemuž náboženství udržovalo národnost, který přispěl i krví svých synů na bojišti k založení Československé republiky, kterému ale náboženství bylo a jest životní náplní a proto nanejvýše drahým, byl ve svém náboženském citění hrubě urážen.

Proto část dnešních Slováků Čechům nedůvěruje a kdyby byly tyto poměry trvaly, mohly se státi vážným ohrožením jednoty republiky. Nyní je však viděti, že to byla přechodná horečka a nálada se mění. Slováci spoluvládnu a Hlinka častěji prohlásil vůli Slováků hájiti jednotný stát, ve kterém teprve dosáhli svobody.

Pan ministr s velkým zájmem naslouchal a jsem jist, že dnes, když čte o našich sporech československých, bude je čísti s pravým porozuměním.

V Londýně jsem zůstal celý týden. Právě se otevřela před týdnem nádherná maďarská restaurace, k jejímu otevření přišel sám maďarský vyslanec. Maďaři dovedou všeho použiti, jen aby se stali v cizině známými. Večeře byla velmi dobrá, vína pravá uherská, cikánská hudba a při tom anglická a internacionální vybraná společnost — first class.

V *Knotek*:

Mezi městem a vesnicí.

„Město ves pohlcuje. Bude-li tak dál za dvacet let, stane se z nejvzdálenější vesnice české periferie Prahy a bude se v ní jako na pražské periférii žít, myslit i mluvit. Braňte tomu, dokud je čas.“

Josef Holeček „Národních Listech“ u příležitosti loňského květnového republikánského sjezdu.

Spisovatel velké selské epeje „Našich“, člověk, který celou duší přilnul k české vesnici a dal do jejích služeb svou životní tvorbu, na sklonku života pokládá za svou povinnost varovati před nebezpečím změšťáctění vesnic. Ukazuje na rychlost tempa, kterým se tento neblahý vývoj bere a praví: „Bude-li tak dál, za dvacet let stane se z nejvzdálenější vesnice české periferie Prahy“

Tento významný varovný hlas zapadl téměř bez ozvěny. Zapadl zejména tam, kde měl býti důkladně vážen a kde mělo býti nejbedlivěji svědomí zpytováno: u politického směru republikánského, který dnes chce representovati českou vesnici.

V Paříži jsem byl již obeznámen. Vyjížděval jsem si do Paříže, když jsem studoval kdysi na universitě ve Fribourg ve Švýcarsku. Můžeme si namlouvati, že Francouzi jsou nám přede všemi jinými národy blízcí. Mnoho o nás neví. Podobni jsou nám asi tím, že cizinci se chodí dívati na jejich kostely a uvnitř očumovati staré náboženské památky a faráři. to trpí i v Paříži podobně jako u nás při bohoslužbě.

Z Paříže ve vlaku do Vídně jsem se setkal s transportem Poláků. Jeli z Francie domů, kde po několik měsíců pracovali. Ve Francii se jim nelíbilo, co budou dělati v Polsce, nevěděli, — půjdou snad dále, jako jich tisíce jede každoročně do Kanady.

Ve Vídni jsem zůstal tři dny. Znal jsem Vídeň z mladých studentských let. Jak se změnila zevně, jak se změnila i duše dnešního Vídeňáka. Všude největší ochota a laskavost — až mně bylo té Vídne líto.

Prošel jsem císařským hradem a sestoupil též do hrobky císařské u Kapucínů. Počasí nebylo právě nejlepší a tak jsem konečně se rozjel na tu naši Moravěnku a k svým milým rodičům do Olomouca. *Rev. F. B. Tománek.*

Český venkov měl krásnou tradici, tradici katolickou. Tradici ušlechtilého sousedského života a vzájemné lásky. Tradici životních zásad, tvořených podle Písma svatého. V zásadách těchto jako v zrcadle odrážel se rodinný i společenský život venkovského lidu. To byla doba, která ještě dnes dává spisovatelům vzory typických postav vesnických obyvatelů.

Náš venkov měl v době probouzejícího se života politického — jediný snad ze všech národů — ono neštěstí, že směr politický, který rostl z vesnice, nedbal této veliké tradice a nebudoval na ní své politické snažení. Až jednou bude historik psáti politické dějiny našeho venkova, nebude se moci vyhnouti hodnocení vlivu této neblahé politické práce, která rozleptávala ony mravní hodnoty, které tmeři dohromady vesnici jako skutečnou rodinu. Lid věřící uváděn byl v omyl, že proti náboženství se nic neděje — prý jen proti nepřiměřené moci kněžstva; nejhor-

ší prý jsou lidé, kteří by „pánbičkovi“ nohy ulízali. Venek pod touto liberalistickou agitací nábožensky vlašně, zejména když k tomu přistupovala přímo atheistická činnost mezi mládeží (dorostem). Zde již nebylo třeba dbáti takové opatrnosti jako u starých a zde se tedy agitovalo pro t. zv. selský či agrární materialismus naplno.

Vzorem tu bylo vzrůstající se ve městech hnutí socialistické, které honosně o sobě tvrdilo, že nese lidu novou kulturu. Socialismus chtěl vymaniti lidi z vlivu „náboženských pověr“ a domníval se, že dá lidstvu takovou kulturu, která by nahradila mravnost a kulturu křesťanskou. Socialism snažil se ovlivniti člověka, jak se říká — od kolébky až k hrobu. Činil to zprvu také opatrně, hledaje jaksi navenek oprávnění své existence v zásadách křesťanských. Toto hnutí bylo tedy agrárnímu hnutí českému, rodícímu se z liberální strany mladočeské, vzorem, jak ovládnouti mysl venkovského lidu. Průmyslový dělník měl vyznávat Marxův dějinný materialism, venkovský člověk zase materialism půdy.

Po pravdě budiž řečeno, že socialisté svůj kulturní základ měli ucelenější než agráři, kteří kromě několika dutých hesel nedopracovali se vůbec k tomu, aby ukázali, jak by měla vypadati lidská společnost, ideou půdy ovlivněná. Tento zmetek nejasných kulturních zásad stačil k tomu, aby lehkomyšlně bouráno bylo to, co tu tvořilo pevný pilíř všeho lidského života. Lidem zodpovědným za osud hnutí i za osud vesnic zdálo se, že stačí pozvednouti sedláka a snad vesnického člověka vůbec jen hmotně, zušlechtění povah prý přijde samo. Tendence bylo naznačováno, že není třeba tolik se modlit, ale více hnojit a proti kroupám že je lepší pojištění než hromnička a modlitba. Vliv náboženství na povahu člověka zůstal tu naprosto nedoceněn.

V tomto ovzduší vyrůstala venkovská mládež, již tento směr dostal do svého vleku. Mládež dorostla, zaujala místa starých a můžeme tedy dnes na panujících poměrech na vsi hodnotiti vliv kulturního působení českého agrarismu na lidi „ideou půdy“ odchované. Holeček k tomu dává klíč, když úzkostlivě varuje před koncem, který českou vesnici za tohoto stavu věci čeká.

Posuzujeme-li venkov v odstupu nějakých 20 roků po stránce náboženské, musíme si doznati, že venkov v návštěvě kostela není v tom o nic lépe než město. Ba, venkov je v tom o nic hůře. Zatím co ve městech pilnou navštěvovatelkou služeb Božích jest inteligen-

ce, na venkově je tomu právě naopak. Sedláci a statkáři už nevidí ani v návštěvě kostela „dobrý mrav“ a zajedou-li si v kočáře do města, zajdou raději do družstva, záložny a pak do hospody na papričku a dobrý hlt plzeňského. Do kostela chodí jen prostší lid, menší sedlák a chalupník. Mládež republikánská již dávno přestala dbáti o návštěvu kostela, ba, v záměně kostela za útulnou hospůdku byla vlastně sama průkopníkem. Z náboženského ducha v rodinách ve většině případů zbyly jen trosky, udržující se formálně jen zásluhou starých.

Tím utrpěl také společenský život, vybudovaný na tradici náboženské (katolické). Pohyblivé soudržnosti není již památky. Starý sousedský život jest ten tam. Časy, kdy cítil jeden s druhým a jeden druhému pomáhal, jsou dávno pryč. Vlády nad vesnicí ujímá se závist, zášť, a vzájemné napalování. Poměry už jsou opravdu takové a nelze na nich ničeho oddisputovati. Nedávno byl nucen těmito poměry zabývati se veřejně čelný republikánský předák, dnešní předseda vlády Fr. Udržal a přímo prohlásil: „Zničili jsme sousedský život na vsi.“ To je doznání opravdu smutné, tím smutnější, že kromě prázdných apelů à la: „budme zase takoví, jako bývali naši otcové...“ nemají páni léku proti této nemoci.

Snaha, pozvednouti hospodářský blahobyt na vesnici, nešla ruku v ruce se snahou prohloubiti náboženský život a důsledek toho: venek se poměštuje. A to v pravém smyslu slova. Na výběr požitků bere se míra měst. Venek se snaží nejen podle měst se oblékat a bydlet, ale i na ctnost a mravnost bere měřítko městského polosvěta a městské mravní spodiny. Všeobecně dříve uplatňované mínění, že kdo chce pořádné děvče, musí si je hledati na vesnici, je dnes už dávno překonáno prostou zkušeností, že procento hodných dívek najde se v zachovalých rodinách městských aspoň stejně velké jako na venkově.

Venkovská rodina ocitá se v krizi právě tak, jako městská, přes to, že na venkově podepřena jest ještě vazbou hospodářskou, t. j. společným vlastnictvím majetku manžela i manželky. Rozvody a rozluky v důsledku toho nejsou zde tak častým zjevem jako ve městech mezi lidmi, jimž rozejítí se není tak těžkým krokem vzhledem k tomu, že často nemají, oč by se mezi sebou dělili. V tak zvaných pokročilých obcích nejsou případy manželské nevěry o nic řídkým zjevem než ve městech, zejména, uvážíme-li menší příležitost na vsi

k tomuto hříchu oproti městu. Příběh zabité šfáhlavské služby, s úředně napočtenými 60 milenci, demonstruje tu panující morálku v obcích pokrokových příkladem opravdu odstrašujícím. Je-li dnes ještě procento manželských rozluk na vesnicích oproti městům velmi nízké, nesmíme zapomínati jednak na to, že ve veliké většině obcí malých a dle pokrokářské terminologie zaostalých jest rozvod zjevem naprosto neznámým a dále musíme míti na zřeteli hospodářské překážky, které se zde rozvodům staví v cestu. Menší procento jde tedy výhradně na účet obcí pokročilých a tím také značně se zvyšuje.

Venek byl zdravým reservoárem měst. Zde brala zdegenerovaná města zdravou krev a mizu. Co bude, nebude-li rozdíl mezi městem a venkovem v mravním životě, co bude, dostoupí-li na venkově krize morálky toho stadia, v jakém je ve městech? Dnes není ve městech již jen krize rodiny — dnes je i krize manželství; dosavadní předpisy jsou prý úzké — nedostačující. Co bude až i tyto otázky budou fukat na vrata našich vesnic?

Krise je vážnější než se povrchnímu pozorovateli zdá. „Město ves pohlcuje... půjde-li to dosavadním tempem, bude se za 20 let v poslední české vesnici myslet a žít jako na pražské periférii.“ Jakou hráz proti tomu postavíme? Novinové články v republikánském

tisku o „svátcích rodiny“ atd. mají tutéž cenu, jako troubení proti mrakům.

Ti, kdož vychovávají venkovský dorost a jde jim opravdu o blaho venkova, měli by kriticky zkoumati dosavadní výsledky své práce a z dnešního stavu odvoditi patřičné důsledky. Do 12. hodiny není daleko. Venek nebude zachráněn jen tím, bude-li mládež poučována o tom, ke které plodně lze s úspěchem použití toho kterého umělého hnojiva, více záleží na tom, aby znala své lidské povinnosti k bližnímu a k Bohu. Jen návrat k starým vyzkoušeným životním zásadám může přivoditi nápravu.

Socialistické strany snaží se revidovati svůj dosavadní poměr k náboženství, ve smyslu k náboženství kladném — pro naši stranu republikánskou zatím náboženský problém neexistuje. U ní potřeba náboženská pro venkov bude vyřešena úsilovným hnojením a krupobitním pojištěním. Zatím tedy republikánský dorost jest ubezpečován svými starými vůdci à la milionář Vraný, že on drží pochodeň světla nad naší vesnicí — co je mimo, je tma. Až pochodeň dohoří — co bude? Periferie....

Termín 20 roků je krátký I pro nás! Jsou-li jiní slepí světlem, znamená to, že právě my musíme pracovati se zdvojenou silou.

Ant. Novák:

Delegátština.

(P r o b l é m n e u t r a l i t y n a š e h v o j s k a R s k u .)

Zápis z druhé plenární schůze II. voj. sjezdu internovaných s delegáty z vlasti ve Vladivostoku 16. srpna 1919.

Přítomní členové delegace: David, Janík, Blanda, Hálek, 51 delegátů, 3 důvěrníci 4. pluku, podp. Bláha a několik bratří ze stráže.

Delegát Kučera mluví o pasivní resistenci posádky města Jekaterinoburku:

Uvádím body pasivní resistance:

1. *Garnisonní službu, dokud se nekoná, ne-držeti.* Toto usnesení je dostatečně oddůvodněno tím, že přijmutím garnisonní služby byli jsme zodpovědní nebo spoluzodpovědní za pořádek i klid domácího obyvatelstva. Kromě toho našich částí již dříve bylo používáno k hromadným prohlídkám měst i tam, kde byla místní ruská posádka. Jelikož tento způsob

jednání odporuje základním pojmům o pravomoci spojeneckého vojska, tím spíše vojsko, jehož příslušníci nedlouho před tím byli bezprávnými zajatci těchže míst, byli jsme nuceni sáhnouti k těmto opatřením, abychom zabránili vlastnímu čl. vedení (to je nejsmutnější) v *používání bojovníků svobody k nemravným policejním službám.*

2. *Neuposlechnutí rozkazu č. 588 (Štefánikova) a všech z něho vyplývajících dedukcí.* Bod tento samozřejmě postaven být musel již proto, že vojsko tento bod již před sjezdem vyzdvihlo a jednomyslně provádělo. Jeho správnost není zapotřebí zvláště zdůrazňovati, neboť pro příslušníka demokratické armády nemůže býti jiného stanoviska.

3. *Nejít na frontu za žádných okolností.* Pod tímto bodem vyrozuměli jsme i takový

front, na kterém jednotlivé části hrály ještě potupnější úlohu než frontu uralskou přímo proti bolševikům. Doklad o tom dostáváte odděleně.

4. *Zvýšené služné*, neodpovídající normě 1—4, nepřijímá do rozhodnutí sjezdu. Zvýšené platy, neodpovídající této normě, pokládáme za hrubé porušení naší demokratické ústavy, dané nám I. sjezdem čsl. vojska v Omsku i hrubým cynismem v očekávání služeb prokazaných vlasti příslušníky čsl. armády. Tento bod byl nejdůsledněji prováděn přes teror, činěný jednotlivými štáby.

5. *Zbraně nikomu nevydávati*: Naše vedení ve snaze donutiti nás silou k nájemným policejním službám, vyhrožovalo každému dobrovolci, nepodrobujícímu se těmto strašným příkazům, konfiskací majetku, odzbrojením a vyložením z armády.

6. *Nevykonávati domácích prohlídek*, pokud se netýkají našich vnitřních zájmů a nesrovnávají se se ctí čsl. dobrovolce. O tomto bodu bylo již mluveno dříve.

7. *Nebýti stávkokazy v dílnách, jmenovitě železné dráhy. Práci přijímá jen za souhlasu odborových organizací a kde jich není, za souhlasu dělnictva.*

Sjezd byl nucen vydati výzvu tohoto znění k vojsku, aby zmírnil zlo, jehož zúmyslným je původcem naše vedení zdejší. Zodpovědnost za toto jednání do budoucna ponechává jemu.

Těchto 7 bodů tvoří podstatu pasivní resistance. Vojsko v ohromné většině prakticky je provádí, vedení k těmto zjevům bezmocně přihlíží a ztrácí veškerý vliv ve vojsku. Toto stojí za sjezdem. Vrchního, fakticky rozhodujícího orgánu zde nemá, neboť sjezd, nehledě na ochotné podřizování se vojska jemu, za něho se nepovažuje. *Nastává tudíž bezvládní*. Domnívali jsme se, že tyto poměry donutí plnomocníka Pavlů k vyzvání a svolání sjezdu. Naše vyčkávací stanovisko trvalo celý měsíc. Tomské předporady, konané v květnu t. r., rozhodly se pro nový taktický postup sjezdu, neboť jsme byli dostatečně poučeni o tom, že naše dobrá vůle po tichém poměru nenachází naprosto žádného porozumění na rozhodujících místech. Tento taktický postup vyjádřen je programem II. voj. sjezdu, který Vám po minulém zasedání s ostatními dokumenty byl předložen. V něm na rozdíl jekatěrinburgského zasedání vyzdvihuje se na prvé místo okamžité vyvedení armády ze Sibíře a teprve na druhé místo staví se požadavek samozřejmý.

Po vypracování a schválení tohoto programu delegáti odjíždějí na východ a zastavují se na stanici Zima, kdež konány delší porady. Odtud vyslána čtyřčlenná delegace k pluk. B. Pavlů k jednání o oficiálních dohovorech. Jezdíc vyjednává současně s důstojnickým sborem místní posádky 3. pluku s majorem Hajdou v čele. Delegace od B. Pavlů vrací se s nepořízenou. Proto je navrženo maj. Hajdovi, který sám se nabídl jako prostředník, aby se stejnou žádostí obrátil se na generála Syrového. Major Hajda vrací se z Irkutsku se vzkazem B. Pavlů. Bude prý s námi vyjednávat, ale ne zde, nýbrž v Omsku. Tam prý jsou veškeré dokumenty, týkající se našeho pobytu v Sibíři, které nám ochotně předloží k nahlédnutí. Tato nabídka z naší strany považována byla za nový úskok, a proto vyzvali jsme majora Hajdu, aby telegrafoval okamžitě plnomocníkovi Pavlů, aby zůstal v Irkutsku, záleželi-li mu na dohodě s námi.

Maj. Hajda slíbil, že okamžitě naše přání vyplní.

V době toho jednání část delegátů (21) odjela do Irkutsku k 1. pluku, který nabízel sjezdu ochranu pro všechny eventuality. Po vyplnění posláni maj. Hajdy odjíždí druhá část delegátů také do Irkutsku v tom přesvědčení, že plnomocník bude jednati se sjezdem. Bližší podrobnosti najdete v časopise „Duch doby“.

Na stanici Inokentěvské dovidáme se, že prvá část sjezdu měla býti arestována, později internována. Věrolomnost plnomocníka budí hluboké rozhořčení v nás i ve vojsku a proto dochází k tomu, a nebylo naším úmyslem, totiž osvobození delegátů za pomoci 3. praporu 4. pluku a 2 rot Slováků. Akt tento proveden bez účasti důstojníků sice, ale ve vzorném pořádku 11. června. Všichni delegáti ubírají se na Glaskov a zahajují své jednání v Irkutsku. Dr. Němec, zástupce čsl. vlády v Japonsku, přichází do zasedání, aby zjistil, za jakých podmínek bylo by možno celou záležitost likvidovat.

K určitému závěru nedošlo. Dr. Němec prohlásil, že nemá plné moci k vyjednávání. Tato nerozhodnost nutila nás, abychom vzetím redakce zesílili demonstraci tak, aby se s námi mluvilo určitěji. Kromě toho demonstrace neminula se skutečně s účinkem. Dr. Němec společně s dr. Svobodou přicházejí toho dne skoncovati trapné události dohodou, přijatelnou oběma stranám (viz Duch a Dobrovec č. 12 a Na Stráž 2—3).

Příštího dne, na základě dohody s drem Němcem a Svobodou, bylo jednáno s plnomocníkem Pavlů. Tato dohoda byla schválena plnomocníkem Pavlů s nepatrnými změnami. Jsouce přesvědčeni, že tato dohoda je pro vojsko přijatelná a že bude plnomocníkem čestně dodržena, podepsali jsme prohlášení, že podrobujeme se výhradně zdejšímu orgánům. Jelikož ale poslední slovo ponecháno námi i plnomocníkem Vám, nepřikládali jsme tomuto prohlášení žádného významu. To bylo také jednou z příčin, proč dnes mluvíme s Vámi ve Vladivostoku jako internovaní. Končím v přesvědčení, že jednou doma národ ospravedlní a ocení naše poctivé snahy.

Del. Jáša: Doplňuji a osvětluji řeč br. Kučery. Mluvil o kolektivní zodpovědnosti a vysvobození vojska z těžkého ovzduší na trati Omsk-Irkutsk. Prostředník mezi sjezdem a plnomocníkem, vyslanec v Japonsku dr. Němec, nabízí a souhlasí s několika požadavky, po nichž by byl ve vojsku klid. Na jejich splnění dává Pavlů čestné slovo a my podpisujeme prohlášení, publikované příkazem gen. Syrového (že přiznáváme zákonnou platnost příkazů vlády Čsl. republiky a jejích orgánů). Mezi tím dává gen. Janin rozkaz o našem potrestání a arestování. Dohody s B. Pavlů nedocílilo, jelikož ani jednoho požadavku nesplnil. Po oklamání psali jsme částem dopisy. (Otiskli jsme dopis Vl. Lonského, datovaný v Irkutsku 16. 6. 1919. Vojsko je v něm vybízeno, aby hájilo proti vládě právo dobrovolce a program Masarykův. „Jednejte, píše Lonský, jako muži, jako děti Masarykovy, jako ryzí borci za pravdu a právo! Jednejte hrdě a spravedlivě, jako demokraté a hrdinové husitských tradic, kdybyste šli třeba na smrt. Za práva, za svobodu, za přesvědčení umírají jen geniové. Ve Vás je genij Husův a Žižkův, genij Prokopa Holého, genij Havlíčkův, Macharův a Masarykův! Nedejte se! S Vámi je pravda a to je Vaše vítězství! Dokončete dílo, nové lidstvo, nový svět po pětileté válce!“)

Dále mluví o deputaci k I. pluku ze stanice Zima. Vojenské formace k agitaci politickým i vojenským vedením odpověděly vypověděním poslušnosti vládě a jejím orgánům. Následovalo arestování 21 delegátů, odebrání zbraní, rozruch v mužstvu při odebírání. Velitelé byli bezmocní. *Del. K. Beránek* sám uklidnil bratry, když slíbeno, že dobrovolně přijdeme bez štyků pouze s poddůstojníkem (četař Valenta). Z domu divis. velitelství vedli delegáty do invalidovny, kde invalidé sami je chránili a stráž

vystavená musela se čtyřikrát během 24 hodin měnit. Následovalo uvěznění důvěrníků 1. pluku br. Březovského a Halasa.

Na schůzi s generálem Janinem jednáno bylo s delegáty se strany gen. Janina urážlivě (do bot Sibiř!). Generál souhlasí, že spor může řešit pouze Národní Shromáždění neb delegace z vlasti (br. Janík přerušuje a poznamenává, že oni jsou posláni vládou Čsl. republiky a potvrzení Nár. Shromážděním.) Druhý den po schůzi dává tento generál rozkaz k potrestání. Politické kruhy jsou pod vlivem vojenským a tím nám způsobena porážka.

Del. Řepka žádá br. Janíka, aby oznámil B. Pavlů, že delegáti II. sjezdu, kteří mu podepsali prohlášení, dnes své podpisy odvolávají a jeho obžalují před čsl. národem ve vlasti (výborně!).

Br. Svoboda upozorňuje na disciplinární řád, schválený sborem. Již na Ukrajině se postavila armáda proti francouzskému disciplinárnímu řádu a také tento, ač byl vojenskou komisí přijat, nebyl ve vojsku zaveden. Podstatné rozdíly mezi disciplinárním řádem vydaným v Omsku a vydaným zvláštním sborem jeví se ve zřízení odvolacím v tarifu trestním, v trestní pravomoci (degradace), v otázce předání soudu, v otázce nastoupení trestu. Dále upozorňuje na praxi divisního soudu I. div., který podle ujímající se terminologie bratří nazývají „velkovýrobou bolševiků“ (br. Vodička 5 let, bři z pěší rozvědky 3. pluku dohromady 25 let).

Br. Janák upozorňuje na události ve 3. pluku v poslední době (pisemný doklad č. 42 přiložen).

Br. Skřivan poukazuje na události na stanici Komaňaga a Klukvenaja u 5. pluku (podává pisemný doklad č. 43).

Br. Svoboda Václav praví, že může předložit závažný pisemný materiál a žádá vynesení spravedlivého rozsudku. Dokumenty nemohli jsme v těžkých dnech sbírat, neboť páni mají asi nejen neurčité srdce, ale jsou i nepoctiví.

Br. Bednář: Zmiňuji se o osudu důstojníků, kteří šli s námi po rozkazu 588 u 6. pluku. Jsou dvě strany. Major Kratochvíl postavil se na obranu práv dobrovolce, sám psal resoluce, za to byl z pluku odstraněn, v Irkutsku deset dní vězněn a nazván *Syrovým demagogem*. Jako nebezpečná osoba k části zpět neposlán a držen jako major ve výslužbě. Kromě jeho i jiní důstojníci pronásledováni (přap. Bláha, delegát za 1. tech. rotu).

Br. Gesl žádá, aby delegace nezapomněla na ozbrojené rotu 4. pluku v Nikolsk-Umrijsku. Zásadně o 4. pluku se nemluvilo, jelikož bylo již dosti bláta naň pokydáno. Podává delegaci za přítomné bratry 4. pluku vylíčení činnosti a charakterisuje podpl. Žáka a maj. Kroutila, předešlého a nynějšího velitele pluku (příloha č. 44).

Br. Janoušek praví, že má u části závažný archiv a žádá, aby jej mohl odvésti a dát na patřičné místo. Jménem pluk. zastupitelstva 4. pluku protestuje proti internování, jelikož

jsou zde bez vyšetřování a žádá o osvobození. Prosí, aby směl zároveň jíti s delegací k části, aby byl jist, že se tam jistě dostane. Br. Janík prohlásil žádost za nemožnou. Předem se musí prohlédnouti žaloba. Táže se, je-li také delegátem a jsou-li jimi také druzí dva: (Gesl a Abeles). Když odpověděno, že nejsou, táže se, jak se sem dostali.

Prap. Bláha odpovídá, že dostal v Irkutsku rozkaz, odvést je do Vladivostoku zároveň s delegáty.

Pak se k delšímu proslovu přihlásil br. Janík.

Věda - literatura - umění.

Dr. Alfred Fuchs:

Mladá česká filosofie.

Předčasná smrt profesora Vorovky jest nám podnětem, abychom přehlédlí myšlenkové směry, které se vyskytly v mladé české filosofii poválečné, k jejímž nejlepším a nejdůležitějším representantům prof. Vorovka náležel. Předválečná filosofie na české universitě se vyznačovala sklonem k pozitivismu. Když pak Masaryk se stal presidentem, Drtina státním tajemníkem, Čáda zemřel, zůstal jediným representantem starší generace filosofické na universitě prof. Krejčí, zastánce naprostého pozitivismu, který hraničil až na úplný materialism. Jeho myšlenkový směr byl nejlépe charakterisován jeho odpůrci jako „psychologie bez duše“ Jest do jisté míry paradoxní, že na fakultě, která se měla zabývatí věcmi ryze duchovními, vládl takřka absolutně pozitivism, kdežto na fakultách, které dříve bývaly pokládány za kolébky materialismu, na fakultě lékařské a přírodovědecké převládaly směry duchovější, idealističtější, spirituální. (Babák, Rádl, Mareš, Heveroch, Velenovský atd.) I prof. Vorovka, který náležel k nejvýraznějším hlavám mladší české filosofie, byl profesorem fakulty přírodovědecké a habilitoval se na filosofii matematiky. Právě tento intenzivní styk s čísly, s jejich harmonickou zákonitostí a s jejich přísnou duchovností učinil Vorovku zastáncem směru gnostického. Bojoval proti agnosticismu, proti skepsi a materialismu, jako ještě celá řada mladších myslitelů českých. (Slovem „gnose“ nemyslíme gnosi ve smyslu theologickém.) — Velmi důležitým problémem pro celou tuto generaci, jež nebyla ovšem nikdy jednotná a jež často prožívala i značné boje a polemiky vzájemné,

bylo, aby se vyrovnala s dílem Masarykovým. Masarykovo dílo, které tvoří zvláštní směs pozitivismu a křesťanství, v němž synthesisa jest ne vždycky znatelná, bylo velikým problémem pro všechny ty, kdož po něm počínali v Čechách mysliti, ať šli již s ním nebo proti němu. Lze dokonce říci, že Masarykovo dílo působilo snad ještě více na odpůrce jeho směru, než na jeho stoupence. Bylo v něm tolik podnětů, otázek a formulací, jež se vztahovaly i k věčným pravdám, i k denním aktualitám, že nebylo možno počítati spekulativní práci, aniž se zaujalo stanovisko ať už pozitivní nebo negativní k tomuto podivuhodnému životnímu dílu.

Jest těžko charakterisovati celou moderní filosofii českou společnými znaky. Jeví se u ní jak překonání materialismu a pozitivismu, tak i překonání předválečného subjektivismu, který redukoval takřka celou filosofii na noetický problém. Velmi značný byl také vliv pragmatismu americké observance. — Materialism měl již před válkou mezi inteligencí málo stoupenců. Zato na dělnických předměstích byl neúnavně popularisován Haeckel. Musíme dnes již jíti hodně daleko na periferii, abychom tam našli plakát s přednáškou: „Od buňky až ke člověku“, — plakáty, které dříve byly na každém nároží. Intelligence se naproti tomu halila ve svůj subjektivism. S pohrdáním patřila na tyto rejdy, pipalala svou individualitu a psala dekadentní básně a deklamovala: „Odi profanum vulgus et arceo“ — Všecko to dnes na nás působí jako ta pověstná poštovní trubka, o které vypravuje baron Prášil, že v ní následkem sibiřské zimy zamrzly všechny písně a že když byla pověšena nad kamna, začala sama hrát. Světová válka vyléčila dokonale nás všechny

z koketování s esthetstvím, s romantismem, se subjektivismem a s fenomenalismem. Co bylo platno si říkat, že prý extramentální existence jevů nelze dokázat, že prý celý svět je pouhá projekce našich smyslů, když ve světové válce v zákopech ta jevová skutečnost doléhala na jednotlivce až příliš živě, takže ji bylo převelmi těžko oddisputovat fenomenalistickou dialektikou a sofistickou. Co bylo platno vypěstovat svou individualitu, kdy všechny tyto „jedinečné“ individuality byly

oblečeny dle vojenských uniforem stejných a číslovaných a kdy nezbylo nic, než přizpůsobiti se kolektivu. Je překonána naivní víra ve vědu na straně jedné a subjektivism na straně druhé. Buď věřili lidé ve smyslovou skutečnost nebo jen ve svou skutečnost vnitřní. Jest možno ještě něco třetího? Jest! — Jest možno věřiti v možnost poznati objektivní pravdu. Zde by byl úkol příští katolické filosofie novothomistické. Maritain ukazuje cestu.

Co život dal.

J. Krlín:

Život Ježíše Krista.

Knihou knih jest Písmo. Jsou nespočetná jeho vydání a jest nespočetné množství těch, kteří je dosud četli, přečetli, a kteří se tou četbou sytili jako živým chlebem. Někteří proti němu bojovali, bojují a budou bojovati. Někteří popírali jeho pravověrnost a věrohodnost. Chtěli dokázat, že jsou smyšleny děje v něm vypravované. Chtěli dokázat, že Ježíš Kristus, jehož život, jehož myšlenky a zázraky Písmo sděluje, neexistoval, nebo že byl pouhým člověkem, geniálnějším než ostatní lidé. Všechna místa, která z něho činí Bohočlověka, Syna Božího, byla prý později vsunuta ve vypravování. Co všechno nepřátelé Ukřižovaného nevymyslili, aby snížili Evangelia, aby snížili Syna Božího!

Bylo napsáno již mnoho děl o Ježíši Kristu od počátku. Nebylo by možno sečísti je, marně by se o to pokoušel člověk. Chci dnes psát o jednom, které nedávno vyšlo a které je strhující. Je tak úchvatné, že nelze chvílemi dále pokračovati ve čtení, dech se tají, rty šeptají slova modlitby a lítost nad vlastním životem, nad chybami rve srdce. Dílo to jest nazváno „L'Évangile de Jésus Christ“ — „Evangelium Ježíše Krista“ a jeho autorem jest P. M. J. Lagrange, O. P. Dílo vydal Gabalda v Paříži.

P. M. J. Lagrange jest velice dobře znám. Tento dominikán, profesor na biblické škole Jerusalemě, od svého mládí četl, rozjímal a studoval Písmo svaté, a činil tak na místech, na kterých se udála většina událostí, jím vypravovaných, a sám mnohé z událostí oněch svými výzkumy ověřoval. Výsledkem jeho třicetileté práce byly čtyři knihy překladu a výkladu Evangelii, které loňského roku vyšly u Blancheseua v Paříži, a které jsou pokládány

za jedny z nejlepších komentářů k Evangelium. Po této veliké a záslužné práci P. Lagrange vydává „Evangelium Ježíše Krista“, ve kterém vypravuje o životě Ježíše Krista od narození. V úvodu poznamenává skromně, že chce svou knihou „učiniti srozumitelnými evangelia těm, kteří nemají času k velikému studiu, hlavně osobám, které jsou zabrány cele ruční prací“. Ale začteme-li se do díla, nevíme, čemu se máme více podívat, zda bohatství, které jest v něm nashromážděno, či jasnosti, nadšení či kráse, jíž se k nám rozhovořívá. Celý život Spasitelův máme před očima, jeho činnost, jeho zázraky, bolesti toho života, obtíže jeho. Židovský tehdejší svět, židovská společnost vystávají před námi v opravdovosti, které by nevystihl, kdo by dlouhá a dlouhá léta nestudoval dávných poměrů. Nad vším veliká postava a veliké dílo Bohočlověka. P. Lagrange hleděl, aby co nejméně zatížil své vypravování t. zv. vědeckostí a třeba uznati, že se mu podařilo netoliko přemoci suchost učenců, nýbrž stvořiti dílo, které upoutává od první stránky. Ve stručném a přehledném úvodě o vzniku Evangelii shrnul výsledky dosavadního bádání, takže vše, co svaté knihy podávají, lze přijímati s jistotou naprostou. I vypravování o Zvěstování, o Narození, Obřezání. Líčení o snech Józefových. O dvanáctiletém Ježíši, který se ubíral s rodiči do chrámu jerusalemského a cestou se ztratil. Kolikráte jsme již četli o těch událostech a opět a opět nás tak poutají.

Vlastní vykupitelské dílo Ježíše Krista začíná uvězněním sv. Jana Křtitele. Ježíš, přicházeje od Jordánu, procházel Samaru, zdržel se v Sichemu, Káni, Kafarnaum. U jezera Genezaretského kázal. „Když pozorujeme s pahorků, jež je obklopují, jezero, které jako mísa modré vody zdá se vklíněno mezi vyprahlé pahrbky, aniž bílá plachta pluje na jeho vlnách,

aniž příbytky jsou rozestaveny po březích a ohlédneme-li se na sněhy Hermonu, který se tyčí v dáli na severu, myslíme na ta jezera Vysokých Alp, tak řídké navštěvovaná, která Bůh rozesel mezi nepřístupné vrchy a zakrývající je, aby byla odrazem nebe. V dobách Ježíšových však byl východní břeh velice strmý, zalidněnější než dnes a malé moře bylo brázděno lodičkami. Planina genezaretská byla zavodňována hojnými prameny a horké slunce napomáhalo vzdělávání.“ Tam Ježíš usedal po celodenním namáhání, tam k němu přicházelo mnoho lidí a dychtivě naslouchali jeho svatým slovům. A přece na konec Ježíš tam ztroskotál. Farizeové, nespokojeni jeho úspěchem v synagoze, vytýkali mu uzdravování v den sobotní a hleděli ho vypuditi. Ale Ježíš učí dále a svými zázraky — roznožením chlebě — posiluje jen v duších židů naději na veliké časné království israelské. Konečně oznamuje založení Eucharistie, a tehdy i jeho učedníci se od něho odvracejí, neboť se jim zdá tvrdou taková řeč. Ale někdo mu zůstává věren: Apoštolové. Ježíš Kristus, když začal kázat, všechny strhl. A když na konci prvního roku své činnosti oznamuje nejsvětější Eucharistii, všichni se od něho odvracejí.

Ve druhém roce Ježíš se svými apoštolů, které vychovává, káže a uzdravuje v Judei. Jest v Jerusalemě a v Palestině. Galilejští ho vyháňají a tehdy Kristus pronáší nad městy hrozné prokletí, poněvadž nechtějí přijmouti nesmírné milosti, které jim jsou podávány. Ani Tyr, ani Sidon, ani Sodoma a Gomorrha nebudou tak potrestána, poněvadž nebyla svědky těch zázraků, jako vidělo Kafarnaum a j. „Běda tobě, Betsaido Běda tobě, Kafarnaum!“ Jak se splnila ta kletba! „Není na celém světě místa, které vnuká žáku Ježíše Krista více smutku, než na jaře tak se usmívající břehy jezera Genezaretského. Slovo, které probudilo na jeho březích velikou naději spásy, zvítězilo nad celým světem. Všude mu naslouchají, uvádějí je v život, jsou jim zachráněni. Zde se přestalo ozývati.“

A v Jerusalemě vystávají Ježíši ještě větší a zarputilejší nepřátelé. Týž neúspěch, totéž opovrhování. Celý třetí rok veřejné činnosti bije se s nimi Spasitel. Jeho slovo stává se stále zvnitřněnějším, ale židé nechápou. Všechny ovládá, všem nese spásu. Jeho srdce, srdce milující, cele a oddaně se dávající, krvácí častokráte. Blíží se poslední velikonoce v jeho životě, velikonoce nesmírné bolesti a nejvyšší oběti. A tehdy Ježíš, ještě dříve, než ponese

kříž na Kalvarii, pláče nad městem, které nepoznalo, co jest mu ku spasení.

„Ježíš, vida před sebou lesk jeho kamenů bílých, paláce, tvrze, chrám zářící zlatem, celý svatý Sion, kde na něho čekaly nenávist a zrada, plakal.“ Kolik světců plakalo s ním, když četli tato slova: „Ach, kdybys aspoň tento den poznalo, co je tobě ku pokoji! Ale nyní je to skryto tvým očím. Neboť přijdou dnové, kdy nepřátelé potáhnou proti tobě, obklíčí tě, sevrou tě se všech stran a zdeptají tě, tebe a tvé děti, které v tobě zůstanou, a nenechají v tobě kámen na kameni, neboť jsi nepoznalo, co je tobě ke spasení.“ Lagrange dodává: „Lkání nad neuznanou láskou. Ty a ty, a stále ty. Ježíš nehledá v Jerusalemě místa, kde má zemřítí. Jeho oči neutkvívají na Golgotě. Tísni jeho myšlení zběsilý lid, rozpoutání živlové, jednota zoufalství proti chladnokrevnému nepříteli, který se blíží k jeho hradbám, který útočí. Pláč dětí drcených řítícími se kameny, smolnice vržené do chrámu, a konec úcty vzdávané Bohu na místě svatém. Dnes, zastavíme-li se na místě, na němž Ježíš plakal, srdce přímo se obrací ke Kalvarii, ale pohled jest nepřemožitelně strhován nádhernou mešitou Omarovou, pokojnou ve svých zdech, důvěřující svojí kráse. A kdyby, což se zdá nemožným, podlehla kladivu židů, kteří ji nenávidí, a jejich chrám obnoven, neodvážili by se prolévat v ní krev obětí tak blízko Kalvarie, na níž tekla krev Toho, jehož obětovali. Býci a beránci se nemusí ničeho báti. Lidstvo nechce již jiné krvavé oběti, mimo oběť kříže.“

P. Lagrange dovede oživit všechny děje a dovede vyvolati představu, jak se ty děje před dvěma tisíciletími udály. Znaje hluboce tehdejší stav a znaje i psychologii tehdejších židů, líčí události s pravděpodobností a živostí, která udivuje. A tak jeví se nám doba Kristova v uchvacující kráse. Uvedu ještě líčení vjezdu Ježíšova do Jerusalema několik dní před umučením.

„Ježíš tedy, jako mesiáš vjížděl do Jerusalema, on, který vždy si zakazoval, mimo soukromí a od nejvěrnějších, aby ho zvali Mesiášem. Ale již nadešla doba, kdy bylo třeba vyznati před farizeji, že jest Mesiášem. Dovolil tedy, aby ho lid pozdravil jako takového. Chtěl též, aby se to stalo tak skromně, aby se nezdál Římanům revolucionářem a buřičem vášní lidu. Mnoho se mluvilo o lásce k oslátkům u obyvatel Východu. Říman, jedoucí kolem v brnění a s oštěpem v ruce, byl by se smál tomu grotesknímu průvodu, maškarádě, karikatuře

vjezdu na Kapitol... Ježíš nicméně přijímal tuto pokornou úctu, on, král pokorný a mírný: Ti dobří lidé dělali, co uměli. Nejšťastnější kladli své pláště na oslící, aby tvořily sedlo, jiní je házeli na zemi. Trhali květiny na polích a sypali je na cestu, v rukou držíce větévky palmové, jimiž mávali. Tlačili se kolem Ježíše, jedni běželi před ním, druzí za ním a všichni volali: Hosanna! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně!“

Ježíš tichý, který utekl kdysi a skryl se, když ho chtěli provolati králem, vjíždí slavnostně do Jerusalema a v tom vjezdu není orientální nádhery či nádhery římské, jak nám bývá ten vjezd představován, ale jest prostinký, a nelze se ubránit hlubokému dojmu. Ježíš, který znal židy a jejich představu o světském, časném mesiáši, který často musil proti ní bojovati, a který konečně pro tu představu u veliké části židovského lidu ztroskotal, vystřihává se všeho i v posledních chvílích pozemského života, čím by bylo jenom zdání té představy potvrzeno. V celé jeho veřejné činnosti, slavnostní vjezd do Jerusalema nevyjímaje, není nic, čím by se stal ze zakladatele království duchovního zakladatel království světského. Jeden rys vystupuje ustavičně u Ježíše, rys, který lze vyjádřit slovy: Já jsem tichý a pokorný srdcem. Představíme-li si tehdejší nádheru, představíme-li si, jak kolikrát židé láskou pláli ke Spasiteli, jak na něm lpěli, jak ho i, jako v Samaří, po rozmluvě se ženou hříšnou, zvali Spasitelem, pochopíme udivující krásu té pokory. Pokora jest v líčení Lagrangeově tak čistým znamením Ježíšovy svatosti, že chápeme, proč je jím tolik vyžadována k dokonalosti u duší, které ho následují.

P. Lagrange napsal dílo, které i po stránce historické i po stránce umělecké zasluhuje uznání a chválu. Po důkladných studiích osvojil si znalost míst, ve kterých se udály veliké věci, znalost dávných poměrů a zvyků a lidí a vykreslil tak prostředí, rámeček pravdivý, do něhož zapadají události. Ježíš Kristus jest středem díla, Ježíš Kristus, jak ho poznáváme z Evangelíí, Syn Boží, který přijal v čase lidské tělo, jako syn Marie a Josefa pracoval v chudém příbytku nazaretském a ve 30 letech začal svoji veřejnou činnost zázrakem. Vzal na sebe podobu člověka, jako člověk žil, radoval se, trpěl, umíral. Jeho poslání bylo božské a při něm narazil na nechápavost a tvrdá srdce židů. Láska k člověčenstvu, které přišel vykoupit, láska nekonečná a věčná, nebyla uznána. Ježíš umírá, aby žil. Jako všichni velikáni

a geniové v lidském smyslu není pochopen Ježíš svými za svého života. Jen několik věrných s ním setrvává přese všechno a ti věrní nesou po jeho smrti jeho slovo pohanům.

Přišel k lidem a ti lidé, ačkoliv stále čekali mesiáše, ho nepřijali. Tělo u nich zvítězilo nad duchem. Ale lid sám nebyl zlý. Lagrange nám jej líčí v jeho životě, v jeho víře a v jeho nadšení. Líčí nám zákoníky, farizeje, velekněze a kněze. Ustrnulí většinou na liteře, již nechápali a oslepli pýchou. Kontrast mezi jejich pýchou a Ježíšovou pokorou jest nepřeklenutelný a lid zmitá se mezi dvěma póly toho propastného rozdílu. Jeho Hosanna se mění v několika dnech v Ukřižuj! Ale tehdy farizeové nepůsobí toho obratu nálady poukazem na představy o Mesiáši jako zakladateli časného království, nýbrž poukazem na víru. Kristus sebe nazývá Synem Božím, Kristus se rouhá Bohu, Hospodinu. Proto jest hoden smrti a musí býti ukřižován. Kdykoliv lid byl vznícen pro Spasitele, ať již si ho představoval ve smyslu světského vládce, vždy víra ovlivňovala to vznícení a Kristus na ni působil, cituje a dovolává se sv. Písma, ve které židé věřili, i když časem tajemný jeho smysl jim byl utajován. A farizeové a kněží, služebníci Zákona, když již viděli triumf Páně při vjezdu do Jerusalema, víru v Hospodina postavili proti Ježíši Kristu.

Nuže, jestliže tím roznítili lid, nebylo tak snadno roznítiti ke hněvu římského místodržitele Piláta. Třeba říci, že P. Lagrange po Ježíši Kristu nejvystižněji líčí tohoto pohanského úředníka, kterému připadá v umučení Páně místo tak význačné. Pilát není hejsk mravně zchátralý, nevěrný své ženě, či nelidsky krutý. Jest přísný, pravda, ale není krutý, jest inteligentní a jeho životu nemohou nic vytýkati pokrytečtí farizeové. „Pilát nemiloval židů, ale choval se k nim jako přísný úředník, ne krutě, ani pirátsky. Při povstání měl těžkou ruku.“ Židé ovšem ho nemilovali a potupy, které na něho byly vrženy a které ho zkreslovaly po celé věky, jsou právě židovského a ne křesťanského původu. Židé si ho nemohli koupiti proti Ježíši Kristu, a přece Pilát vydal Ježíše ukřižování. Jeho soud nad Ježíšem a jeho hrozné zvolání: Co jest pravda? svědčí, že se nerozhodoval lehce a po přání židovských vůdců. Hrozili mu obžalobou u císaře, pravda, ale zdaž nemohl býti rovněž obžalován od přívrženců Ježíšových — kteří ostatně již tak dříve učinili — že vydal na smrt nevinného? Stojíme zde před psychologickým problémem

vpravdě hlubokým: Pilát, muž silné ruky, vědoucí, co má činiti, muž života mravného, vydává na smrt Ježíše Krista, k němuž nezatajuje svých sympatií! Co jest člověk a co dovede učiniti člověk!

Bylo již tolikrát opakováno pravdivé slovo, že k lásce jest třeba poznání. Kniha Lagrangeova dává čtenáři poznání a vzněcuje k lásce.

Aktivity je třeba.

Klub lidových novinářů uspořádal počátkem ledna debatní večer o současných otázkách kulturních a politických; šlo o orientaci a směrnice, jež by bylo vzhledem k výsledku prosincových voleb do okresních a zemských zastupitelstev zaujmout. Debata byla velmi rušná a přinesla mnoho nových podnětů; ale jeden základní tón pronikal — uvědoměle i neuvědoměle — řečí všech, ať už to byli vyslovení politikové, či literáti, obírající se otázkami více kulturními: že jest nanejvýš nutno, abychom od dosavadního kvietismu přešli na celé čáře k aktivitě.

Ať se nikdo nedomnívá, že v demokracii stačí dobýt tolika a tolika mandátů. Politická síla, měřená hlasy, nesmí být jistě podceňována, ale na druhé straně může být kolosem na hliněných nohách. Demokracie nezabila kvalitu, myšlenku, osobnost. I v demokracii se hlasy váží. Viděli jsme opětovně, jak ve výborech, v nichž spočívá těžiště parlamentní práce, udával tón jediný poslanec: udával jej suverenním ovládním látky, svou inteligencí, pohotovostí a iniciativou. Ostatní stali se více méně staty a hlasujícím mechanismem.

Chceme tím říci, že je naprosto nutno, abychom to byli my, kteří si vždy a všude zachovali iniciativu; k zvládnutí a zpracování těch, kdož r. 1925 nám jako souběžci dali hlasy, nestačí ani schůze, ani jen tisk. Ti lidé musí vidět, jak my to jsme, kteří rozvinujeme otázky státně-zaměstnanecké, zemědělské, finanční, sociálně-politické atd. Nesmíme čekat, až začnou druzí. My musíme tvořit situaci: v tom je celý problém aktivity. Věsti, ne dáti se vléci.

Množí se v poslední době případy, kdy lid, zhnusen demokracií a parlamentarismem, zvrhnuvším se v špinavý zápas o sebeobohacení, s uspokojením vítá diktaturu. Lid je syt demokracie kvantitní, volaje po demokracii kvalitní. Silné lokty agitátorů nemohly a nemohou odstavit intelektuály trvale. Agitátor do-

vede snad ve sněmovně hlomozit, ale tvůrčí práce schopen není.

Strana, která si chce ve všech směrech veřejného života uchovat aktivitu, musí ve svých řadách mít také lidi, kteří něco dovedou. Řeklo se, že rozdíl mezi politikem a odborníkem záleží v tom, že politik rozumí všemu, kdežto odborník jen svému vědeckému úseku. Víme, že to byla průhledná záminka, aby odborníci byli odstaveni. Blíží se doba, kdy budou voláni zase zpět. Strana, která by toho neučinila, odsoudila by se předem k úplné bezmocnosti: docílené výsledky byly by velmi neúměrný politické síle.

Aby však nevzniklo nedorozumění: odborníkem není ještě ten, kdo absolvoval universitu či techniku, kdo má doktorát či dokonce dva. Nadřít jde všecko, ale vtip, iniciativu a hlavně tvůrčí schopnost nikdy. Tyhle věci v lékárně ještě neprodávají. -dr. jp-

Třídní boj - jak se dělá.

Komunistická sekce česká po novém vnitřním přeskupení nastoupila zásadní i praktický boj proti sociální demokracii v továrnách, odborech i obecních zastupitelstvech. Nikdy příště komunistické vedení nesmí jíti společně se sociálními demokraty v žádném mzdovém hnutí a první případ, kdy nová taktika je zkoušena v praxi, je mzdový spor ve východočeském obvodu textilním. Kdežto socialistické odborové organizace, stejně jako křesťansko-sociální, shodly se po odmítnutém požadavku 25% zvýšení mezd za souhlasu dělnictva žádat zvýšenou jednorázovou výpomoc (pravděpodobný úspěch bude asi o 30 procent vyšší výpomoc než loni), odmítli komunisti jednání a vehnali dělnictvo, aspoň na Liberecku, v částí do stávk.

V neděli 3. února konali komunisti obvodovou konferenci textilní v Hradci Králové, kde si dali stávkovou výzvu odhlasovat.

Jednání v Hradci řídil člen Polbyra soudruh Khon; jel první třídou vlaku, ale v ošoupaném zimníku a šatech, v měkkém, pomáčkaném límci s rudou kravatou. Před Hradcem přestoupil do třetí třídy, tak aby vystoupil pak v městě z vozu, kterým jezdí proletariát.

Když celá komunistická delegace pak se vrátila z jednání, na němž rozhodnuto vyvolat stávk, k pražskému vlaku, rozloučili se, všichni proletáři a tajemníci vsedli do třetí třídy

vožů, poslanci do druhé a člen polbyra, pan Khon do první. K jeho cti budiž uvedeno, že později učinil zde místo jedné buržoasní ženě a přesedl do třídy druhé.

Cestou pak vykládal široce, v čem záleží nová taktika vedení mzdových bojů, kde je vyloučeno jednání delegátů za zeleným stolem a tím spíše společný postup s reformisty. Dělnictvo můžeme sice ještě přesvědčovati, řekněme 3 roky o tom, že musíme jíti proti sociálpatriotům, ale s vůdci si hrát a diskutovat o tom už není čas: proto všichni bývalí sociální demokrati musí mezi nimi pryč. U dělnictva je nutno vypěstovat přesvědčení, že musí zavrhnout všechny „jistoty“ dát pokoj zaměstnavatelům na rok podle smlouvy. Také stávkové podpory platit je nemožné a dělnictvo je nesmí chtít. Za prvé podpory platit žádný odbor nevydrží a pak se tím dělnictvo zvyká na pohodlí a je neschopno riskovat zápas a hlad. My nechceme pacifikovat dělnictvo, my je chceme revolucionovat. Ale nikoli klid, ale nejistotu a boj.“

Tak líčil pan Khon v ošumělém kabátě na pohovce II. třídy pražského rychlíku. (Den potom, 4. února šel po Příkopech v Praze v kožichu s persianovým límcem jako každý jiný buržoa, který se na této třídě bank cítí doma.)

Dne 6. února pak „Rudé Právo“ přineslo dodatky k této řeči ve vlaku, jimiž vykládá podrobněji, jak nyní bojovati proti kapitalistům:

„Předně: je možno vésti boj jinak než zároveň proti kapitalistům a reformistům, čili, jak říkají někteří nesprávně, „na dvě fronty“? Není. Nejde o dvě fronty, jde o frontu jednu. Reformističtí vůdcové jsou součástí, jsou údernou rotou buržoasie. Oni nejen nikdy už poctivě nepovedou dělnické boje: oni naopak učiní vše, aby je zmařili, zlomili, podvodem i násilím potlačili.“

Jak si komunisté představují boj, líčí Rudé Právo téhož dne s návrhem člena zastupitelstva obce pražské (pro případ, že by i zde k stávce došlo):

Postavití obecním nákladem kuchyni, určenou k vyvařování obědů na pomoc stávkujícím dělníkům . . .

Tedy žádné podpory stávkujícím, aby se pak stravovali sami doma, nikoli. Polní kuchyně, aby se zde denně všichni shromažďovali, veřejné sbírky potravin a veřejné rozdělování, zkrátka život přenesený z bytů na náměstí, na ulici; jako na vojně za války.

Jak vidět, je to čistě ruský způsob udržování stávkujícího davu v napětí, revolučnosti a vzrušení. Jenomže k tomu je potřeba zoufalého postavení dělnictva, které už dnes stydí a protiví se mu oslovení „psanců této země“ a jemuž je vlastnější názor: já pán, ty pán a tyto žebrácké formy veřejných podpor nenávidí. Je to taktika orientu, ne evropského západu, leč by šlo o doby živelních katastrof.

Nutno uznat, že je to taktika revoluční, kdežto vyjednávání se zaměstnavateli taktika pacifická. Je otázka, zda se podaří zrevolucionovat aspoň část komunistické strany, jádro její. Zatím textilní spor dopadl smírem; jednorázový roční příplatek drahotní zvýšen proti loňsku průměrně o 33 procenta. Z této výhody jsou však komunisté ve východočeské oblasti vyloučeni.

Dost možná proto, že několik prohraných stávek, po nichž komunisté nebudou do práce přijati, jim sice zrevolucionuje dělnictvo, ale jen to, které od nich neuteče.

Politický přehled. Nový předseda vlády F. Udržal přednesl 14. února ve sněmovnách vládní prohlášení. rázu velmi všeobecného, z něhož jediná věc, vůle vésti zlatou měnu, byla ministerské radě škrtnuta. F. Udržal nabízel spolupráci opozici a skončil lyrickým pathosem, těchto mrazech opravdu hřejivým: „Podstupujeme těžký zápas přírodními běsy, musíme učiniti rukou společnou a nerozdílnou všechna nejmožnější opatření, abychom zvítězili proti zlobohům hladu, záru a smrti. Běsové přírodní, zlobozí hladu, mrazu a smrti, kam se hrabete z Hellady proti naší vládě, již v čele stojí ministr Národní obrany? — Presidium slovenské strany lidové vyloučilo ze strany dva poslance, kněze, Ferdise Jurigu a Tománka, pro porušení stranické kázně. Jak jsme informováni není to jen pro boj proti Tukovi a tukovštině, ale i pro jiné souvislosti, rázu nijak politického. Finance, morálka a politika ostatně spolu souvisí. Ministr dr. Gažík byl nucen podat demisi své straně, o přijetí oficiální se jedná. I tom jsou věci politické i jiné. — Co říkají dnešním poměrům lidové straně, kdo stále chtěli připrahnout vůz čsl. strany lidové k této nevykvašené straně? Za tukovštinu by byli bití i lidovci čeští.

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek „Život“ v Praze. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 - VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. u 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

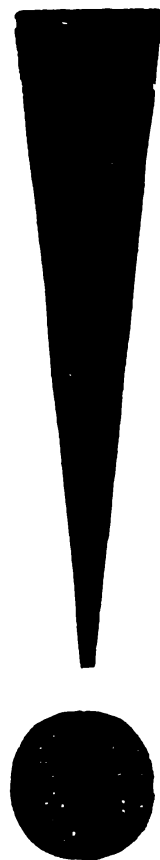
Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

prof. J. Krpálka:

Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.

ŽIVOT

O B S A H:

Nové Rakousko?

Zákonem léčené mravní defekty
společnosti.

Snyst dějin a objektivita historického
poznání.

Směrnice Katolické akce.

Velkoměsta a křesťanství.

Krise marxismu.

Hodža, Gažík, Tuka, Šmeral.

V PRAZE, dne 1. března 1929.

R O Č N Í K X I.

Č. 4.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 1. března 1929.

ČÍSLO 4.

Josef Doležal:

Nové Rakousko?

Letos na jaře bude se konati v Bukurešti pravidelná schůze států Malé dohody a program této konference bude převahou hospodářský. V minulých dnech byla skončena předběžná bukureštská porada, na které bylo dojednáno, o čem se má radit a co vyříditi konference jarní... a my jsme byli svědky, jak už při této příležitosti rozestoupl se český tisk na dva tábory. Nelze-li část jednu označiti společným, každému viditelným heslem, rozlehl se výkřik hlavního listu strany ministerského předsedy „Venkova“: „Nechceme žádné nové Rakousko...“ po všem českém světě velmi bojovně..., ale mám obavu, že dopadl k uším tázavě nechápavým. Normální občan československý sotva chápal smysl této tvrdé řeči: jaké nové Rakousko? Jsem jist, že mezi ty, kdož tázavě se obraceli sami k sobě, proč se mluví o mrtvém, jakoby duch jeho stále obcházal v Podunají, patří i většina čtenářů této revue a proto se pokusím v krátkosti načrtnouti význam v novinách nedořečnutého sporu.

Velmocí západu, Anglie, Francie, Amerika, jen těžko se rozhodovaly na konci světové války k zničení rakousko-uherské monarchie, která poutala v jejich očích různorodé národní celky podunajské pánve v jedinou státní jednotu, ve větší státní i hospodářský útvar. Připustily-li na konec přec pád monarchie, tož ze dvou důvodů: za prvé, že se podařilo naší zahraniční akci přesvědčiti spojence, že porážka Německa nebude definitivní, nezmizí-li největší spojenec jeho s mapy a za druhé a proti tomu se už nic nedalo dělat, poněvadž monarchie sama se rozložila, národní součásti se osamostatnily a kdo by byl chtěl Rakousko-Uhersko zachovat, nestál před úkolem zachovávat, nýbrž znovu je tvořiti. Lítost nad pádem pevného státního celku, spojujícího prostoru

mezi Ruskem, Německem, Itálií a Balkánem v jediný útvar mocenský a hospodářský a neschopnost vidět v tříšti států nově vzniklých zvláštní konsolidaci poválečných poměrů, žila dále ve vědomí velmocí a tato námitka byla z hlavních, jež musela zahraniční politika československá stále vyvracet a stále dokazovat, že nový stav je lepší organizací Evropy než starý a lepší i v zájmu velmocí. Víme, že to president Masaryk i dr. Beneš vykládají nejen ve svých memoirových knihách, ale velmi často v těch deseti letech i mnohým zahraničním žurnalistům při návštěvách a president i ve svých prohlášeních při různých příležitostech vnitropolitických.

Československá politika zahraniční také hned po dobytí samostatnosti a po rozkladu říše Rakousko-uherské směřovala k mezistátní organizaci středoevropských poměrů... a to je Malá dohoda: Československa, Jugoslavie a Rumunska, politický spolek dědiců území po monarchii. Spolek, jehož zrod byl usnadněn společným pocitem nebezpečí ze zvratu mírových smluv a výbojným chováním Maďarska, které se nemohlo smířiti se zmenšením svého území státního na oblast čistě maďarskou.

Tímto politickým útvarem dokazovala hned naše politika velmocem, že obavy ze středoevropské anarchie a balkanisace byly zbytečné. Současně se však bránila politika naše jednostrannému vlivu kterékoli ze sousedních velmocí stvořením nové státní teorie středoevropské, kterou pro stručnost nazveme třeba jakousi obdobou Monroeovy doktriny americké, nebo co nepopulárněji, ale blíže nám zní: Balkán balkánským národům. Jíti na radu k velkým je vždy nebezpečnější než poraditi si sami.

Touto konstrukcí malodohodovou bylo tedy nahrazeno Rakousko-Uhersko jako útvar po-

litický. Ze Maďari jsou stále jeho nepřitelem, není tak tragické, pokud státy Malé dohody pevně drží spolu, poněvadž Maďarsko bylo živlem rozkladu také dříve a rozložilo vlastně starou monarchii habsburskou.

Politika však sama k svazu malodohodových států nestačí a to právě začínáme pocítovati dnes, kdy hospodářské obtíže a různost hospodářské struktury i potřeb států Malé dohody začínají vrhati stíny i na politickou účinnost tohoto útvaru. Tento pocit stal se aktuálním po zmařených pokusech o obchodní smlouvu s Jugoslavií, která je stejně jako Rumunsko státem zemědělským, kdežto naše republika státem daleko vyrovnanějším: ze 45 procent zemědělským, z 55 průmyslovým. Dnes je tedy naše republika jako hospodářsky nejvyspělejší, a tedy vedoucí stát Malé dohody v situaci, že musí sama usilovat o podložení politického významu Malé dohody hospodářskou dohodou, která by učinila náhradní útvar Rakousko-Uherska pozitivně životním i pro doby, kdy maďarský výbušný granát postupně bude klesat ke dnu bažin maďarské roviny a přestane ohrožovat sousedy politickou explozí. Náběh k této pacifikaci výbušné revisní taktiky maďarské zdá se, že je možno spatřovati ve snaze Bethlenově vyrovnati se s Francií a zmírniti tak svou jednostrannou orientaci italskou; při tom nezatajují svého názoru, že ve vyrovnání s dnešní maďarskou generací nevěřím.

Při těchto úvahách nesmíme dále zapomenouti ještě jednoho, že se totiž za deset poválečných let modifikuje politický význam Československa i pro hlavního mocenského spojence našeho, Francii. Nemyslím, že by francouzská politika byla kdy počítala s tím, že my budeme pro vždy jen nárazníkovým státem v historickém směru německé expanse na jih a východ; Francie věděla dobře, že zachování státní a národní existence bude i pro nás nejvyšším zákonem a počítala jen správně a souhlasně s námi, že souběžnost našich zájmů vůči Německu a shodný, historický pocit ohrožení je dostatečnou zárukou shody našich politických koncepcí v mocenské souhře evropské.

Jen vyložíme-li takto své spojení s Francií, pochopíme, že Francie není dotčena tím, že vláda naše je dnes česko-německá a že to není jen výrazem bezradnosti české demokracie a nesvornosti československých stran, ale hlubším vyjádřením složitosti našich nejživotnějších státních potřeb.

I naši spojenci na západě dobře znají řeč

naší obchodní a hospodářské bilance. Vědí, že dnes 65 procent našeho hospodářského styku s cizinou jde přes Německo a Rakousko a do Německa a Rakouska. Kdo říká, že zítra toto procento nestoupne na 70 nebo 75? Tisícerymi svazky a cévami hospodářskými jsme svázáni s hospodářskcu oblasí německou, a evropské politice i mocenské je tato hospodářská řeč důkazem, že náš poměr k Německu a Rakousku je poměr hospodářské části k celkové hospodářské oblasti.

Nevidíte, jak před našima očima v hospodářské době moderní v jiné dobové obměně ožívá historický problém české politiky od jejich počátků, problém, před nějž byl postaven za poměrů ovšem mnohem nevýhodnějších už sv. Václav? Problém nezávislosti na Německu či poplatnosti jemu? Tenkrát lenní a feudální, dnes hospodářské?

A že přitom se už tenkrát konec konců vyrovnávalo vše stejně: zbožím a penězi? A o dobytek a peníze jde dnes znovu.

Jak čeliti této hospodářské převaze Německa, která se bude stupňovat úměrně se snižováním reparačního břemene německého? Jak bude vypadat situace pro nás, až poslední německá miliarda bude zaplácena a stroj německé výroby za stlačené životní úrovně všech vrstev poběží na plno, vrhaje do státní pokladny miliardy, dříve odváděné do ciziny a nyní na nové hospodářské investice a expanzi?

Tyto chvíle vyvstávají už dnes jasně před našima očima a co učiníme, co můžeme učiniti my, abychom nepropadli potom plně v hospodářskou poplatnost svému sousedu?

Je jedna cesta.

Usměrniti a zintenzivněti hospodářský život a výměnu statků se státy na prostore bývalé monarchie. O to usilují snahy po hospodářské Malé dohodě. Oživiti mezistátním jednáním ty funkce starého Rakousko-Uherska, které se nevyžily pádem jeho. Tyto funkce plynou ze zeměpisného tvaru pánve podunajské a ze stálého soužití, směny zboží a pronikání národů v této oblasti.

Myslíte v této chvíli na výroky: Kdyby nebylo Rakouska, museli bychom je stvořit? Tento a podobné výroky, stejně jako česká politika předválečná byly proniknuty právě vědomím, že existují mezi národy podunajskými vztahy, určené zeměpisnou polohou a nejen existencí říše habsburské. Ta vznikla z oněch potřeb a proto ony potřeby i říši přežily. Co je štěstím našim, co je právě darem samostatnosti naší, jest, že můžeme my nyní organizovati tyto potřeby a jejich souhrn jako ve-

doucí síla a nikoli jako poddaní, kteří byli objektem trhu a organizace.

To je mocenská naše úloha v střední Evropě, jako bývala vždy v dějinách, potkávajíc se s větším či menším úspěchem podle velikosti překážek, jež se jí stavěly v cestu, podle naší vnitřní síly národní a podle politické zralosti našich panovníků.

Co tedy znamenají nové úkoly pro nás v praxi? Že musíme zladiti směr své národní hospodářské politiky s hospodářskými potřebami Jugoslaviie a Rumunska. (Často bylo naší potřebou učiniti tak i vzhledem k Maďarsku a Rakousku.¹⁾ Veliké obtíže, které vstaly v tomto ohledu ve vnitřní politice naší, plynou z toho, že vedoucí a rozhodující stranou Československa je dnes strana zemědělská, republikánská, která se houževnatě brání ústupkům Jugoslaviie a Rumunsku, státům výhradně zemědělským. Proto ztroskotala obchodní smlouva s Jugoslavií a proto i to rozladění politické.

Není a nesmí býti úkolem státní politiky naší — oslabiti jakkoli zemědělskou výrobu. Proti tomu museli bychom vystoupiti vždy z důvodů státních, sociálních i hospodářských. Avšak my nemůžeme také zabíti svůj průmysl, poněvadž on je to, který může pronikati do podunajských států a uplatňovati tam hospodářský náš vliv.

Republikánská strana neprovádí však vždy jen ochranu našeho zemědělství, ale tvoří svou

Alois Petr:

Zákonem léčené mravní defekty společnosti.

Naše legislativa připravuje zákon, který jest charakteristickým dokladem úpadku morálky soudobé společnosti. Zákon, kterým má býti upravena a zabezpečena výživa dětí manželských i nemanželských a také manželek se strany otců či manželů. Pokles morálky a v důsledku toho i rozvrat rodinného života pokročil tak, že rodiče a manželé vyhýbají se plnění svých povinností a vydávají tak i děti manželské, zvláště však děti nemanželské nouzi a nebezpečí zpusnutí. Zprávy okresních komisí pro péči o mládež, dále pak zprávy poručenských soudů přinášejí doklady, jak mnozí manželé a otcové jednají, aby se vyhnuli vy-

¹⁾ Zde naše důvody proti anšlusu.

praxí politicky mocenskou nadstavbu nad ním, a zájmy této mocenské nadstavby už nejsou zájmy státního celku. Kdyby strana republikánská svou neústupností znemožňovala hospodářskou dohodu naši se státy pánve podunajské, s Jugoslavií a Rumunskem, stala by se přemíra její moci státním nebezpečím, i kdyby se kryla falešným křikem: nepřipustíme žádné nové Rakousko.

Cesty k hospodářské dohodě s politickými našimi spojenci ovšem nejsou jednoduché a nelze dělat vše najednou. Proto jarní konference Malé dohody nepřinese žádných zázračných léků. Musí se začíti s málem. Organisační dunajské plavby a zlepšením spojovacích obchodních cest, ale ovšem také u nás s generální revisí celého průmyslového i zemědělského sazebníku celního. Uzavřítí pevné, definitivnější obchodní smlouvy se všemi svými sousedy, toť nejbližší úkol státní politiky československé.

Ale ovšem — dosud jsem mluvil hlavně o hospodářských směrnících — hospodářská expanse předpokládá především vnitřní duchovní i mravní sílu a jednotnost národní. Vedoucí postavení Československa v středoevropské oblasti předpokládá nejdříve cílevědomou a mocenskou organisaci jeho vnitřních mravních i fysických sil, neboť duch a mravní síla jsou předpokladem každé kultury hmotné. Státník, jenž půjde touto cestou k obnově české moci doma, položí nejpevnější základy její v ohledu mezinárodním.

zákoně otázku tuto vyřešiti. Protože však vydání nového trestního zákona není včasné zabezpečeno a stav dnešní odkladu nesnese, pomýšlí se na vydání samostatného zákona na ochranu osob, oprávněných požadovati výživu.

Připravovaný zákon řeší otázku takto: Za první tresty. Kdo vědomě nebo z hrubé nedbalosti poruší svou povinnost pečovati o nezletilého tak, že je vydán v nebezpečí zpustnutí, poruší svou povinnost vyživovati nebo podporovati nezletilého nebo jinou osobu tak, že jest vydána nouzi, má býti trestán tuhým vězením od jednoho týdne do šesti měsíců a ztrátou volebního práva.

Účinnější však budou opatření navrhovaného zákona, kterými se rozšiřuje ručení za poskytování výživy i na osoby blízké otci či manžel, povinným výživou i na jejich zaměstnavatele. Účelem ustanovení jest zabrániti předávání majetku příbuzným, aby se otec (manžel) vyhnul povinnosti výživy, dále pak zabrániti zaměstnavateli, aby udáváním nízké mzdy a jiných okolností chránil povinné osoby od povinnosti. Navrhuje se tedy, aby každý, kdo poskytuje výživu osobě vyživováním dětí či manželky povinné za tím účelem, aby zmařil tuto jeho povinnost, odpovídal rukou společnou a nerozdílnou za výživné splatné po celou dobu, kdy podporoval dlužníka, že týž neplnil následkem toho svých povinností. Rovněž pracuje-li dlužník v domácnosti či podniku osoby blízké, ručí tato osoba, vedoucí domácnost

či podnik za splnění jeho povinností. Za osoby blízké dlužníku výživou povinnému pokládají se manžel a osoby s ním v přímém pokolení vůbec, v pobočném pokolení pak do čtvrtého stupně spřízněné nebo sešvagřené a žijící s dlužníkem v životním společenství.

Aby vymáhání výživného bylo usnadněno, navrhuje příslušný odstavec zákona, že při nutnosti soudně vymáhati uznání povinnosti k výživě či poskytování výživného, může se již v žalobě navrhnouti k zajištění výživného zatímní zajišťovací opatření exekuční, kteréžto bude povoleno na dobu jednoho roku. Namítky zaměstnavatelovy, že vyplatil dlužníku předem a že má tedy za dlužníkem pohledávku, jsou bezúčinné.

Těmito ustanoveními má býti znemožněno uhnouti se povinnosti pod jakoukoliv formou. Ať předá majetek a žije u majitele, ručí tento. Ať pracuje třeba zadarmo, aby jeho příjem nebyl zabavitelný, ručí zaměstnavatel. Ať ho kdokoli zdarma živí, aby pomohl mu uhnouti se povinnosti, ručí poskytovatel. A dlužník sám podléhá trestu, jak shora uvedeno. Doufejme, že úchytky vědomí morálních i občanských povinností alespoň tímto způsobem budou poněkud napraveny. Jinak jest smutným doklad dnešního společenského života, že přirozené morální povinnosti lidské musí býti vymáhány zvláštním zákonem a tak přísnou trestní sankcí.

Dr. Vladimír Macourek:

O smysl dějin a objektivitu historického poznání.

J. Pekař, Smysl českých dějin. O nový názor na české dějiny. 1929.

Zde je nebezpečí pro naši historiografii, bude-li politisována i věda podle vyznání jednotlivých církví a sekt politických, bude to katastrofou pro vědeckou práci, svobodu i pravdu.

(J. Pekař, Smysl, stv. 61.)

I.

Spor o t. zv. smysl českých dějin, který byl veden mezi historickou školou Gollovou a filosofickou či sociologickou školou Masarykovou před válkou, ožil znovu v době přítomné. Byl-li zájem o dějinnou minulost a hodnocení její v našem národním prostředí vždycky živý a působivý, stupňuje se pochopitelně nyní, kdy jednak sám fakt našeho státního osamo-

statnění, jednak důležitá výročí prvořadých historických událostí obracejí a upoutávají naši pozornost k minulosti. Není proto divu, že za těch okolností projevy aktivního státníka o našich národních tradicích, stejně jako vědecká kniha historická o Žižkovi vyvolaly značný ohlas souhlasný i odporující a působily silným dojmem i v širší veřejnosti. Hořďovými projevy, které se staly hlavně v různých výborech zákonodárných sborů od dubna 1927 do konce toho roku a které je možno posuzovati čistě akademicky, též jeho řeči v Hradci Králové 4. září 1927 a j., uvedeny byly historické úvahy a soudy i na forum aktivní politiky a široké veřejnosti. Než i o Pe-

kařově čistě vědecké knize „Žižka a jeho doba“, jejíž I. díl vyšel r. 1927 a druhý r. 1928, bylo napsáno¹⁾, že je to dílo, které je vědeckým základem tvoření nové státní a vládní metody československé. Interpretace dějin zasahuje tedy různě i v nynější náš život státní a národní, historie a její znalost je zde výslovně nebo mimovolně uznávána za učitelku života.

Kritiky, referáty a nejvíce polemiky proti dílu Pekařovu, vedené na schůzích, v brožurách a v novinách, přispěly znamenitě k zpopularisování „nového názoru na české dějiny“ a starého sporu o smysl českých dějin. Je tedy jenom příznačné pro náš dnešek a jeho zájmy, že nejdříve Svaz národního osvobození v Praze uspořádal na jaře r. 1928 cyklus přednášek o našich národních tradicích a na podzim r. 1928 Osvětový svaz, instituce výslovně lidovými, podobný cyklus o smyslu českých dějin, v němž po prof. Rádlovi, Šaldovi, Nejedlém, zástupci zvěčnělého prof. Vorovky promluvil k tématu též autor „Žižky“ prof. Pekař a po něm Dr. Jan Slavík.

Přednáška Pekařova vyšla v lednu 1929 tiskem pod názvem svrchu uvedeným spolu se souhrnnou odpovědí Pekařovou na články Dr. Jana Slavíka v Nár. osvobození, které se obíraly kritikou „Žižky“ a Pekařova pojetí husitství. Tato druhá část Pekařovy publikace má svůj význam zvláštní a samostatný. Též jiní řečníci ve zmíněném cyklu vydali své přednášky tiskem, na př. Šalda ve svém „Zapisníku“ a Rádl v Křesťanské revui (II. roč., seš. 2. a 3.). — Je však přirozeno, že hlavní pozornost zde věnujeme vývodům Pekařovým, jelikož slovo čelného historika ve věci historické přirozeně a samozřejmě váží nejvíce, i když se jedná o smysl dějin.

*

Především je nutno si uvědomiti, že Pekař přijímá úkol zodpovědět otázku po smyslu dějin jen s určitým omezením a výhradou. Ryze empirická historiografie sama o sobě nemůže podle něho vystihnouti, co jest primární a věčné v dějinstvu, nedovede určití cíl a účel historického vývoje, nezdurazňuje jeho logicko-účelový charakter, nemůže strhnouti poslední clonu s tajemství života, všeho bytí a dění. Také se svého stanoviska neuznává a do doby romantismu odkazuje představu, že by jednotliví národové byli nositeli určitých ideí,

¹⁾ Dr. Jos. Doležal v Lid. Listech č. 173 ze dne 29. července 1928.

tvořících smysl jejich dějin, jejich dějinného poslání a úkolu. Ztotožňuje smysl s pojetím dějin, opírajícím se o závěry z poznání vědecky zjištěného. Podstatou tohoto pojetí dějin je pouze *poznání hlavních faktorů dějinného vývoje a výklad souvislostí jimi vytvořených.*

V přednášce své zjišťuje a analyzuje Pekař tyto činitele vytvářející dějiny vůbec a naše zvláště. Nejmocnějším a nejvýznamnějším faktem a faktorem našich dějin je mu — proti Palackého pojetí naší slovanské svéráznosti namnoze vyšší — stálé přejímání, podléhání, sycení se vzorem života a myšlenky pokročilejších sousedů světa germánského a románského. *Duchovní vliv a povel Evropy v našem vývoji* mění ovšem v průběhu dějin svou povahu v odlišných obdobích či periodách, jež nejlépe se dají charakterisovati fázemi, jimiž procházelo výtvarné umění. Různost a odlišnost těchto period je možno vysvětlovati zákonem akce a reakce, střídáním epoch klasicismu, období to autority, rozumu, řádu a kázně s epochami romantismu, obdobami pohybu, svobody, ideálu, vznětu a touhy.

Druhým hlavním činitelem dějetvorným je *geografická* poloha a povaha našich národních sídel a zvláště náš záporný i kladný poměr k Němcům v ohledu politickém, hospodářském i kulturním.

Třetím činitelem je *vzájemná souhra* různých okolností a vlivů v našem *národním prostředí*, jež svou duševní pohyblivostí, touhou po novotě, schopností vzplanouti, zanítiti se citově pro myšlenku bylo speciálně českým koeficientem v této souhře, z níž ani pouhou náhodou nelze vyloučiti.

Též příznačný *český historismus*, jenž dějin našich vědomě užíval a dosud různě užívá jako zbraně bitevní a výchovné a jenž uměle a agitačně tvoří „smysl dějin“, vystupuje často jako faktor, jenž nové, další dějiny tvoří nebo alespoň tvořiti chce.

Konečně je Pekařovi *národní vědomí*, národní myšlenka plná duchovní, kulturní a etické síly, jediným poutem spojujícím nepodobné si myšlenkové světy různých národních generací a neměnnou základnou, jež prostupuje a vskutku nese naše dějiny.

Bezděčně nám zde napadá poznámka, že by i empiricko-positivistická historie našla snad — analogicky se zjištěním souvislosti národního vědomí — i jiné jednotící pouto mezi různými národními generacemi, totiž *křesťanství*, jež samou svou podstatou ve všech dobách

neměnnou nutně jest ještě duchovněji a etičtěji, ba zdrojem duchovně etických hodnot. Křesťanství ovšem vykazuje jediné ve své historické formě katolicismu nepřetržitou kontinuitu ve všech národních generacích, i když se v některých ocitá v číselné, formální neb skutečné menšině a i když jest různě chápáno a prožíváno podle kulturního stavu, duchovní náplně a povahy jednotlivých odlišných historických období.

II.

Pokusme se nyní ještě více zaujmouti stanovisko vlastní k Pekařovu rozboru faktorů vytvořivších české dějiny čili k Pekařovu smyslu českých dějin. — Zajisté náležíme k těm, o kterých Pekař sám předvídá, že budou chtít a mohou jeho odpověď na otázku po smyslu dějin považovati za *první stupeň k úkolu dalšímu*: určití smysl dějinného vývoje v širším významu, ujasnití si cíl a účel života kolektivního vůbec, absolutně zhodnotiti světové i národní bytí a dění. Pekař výslovně praví, že při řešení *tohoto* úkolu, které do empirické historie nenáleží, záleží nejvíce na *světovém názoru* a že toto řešení je buď náboženské nebo krajně skeptické. Sám osobně je arciť blíže stanovisku skeptickému, že úkol ten je asi vůbec neřešitelný, třebaže „nevěru v absolutní hlediska neprohlašuje za požadavek vědeckosti a užíváje pozitivní metody vědecké, nečiní z ní absolutní dogma.“²⁾

Je-li naše řešení tohoto úkolu universálně a objektivně náboženské, mají-li pro nás dějiny absolutní smysl, který se dá formulovati různě, na př. jako realizování a rozvinutí ideje Božího království, jsou-li nám i celé naše dějiny národní „Gesta Dei per Bohemos“, zůstává přece vždycky a nesporně prvním stupněm, nutným požadavkem naší dějinné filosofie v prvé řadě vědecky spolehlivé a konkrétní poznání jednotlivých minulých fakt a jejich přirozených příčinných souvislostí. Jedině odborná věda dějepisná, řídicí se metodickým požadavkem „Věda pro vědu“, t. j. usilující přiblížiti se co nejvíce stupni objektivní lidsky dosažitelnému, nám poznání toto podává. Ona přece jediná je kompetentní poučiti nás, co se stalo a jak se to stalo, a k ní především musí se o poučení obrátiti každý, kdo z jakéhokoliv důvodu o minulost se zajímá, a tedy i ten, kdo minulost s jakéhokoliv stanoviska chce hodnotiti. — Náboženské, filosofické, případně sociologické hodnocení historických dat není a nesmí býti jejich umělým a násilným kon-

struováním, objevováním, přetvořováním neb umlčováním. Úkoly a hranice vědeckých disciplin jsou zde přece velmi přesné a jasné a nesmějí býti zaměňovány resp. překračovány. Chce-li tedy kdo jakoliv hodnotiti dějiny, může a smí vzít za předmět toho hodnocení jen fakta skutečná, odborně historicky d. i. e. p. e. n. zjištěná, a musí ovšem vzít v úvahu *všechna* taková fakta bez subjektivního výběru.

Toho právě nedbali mnozí, kdož chtěli nebo ještě chtějí dávatí našim dějinám *mysl subjektivně neb speciálně česky náboženský*, a vůbec všichni, kdož promítajíce do minulosti své vlastní osobní sympatie, záměry, myšlenky programy a ideály hledají pro ně v takovém „porozumění minulosti“ opory, zdůvodnění a potvrzení. — Tak subjektivně chápe smysl dějin i Rádl v poslední své přednášce k tomuto temat. Podle něho zachvátila nynější dějepisectví metoda přírodovědecká, již v oboru duchových věd jako nedostačující nutno odmítnout. Přírodovědeckou ovšem nazývá Rádl metodu nestranného, nepředpojatého, neutrálního či objektivního zjišťování fakt a jejich příčinné souvislosti. Popírá nejen jakoukoliv objektivitu, ale do konce i souvislý vývoj a zákon kausální změny, kausálního nexu v oboru lidského ducha a odkazuje jej do oboru přírody.

Tohoto podceňování a znehodnocování objektivní vědy historické my se rozhodně varujeme a vystříháme. Pekař sám přesvědčivě praví, že jeho heslo „věda pro vědu“ je diktováno jen zřeteli metodologickými, snahou splniti co nejpřesněji vlastní úkol dějepisu a dodává, že *osvětové a mravní zisky historie tak pojaté* budou mnohem účinnější a že taková historie jediné může býti skutečnou učitelkou života. — Ano i pro nás, pro naše zásadní hodnotící stanovisko, vyplývající z našeho životního názoru všeobecně a objektivně náboženského, pro náš druhý stupeň dějinné filosofie budou *mravní zisky* z historie, pracující s vědeckou akribicí a nepředpojatostí, z historie, kterou Pekař nazývá empirickou, *mnohem větší*, nežli kdybychom po příkladu Rádlově a jiných stali se zase *svým* způsobem eklekticky v dějinné minulosti národa, konstrující a formující si ji také podle svých osobních sympatií a nynějších záměrů, a dávali jí též výklad hrubě tendenční. Integrální složkou našeho životního názoru je *hluboká úcta k pravdě* jakkoliv, tedy i vědecky poznané. Pro nás prostě není a nemůže býti ani v oboru historie rozporu mezi objektivní vědou a naší katolickou vírou.

²⁾ Dr. Doležal v citovaném již článku L. L.

III.

Druhá část Pekařovy publikace má významný název: O nový názor na české dějiny. Autor v úvodu celého spisu líčí genesi její a uvádí, že v ní vlastně jde o sporné otázky o době husitské, jak také svědčí názvy prvních kapitol: Husitství hnutím čistě středověkým? Tábor a demokracie. Lipany. — Protivníkem Pekařovým v těchto otázkách je *Dr. Jan Slavík*, jenž své stanovisko k nim vyložil v řadě článků v *Nár. osvobození*, vydaných potom rovněž souborně pod názvem: *Nový názor na husitství. (Palacký či Pekař?)* v *Knihovně Svazu národního osvobození*, sv. č. 61.

Spor, jenž ovšem původně vyšel od Pekařova „Žižky“ a jeho kritiky, skutečně se rozšířil o otázku, *lze-li dnes hájiti Palackého pojmání českých dějin a husitství zvláště?* — Pekařovo pojetí Žižky, táborství, husitství a celých českých dějin přirozeně se v mnohém liší od pojetí Palackého, od jehož „Dějiny“ dělí nás dlouhá doba intenzivní práce badatelské v historii, která přinesla rozsáhlejší a plnější poznání skutečnosti. Při vši přísné snaze po objektivitě u obou historiků padá ovšem na váhu i rozdíl dobového a národního prostředí, v němž pracovali. Pekař upozorňuje, že Palacký náleží době romantismu, on pak sám době vědeckého realismu, lépe metodicky vyzbrojené a potud objektivnější, že klade větší důraz na poznání minulosti než na bezprostřední, přímé vychovávání přítomnosti pomocí minulosti.

Slavík hájí staré pojetí Palackého. Jeho útok proti pojetí Pekařovu, který by mohl právem býti pokládán za vědecky reakční, halí se právě naopak v roucho pokročilejší a dokonalejší vědeckosti. — Vytýká historické práci Pekařově a jeho škole, z níž ovšem i sám také vyšel metodologickou zaostalostí, nedostatek filosofické a sociologické erudice, neznalost moderních teorií historického poznání čili moderní historické noetiky a konečně Pekařovi osobně jeho domnělé reakční nebo konservativní stanovisko, zvláště v názoru na revoluci. Dovolává se studie *Maxe Webera* „Die Objektivität sozialwissenschaftlicher und sozialpolitischer Erkenntnis“, kterou považuje za epochální a základní práci pro teorii historického badání. Než názor jeho, který vyslovil ve své přednášce ve zmíněném cyklu o smyslu českých dějin (17. listop. 1928), že minulost je vždy toliko výsekem faktů *vybraných* pod zorným úhlem hodnotící ideje, dále názor, že

poznaná skutečnost historická není skutečností, nýbrž konstrukcí, vzniklou pod vlivem předem daného stanoviska historikova a jeho osobního pojetí, že vše záleží na osobním poměru historikovu k tematě, — je velmi podobný názorům Rádlovým, jak jsme je poznali z jeho přednášky o smyslu dějin, a rozhodně velmi překvapuje u odborného historika.

Máme živý dojem, že se „historie“ opakuje; že jako kdysi filosofové a sociologové tendence za svým národně výchovným cílem razili proti nepředpojaté historii heslo *o smyslu dějin*, nyní opět s určitou tendencí začíná se mluvit o moderní *historické noetice*.

Pekař v poslední kapitole druhé části názory tyto nazývá „absurdní naukou“, popírající možnost jakékoliv objektivnosti a pokračuje: „Teprve tam, kde jde o pojetí ve vyšším slova smyslu, o hodnocení významu, smyslu, ceny dějstva, mísí se do práce historikovy kromě vlivů doby, v níž žije a pracuje, vlivy jeho světového názoru, jeho původu, jeho míry vzdělání a životní zkušenosti. — Je tedy sice přirozeno, že *plné shody v posuzování minulosti nebude lze docílit nikdy*. Ale každé pojetí nemá stejné objektivní platnosti... a je zde možnost jeho objektivní kontroly. — *Kdekoliv se ukáže, že určité pojetí ocitá se v odporu se skutkovým materiálem a kriticky zjištěným charakterem vývoje, tam jde o pojetí vědecky neudržitelné.*“ (Str. 51—52.) — Výše nežli odborné filosofické vzdělání historikovo, jež v jistých případech může býti i nevýhodou, cení Pekař větší *znalost věci a zdravý logický soud*.

IV.

Tón, jímž Pekař rozebírá a odmítá vývody Slavíkovy v poslední kapitole druhé části své publikace, je snad nezvykle ostrý a sebevědomý. Slavík si alespoň na to stěžuje a Pekařovi to vytýká. Roztrpčeně píše³⁾ o bičíku universitní vrchnosti, o řešení sporu holými pěsti, o udeření pěstí na universitní katedru atd.

Rozumíme však tomu tónu Pekařovu velmi dobře. Je v něm ostrost fanatického obhájce a sebevědomí neúprosného strážce *svobodné, nezávislé a nestranné vědecké pravdy*. O tuto pravdu pak běží v celém sporu více, nežli o smysl dějin a historickou noetiku. O ceně této pravdy je zbytečná diskuse. A na které ze sporných stran ji máme a můžeme hledat vůbec, nebo alespoň především a více, nemůže býti pochybností. — Celá životní práce Peka-

³⁾ V „Národním osvobození“ ze dne 29. ledna 1929.

řova je jí zasvěcena a v její službě rostla markantní vědecká a mravní individualita jeho až k dnešnímu významu.

Není proto možno více Pekařovi křivditi, nežli když jest prohlášován za historika konservativní *tendence*, nebo dokonce za stoupence reakce ve smyslu politickém. Sám o sobě prohlašuje: „Jsem mnohem více vědecký, nežli politický člověk.“ (Str. 44.) I tu zmíněnou *Doležalovu chválu „státnosti“* vědecké práce Pekařovy a zvláště státnosti jeho nového pojetí husitství, to jest souhlasu jeho a shody s novou životní potřebou státního národa, bylo nutno hned na místě doprovoditi konstatováním, že Pekař nikde takto sám neformuluje svou historickou revisi husitství, že však tohoto významu a té aktuality dodatečně a bezděčně jeho práce nabývá. Tento nesporný „mravní zisk“ její nebyl apriorním *záměrem* jeho práce samé, nýbrž prostě jejím aposteriorním *výsledkem*. Výslovně dí: „Má kniha nevznikla nikterak pod vlivem této filosofie.“ (Str. 46.) — Tím méně ovšem Pekařovi rozumí a jistě málo se mu zavděčí, kdo si ho představuje, aneb pro sebe dokonce reklamuje, jako obhájce starých, nebo za staré považovaných hodnot, jako takového obhájce *ex offio* a za každou cenu — pro shodu s jeho vědeckými závěry a názory většinou zcela nahodilou.

Pekařovu velikost nutno hledati a obdivovati právě tam, kde jest, totiž *ve vědě*, v jeho způ-

sobu vědecké práce a v *mravní odvaze* sdělití její výsledky právě bez ohledu na atmosféru a konjunkturu pro ně vhodnou, či nevhodnou. — *Odtud* také jeho rozhořčení nad tou *možností* a pravděpodobností, že to je snad politická služba programová, která vtiskla českému historikovi — jeho oponentu péro do ruky a přivedla ho k *takovému* historicko-noëtickému stanovisku, že výklady minulosti jest odvoditi především z osobního přesvědčení historikova. *Odtud* jeho varovně vyslovená obava *před katastrofálním nebezpečím zpolitisané a stranické historiografie*. Že toto nebezpečí není ilusorní, vidíme na př. jasně na quasi, „vědeckém“ sporu o dějiny našeho osvobození za války.

Slavík ohlašuje ovšem novou delší studii, v níž chce svá tvrzení proti Pekařovi znovu opakovati „*ad oculos*“ a vyvrátiti „osobní insinuače“. — Pekař teprve po dokončení třetího dílu „*Žižky*“ chce se vrátiti k věci rozborem sporných hledisek na širší a soustavnější základně.

Třetí díl „Žižky“ přinese *vlastní* závěry do-
savadní pramenné práce Pekařovy k tématu; závěry, proti nimž se polemisovalo dříve, nežli jím samým byly vysloveny. Bude jistě prvoradou událostí v české historiografii a pravděpodobně — podle získaných zkušeností — v celé české veřejnosti.

Dr. Alfred Fuchs:

Směrnice Katolické akce.

Nedávno napsala varšavská „Rzeczpospolita“, že svatého Otce Pia XI. lze právem nazývati papežem Katolické akce. Papež prý chce změnití laiky v kaplany a apoštoly a tak prohloubením katolicismu získati celý svět. U nás, jak se zdá, tato snaha po laickém apoštolátu není stále tak chápána, jak by chápána býti měla. Jsou mnozí, kteří se snaží postaviti toto hnutí do nějakého protikladu ku politickým stranám, založeným na světovém názoru katolickém, ačkoli Katolická akce nejde proti nim, třeba by stála na stráži, aby si tyto strany katolictví nemonopolisovaly. Nejvyšší autorita církevní se nemůže ztotožňovati s politickými stranami, třeba tyto strany byly založeny na světovém názoru katolickém. Zato však velmi doporučuje v celém světě (v nejnovější době i v Číně) Katolickou akci, čistě náboženskou, nepolitickou, jež ovšem zavazuje katolíky

i k tomu, aby hájili práv církve i na poli politickém, jako vůbec v celém životě. Kdo věří v Boha, musí býti obhájcem práv Božích, i když vystupuje veřejně. Podle katolického světového názoru náboženství není a nebylo nikdy věcí soukromou. To symbolisuje Církev zvláště svátkem Krista Krále, zavedeným nynějším svatým Otcem a doprovázeným encyklikou „*Quas primas*“. Katolická akce jest podřízena přímo episkopátu. Na rozdíl od politické strany, již musí záležeti na každém hlasu pro ni odevzdaném, třeba jí nebyl býval odevzdán z důvodů náboženských, jest vůdčím motivem Katolické akce živost víry, nikoli množství. Podle jedné z alokucí nynějšiho svatého Otce nemá nikdy Katolická akce dělat politiku pro politiku, politiku pro stranický boj, pro stranictví. Má spíše dáti přípravu pro politickou práci v budoucnosti. „*Katolická akce*“, pravil

svatý Otec, „nemá sice sama politiky pěstovati, ale má katolíky poučovati, jak by nejlépe politiky používali, k čemuž jsou povoláni všichni dobří občané bez rozdílu a především katolíci, neboť katolické vyznání od nich žádá, aby byli nejlepšími státními občany. Svatý Otec upozornil tehdy na nutnost dobré přípravy vědecké a dával v jedné ze svých allokucí za příklad politicky činné osobnosti katolického centra německého v minulosti, kdy i laikové měli slušné theologické bibliotéky a kde podobné knihy nechyběly v kanceláři žádné politické organizace. Katolická akce reprezentuje forum daleko širší, než ta neb ona politická strana. Vždyť v jednom a též státě může býti katolických stran několik a některé z nich mohou býti ve vládě a jiné v opozici, některé mohou býti sociálně radikálnější, jiné konservativnější (Belgie). Mohou býti mezi nimi i spory národnostní. (U nás strana lidová, ludová, německá křesťansko-sociální, maďarská křesťansko-sociální.) Proto také nynější svatý Otec vyslovil zákaz, aby žádná politická strana neužívala názvu „katolická“

Tímto jménem disponuje jedině papež s episkopátem. Žádná politická strana není včleněna do hierarchického řádu církevního, ale je do něho včleněn laický apoštolát prostřednictvím Katolické akce, podléhaje přímo vedení biskupů. Vždyť v některých státech jest přílišné zpolitování náboženského života přímým nebezpečím pro náboženství a církev. Organizace jest pouhý vnější mechanismus a mechanismus musí býti oživen vírou. Katolicismus má svůj názor na to, jak by měl vypadat společenský řád. Obraz světa, jak jej hlásá katolicismus a jak jej chce vybudovati pomocí Katolické akce jest svět skladu a řádu. Není to démonický chaos Dostojevského, nýbrž spořádaný svět Danteův, v němž člověk v soustředných kruzích stoupá k Bohu prostřednictvím tvorstva. V době, kdy všechny možné Internacionály hlásají světu domnělou spásu, ale vedou jej do chaosu, hlásá nynější Svatý Otec aktivitu katolickou, Katolickou akci, energickou víru, fidem intrepidam, že katolicismus jest s to, aby předělal svět, bude-li jenom činně zasahovati do všech oborů života, bude-li použito všech jeho aktivních sil, i těch, které dosud odpočívaly v rezervě. Jest ovšem pravda, že laikové jsou církví poslouchající, ecclesia obediens, že nemají podílu na vládě v církvi. Ale nikdy nebyla Církev bez laické práce. Nynější papež připomněl již v encyklice „*Ubi arcano*“. Ukázal, jak již ze Skutků Apoštolských jest možno vyčísti úzkou spolupráci

laiků s apoštolý. Velkým obnovitelem církve laikem byl na příklad svatý František z Assisi. Vždyť legenda vypravuje, že papež Innocenc III. měl vidění, že se hroučí Lateránská basilika a že svatý František ji podepřel. Františkánství bylo dříve laickým hnutím, než se stalo kněžským řádem. Proto také nynější Svatý Otec právě svatého Františka ustanovil za patrona Katolické akce. Vždy existovaly laické spolky a bratrstva. V nynější době jde o to, aby všechny tyto organizace, spolky, bratrstva a družiny pracovaly za jednotným cílem, s jednotným vedením a aby byly přímo podřízeny autoritě biskupské. Co nevychází z této hierarchické autority, nemůže býti počítáno ke Katolické akci. Kardinál Faulhaber v jednom ze svých proslulých kázání o Katolické akci vyčítává těchto pět rysů Katolické akce:

Katolická akce

1. Jest laickým apoštolátem.
2. Jest organizovanou spoluprací všech aktivních katolických sil.
3. Jest akci čistě náboženskou a tam, kde zájem náboženský se dotýká sféry politické, může zasahovati do politiky jenom pod přímým vedením episkopátu.
4. Katolická akce jest akci, to jest činem. Nejí sdužením modlí ebním. Počítá ovšem s nadpřirozenými prostředky, ale zahrhuje každý pietismus a kvietismus, žádajíc, aby každý svými osobními vlohami přispěl k rozmachu katolictví.
5. Posledním jejím znakem jest podle kardinála Faulhabera katolický optimismus, to jest víra, že jest skutečně možno katolicismem změnití obraz světa.

Charakteristickým znakem pro Katolickou akci jest především to, že nechce organizovati jenom spolky, že nemá býti jakýmsi nadspolkem, nýbrž že chce a má také zmobilisovati síly jednotlivců, i takových, kteří z toho neb onoho důvodu nemohou býti v žádném spolku nebo nejsou v žádné organizaci. Jeden z jejích předních úkolů jest, aby získala církvi duše těch, kteří církev opustili. To znamená, že musí popřát místa individuálním methodám, že nesmí vystupovati nesnášlivě a zvláště již ne stranicky. Musí umět vyhledávat duše i za stranickými přehradami a lidský poměr k odpůrci nesmí býti zdrojem podezření. Tato individuální stránka věci jest velmi důležitá: Křesťanství nezná mas, věří v nekonečnou cenu každé jednotlivé duše, protože každá jednotlivá lidská duše byla vykoupena drahou

Krví Spasitelovou. Proto si také neslibuje vše od organizace, nýbrž chce získati mnoho i od osobních vloh jednotlivcových, ale ovšem především od jeho osobní zbožnosti. O členství v Katolické akci nerozhoduje pouhá přihláška, nýbrž slib spojený s přijetím svatých Svátostí. Nezáleží na kvantitě, nýbrž na kvalitě. Katolická akce nesmí agitačně zploštetí a zhrubnouti, nesmí svým stranictvím zavíratí nikomu cestu do církve, jež znamená nekonečně více, než politická strana. Dne 15. ledna 1928 vydali českoslovenští biskupové po přání papežově společný pastýřský list o Katolické akci, v němž se praví doslova:

„Veškerá činnost Katolické akce, kdekoli a kdykoli se projevuje, vymyká se z oblasti zájmů národnostních, politických a stranických. To vyplývá logickou nutností z pojmu Katolické akce, která jest laickou pomocí v duchovní správě a má si tudíž všimati jen jejich zájmů, zaučujíc katolíky životu podle víry. Tím ovšem není řečeno, a Svätý Otec to výslovně prohlásil, že by katolíci měli naprosto nedbatí a nevšímati si státní a národní politiky, neboť politika ovládaná stranami církvi nepřátelskými vniká dnes i do svatyně církve (manželství, škola, výchova kleru, jmenování církevních hodnostářů, církevní jmění atd.). Mimo to způsobil v minulém i v našem století nacionalismus církvi nemalé škody, takže právem slove „velikým kacířstvím 19. věku“ a býval ve všech dobách církevních dějin otcem všech rozkolů a kacířství. A co se týče politiky rozličných stran, jest v naší době sáých sociálních popudů mnoho sporných otázek, které bývají projednávány jen se stanoviska třídních nebo stranických zájmů a proto dávají podnět ku prudkým a nepřátelským rozporům. Církev, která pečuje o všechny duše, vykoupené drahou krví Kristovou, nesmí na sebe uvalovati výtku nebo domněnku jakéhokoli *politického* stranicství, neboť v takovém případě by všechna působnost jejich kněží u politických protivníků byla nemožná. Proto nesmí býti odpovědný duchovní správce předsedou politických nebo národnostních sdružení. Budou-li katolíci řádně vychováni, dovedou v době voleb, kdy se duchové rozdělují, zda chtějí jíti s církví nebo proti ní, sami snadno rozpoznati přítele a nepřítele.“

Potud českoslovenští biskupové. Katolík jest sice ve svědomí zavázán, aby svým volebním aktem vědomě nepoškodil církve. To však ne-

znamená, že jakákoli strana může jednou provždy přejmouti generální mandát od církve a zavazovati ve svědomí sama. Aby se katolík straně skutečně cítil vnitřně zavázán, musí věděti, že strana plní za všech okolností opravdu křesťanský program a že se nerozhoduje jenom podle opportunity, zvláště v otázkách sociálních. Nad politický úspěch klade me náboženské prohloubení, protože ono pomůže i v dobách, kdy politické úspěchy se nedosta uí. Aby ovšem spolupráce kněží a laiků, kterou požaduje Svätý Otec a biskupové, mohla býti účinná, jest třeba reformovati i duchovní správu. Kněží nesmějí toliko úřadovati, musí duše vyhledávat, musí hledět poznat svoje farníky a to ovšem nejde bez laického důvěrníka v každé ulici. Musí míti řádně vedené kartotéky, v nichž stojí, zda který z jejich farníků jest katolíkem prakticky žijícím, který je vlašný, zda některý nepotřebuje charitativního zásahu atd. Pastorence musí jíti ruku v ruce s promyšlenou charitou, zvláště s péčí o dítě, což platí zejména o průmyslových periferiích, které v našich zemích byly až dosud pro církev takřka ztraceny. Musíme se dále snažit, aby bylo dobře vidět, že církev jest protivnicí mamonismu a kapitalismu, že jest na straně pracujících a obtížených. Za starého Rakouska se pastorence nedostala z forem, jež jí dalo baroko a biedermaier, jež jí diktovaly doby raného kapitalismu. V Katolické akci jde o apoštolát, jenž má býti syntésou sil kolektivních i individuálních, ne o agitaci pro chvilkový úspěch. Ve své knize „Katholische Aktion“ (Ars sacra, Mnichov, 1928) praví o těchto úkolech hluboce jezuita P. Muckermann: „Také ideje jsou někdy skutky. Ideje jsou skutky, jejichž účinky bývají někdy strašlivé. Nebyli socialisté a komunisté, kteří vešli do parlamentů a onen ohromný aparát, jenž jest s nimi spojen, kdysi ideou Karla Marxe? Co pomohou konec konců jednotlivé činy k rekonstrukci celku, dokud svět vedou ideje, které ve svých důsledcích mění vše v chaos? Jest čas, abychom v katolicismu se rozešli se vším maloměšťáctvím. Tomuto dnešnímu světu nechybí ani tolik dobrá vůle, jako spíše správné ideje. Proto musí Katolická akce v boji o duchovní posici státi velmi vysoko. Její vrcholná organizace, jež je spojena s biskupskou autoritou, musí obsahovati naše nejlepší hlavy a naše nejlépe osvědčené vůdce. Jinak se nezdaří katolické ideji vliv v naší době, jež má kulturu tak vysokou.“ — Potud P. Muckermann S. J. Katolická akce má tedy zvyšovati úroveň katolického života, má napl-

nití duše apoštolskou oddaností k církvi až do prolití krve, má dáti práci laiků, jež byla dosud pokládána za jakýsi náboženský diletantismus, ověření hierarchické. Berlínský nuncijs Eugén Pacelli formuloval na katolickém sjezdu říšsko-německém v Magdeburku úkol Katolické akce takto: „Katolická akce má býti podle vůle svatého Otce účastí laiků na hierarchickém apoštolátě. Tato slova obsahují oba její základní prvky. První prvek: činný a silný apoštolát laický, který odpovídá jejich stavu a schopnostem, tedy především apoštolát těch, kdož svým postavením a svým vzděláním zvláště jsou s to, aby věc Kristovu a věc církve

zvláště povznesli. Potřeby a úkoly církve jsou dnes tak veliké, že kněží se nemohou nikterak vyhnouti spoluapoštolátu laiků. Druhý element: Včleniti laický apoštolát do ústavy církevní, jak si toho Kristus přál, způsobiti radostnou pohotovost vůči pokynům vůdců, jež dal církvi Kristus. Katolická akce chce apoštolskou činnost laiků přidružiti k apoštolské činnosti kněží a učiniti z těchto sevřených řad „*aciem bene ordinatam*“ v rukou biskupů a vikáře Kristova na zemi. Tak volá svatý Otec ke Katolické akci. Tak jest psáno v jeho krásné encyklice „*Ubi arcano*“, v níž jí ukládá jako povinnost pastýřům i věřícím.“

Jan Merell:

Velkoměsta a křesťanství.

Od 4. do 18. listopadu m. r. byly ve Vídni velkorysé misie. Rekord v dějinách katolických lidových misí. Ještě nikdy nebyly v jednom městě ve 110 kostelích od 254 kněží konány misie, jak tomu bylo minulého roku ve Vídni. (V r. 1911 byly ve Vídni misie v 60 kostelích, před 2 roky v Mnichově 47 a v Berlíně v 50 kostelích.) Vídeňské misie měly býti křížovým tažením proti modernímu pohanství, jež zamořuje dnešní velkoměsta. Přirozeně, že misie vzbudily značný ohlas v rakouském i zahraničním tisku a že při této příležitosti byly hledány příčiny nejenom materiálního, ale i formálního zpohanštění a odkřesťanění Vídně. V posledním desetiletí opustilo katol. církev ve Vídni 120.000 katolíků z největší části odpadem k bezvěří. Toto odcizení mas křesťanství a zvláště katol. církvi, není pouze problémem Vídně, ale téměř všech industriálních velkoměst. R. 1925 bylo v Německu sčítání lidu. Tak ku př. v Berlíně vystoupilo 9% obyvatel, v Hamburku 7% a neutrpěla pouze církev katol., ale i protestantism, ba naopak protestantism utrpěl větší ztráty než církev katolická. V provinciích čistě katol., jako v Porýní a ve Westfálsku — tedy rovněž v industriálních střediscích — odpadlo pouze 2.3 až 2.16% obyvatelstva. A před válkou v náboženském životě — nejvíce v industriálních městech — začínalo hnit, to urychlila válka, takže není divu, že odpadová vlna šla po válce celou Evropou a odcizila masy nejenom církvi katolické, ale křesťanství vůbec. Jest to jistě zjev, který křesťana a zvláště uvědomělého katolíka musí hluboce bolet a odtud plynou ony velké oběti vídeňského kněžstva a katolíků,

kteří ukázali při misiích. Vždyť jest to přímo hrozné, že v Evropě, v křesťanské Evropě, lidé, s nimiž se třeba denně stýkáme, jsou vlastně pohany, otcové rodin sice ještě pokřtěni, ale jejich děti již křesťany nejsou, přicházejí na svět a třeba umírají beze křtu sv. — pohané. Kolik je duší, pro něž byla marně vylita krev Spasitelova na kříži. Vídeňské misie alespoň některé vrátily zpět Kristu.

Pod dojmem těchto misí analysovali odpadovou vlnu, a psychologii odkřesťanění velkoměst vydavatelé dvou výborných katolických revuí dr. Josef Eberle („*Schönere Zukunft*“) a dr. Alm. Schoepfer („*Das Neue Reich*“) v posledních číslech jmenovaných časopisů. I pro naše poměry je zajímavé sledovati příčiny vídeňské vlny odpadové, poněvadž je dosti analogie v poměrech našich měst — hlavně Prahy — s poměry vídeňskými.

Ovzduší města bylo vždy křesťanství méně příznivé než venkov. Vždyť již první křesťané se uchýlovali z tehdejších velkoměst do samot, jež se stávaly ohnisky křesťanského života a přerodu. V modlitbě Páně prosíme „*neuvoď nás v pokušení*“ a toho pro víru i mravnost je ve městě tím více, čím větší je město. Proto s určitou pravidelností, čím větší je město, tím menší je procentový počet praktických křesťanů. V Paříži je počet praktických křesťanů odhadován na 12 — 15%, ve Vídni na 20 — 25%, kdežto v městech daleko menších, jako je Kolín a Mnichov, je počet praktických katolíků ceněn na 30 — 35%.

Dr. Eberle přikládá největší vinu v odpadovém hnutí vídeňském socialistické agitaci. Rakouská sociální demokracie je z 90% du-

chovně, morálně i hospodářsky vedena židy, kteří dle vzoru ruských sovětů soustavně pracují proti náboženství. Vídeňská soc. dem. pracuje plánovitě v odpadové agitaci. Tam ku př. jsou ve Vídni zřízeny kanceláře, kde se vydávají odhlašovací formuláře a bezplatně obstarává vše další.

O zpopularisování a co největší rozšíření protikřesťanských zásad se ovšem již postará tisk. Či je snad náš socialistický tisk o něco lepší? To, co hlásají a doporučují — netřeba jich ani jmenovati — některé, zvláště obrázkové časopisy, s vignetou „to je dnes moderní“, není to nejkrásnějším pohanstvím? Tomu, co je vlastně velmi staromódní, poněvadž je starší než křesťanství, z dob největšího úpadu pohanství, dá-li se jméno „moderní“, klaní se nejenom nemyslicí masy, ale i inteligence. Tisk a zvláště tisk popularisující „vědu a moderní mravní názory“ odkřesťanuje i ty, kteří se třeba pokládají za dokonalé křesťany, anebo i uvědomělé katolíky. Tak je tomu ve Vídni — tak je tomu i u nás.

Vídeňská sociální demokracie ztotožňuje stále a stále politickou stranu křesťansko-sociální s církví a tak činů strany využívají v boji proti církvi. Dr. Aem. Schoepfer uznává sice, že katolické hnutí je v Rakousku přespříliš zpolitisováno, ale doufá, že Katolická akce vyrazí soc. dem. tuto zbraň z ruky.

Velikou vinu na náboženském a mravním poklesu velkoměst mají neutěšené poměry sociální a hospodářské. Jestliže je někomu život neustálým očistcem, nebo peklem, není divu, že nemá-li náboženské posily, ba naopak, je proti církvi stále štván, že ztrácí víru v prozřetelnost. Jak těžká je půda pro křesťanství ač právě chudobě největší útěchu dovede poskytnouti víra, která dává chudobě posvěcení nadpřirozené — kde celodenní život a všechny síly musí být obráceny k boji o existenci a o skývu chleba. Jak má žít křesťansky rodina, když v jedné světnici musí žít celá řada lidí, neb někdy i rodin.

Částečnou vinu přikládá dr. Eberle i dr. Schoepfer též politické straně křesťansko-sociální, která sociálně za Luegra učinila velmi mnoho, ale jejíž postavení proto dnes, kdy Luegra nemá, je tím těžší. Tehda byla stranou mladého člověka, stranou opravdu sociální, s programem boje proti velikému kapitálu a tím ovšem i s jistým antisemitismem. Dr. Eberle vytýká některým dnešním politickým

vůdcům křesť. sociální strany příliš optimistické a přátelské názory na kapitalism a židovstvo, pro něž odcizují se masy nejenom straně — ale i křesťanství. Kompromisy v politice jsou nutné, ale kompromisů, jež by škodily lidu, nesmí být. Dr. Eberle otevřeně píše: „Dnes vídeňský křesťanský lid nerozumí tomu, že určití křesťanští politikové se cítí doma spíše v židovské společnosti, než mezi svými souvěrci.“ (Schönere Zukunft č. 16., str. 323.)

I jisté *církevní kruhy* ve Vídni jsou částečně vinny odpadem, který v poválečných letech Vídeň zasáhl a stále trvá. Zameškaly v době, kdy Vídeň začala překotně vzrůstat, okamžik, kdy bylo třeba v nově vznikajících městských čtvrtích se postarati o stavbu nových kostelů a zřízení příslušné duchovní správy. Za časů Luegrových měla Vídeň na 40 far o více než 10.000 duší, z nichž dvě měly docela více než 70.000 duší. Lueger chtěl zbudovati 12 nových far (s 5 kněžími) na nejdůležitějších místech a město samo chtělo potřebné prostředky povolit (to se jistě v Praze nestane) z fondu pro rozšiřování města, ale liberalism panující na nejvyšších místech „katolické monarchie“ tomu zabranil. Když tento slechetný plán se stal nemožným, nebylo tehda v předválečném Rakousku církevní organizace opatřené velkým pozemkovým a peněžním kapitálem, jež z vlastních prostředků mohla přispěti k odstranění nouze o kostely a duchovní správu? Ještě dnes ve 12. hodině je zde stále tato veliká úloha — je třeba rychle zbudovati alespoň nejnutnější duchovní správy.“ Tolik o tomto bodě píše dr. Eberle. Jak poučné i pro naše poměry! U nás snad přece ještě do 12. hodiny schází alespoň několik minut. Práce a plány „Díla blahoslavené Anežky“ by zasloužily většího pochopení i u kněží i u laiků, vždyť se jedná o akci čistě katolickou, o ochranu tisíců před formálním i praktickým pohanstvím.

V odpadové vlně jak vídeňské, tak ostatních velkých měst je jistě ještě celá řada jiných příčin a spolupříčin, též lokálních, jež rozsah a sílu odpadů zvětšují, ale uvedené jsou jedny z nejhlavnějších i nejvšeobecnějších. Velkorysé vídeňské misie znovu upozornily i cizinu. na bolestný zjev, odkřesťanění velkoměst, vedly k analýsi příčin tohoto zjevu a znovu důrazně připomenuly, že je třeba napnouti všechny síly, aby postup pohanství a nevěry byl zadržen.

Co život dal.

Běla Dlouhá:

Krise marxismu.

Debatní večer Svazu Národního Osvobození o poměru socialismu k náboženství ukazuje, že vůdcové couvají od nesmířitelných hesel proticírkevních.

Třebaže se to od okamžiku daného souhrou v zahraniční situaci dalo očekávat, a třebaže prý je to teď módou až povážlivou, býti tolerantní k náboženství, je jisto, že rozpaky vůdců jsou hlubší, než by se na první pohled zdálo.

U nás za socialistického režimu uskutečněny reformy, kterých jinde daleko postrádají. A přece duše dělníkova je nespokojena. Tak zjišťují vůdcové, že prý se teď těžiště dělnické otázky přesunulo; netkví už v pracovní době, mzdě atd., zkrátka v práci dělníkově, ale v jeho volné chvíli. Dělník má teď poměrně více času, má někde i lepší příjmy; všecko prý záleží teď na tom, aby obojího správně užil. Aby pěstoval sport, turistiku, vzdělával se, ušlechtilě bavil atd. Aby tak odváděn byl od nespokojenosti.

Zkrátka: žaludek je plnější, ale duše je hladovější. Se žaludkem jste si jakž takž poradili, co si počnete s duší?

Na prvním poli jste zdomácněli. Tam šlo pracovat s číslicemi, statistikami, státním rozpočtem, národohospodářskou vědou. A všecko vás zklamalo. Dělník není šťasten. Teď stojíte před územím, které jste popírali a když se vám popříti nedá, musíte si říci, že je to pro vás neznámá země.

Opouštíte marxismus — kolik je vás přesvědčených marxistů? — a přesunujete těžiště dělnické otázky. Laborujete pracně s „volnou chvílí“ dělníkovou. Pozdě docházíte, ale docházíte přece oklikami, pomalu, nesměle.

Těžiště dělnické otázky není v práci. Nikdy nebylo. Bylo v dělníkově „volné chvíli“, což se čte — do katolické církevní mluvy přeloženo — v sedmém dni, ve dni svátečním, kterým všechna dělníkova práce všedních šesti dnů je posvěcena. Bez tohoto sedmého dne je vše neradostná dřina, otročina. Sedmým dnem teprve dostává práce svůj smysl, nízká práce svůj vyšší cíl, roztráštěná svoji jednotu, všechna svoji zodpovědnost, svoji vážnost i svoji radost.

Slibujete si od sportu, zahradičení, turistiky, kina, přednášek všeho druhu, že dělníkova

práci posvětit? Že zradostní nějak jeho všední den? To jsou chvilkové úspěchy. V nejkrásnější zahrádce složí pojednou váš dělník ruce v klín a řekne si sklesle: K čemu to všechno? A na vrcholku hory před nejkrásnější vyhlídkou sevře se mu srdce při pomyslení, že jednou zavře oči navždy — a co potom?

Jak moudrá je Církev, ukazujíc dělníku sedmého dne Krista-dělníka, Boha-tesaře, který svou obětí vrátil lidstvo pod krov domu otcovského, sám nemaje, kam by hlavy sklonil... Že ho vodí do zpovědnice, aby zvykal mravní kontrole svého svědomí a ke stolu Páně, kde nachází ukojení své hladové duši a zdroj pokoje i radosti.

Očima ciziny.

V očekávání četných návštěv z ciziny v roce svatováclavského millenia jedno by nám jistě dobře posloužilo: zahledět se na sebe očima ciziny.

Není to snadné, zvláště pro toho, kdo v cizině nebyl, anebo tam byl jako pasažér, nemohl se tam vžít, nemohl získati důvěry tuzemců, aby mu neřikali zdvořilostí nebo neslychal úsudků příliš laciných, takovou kolportáž novín, ačkoliv i to nebývá bez užitku.

V poslední době, kdy máme samostatnost, své zastoupení v cizích státech, své veletrhy atd., však častěji a častěji setkáváme se s vážnými a distinguovanými hlasy úsudků, kterých bychom věru měli dbáti, neboť přispívají k našemu sebepoznání. A to je cesta k nápravě. Nemyslíme přec, že u nás nelze nebo není třeba čeho napravovat?

V revui „Le monde slave“ z května 1928 je takový pohled očima z ciziny na naše náboženské a politické poměry u nás v republice. A možno říci, že Charles Quenet má bystrý zrak a umí vlastními pozorováními svižně doplňovat dobré informace.

Opravdu všiml si tento Francouz všeho. Viděl, že 80% Pražanů nechodí na mši, což neodpovídá procentu katolíků dle matriky. To je pro cizince znamení opravdovosti, řekněme charakternosti. — Všiml si strkanice v kostelích, která se špatně vyjímá už před prodejny vstupenek, v nádražích, při vstupu do vlaků a do elektrik — natož na místě posvátném.

Takových moresů už jinde nevidět. Posmál se ten Francouz pomníku Husovu, jehož kvality umělecké, rozměry a umístění budou patrně ještě dlouho šimrat cizině s vyspělým uměleckým cítěním na tom místě, kde kontrast jemných architektonik Týna a radnice nutně vyvolává estetickou nevolnost...

Přihodilo se také Ch. Quenetovi poslechnout si na

Staroměstském náměstí „vlasatého profesora“, vykládajícího „vědecky“, jak náboženství křesťanské vzniklo ze smíšeniny starých náboženství atd. atd.

Všiml si ženy prodávající tam „vědecké“ a volnomyšlenkářské knihy.

Vešel také do kostela sv. Mikuláše, který měl být katolický, stal se koncertní síní za Josefa II. za Františka Josefa byl propůjčen ortodoxním a dnes je odevzdán Čechoslovákům, t. j. církvi schismatické, zřízené po revoluci.

To prý k dovršení obrazu, který Čechy poskytují

Pak vykládá Ch. Q. genesi církve československé. Po výstižném rozboru náboženských poměrů v Čechách za Rakouska shrnuje: „Náboženství za vlády rakousko-uherské bylo z poloviny katolicismem, z poloviny pozlaceným josefinismem, v němž pokračoval život a přehmaty 18. století.

Že revoluce smetla tuto církev náhlým a velikým průvanem, tomu lze snadno rozumět. Na neštěstí „Reforma“ národní vyšla z kněží, kteří sami měli největší potřebu reformovatí sebe samy. Nežádali jen liturgie v domácím jazyku a volbu biskupů, ale taky zrušení celibátu. Takovému vzniku proti všeobecným zákonům všech reform chyběla přísnost, vážnost. Také shromáždila brzy tato „církev ženatých kněží“ více nespokojenců než asketů. Vláda česká, o jejímž nepřátelství ke katolicismu nebylo lze pochybovat, viděla s radostí, jak se zvedá bouře. „Církev československá“ přijala za svůj kult Jana Husa, sloužila mše, kde se místo epistol četla provolání presidenta Masaryka. Opustila službu katolické Monarchie pro službu antiklerikálního státu.

Ch. Quenet mluví o mlčelivém a umíněném Šrámkovi, horoucím a demonstrativním Hlinkovi, o lidovcích a luďácích se zřejmou sympatií.

Viděl a zažil v Praze horečku a 21. července. viděl výzvu k vystoupení z Církve římské a ke vstupu do „církve“ československé, protestantské nebo k Volné myšlence, až i v policejní úřadovně, kde si dal vidovati svůj pas.

Ch. Quenet viděl na Velehradě arcibiskupa Štojana, viděl msgra Šrámka i Hlinku. Každého z nich charakterisuje jednou větou výstižnou; aspoň tak, že co mohl vystihnouti jediným pohledem, vystihl: demokratičnost Štojanovu, který tam, jako arcibiskup, rovnal děti do dvojstupu, rezervovanost Šrámkovu, jehož oči více přemýšlí než jen hledí; vroucnost Hlinkovu, jehož oči byly smutné a tázavé.

V Olomouci byl insultován, když šel v průvodu kanovníka kolem „Čechoslováků“ a také když šel na nádraží.

V Brně a Slavkově jde po stopách Napoleonových: ve Slavkově vidí ulici Husovu, náměstí Palackého, *draví* tam sochu sv. Jana Nepomuckého a soudí, že by ve Slavkově něčí jméno vyjímalo se i s hlediska národního velmi dobře

Na bojišti slavkovském, prkenném domku, který je muzeem i restaurací vidí pod pravoslavnými

obrázky, na bojišti nalezenými, zdvořilý nápis: Ruské ikony, pod křížky a medailkami katolickými: Amulety.

V Puntovicích poslechl si debatu v hospodě, kde sedlák tvrdil do nekonečna, že Rakousko bylo přemoženo socialismem, Masarykem, legionáři.“ Druhý mu odpovídal: „Ani ten, ani onen, ale Amerika, technika a kapitál přemohly Rakousko.“ A po dlouhé debatě oba socialisté se rozcházejí s pozdravem: „S Pánem Bohem!“

V Bratislavě všiml si Ch. Quenet, jaká důležitost se ve školách přikládá tradičnímu národnímu umění — kreslení. „Představivost a zručnost dětí pokryla papír nejhezčími věcmi.“

Vidím tam mapu nově zřízených škol slováckých; není tu mapy o tom, jak pokračuje „laicisace“ škol, ale je jista. Posmívá se „historické úpravě“ životopisu Johanky z Arcu, který našel v českém sešitě školním: „Jednu dívku napadlo, že zachrání svou zemi. *Domnívala se, že slyší hlasy* Jak se asi pobavil úroveň českého učitele!

Kdesi viděl lid ve svátečním oděvu procházeti se kol prázdného, tichého kostela, jakoby čekal, až mu někdo otevře dveře.

Můj velmi zajímavá pozorování z Košic, Užhorodu, Mukačeva a j. a j. míst Podkarpatské Rusi. Konečně nachází se Ch. Quenet ve vlaku z Bratislavy ku Praze s průvodcím, „zdvořilým, uctivým a dobráckým, charakteristickou to známkou tohoto stavu v republice Československé.

Tento konduktér, s nímž dal se náš Francouz do řeči, a který neměl velikého mínění o zákonodárném sboru francouzském, řekl mezi jinými: „U nás by někteří chtěli, aby zmizely kostely, jako v Rusku. Nuže! V týž den, kdy nebude u nás kostelů, nebude ani republika, ba ani Evropa. Jak chcete, aby se srovnali Šrámek s Hlinkou, kdyby nebyli téhož náboženství? A jestli ti dva se nemohou srovnat, jak chcete, aby se srovnali Čechové se Slováky?“

A Ch. Quenet končí:

„Pročpak, povídám si, tady i jinde neprijdou ministři každý rok aspoň na pět minut pohovořit si s takovým moravským konduktérem? Pozastavují se dosti tito muži, kteří strhávají a staví hranice, smlouvy, státy u té myšlenky, že národy nejsou stvořeny jen z masa a krve. polí a továren, z historie a přítomnosti, ale z duší a věr. Nenašli by často, aniž by na to pomyšlili, rozřešení tam, kde hledají problémy? Nezaměňují si problémy s řešením? Oni se diví, že Litevci a Poláci, Ukrajinci a Poláci, Němci a Poláci, ačkoliv katolíci, se neshodují a křičí, že církev je bezmocná. Ale neměli by spíše vykřikovat její moc, vidouce, že dociluje, třeba s obtížemi, udržeti jakýs-takýs mír mezi lidmi, jež kromě náboženství rozděluje všechno a nedosahovala by toho lépe, kdyby jí učinili místo a ponechali jí její roli? Není to Ona, jak řekl konduktér, jež sjednocuje Šrámka s Hlinkou? A je to nějaká výhoda pro Československou republiku, takové orthodoxní proudění na Podkarpatské Rusi? „Pi-

vo! Pivo!" křičí chlapi na stanicích, kde se zastavujeme. Ano, beze vší pochyby: je to také jakási jednota, toto popíjení piva od jednoho konce republiky až ke druhému. Ale není jednota, jež se tvoří v hloubi duší trochu hlubší než ta, jež spočívá na dně sklenic?" K.

Politický přehled.

Zahraniční

Všechn světový tisk a především francouzský zabývá se stále významem obnovy papežského státu a konkordátu s Itálií. Chci citovati jeden skeptický liberální hlas o budoucím poměru Vatikánu a fašismu, jak jej přinesl francouzský „Le Temps“ List připomíná některé nedávné rozpory mezi fašismem a církví (výchova mládeže) a ptá se, zda oba tito činitelé budou moci žít dlouho v míru. Je jisto, že obě tyto mocnosti budou napříště v takovém vzájemném postavení, které bude oplývat kontrasty. Je pravda, že papež a vysocí církevní hodnostáři jsou Italy. Je pravda, že katolicismus a fašismus, jsouce vedeny týmiž pocity pořádku a hierarchie, založenými na totožných principech absolutní disciplíny a autority, mohou doufat, že se dorozumějí v témž duchu jednoty a svornosti. Avšak jestliže Svatá Stolicie má plnit morální a náboženské závazky svého duchovního úřadu a jestliže fašismus zůstane tím, čím je dosud, tu rozpory budou nevyhnutelné. Připustme dokonce, že fašismu a církvi se podaří upravit svůj vzájemný poměr. Tu nic není delikátnějšího než poměr mezi činitelem duchovním a světským. Jestliže Vatikán vzbudí sebe menší zdání, že slouží fašismu a Itálii, vyvolá tím jistou reakci u ostatních katolických národů, kteří budou usilovati o to, aby vytrhli církev z tohoto vasalství, úplným zmezinárodněním ústřední správy církevní. Stejně tomu bude, jestliže Italie a fašismus vzbudí sebe menší podezření, že vystupují jako protektoři církve. Zmíněná reakce může prý vésti dokonce i k vytvoření autokefálních církví. Východní (cařihradská) církve, která ovládala kdysi polovinu všeho křesťanstva, je dnes jen stínem a to právě pro svou povolnost vůči jedinému národu. totiž národu řeckému. Z tohoto omylu vznikly národní církve (bulharská, srbská, ruská a rumunská). Pisatel v závěru dovozuje, že ty protiklerikální kruhy ve Francii, které jsou proti podpoře francouzských misí, jsou vlastně nejlepšími spolupracovníky Mussoliniho.

Tento liberální hlas je obrácen, jak zřejmce. do budoucnosti. co bude a nevytýká již. že

sv. Otec uzavřel dohodu za dnešního režimu fašistického. Bylo to také pokrytecké, neboť stačila otázka: a s jakou vládou tedy měl v Itálii dohodu uzavřít?

Generál Castelnau, hlava těch francouzských katolíků, kteří nejdou s Action Française, vrací v „Echo de Paris“ obavy, že smír Vatikánu s Itálií může poškodit francouzský vliv v cizině. Francouzští katolíci vědí, že papež chce podporovat jejich úsilí, šířit křesťanskou civilizaci pod známkou francouzského myšlení a jazyka. Ale je třeba, aby Francie vydávala k této náboženské a vlastenecké propagandě dobré dělníky. Ale ani hloupý protiklerikalismus, ani zločinný malthusianismus, ani materialismus nevytvoří duše, nutné k šíření našeho vlivu v cizině. K životní práci je třeba živých lidí a Francie se úbytkem natality blíží k smrti. Není nikoho, kdo by to nevěděl. K závěru Castelnau volá k Francouzům, aby se neoddávali zoufalství, nýbrž aby pracovali k pozdvižení Francie.

Jednotné mínění všeho tisku světového jest, že obnova papežského státu je velikou historickou událostí. Hned po smíru ozvaly se hlasy, že bude svolán vatikánský koncil, přerušovaný r. 1870 dobytím Říma k pokračování svého zasedání. Byl by to jedinečný sněm, jehož rokování bylo přerušeno přestávkou. čítající pouze 60 let.

Domáci

Hodža, Gažík, Tuka, Šmeral.

Demise ministra školství a národní osvěty dra Hodži, muže, jenž spolutvořil dnešní koalici parlamentní, překvapila svou nečekanou rychlostí. Bylo-li možno shodou okolností vysvětlovati ji oficiálně nemocí ministrovou, bylo každému jasno, že skutečné důvody byly politické. Boj dra Šrobára ve vlastní straně proti Hodžovi, jemuž vytýkána obojetnost při jednání v Budapešti po skončení války, pokus Hodžův sjednati schůzku Macdonalda s chorvatskými poslanci, nad čímž se pozastavil ministr Marinkovič, finanční zásah jeho do poměrů bulharské strany selské, případ s unáhlelým a nedostatečně právně opřeným vyplacením 23 milionů Kč mense ostrihomského arcibiskupa a způsob prodeje domovního bloku na Příkopech... to vše vytvořilo situaci, kterou rozřel ministr Hodža doporučenou demisí. Po vyléčení půjde na Slovensko organisovat šíře stranu republikánskou pod svým vedením. Nástupcem Hodžovým je poslanec Štefánek, Hodžův přítel.

*

Druhý ministr, jenž odešel z vlády je l'udák dr. Gažík, jež vystřídal dr. Labay. Stál v jedné řadě s vyloučenými poslanci Jurigou a Tománkem. Výkonný výbor l'udové strany je vyloučil jednohlasně; tomu je nutno rozuměti tak, že jeden člen, jenž se odvážil před hlasováním odejít, totiž dr. Kubiš, má být za to také vyloučen ze strany. Aféra Tuková hluboce zasahuje stranu l'udovou a znovu se ukazuje, že společná cesta lidovců a l'udáků bude možná, až si především strana Hlinkova uvědomí jasně svou politickou linii. Nelze spřahovat do jednoho vozu dva koně, z nichž jeden jde krokem a druhý vyskakuje.

Avšak ještě jiné těžké stíny vrhla aféra Tuková, která už jest, ať dopadne jakkoli, ostudou státní, na slovenský život katolický: je to vášnivý boj katolických kněží proti katolickým kněžím ve straně katolické a před očima celé veřejnosti. Na nátlak preláta Hlinky byli vyloučení kněží dr. Juriga a Tománek ze strany z důvodů nízkých a nečestných a oba vyloučení se pomstili svému odpůrci, že jej veřejně v „Slovenských l'udových novinách“ obvinili z těchto přečinů: že:

1. přijal pro své účely od maďarské vlády peníze ve formě cenných papírů, a to ve výši 2 mil. Kč;

2. přijal maďar. peníze na způsob půjčky od maďarské kapituly v Košicích, přibližně také ve výši 2 mil. Kč. Když pak po sanaci banky chtěl vrátiti jen 30% z tohoto obnosu, sám to ještě svědky potvrdil, že „to nebyly jen obyčejné peníze církevní“;

3. zradil a prodal slovenský národ, když prodal za půl milionu Kč poslanecký mandát dru Pollakovi;

4. jel do Ameriky, aby tu jménem národa a pro národ zahájil sbírky. Přišel si tam na 1½ mil. Kč a dosud ani Americe ani poslaneckému klubu nepředložil vyúčtování.

List uvádí ještě jiné případy a ThDr. Juriga tvrdí, že za těmito body obžaloby stojí svou ctí, jménem, svobodou i životem. Toť smutný obraz veřejného boje kněží proti kněžím k radosti nepřátel katolictví a k škodě náboženské.

*

Na tajném (to jest před stoupenectvem, nikoli policií) sjezdu komunistické strany čsl. byla za moskevského vedení popravena pravice a vedení přešlo do mladších rukou, nezátížených vykonanou prací: Gottwalda, Guttmana, Frieda a Švermy. Kohn, o němž jsme psali minule jako členu Polbyra, už jím zase není. Sjezd odvolal také z Moskvy z presidia internacionály své zástupce Bohumíra Šmerala,

jemuž nepomohlo, že se přiznal do rodiny Stalinovy, Jílka. O výsledku tohoto pohybu doleva píše „Rudé Právo“ na nezabavených místech toto:

„KSČ. převedla do svého středu veliké masy členstva sociální demokracie. S nimi převzala i sociálnědemokratické tradice. Tyto byly v prvním období vývoje strany, před II. sjezdem a bubnickádou, skloubeny v celý systém, systém šmeralismu, v podstatě centristický. Jeho základem bylo pojmání tohoto státu jako plodu progresivní národní revoluce; proletářská revoluce měla být pouze pokračováním těchto tradic, jakýmsi 28. říjnem ve zlepšeném a opraveném vydání. Odtud plynulo řešení národnostní otázky „v rámci tohoto státu“ a cestou mírných reforem; revise (v podstatě prý „spravedlivé“, ale jen korupcí „zkažené“) pozemkové reformy jako centrální heslo strany na venkově; názor na Hrad a jeho organizace jako na „levou“, „lepší“ část buržoasie, s níž možno spolupracovati a kterou vzpomínkami na její lepší minulost nutno hnáti dále; a konec konců i zprznění leninské nauky o státě, teorií o dělnické vládě, možné v rámci kapitalismu atd.

V. sjezd ji z tohoto bahna osvobozuje. Provádí ostrý, skutečně „neslýchaný“ obrát doleva ve všech oborech stranické práce. Koncentruje stranu do boje proti hrozivému likvidatorskému nebezpečí, jež vyplývá na všech stranách. Reviduje politiku strany na celé čáře.

Staví správně otázku spojenců, otázku národnostní a rolnickou. V tom všem se rozchází s původními tradicemi „zakladatelů“ KSČ., správně řečeno s tradicemi šmeralismu, s nímž, podle trefného výrazu soudr. Frieda, jílkovství srostlo v „homogenní oportunismus“.

Šmeral tedy hozen přes palubu definitivně. Nač se tedy ženil se sestrou Stalinovou, tento oportunista, jehož neštěstím je msta za to, že v roce 1918 špatně odhadl vojenskou situaci evropskou i dělnickou situaci u nás?

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek „Život“ v Praze. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 - VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

k nejbližších dnech vyjde:

Dr. JOSEF KRLÍN:

SVATÝ JOSEF.

Tato kniha jest výsledkem meditací o velikosti a svatosti pěstouna Páně. V deseti kapitolách jedná autor o mládí svatého Josefa, o jeho vyvolení, o jeho vznešeném poslání ve svaté rodině, o jeho lásce k Ježíši a Marii, o jeho spravedlnosti, o jeho lásce ku práci, jeho dokonalosti — konečně o jeho blažené smrti. „Ve všem jděte ke svatému Josefu“, tvrdívala veliká reformátorka karmelitánského řádu, „budete ve všem vyslyšeni!“ Ale abychom přilnuli k tomuto světcí, jest ho třeba poznatí. A kniha Krlínova se snaží, pokud ovšem je to možné, zachytiti několik paprsků z jeho svaté krásy

*Cena 10,- Kč,
za výtisk brožovaný, krásně vypravený.*

Objednávky přijímá revue

ŽIVOT, PRAHA II., Spálená 15.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

V nejbližších dnech vyjde:

Dr. J. Králík:

Svatý Josef

Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

Prof. J. Krpálek:

Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.

Cena 4 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

Cesty katolické restaurace.

Rozlukový zpravodaj z r. 1904 hájí r.
1929 návrat kongregací do Francie.

Krise ruské inteligence.

Apoštol velkoměsta dr. Sonnenschein.

Přípravné dílo k sjednocení církví.

Psychologické zkoumání.

V PRAZE, dne 15. března 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 5.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 15. března 1929.

ČÍSLO

Dr. Josef Doležal:

Cesty katolické restaurace.

I.

Když prudká vlna popřevratového kulturního boje postupně ztrácí na živelnosti vsákla do písku a když mocensky organisovaná odpadová akce byla utlumena mocenským odporem politických stran katolických, nastala vnitřní změna i na straně katolické a byla to především mladší inteligence, která uvažujíc o cestě katolické restaurace v českých zemích, ptala se velmi naléhavě sama sebe: kulturně a nábožensky, nebo politicky?

Pro nás, kteří v demokracii považujeme za správné kladně odpovědět na obě otázky, nicméně jest jasno, že náboženské a kulturní hodnoty jsou hodnotami prvotnými, politické druhotnými, plynoucími z prvních; jinak řečeno: nebude to především vnější organisace katolických sil, která může sílu katolicismu v našich zemích zmnožiti, ale osobní dílo jednotlivců a osobní tvorba. Toto tvrzení bylo obsahem mé přednášky na studentském sjezdu brněnském roku 1920 a opakoval jsem je znovu 6. března v r. 1924 v přednášce v České Lize akademické (Český katolicismus a politická strana lidová) takto: Tvůrčí schopnost a duchová převaha českého katolicismu musí se projevit dílem a tvorbou v náboženství, vědě, filosofii a umění. Tvorba vědecká a umělecká jest právě známkou výboje a plnosti ducha, vnitřní hodnoty, síly myšlenky a její převahy. Tuto převahu ducha, uzrálou v tvůrčí činy v náboženství, vědě a umění, tyto kulturní hodnoty ceny trvalé pak politika může snadno proměnit v energii mocenskou, v společenskou formulaci životní. Dokud není této kulturní energie, této tvůrčí inteligence, není tu hodnot, jimiž by restaurace katolická vnikla v sám střed národního života.

Cituje sám sebe z minulých let, chci ukázati, že neměním úsudku o funkci kulturní a politické práce českých katolíků, ale nemohu přesto souhlasiti s tou částí české katolické inteligence, která dnes podíl politické cesty v plánu kato-

lické restaurace v českých zemích oceňuje stupněm blízkým nule.

Mluvil jsem nedávno s velmi vzdělanou ženou právě o této věci; vyslovila mi údiv, jak mohu od politiky lidové strany čekat vzestup katolicismu u nás a jak vůbec mohu věřit, že politické metody mohou prospěti katolické obnově v širším měřítku národním.

Odpověděl jsem jí: Milostpaní, ani nejlepší politika katolických stran neprovede o sobě obnovu mravů, neobráti moderní pohany ke křesťanství a neobjeví zlaté doly duchovní v močálech českého myšlení, ale špatná politika katolických stran, přirozeně existujících v moderních demokraciích pozitivistických, může dovršiti i zhoubu náboženskou, může dolomití trtiny, v jiných životních oblastech nalomené.

Viděli jsme to ostatně u nás po převratu.

Kdo se odváží tvrditi, že popřevratový kulturní boj protikatolický byl bojem exaktního ducha, neříkám ani ducha náboženského? Všecky filosofické důvody, pokud vůbec existovaly u organisátorů tohoto boje, změnily se v denní agitaci mezi průmyslovým dělnictvem (a to nejvíce odpadlo) v příčiny a výtky čistě politické: spřežení katolických stran se šlechtou a Vídní, domnělý monarchismus a národní nespolehlivost a politický odpor Říma k Čechům. I církev československá je dílem politiky, politiky rozkladné a žádné náboženské tvorby a duchovního výboje; naopak, nábožensky a duchovně je to úpadek, cesta zpět k náboženstvím penátů a kmenových bohů.

Ale což i církev katolická sama neužívá po celém světě při náboženských svých cílech i politiky jako služebné zbraně? Jmenuji jen příkladmo obnovu papežského státu, poměr Vatikánu k nové Číně, a třebaš modus vivendi s naší republikou. Tyto politické úspěšné činy vytvářejí psychologické prostředí, v němž ztrácí na účinnosti i jiné protináboženské zbraně, než

jen zbraně politické. V životě nejen že nejsou tak od sebe odděleny věci náboženské, kulturní, hospodářské a politické, ale naopak ve všech těchto oborech lidské práce lze v určité době nalézt společný rytmus, společný pathos, směr doby.

Jako každá činnost lidského ducha může být uvedena v službu nebo soulad s věčným posláním našich duší, tak může sloužit náboženství, jehož království není s tohoto světa i mocenská činnost veřejná tohoto světa, politika. Je to ostatně názor církve na funkci státu v oblasti duchovní, je to teoretický základ odporu proti modernímu pozitivistickému požadavku rozlučky a laicisace státu, při čemž se nemusíme ani utíkat k středověké teorii o dvou mečích. To, co z náboženských příkazů platilo v monarchiích z Boží milosti pro monarchu, platí v demokraciích pro ústavní představitele i politické strany, jako skutečné mocenské činitele.

Dívajíc se takto na funkci katolických stran československých, uvědomujeme si, že náboženský základ jejich, světový názor křesťanský, na němž jest vybudován program jejich i taktika, jest vůbec důvodem jejich existence, z čehož neplyne sice mnoho práv pro tyto strany, ale velmi závažné a neodvolatelné povinnosti.

Jaké úkoly tedy má politika katolických stran v našem státě ve smyslu duchovním, to jest pro katolický základ těchto stran ve smyslu rozhodujícím? Musí to být zřejmě shodný cíl s úkolem českého katolicismu přítomné doby vůbec. Z této odpovědi plyne mně vnitřní jednotu metod obrody nábožensko-duchovní i práce politické a neexistuje pro mne rozpor mezi t. zv. katolickou akcí a politickou činností křesťanskou v demokraciích; neznamena to, že bych katolické akci, zásadně nepolitické, připisoval politický význam, leč jako zjev nepřímou plynoucí z činnosti hlavní, nábožensko-kulturní. Naopak: směrnice katolické akce pokládám pro dobu poválečnou za suverénnější a myslím, že se jimi musí inspirovati i metody politických stran katolických, aby se jim kompromis, který, jsa nutný, při mocenské slabosti jejich, přece jest jen východiskem z nouze, nestal programem. Už dnes proto ochabuje vliv politických stran katolických na myslící mládež, přitahovanou vždy absolutnějším nazíráním než relativní praxí životní.

Jaké jsou to metody katolické akce, které musí proniknouti i veškerou činností politickou?

1. *Akce, iniciativa, živoucí duchovní průbojnost, proti pasivitě obrany minulé.*

2. *Optimism, inspirovaný radostným přesvědčením víry a pocitem převahy katolictví nad*

analytickými principy moderních nauk společenských, proti pesimistické náladě předválečné, z které vznikla psychologicky t. zv. katolická moderna.

Jsou to metody životní suverenity a jsou výrazem hluboké duchovní přeměny, kterou prožilo evropské lidstvo po válce, v níž a po níž rozkladné prvky moderní filosofie i životní společenské praxe se octly na samých hranicích duchovní i sociální anarchie.

Historickým úkolem současné generace katolické u nás jest:

1. *restaurování vnitřních sil českého katolicismu;*

2. *sjednocení katolických a národních cest k obnově české duchovní jednoty; to jest překonání napětí mezi češtvím a katolictvím z posledního období historického (devatenáctého století, končícího duchovně světovou válkou).*

Jestliže úkol první může být proveden výlučně nábožensky a kulturně a jestliže je předpokladem úspěchu požadavku dalšího, jest jasné, že na úkolu druhém může již spolupracovati činnost politická a to intenzivněji či méně intenzivně podle toho, jak politický zájem a politika vůbec určují myšlení nejširších lidových vrstev u nás. Pro současnou dobu vidíme, že veřejný zájem lidový se uplatňuje převážně politicky a mladé datum obnovení samostatnosti československé zdá se nasvědčovati, že politika, jako nejnaléhavější forma veřejného života v demokracii v dohledné době se svého místa vytlačena nebude.

ad 1. Nejkřiklavějším a každému viditelným dokladem vnitřního úpadku českého katolictví byl vznik církve československé, organisované odpadlým kněžstvem katolickým. Je to největší odpad u nás v moderní době a okolnost, že část českého katolického kněžstva to byla, která odolala v kulturním boji 1918—1921, i když to nebyl boj příkrých forem (u srovnání s francouzskou akcí proticírkevní, poměry v bolševickém Rusku nebo Mexiku je už název boje hyperbolou), je dokladem těžké krize českého katolictví, krize vlekoucí se od Josefinismu celým stoletím devatenáctým. (Podrobnější rozběr příčin krize kněžské v knize: „Český kněz“ která vyjde v Knihovně „Života“.)

ad 2. Rozpor mezi národním cítěním českým a římským katolictvím, jak se projevuje v životě národním v minulém století a jak jej představovalo nejen Sokolstvo, ale celá takřka duševní a básnická tvorba česká a všechny politické strany od let devadesátých a jak jej cítily i celé generace kněžské od Balbína až k Třebízskému a Baarovi s Xaverem Dvořákem, byl

politicky přiostrěn současným poměrem církve katolické k mocenskému státnímu útvaru, v němž jsme žili a který plánovitě brzdil rozvoj národních sil českých. Obnovou samostatnosti československé zmizela hlavní politická příčina tohoto napětí a výsledek toho (vedle obecné evropské změny názorů na církev katolickou) se objevuje už také u nás. Boj proti Římu je utlumen. Není mrtev, poněvadž současná generace, vychovaná v protikatolické ideologii, nemůže už změnit svůj největší politicko-kulturní zážitek životní; na žhavém uhlí ustydá jen vrstva popele.

Jestliže však boj proti Římu, jako nepříteli národa, byl nejcharakterističtějším znakem souhrnu pokrokových i socialistických stran před válkou, jsa společným programovým jejich jmenovatelem takové síly, že vedl jaksi samozřejmě i k politickému spojení proti stranám katolickým, vidíme dnes na soustavě a poměru československých stran, že toto dělítko není už suverénním. Ztratilo na aktualitě, a to je dokladem psychologické změny, kterou samostatnost československá způsobila v duších českých. Ale vrstva popele nad žhavým uhlím je dosud tenká a leží jenom místy, byť nikoli nepatrnými.

Účelem této úvahy jest naznačiti směr cest, jimiž politika katolických stran českých může velmi mocně spolupůsobiti, aby se historické napětí mezi citěním českým a římskokatolickým vyrovnalo v plodnou syntesu jak v zájmu katolicismu v našich zemích, tak pro obnovu duchovní jednoty československé, která je nejlepší zárukou vnitřní a také národně mocenské síly české pro budoucnost.

Politický program katolíků československých musí býti:

a) *národní a pro národní stát*, tak aby citové a politické odcizení mezi vědomím českého osudu a římským katolicismem nemohlo býti v současné a příští generaci živeno žádnými novými důvody citově politickými; naopak, aby v životní praxi splývala v duši lidu českého představa mravního i mocenského růstu národního s poznáním, že jedině katolictví může býti nejpevnějším základem nové duchovní i státní jednoty československé.

b) *sociálně reformní*; nejenom, že je to příkazem křesťanské spravedlnosti i evangelia, jež bylo zvěstováno chudým, ale stejně proto, poněvadž to byly v minulosti vrstvy sociálně nejslabší, které svůj odpor vůči katolictví domýšlely až do důsledků odpadu; průmyslového dělnictva odpadlo za posledního schismatu poměrně nejvíce.

c) *demokratický*; katolická reformace minulá děla se, třeba s duchovní převahou, mocensky a shora. Je příkazem doby naší, aby katolická restaurace dneška šla cestou pomalejší sice, ale účinnější; opět ovšem převahou ducha, ale zdola, cestou demokracie.

Cesta národní.

Ve své publikaci „Smysl českých dějin“, napsané na okraji bojů o své dílo o Žižkovi, praví prof. Josef Pekař, že dějiny národu českého jsou určovány přednostně dvěma činiteli: pronikáním kultury cizí k nám, naše přejímání jí a zápas s ní a nade vše vědomí národní.

„Tedy ne pouze stýkání a potýkání podle formule Palackého, ale stále přejímání, podléhání, syčení se vzorem života a myšlenky pokročilejších sousedů světa germánského a románského je nejmocnějším a daleko nejvýznamnějším faktem a faktorem našich dějin.“ (Str. 9.) „A rekapitulujeme-li vše, co bylo pověděno o měnících se duchovní povaze a orientaci, o měnících se cílech a ideálech českého člověka na té pouti generací skrze si nepodobné kraje kulturní, jimiž po staletí procházel, nemůžeme nezdůrazniti skutečnost, že jen jedno pouto spojuje ty nepodobné si osvěty myšlenkové a představuje nepřetržitou kontinuitu života a vůle přes všecka staletí — je to právě vědomí národní. Jen tam, kde z dálek minula zazní nám jeho hlas naděje, obavy, modlitby nebo hněvu, jen tam rozumíme a cítíme všichni synové národní rodiny, že jsme duchovně za jedno s pokoleními předků dávno vymřelých, jen tam uvědomujeme si cele a bez rozdílu, že jsme částí duchovního kolektiva, žijícího od staletí a do staletí budoucích putujícího s toužou základní snahou: zachovat, zesílit, zušlechtit svou individualitu mezi národy. Směry, smysly, programy a cíle, jaké volí jedna každá kulturní oblast minulosti, aby rozvila a uplatnila svou touhu po zvelebení a zethisování národního, jsou rozličné a často si nepodobné, podle myšlenkového a citového obsahu doby, jež diktuje Evropa; po té stránce bychom si s předky svými již rozuměli málo nebo nic a po té stránce by oni nerozuměli nám, jako nebudou rozuměti budoucí. Jen vědomí, že jsme údy téhož kmene, téže rodiny národní, která spoutána je od staletí nejen jazykem a půdou, vlastí fysickou, ale i vlastí tradice dějinné, poutem společných osudů, vědomí, že každé generaci je řešiti za okolností změněných a přece v jádře podobných tytéž problémy, jež péče o zachování vlastní bytosti ukládala předkům našim, je neměnnou

základnou, jež prostupuje a vskutku nese naše dějiny. Lze proto říci, že myšlenka národní je smyslem našich dějin? Odpovídám, že je, ba že je více: je podmínkou jejich, je důvodem jejich, je krví jejich, Nemohli bychom zajisté mluvit o smyslu českých dějin, kdyby to nebyly dějiny české.“ (Str. 19, 20.)

Cituji tuto skvělou apologii nacionalismu, souhlase plně s ní. Chtěl bych jen postihnouti blíže onu druhou hybnou sílu, méně přírodopisnou, méně postižitelnou metodami vědy a cítu pozitivního, sílu, která se na venek jeví oním přejímáním, podléháním, zmáháním a odporem ke kulturním proudům, z ciziny k nám přiváděným; boj o Boha, boj stejně všelidský, stejně vybuchující na větrných vrcholech i v temných propastech národních epoch, boj o absolutno, kdy vlny dějin se zvedají kolmo vzhůru proti tíži země jako hladiny moří za odlivu.

Spojili-li se tyto cesty, boj o svou zemi a život s pří Boží, dospívá národ velikosti ze svého nitra, nikoli z velikosti prostory, kterou na zemi zaujímá.

Je mně známkou velikosti národní, že u nás zápas katolictví s přírodopisnou povahou země nabýval forem tak dramatických a tragických, že vedle obrany života a existence národní i tento boj určoval ráz celých dob naší minulosti, takže nikoli neprávem lze o nich užítí označení: děje Boží skrze Čechy. Co bylo neštěstím pro duchovní jednotu katolictví a češství, že v rozhodujících bojích stály obě síly ne vždy spolu, ba často rozděleny podivností osudovou proti sobě.

V husitství, v boji „české pravdy“ proti věci kulturní Evropy, stáli katolíci na rozcestí; potírajíce blud a ničení bludem myšlenkovým i jeho násilím, šli náhle nejednou v jedné frontě s husitskými bratrstvy pomáhat odvrátit pohromu národní od hranic země a vyháněti křížácká vojska, vyslaná papežem; vojska, která ovšem s pří Evropy spojovala věčnou při naši s Němci a ohrožovala nás i národně. V staročeské písni o bitvě u Oustí (Rukopis VI., H. 3. v Nár. Museu. Bitnar v L. L. č. 176, 1928) líčí husitský básník objevení se tajemného jezdce českých bitev, svatého Václava, jak vede české husity, sirotky i katolíky proti vojskům křížáckým...

když se vojska v hromadu strhly,
Čechové k Bohu zvolali,
viděli před sebou Jizdného,
sobě prve neznámého...

A dodnes, nekatolík, katolík, kdo čteš o ví-

tězstvích husitů, odvracejících v bitvách od našich hranic Němce, tolikrát proti nám za nejrůznějšími záminkami bojovně jdoucí, cítíš krev v žilách prudčeji bítí... byl to český boj. Tak soudily zejména v dobách útlaku všechny generace i katolických kněží, v jejichž duších uzrál tento rozpor nejednou v ovoce největší osobní tragiky.

Zde platila a platí v obměně obsahové básnická slova Tomanova:

at kladivo jsi, nebo kovadlina,
ty zniš.

A nový tragický rozpor Bílá hora: evropský boj katolictví s protestantismem a divnou shodou osudovou vítězství katolicismu objevilo se vedlejším významem politickou porážkou českou. Kolik katolíků českých pro politické důsledky pro českou věc národní nevidí dodnes kulturního smyslu a skutečně evropského významu této události?

A pak po celá staletí mluvil k nám Řím prostřednictvím státního útvaru, jehož částí jsme byli a jenž šíře katolicism, a později stavě se ochráncem a protektorem jeho, usiloval o politickou a později i o národní existenci naši. Němci informovali o nás Řím způsobem, který katolíci vůdci a představitelé pocítili velmi nepříjemně ještě v letech nedávných, už za svobodné republiky, kdy hlavní důvod nedorozumění mezi Čechy a Římem, nemožnost přímého jednání bez prostředníků, padl. A přes to přese vše katolická reformace pobělohorská stala se definitivním výbojem, dobyla znovu Čech a svobodný národ po staletích, ani vyzván, této skutečnosti nezměnil. Většina Čechů zůstala katolíky a dnes, kdy národní svoboda smazává ve vědomí českém pocit cizoty a nebezpečného spojení náboženské věci Říma s politikou nám nepřiznivou, otvírá se i u nás dokořán bojiště duchovným proudům evropským a chápeme boj katolictví s moderními směry filosofickými i společenskými jako soubor principu řádu s principy analýsy a rozkladu. Chápeme, že katolictví, spoutávajíc egoismy vášní, pudů a osobních anarchií, vyvinuje v duších jednotlivců i národů právě tímto tlakem veliké mravní síly, veliké hodnoty nadosobní, jsouc tak pramenem vůle k oběti u jedinců, jako v oblasti společenské vybavuje hodnoty konstrukce a státotvornosti v míře nejvyšší. Tyto síly jsou souběžné s naším nejživotnějším zájmem národním v novém, svobodném státě a jejich vědomá spolupráce může umocnit duchovní růst český v nové době, stejně jako zpevnití nejlépe základy československé svobody.

(Příště část druhá.)

Rozlukový zpravodaj z r. 1904 hájí r. 1929 návrat kongregací do Francie.

Zápas vedený ve francouzské sněmovně o návrat některých řádů a kongregací, rozlukovým zákonem před dvacetipěti lety z Francie vyhnaných, je nanejvýš zajímavý tím, že boj o návrat jejich musel svěsti ministr Briand, týž muž, který byl zpravodajem rozlukových zákonů. Co tenkrát hájil proti pravici, dnes odvolává za útoků levice. V tomto faktu je nejlépe vidět, jak se změnil svět za pouhé čtvrtstoletí a Briand přirozeně musel zachovati jakousi jednotnou linii svého života, i odůvodnil vládní návrh — v demokracii tak samozřejmý — tak, že dílo francouzských kongregací, směřující k šíření francouzského vlivu v nejrůznějších částech světa, je nebezpečně ohrožováno kongregacemi jinojazyčnými. — Francouzské kongregace, nemající potřebného počtu dorostu, slábnou, a musí postupně se vzdávati svých posic ve prospěch kongregací jiných států, silně mohutnicích. Je tedy vládní předloha diktována jenom zájmem celostátním a neporušuje zákonných ustanovení o rozluce státu od církve, datujících se z let 1901 a 1904. —

Je věcí pana Brianda, jak propluje situaci, ale zůstává pro nás faktem, že jeho odhodlání vrhnouti se do debaty uspíšilo znamenitě vyrovnání Italie se sv. Stolicí, takže Francie ve svém protiklerikalismu octla se izolována a to v situaci pro evropské myšlení nikterak vůdčí, pro své zájmy pak přímo škodlivé. Protiklerikální politiku svých dřívějších vlád zaplatila a zaplatí ještě Francie draze. Jak vypadá stav francouzských misí a jak klesá vliv Francie v misionářském světě, ukazují statistiky níže uvedené. —jd.

*

Stav francouzských misionářských kongregací.

Ve chvíli, kdy je bojován boj v parlamentě francouzském, a kdy jest zase možno některým misionářským společnostem otevřít domy ve Francii, nebude nezajímavavo všimnouti si stavu misí v r. 1900, kdy byly kongregace ze země vypuzeny a v r. 1929. Tento stav jest velikou obžalobou Francie a pro její vliv v cizině neznamená nic dobrého, čehož si jsou ostatně Francouzové sami dobře vědomi. Statistiku čerpáme z knihy: „Les Missions catholiques françaises en 1900 et 1928“

Nuže, francouzských misionářských kongregací jest 20:

Cizí misie v Paříži byly založeny r. 1658 „pro obrácení pohanů a výchovu domorodých kněží“ Je to sdružení světských kněží a jest podřízeno sv. Stolicí. Působily nejvíce v Japonsku a Indii. R. 1905 měly 1358 misionářů francouzských, r. 1927 jen 1132. Pro střední věk r. 1905 byl 39 let, r. 1927 však 51. Ustupuje misionářům italským a německým.

Jesuité francouzští se vydali v XVII. stol. první na východ, do Číny, Indočíny, Persie a Syrie. Jest jich dnes 3.789, z nichž Francouzů 800, ale ustavičně jich ubývá. Tak v Indii v r. 1908 bylo franc. jezuitů 126, v r. 1928 jen 113 (prostřední věk 38 a 48). R. 1908 v semináři 27 Francouzů, r. 1928 jen 6. V Číně musili opustiti provincii Ugan-Hoei (142.000 km² a 20 mil. obyv.), kterou obsadili Italové a Španělové. Celkem r. 1905 bylo 137 franc. jezuitů (48 let), r. 1928 jen 108 (57 let). Na Madagaskaru r. 1903 bylo 41 jezuitů franc. (48 let), r. 1929 jen 59 (55 let). V r. 1903 nebyl tam ani jeden cizí misionář, dnes jest jich tam 29. V Syrii v 10 misích 85 (47), dnes 54 (57). V Alexandrii žádní. V Kahýře v r. 1921 bylo jich 22 (43), dnes 18 (53).

Lazaristé byli založeni v XVII. stol. sv. Vincencem z Pauly. Působí v Číně, Persii, Bulharsku. R. 1900 měli v 67 domech 229 franc. a 169 nefranc. misionářů. Dnes mají domů 95, ale franc. misionářů jest jen 240, nefranc. však 433.

Obláti Panny Neposkvrněné zal. r. 1816. Mají 11 vikariátů a biskupství. R. 1904 měli 1550 misionářů, z nichž 433 franc., r. 1928 však 831 a jen 382 Francouze. Průměrný věk stoupl ze 41 na 54.

Otcové Ducha svatého, zal. r. 1703 a působí hlavně v Africe. R. 1905 byly $\frac{3}{4}$ misionářů francouzského původu, dnes jen polovina. Dnes jest 92 kněží starších 60 let a 35 kněží starších 70 let.

Bílí Otcové, zal. r. 1868 kardinálem alžírským, Msgrm Lavigeriem a působí v Africe.

Počet jejich stanic se zvýšil z 82 na 172, počet misionářů z 309 na 613, počet Francouzů poněkud klesl.

Společnost francouzských misí v Lyoně, zal. r. 1856. Má 100 misionářů. Od r. 1890 až 1900 bylo mezi nimi 10 % nefrancouzských misionářů, r. 1910 již 18 %, r. 1920 31 % a dnes 40 %. Průměrný věk r. 1906 činil 33 a dnes 44.

Společnost Panny Marie, čili maristé lyonští, zal. r. 1790 a působí v Oceánii a v Americe. R. 1904 ze 410 členů bylo 287 Francouzů (42 let), v r. 1928 z 359 misionářů 202 Franc. (52). Jsou nahrazováni Irčany, Belgičany a Němci.

Otcové Picpusovi, na poč. XIX. stol. Má misie v Oceánii, Chile a Peru. R. 1901 ze 162 mis. bylo 80 Franc., r. 1928 ze 200 mis. 96 Francouzů. Ovšem poklesl počet francouzských katechetů a cizinci, kteří měli dříve 1 biskupa, mají dnes 3.

Misionáři Nejsvětějšího Srdce, zal. r. 1854, byli do r. 1880 výlučně francouzského původu. R. 1923 bylo Francouzů 137, Němců 224 a Holanďanů 186. Působí v Nové Quinei.

Francouzští dominikáni byli činní v Mosulu, Brasílii, Mesopotamii. Dnes musili opustiti řadu stanic pro nedostatek členů.

Kapucíni: 160 Francouzů z 524 misionářů. Úbytek nepatrný.

Františkáni, kteří jsou kustody Svaté země, měli tam r. 1891 franc. misionářů 70, r. 1911 již 41 a r. 1927 pouze 25. Nahradili je úplně františkáni italsí.

Misionáři sv. Františka Saleského, zal. r. 1830, mají dvě misie v Indii. Byli nuceni ponechati třetinu své diecése španělským lazaristům a polovic druhé diecése misionářům italským.

Marianisté, zal. r. 1817, působí v Japonsku, Tripolisu, Tunisu. Aby obsloužili své misie, musí v činné službě ponechati misionáře sedmdesátileté a ještě starší. V Japonsku měli r. 1901 jenom 12 misionářů francouzského původu, dnes již 71.

Bratři křesťanských škol působili v Turecku, Bulharsku, Řecku, Palestině, Syrii, Egyptě, Argentině, Colombii, Indočíně a j. R. 1909 z 1.850 bratří bylo 1.567 Francouzů.

R. 1928 ze 2.144 bratří jen 1.009 Francouzů (věk 35 a 50 let).

Augustiniáni Nanebevzetí měli před válkou v Turecku 5 kolejí, které musili zavřít pro nedostatek sil.

Trappisté zakládali dříve trappy v různých zemích, ale dnes v nich francouzští kněží úplně vymírají.

Obláti sv. Františka Saleského, působící v Jižní Africe, měli v r. 1890 ze 30 kněží 28 Francouzů, dnes jich mají toliko 19.

Eudisté musili v posledních letech úplně ustoupiti misionářům cizím, hlavně kanadským.

Tedy téměř ve všech francouzských misionářských kongregacích jest pozorovati týž symptom: ubývání francouzského prvku na úkor prvku cizímu. Bude-li tak vývoj pokračovati dále, bude to znamenati absorbování misí francouzských misími cizími. Příčinou není způsob evangelisace, nýbrž nedostatek dorostu. Misionáři dobře sloužili francouzské věci, kultuře, intelektuální propagandě. A to nyní Francie v cizině pozbývá. Cítí to a proto právě novými zákony dovoluje některým společností otevření domů ve Francii, aby opět počet francouzských misionářů stoupl.

Inu, opět se osvědčila zásada, která byla kdysi proslovena jedním francouzským politikem, ostatně laického ražení: „Pánové, antiklerikalism není artiklem vývozním.“

Pamatujeme se všichni, jak na středních školách před válkou byla nám líčena Francie se svou rozlukovou akcí jako předvoj všeho evropského pokroku. A skutečně kde který řečník po českých městech i vsích příkladem francouzským i italským liberalismem proticírkevním šermoval nám před očima jako praporem evropského pokroku. A neminulo mnoho let, let ovšem nabitých historií a zkušenostmi jednotlivců a národů a před našima očima řítí se babylonská věž protikatolické akce ve všech státech Evropy a co je nejpozoruhodnější, jsou to staří protikatoličtí bojovníci, Mussolini a Briand, oba bývalý socialisté, kteří opravují omyly svého života, první radikálně jako diktátor, druhý nesměle a s pokrčením ramen. Pan Briand vyhnal r. 1904 kongregace hlavním vchodem, dnes je postranními aspoň dveřmi zve zpět. Avšak škody, které způsobilo protikatolické, nedemokratické a nesvodomylné bláznovství Francii, kdo zaplatí? —jk.

Krise inteligence ruské.

Jenom ruská inteligence prodělává krizi? mohl by se otázati každý, kdo jen poněkud sleduje vývoj intelektuálního života. Vždyť téměř všude bojuje inteligence o nové životní kredo, hledá nové cesty a tento boj a hledání mluví dosti hlasitě, že nitro její není pokojné, že se zde děje jakýsi přelom. Nechci zde hledati příčiny toho všeobecného zjevu, chci jenom všimnouti si, do jaké hloubky jest zasažena inteligence ruská. Podnět mi dává krásné dílo myslitele a spisovatele ruského, D. S. Merežkovského: Přicházející chám, které nedávno vyšlo v českém překladu v nakladatelství Kvasnička a Hampl.

Merežkovskij jest spisovatelem pronikavého pohledu, jasně vidí a jest křesťanem. Právě jeho názorem probleskuje světlo křesťanství a činí jej závažnějším. Merežkovskij se bolestně zamyslí nad nitrem současné inteligence ruské a hledá příčiny její nevěry. Neboť, konec konců jest jisto, že ztrátou víry jest nitro lidské rozvráceno a vnitřní rozvrat má v celém životě hrůzné důsledky. Tento fakt byl nescíslněkrátě ověřen zkušeností a skutečností. Myslitel ruský, vycházející z tohoto poznání, pátrá nejdříve v minulosti po příčinách a zastavuje se u Bakunina a Herzena, hlasatelů atheismu, Gorkého a Čechova, kteří výstižně vyjádřili stav duše současných lidí, všímá si posledního soudu nad inteligencí ruskou a konečně se rozhořívá nadějí, která se vždycky rodí, když člověk, odkázán na sebe sama, řítí se již v propast.

Vývoj lidstva od reformace a renesance lze charakterisovati v ohledu duchovním jako snažení o náboženství, lidství proti náboženství Božství. Místo Boha člověk. To snažení jest důsledkem nesprávného chápání svobody. Člověk, který se stavěl proti Bohu, si namlouval, že ve své víře v Boha jest závislým, kterážto závislost ničí jeho svobodu, činí jej otrokem. Proto Voltaire a encyklopedistická filosofie se snažila vyrvatí ze srdcí ideu Boha, i když se k tomu nechtěla přiznati.

Bakunin v duchu západní falešné ideologie rovněž hlásal, že „na rozvalinách náboženství Božství musí býti vybudováno náboženství lidství“, že je třeba „zničiti v lidstvu ideu Boha, a až se lidstvo do posledního zřekne Boha, pak bude vše nové“. Tedy netoliko negace náboženství, nýbrž i náboženství negace. Bůh jest moc, dokazuje dále, a proto naši svobodu. Merežkovskij poznamenává, že Kristovo učení opak

tvrdí, neboť Bůh jest láska; nikoliv vnitřní síla moci, nýbrž vnitřní síla lásky. „Mezi milujícím a milovaným není jiné moci, než láska, ale moc lásky už není moc, nýbrž svoboda. Dokonalá láska je dokonalá svoboda. Bůh jest dokonalá láska, tudíž dokonalá svoboda. Když Syn říká Otcí: „Ne má, ale tvá vůle se staň“, není to poslušensství otrocké, nýbrž svoboda lásky. Porušit vůli Otce nechce Syn proto, že nemůže, ale nemůže proto, že nechce.“ A trochu dále dodává autor: „V prvním království Otce, ve Starém zákoně, zjevila se moc Boží jako pravda. V druhém království Syna zjevuje se pravda jako láska. Ve třetím a posledním království Ducha zjeví se láska jako svoboda.“

Názory Bakunina a Herzena nezbytně alogické vedly k anarchii. V celém světě pokles víry a pokles vědomí a poznání pravdy zavinil nepřátelství jedněch proti druhým, sobectví a bídu vnitřní i vnější. Postavení jsou proti sobě národové v nenávisti a vnitřní i vnější politika to ukazují výmluvně. Ale postavení jsou proti sobě i různé třídy jedné a téže společnosti, jednoho a téhož národa. Ruská inteligence, která mnoho nezdravého přijala ze západních filosofii, ochabla a jsouc postavena mezi absolutism vládnoucích a absolutism temného lidového a neuvědomělého živlu, byla drcena, v čemž právě spočívá její tragedie. Inteligence byla odtržena od půdy a ruský člověk má velikou schopnost, „odtrhávat se náhle od půdy, dí Merežkovskij, od způsobu života, historie, spalovat všechny své koráby, lámat celou svou minulost jménem neznámé budoucnosti“ Když se konečně Rus hne, pak se nezastaví ani nad propastí. Tato pravda platí i o ruské inteligenci a v tom jest její neštěstí.

Druhým jejím neštěstím jest bezbožnost. Merežkovskij není zde tak pesimistický, neboť přiznává, že, není-li u inteligence vědomí víry, jest u ní rostoucí žízeň po ní. Připadá mu jako celníci a hříšníci z Písma, kteří však přijdou do království nebeského před farizeji a zákoníky. Bezbožnost její jest „prázdnota hluboké nádob, která čeká na naplnění... Ještě není s Kristem, ale Kristus je s ní. S tím ovšem se nelze spokojiti, dodává. On stojí u dveří a klepá, jestliže však neuslyšíme a neotevřeme, odejde k jiným.“

Ruská inteligence jest bezbožecká, poněvadž pravdy nezná. V intelektu tkví příčina její nevěry, ne v srdci. Měla to neštěstí, že se živila travou různých systémů filosofických a tím by-

la mysl zatemněna a jest v ní ustavičně soumrak, zatím co v srdci se rozsvěcuje. V tom tkví její smutek a její předčasné stárnutí. A v tom tkví i ubohost Ruska. Je třeba, aby inteligence našla cestu k lidu a jeho víře, „k lidu, živému tělu, církvi, živé duši“ a pak splní své poslání, býti totiž „živým duchem Ruska“. A toho může dosáhnouti jedině náboženskou socialitou, ne náboženstvím bez sociality, ani socialitou bez náboženství. Inteligence se musí prohloubiti, musí býti inteligencí, t. j. ztělesněným intelektem, rozumem a „rozum dovedený do svého konce dospívá k ideí Boha a inteligence dovedená do svého konce, dospěje k náboženství“

Dva lidé, stejně velcí jako inteligence, jsou jejími duchovními vůdci: Čechov a Gorkij. Oba jsou zároveň vyjádřením jejím a v ně věří inteligence, poněvadž věří o nich, že učí věřiti ve vítězství pokroku, vědy a lidského rozumu, ačkoliv ve skutečnosti jen ničí a boří všechny víry. Základním rysem Čechovových hrdinů není víra v něco, nýbrž nuda a únavný smutek. Dřívější literatura se tázala s Ivanem Karamazovem: Jest Bůh či není? Nová literatura má tematem poměr člověka k člověku mimo Boha, bez Boha a posléze proti Bohu. Čechov a Gorkij jsou první vědomí učitelé náboženství lidství. „Člověk, to je pravda. V tom jsou všechny začátky a konce. Všechno je v člověku, všechno je pro člověka. Existuje jen člověk. Pravý Bůh je člověk,“ dí Gorkij. „My jsme nejvyšší bytosti, a jestliže jsme poznali celou tíhu lidského genia, stali jsme se jako bohové,“ dí Čechov. Nuže, aby se člověk stal Bohem, musí v sobě zničit ideu Boha. „Nutno zničit v lidstvu ideu Boha, tím je třeba chopit se díla,“ odpovídá čert Ka-

ramazovi na jeho otázku: Jest či není Bůh? Gorkého bosák je typ. „Viděl jsem nebe, tam je jen prázdno. Znáám pravdu: jsem země tvor a zemí jenom žiji,“ prozpěvuje v „Písni o Sokolovi“ romantický bosák. Toto dílo jest jedním z nejmýlnějších. Výsledkem takové víry jest ovšem mechanistický názor na svět, pozitivism v myšlení a materialism v jednání. „Břicho v člověku je hlavní, dí bosák. Když je břicho klidné, pak jest i duše živá. Každé jednání lidské pochází od břicha.“ Amoralism jest jeho morálkou. „Od nejčasnějšího svého mládí nemohu snést morálku. Zuby svědomí mne nikdy nebolely.“ Čechov a Gorkij dávají, hlásají náboženství země. „Chtěli ukázat, že člověk bez Boha jest Bůh, ale ukázali, že jest zvíře, huř než zvíře, dobytek, huř než dobytek, mrtvola, huř než mrtvola, — nic!“ Je to hrozné odsouzení.

Knihy byla napsána před válkou a události poválečné potvrdily prognosu, která by učiněna. Inteligence trpce odpykávala a odpykává veliké své dřívější vady. Heslo, které před válkou bylo často prosloveno: Hr na studenty, bylo uvedeno v život a celá generace trpěla a trpí za generace předcházející. Ovšem jest jedna otázka: Zda inteligence z toho povýšení a rozvratu, ve kterém se nachází, se něčemu naučila? O inteligenci, která opustila Rusko a žije ve vyhnanství, nelze s jistotou říci, že by ji ty rány, které utrpěla na svém těle, obrátily. Ale snad zdání jest klamem. A jakou jest inteligence, která zůstala v Rusku? Zdá se, že její bolest ji naučila správnému pohledu.

Osud ruské inteligence jest mementem pro inteligenci vůbec. Je třeba naslouchati a pozorovati.

Dr. Valerij Vilinský:

Přípravné dílo k sjednocení církví.

Dílo k sjednocení církví vyžaduje dokonalého porozumění mezi Východem a Západem. I když pravoslavní, stejně jako církve latinská podrží i nadále své tradice a zvyky, musí přec obě dojíti k vzájemnému pochopení. Otázka sjednocení církví jest ve značné míře psychologickým problémem: duše Západu má býti pochopena Východem a na místo doposud panujícího nesouladu má nastoupiti dokonalá harmonie. Vnější projevy náboženského citu nejsou ničím podstatným, není proto nutno, aby pravoslavní napodobovalo v nich církve latinskou. Opravdová jednota spočívá v tom, že v různých vněj-

ších projevech a formách má býti jedna a táž náboženská podstata. Jinými slovy, pojem jednoty v Kristu znamená podstatnou totožnost věrouky a náboženského citění, vyjádřenou různými vnějšími projevy.

Tato podstatná totožnost musí prameniti ze vzájemné znalosti a pochopení. Dosáhnouti tohoto porozumění lze několikerou cestou, za prvé vědeckým badáním. Nutno hledati historickou pravdu, zjišťovati skutečný význam určitých fakt a logickým způsobem odůvodňovati správnost katolického hlediska. Nepostradatelnost této metody jest zřejma a žádný unioni-

stický pracovník nesmí jí zanedbávat. Třeba však poznamenati, že podobný vědecký postup jest spíše nepřímou, nežli přímou prací ve prospěch Unie. Dnešní svět má jen málo kritického citění, nerad uznává objektivní pravdu a ochotněji dává přednost pravdě osobní. Subjektivní zaujatost širších vrstev pravoslavné veřejnosti činí ji neschopnou vnímati jasných důkazů, zděděné předsudky brání viděti světlo tam, kde skutečně jest. Obě diskutující strany vycházejí vždy z různého hlediska a jen úplně bezvadné logické myšlení mohlo by je přivést k jednotnému závěru. Bohužel ne vždy se tak stává; množství různých činitelů může býti různě vykládáno. Rovněž velkou překážkou jest to, že Východ se úzkostlivě brání ve věcech víry pokusům soustavného logického řešení a vidí v nich jisté snižování mystického pojímání náboženství. Neoprávněná a bezpodstatná námitka „juridismu“ činí pravoslavné hluchými vůči výstižné katolické argumentaci. Veškeré uvedené okolnosti nikterak nesnižují význam vědeckého badání, nýbrž jen vysvětlují, proč podobné badání nutno považovati za věcný podklad unionistické akce, nikoliv však za akci samotnou.

Jiný častý postup — jest hlásání lásky k svým odloučeným bratrům. Tento postup nazývá se obvykle „irenismem“, což jest velmi vhodné pojmenování. Zda může býti něco více přesvědčujícího než upřímný projev křesťanské smířlivosti a lásky? Řada skutků, jako papežská pomoc hladovějícímu Rusku a péče o emigranty, nasvědčuje tomu, že v latinské církvi žije doposud duch sv. Františka, čekající pouze na vhodný okamžik, by vzplanul oslňujícím plamenem milosrdenství a bratrské lásky. Kdyby jí nebylo, zajisté by římská církev neusilovala o sjednocení, neprojevila by tolik nezištné obětavosti k záchraně duší dissidentů. I tento postup má své potíže a to proto, že ačkoliv vštěpuje Východňanům úctu ke katolíkům, přece jim ničeho nepovídá o formách budoucí jednoty, postrádá určitosti a někdy i věcné podstaty. Neopětovaná láska nemůže pak splniti svého poslání; proto uznavše soudobý irenismus za nutnou součástku unionistické akce, nesmíme jej přece neoprávněně přeceňovati.

Může však býti ještě jiný postup, spojující oba již uvedené a doplňující je tím, co ještě schází jak v irenismu tak i ve vědeckých studiích. Vědecká badání obracejí se k minulosti, hlásání smířlivosti jest do jisté míry „hudbou budoucna“ — zda není však zanedbávána přítomnost? Svědomitým rozbořením historických fakt lze přesvědčiti odpůrce o tom, že dnešní katolictví jest vyvolenou církví Boží, jelikož pokračuje

čaje v tradicích apoštolských. Rovněž i opak tohoto postupu bude stejně směrodatný a správný. Totiž: lze seznamovati Východňany s jedinečnou mravní tvárností soudobého katolictví, ukázati jejich zrakům četné příklady svatosti a zázraků a tak je přesvědčiti, že katolická církev jest jedinou skutečnou nevěstou Kristovou a to nejen nyní, nýbrž i vždycky, poněvadž jinak nemohla by býti obdařena tolika důkazy přízně a milosti Hospodina.

Podobná metoda má tu přednost, že spojuje všechny ostatní postupy — a dává současně pozorovateli možnost nahlédnouti do důstojné minulosti, skvělé přítomnosti a nádherne budoucnosti katolictví. Nelze popírat, že pravoslavný Východ nezná katolictví a život latinské církve že jest mu nejasný. Mezi pravoslavnými panovaly vždy nesprávné představy: tak na příklad se věřilo, že prohlášení dogmata o papežské neomylnosti bude překážeti náboženskému rozvoji katolické církve a v dohledné době že snad zavíní její rozštěpení. Teprve nyní, kdy náhlé rozřešení římské otázky názorně ukázalo jednotu a sílu katolictví, začíná se i na Východě chápati, že právě toto dogma zachránilo latinskou církev před vítězstvím italského caesaropapismu, posílilo ji a dokonce blahodárně působilo na náboženský život celého křesťanského světa. Eucharistický kult, liturgické a exerciční hnutí, rozmach misii, charitativní činnost, *actio catholica*, idea svátku Krista-krále — to vše jest nejlepším prostředkem vzbuditi u Východňanů obdiv před katolictvím a touhu po sjednocení s ním. Nutno pravoslavným ukázati katolictví v celé jeho nádheře a kráse a tím bude vykonána větší část toho, co jest zapotřebí učiniti ku zdaru a uskutečnění Unie.

Měl-li pravoslavný možnost obeznámiti se s latinskou církví, pak neodolatelná byla jeho touha po katolictví. V čem však spočívá tato vábivost a poutavost západní zbožnosti? Rozený katolík, který zvykl na ovzduší své církve, zůstává často lhostejným k tomu, co zdá se pravoslavnému býti nejkrásnějším zjevem v katolictví. Jako nestranný pozorovatel, kterému ještě nic nezevšednělo, dívá se pravoslavný na katolictví zvenčí, v nahodilých jednotlivých rysech cítí mohutnost celku a odnáší si ve své duši dojem jedinečného chrámu Kristovy slávy.

Nejvíce poutá ona úžasná nadlidská vytrvalost, se kterou latinská církev se snaží plniti a uskutečňovati všechny odkazy Kristovy. Již tato okolnost sama o sobě přesvědčuje o pravověrnosti katolické církve. Soudobé katolictví jest hodným studií stejně jako katolictví středověké, nebo z dob prvních křesťanů. Není v něm žád-

ného poklesku, jest církví schopnou každým okamžikem zroditi vynikajících světců, přivoditi zázraky — což vše strhuje pozorovatele ku vytržení. Katolictví jest stálým napětím a očekáváním Krista; tradiční, zvyková stránka jest úplně zatlačena do pozadí, nade vše pak vyniká a převládá stránka Božská. Lidé různých ras a národností jsou spojeni jednotou víry a společné katolické náboženské cílení jest hlavním základem jejich smýšlení a psychy.

Snahy katolické církve dosáhnouti většího pokřesťanštění života nejsou pouhým plněním povinností svědomitých věřících, snažících se získati si četné odpustky. Naopak, pouze ve jménu Ježíše konají veškeré tyto práce. V ideji pokřesťanění není ani stínu drzé snahy zbudovati slabou lidskou rukou nový pozemský ráj. Mythus pozemského ráje jest již dávno překonaný stupeň — dnešní katolík se snaží zmenšiti, pokud lze, živel světového zla. Více nemůže člověk svojí silou dosáhnouti, avšak tato horlivost a snaha jsou jakousi modlitbou o zázrak, prosbou ke Kristu, by svou Božskou pomocí vykonal to, co není v naší moci.

Těm, kdož neznají skutečného ducha západní církve, zdá se býti tato vnější činnost něčím suchým a nedostatečným. Katolictví není úplně kontemplativní, jest činné a nutno ho dobře poznati, by bylo lze pochopiti, že v jeho neúnavné činnosti se skrývá tolik pravého mystického citění, že pravoslavný svět by žasl, kdyby mohl oceniti toto duchovní bohatství.

Pokřesťanění života jest pouze prvním stupněm, za nímž budou následovati další. Práce

laického apoštolátu jest spíše prací pro duši svých bližních a vlastní. Není možným úplně předělati svět podle křesťanského ideálu. Musíme však náležitě očistiti naše duše, aby byly schopny přijati onen zázrak, který nám dá Vykupitel. Pokřesťanění světa jest nutnou přípravou, po které přijde stav proniknutí života duchem a naukami církve, stav, který můžeme nazvati „zcírkevnění života“. Toto jest meta, ku které spěje katolictví. Pokřesťanění jest pouze jistou vnější nápravou, zcírkevnění pak podstatným zlepšením a dobrovolným řízením svých osudů dle ducha a zákonů církve. Zcírkevnění jest jistý mystický stav, ve kterém naše duše se trvale spojí s Ježíšem, podobně jako se děje při sv. přijímání. Takto katolictví překonává starou theokratickou ideji a zaměňuje ji novou mystikou hlubší a dokonalejší. Pojem theokracie ukazuje na vládu a podrobení. V pojmu zcírkevnění není však těchto prvků, poněvadž ono jest stavem splynutí a ztotožnění s Kristem. Zde se odkrývá největší tajemství — pojmání církve jako mystického těla Kristova a k tomuto cíli směřují veškeré snahy soudobého katolictví.

Ukázati Východňanům tuto metu, zjeviti jim mystické citění katolické církve znamenalo by ohromný převrat v jejich představách, zničení starých předsudků a utvoření nového, správnějšího nazírání na dílo sjednocení církvi. V dnešním katolictví jest tolik Božské pravdy a krásy, že není třeba ničeho více, než ukázati ji Východňanům. Vnitřní síla této oslňující pravdy samotna je přesvědčí.

Prof. Dr. Habáň:

Psychologické zkoumání.

Názor moderní doby na lidské duševní schopnosti: Poznáváme prý svět jen smysly, jež jsou hrubé a nedostatečné (nemáme na př. zvláštních čidel pro elektřinu a magnetism, poznáváme nepřímou jen jejich účinky). Známe jen omezenou část přírodních sil, ostatek zůstává utajen — tedy existuje ještě transcendentální svět, svět neprozkoumaný, kam nesahají naše prostředky. (Hleďte, již zde se jeví jistá nelogičnost, usuzujeme na existenci jiného světa, jehož nemůžeme poznati našimi prostředky. Je jisto, že nemohu usouditi o existenci něčeho, co jsem nikdy nespatriil, o čem jsem neslyšel, zkrátka o čem bych neměl pojem. Jak usuzujeme na existenci jiných sil, než tím, že je poznáváme jakýmsi způsobem, třeba nedokona-

lým, jinak by nebylo možno o nich mluvit?) Jistě zůstává utajena vlastní povaha mnohých přírodních sil (elektřiny atd.), ale člověk je schopen je poznávati z účinků, z vlastností a známe ze zkušenosti, že poznání z vlastností určuje dosti přesně věc. Poznám-li na př. pravé vlastnosti nějakého člověka, třeba od jiných, nebo ze spisů, nebo jinými prostředky, odpovídají takové vlastnosti povaze, na niž usuzuji a poznání je pravé, jsou-li skutečně pravé vlastnosti. Naše poznání není omezeno jen na smysly, máme též schopnost rozumovou, která týmž právem, jako smysl, postřehuje přirozeně svůj předmět, na př. oko, barvu, též rozum přirozeně postřehne, co je věc, tím poznání smyslové kvalit věcí (barvy, tvrdosti, vůně,

kvantity) atd., bývá zdokonaleno, stává se opravdu poznáním, z něhož člověk má vědomí, že poznává a co poznává a tím se liší právě od nedokonalého smyslového poznání. Transcendentální svět, o němž mluví moderní svět, zůstává sice, ale ne v takové míře, jak si ho vytvořili. To je jen tak mimochodem řečeno, abychom poznali důležitost psychologie.

Tak jako je transcendentální svět, rovněž i naše vlastní já není totožné s naším vědomím (totiž já nejsem jen to, čeho jsem si vědom), nýbrž máme i transcendentální já, které je v podvědomí, které řídí naše životní funkce, z něhož prýští instinkty, vyvěrá fantasie, v němž je uložena paměť a všechna latentní schopnost. To je transcendentální já — duše — má zvláštní vědomí a vůli.

Jiný filosof doplňuje tento popis podvědomého světa, jenž obsahuje okamžité dojmy, prameny našich pudů a vášní, nenávisti, předsudků, jichž důvody jsou často temny. Naše názory, přesvědčení a vůbec všechny neracionální funkce pocházejí odtamtud. Jest pramenem našich snů, ano, zdánlivě se tam zase vrací. Tam prý vznikají též naše mystické zkušenosti, automatické popudy, naše stavy spánkové a spánku podobné, fixní ideje, hysterické záchvaty — jsme-li hysteričtí. U lidí, kteří žijí zvláště náboženským životem, vpády z této oblasti jsou prý neobyčejně silné.

Normální vědomí jest jenom určitým druhem vědomí, vedle něho existují ještě potenciální druhy vědomí, oddělené jen tenkými stěnami. Transcendentální svět nám není zhoła nepřístupný, můžeme vnímati i mimosmyslně. Jest třeba prý uspati naše vědomí, aby se vzbudilo naše podvědomí, spánek je k tomu přechodným stavem. Ve snu vychází to podvědomí, já, částečně k vědomí — chaotičnost představa ve snu se vysvětluje jen tím, že naše normální vědomí není uspano úplně, takže vnitřní já není dokonale probuzeno. Vnitřní probuzení snad nastává v hlubokém spánku, o němž však ze zkušenosti nemůžeme tyrditi, že bývá doprovázen sny.

Úplné probuzení jistě nastává ve stavu somnambulním, v němž je uspano úplně normální vědomí a to uměle, nebo přirozeně.

Chtěl jsem ukázat maličký obrázek nejasnosti moderních pojmů v psychologii. Utíkati se k abnormálním stavům a z nich vyváděti něco, co bylo by pravidelným, podobá se lékaři, který z toho, že léčí lidi nervově chorobné, usuzuje, že přirozenost lidská toho vyžaduje, aby člověk byl choromyslným. Předpo-

kládá to nejasnost v psychickém životě, nedovedoucí si určití jasně a přesně stav lidské duše a jejích konů, její činnosti a proto vycházejí směšné domněnky o podvědomí. — Z toho by následovalo, že vlastně lepší, normálnější život tráví člověk, když spí, poněvadž usíná a normální část vědomí, zabraňující, že se nemůže dostatí navrch celé naše „já“.

Ukážeme postupně *celost* psychického života, duševní schopnosti a je-li možno vůbec vnímati podvědomě, zvláště je-li možno, aby náboženství povstalo v podvědomí. Somnambulismus umělý (hypnosou neb pod.) je násilný stav, není to přirozené pro člověka, somnambulismus přirozený vzniká poruchou mozkových funkcí a vyskytuje se též při různých chorobách, na př. u šílenství. Tedy k takovému druhu duševního života se utíká moderní psychologie mluvící o podvědomí, aby odvodila existenci jakési divné schopnosti, existenci podvědomí.

Abychom viděli ještě více důležitost jednání o psychologii lidské, je třeba uvážiti všeobecný princip, že co nepoznáváme nikdy, toho nemůžeme chtítí (nihil volitum quin praecognitum). Neznáme-li vlastní život, vlastní schopnosti a jejich předměty, k nimž směřují, nikdy nedospějeme k úplnému a plnému rozvoji všech těch pokladů, skrytých v lidské duši, ba často se stává, že se zvrhnou jisté schopnosti a místo, aby člověka podporovaly a přispívaly mu k blaženosti, činí ho zoufalým, bezmocným, zmítavým a často rozervaným míčem.

To platí zvláště o vášních (o citech), ovšem nesmíme brát slovo vášně v tom pejorativním smyslu, v jakém se užívá dnes. To, co nazýváme vášní, je jistá vlastnost smyslové části lidské, která se cítí rozčeřena, když se vyskytne na blízku svého vlastního předmětu, v němž má zalíbení, tak na př. vášně lásky pobuřuje člověka, kdykoliv se octne blízko milovaného předmětu. Tento svět vášní, nebo lépe řečeno citů, zůstává tajemným činitelem, u jednoho se stává pánem, takže vládčí člověka v ukrutném otroctví, u jiného zase bývá zcela potlačován, takže takový člověk se stává vycpaným panáčkem, apatickým ke všemu, nepřístupným vlivům a jemným činitelům a citům. Přirozenost určila tyto schopnosti k blahu člověka a je třeba výchovy svých citů, aby skutečně sloužily člověku k blahu. Jaký zmatek tu vládne v moderních názorech na citový svět. Moderní psychologie nezná jejich původu ani směru, ani jich přesně nevynezuje, poněvadž je to prý labyrint, odkud není východu. Smutek, veselí,

radost, žal, láska, nenávist, naděje, beznadějnost, odvaha, zbabělost, hněv, touha, kolik to citů, proč vznikají v člověku, kam směřují. Vidíme tedy, že je užitečným pro život zabývat se vlastním životem, zvláště psychologickým, neboť je vrcholem lidského života.

Je nutno začít vysvětlováním o životě samém, co je to ten podivuhodný pohyb života, co je život, nejdříve všeobecně, pak přejít na jednotlivé jeho části, na život smyslový, rozumový, citový, náboženský atd. (Čím se liší životní pohyb od mechanismu.)

Určování pojmů nesmí být jen něco náhodou, podaří-li se nám to od oka, jak se říká, nýbrž aby bylo objektivní a správné, musí jít objektivní cestou, to jest přirozenými schopnostmi, předpokládá rozumovou intuici, t. j. (krátce) schopnost lidského rozumu nahlížeti na věc, co je. Tato přirozená poznávací intuice pozná hned o každé věci, co každá věc je a to je ten nejjistější základ jakéhokoliv vědeckého pojmu o věci. Předpokládá každá definice tento přirozený vulgární pojem, pomocí něhož může určovati dále, přesně vymeziti celý, dokonalý pojem. (Sokratova metoda v hledání pojmů.)

Co považují lidé všeobecně za znamení něčeho živého (to je ten vulgární pojem, abychom si určili přesný pojem života)? Všeobecné přesvědčení přičítá život tomu, co se pohybuje a to ne každým způsobem (na př., hýbá-li se koule, nikdo neřekne, že žije, pozvedne-li se pojednou hejno ptáků, tam každý vidí život, srdce, které bije, je živé, květ-poupě otvírající se pod polibky slunce, každý postřehne, že žije — hle, toť známky života).

Může být zde i omyl. Thomson vypravuje, že když obyvatelé Nového Zélandu po prvé uviděli loď, mysleli, že je to velryba s křídly; z pohybu usuzovali na život a byl v tom omyl. Jiný filosof zase vypravuje o Ěskymácích, že považovali schránku od nějakého musikálního nástroje a nástroj sám za dvě živoucí bytosti a mysleli, že nástroj se narodil ze schránky. Zase omyl — podobně děti myslí na živoucí věci, vidí-li na př. hodinky tikati a ručičky se pohybovati. Takový omyl může pocházeti z nedostatečné znalosti a rozumové vyspělosti o příčinách pohybu. Všeobecně však je správné usuzovati na život, uvidíme-li pohyb, ale pohyb, který nemůže býti přidělen zevnější příčině, pohyb pocházející zevnitř. Přestane-li pohyb zevnitř, domníváme se právem, že život přestal. My se neklameme, že loď je velrybou atd., poněvadž víme, že takový pohyb může býti sdílen, není to pohyb, pocházející zevnitř.

Pozorujeme-li náš vlastní život, posuzujeme, že jsme si vědomi, že cítíme, že myslíme, že chceme, pracujeme atd., tedy pozorování života je více zabezpečeno, jinak platí všeobecně o životě, že je pohybem zevnitř, který nelze přidělit zevnějšímu činiteli.

Životní jsou tedy všechny ty pohyby, nejen zevnějšími údy, nýbrž i ty snahy, ty touhy mladých srdcí. Jest to život duše, který se zde prozrazuje vedle života těla, všechny ty šlechetné nápady a pudy k dobru, šlechetnu a vznešenu, kterými oplývá mladé srdce — musí přijíti k uvědomení, k plnému rozvoji — k plnému životu, aby dospěly svého přirozeného cíle, jinak umírají již v zárodku. Jest to právě projevem života, to mladé nitro, plné energie a hledá se uplatnit. Zde by našel člověk, kdyby hlouběji si všímal těchto životních projevů i tendence ke svému povolání, hrající tak důležitou úlohu v životě každého. Chce-li mládí dospěti ke šťastnému rozvoji, musí hledati ten životní impuls vlastního nitra, nesmí se nechati odstrašiti jakýmikoliv překážkami; vnitřní pohnutí je znakem přiměřeného života, který se každému hodí — jest to vlastně hlas. Původce přirozenosti Boha samého, tvořícího jednotlivce dle nekonečné své moudrosti, každého se svou povahou, miliony lidí — miliony povah, miliony náklonností — nevyčerpatelná pestrost, napodobující nekonečnost samého Boha.

Je třeba dbáti na životní impuls při povolání, ovšem jednáme všeobecně o člověku normálním, nedávajícím se vláčeti vášněmi anebo nejednajícím dle vrtochů a různých slepých citů; člověk jednající dle rozumu je zde normou. I morální snahy mají svůj původ zde.

Život je charakterisován vulgárním pojmem jako pohyb zevnitř. Přírodní věda určuje živou bytost jako živý organismus, souhrn funkcí různých orgánů, tvořících jistou jednotu (tyto funkce jsou na př. životní vzrůst, rozmnožování, iritabilita, reakce atd.) Vitální jednota živoucího tvora spočívá v tom, že organismus (souhrn orgánových funkcí) je jeden celek — jednotlivé orgány mají k sobě vztah a to jak anatomický (jsou spojeny), tak funkcionální a z různého tohoto vztahu povstává různá tělesná konstituce a to fysická i morální (neboť tento základ působí i na psychický, duševní život a tím vzniká též různost *temperamentu*, který je psycho-fysiologický stav jednotlivce. Zase nová důležitost, odkud pochází rozmanitost temperamentu; vzniká totiž z toho, že jistá funkce některého orgánu buď je defektuosní nebo nadbývá a proto nesmír-

nou má důležitost bráti ohled v pedagogii na různost temperamentu a neshodovati temperament s charakterem. (Karakter totiž povstává výchovou, rozumem a vůlí, člověk si zjedná rozumové panství nad celým svým vnitřním světem, nad svými vášněmi a city, vrtochy a rozmary a jedná vždy rozumně, rozvážně, charakterně.) Jsou tedy různé temperamenty (flegmatický, kolerický, sanguinik - melancholik), všechny však se dají vychovat v charakter, ovšem každý charakter bude vždy odpovídati vlastnímu temperamentu.

Biologický přehled o živoucí bytosti.

Základní živoucí bytostí je *buňka*. (Biologie studuje živé organismy, rozděluje se na biologii morfologickou a anatomickou — studuje vnitřní a vnější formu organismů. Biologie fyziologická studuje funkce živoucího tvora v normálním stavu, pathologie v abnormálním.)

Buňka se vyvíjí, rozděluje, vznikají buňkové souhrny — embrya (embryologie). Složení buňky je známo, podivuhodně, že přes celý svůj komplex nese známky životní jednotnosti.

Životní úkazy, čili funkce se jeví hlavně živěním, vzrůstem, vývojem, rozmnožováním a iritací (reakce orgánu vůči zevnějším činitelům).

Jednotlivé tyto životní úkazy — na př. živění, se děje assimilací a disassimilací. Assimilace spočívá v tom, že z různých látek se utváří organická bytost. Disassimilace zase rozděluje organické molekuly a tvoří vlákna živoucího tvora. K této přeměně je třeba tepla živoucího organismu. Při přeměně je třeba hojné oxydace a musí býti spalována organická hmota a to se děje teplem.

Proto popisujeme životní proces, abychom poznali rozdíl mezi životním ústrojím a mechanismem.

Tak velice se podobá tento vnitřní proces lokomotivě, která potřebuje uhlí a ohně, aby se pohybovala; což nejsou všechny tyto pohyby čistě mechanické, jak myslí materialismus, vyšší druh mechanismu, způsobený přírodními silami, jako pára hýbe strojem?

Jak nekonečný je rozdíl mezi oběma činiteli, mezi mechanickým pohybem a životním procesem. Chemické změny, které nastávají u živoucích orgánů, jsou skutečně životní kony, t. j. způsobují intus susceptionem (intus — uvnitř — susceptio — přijímám), způsobují podivnou vnitřní přeměnu pokrmu v živoucí těleso, a vylučují zbytečné látky, následkem čehož se mění živoucí bytost neustále a to je vlastně ten životní vývoj tvora, kdežto u lokomotivy nevzniká intus susceptio, lokomotiva se nevyvíjí, její síla je čistě mechanická, není životní, nemůže se rozmnožovati a proto se doposud nepodařilo vytvořiti živoucí buňku. Je mnoho strojů, pracujících pomocí různých sil, ale nic živoucího, ten podivuhodný pohyb zevnitř nedovede napodobiti žádná lidská síla. (rozdíl mezi mechanickými a životními silami je nepřeklenutelný).

hož se mění živoucí bytost neustále a to je vlastně ten životní vývoj tvora, kdežto u lokomotivy nevzniká intus susceptio, lokomotiva se nevyvíjí, její síla je čistě mechanická, není životní, nemůže se rozmnožovati a proto se doposud nepodařilo vytvořiti živoucí buňku. Je mnoho strojů, pracujících pomocí různých sil, ale nic živoucího, ten podivuhodný pohyb zevnitř nedovede napodobiti žádná lidská síla. (rozdíl mezi mechanickými a životními silami je nepřeklenutelný).

Zase ještě něco z biologie, co může pak sloužiti ve filosofickém vývodu: Ve všech říších živoucích tvorů je jistá shodnost v buňkovém složení, jak ukazuje též moderní biologie, ale jsou zde přece podivuhodné rozdíly. Proč nepovstane náhodou třeba z přirozenosti koně něco jiného než kůň, když reprodukční elementy jsou tytéž? Poněvadž je zde nesmírný rozdíl v každé živoucí říši, nejen morfologického složení, nýbrž i chemických elementů, jak ukazuje moderní věda.

Životní proces tvoří jistý kruh, *cyklus*, neboť život organismu, t. j. jeho udržování spočívá v ustavičné analýze a synthese chemické, totiž neustále potřebuje výměnu látek, nové přicházejí slučují se s organismem, nepřihodné se vylučují, organismus každou přeměnou vychází ze svého stavu a tamtéž se zase navrácí, to jest ten okruh, kdežto anorganická tělesa se mohou měniti, ale ne tak jako živoucí, vyjde z bodu A přejde do jiného bodu B, z jednoho stavu do druhého: Životní činnost má tedy dvě charakteristické známky: je svou povahou stálá a je immanentní.

Neživé věci svou povahou touží po klidu, po nečinnosti, koule postavená na rovné ploše se nepohne sama od sebe, kdežto činnost životního procesu je ustavičně v pohybu, jeden kon připravuje druhý, živění způsobuje vzrůst, vývoj jedince i druhu, množí se atd.

Životní funkce je immanentní. — Dvojí nemůže býti kon, buď transitivní, když činitel vykonává něco mimo sebe, je to kon jinému sdílený.

Druhý kon je immanentní a to j. životní kon, když kon nevychází z činitele, zůstává uvnitř, způsobuje něco uvnitř.

Příklad: Smísíme-li dva prvky chemické na př. *H* a *O* vzniká něco nového, třetí prvek, v životní funkci immanentní látky spojující se živěním s buňkou netvoří něco nového, nýbrž výsledkem, výsledkem je buňka sama, která se živí — rozmnožuje.

Definice života.

Z toho všeho můžeme vyvoditi, že živoucí bytost je ta, která uskutečňuje v sobě to podivuhodné uspořádání orgánů, aby pracovaly na jednotné práci, živiti, vyvíjeti, rozmnožovati organismus.

Život je vlastností těch bytostí, které se samy pohybují, a mají v sobě schopnost, aby se pohybovaly, kterým přináležejí od přirozenosti, aby se pohybovaly. Pohyb zde značí každou přeměnu, každý kon, jenž se děje s jistou přeměnou, nikoliv jen přejíti s jednoho místa na druhé.

Přeměna se děje, když jistý subjekt přijímá nové zdokonalení nebo je ztrácí, pohybem však nabývá nového zdokonalení, neboť pohyb je podstatně postup k jistému zdokonalení (transitus de potentia in actum), t. j. potence značí stav již nabyté dokonalosti na př. dítě — muž, přechod ale z jednoho stavu do druhého je pohyb (všeobecně vzato).

To ale, co specifikuje životní pohyb, je, že je immanentní, jak jsme již řekli. Mistrná je definice sv. Tomáše. Žítí znamená pohybovati sebe sama. (Jiní autoři moderní buď jen popisují životní proces, zevnější známky života, nebo jeho funkce, na př. Spencer, neudávají však intimní ráz těchto životních funkcí; některé se poněkud přibližují definici sv. Tomáše — tato však definice, poněvadž vznikla ze všeobecného přesvědčení, je nejspравnějši.)

Sv. Tomáš precisuje svou definici: Živoucí bytost je ta, již přináležejí přirozeně se pohybovati, ovšem předpokládají se podmínky, za kterých různý pohyb je možný, každá pak živoucí bytost se pohybuje dle jistého sobě vlastního způsobu pohybu, neboť i biologie dokazuje, že každá buňka má svou individuální fyziognomii, t. j. své složení a funkci. Jak markantní je definice sv. Tomáše činící rozdíl mezi živým a neživým.

Stupeň dokonalosti života jedné živoucí bytosti od druhé se měří právě druhem, stupněm immanence své vlastní činnosti.

Nejnižším druhem je život vegetární, nutritivní a rozmnožovací, dále jest život živočišný, vegetuje a má smyslový život — nejvyšším druhem je život rozumový tvorů, kteří myslí, chtějí; tento stupeň je nejvíce immanentní, poznává a chtějí se odehrává čistě uvnitř v hlubinách člověka, není třeba dát znáti ani nejmenší známky immanentní činnosti pro poznání a chtění, o jejíž povaze se zmíníme, když pojednáme o rozumovém životě. Proto je život intelektuální člověku nejvláštější, poněvadž odpovídá jeho nejvyššímu stupni životní schopnosti, právě pro svoji immanenci. Život Boží, poněvadž Bůh je život svou podstatou, je nejvíce immanentní, proto nejdokonalejší, působící největší blaženost — život poznání a život *Lásky, Vůle — Duch svatý*.

Co život dal.

J. Krlín:

A p o š t o l v e l k o m ě s t a d r. S o n n e n s c h e i n.

Němečtí katolíci byli bolestně rozrušeni zprávou, že zemřel jeden z nejlepších lidí, kněz vpravdě nadšený pro čest a slávu Boží a spásu duší, znamenitý organisátor a farář berlínský, jehož pastorece vykonala tolik dobrého.

Dr. Sonnenschein vyvíjel před válkou dvojitou činnost. Pocházející z dělnické rodiny porýnské, snažil se jako kněz býti všim dělníku. Vida propast, která často zeje mezi dělníkem a inteligencí, snažil se ji překlenouti. Chtěl smířiti v lásce a spolupráci inteligenta a dělníka a začal u těch, kteří byli semenem, z něhož vyrůstala inteligence, totiž u studentů. Dal vznik t. zv. „Sociálním studentským sdružením“ zakládaným po celé říši, i za jejími hranicemi,

jako třeba u nás. Přes 300 SSS existovalo v Německu v době, kdy začala zuřiti válka a z těchto sdružení vycházeli lidé, kteří stojí již dnes v popředí dělnického hnutí. Dr. Sonnenschein, který byl generálním sekretářem, vedl a vzdělával studentstvo tak, aby chápalo duši a založení pracujícího člověka, aby v lásce mu neslo poznání, aby zkrátka se stalo hlavou hnutí. Zatím co jedni organisovali dělnické syndikáty, staral se dr. Sonnenschein, aby tato tělesa byla naplněna myšlenkou, ze které by rostla. V tom jest veliký význam Sonnenscheinových sociálních sdružení, která byla u nás před válkou zbudována na těchže základech, která však po válce vlivem změněných okolností přijala jinou tvářnost, jiný program.

Válka nezarazila ho v rozběhu. Vůdcem byl jednak časopisem, který dále vydával, jednak osobní korespondencí v ustavičném styku se

studujícími, sloužícími u vojska a připravuje, prohlubuje původní program, obrodu SSS, kterou skutečně hned po skončení války uskutěčňuje. Přenáší sekretariát do hlavního města říše a činnost studentstva rozšiřuje. Již nejen práce mezi dělnictvem, nýbrž práce mezi lidem vůbec, a hlavně práce mezi lidem, sociálně tak výjimečně postaveném jako jest lid velkoměsta a periferie jeho. Toto rozšíření programu a činnosti jest v intimním vztahu s novými metodami apoštolské práce Sonnenscheinovy v Berlíně.

Hrozné jest velkoměsto po válce. Na jedné straně přepych a na druhé straně bída. A konec konců, všude bída mravní. A přece tam žijí lidé a právě ti v bídě postavení potřebují Slova a potřebují útěchy. Ovšem je třeba, aby k nim kněz šel, aby je vyhledal, a často aby přinesl i podporu tělu s podporou ducha. Dr. Sonnenschein byl takovým knězem a proto se mu zdářilo dílo, o které by jiný klopýtl. Vpravdě vykonal za deset let dílo nadlidské, kterému se diví netoliko jeho přátelé, nýbrž i jeho nepřátelé, jak bylo lze vyčísti z nekrologů všech listů, nevěrecké nevyjímaje. Neboť ten, který skutečně žil jako žebrák, měl pohřeb jako kníže. Tisíce a tisíce lidí se tísnilo na obou stranách ulic, jimiž se ubíral průvod, a v očích četných lidí bylo lze zřítí slzu. Umřel velký muž.

Jak pastoroval dr. Sonnenschein, že dosáhl takových výsledků? Stačí odpovědět tím, že ukážeme, jak žil.

Ráno v osm hodin přišel do kanceláře v Georgenstrasse, usedl ku psacímu stolu, kde již čekala na něho spousta dopisů. Svoji úřadovnu opouštěl večer, kdy měl někde přednášku. Často až k ránu přicházel domů a po krátkém odpočinku znovu odcházel do kanceláře. Dobu přednášek v jiných místech volíval tak, aby za večer a noc vše zařídil a ráno opět byl v Berlíně.

V deset hodin ráno přišli k němu první lidé, prosící ho o pomoc a o radu. Přicházeli katolíci, ale i lidé jiných vyznání. Někdy jich přišlo 50, někdy 80, někdy i sto a všichni utěšení odcházeli. Byli mezi nimi lidé, kteří již zoufali nad životem, lidé, kteří neměli z čeho žít, lidé bez místa a dr. Sonnenschein všem slíbil pomoc. A netoliko slíbil, nýbrž i splnil, co slíbil. Telefon, který stál na jeho stolku, by mohl vyprávěti o jeho přímlovách, které nebyly nikdy bezvýsledné. Často neměl ani času najísti se, aby vyřídil vše, co vyříditi splnil.

Pro své farníky vydával „Katolický nedělní list“ jehož byl i šéfredaktorem. Ježto ve dne mu nezbyval čas na redigování, činil tak v noci.

Tehdy byli u něho shromážděni jeho přátelé, kteří mu pomáhali v práci, a za noc byl list připraven k tisku. Většinu statí napsal ovšem Sonnenschein sám.

Dr. Sonnenschein byl opravdovým knězem, jehož devisou bylo: Lásku Kristova žene nás. Ve svých bližních viděl Krista a potom pochopíme jeho velikou starostlivost a jeho snahu, aby všem ve všech potřebách pomohl. Apoštolem lásky k bližnímu v moderním městě byl dr. Sonnenschein. Měl vroucí slovo, které zapálovalo a jeho knihy, ve kterých sebral své promluvy, jsou tak živé, že by měly býti kněžními čteny. Jsou nadšené, vzletné, jsou plné ohně a zároveň ukazují, jak nejlépe nalézt cestu k lidskému srdci.

Dnes ve všech státech otázka pastorační velkoměsta jest velice naléhavá. Praha, která jest po té stránce nejvš zanedbaná, není samojediná. Proto je třeba zahleděti se ostře na fysiognomii, na práci, na metodu dra Sonnenscheina, který, zdá se mi někdy, vzal si příklad z velikého a svatého faráře, před třemi léty kanonizovaného, arsského faráře Vianneye. Dr. Sonnenschein hořel láskou k nesmrtelným duším a začal je vyhledávati, dříve než ony vyhledávaly jeho. Pochopil, že je třeba přinášeti pro ně oběti, a že je třeba je přinášeti ustavičně. A že nesmí býti jednáno s nimi s vysokou. Svou skromností a svou obětavostí si naklonil i ty, kteří by nikdy nebyli přišli ke katolickému knězi. A pomáhal. Vpravdě dával almužnu, takže mu sotva zbývalo na skromný život.

Dr. Sonnenschein měl veliký úspěch ve velkém Berlíně. Když hledám příčiny toho úspěchu, napadá mně rozmluva, kterou měl jednou svatý farář arsský s knězem ze sousedství. Jednou k němu přišel kněz, a stěžoval si, že, ač dělá všemožné, přece jeho úsilí nemá naprosto žádných kladných výsledků. A P. Vianney se ho otázal: „Děláte již všechno?“ „Ano, všechno,“ odvětil kněz. „Modlíte se? Postíte se? Dáváte almužnu?“ děl P. Vianney, ukazuje, na čem závisí v neposlední řadě úspěch pastorační.

Dr. Sonnenschein se modlil, postil se a dával almužnu a proto pro něho teskní celý Berlín, jehož byl apoštolem, a jehož byl i požehnáním.

Po podepsání lateránské smlouvy.

Ačkoliv uplynulo již půldruhého měsíce od památného dne, v němž byla podepsána lateránská smlouva, přece stále čteme v tisku úvahy o ní a o jejím významu. Celkem se shodují ve tvrzení, že tato smlouva jest velikým dílem, které má význam netoliko pro Itálii, nýbrž i pro katolicismus jiných států, hlavně států menších.

Dva, vlastně tři hlasy třeba hlavně zaznamenati z toho koncertu slov psaných i mluvených: Řeč děkana diplomatického sboru k svatému Otcí, odpověď J. Sv. Pia XI. a konečně řeč Mussoliniho, kterou proslovil ve fascistické veraderě.

Vyslanec brasilský, uváděje diplomatický sbor ku papeži, vyjádřil nejdříve uspokojení nad smířením, které jistě přispěje i ke všeobecnému míru mezinárodnímu, k němuž „musí směřovati úsilí nás všech, nechceme-li, aby Ten, jenž bude souditi všechny lidi, nám vytkl, že nejsme skutečně, ale jen podle jména křestani, a že jsme pokrytci“ V další části proslovu vzpomíná minulosti Italie a Říma a velkých papežů od Pia XI. a jejich blahodárné činnosti na poli náboženském i kulturním, kteroužto činností „byla nesmírně zvýšena prestiž papežství, zatím co odpůrci církve čerpali z jejich počínů látku k tupení“ Ze v celém světě jest dnes papež ctěn, toho jest důkazem i tato přítomnost diplomatického sboru. A ten sbor, který i v letech 1870—1929 byl u svaté Stolice, svědčil, že „papežové jsou dále suverény Svrchovanost duchovní? Ano, jistě, též svrchovanost duchovní a jistě hlubší a vznešenější než jiná. Svrchovanost duchovní, pramen a základ svrchovanosti světské“

J. Sv. Pius XI. odpověděl proslovem i hlubokým i duchaplným, jak dovede tento Velekněz, který jest zároveň hlubokým učencem, a prozíravým a moudrým papežem. Projevil svoji radost nad účastí a blahopřáním diplomatického sboru, jehož zástupci jest vyjadřováno mínění zastoupených států. „Za každým z vás nemůžeme si zabrániti neviděti vaše panovníky, presidenty, vládcy a s nimi vlády, vaše národy, celé vaše země: vidění velikosti vpravdě apokalyptické světové ohromnosti — *visionem magnam* — veliké vidění.“ J. Sv. Pius XI. rozmlouvá o právních garancích a dále o garancích mravních a z těch jest i garancie, „kterou vy, pánové, představujete, kterou tvoříte, a kterou váš děkan tak výmluvně tlumočil... Ale jest ještě jiná, která od 11. února naplňuje celý svět. Je to ten mohutný plebiscit netoliko Italie, nýbrž celého světa. Dostali jsme listy a telegramy netoliko ze všech měst a vesnic italských, nýbrž i z přechetných měst celé Evropy, i z Ameriky, Indie, Číny, Japonska, Austrálie, Nového Islandu, z Afriky, Aljašky, Hudsonu, jakoby se jednalo o místního biskupa. Je to opravdu dojemné a můžeme říci, že jest s námi netoliko všecken lid italský, nýbrž lid z celého světa: plebiscit netoliko národní, nýbrž světový: Toť největší garancie, již si možno představit“

Řeč Mussoliniho dotkla se nejdříve otázek fascistického režimu, dále přešla na otázky politiky zahraniční a konečně se zastavila u rozřešení římské otázky. Italie, pravil, má velikou výsadu, že v Římě sídlí hlava katolické církve. Bylo pro Italii ranou, že mezi ní a svatou Stolicí nastal spor a třeba se radovati, že byl konečně ten spor odstraněn. Dohoda jest lepší nežli spor, dobré sousedství lepší než válka. Nejvyšší představitel světového náboženství nemůže býti poddaným žádného státu. Katolické církvi jsme přiznali přednostní místo v náboženském životě italského národa, což jest naprosto přirozené v katolické zemi, jakou je naše, a v režimu, jakým jest fašismus.

*I nad Ruskem zazní zvony vzkříšení:
Christos voskres!*

V Moskvě na konferenci ústředního sovětu politické osvěty stěžoval si svaz bezvěrců, že protináboženská agitace zklamala. Spisovatelé odpřeli podepsat výzvu k protináboženské kampani (proč se neobrátili na F. X. Šaldu, Nejedlého, Staška?) a svaz žádal, aby všichni sovětská zaměstnanci, kteří nejsou bezvěrci, byli propuštěni.

Vdova po Leninovi, Krupskaja proti tomu namítla, že tento teror by měl opačné účinky. Konference potom rozhodla upustit dočasně od takovýchto opatření, a zmocnila své výkonné orgány, aby v r. 1929 vydaly na 600.000 protináboženských brožur, pět protináboženských alb, každé v nákladu 75.000 výtisků a řadu jiných publikací, sepsaných v místních nářečích. Konference s politováním konstantovala, že svaz nevěrců má toliko 250.000 členů, zatím co pravoslavná církev má 350.000 kněží, 500.000 farních sovětů, 50.000 kostelů a 500 klášterů.

Svaz nevěrců podal sovětské vládě žádost, aby mu dala k dispozici donecký klášter, v kterém, jak známo, žil a jest pohřben patriarcha Tichon. Svaz při tom poukazuje na pouti, konané k mohyle Tichonově, kteréžto pouti považuje za nežádoucí. Chce v doneckém klášteře vybudovati jakýsi svůj generální štáb.

Bolševism náboženství neporazí. Nad vzpourou pekelných bran vzejdou velikonoce i novému Rusku.

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek „Život“ v Praze. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 - VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

P r á v ě v y š l o:

Dr. JOSEF KRLÍN:

SVATÝ JOSEF.

Tato kniha jest výsledkem meditací o velikosti a svatosti pěstouna Páně. V deseti kapitolách jedná autor o mládí svatého Josefa, o jeho vyvolení, o jeho vznešeném poslání ve svaté rodině, o jeho lásce k Ježíši a Marii, o jeho spravedlnosti, o jeho lásce ku práci, jeho dokonalosti a konečně o jeho blažené smrti. „Ve všem jděte ke svatému Josefu“, tvrdívala veliká reformátorka karmelitánského řádu, „budete ve všem vyslyšeni!“ Ale abychom přilnuli k tomuto světci, jest ho třeba poznati. A kniha Krlínova se snaží, pokud ovšem je to možné, zachytiti několik paprsků z jeho svaté krásy.

Cena 10.- Kč,

za výtisk brožovaný, krásně vypravený.

Objednávky přijímá revue

ŽIVOT, PRAHA II., Spálená 15.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

V nejbližších dnech vyjde:

Dr. J. Krlín:

S v a t ý J o s e f.

C e n a 10 K č.

Dr. R. W. Hynek:

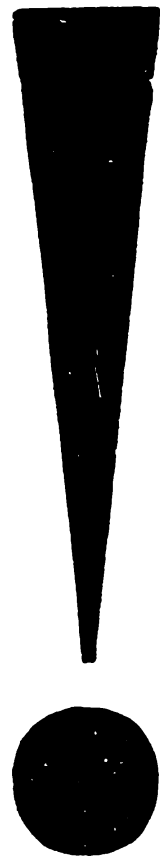
Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

Prof. J. Krpálek:

Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.

C e n a 4 K č.

ŽIVOT

O B S A H:

Projev nunciův.

Chvála katolické kultury.

Cesty katolické restaurace.

Delegátština.

Otokar Březina. Maršál Foch.

Politická činnost kněžstva.

Kancléř Seipel. Sv. Stolicе a Čína.

1400. výročí řádu sv. Benedikta.

V PRAZE, dne 1. dubna 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 6.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 1. dubna 1929.

ČÍSLO 6.

Dr. Josef Doležal:

Cesty katolické restaurace.

II.

Cesta demokracie.

Není pochyby o tom, že stojíme na prahu období, které bude lze označiti jako dobu obnovené aktivity katolicismu, dobu katolické restaurace. Znamky duchovního přerodu, jež prožívá evropské lidstvo po zhroucení víry v spasitelnost filosofických i společenských nauk století devatenáctého, jsou patrný dosud více v cizině, než u nás, kde katolicism ani v ohledu náboženském, ani v ohledu politickém se nedostal dále, než k neúplnému vyrovnání svých nedostatků minulých a kde proto není silou ani kulturně, ani politicky vedoucí, ale nebude asi nikoho, kdo by chtěl tvrditi, že duchovní vlna, která jde světem, narazí u nás na překážky zásadně těžší a složitější, než tomu je v Evropě ostatní. Mám obavu spíše opačnou: aby proces obnovy katolické v mladém státě, jež psychologicky pochopí cenu autoritativnosti katolictví pro ztuhnutí spojujících hmot ve svých státních základech, pro zdánlivou neexistenci mocného protikatolického odporu neulpěl jen na povrchu, aniž by pronikl spodní duchovní vrstvy českého myšlení. Pochybnost obdobnou mám i v oblasti vnější, politické: zda katolicism český bude mít tolik tvořivé aktivity, aby vnitřní silou překonal slabosti a prvky společenského rozkládání, jež se vyba-vují v dnešní demokracii; zda bude schopen udržeti tak víru katolíků v životní prospěšnost demokracie i pro ty doby, kdy jiné metody vládní a jiná organisace veřejné moci a veřejné autority by slibovala rychlejší úspěch katolického pronikání v život národní.

Je pravda, že demokracie československá — stačí pohled po Evropě — jest poměrně pevná, poněvadž v ní žijí dosud národní a lidové síly, které tento stát zbudovaly: životní zkušenost generace, která ještě vyšla s jásotem z monar-

chie a živé vědomí hrůz války, na starý stát právem svalované; skutečnost, že nový stát vznikl demokratickým odbojem proti státu, jež svou strukturou byl cizí modernímu myšlení; dále prostý fakt, že ve velmi těžkém desítiletí po zrodu republiky demokracie česká dobře fungovala, stačivši na všechny obtíže vnitřní i vnější; a v řadě nikoli poslední i proto, že to byla průkopnická demokratická generace (Masaryk, socialism), která stanula v čele státu a teorii demokracie formulovala na vzdělanostní úrovni světové.

Tyto skutečně široké základy české demokracie — celé období obrozené, celé století snahy o národní svébytnost bylo demokratickým úsilím v plném, živoucím smyslu — nemohou přesto vyvrátiti k bezpředmětnosti naše pozorování, že celá řada demokracií evropských a to i těch, které vznikly stejnou revoluční silou lidovou, jako republika naše, za krátkých několik let poválečných skončila pod nohou diktátorovou za faktického souhlasu většiny národa. Takovými diktaturami jsou diktatury italská a jugoslávská: Mussolini a král Alexandr. A nejen tyto dvě země: Polsko vede více Pilsudski než zvolený sejm a stačila jen poměrně krátkodobá neschopnost říšskoněmeckého Reichstagu za kabinetu Müllerova opatřiti si většinu, aby Streseman, Müller, Severing mluvili o ohrožené demokracii, o šepotu mezi lidem, že přijde diktatura. Demokracie, kde padla, padla pro svou neschopnost organisovat národní síly k jednotnému státnímu cíli; pro nedostatek autoritativního vedení.

Toto nebezpečí není zažehnáno ani v jiných demokraciích, zejména těch, které jsou postaveny před mimořádné konsolidační úkoly státní, kde vlády žádají od občanstva mimořádné oběti.

Ani u nás, v republice Československé, nemůžeme se mluvíce o možnostech diktatury, utíkat se v oblast abstraktní teorie, odpoutané od všech zkušeností země. Byl už u nás okamžik, kdy státníci demokratičtí uvažovali o možnostech nedemokratických. Bylo to po pádu koalice, t. zv. všenárodní, kdy nebylo většiny československé a kdy naprosto nebylo jisto, že Němci budou ochotni spoluprádnout bez požadavku jakýchkoli ústavních změn. K diktatorskému zásahu tehdy nedošlo (k oktroji ústavy), ale nikoli zásluhou československou (že socialistické strany se rozhodly spoluprádnouti dále), nýbrž vstupem Němců do vlády. V této situaci postavila se politická strana katolická velmi jasně proti jakémukoli oktroji, ale abych tohoto případu užil jako klasického dokladu výbojně demokratické nesmiřitelnosti strany, v tom mi brání okolnost, že straně oktroj volebního řádu (většinový systém místo poměrného) hrozil více než zdecimováním a že tedy pud sebezáchrany stranické zde převažoval.

Tento příklad — ostatně šlo jen o předběžné úvahy o možnosti oktroje ústavy, nikoli skutečnou diktaturu — uvádím jen, abych nevisel úplně ve vzduchu, ale kdo by se odvážil tvrdit, že zvláštní úkoly politiky vnitřní nebo zahraniční nepostaví nás někdy před úkol: vzdáti se demokratické metody vládní, aby mohly býti lépe obhájeny vnitřní, či vnější základy státní existence?

Mohou v těchto eventualitách nastati situace, kdy diktatura by byla přechodným východiskem, přijatelným v nejvyšší nouzi i demokratům zásadním; v těch, více než pravděpodobně, by český katolicismus neobětoval zájmy státu kultu demokracie, když je ničivou. Ale mohou nastati případy méně jasné, kdy by mohly plynouti z diktatury i zisky katolictví českému jako spoluúčastníku, že svod času zdál by se nabízetí takovou vládní soustavu jako pomocnou zbraň restaurace katolické, kde by věc katolictví zdála se vládě posílit její situaci a katolíkům usnadnit získati mocí vnější, co mají provésti mocí ducha a cestou vnitřní. O tyto možnosti mi teoreticky jde (obdobu fašismu) a v těch případech tvrdím, že katolicismus nesmí v zájmu vlastním, v zájmu svého plného proniknutí v mysl národa opustiti vrcholná hlediska svého poslání v národě, nesmí opustiti cestu demokracie, nesmí přehodnotiti svůj pocit národního dluhu lehkomyslnou spoluúčastí na mocenské hře vládnoucí soustavy, kryjící se vždy zájmem národa a

státu, v boji proti části obyvatelstva názorů jiných.

Demokratická odpověď na všechny možné eventualitě situací proti cestě fašismu — není ovšem věcí tak zcela samozřejmou, ani snadnou. Podívejme se jen letmo do minulosti na doby nejvyšší katolické aktivity a vidíme, že jak v době Karlově katolicismus s kulturním přínosem humanismu, tak rekatolisace pobělohorská byla šířena shora mocensky v celé zemi, a to na straně katolictví byla nesporně i duchovní převaha doby.

Srovnání tato přenášet do dneška lze jen s výhradami: cesty katolisace šly vždy zbraněmi své doby a z ducha doby, ale my dnes nevidíme v Evropě, kde vládnou stejně diktatury i demokracie, v tomto ohledu jasně, co patří včerejšku, co zítřku, nevidíme jasně t. zv. ducha doby. Co vidíme v minulosti, jest, že cesty boje s katolictvím, husitství a etapy devatenáctého století nesly v sobě více živlů lidových, demokratických, než počáteční cesty katolického výboje v národě. Není a nebylo i v této různosti cest, kdy Karel IV. k nám zanesl vrcholnou kulturu západu (od burgundské révy až k universitě, Petrarkovi i diplomatickým metodám velmoci), z vnějška kus psychologického důvodu lidové vzpoury husitské, jež humanismus přímo zvracela v nenávisť ke kultuře a rozbíjela, co minulost stavěla? Je-li odpověď na tuto otázku pro vzdálenost dob (a sociologický ráz otázky) obtížnější, je jasněji viděti antagonismus dob v katolické restauraci pobělohorské, novém to násilném včlenění Čech v kulturu románskou a v povaze hnutí obrozenského, které šlo zdola, jako hnutí lidové. Ale kdo by se nepodivil skutečnosti, že rekatolisaci, zprvu mocensky a násilně vedenou, přijala konečně země a vstřebala podivuhodně v době baroka, takže dnes všecko, co tato doba v lidu stvořila, národní písně, lidové kroje, pořekadla a svéráznost vysoce morálního života české vesnice pokládáme za nejčistší produkt české duše lidové a že vším tím se inspirovaly první generace národních buditelů k víře, že česká síla, v lidu dochovaná, doroste k nové slávě kmene?

Avšak politická dekapitace národa, kterou provedli pobělohorskí vítězové, nebyla nikdy zapomenuta a přes dálku staletí táhne se odpor proti tomuto spojení politiky a církevní expanse, až se stal v generaci nám předcházející hlavním bojovým argumentem nacionálním proti katolictví: i církev československá je jeho plodem a vnitřní slabost českého kato-

liectví má také zde jeden ze svých kořenů: myslím dokonce hlavní.

Vznik svobodného československého státu, rozmach katolické církve po světové válce a demokratické tendence její expanse dávají nám vynikající příležitost, abychom nejhodnější a dobovou zbraní naplnili historickou úlohu současné generace: restauraci katolickou cestou demokracie.

Tato přednostní služba věci katolické v našem národě je samozřejmými svými důsledky službou státu. Diktatura každá stojí na lešení tenkém, nebo pevnějším. Je to pokus, uvést řád v státní život cestou moci, když toho nebyl schopen národ dobrovolným rozhodnutím své většiny. Avšak moc ducha nemůže být vybudována na diktátu žádného vnějšího státu; a o tuto moc ducha, o jednotu českého duchovního snažení nám jde, o duchovní jednotu jako podmínku mravní i fyzické síly národa, jehož poslání opět v historii začíná.

A podmínkou vlivu katolictví v národě českém jest, aby byl zasypán příkop, vyházený podvojnou metodou katolické mocenské expanse a jinakého odboje proti ní. Útok latinského ducha v našem prostředí nesl vždy znaky převahy kulturní, a takovými byly vlny katolisace české, ale zpětné nárazy tohoto historického potýkání, které je našim osudem, byť duchem anarchičtější a státotvorného rozmachu méně schopné, byly demokratičtější a proto tak životné. Opakuji: cesta demokracie jest historickým příkazem katolické duchovní i mocenské expanse soudobé a boje naší generace o českou synthesisu.

Tímto postulátem ovšem není otázka vyřešena ani pro mne, poněvadž moderní demokracie tak, jak vznikly v teorii i praxi, nejsou stvořeny pro spolupráci s katolictvím, tím méně chtějí být půdou pro jeho restauraci a za druhé, nebyla ještě poznána bezesporně užitečnost demokracií pro vnitřní zabezpečení základů států, vyniklých z poslední války. Deset let je doba pro vyvrácení pochyb příliš krátká. Zbývá tedy postulát první doplnit hned požadavkem dalším: vytyčiti hlavní zásady demokracie konstruktivní, demokracie křesťanské.

Moderní demokracie obsahuje v sobě dvě podstatné složky. První vyjadřuje definice: *vláda lidu, lidem a pro lid*, je to tedy výměr formy vládní. Druhou složkou je *ideová náplň, světový názor moderní*, jenž je uváděn jako korespondující síla a zdůvodnění nové vládní metody. Sem, proti této teorii moderní demokracie, směřují naše námitky.

Filosofický základ dnešní demokracii dala

analytická filosofie a věda minulých dvou století, racionalism a pozitivism. Racionalism postavil člověka na trůn, s něhož byl sesazen Bůh. Posivitism, tot resignace na možnost absolutního poznání, ale více ještě: z resignace stal se bojovný požadavek a zkušební kámen vědeckosti. Positivista nepochopil skepsi vědy jako poznatek, on ji zvedl před sebe jako novou víru. Vědec musí věřit v nemožnost absolutního poznání. Jestliže v prvním stadiu byla vědecká skepse plodná a nabádavá, jestliže byla ostnem rozumu, stala se v druhé své fázi smrtonosnou a vražednou, poněvadž zabíjela možnosti nejvyšších rozletů ducha: v primitivní, rudimentální a nekulturní formě žil a žije tento pozitivism jako bojovné, protináboženské volnomyšlenkářství, jako vědecká bigotnost. V kulturní formě pak se nám pozitivism představuje jako relativism, jenž v požadavku mravnosti a humanity vidí nejlepší sociální hygienu a uvažuje takto: věda hromadí vedle sebe řadu poznatků, vynálezů, objevů a odhaluje zákony na jejich dně — avšak není v možnostech vědy, aby postřehla absolutní řád bytí: poslední příčiny existence, účel dění a podstatu života. To by nebylo nevědecké; nevědecký jest bojovný požadavek nevěry v jakoukoli možnost jiných cest poznání. Jestliže tedy nemůžeme poznati skutečné podstaty věcí, které vypadají vždy jinak, podle místa, odkud a podle představ, jak se na ně díváme, jestliže tedy „každý má svou pravdu“, je nesmyslem bít se o různé lidské pravdy a zbývá nám jako nejvyšší hodnota sám lidský život a člověk. O pravdu Boží jsme se prali, o pravdy lidské se můžeme dohodnouti. Odtud pak plyne jako samozřejmý požadavek organisace života snášlivost, humanita a jakási obecná slušnost a mravnost lidí, skrytých pod humanitním deštěníkem proti vpádu absolutna. Je to nejkulturnější forma evropské nevěry. Vzpouza proti Bohu? Kdepak. Jméno Bůh se vymaže ze slovníku, ale přijmou se ty principy t. zv. mravnosti, bez nichž podle všech zkušeností rozumu nemůžeme ve společnosti žiti a které jsou kategorickým imperativem ne už svědomí, ale společenské hygieny: humanity. Tak zachránil pozitivism příkazy: nezabiješ, nepokradeš, nebudeš činiti násilí druhému, budeš se slušně chovat ve společnosti... ne jako příkaz absolutního účelového nazírání na život, ale jako stanovy každého spolku, má-li vůbec se udržet pohromadě. Kdyby se člověk skládal z jiných vlastností, byly by přirozeně i stanovy spolku jinačí. Při tom ani vražda a zločin nejsou hříchem, nýbrž nemocí organismu, proto nikoli

trestem, ale separací jsou léčeny. Proto je-li vražda menší společenskou nebo osobní obtíž než jiná nemoc, je vražda v zájmu humanity dovolena: odtud obhajoba euthanasie.

Tento světový názor se nám předkládá jako teoretický základ moderní demokracie v odporu proti řádu staré společenské moci: správa proti vládě. Demokracie je správcem společenských sil, starý útvar mocenský byl vládcem a ovládal je.

Tento vědecký základ moderní demokracie je nám nepřijatelný; tento světový názor je vnitřně anarchický a proto je ohrožen i rozpadem vnějším.

Tímto světovým názorem, byť „kulturním“ nemůže žít žádný společenský řád, počítající s člověkem, jak jest. Nemůže jím žít ani demokracie.

Moderní demokracie je analytická, nesouc v sobě více prvků kritiky a analýzy starých společenských řádů, více rozkladu hodnot, jimiž žily státy a společnost před ní, než prvků stavby, konstrukce, synthesy. Moderní demokracie není demokracií syntetickou a nestačí proto na mimořádné situace státní.

Kdežto středověká filosofie i státní řád tíhl k pevné vazbě všech společenských sil a hodnot, novověká filosofie žila kritikou, analýsou a revolucí. Filosofie moderní rozložila strom života v chemické sloučeniny a prvky, moderní demokracie rozložila stát a společnost v soubor volně existujících tříd, zájmů a stran. Odtud vzpoury diktatur se všech stran: bolševická i fašistická.

Starý stát na první místo stavěl občanské povinnosti a z nich odvozoval práva občanská. Nejdříve bylo desatero povinností, pak práv. Nová filosofie a nový stát kodifikoval práva, a z nich odvozuje povinnosti.

Starý stát zahynul na zneužití řádu, na potlačení práv jednotlivců, novému hrozí smrt už vyžitím práv bez dbalosti společných povinností.

Filosofie a věda novověká rozkládá a rozráží prvky a atomy hmoty i duchovních soustav, rozbíjí vazbu hmoty i vazbu společenskou, jsouc velká právě v této analýze. Život je však velký syntesou, harmonií a službou svázaných prvků.

Demokracie analytická rozložila vazivo starého státu a přehodnotila práva volně pohyblivých částí, tříd, stavů, skupin, jednotlivců. Proto část, třída, stav, který v demokracii nabude moci, je tak náchylný zneužití moci k přebujelému využití jejímu, cítě v hlavě i údech převahu svých práv, nikoli povinností.

Nebezpečím demokracie je anarchie prvků společenských jako nebezpečím starého státu byl opak: potlačení nutně jejich svobody. Každá společnost však žije nejprve povinnostmi svých částí k celku a v druhé řadě právy těchto částí jakožto nutným základem účelné a trvalé jejich služby.

Ideál služby jest ideálem katolickým. Všichni jsme povinni službou: rodině, obci, národu a státu, Bohu. Nemyslím, že by revoluční dílo moderní filosofie bylo marné a bezúčelné. Bojujeme-li nyní proti anarchickému nebezpečí a pádu v chaos a nicotu, je jasno na druhé straně, že stavební hodnoty minulých řádů musely projít touto očištnou zkouškou, aby z nich byl otlučen nános lidských vad, zvyků a zneužití. V podstatě však ideál služby nadosobní, odůvodněný absolutní filosofií, zůstane ideálem a základem řádu společnosti každé. Středověký ideál služby (soustava lenní, feudální), posvěcený funkcí papežství, jenž jsa zástupcem Kristovým na zemi, vyjadřoval toto vladařské právo větou: *servus servorum Dei*, sluha sluhů Božích, tento vysoký ideál středověku časem zvětral ve formách, z nichž zbyla panská vláda až k zvlí monarchově a zmizel základ tohoto vladařského práva: povinnost sloužit. Panování ducha zvrhlo se v panování nad duchem, často v násilí na duchu.

Co pozitivního přineslo úsilí demokratické kritiky, totiž úctu k člověku a jeho svobodě i pojem zásadní rovnosti všech lidí a tedy i práv jejich, to nejen že není v odporu s křesťanským názorem světovým, ale je produktem jeho, poněvadž se objevuje jen v křesťanské oblasti kulturní.

Tyto hodnoty jako výsledky dlouhých bojů a omylů lidských zůstanou trvalým vlastnictvím člověka moderního; svoboda ovšem žije omezením a zde analytické filosofie moderní zklamou, poněvadž rozleptaly svou kritikou svobodu až k anarchičnosti. Nejzhooubnějším dokladem převahy této destruktivní analýzy a mravní rozkladnosti jest, že rozložily základní společenskou buňku, základní organism, který jest oporou mravní i sociální stability řádu společenského: rodinu.

Moderní demokracie uznala i zde a kodifikovala práva jedinců na úkor rodiny. Muž sám o sobě je stejně jako žena prvkem společensky neplodným. Teprve spojení obou je organismem, buňkou, základem života fyzického i mravního. Zde nejdříve musí se lámat egoism obou.

Zákonodárství v demokracii osvobodilo muže

od ženy a ženu od muže, oba společně pak od společné sociální i mravní vazby, rodiny a volná fluktuační těchto prvků ohrožuje v samých základech národy, které propadly tomuto osvobození. Rozvodové a rozlukové zákony co nejvolněji umožňují v demokraciích rozhodnutí a ničení rodin z důvodů nejlehkomyslnějších, podlamují fyziologickou sílu národa, ničí jeho populaci. Moderní demokracie cení více i nezávanost jednotlivců a nesnaží se proto připoutat jednotlivce k rodině. Více je právo než sociální a mravní povinnost. Zde jsou kořeny rozkladnosti moderních demokracií. Jsou analytické. Rodina je základem mravního i mocenského života národa a každý systém společenský, který ničí rodinu, či usnadňuje rozklad její, je systémem národu nebezpečným. Podlamuje národní síly, místo co by je organisoval a umocňoval.

Druhým základním pilířem národní síly je výchova mládeže, škola. I zde moderní demokracie selhává. Moderní škola vštěpuje mládeži soubor poznatků, ale nedává jednotící pohled na život, nedává měřítko věcí a hodnot životních, poněvadž je v zásadě protináboženská, laická. Za svůj základ přesně v duchu racionalismu a analytických filosofii uvádí vědu, ale věda je prostředkem částečného poznání, nikoli návodem života a mravním kritériem. Věda může poučit, nemůže vychovávat. Výchova se může dít jen jednotícími příkazy světového názoru, náboženství, proto známe dosud mravnost jen náboženskou, nikoli vědeckou.

Sovětské Rusko pak, které v mnohém ohledu pilo svou teorii z těchto filosofii protikřesťanských, rozložilo rodinu plánovitě, ze školy činíc lhostejno, že marně — **agitační přípravku** společenského boje.

Není to však jen rodina a škola, kterou rozkládá analytická demokracie, jsou to i jiné občanské hodnoty, jimiž žije stát a každý řád. Každé diktatuře předcházely poměry, ne nepodobné občanské guerile, ne-li přímo občanská válka. Z demokratické anarchie vznikla diktatura Mussoliniho, z anarchie vytrhla Jugoslávii královská diktatura, nad stranickou rozervaností bdí faktický diktátor Polska Piłsudski.

Kdo může právem žádati na mužích, odpovědných za osud svých zemí, vlastí a národů, aby vyznávali demokracii, i když její ničivá síla ohrožuje zemi? Je pravda, že poměry u nás, v Československu, nejsou zlé a demokracie dosud funguje poměrně dobře; uvedl jsem již živoucí kořeny její v současné

generaci. Ze by však současný parlamentarismus mohl působit strhujícím dojmem na mládež, nebo alespoň se vnucoval rozumu jako reprezentace národních sil, kdo by to tvrdil?

A je to už v době, kdy v čele státu stojí ideolog a úctyhodný bojovník demokracie a kdy všichni vůdcové stran a všichni mocní lidé republiky děkují za své kariéry životní demokracii. Jak bude, až tato vrstva vůdcovská, která je zatím autoritou naší demokracii, odejde?

Chci zde užiti jediného citátu polského listu o našich českých poměrech, když jsme se nemohli dohodnout o nástupci Švehlově. Dojem, který to činilo venku, líčí krakovský „Ilustrowany Kurier Codzienny“ dne 8. února 1929 takto:

„Parlamentarismus v Československu již delší dobu prodělává těžkou, nyní po válce všeobecnou nemoc. Bylo by možno říci o něm slovy básníkovými: „a na to umírá, že umřít nemůže.“ Je světlem, které nesvítí, teplem, které nehřeje, jest pohybem na jednom místě, trvá pouhou silou setrvačnosti, celou svou „aktivnost“ vyčerpává navazováním tenké a stále se trhající nitě spolupráce osmi t. zv. koalicičních stran. Momenty, které spojují ty strany, nejsou četnější, než jejich rozpory, pročez státotvorná práce sněmu ve svém úhrnu rovná se téměř nule. Stav věcí v Československu svědčí, že parlamentní forma ve svém příliš přímočarém pojetí se přežila, že demokracie je prázdnou formulkou, která vede k rozpoutání instinktů masy, rozdělené na různé strany, jejichž „program“ tlumí smysl pro „salus rei publicae“, což konec konců musí vésti k anarchii. Jest zřejmé, že demokracie bez silných individualit jest kolotání demagogických frází v prázdnotě, na nebezpečném pomezí ochlokracie.“

Tento polský náčrt našich poměrů je kariaturou, kreslenou tužkou, která myslila i na poměry polské, ale nelze popřít, že v hyperbole jsou tu zachycena nebezpečí, která, nejsou-li dnes, mohou před našima očima vyvstati zítra.

Nejde mi o to, abych jakýmikoli náznaky vyvolával představu o možnosti diktatury u nás, poněvadž nevidím žádných jejích předpokladů, tím méně aktivního nositele. Současná generace nenapila se ještě svobody dosyta a to je bezpečná hráz proti přívalům diktátorských sklonů. Avšak o to nejde jde o otázku jinou.

Jest dnešní forma a dnešní ideová náplň

demokracie nejlepším organisátorem národních sil? Umožňuje nejlépe vnitřní, mravní i mocenskou expansi československou ve svém vlastním státě? Zabezpečuje nejlépe základy a vnitřní podmínky samostatnosti? Jest schopna mobilisovati všechny mohutnosti české povahy a stlačit na nejmenší míru všechny kazy její? Žijeme stále a několik generací po nás bude ještě žiti přednostně úkolu, zabezpečit podmínky trvalé existence republiky v duších československého lidu, vyvolat a organisovat v maximum účinnosti státotvorné prvky a státotvorné hodnoty českého občana, poněvadž úkol československé politiky v Evropě musí býti větší, než zachovat na živu svůj stát a poněvadž je prostým zákonem přírody i morálky — pro jednotlivce i národy — že upadá, kdo vnitřně neroste. Udržet samostatnost nebylo ostatně u nás nikdy lehčí, než jí dobýti.

To, co jsem předvedl o ideových základech moderní demokracie, bylo už odpovědí na otázky, nyní položené: analytická demokracie moderní na tyto úkoly nestačí.

Filosofická analýsa nemůže býti inspirací duchovního řádu a konstrukce. kult hodnot revolučních nemůže býti pevným cementem stavby státní nikde, tím méně v zemi, kde prvky slovanské anarchie musely býti tolikrát násilím zdolávány ideami i mocí latinského západu.

A přece věřím v životní účinnost i národní a státní prospěšnost demokracie české, neboť jí vejde vědomí a síla samostatnosti v krev celého národa, může mobilisovati aktivitu všech jeho částí, stvoří sebevědomí svobodných lidí a může vzbuditi naléhavý pocit odpovědnosti za věc společnou v každém jedinci z desíti milionů Čechů a Slováků.

Že také expanse katolická může jíti za maximum trvalého úspěchu jedině touto cestou, jsem již zdůraznil.

Demokracie, má-li býti schopna silného života a býti pevným řádem, neohrožovaným anarchií, potřebuje, jako žádný systém jiný, *silných osobností vůdcovských, mravní vyspělost lidu a silné vědomí společných povinností u všeho občanstva.*

Tyto cnosti však, ať individuální (vůdcovské), nebo kolektivní, nijak nejsou vzbuzovány ani posilovány analytickými principy filosofii, které jsou historickým základem moderních demokracií.

Že všeho, co uvedeno, plyne pro ty, kdož demokracii považují za daného kulturního stavu za nejlepší formu vládní, sám sebou *požadavek vnitřní reformy demokracie analytické v synthetickou, demokracie mechanické v organickou, humanitní v demokracii křesťanskou.*
(Příště část další.)

Projev zástupce Sv. Otce v ČSR. k československému kleru.

Při slavnosti instalace nového kanovníka u sv. Víta dra Otakara Ševce, jež konala se v pondělí velikonoční, přečetl Msgr. Ritter tento projev pana nuncia J. E. Msgra Ciriaci-ho:

„Mám z toho velkou radost, že do metropolitní kapituly pražské byl zvolen muž, který v duchovních i hmotných záležitostech tak účinně pracoval, a tím bližším byl lidu tomuto, čím nižší byl stupeň jeho církevní hodnosti. To jest též přední povinností všech duchovních, všech, pravím, ať jest jejich hodnost jakákoliv, aby se totiž s lidem sblížili, jeho potřeby poznali a mravní i hmotnou pomocí mu přispěli. Toho si především zaslouží ušlechtilý lid této republiky, jehož vynikající ctnostem především jeho pracovitostí a obětavostí se denně obdivují, pročť též jest povinností veškerého duchovenstva s nemenší pracovitostí a obětavostí jemu sloužiti.

Blahopřeji proto zároveň J. E. p. proboštu

Msgru Frindovi, jehož štědrost vůči chudíně všem jest známá, J. E. p. děkanu Msgru Sedláčkovi, který co bývalý farář, tak vynikajícím způsobem zastupuje duchovní správu v kapitule J. E. p. arcijáhnou Msgru Podlahovi, který o vzdělání lidu zvláště u příležitosti oslav svatováclavského milénia s takovým zápalem se přičiňuje, jakož i všem ostatním této slavné kapituly členům, kteří všemožnou snahou o dobro lidu se přičiňují. Bůh všem žehnej!“

Je nutno čísti velmi pozorně všechna slova, abychom viděli, že jde o projev zcela mimořádného významu, že jde o výzvu k československému kněžstvu, jakým způsobem, jakou metodou a v kterých oborech činnosti má především se dáti na výboj duchovní v našem národě.

Arcibiskup nuncius Ciriaci pronesl svůj vzkaz u příležitosti slavnostní, ve chvíli instalace jednoho z kanovníků slavné metropolitní kapituly svatovítské. Platil tedy v prvé řadě vysokým

hodnostářům církevním u nás a nyní změ-
me obsah této vysoké výzvy: ať je hodnost
všech duchovních jakákoli, jest přední po-
vinností všech, aby se s lidem sblížili a jeho po-
třeby poznali... Je to apoštolská výzva, ve kte-
ré můžeme viděti demokratického ducha, zá-
stupce Sv. Otce u nás, ale která jest vlastně
oživením slov evangelia o apoštolském poslání
kněžstva... ať hodnost jeho jest jakákoli.

Nebylo nám ničeho více třeba v naší zemi,
než této výzvy s nejvyšších církevních míst,
výzvy, která jakoby zhušťovala do krátkých, di-
plomaticky umírněných, otcovsky naléhavých a
autoritativně rozkazujících slov sám smysl slav-
ného pontifikátu Svatého Otce Pia XI.: Hle-
dejte, co bylo ztraceno; jdouce, učte; vedte
svůj lid!

Vzpomínáme, co nesmírných škod způsobilo
za staré monarchie odcizení vysokého kleru od
zástupů věřících v této zemi tak tvrdé od dáv-
ných dob, která je však naší vlasti, které slou-
žíme svým životem a jejíž osud chceme znovu
vřaditi v světové poslání církve katolické, spa-
trující v této jednotě služby nejdokonalejší
zajištění mravních a tím i mocensky existenč-
ních základů naší republiky.

Apoštolský nuncius Pietro Ciriaci pronulvil
nám ze srdce, vyslovil v pravý čas, co mělo býti
za projev, který je nám autoritativním hlasem,
za projev, který je nám autoritativním hlasem,
tak dokonale souzvučně znějícím s tím, co jsme
slyšeli a četli z projevů Sv. Otce Pia XI. za
dobu jeho pontifikátu.

Kolik českých kněží nejnižších stupňů cír-
kevních, kaplanů a farářů v minulých třech,
čtyřech desetiletích postrádalo bolestně otcov-

ského vedení vysokými představenými v bojích
o duše ve farnostech. Kolik z nich bylo rozlo-
meno mezi láskou k lidu a zemi a mezi příkazy
nadřízených představených, kteří lidu neroz-
uměli ani řeči ani duchem ani potřebami? Ni-
kdy by nemohlo dojíti k tak tragickým koncům
t. zv. reformního hnutí kněžského pro církev
i českou zem, kdyby drobný klerus nebyl stál
přečasto opuštěn ve svém zápase o duše sobě
svěřené i o duši svou!

Církev československá i velké odpady k bez-
věří žalují o vinách minulých a jsou svědkem
vin v českém katolicismu samém, nejen svěd-
kem útočného náporu ateismu na církev kato-
lickou.

Proto je tím větší radost naše, že zástupce
Sv. Otce v naší zemi providenciální radou uká-
zal na jedno z bolavých míst našich poměrů
a současně naznačil s prozíravostí, jakým smě-
rem má hlavní pastorační práce směřovati. Je to
obsaženo v druhé části proslovu, kde nuncius
vyzvedá zásluhy tří světicích biskupů kapituly
v obory charity, duchovní správy a nábožen-
ského vzdělání lidového v souhlase s duchem
tohoto národa.

Apoštolský nuncius Pietro Ciriaci projevil zde
pronikavý postřeh o našich potřebách a zname-
nitou znalost poměrů v zemi. I to, i to je vzác-
ná pro nás věc a prosíme, aby nebylo vykládáno
jako nemístné hodnocení předchůdců jeho
u nás, když řekneme, že projev takové znalosti
potřeb náboženských, a takové pochopení pro
zvláštnosti této země jsme dosud z úst apoštol-
ského zástupce v Československu neslyšeli.

Náš dík, naše radost a naše úcta k zástupci
Sv. Otce nunciovi Ciriacimu je proto tím ne-
omezenější. — dr. jd.

Dr. Marco Weirich:

Chvála katolické kultury: pilná ruka mnichů z Monte Cassina.

V Římě, 22. března.

Je v povaze moderní doby mysliti na přítom-
nost a zapomínati na minulost. Nehledě k to-
mu, že je to lehkomyšlná nevděčnost k veledí-
lům minulých století, je to s vědeckého stano-
viska nedostatek nezákladnější podstaty pro
jakýkoli posudek, t. j. úplného ovládní toho,
co se chce posuzovati. Tento vědecký nedostatek
se projevuje zvláště, když moderní člověk,
i „vzdělaný“ mluví a píše o katolické církvi.
Snad je to jedna z nejsilnějších stránek, s pře-
vahou katolické apologie, že ono nezná jenom

sebe, ale také svého odpůrce, a to všechny a
důkladně.

Můžeme říci, že by to bylo největším vítěz-
stvím katolické apologie, kdyby každý vzdělanec
byl vědeckým, t. j. *ovládal* aspoň ve svém od-
boru a ve filosofii všechny vědomosti. V tom
je úloha toho, co znamená kulturní práce kato-
líků: rozšíření katolickou apologií a tím *celou*
vědu na všech polích. —

Četná dnešní výročí jsou nejlepšími okol-
nostmi, aby se odpomáhalo aspoň částečně ně-

znalosti veleděl minulosti. 1400. výročí založení nejstaršího kláštera Východu, Monte-Cassino, připomíná kulturní dílo, jež mělo by zajímat každého vzdělance, je to zachování starých římských a jiných spisovatelů.

Starodávný benediktinský klášter má t. zv. „sola di biblioteca“, která chová 20.000 svazků, mezi nimiž většina je sbírkou prvotisků. Archiv se nachází v dolním patře. V první síni se chovají všechny dokumenty od XIV. století až podnes, které se týkají kostelů a statků diecése cassinské; ve výkladních skříních jsou vyloženy nejzajímavější listiny. V druhé síni se nacházejí největší poklady opatství: 40.000 pergamenů a 800 kodexů dobře seřazených podle látky. Potom následují nesčetné síně se soukromou knihovnou, čítající 80.000 svazků.

Na mou prosbu knihovník P. Mauro Inguanez O. S. B. z Molty hledal s největší ochotou onen životopis o Sv. Václavu sepsaný benediktinským mnichem Vavřincem z Ostic: náhodou jeho dílo bylo vyloženo ve výkladní skříní; bohužel není to původní rukopis, nýbrž kopie. Mnich Vavřinec žil v XI. století, jež jest zlatou dobou literárního vývoje opatství Montecassinského. P. Inguanez rád tento rukopis ukáže československým poutníkům.

Zajímavá je knížka, kterou napsal P. Inguanez o zásluze benediktinů Monte-Cassina pro zachování děl starořímských spisovatelů.

Přepsání nejenom svatých, ale také světských děl ze starověku, zdá se velmi pokornou prací, ale co pilná ruka často anonymního pisatele sepsala v tichém „scriptoriu“ na Montě-Cassině, bylo jedním z nejdůležitějších předpokladů vzdělanosti středověku a moderní doby. Tento druh práce byl praktickým uskutečněním slov sv. Benedikta, který na začátek hlavy 48 své řehole „De opera manuum cotidiana“ napsal, že „zahálka jest nepřítelem duše a proto se mají mniši v určitých hodinách zabývat ruční prací a v jiných hodinách svatou četbou“ Práce byla velmi namáhavou: jeden pisatel upozornil v 5. kodexu: „Tria digita scribunt, sed totum corpus laborat.“ „Tři prsty píšou, ale celé tělo pracuje.“

Ze spisku dp. P. Inguaneza je záhodno uváděti nejvýznačnější starořímská díla, jež byla nám zachována v těchto kodexech.

Kodex kodexů, a to všech jiných existujících kodexů je z Monte-Cassina a pochází z doby

opata Desideria, pozdějšího papeže Viktoria III. z druhé poloviny desátého století. V něm bylo zachováno aspoň částečně dílo Varrone-a „De lingua latina“, které jest nejstarším spiskem o latinské mluvnici, jež nám bylo vůbec zachováno. Několik starších zlomků toho díla se nalézá také v pařížském kodexu 7530 z konce VIII. století, jsou však také cassinského původu.

Dílo neznámých mnichů cassinských z XII. století nám zachovalo I.—V. knihu „Historiae“ a XI.—XVI. knihu „Annales“ římského spisovatele Tacita. Bez těchto pramenů neznali bychom tato tak významná díla Tacitova. Stejný kodex je také jediným pramenem nejznámějšího díla Apuleia „Metamorfose anebo zlatý osel“ a „Florida“ Jiný kodex z VIII. století obsahuje pojednání Servia „De metris Horatianis“ Tomu kodexu vděčíme také za tragedii „Thyestes“ od L. Varia.

Zvláště důležité jsou některé kodexy z XI. a XII. století, které přepsaly řeč Cicerona „Pro Cluentio“, a nejlepší znění známého „Somnium Scipionis“ v De Republica. Jiná význačná díla jsou dialogy Senecovy, „Philippicae“ od Arpinata, „Fasti“ od Ovidia, „De legibus“, „De natura deorum“ a „De divinatione“ od Cicera.

Ovšem uváděl jsem jen několik z nejzajímavějších děl, za něž vděčíme mnichům z Monte-Cassina. Stejně byla nám zachována důležitá pojednání křesťanských spisovatelů z prvních století a ze středověku.

Dnes této práce přepsání není více třeba: ale tím není působnost katolické kultury ani v nejménším skončena. Čeká ji mezi jinými nesčetnými úkoly práce, která se v přeneseném smyslu velice podobá přepsání starověkých kulturních děl: Je to záchrana filosofie, je to záchrana víry v rozum. To, co se obvykle nazývá filosofií, není už filosofii: odtud i to opovržení královny věd se strany dnešního lidstva. Filosofie není sečtělou všemožných děl, čímž se stává vlastně obyčejným eklekticismem, filosofie je důkladným přemýšlením často jediné větičky, k čemuž však moderní člověk nemá chuti, ani vytrvalosti. Nepřehánáme, když řekneme, že tento způsob práce se nalézá jen v katolické filosofii. V dnešním chaosu vědy, která zná všecko, jenom ne soulad ohromné spousty dnešních vědomostí, je to katolická filosofie, jež pozdějším stoletím zachová neposkrvněnu tuto královnu věd, aby potom zralejší časy a mysl vytvořily novou a to kolektivní „Summu“ pro moderní vědu.

Delegátština.

Jednání o odpravu legionářů do vlasti.

*Zápis z druhé plenární schůze II. vojenského sjezdu internovaných s delegáty z vlasti
ve Vladivostoku 16. srpna 1919.*

Přítomní členové delegace: David, Janík, Blanda, Hálek, 51 delegátů, 3 důvěrníci 4. pl., podpl. Bláha a několik bratří ze stráže.

Br. Janík konstatuje veliký nepořádek a pravi. Ale to nejde, to je hotový babylon. Musím to vyšetřit. Heslo, které zabilo prokleté Rakousko bylo „rozděl a panuj!“ A heslo toto táhne se jako přízrak v našich dějinách. *Když se jednalo o to porazit Čechy, když skutečně byli poraženi, byli vždy rozděleni na tábory.* Ze všech našich stížností a celé té úžasné krise, kterou prožívá celé naše vojsko a která začíná v prosinci 1918, jest viděti osudné uplatnění zásady: rozděl a panuj. Naproti tomu všemu usilovalo naše revoluční hnutí od začátku o svornost. Jen v té naší svornosti, neprodajnosti a bratrském sdružení nalézali jsme své síly k tomu, co překvapilo celý svět. V přímém vyrovnávání se stranických a stranicko-politických šarvátek, jen v tom byla naše síla a chuť, v tom bylo naše odhodlání k nejvyšším úkolům. A právě do této doby vzájemného porozumění spadají nejslavnější naše činy. Nevěřím, že by toto všechno mohlo býti zvráceno, že bychom prostě nenašli z tohoto hrozného stavu východisko. Je to pouto, které, dej Bůh, aby nás vázalo dlouhá léta. Je to vůdce náš, tatíček Masaryk. — Sami se na něho odvoláváte, sami voláte, kdyby zde byl Masaryk, nebylo by tu té krise. Není dnes jediného člověka, který v revolučním hnutí rozuměl nám. Je to náš vůdce veliký.

Věřte upřímně, naši zlatí, když jsme přišli od vás k němu, snad nám bylo více hořko v srdci než je vám dnes, když sedíte zde. Když jsme mu řekli, v jakých poměrech žije zase armáda na Sibíři, odpověděl kývnutím hlavy: „Stále a stále na ty hochy zlaté myslím. Přemýšlím, koho bych tam poslal. Hned bych tam jel s vámi.“

Jestliže se naň odvoláváte (nechci se demagogicky naň odvolat), je nutno, aby víra, kterou chováte k hlavě našeho státu, aby tato nebyla ihned následujícími výroky třeba jen dost málo zeslabena.

Bolí mě, když mám slyšet, že jste něco jiného očekávali, když z pozdravu Masaryka projevujete třeba jen stín nedůvěry. Zdá se mi, jako by to vycházelo z nalomené duše. Vy jste očekávali

příkaz, jako byste ho neznali. My vás chceme mít doma. A sám řekl: Já jsem se rozhodl a chci, je to přání jeho a celého národa, přání vlády. Kdybychom my měli ten těžký úkol začít se zárodkem nedůvěry u vás, kteří jste představiteli vojska, kdybychom měli se s tou nedůvěrou v nějakých variacích setkat ve vojsku, jak se mi zdá, byla by ta velká radost zkálena tím vědomím, že se nám to velké dílo, které máme před sebou, snad ani nepodaří. Bojím se, abychom nebyli zbaveni možnosti provést to, co každý z nás toužebně očekává, pokud možno rychle, účelně a plánovitě evakuovati domů.

Po referátu br. Jáši bylo konstatováno br. Kučerou, že zde byla vlastně nejlepší snaha a vůle odstraniti, co dle vašeho názoru překáželo a bylo příčinou vlnění mezi vojskem. To jste přišli s nejlepší vůlí, vy jste chtěli získat dohodu. Dohoda nebyla dodržena a mám-li vůbec hledati vinu, zdá se mi, že leží na obou stranách a my nevíme, která z těch misek půjde dolů a která vzhůru. Vy, jako vojáci, musíte přiznat, že jako vojáci jste při nejmenším udělali chybný krok, že jste zahájili demonstraci. Co to mohlo mít za následky! Pět let se rveme a najednou si začneme nerozumět. Kde vina? Já, kdybych chtěl býti osobním, mohl bych již nyní říci své stanovisko, ale já ho neřeknu, neřeknu, poněvadž by se mohlo říci, že jsem stranický. V té věci se rozhodnem a já kdybych měl rozhodovati proti té velké lásce, kterou máme ke každému čl. člověku, přesvědčíme-li se, že vina je zde, budu natolik spravedlivým, že řeknu ano. Jsem dalek toho, abych se nechal odvrátit, velice přísně a spravedlivě posuzovat příčiny tohoto konfliktu.

Snahou naší bude vrátiti se k tomu všemu původnímu, abychom dosáhli toho, co v posledních slovech vašeho prohlášení je obsaženo, t. j. armádu silnou a zdravou, jako byla ve svých začátcích, v době největšího rozvoje. Takovou armádu chce mít národ doma. Jsem přesvědčen, že po hořkostech dnů, které prožíváte zde, že se přece povznesete nad to osobní a že jste na konec velcí, že konec konců národ náš, t. j.

čsl. republika bude vám vším, a to osobní nebude ničím. Jste na tolik velcí, že nebudete osobně malicherní, kdybychom měli být osobní, tu k čemu jsme přivedli druhé, to by se zvrátilo, to by nám zmizelo s očí.

Polemisoval nebudu, ale pokud se týče našich poměrů doma, chci uvést ještě jedno. Vás nemůže nikdo štvát proti čsl. dělnictvu. To jsou zbytečné obavy. Čsl. dělnictvo našlo sebe samo. Naši soudruzi a bratři tvoří převážnou většinu národa. Z výsledků voleb došlo k rekonstrukci kabinetu. Český národ neakceptoval zásad přinesených čsl. lidmi z Ruska. On příliš miluje svou republiku a svoji vybojovanou svobodu. Není pravda, že by byla v rukou světského kapitálu. Bylo by bolesné slyšet to od vás. Jest přece rozdíl ohromný, co chci a jak si to vymáháme. K čemu krev, k čemu pálení a zabíjení, když silou své vůle a když cestou zákonnou, pouhým zvednutím ruky mohu dosáhnouti všeho toho, k čemu duše má tíhne. Já chápu ten život, který jste v poslední době prožívali pod stálým vlnobitím zmatených ideí, které snad kdysi budeme filosoficky rozebírat, možnost realizovat je v praxi, vzbuzuje však hrůzu u každého člověka. My se musíme sami starati o sebe a o to, co je nám nejbližší. Mně se zdá, že právě nejlepší hlavy, kterých je doma nedostatek (pracovníků s rozhledem), mnoho je mezi vámi. Vaše touha domů vyvolala u vás nervositu a přecitlivělost, jež se z toho dostavila, podmiňuje krizi, do které jsme se dostali. To proudění duchů zde je právě to vzájemné tření. Nervosita a touha domů, to všechno zde dalo podmínky, že právě vy, kteří tvořili jste jako agitátoři s námi společně dílo, sedíte zde, domnívající se, že jste arestováni. Příčiny musí se hledat, a musíte najít tu správnou cestu, abychom se mohli radostněji podívatí druh druhu v oči, abychom mohli říci „bratře“ že by to nebyla prázdná fráze. K tomu chceme pracovat. Vy, jako organizace, musíte mít disciplinu, aby nastal stav, kolik hlav, tolik smyslů. Ještě musí zde být něco, čemu se podrobují. Zjistíme-li zde přestupky základních pravidel organizačních, tu správně rozhodnem. Kdybych já tu byl a udělal chybu, přijal bych za ni trest. Tímto směrem se ponese všechna snaha v rozboru této komplikované věci. Najítí takové východisko, které by bylo nadějí toho, co vy od nás jako reprezentantů chcete — spravedlnost.

To řekl bratr Krejčí a já končím jeho slovy.

Br. David se ptá, došel-li sem vojsku telegram, poslaný dr. Patejdlem a delegací OČSNR., byl-li podán vojsku telegram poslaný z tábora na 1. Máje posl. Johanisem.

Delegáti: Né! Kromě toho si stěžují na cenzuru dopisů, docházejících z Ameriky nebo z vlasti.

Kosina se ptá, byl-li z vlasti poslán telegram o složení misse do Sibíře.

Br. David odpovídá, že nebyl. Vykládá o osudu delegace OČSNR. ze Sibíře. Vyslání byli dne 10. prosince 1918 a přijeli 19. března do Nepole, kde byli zadrženi. Odtud jeli přes Řím do Prahy. Cesta měla samé obtíže a překážky nesmírné. V čele s drem Patejdlem (dnes náměstek Plzně — r. 1919!) odebrali se k Masarykovi, a vložili mu situaci armády v Sibíři. Dáno mu memorandum. Masaryk odpověděl (skoro doslovně): Já nemohu celé noci spát. pomyslí-li, že tam v Sibíři je 54.000 československých lidí. Navštívil ministra N. O. Klofáče a ten řekl: Armáda nemá více místa v Rusku. My jsme žádali a působili na spojence, aby pomohli. Radili jsme mu, aby do té doby, než budou vysláni lodí, byla poslána do Sibíře delegace. Navrhujeme Masarykovi básníka Machara. Masaryk sám jmenoval později Modráčka (Špatného). Machar se vymluvil na nemoc, ale snad proto nejel, že jeho strana národní demokracie je stále v opozici proti vládě (?). F. V. Krejčí jede jako zástupce vlády, agrární strana vysílá spisovatele Hilberta, výkonný výbor soc. demokratické strany vysílá br. Janíka, který se mnou (Davidem) je též vyslán vládou.

Dne 16. dubna byli jsme voláni do schůze ministerské rady. Všichni ministři, až na Hrubana, Beneše, Kramáře (poslední dva byli na mírové konferenci — (Hruban nebyl asi zván, p. red.) byli přítomni.

Schůzi předsedal ministr Švehla. Podrobně jsme vložili situaci. Otevřeně jsme řekli, že Štefánik přišel do Ruska s názory západoevropskými a proto ztroskotat. Musíme pracovat, aby armáda byla co nejdříve odpravena ze Sibíře.

Ministerská rada se usnesla, že vojsko se musí odpravit domů. Hned určena dvoučlenná deputace do Paříže k Benešovi a Kramářovi, která je měla o tom přesvědčit. Do Paříže poslán dr. Patejdl a Maxa. Národ sám (ženy, matky, sestry, příbuzné) se shromažďoval a žádal vás domů. Byly vznášeny na schůzi resoluce se žádostí odpravy domů. Resoluce stavěly na tomto: Vojsko bylo formované za účelem osvobození vlasti a nyní nemá již v Rusku co dělat. I kdyby měla zůstat armáda neutrální, již pouhá přítomnost je nepřijatelná. Vláda sama poslala podrobnou zprávu Kramářovi.

David a Janík v delegaci ruské informovali Beneše a Kramáře. Beneš je názoru jako my

a je pro to, aby armáda co nejdříve byla odpravena domů. Dosud bránily tomu překážky poľní dopravy.

Nezapomínejte, že jsme dosud neměli svých hranic.

Jednáno s Japonskem o lodi. Vyložil obtíže, které se vyskytly na mírové konferenci. Neslibuje, poukazuje na těžkou situaci. David míní, že se bude armáda odpravovat vzhledem k dopravním prostředkům. Je možná, že poslední oddíly mohou být odpraveny až za rok. Kramář to myslel nejlépe. Mluvil s takovým nadšením o Rusku, že byla jeho upřímnost zřejmou. Prohlásil, že je odchylného názoru, než jeho kolegové ve vládě a praví, že nejkratší přece jen by bylo, kdyby čsl. armáda v Rusku zůstala, kdyby prošla Ruskem a táhla do Moskvy a odtud přes velké Rusko. My mu musíme pomoci, tomu nešťastnému Rusku, největšímu slovanskému státu. V národě je málo lidí, kteří by s tímto názorem dra Kramáře souhlasili. I sami sociální demokraté až na malou skupinu žádají, aby byla armáda odpravena domů. Do Nového roku nebudeme doma. Mnozí zde musí být ještě rok, taková je situace. Vaše evakuační komise má právo lodi najímati i kupovati.

Delegáti se táží na složení ministerstva. To oznámeno. Výsledky voleb do obcí ukázaly, že největší stranou jsou socialisté a soc. demokraté. Modráček spíše věci uškodil. Nár. demokraté stojí v opozici proti vládě. Volby v německých územích dopadly dobře.

Dále vykládá o poměrech doma. Drahot a hlad, nouze úžasná. Byl naprostý nedostatek zbraní po osvobození z rakouského jařma. Tak v den převratu bylo v celé republice jen 8.000 pušek. Ve válce na Těšínsku a Slovensku bylo 10.000 pušek a několik baterií.

Janík rozhovořil se o otázce zemědělské.

Při konfiskaci velkostatků ponecháno 150 ha orné půdy a 100 ha luk a lesů. Vše ostatní bylo vyvlastněno státem. Nyní se bude řešiti, co se za-

bavenou zemí. Jsou dva názory. Jeden chce rozdělit půdu do pachtu a během doby bude mít ten, kdo nemá půdu, možnost zemí vykoupiti. Druhý chce spravovat pozemky družstvy. V každé vsi by bylo družstvo. Do těchto družstev se dají zapsat bezzemci a ti budou mít právo na obdělávání půdy. Kromě bezzemků mohou též lidé, mající méně než 5 korců, býti přijati do družstva.

Sociální reformy. Byla zavedena 8hodinná doba pracovní, pronikavá reforma nemocničního a úrazového pojištění, starobní a invalidní reformy, které stály v Rusku tolik krve, tolik potíží, u nás se provádějí hladce zvednutím ruky.

V presidenta Masaryka je všeobecná důvěra. Celý národ nezná nic jiného než pracovat. Každý radikalism je jím odmítán. Když Masaryk přijížděl do Čech, 3 hodiny se zvonilo v celé republice na všechny zvony. Na legionáře národ nezapomíná (usneseno již, že jenom legionáři mohou si bez výjimky půdu koupiti). Na legionáře se doma hledí jako na světce. Vy zase, ale na národ buďte připraveni. I u nás doma byla demoralisace úžasně poměry při odchodu z italské fronty. Italové nezvítězili na Piavě. To je lživá zpráva. Vojsko rakouské se rozvalilo a Italové zůstali těmi vojáky, jak jsme se je naučili znát. Neidealizujte národ doma, abyste nebyli zklamáni. Dělnictvo a úřednictvo bylo ve strašné bídě.

Delegáti dávají různé otázky, vztahující se k poměrům doma a členové delegace odpovídají. Br. Kučera mluví o telegramech, nás docházejících. Ty, které se týkaly našich povinností, došly všechny, ty, které mluví střízlivěji nebo mluví snad o našich právech, nedošly. Buďte připraveni, že B. Pavlů řekne, že některé nedošly.

Předseda děkuje a loučí se s delegací. Janík v závěru přeje si, aby těch bolestí bylo mezi námi co nejméně.

Co život dal.

B á s n í k O t o k a r B ř e z i n a z e m ě l.

Duše nevýslovně jemná a krásná, toť česká duše básníka Březiny, kterého odvolala Prozřetelnost v minulých dnech. Velký básník, jehož dílo jest obestřeno vzněšenem, jímž byl zahalován celý jeho život. Zemřel a mezi mno-

hými přišlo ho doprovoditi na cestě poslední přes dvacet kněží. Kněžství vzdalo hold tomu, který rozsával svým dílem krásu po všech stezkách a po všech nivách národního bytí. Byl stavitel chrámu, a to ne proto, že tak nazval jednu ze svých sbírek. Byl jím v hlubokém smyslu jako básník veliké lásky. A není divu, že jako nadšenec lásky měl v úctě kněze, kteří rozdávají z pokladnice lásky. Láska dodává jeho dílu

posvěcení a činí z něho modlitbu, v níž se roz-
hovořívá celá duše, rozplakává i rozradostňuje,
chvěje bázni i jasnou nadějí. Láska vzpíná jeho
ruce a prosvětluje je tichou a mlčelivou horouc-
ností. Vpravdě byly jeho básnické zážitky a tvo-
ření „chvílemi slávy“ a tajemství mu odhalovalo
část svého srdce, jehož tep poslouchal v rozjí-
mání. Jen u málo básníků je tak zářivou har-
monie díla a života. Celý život byl básní, z níž
se něco přelévalo do formy, která zůstává, i když
odchází básník, největší básník český. — Jk.

M a r š á l F o c h m r t e v.

Byl velikým křesťanem a velikým vojákem,
což tak skvěle harmonisuje, neboť křesťan v du-
chovním smyslu jest povýšen na vojína Kristo-
va. Byl velikým vojákem a proto v hrozné chvíli
svých dějin ho volá Francie. Francie laická,
v čelo spojeneckých armád. „Jsem katolík,“ dí
Clémenceauovi, který tehdy řídí osudy Francie,
a který často ve své kariéře ukázal katolíkům
málo uznání. Ale tentokrát Clémenceau musil
zavolat Foche. Bůh různě vyjevuje lidem svoji
moc a tento čin Clémenceauův jest po té strán-
ce nad jiné výmluvný.

Foch byl dělostřeleckým důstojníkem, pro-
fessorem na nejvyšším vojenském učelišti fran-
couzském, velitelem pluku, sboru a konečně ve-
litelem všech spojeneckých armád. Muž, který
vyznával každodenně jednotu ve svém kředu,
který častokrát rozjímal její nadpřirozenou
sílu, byl jistě nejvhodnějším státi se hlavou ve-
líkého tělesa. dáti mu jednu myšlenku, jednu
krev, abych tak řekl a soustřediti všechno jeho
dění ke konečnému cíli. Bylo mnoho řečeno
o genialitě, s jakou to provedl, ale málokde bylo
zdůrazněno nadpřirozené posvěcení té geniality.
A přece jest v tom mnoho krásy a vznešenosti.
Musilo býti krásné podívání na modlíciho se
Foche, jehož pokora byla všemi obdivována jako
jeho energie. U velikých lidí září pokora jako
hvězda.

Foch zvítězil v ohromném zápasu a byl od-
volán nyní nejvyšším velitelem všech lidí. Na
nejvyšším hřebenu dějinné vlny, ve které se vy-
bily filosofické i hmotné síly devatenáctého sto-
letí, a která padá odlivem v budoucno námi ne-
postřehnutelné, stojí jako napjatý zjev, jak ráz-
nými pohyby ruky črtá nové hranice a novou
mapu Evropy. Mapu hmotnou i duchovní. Mar-
šál, zvítězivší v čele několika armád proti pýše

protestantského ducha germánského, byl ka-
tolík.

Celá Francie, ať věřící či nevěřící, se přišla
rozloučiti s mužem, který ji v nejtěžší chvíli
zachránil a s ní přišel i celý svět; i jeho ne-
přátelé ve světovém zápasu byli nuceni uznati
jeho velikost. Odpočívá vedle Napoleona, jehož
obdivoval jako genia, kterého zdrtila jedině
pýcha.

Foch je vzorem a to netoliko vojáka. Jeho
láska k národu, jeho láska k Bohu, jeho pevné
přesvědčení, za něž se nikdy nehanbil, neváhaje
mu obětovati světskou slávu a popularitu, jeho
energie, toť vlastnosti, nad kterými jest nutno se
zamysleti, ať již naše povolání jest jakékoliv.
Český národ, náš stát musí vzpomínati na Foche
jako na jednoho z těch, kteří mají největší zá-
sluhu o jeho utvoření. R. I. P — J. K.

Politická činnost kněžstva.

Jaképak dlouhé úvody, vpadněme doprostřed
věci. Jde o debaty poslední doby, v jaké míře
mají se kněží účastniti *aktivně a v první řadě*
jako vedoucí jednotky politického života a po-
litických bojů. Vnější popudem k veřejné de-
batě o věci dávno cítěné byly dva články řeho-
lního kněze P. Mansveta Stona v „Akordu“
Jejich obsahem bylo odmítnutí politické čin-
nosti kněžstva vůbec, ale nejen to: autor se vy-
slovil velmi pohrdavě o funkci lidové strany ve
státě, v československé demokracii. Učinil to asi
tak, jako když někdo čte levity a drhna svědomí
bližního, zpozoruje v něm stín souhlasu: i dá
se do něho dvojnásob a unášen vlastní horlivostí
zamiluje se do své kazatelské pózy tak, že ho
pýcha zavede v omyl, hodný posměchu toho,
jenž byl kárán.

Tak po zásluze každý může ohrnout nos nad
touto nepravdou a tímto naivním podpíchnutím
všech politicky činných kněží v ono místo těla,
které na špendlík reaguje sice prudkým vy-
mrštěním, ale kam ani rána sekerou nezpůsobí
smrt:

„U nás je vlastně jakési praktické schisma.
Neříkám teoretické, každý lidovec bude váš-
nivě ujišťovat, že papeže za hlavu uznává. Ale
prakticky ho neposlouchá. Prakticky je mu
papežem Šrámek. Že Šrámek je i jinak ja-
kýmsi „neomylným“ (aspoň u pravověrných
lidovců, vyjímaje ty z Čecha), je vidět z toho,
že lidovci i kněží ku př. kritisují biskupy
a papeže, též jiný je může před nimi kriti-
sovat, ale běda, jak se dotkne Šrámka. To
je největší hřích.“

Tady P. Ston ke mně mluví čínsky, nerozumím, a nevím, měl-li, píše to, před sebou nějaký živý vzor, odlišný od své kazatelské představy, ale měla-li to být malá denunziace, byla mu na sto procent vrácena v zápětí zpět i s úroky. To by však bylo vedlejší a ty partie článku Stonova, kde mluví o zbytečnosti politické činnosti katolíků v demokratické republice našeho rázu (s těmi stranami, jaké dnes jsou), pokládám za výklad řezbáře o tom, jak se má vydělávat kůže. P. Ston zde zavřel oči, a hádá na barvy po způsobu těch, kdo začínají kritiku: kdyby

Přes to však, že P. Mansvet Ston se snažil zabít svou vlastní kritiku, pokud jeho síly stačily, nepřiznal ji pro ty, kdo chtějí vidět podstatné, docela. Ale zde už na jeho formulaci není nového nic, vyjímaje okolnost, že ji proslavil tak jasně on, kněz.

Naši čtenáři mají právo žádati od nás řeč jasnou, čestnou a poctivou, přirozeně, že při tom také rozumnou. Jsme to povinni nejen čtenářům i sobě, ale také tradici tohoto listu, který na počátku republiky za reformních bojů kleru zaujal okamžitě jasné a bojovné stanovisko proti rozvratu. I když nám bylo líto osob a osobních tragedií, měli jsme povinnost mluvit, jak svědomí a rozum velely, neboť nešlo o osoby.

Podobně zaujal jasné stanovisko tento list (tehdy ještě Studentská Hlídka) za války; a je jisto, že dnes v těchto delikátních srážkách nejde pro český katolicismus o věc menší důležitosti. Co zde bude řečeno, buď přijato v dobrém, jak je myšleno.

Když se podíváte dozadu na posledních 30 let, snad čtyřicet, uvidíte, že činnost českého kněžstva ve svém charakterisujícím a tón udávajícím průměru byla extensivní, směřující k emancipaci katolického lidu od vlivů liberalismu a socialismu ve světských institucích a cestou demokratickou.

Jevilo se to na venek zakládáním spolků sociálních (katolické sociální jednoty), kulturních, hospodářských (Raiffeisenky) i politických. U kolébky všech těchto spolků a organizací stáli kněží, od spolků tovaryšských, besídek, Orla, až k odborovým organizacím a stranám politickým. Šlo o to, postavit hráze obrany na těch frontách a v těch oborech činnosti, kde vedl útok liberalismu a socialismu. Souběžně s touto extensivní činností kleru na frontě — řekněme laické — odehrával se uvnitř českého kněžstva reformní boj kněžský (katolická moderna, hnutí reformní před válkou i po ní), jehož základní psychologickou notou byla rovněž obrana proti

vědecké kritice náboženské a proti feudálním metodám správy církevní, jak ji představovala šlechtická hierarchie v rakouské monarchii.

Myslím, že by se těžko podařilo dokázat, že vnější činnost kněžstva tohoto období nebyla také činností pastorační, ve smyslu náboženském. Jejím hlavním účelem bylo zmobilisovati co nejvíce matrikových katolíků ke skutečné aktivitě veřejné, náboženské, sociální, politické. Není sporu o tom, že se to zdařilo do té míry, že zde byla ukuta zbraň (politické strany katolické), která po převratu za církevního rozvratu nejmocněji zasáhla do vývoje věcí v demokracii a demokratickou cestou mocenskou odrazila největší útoky nového režimu i na poli církevním.

Nyní je historický úkol této obrany skončen. Vnější nátlak protikatolický je utlumen a není už nebezpečím. Úkol generace současné a příští jest jiný, než byl minulé. Nejde už o obranu, jde a musí jít o nástup k nové aktivitě, nástup k výboji. Popřevratový kulturní boj byl poslední fází stoletého téměř náporu proti římskému katolictví u nás, úkolem dneška jest připravit nástupišť k výboji, který by příkop mezi českým a katolickým, pocitovaný po celé minulé staletí, zasypal. Stačí na tento úkol ony instituce obrany, zbudované v generaci minulé? Když se armáda brání, hromadí před svou linií překážky, izoluje se; před nástupem k útoku odstraňuje tuto izolaci, odstraňuje před svými zákopy překážky, aby pole měla volné. Armáda na ústupu ničí za sebou železnice a spojovací cesty, při nástupu je staví a ochraňuje. Taktika obrany a útoků je různá a zde jsem u hlavního důvodu, proc se domnívám, že přednostní účast kněžstva ve vedení politiky, v politické aktivitě a politickém boji nebude a nemůže být v budoucnosti taková, jako byla v generaci minulé.

Úkoly jsou změněny. Dříve šlo o to: co největší počet katolíků získati aktivní obraně katolické a vymaniti z vlivu socialismu a liberalismu. Dnes jde o to: ty, kdo od církve katolické odpadli formálně nebo fakticky, získati znovu církvi katolické. Jde o půl druhého milionu odpadlíků v zemích českých. Tento úkol, toť úkol současné a příští generace kněžské a ten nemůže být splněn cestou politickou.

Válka změnila psychologicky evropské lidi v názoru na vědu, ve víře, ve vědu a její možnosti. Duše evropského člověka vrací se jako marnotratný syn k zasypaným pramenům vody živé, ale je pochopitelné, že vůdce k těmto pramenům života nechtějí tyto duše hledat na politickém zápasišti, v tržnici zájmů nenáboženských.

To měl na mysli pastýřský list československých biskupů, když mluvě o akci katolické, nařizované po celém světě sv. Otcem Piem XI. pravil:

„Mnozí z těchto lepších duší, kteří zažili hrozné zjevy světové války, a kteří se bojí hrůz hrozící světové revoluce, hledají skutečně cestu k církvi a proto také ke knězi, ale chtějí ho mítí toliko duchovním správcem a nikoli předsedou spolku s orientací politického protivníka.“ (V říjnu 1927.)

Opatření Pia XI., nařizujícího práci v katolické akci, kterou nazval zřítelnicí svého oka, má za změněných poměrů evropských tentýž význam a smysl, jako měly za Lva XIII. encykliky o lidové činnosti křesťanské.

Změnily se doby, mění se zbraně akce, neboť není pochyby, že akci katolickou bylo i to, co bylo činěno před 30 lety.

Tak by byla vyložena sporná věc přednostní účasti kněžstva v politice teoreticky. Obrat, který zcela jistě nastane, je podporován okolností, že kněžstva číselně velmi ubývá, že v dohledné době bude lze stěží obsaditi všechna místa, nezbytně nutná k náboženské pastoraci a správě duchovní.

A teď bych chtěl říci něco konkrétně k dnešním poměrům, které nelze nazvat ideálními. Podívejte se na příklad na Slovensko. Tam vůdce strany, papežský protonotář, nasadil celou svou osobní pestiž, aby vyloučil ze strany z důvodů nízkých a nečestných jiné dva kněze. Thdra Jurigu a faráře Tománka. Obvinil je tedy před celou veřejností z nečestného jednání. Oba vyloučení pak v otevřených listech obvinili naopak Andreje Hlinku ze zločinů, resp. přečinů úplně laických: z defraudace a nevyúčtování peněz v Americe sebraných, z velezrady a jiných věcí.

Je tohle snad nová forma náboženské pastorace, nová cesta získávání nevěřících proti církvi katolické? K tomu přičtete, že Andrej Hlinka nazval Msgr. Šrámka jednou „slobodným murárom“ a jiné rozmarné tituly, kterých tento slovenský prelát užívá v boji s odpůrci.

A teď se podívejme kolem sebe v Čechách a přesvědčíme se, že kritické hlasy k přednostní politické účasti kněžstva v prvních řadách jsou inspirovány často činy a metodami činnosti některých kněží politiků. Všimněme si, které listy katolické to jsou, kde se ozvaly hlasy proti využití se kněžstva v politice (nebo jiných zcela laických institucích).

Byl to „*Rožmach*“ a „*Akord*“ v nichž hlavními spolupracovníky byli: v prvním Jaroslav Durych, v druhém také dr. Josef Dostál. Stejný postoj zaujímá „*Na Hlubinu*“ náboženská

revue dominikánů, kam píše Běla Dlouhá. Podobně tomu bylo ve „*Stěžni*“, kde J. Scheinost (dříve v Říšské Stráži) hájí stejné stanovisko. Přičtete k tomu publicistickou činnost stejného smyslu dra J. Fuchse a pro úplnost V. Bitnara a dostanete příkladmo tuto řadu: Jaroslav Durych, Vilém Bitnar, Jan Scheinost, dr. Josef Dostál, dr. Alfréd Fuchs, Běla Dlouhá . . . to jsou vesměs bývalí spolupracovníci ústředního orgánu strany lidové „*Lidových listů*“; žádný z nich neodešel sponte sua, z vlastní iniciativy. A svou životní zkušenost proměnili všichni ve veřejně hájený názor o škodlivosti metod jednání a politického vedení, jak je někteří politikové-kněží prováděli a provádějí.

Jen těmto eliminačním metodám se podařilo dokázati české veřejnosti, že nestačí býti dobrým katolíkem, čili že i mimo stranu lidovou mohou býti katolíci veřejně činní. Duch sektářský to byl, duch úzký, který tento důkaz provedl se zdarem, neboť všichni shora jmenovaní nejsou a nebyli pátým kolem u vozu katolické duševní práce v českém prostředí. Strana lidová si nesmí dovoliti, co mohou jiné: ubíjeti inteligenci katolickou sektářským duchem dočasných držitelů moci. Proti těmto metodám bouří se nejen ti, kdo je poznali na sobě, ale i jiní, kdo mají oči a uši a rozum k přirozenému účelu jejich.

Lidová strana prožívá období vnitřní myšlenkové ochablosti a jeví se to přirozeně také na venek, ve volebních výsledcích. Strana nemá přitažlivého vlivu na mládež, poněvadž nemá jasného plánu a koncepce svého výboje ve státě. Myslím, že nejsou ve straně optimisté, kteří se domnívají, že strana může v dohledné době dobytí — řekněme 100 mandátů ve sněmovně, (s ludovci ovšem, s nimiž dnes má 56 mandátů), a jak tedy chce býti vedoucí skupinou republiky? Katolicism má všechny předpoklady, ale vedoucí silou ve státě byl i politicky, poněvadž myšlenkově jí bude; dovede strana organisovati tyto síly? I menšina může v demokracii vésti, když bude představovat suverénní zájem celku, pocítovaný i ostatními, ale tu je jasno, že tato menšina musí mítí vyšší intenzitu životní, převahu myšlenkovou, musí mítí řadu osobností, které zastupující věc strany, budou ve svých rukách pevně hájiti a opatrovati věc celku národního.

Výboj katolicismu v českém národě nedá se provésti leč převahou intelektu a morálních sil. Ať si nemyslí nikdo, že duše národa se dá dobytí číslem, kompromisem, volbami, poměrným zastoupením a vůbec nějakou technickou politikou. U nás se tak musí státi především

usilovnou a velmi svízelnou prací náboženskou. Tento úkol po dobách schismatu, odpadů a zpo- hanštění života je úkolem primérním a zde čeká české kněžstvo nastupující i příští generace práce obrovská. Plyne pak z omezenosti lidských sil, že pro práci na jiných úsecích činnosti nezbude času.

Myslím, že mně nemůže býti právem vytýkáno jakékoli zaujetí nebo horší ještě vlastnosti pro názor na vyžití se kněžstva v politické činnosti v budoucnosti: psal jsem o tom již jinde a háje minulost i přítomnost vůdce lidové strany, kněze, byl jsem podezírán z upřílišněného chvalořečení. Vidím stále v politice kněze, přechýlající vysoko své laické okolí, přes jejichž schopnosti a rozhled nelze přejíti, avšak jde o obecnost, o průměr a tu platí, že v budoucnosti bude tomu jinak, než v generaci minulé. jd.

Svatá Stolica a Čína.

Le Temps z 10. března přinesl článek o poměru Vatikánu k Číně. Pisatel připomíná, že dne 3. srpna 1928, tedy krátce po vítězství t. z. „nacionalistického“ vojska v Číně a po nastolení nynější vlády, zaslal papež poselství „biskupům, kněžím a věřícím v Číně“ v němž vyslovoval přání, aby plně byly uznány legitimní aspirace čínského národa. V poselství dále podotkl, že katolická církev hlásá úctu a poslušnost vůči zákonitě ustaveným úřadům a že pro misionáře a věřící žádá svobodu a garancii obecného práva. Tento projev zaslouží podle pisatele pozornosti s dvojího hlediska. Především proto, že papež se obrací přímo na čínské katolíky, a dále proto, že sám se obírá otázkou jejich poměru k vládě. Připomíná jim, že jsou povinni poslušností vůči zákonně ustanoveným úřadům. Péče svaté Stolice o katolicism v Číně není něčím zcela novým, nýbrž je jen dovršením celé řady předchozích opatření.

V roce 1914 sešel se první plenární koncil v Šanghai. V roce 1926 potvrzuje papež Pius XI. v encyklice „Rerum Ecclesiae“ rovnoprávnost katolíků všech národností a všech plemen a v dopise, adresovaném 15. června 1926 misionářům v Číně, protestuje proti názoru, podle něhož hlásání katolicismu je nástrojem k pronikání a opanování evropských mocností. V říjnu téhož roku vysvěcuje šest čínských biskupů.

Fakt, že v roce 1922 byl v Pekingu ustanoven apoštolský zástupce, ukazoval již tehdy, že Vatikán hodlá vykonávat bezprostřednější vliv na čínské katolíky. Tím nevyhnutelně byla zmenšena prestiž Francie jakožto ochránkyně křesťanských obcí v Číně. Prestiž jí byla při-

znána smlouvou Whamponskou z roku 1844, smlouvou Tien-Tsinskou z r. 1858 a konvencí pekingskou z r. 1860. Přibližně od roku 1910 měl italský ministr v Pekingu faktický protektorát nad italskými misemi a nad obcemi od nich řízenými. Osservatore Romano 14. září r. 1923 přinesl zprávu, že apoštolský zástupce učinil po svém příchodu do Pekingu oficiální návštěvu francouzskému ministru, ježto italský ministr nebyl přítomen. Ve skutečnosti však apoštolský zástupce nemohl vykonati oficiální návštěvu u italského ministra, poněvadž tento měl protektorát jen nad katolíky italskými, kdežto oficiální protektorát nad všemi katolíky v Číně příslušel ministru francouzskému. Samo sebou se rozumí, že utvoření apoštolského zastupitelství v Číně bylo přijato s radostí jak od Číňanů, kteří spatřovali v privilegii francouzského ministra poškození své státní suverenity, tak i od cizinců, kteří žárlivě pohlížejí na francouzské privilegium. Čínští katolíci nabídli apoštolskému zástupci palác. Nankinská vláda, povzbuzená poselstvím papežovým ze srpna m. r., by si přála, aby apoštolské zastupitelství bylo povýšeno na nunciaturu. Nuncius má ovšem hodnost diplomatickou a ipso facto by zaujal to místo, které dnes zaujímá ministr francouzský, jakožto protektor katolíků v Číně. Apoštolský zástupce má podle církevního práva jen posláni rázu náboženského.

Třebaže lateránská smlouva se nezmiňuje o právu Francie v Číně, přece v praxi budou italští misionáři vedeni k tomu, aby se dovolávali více než dosud ochrany své země.

Citujeme Temps pro vrcholnou zajímavost cest světové politiky papežské po válce. Francouzský protektorát se držet nedá, jakmile církev, oddělivší i formálně věc svou od věcí mocností evropských jedná s čínskými katolíky i národem přímo a jakmile Čína uznala katolicism za dovolené náboženství. Sláva církve se rozprostírá i nad barevnými národy, kteří po světové válce, bankrotu civilizace nevěreckého Západu, nastoupili nový pochod do dějin světových.

Skončený boj o kongregace ve Francii.

Nuže, socialistická levice v pařížském parlamentě marně dělala ostudu sobě a Francii, stavějíc se ostře proti návrhu o kongregacích. Spravedlnost jest ozdobou velkých lidí a socialisté celého světa zapomínají na tuto pravdu. Spravedlivý člověk může bojovati proti určité věci, ale musí uznati i její skvělé stránky; bez

toho není možným vítězství. Herriot, který vyniká nad své kolegy v parlamentě, byl spravedlivým, uznávaje, co dobrého vykonaly misionářské kongregace ve Francii a pro Francii. Vzdal jim chválu, jaké zasloužili misionáři, kteří šířili i ducha Francie se slovem Božím. A Herriot se nemusí hanbiti, jsa proto napadan.

Lidé, kteří tvořili zákony proti kongregacím před 25 lety, dnes ty zákony odvolávají, poněvadž je život naučil, že jimi poškodili Francii nejvíce. Připuštěním kongregací do země, z níž byly vyhnány, napravují politikové veřejně svůj hřích, jehož se dříve dopustili. Je třeba ještě opravdové lítosti.

Návratem kongregací bude jistě uspišena katolická renesance, která si zvolna razí cestu v srdci svedeného lidu. A proto se radujeme opravdu z této události.

Do Francie se vracejí tyto kongregace: Děti Ježíšových, Bílých Otců, Bratří křesťanských škol, Afrických misionářů, Sester řádu Matky Boží a Misionářů levantských. O františkánech rozhodnuto zvláště.

J. K.

1400. výročí řádu svatého Benedikta.

Benediktinský řád vzpomíná v tomto roce slavnostní a veliké události: Vzpomíná, jak před 1400 lety svatý Benedikt založil v Kalabrii na Monte Cassinu veliký klášter, který se stal mateřským klášterem nesčetných klášterů jiných, a kterému svět musí vděčiti za mnohé dobrodiní. Až do doby svatého Benedikta nebylo jednotné regule, každý téměř klášter se řídil regulí svého zakladatele, svatým Benediktem však začíná sjednocování, které mělo tak veliký význam v budoucnosti.

Svatý Benedikt zachránil svými mnichy vzdělanost, zachrániv i svět proti hrnoucímu se barbarismu. Poznav sám na svých studiích v Římě rozklad mravní, před nímž se spasil útekem do Subiackých hor, dal svou řeholí nejlepší lék na chorobu současné doby. Monte Cassino se stalo hlasem volajícím k Bohu, hlasem, plným lásky, jenž z Monte Cassina letěl do celého vzdělaného světa s duchovními dětmi svatého patriarchy Benedikta. Po vzoru Monte Cassina vystávají všude benediktinské kláštery, které jsou středisky práce duchovní i tělesné, z nichž se šíří slovo Boží, a rozsévá i símě pravé kultury a vzdělanosti daleko široko. Bylo by lze nazvat je nedobytnými pevnostmi pravého poznání a vědění, bylo by možno

nazvat i hrady modlitby, kterou jest zaléváno zaseté símě. Proto v X. věku, tom věku ukrutenství a krve, z benediktinského řádu vychází obroda, kterou jest zachráněno, co se zdálo neodvratně zasvěceno zkáze.

Benediktinské řehole nepatří minulosti, nikoliv, ona v současné době, v duchu bývalé slávy a v duchu slavné tradice pracuje intenzivně k obrodě katolicismu ve společnosti evropské i v zemích, v nichž dosud jen málo a slabě svítí světlo víry. Kdo si dovede představit, kolik pravé vědy jest šířeno v 162 benediktinských gymnasiích, v několika universitách, v misijních školách! A poněvadž duch svatosti a duch pravého vědění proniká celý řád, nemohl učiniti Pius XI. lépe, než když jej vyvolil na prvním místě pro těžké dílo sblížení Slovanů. Ohlédneme-li se po liturgii, zříme jasně, že právě a hlavně benediktini konají zde cosi, zač zasluhují náš hluboký vděk. A zdaž beuronské umění svou svérázností a čistou krásou nevzbudilo všeobecný údiv a nadšení?

I u nás benediktini konali jako všude jinde obrodné dílo. Od r. 993, kdy byl založen u nás první klášter v Břevnově, pracovali nezištně a přes veliké překážky, které se jim stavěly v cestu, budovali chrám Boží. Činí tak dodnes a Emauzy jsou příliš milovány, než aby bylo třeba učiti znát český lid benediktinský řád.

J. K.

Demise Seipelovy vlády.

Téhož dne podali demisi dva ministerští předsedové sousedních států: Bartel v Polsku a Ignác Seipel v Rakousku. Prelát Seipel je nesporně jedním z nejlepších státníků Evropy po válce; kněz velikého vzdělání, demokrat, člověk veliké energie a odvahy k odpovědnosti. Bylo třeba všech těchto vlastností, aby Rakousko vedl z poválečné demoralisace a bídy až k dnešním dnům plné konsolidace. V poslední době rostl proti němu tlak vně i ve vlastní straně a kancléř to uvedl přímo za důvod své demise. Historická úloha jeho je skončena tak, že jméno Seipelovo a poválečná obnova Rakouska splývá nám v jediný pojem.

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek „Život“ v Praze. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 - VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krlín:

Svatý Josef.

Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

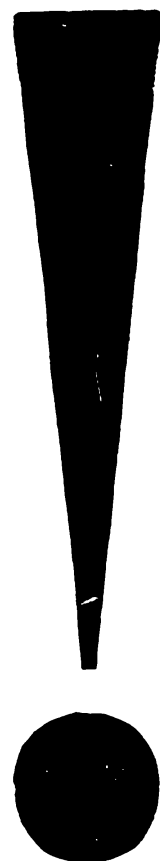
Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

Prof. J. Krpálek:

Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.

Cena 4 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

List Pia XI. o svatém Václavu.

Náboženská akce na pražské periferii.

Náboženský socialism.

Víra lidu ve Francii.

Tvůrčí mohoucnost.

Katolická akce na Moravě.

V PRAZE, dne 15. dubna 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 7.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 15. dubna 1929.

ČÍSLO 7.

LIST SV. OTCE PIA XI. arcibiskupům a biskupům Českoslov. republiky k svatováclavskému tisíciletí.

Ctihodným bratřím arcibiskupům a biskupům Československé republiky Pius XI. papež.

Ctihodní bratři,
pozdravení a apoštolské požehnání!

Je zřejmo, že se sluší na lásku a péči společného otce, aby měl účastenství ve všem, co radostného nebo žalostného se přihází dítkám jeho, podle oněch slov apoštolových „*radovati se s radujícími a plakati s plačícími*“ Ačkoli pak jsme ve své upřímné péči o prospěch a spásu lidu našeho nikdy nepřestávali býti vás pamětlivi ve všech věcech vašich příznivých i protivných, nyní však máme zvláštní a vynikající příčinu, abychom se s vámi a veškerým lidem vašim mnohem srdečněji radovali. Chystáte se totiž slaviti posvátnou památku onoho dne, kdy před tisíci lety sv. Václav, přeslavný kníže země české a váš mocný patron, padl jako mučedník zločinnou rukou bratrovou v Staré Boleslavi, městě odedávna proslulém, nyní pak mnohem slavnějším úctou divotvorné Panny Matky Boží a mučednictvím sv. Václava. Přejeme si rozmnožití lesk a veselí těchto slavností tímto naším listem a především chválu vzdáti vašemu výbornému odhodlání, kterým jste se usnesli slaviti tak velkolepě památku muže, jenž byl tak velikým utvrzením a takovou ozdobou jak vašeho národa tak také náboženství katolického.

Václav, byv od rodičů svých odevzdán bábě své Lidmile, ženě to upřímně zbožné, aby byl náležitě vychován a dobře vyučen ve všech přikázáních svaté víry, počal se od samého dětství zastkvívati křesťanskými ctnostmi. Poslán jest potom na Budeč, nedaleko od Prahy, kde „*byl kostel posvěcený ke cti knížete apoštolského sv. Petra*“¹⁾ aby se tam vzdělal také v jazyce latinském. Když otec jeho zemřel, a on brzy potom, ačkoli sotva vyšlý z let jinošských, byl zvolen knížetem českým, od samého začátku panování svého prohlásil, „*že si žádá jedinému Bohu upřímným srdcem sloužiti*“²⁾ Se statečnou tudíž myslí uvedl řád ve správu veřejných věcí, učinil konec nesarům, obnovil spravedlnost. Dbaje ze vší myslí své o blaho své země, bránil jí před nepřitelem a přičiňoval se o její sjednocení a prospěch; ale jsa knížetem povahy velice mírné a vždy „*se snaže zjednávatí pokoj*“³⁾ hleděl všeho toho dosahovati „*spíše bez veliké jiných lidí záhuby, bez mnohého prolévání krve nevinných*“⁴⁾ cestami totiž a způsoby pokojnými. Takto tedy lid svůj „*spíše dobrotou nežli rozkazováním spravoval*“⁵⁾ Počínaje pak si veřejně jako kníže, v soukromí však téměř jako mnich, nosil pod skvostným šatem roucho zíněné a „*s veškerou snahou zachovával po celý život neporušené panictví*“⁶⁾ A co máme říci o jeho veliké úctě k Nejsvětější svátosti, když mu již jako hošíkovi „*nebylo nic milejší než obcovati svatým tajemstvím a přísluhovati kněžím při mešní oběti*“⁷⁾ a když jsa již knížetem, „*vlastní prací a svýma rukama schystával chléb a víno k oběti mše svaté*“⁸⁾

Přistupuje k tomu, že všeobecně se na výsost velebí jeho dobročinnost a štědrost. „*Byltě velmi útrpný ke všem potřebujícím pomoci, jsa útěchou nešťastných, radostí chudých, otcem*

*sírotků, obráncem vdov, osvoboditelem zajatců a laskavým těžitelem všech zarmoucených.*⁹⁾ Komu však by nebylo na biledni, že všechny tyto vynikající ctnosti plynuly z jednoho a téhož pramene, z nezdolné totiž a činné víry? Tuto katolickou víru náš světec netoliko pevně zachovával a veřejně a statečně vyznával, nýbrž jí také mužně hájil a pilně šířil. Proto jakmile se ujal vlády, obrátil všechnu svou péči a všechny myšlenky své k tomu, aby napravil škody, jež náboženství utrpělo; povolav tedy nazpět vyhnané kněze, opět uvedl do opuštěných chrámů služby boží, vypálené opravil a vystavěl nové, mezi nimiž také kostel na hradě pražském, posvěcený sv. Vítu mučedníkovi a později povýšený na katedrálu a chrám metropolitní, který, jsa nyní dostavěn a opraven, právě v tomto jubilejním roce opět bude slavnostně otevřen službám božím. Co pak se týče křesťanských mravů, velice o to pečoval, aby všude kvetly, lidi však „*chtící se uchylovati od pravé nauky nebo cesty*“¹⁰⁾ přes všecku svou dobrotu přísně trestal. Ale právě to bylo zlým lidem podnětem k zášti a nenávisti proti němu; kterýmž sám bratr jeho Boleslav dopřáváje sluchu, bratra svého, pozvav jej ve výroční den památky svatých Kosmy a Damiána na hody do Staré Boleslavě, kde byl kostel na jejich jméno Bohu posvěcený, potom u dveří chrámových se modlícího, přibrav si účastníky a pomocníky děsného zločinu, zavraždil, an sám svatý kníže, jižž umíraje, stejně se zastkvěl i myslí statečnou i podivuhodnou k bratrovrahovi láskou.

Rádi připomínáme všechny tyto výborné skutky vašeho svatého patrona, nikoliv arci proto, abychom vás poučovali o věcech vám dobře známých, nýbrž aby jasněji bylo zjevno, jak velikým právem jej tak horlivě uctíváte a jak velmi si nepřemožený Mučedník zasloužil ty vznešené chvály, jimiž jej všichni věřící po všechny časy velebili. Je vám zajisté známo, jaká a jak veliká byla sláva tohoto knížete mučedníka, jakmile duše jeho odešla do království nebeského, netoliko v Staré Boleslavi, oslavené jeho svatou krví, a v Praze, kam bylo jeho posvátné tělo po třech letech na rozkaz samého bratra Boleslava přeneseno, nýbrž také v jiných zemích za hranicemi vaší vlasti. Neboť odevšad se dožadovali ostatků služebníka božího a na mnoha místech byly stavěny kostely ke cti jeho. A abychom pomlčeli o jiném, také v Římě netoliko mu byl v basilice sv. Petra již od XIV. století zasvěcen oltář, který pak, když stará basilika je zbořena, byl nahrazen jiným mramorovým, „*zatím co téměř žádný jiný svatý král nemá v té basilice oltář*“, nýbrž také svátek sv. Václava se zde každého roku slavíval u přítomnosti všech kardinálů.¹¹⁾ K rozšíření této úcty k sv. knížeti jistě nemálo přispěly hojné zázraky a rozmanitá dobrodiní, které zaznamenali ti, kteří psali o českých dějinách. Jméno Václavovo, ježž již v X. stol. římský papež Jan XIII. nazval *svatým*, bylo zapsáno v sakramentáři (mešní knize) téže doby a v rozličných breviářích, psaných jazykem staroslovanským; od století pak XII. vyskytá se také v breviářích latinských a na mnoha místech slavil se svátek jeho. Svátek ten konečně předchůdce náš blahé paměti Kliment X. roku 1670 rozšířil na celou církev a Benedikt XIII. povýšil jej roku 1739 na svátek vyššího stupně.

Jestliže však úcta ke knížeti mučedníkovi se tolik rozšiřovala, není s podivem, jestliže národ váš vždycky k němu choval jakousi zvláštní zbožnost a lásku; a opravdu lze říci, že nikdy u vás nebylo člověka, jehož památka by tkvěla tak hluboko v myslích českého lidu a kterého byste tak velice ctili jako svatého Václava. Neboť komu není známo, že hrob jeho vždycky požíval zvláštního práva útočištného, a jeho posvátný obraz že býval jednak ve všech rodinách uctíván, jednak zbožně kladen na peníze, veřejné pečeti a prapory? Jeho kopí bývalo noseno do bitev; úderem meče jeho se udělovalo důstojenství a jméno rytířské; nescíslní konečně spisovatelé a tisíceré všelikého umění výtvořily jej o závod oslavují. Svatý Václav byl vždycky od vás všech pokládán za obzvláštní vzor a za patrona nad jiné mocného; proto také jest u vás v obyčeji, že se k němu důvěrně utíkáte ve všeliké tísní, ve válkách, v protivenstvích, vzývajíce jej prastarou onou písní, by „*nedal zahynouti vám ni vašim budoucím*“. Ba, všechny vaše věci byly považovány za tak těsně spojené s osobou a úctou sv. Václava, že cokoli vám bylo zvláště blahé a milé, nazývali jste to *dědictvím sv. Václava*; především zděděnou víru, svůj jazyk, působ vzdělaného života, královskou korunu a veškerou zemi svou; a správně ho jmenujete *tědicem* (nebo *učitelem*) této své země, jakoby totiž přesvatý ten kníže, požívaje již věčné blaženosti, netoliko svou mocnou záštitou vás chránil, nýbrž stále ještě vpravdě byl pánem vaší vlasti, které kdysi prokázal tolik dobrodiní. Byltě zajisté sv. Václav netoliko obhájcem katolické víry, nýbrž také otce země české, kterou jednak uvedl do kolejí vzdělanějšího života, jednak také od nepřátel uchránil a k jednotě a k zdárnému prospívání přivedl. Z toho ná-

sleduje, že kníže mučedník požívá u vás také občanské úcty, a právem také ti občané, kteří se nepřiznávají k náboženství katolickému, se účastní těchto letošních jeho oslav.

Ale všechna sláva Václavova se zakládá na jeho svatém životě: neboť toliko pro takový život, a nikoli z politických příčin, jak někteří neprávem prohlašují, byl zabit. Nikdo zajisté, kdo je s dějinami dobře obeznámen, nemůže pochybovati, že zločinní lidé právě proto zahubili tak výborného muže, že krutě nenáviděli jeho svatý život, kterýž, jakožto *klášterní*, jak říkali, měl za nehodný knížete; a také proto, že těžce nesli znamenité ctnosti svatého knížete, zvláště jeho lásku k bližnímu, jeho čistotu a mírnost; a to tím více, že jeho horlivost v šíření víry Kristovy a přísnost ve vymycování neřestí podnítily zášť lidí, kteří, zatvrzele lnouce ke zděděné pověře, nechťeli se zříci špatných obyčejů, jež pohanství dovolovalo. Byl tedy Václav ve vši pravdě mučedníkem a svědkem božím, svědkem totiž křesťanské víry, který „*skutkem ukázal, že pohrdá všemi věcmi přítomnými, aby došel statků budoucích a neviditelných*“.¹²⁾

Václava, jakožto svatého mučedníka božího ctíli spolu s celou církví nejslavnější lidé vašeho národa, mezi nimiž sv. Vojtěch, biskup pražský a potom v zemi pruské mučedník, který netoliko „*původ svůj z téhož kořene odvozoval*“,¹³⁾ nýbrž také byl sv. Václava obzvláštní ctitel; blahoslavená Anežka, která prve než učinila řeholní sliby, každého dne v Praze uctívala mučedníkovy ostatky; slavný král váš Karel, jakožto císař toho jména Čtvrtý, který „*maje zvláštní zbožnost k sv. Václavu, přednímu svému ochránci a pomocníku*“,¹⁴⁾ jeho kapli vyzdobil vzácnými kameny, hrob jeho zvelebil, hlavu jeho do zlata uzavřel a život tohoto svého na trůně předchůdce sepsal; Arnošt z Pardubic, první arcibiskup na stolci pražském, z jehož podnětu byla kapli sv. mučedníka darována nová, nadmíru skvostná koruna; a konečně sv. Jan Nepomucký, nepřemožený kněžské povinnosti mučedník, o němž se vypravuje, že před svou překrutnou smrtí putoval do Staré Boleslavě.

Ačkoli tedy všichni občané vaší republiky, buďtež si jakéhokoli náboženství nebo původu, právem nyní oslavují památku tak slovutného knížete jakožto bohatýra vlasti vaší a původce tolikých dobrodiní, přece zvláště na katolíky z kteréhokoli národa se sluší slaviti tuto vzpomínku, protože světec tento je především mučedníkem církve katolické, matky to všech národů. Aby však tyto pamětní oslavy neuplynuly bez užítku, s důvěrou očekáváme, že všichni lidé dobré vůle spojenými silami se přičiní, aby se víra ve vašich krajích rozmnožila, křesťanské mravy hojněji rozkvetly, a s rozmnožením víry celé náboženství na přímluvu a pod ochranou sv. Václava nabylo nových sil.

A radujeme se, že ten stav katolického náboženství u vás, který, jak toho před nemnoha lety želel předchůdce náš Benedikt XV. v listě k arcibiskupovi pražskému ze dne 3. ledna roku 1920, se začínal vážně horšiti, nyní denně víc a více se zlepšuje. Není nás zajisté tajno, že je mezi vaším klerem mnoho mužů, kteří horlivě pracují na vinici Páně a že bylo ve vašich krajích pořádáno několik eucharistických kongresů za velikého účastenství duchovenstva i věřících. Dobře také víme, že duchovní cvičení podle způsobu sv. Ignáce hojně se konají ku prospěchu všech lidí jakéhokoli postavení, jakož i to, že nemálo mužů, plných apoštolské horlivosti, se úsilovně přičinuje, aby se ve velkých městech jednak stavěly nové chrámy, a jednak bylo činěno všechno, čeho spása duší v těchto přítomných dobách tak nutně vyhledává. K takovému vzrůstu katolického náboženství zajisté nemálo napomáhají jak ti stateční muži, kteří hájí svatých práv církve katolické v životě veřejném, tak také přátelské styky Československé republiky s Apoštolskou Stolicí. Je tudíž zřejmo, že sv. Václav neopustil své *dědictví*, aniž vám dal zahynouti.

Ačkoli tedy máme zač Bohu náležitě děkovati, přece sami dobře víte, že ještě mnohého je zapotřebí, aby náboženství katolické bylo u vás navraceno k bývalému lesku. Spolu s Námi zajisté želíte skrovného počtu dělníků na vinici Páně, obzvláště tohoto času, kdy je nezbytně zapotřebí hojných kněží, nadšených evangelickým duchem a dokonale opatřených všemi posvátnými vědomostmi. Všim způsobem tedy sluší se přičiňovati, aby hodní jinoši vstupovali na dráhu kněžského povolání, čehož by ovšem marně bylo očekávati, kdyby se jak v rodinách tak ve veřejných školách nedostávalo naprosto správné křesťanské výchovy. Nepřestávejte tudíž, Ctihodní Bratří, katolickým rodičům důtklivě připomínati jednak přísnou jejich povinnost, aby své děti zbožně vychovávali, jednak přirozené právo jejich buď svobodně zřizovati katolické školy nebo vši silou se domáhati, aby také na veřejných školách víra katolické mládeže nebyla uváděna v nebezpečí, nýbrž naopak její duše byla po křesťansku vzdělávána. S podivem se mimo to pozo-

ruje, jak velmi jinochy ke kněžskému povolání přitahuje časté přijímání chleba andělského; budeť proto snažně šířena taková sdružení, která, jako mariánské družiny, pěstují časté přistupování ke stolu Páně; a stejně budiž dbáno, aby co nejvíce jinochů se přidružovalo k těm, kteří se nazývají *rytíři sv. Václava* a slibují, že následující šlépějí svého sv. patrona, budou často chodivati k sv. přijímání. Mnoho však záleží na tom, aby jinoši, povolání k úřadu kněžskému, byli náležitě vychováváni v seminářích, při čemž je svědomitě dbáti nařízení a pravidel, jež o té věci vhodně vydala Posvátná Kongregace pro katolické semináře a university. Po této stránce znova všem lidem dobré vůle doporučíme *Collegium Nepomucenum*, které jsme rozkázali uvésti v Římě v život a jehož nová budova bude s pomocí boží posvěcena v těchto dnech nejbližší příštích; a také jim připomínáme, jak velmi kdysi k zvelebení náboženství přispěl onen seminář sv. Václava, který r. 1559 v Praze založilo Továřství Ježíšovo. Za všelikou však pomoc, kterou jste již k prospěšnému uvedení té věci ve skutek přispěli nejprve vy, a pak také vláda vaše a kněžstvo i lid, vzdáváme upřímné díky a zároveň vroucně prosíme Boha, aby jednotlivým dárcům oplatil obzvláštní svých milostí hojností.

Kněžstvo takto počtem i ctností vzrostlé netoliko se bude snažiti, aby pěstovalo a utvrzovalo víru u vás, nýbrž také v apoštolském zanícení a krácejíc ve šlépějích svatých Metoděje a Vojtěcha, bude se všelikým způsobem přičiňovati, aby se rozkolní Slované sousedních krajů navrátili, jakož srdečně žádoucno jest, k jednotě matky Církve. Víme pak, že po této stránce již mnoho a pilně jste pracovali jednak skrze vhodné sjezdy, jednak skrze sdružení nazvané *Apoštolát svatých Cyrila a Metoděje*, jednak konečně skrze Velehradský ústav sv. Cyrila a Metoděje, a nitranský seminář pro výchovu misionářů. Nepřestávejte tedy horlivě pracovati o tak spasitelném díle; aby však se šťastně dařilo, jest potřebí, aby náboženství u vás tak kvetlo, aby rozkolní křesťané také u vás spatřovali a rozpoznávali ony naprosto spolehlivé známky, které ukazují pravou církev Kristovu: podivuhodnou totiž jednotu, horlivost v šíření víry katolické po celém světě, vynikající svatost a co nejtěsnější spojení s Apoštolskou Stolicí.

Ze všeho, co řečeno, lze předvídati, že letošní slavnosti na památku sv. Václava přinesou hojný užitek, budou-li se vaši krajané snažiti, aby následovali jasných příkladů svého svatého patrona. Jsouť zajisté příklady ty takové povahy, že se hodí všem lidem a každému podle jeho postavení, takže jich může jedenkaždý užitečně následovati. Ti tedy, kterým je svěřena správa veřejných věcí, nechať se učí od spravedlivého knížete konati spravedlnost mírně i statečně, a budeť přesvědčení, že náboženství katolické netoliko se nikterak neprotiví obecnému prospěchu, nýbrž že naopak sama společnost lidská, opírajíc se o jeho zásady, prospívá a rozkvétá. Učtež se občané od dobročinného knížete pravé lásce k vlasti, a odložice všeliké nesváry, jednomyslně se přičiňujte o společné dobré: a když byl sv. Václav od báby své Lidmily tak zbožně vychován, uznejtež rodiče a všichni vychovatelé, jak velikou moc má křesťanská výchova, aby mládež zdárně byla uváděna na cestu spasení. Jej konečně i kněží ve vroucím uctívání Nejsvětější svátosti, i jinoši a dívky v zachovávaní čistoty, i bohatí v podporování ubohých kteréhokoli druhu postavtež sobě před oči jako příklad, jehož by následovali. Všichni konečně, krotíce rozličné chťiče lidské a bolesti s křesťanskou trpělivostí snášejíce i Stolicí Apoštolskou věrnou láskou milující, kéž zbožně a ochotně krácejí ve šlépějích toho, jenž neváhal prolíti krev svou pro Krista a ne jedním dokladem dosvědčil svou zbožnou oddanost Stolicí sv. Petra.

A kéž vaše vlast, jako jedna veliká rodina, stkví se a sílí jednou a touž vírou sv. Václava! Tak zajisté, na přímluvu a pod ochranou jeho, svorným přičiněním obojí moci, náboženské totiž i občanské, šťastně dojde bývalé slávy a bývalého rozkvětu.

Zatím nebeských darů předzvěsti a otcovské naší náklonnosti svědectvím budiž apoštolské požehnání, které vám, ctihodní bratří, a jednotlivým stádcům, jednomu každému z vás svěřeným, z plného srdce udělujeme.

Dáno v Římě u sv. Petra dne 4. měsíce března roku 1929. Papežování Našeho roku osmého.

(Přeložil dr. Karel Vrátný.)

PIUS PAPEŽ XI.

1) Christannus de Scala, Vita S. Wenceslai, c. 1. n. 1. — 2) Tamtéž, c. 1. n. 8. — 3) Tamtéž, c. 1. n. 9. — 4) Ioannes Olomucensis, Passio, transl. miracula S. Wenceslai, l. 5. — 5) Breviar. Rom. — 6) Tamtéž. — 7) B. Balbinus, Epitome hist. rerum Bohem., l. 1. c. 4. — 8) Carolus IV S. Wenceslai vita, n. 3. — 9) Brev. archid. Pragensis; Lect. infra Oct. S. Wenceslai. — 10) Christannus, c. 2. n. 17. — 11) B. Balbinus, Miscellanea hist. regni Bohemiae, l. 4. p. 1. — 12) S. Th. 2a 2ae, q. 124, art. 4. — 13) Christannus, Vita S. Wenceslai, Praefatio. — 14) Beneš Krabice, Chronicon, ad ann. 1358.

Náboženská akce na pražské periferii.

Moderní velkoměsto, přesycené továrnami, bankami, obchodními domy a úřady, protkané železnicemi a místními drahami, velkoměsto s horečným chvatem práce i požitků, středisko škol a kultury, stejně jako rafinované neřesti, barů a prostituce, velkoměsto, kde hlas zvonů za večerního soumraku není slyšet přes tři domy pro křik obchodu a novinářských kamelotů, pro útok reklamních světél na oči a hřmot a bláznivý chvat automobilů a tramvají, velkoměsto, kde jako v díži se míchá a proplétá těsto těl, university, spiritistické seance, kořalny, kavárny, vojsko, politika, kde se na jedné hromadě válí pýcha a zpupné bohatství s nenávisťou bídou a závisťou chudých, toto velkoměsto, mravenišťe, jatky, továrna, břicho a jeho přívěsek, mozek, práce ducha i rukou, hýření, revolta proletářů, středisko pomoci bližnímu, služby všem, víry, lásky, naděje, milosrdenství a soucitu, nemocnic, chorobinců, vědeckého badání, toto středisko pýchy, lakomství, smilstva, závisťi, nestřídmosti, hněvu a lenosti, toto velkoměsto, které organisuje moc a podlamuje národní zdraví, které vyhostilo postrkem za svůj obvod klid, ticho a samotu, je po celém světě největší přednáškou křesťanství na jeho cestě k duším. Vliv velkoměsta, jako šířitele moderního pohanství, se rozšiřuje daleko za obvod města, do prostoru, odkud pravidelně denně přílivem a odlivem ráno přivázejí a večer rozvázejí vlaky dělníky i úředníky.

Dnes, vlivem novin, telefonu, železnic, aut, stává se periferií velkoměsta bezmála celá země, v poslední době i každá bohatší vesnice.

Zde v městech nejvíce lidí se rozešlo s křesťanstvím, odtud vychází akce protináboženská, zde se žije nenábožensky a pohansky, až to už přechází nakonec z proticírkevního myšlení ve zvyk a samozřejmost života.

Velkoměsto a jeho obvod, periferie průmyslová, toť nejtěžším úkolem novodobé pastorace náboženské a přední starostí katolicismu a jeho poslání: hledati, co bylo ztraceno.

Odcizení velkoměsta křesťanství je zjev evropský: Paříž, Berlín, Praha, Vídeň jsou na tom stejně, zde sociální radikalism a všecky zjevy výbušného anarchismu mají nejúrodnější půdu, zde nahromaděné množství lidí vytváří zvláštní způsob života, tlačí vše na sebe a od sebe, zde socialism a liberalism vládne na svém poli a křesťanská hnutí i politická stěží mohou zakotvit. Jak může sem proniknouti katolicism, to je předmětem nejbudlivějšího pozorování a studia

nového misionářství. V Paříži napsal Pierre Lhande, zpovědník maršála Focha, knihu o pastoraci na periferii pařížského Babylonu: *Le Christ dans la Banlieue (Enquete sur la vie religieuse dans les milieux ouvriers de la Banlieue de Paris)*, a v Berlíně dr. Heinrich Lampe knihu jiného ovšem druhu: *Wochenend und Kirche (die Stellung der katholischen Seelsorge zur Wochenendbewegung)*. Kdežto kniha Francouzova obírá se skutečnou vnitřní pastorací, jejími metodami a cestami (je opatřena i mapou pařížské periferie), kniha německá je zcela prakticky věnována radám, jak ztrávití konec pracovního týdne. Je to Baedeker berlínského katolíka, kam si může v neděli vyjet, aby slyšel při tom mši svatou, ať v Berlíně či venku. Stěhování velkoměstského obyvatelstva na neděli na venek je sociální zjev, s nímž v době racionalisace a vypjatého využití pracovních sil nutno počítati jako se zjevem trvalým a nejen to: se zjevem, proti kterému není co rozumně namítati. Němečtí katolíci se tomu přizpůsobili krátce: vydali přesnou příručku, ve které je uveden celý program nedělních výletů, odjezdy vlaků a seznam všech kostelů na okraji a v okolí Berlína s výčtem všech mší svatých od ranních hodin až k polední zde sloužených.

Taková příručka stává se už dnes nutností i nám v Praze. Předmětem tohoto článku jest však něco jiného, upozorniti na první pastorační akci většího slohu na pražské periferii, na „Dílo blahoslavené Anežky Přemyslovny“, která má vybudovati na pražském obvodu řadu kostelů a kostelíků, náboženských středisek nově rostoucích obcí. Jak neobyčejně je třeba této činnosti (a ovšem i jiné), dokazují číslice o náboženských poměrech ve Velké Praze. Z nich je vidět veliký náboženský úpadek, který válkou a náboženským schismatem popřevratovým objevil se každému viditelně jako otevřená rána na národním těle.

Roku 1910 bylo katolíků v Praze 571.055, roku 1921 bylo katolíků v Praze 396.336, tedy o 174.719, to jest o 30.6 procent méně.

Při tom nutno uvést, že počet obyvatelstva v tomto desetiletí stoupl v Praze asi o 60.000, takže pozitivní ztráta katolíků byla ještě větší.

Roku 1910 bylo obyvatelstvo Prahy katolické z 92.6 procent, roku 1921 klesl tento poměr na 58.4 procent.

Z obcí, ze kterých se skládá Velká Praha, mají nyní nejméně katolíků průmyslové čtvrti a obce kolem vnitřního města. Menšinou jsou

katolíci v těchto obcích: Kobylisy (35·82%), Michle (36·1%) a něco méně než 50 procent mají Hlubočepy, Košíře, Prosek, Radlice, Vokovice, Nusle, Veleslavin, Hrdlořezy, Vysočany, Dolní Krč, Bráník, Libeň, Troja, Dvorce.

V těch průmyslových odvětvích, kde měla vliv sociální demokracie, odpadlo dělnictvo k bezvěří, v dopravnictví a maloživnostech, kde měli převahu národní socialisti, k církvi československé. Nejvíce se zmenšilo procento katolíků v Nuslích (o 54·20%), v Holešovicích (o 43%),

kde prostřednost myšlenková a příval obyvatelstva, vytrženého ze svého rodného prostředí, vyvráceného z kořenů své výchovy podlehl popřevratovému „kulturnímu“ boji nejvíce.

Zde tedy nastupuje „Dílo blahoslavené Anežky Přemyslovny“ aby zbudováním kostelů na pražské periferii, stvořilo náboženská střediska, ohniska rekatolisace nové Prahy. Na připojené mapě Velké Prahy jsou vyznačena černými obdélníky místa pro nové kostely; místa jednak již zakoupená a knihovně zajištěná, jednak ona,

v Žižkově (o 40·08%), ve Vršovicích (o 37·4%), na Smíchově (o 36·14%).

K bezvyznání přestoupilo v této době odpadu 127.296 obyvatel (roku 1910 jich bylo 2500), a k církvi československé 85.960. Absolutní většinu mají bezvyznání v Kobylisích, Proseku, Hlubočepích, relativní většinu v Hrdlořezích, Košířích a Vokovicích. Přes 40 procent bez vyznání mají Vysočany.

Církev československá je nejsilnější v Michli (44·2%, katolíci 36%), v Nuslích a obcích přilehlých.

Tyto suché číslice ukazují veškeru zoufalou situaci katolictví v hlavním městě republiky,

o jejichž získání ať darem či koupí se úspěšně jedná, jsou vyznačena světlými obdélníky.

Při získání těchto pozemků nešlo přirozeně jenom o to, vůbec nějaký pozemek dostat, nýbrž aby místo pro kostel bylo i krajinně a komunikačně přijatelné, aby dominovalo ať kraji, ať nové obci a stavebnímu seskupení. Vezmete-li do ruky jednak přiloženou mapku, jednak statistiku náboženského složení obyvatelstva, vidíte, že označená místa vyhovují oběma požadavkům potřeby: býti dominantou prostředí krajinného i střediskem náboženského nástupu na místech nejvíce ohrožených.

Označená místa jsou: 1. na jihovýchod od Hlubočep na břehu vltavském, 2. ve středu Spo-

řilova, 3. u Hostivaře, 4. ve Starých Strašnicích, 5. u Malešic, 6. mezi Žižkovem a Hrdlořezy, 7. na východ od Kbel, 8. u Letňan a 9. u Kobyliš.

Východní polokruh kolem Velké Prahy byl by tak uzavřen.

Kostely tyto budou zapsány v knihovní vložce samy sobě jako účelové jmění (dle Codexu), bez patronátů. Vyřízením této právní stránky je skončena činnost „Díla blahoslavené Anežky“ a ostatní (duchovní správa), jest přirozeně věcí církevních úřadů. Jest otázka, jak opatření peníze na stavbu těchto kostelů, kdež hrubá stavba, bez vnitřního zařízení, stojí 1 milion 400.000 čsl. korun.

V Německu, kde i v tomto ohledu nezůstali za potřebou doby, opatřovali si peníze životním pojištěním dárců, spojeným s odkazem na případ úmrtí pojištěnce. Tímto způsobem bylo v Bavorsku v posledních letech postaveno 52 kostelů.

U nás se tento způsob, ač zaveden, dosud nevžil. Spolek „Dílo blah. Anežky“ získal pozemky pro stavbu kostelů jednak darem, jednak koupí za sníženou nebo plnou cenu. Spolek sám po-

staví jen holé zdi, vnitřek, výzdobu kostela, malbu, obrazy, okna, lavice, oltáře vedlejší, atd. opatření jest zůstaveno katolíkům obce, kraje, kde kostel byl postaven. Jen tak také mohou pochopiti, že jde o jejich věc, jen tak může býti vyvolán zájem a živá spolupráce všech, jen tak bude vzniknena živelnější část na dokončení díla, které pak bude součástí práce, úsilí a lásky jednoho každého z těch věřících, kdo na vybudování i výzdobu kostela přispěli.

Cesty moderní pastorační ve velkoměstě nejsou ovšem vyčerpány touto snahou, postaviti kostely na periferii, odkud je do středu města příliš daleko, ale je to jeden ze základních pilířů náboženské obrody velkoměsta, nenechati tvořiti a vznikati nové obce, v nichž by kostel vůbec nebyl životní potřebou. Náš článek má účel upozorniti ty katolíky, kteří jsou obdařeni bohatstvím, které rez žere a mol kazí, aby pamatovali, že jsou jen správci toho, co mají a aby živí, pamatovali na den, kdy budou skládati účty z počínání a ze svěřeného jmění. Jsou vklady, z nichž úroky nebudou sice připsány na kontech bankovních ani vkladních knížkách, ale které přes to zapomenuty nebudou.

Dr. Alfred Fuchs:

„Náboženský socialism“.

Již několikrát vyšlo po sobě svolání, i u nás v denním tisku, aby se sdružili socialisté náboženského smýšlení. Nesmíme si zastíratí oči před faktem, že socialisté již delší dobu přicházejí k poznání, že s pouhými materialistickými základy svého světového názoru nevystačí. To, co organisují čeští socialisté, jest do jisté míry obdobné s hnutím zahraničním. S katolického stanoviska lze říci, že s tímto hnutím přímo spolupracovati nemůžeme, poněvadž jest nábožensky nejasné a proto jest s to, aby věřící socialisty spíše dovedlo k indiferentismu, než aby dalo jejich snahám pevný náboženský základ. Přes to však jest charakteristické, že jak socialisté, tak i sociální demokraté rozcházejí se se strohou mechanistickou a racionalistickou ideologií a že uznávají nevypočitatelný moment duchovní. Také mezi katolíky, zvláště v Rakousku a v Německu, jest hnutí, které chce býti tolerantnější k socialismu. Odmítá sice i nadále jeho materialistické bludy, ale zdůrazňuje současně, že církve nechce míti nic společného s kapitalismem a že uznává všechno dobré, co socialism vykonal pro chudého člověka. Zejména v praktických otázkách odborového hnutí projeví se

dosti často sblížení. Vyplývá-li ze všech těchto snah nějaký pozitivní zisk, tedy spočívá především ve zvýšené úrovni diskuse. „České Slovo“ napsalo těchto dnů, že bylo chybou, že socialisté přezírali kladné hodnoty katolicismu. Připočteme k tomu diskusi o náboženství a socialismu v klubu „Přítomnost“, kterou zahájil autor tohoto článku a již se zúčastnili dr. Doležal, posl. Bechyně a celá řada pokrokových lidí, připomeňme dále přednášku Bechyňovu ve „Svazu Národního Osvobození“; obě tyto diskuse měly úroveň velmi vysokou. Snad by bylo možno připomenouti tu známá slova kardinála Merciera, že lidské sblížení s odpůrcem neznamena ještě daleko sjednocení u víře, ale že disponuje k němu srdce. V našich poměrech jest již ziskem, že se nemusí začínati diskuse od nejprimitivnější abecedy a že jest možno se povznést nad úroveň bulvárních tiskovin. Musíme říci, že tento tón diskuse jest čímsi novým, právě tak, jako diskuse mezi katolíky a evangelíky již od nějaké doby se přesunuje stále více na pole ideové. Jest možno, že tu a tam jde spíše o důvody taktické než programové, ale bylo by chybou, kdybychom za vším hledali jenom taktiku. Čím více se

poměry konsolidují, tím více se uplatňuje duchovní tvorba a tím více také lidem imponují hodnoty, které katolicismus vytvořil. My, katolíci, se zvýšené úrovně bát nemusíme. Velký vliv na sociální demokraty a zvláště na české socialisty mají především názory belgického socialistického revisionisty Hendrika de Man. „České Slovo“ označilo nedávno v celém cyklu úvodníků tento druh socialismu jako „socialism přicházející“ a obracelo se proti tomu, aby socialism utkvěl na starých formulcích, neboť má-li se socialism zakládati na vědě, musí jít s pokrokem vědy a dnešní věda již dávno není materialistickou vědou let třicátých. Správně mluví „České Slovo“, že socialism musí být hnutím a nikoli vyznáním víry. Obraceli jsme se vždy proti tomu, aby se ze socialismu dělalo náboženství. Organizace nesmí být pouhým společenstvím zájmovým, nýbrž musí být skutečnou solidaritou. To ovšem znamená, že společenství musí trvat i tehdy, když nepřináší přímých úspěchů, jako vůbec socialism podle názorů de Manových chyboval dosud přílišným zdůrazňováním tvrdé hmoty. Historický materialismus, který nepočítá s duší člověka, napíná život na Prokrustovo lože. Hendrik de Man není jistě prvním kritikem marxismu, ale jde sám až na filosofický jeho kořen, místo co by se obracel proti některým detailům starých překonaných teorií, jako to činili dosud jiní revisionisté. V socialismu musí především být překonána nenávist, neboť nenávist se ještě nikdy nic na světě nespravilo a nespraví. Jest nutno, aby dělník nacházel ve své práci štěstí a proto nesmí mít dojem, že jeho práce jest méněcenná. Dělnictvu zůstává dojem sociální méněcennosti a společenské izolace i tehdy, když mzdy jsou poměrně veliké. Aby tento komplex méněcennosti zmizel, musí být dělnictvu otevřeny cesty k vyšším kulturním hodnotám. Slepá víra v organizaci vede k vytvoření byrokratismu, který nejvíce oslabuje elán pracující třídy. Jest třeba vrátit pracujícím radost z práce, uplatnit význam kvalifikace. Stroj musí vrátit dělníkovi to, co mu vzal: radost z iniciativy. V praxi byl nucen marxismus slevit se svých teorií, jakmile přejal spoluodpovědnost za stát. Jde o to, aby praxe byla uvedena v soulad s teorií a to nejde jinak, než revisí teorie. De Man odsuzuje také slepou víru v mechanický pokrok, jež činí marxistu duchovním barbarem. Tyto názory reprodukuje tedy „České Slovo“. Důstojnost práce dělníkovy nikdo nevyzdvihl tak, jako encyklika „Rerum novarum“. Této důstojnosti má být dodán nový

důraz tím, že se usiluje v poslední době o to, aby vedle svátku Krista-Krále byl zaveden svátek Krista-Dělníka. Měli jsme již několikrát příležitost ukázat, jak důležité jest, aby byla ukázána posvátnost práce dělníkovy a jak tento problém souvisí úzce se samou podstatou dnešní sociální otázky. Sociální otázka nespočívá nikterak jedině v tom, že se dělníkovi vede špatně po stránce hmotné. Kdyby dělníkovy hmotné podmínky byly, díky sociálnímu zákonodárství a příznivé konjunktury, sebe lepší, on přece jenom se cítí izolován v ostatní společnosti, protože společnost má své předsudky vůči manuální práci a tento předsudek ostatních tříd sráží dělnictvo do houfu a bývá často pramenem sociální závisti a nenávisti. A druhá otázka, s touto otázkou úzce související, jest otázka radosti z práce. Ve středověku nebylo přesné rozhraničovací čáry mezi řemeslem a uměním, jako jest tomu dnes. Kdo se chtěl stát i mistrem, musil zhotoviti „mistrovský kus“ svého řemesla a tyto mistrovské kusy v mnohých řemeslech byly hotovými uměleckými díly. Proto měl středověký řemeslník radost z práce, radost z tvorby. Dnešní doba, doba stroje a technického pokroku, sice práci narmoze usnadnila, ale také zmechanisovala. Taylorismus nebyl vymyšlen proto, aby dělníka zotročil, nýbrž proto, aby mu práci usnadnil. Zapomnělo se však na duši. Stane-li se výkon dělníkův co možno jednotvárným a mechanickým, kam se poděje radost z práce, z dobré práce? Připočtete k tomu dále, že Marx ve svém učení o neúprosném třídním boji pokládá práci za „Lohnsklaverei“ — za „mzdovou otročinu“. Kdo však by neměl ani trochu radosti ze své práce, ten by měl vpravdě nešťastný život. Jak vrátiti dnešnímu dělníkovi radost z práce, štěstí životní? Jest třeba mu ukázati, že práce zdánlivě neradostná, mechanická, práce nikoli v pravém slova smyslu tvůrčí má své šlechtictví. Jest třeba mu ukázati, že jsou jisté radosti, které jsou pro každého, pro chudáka i pro boháče. Víím ze zkušenosti, že dělníci sami nemají rádi, když se jim neustále vykládá, že jsou „rabi utištění“ Chtějí od svých vůdců slyšet také něco radostnějšího, nikoli jenom samé hlásání třídní nenávisti. Ale život jest a zůstane slavným údolím. Jeden ze základních omylů marxismu jest, že se domnívá, že sociální otázka bude někdy rozřešena úplně beze zbytku. Na zemi nebude nikdy úplného štěstí. Má-li však člověk na zemi být alespoň relativně šťasten, jest třeba mu ukázati, že život sebe bolestnější a klopotnější má vyšší cíle, že jest Božím úkolem a proto nemůže být nic krásnějšího,

než ukázati mu příklad Krista Dělníka, který dobrovolně vzal na sebe existenci lidskou, jež byla přezírána. („Není-liž tento syn tesařův?“) Že podstata sociální otázky jest ethická, to ví nejenom již Hendrik de Man. Také ředitel Mezinárodního Úřadu Práce v Ženevě Albert Thomas ve své pražské přednášce ukázal, jak důležité jest využití volných chvil dělníkových, jak činnost vzdělávací a její duchovní i tělesná

stránka je při nejmenším právě tak důležitá, jako mzdové boje a jiné akty sociálního zákonodárství. Čím více se budou socialisté zřikat svého materialistického krunýře, tím více se přiblíží pozitivnímu křesťanství a snad závěrečná kapitola „Zázraků Antikristových“ Selmy Lagerlöfové nebude pouhou utopií. *Pauperes evangelizantur!*

J. Krlín:

Víra lidu ve Francii.

Po válce u všech národů nastává veliká změna. Dožívá a malicherným jest, co se jevilo velikým před válkou a nové problémy se stávají závažnými a důležitými. Nová doba jest příliš kriticky naladěna vůči době starší, poválečná generace téměř šmahem zavrhuje vše, co vynášela, a čemu věřila generace předcházející. Pravda, mezi oběma generacemi po sobě následujícími bývalo vždycky určité napětí, mladí vždycky se stavěli ke starým v postoj soudce, ale při tom vždycky cosi poutalo obě pokolení: Nazveme si to tradicí, či jiným jménem. Ale postoj mladých, poválečných, ke generaci předválečné jest úplně odlišný, odlišný z několika příčin, které jasně vysvětlují vzájemné napětí. Možno říci, že tento stav, ovšem s různými odstíny, má ve všech státech stejné kořeny, i když někde nejsou ty kořeny tak hluboko vrostlé. Hekatomba všech národů za světové a ve světové válce a rychlé životní tempo po ní se názorně projevují.

Chci se zde zmíniti o náboženském vývoji a problému ve Francii, kde se mu věnuje nemalá pozornost se všech stran. Dává mi podnět anketa, která byla uspořádána o víře v národě, hlavně ve vrstvách lidových, v nichž je stav beze sporu nejčernější. A pak bych rád aspoň stručně poukázal na náboženský vývoj u nás a provedl vzájemné srovnání. Neboť myslím, že mezi námi a Francií jest a bude ještě v tomto ohledu mnoho podobností.

Pročítáme-li veledílo učeného kněze H. Brémondy: „Histoire du sentiment religieux en France“, vidíme, že v XVII. a i v XVIII. stol., které rychlými kroky spěchalo k revoluci nejen protimonarchistické, nýbrž i protináboženské, bylo ve Francii hojně lidí, kněží i laiků, vynikajících i svatostí života i svatostí nauky. Byli to lidé, kteří nemohou býti viněni z dualismu, vyjádřeného výstižně slovy: „Pohansky žít a křesťansky umírat“, nýbrž kteří vírou

žili celý život, a to vírou opravdovou a živou. Vznikaly nové kongregace, prováděny reformy řádů a kongregací starších, poněkud uvolněných. Kněžstvo rovněž nelze viniti z nedbalosti. Ale nicméně lze říci, že širší vrstvy nábožensky chladly, jednak proto, že působení svatých lidí a přísných řádů bylo hojně krajové, nerozšiřujíc se na celou Francii, jednak proto, že vlivem panstva, racionalisticky a encyklopedisticky vychovaného, byla podrývána víra i v lidu. Revoluce způsobila pohromy: mnoho kněží věrných zhynulo na popravišti; věrní kněží nepřisahali na ústavu, byli pronásledováni a bylo jim znemožňováno vykonávati duchovní správu. Celé širé kraje měly jednoho, dva kněze, kteří se ještě musili ustavičně schovávat. Děti byly po řadu let bez náboženského vyučování, ochladli i dospělí. Konkordátem byl sice stav zlepšen, ale nevědomost náboženská zde již byla a pro nedostatek kněží a stále války, nejistotu a nepokoje nemohla býti vykořeněna. Tato nevědomost vedla logicky buď k lhostejnosti náboženské, nebo ku praktické nevěře.

Romantismus přispěl poněkud ke zlepšení, ale jenom inteligence, a to zase spíše, dokud ovšem nezabředl v pantheismus, jen po stránce citové. Chateaubriand, řekl výstižně Robert Vallery Radov, nebyl sv. Tomášem Aquinským. Jímal srdce, a s ním jiní, ale nejímal ducha. Velcí myslitelé, jako Lamennais, Lacordaire a jiní, viděli správně nebezpečí a hlavně je bolela stále rostoucí lhostejnost lidu, chtěli ji zameziti, ale nepodařilo se to. Založili zvláštní list, zdůrazňovali — zajímavě, jak se historie opakuje — v náboženství katolickém spíše sociální a charitativní stránku, ale bludy Lamennaisovými se celé hnutí, které mělo tak vznešené poslání, rozpadlo. Následuje druhá revoluce, po ní přichází třetí. Proti romantismu vztyčuje hlavu v jiné formě starý ency-

klopedism. Vyvstává mocná věda a konečně proniká do Francie socialism, který měl ostatně půdu připravenou velice dobře. Francie jest rozbita politicky na dva díly: monarchistický a republikánský a toto rozbití má nemalý vliv na další náboženské zlhostejnění lidových vrstev. Neboť se zde střetly současně se zájmy politickými i zájmy sociální. Lid lhostejný a sváděný byl staven proti středním a vyšším vrstvám, které věřily, které se hlásily k víře, ačkoliv leckdy byla ta víra nemálo povrchní. Zastánci republiky, kteří byli i bojovnými socialisty, měli snadnou práci a dovedli znamenitě využití situace, a využívali jí až do vypuknutí války.

Náboženský stav r. 1914 nebyl nijak utěšený, není třeba zatajovati to. V řadách inteligence bylo lze sice znamenati určitý příklon ke katolicismu, střední a měšťanské vrstvy byly většinou věřící, ale venkov a dělnické čtvrti předměstí byly netoliko nábožensky vlažné, naopak byly protinábožensky založeny. Mnoho farností bylo bez kněze, nebo jednomu knězi byla svěřena řada farností. Venkovský lid — Bretagne vyjímaje — i když věřil v některých krajích, byl nábožensky silně neuvědomělý. Dělnictvo z velké části bylo ostře protináboženské. Celkem 10 procent věřících, což jest smutně málo. René Bazin v jednom svém románě vylíčil to dělnické prostředí, a třeba uznati, že nenanášel úmyslně černých barev.

Katolíci pracovali, ale málo. Snad lze zmírniti tu větu: Bylo málo pracovníků. Neboť takový De Mun de la Pin, L. Harmel a j. konali dílo ohromné. Ale tehdy se zde neukázala, jindy se tak projevující vlastnost francouzská: družnost. Mezi katolíky bylo mnoho svatých lidí, mužů i žen, adorace na Montmartru a v jiných svatyních byly četně navštěvené, ale dbalo se málo na rozkaz doby: organisovati. Francouzové měli veliké sociální theoretiky, ale měli málo sociálních praktiků. Čím blíže k r. 1914 se sice poměry zlepšily, ale nicméně lze říci, že syndikáty katolické byly málo silné, ale i málo pevné oproti ostatním, takže k různým celkovým akcím byli často přijímáni jejich zástupci ne tak jako představitelé hnutí, nýbrž spíše jako znamenití znalci některých ožehavých problémů. Ale jedno lze říci — a to nelze říci o vůdcích socialistických: u katolíků místo demagogie, již se vyznačovali přechasto socialisté, byla práce a prohloubení náboženské, kulturní i sociální. Měl jsem po válce leckdy možnost zavítati mezi dělnictvo, bydlel jsem na periferii

pařížské a máje živý zájem o vše, co se ve Francii dalo, a téměř vždy jsem musil zjistiti, nemluví tendenčně, že socialistické dělnictvo bylo kulturně velice zanedbané, a tisk socialistický obsahově byl nesmírně slabý. A i když řeči četných našich socialistických předáků jsou často podprůměrné, řeči jejich pařížských kolegů byly ještě bezvýznamnější. Jejich činnost se ostatně vyznačovala více protináboženskou tendencí než sociálními reformami. Boj proti katolickému dělníku, který u nás charakterisuje poválečné období, charakterisuje ve Francii období předválečné.

Katolíci měli školy, vydržovali je svým nákladem, ale jen malé procento dětí, vychodivších obecnou školu, zůstalo v životě věrno katolickému programu. Spolkový život a prostředí jejich víru zničily. Pomýšleli sice již katolíci pracovníci na řešení problému přetvoření sociálního prostředí, ale k řešení, až na několik případů, jejichž původci byli jednotlivci, jako Harmel ve Val des Bois, nedošlo.

Po válce pozorujeme velikou proměnu. Jako kolem let třicátých minulého století, začali po válce katolíci francouzští zdůrazňovati sociální a charitativní význam Evangelia. Je to ostatně zjev všesvětový, a jest požadavkem nové doby, sociálně a hospodářsky tak zmítané a těžké. Ve Francii, netoliko působením „svatě jednoty — union sacrée“, nýbrž i a snad v prvé řadě působením těžkých poměrů hospodářských poválečných a válečného soužití kněze s vojákem, jemuž dával dobrý příklad a jehož mnohému naučil, odklání se lid, venkovský i dělnický, od proticírkevního boje, stejně i vůdcové, a přiklání se k otázce sociální. Celkově lze říci, že v prvých letech poválečných byl ve Francii klid, zatím co u nás zuřil boj. A o těch letech vykonali katolíci veliké dílo i na poli náboženském i na poli sociálním. Statistiky jejich syndikátů jsou radostné, výsledky práce jsou kladné.

Mladí z války i noví, kteří přežili válku doma a ne v zákopech, cítí sociálně a začínají se organisovati. Kdežto před válkou v organisacích katolického studentstva a i mládeže dařilo se dosti konferencím sv. Vincence, po válce tento zájem ještě zmohutněl a současně věnována co největší péče všem sociálním a hospodářským problémům dne. Cesty, které dříverazil Mare Sagnier svým „Sillonem“ který tak nešťastně ztroskotal, byly obnoveny a jest zajímavé, že ideje „Sillonem“ šířené přijímali i lidé, kteří šli politicky jinými cestami, jako třeba royalisté. Tisk mladé katolické inteligence vůbec se vyznačoval opravdovým soci-

álním zájmem a citěním, a stejně tisk katolické mládeže, která byla po válce přeoraganisována na širší základně. Ostatně, stačí si všimnouti tak zv. „Équipes sociales“, sociálních kroužků, které byly založeny mladými, Gavricem a Desfontainesem, a které jsou dnes rozšířeny po celé Francii a krásně pracují. Ne již jen jednotlivci, nýbrž celek, taková jest proměna. Nutnost organisace se projevuje i založením Ligy katolické, která snad v budoucnosti dá základ jednotné politické organizaci, jež překlene rozpory politické mezi monarchisty a republikány. Snad v plánu Prozřetelnosti bloužení royalistické „Action Française“ jest nástrojem k jednotě, již potřebují katolíci francouzští tak jako katolíci jiných států.

Jak se shodují účastníci poslední ankety, jest mezi lidem asi 15 procent katolíků, konajících pravidelně své náboženské povinnosti. Ostatní jsou buď vlažní, nebo nevěří. Nábožensky indiferentních jest nejvíce. Vtírá se otázka, zda možno hleděti na budoucnost optimisticky či pessimisticky.

Ku pessimismu opravňuje několik důvodů: Náboženská nevědomost jest hluboká a lhostejnost jest často horší než přímá nevěra. Existenční starosti a duch doby silně napomáhají materialismu. Jest nedostatek kněží a nejsou

řádkými případy, že biskup musí odmítnouti žádosti osadníků o přidělení faráře.

Ale jiné důvody zase opravňují k optimismu: Díky mocně se šířícímu hnutí pro zvýšení počtu povolání. Akcí Ligy jest šířeno, jak přednáškami, tak tiskem, poznání do všech krajín: lid, ať lhostejný či nevěřící, se nestaví proti, jak dříve činil. Mladá katolická generace vyvíjí silnou sociální činnost. Kdežto dříve intelektuálové byli lhostejní, a katolická inteligence byla tvořena hojně konvertity, dnes již mezi inteligencí akademickou tvoří praktičtí katolíci silné procento. Přibývá vůdců, odkojených katolicismem, a to jest důležité, velice důležité. Dnes již není tvořena katolická inteligence jen nebo z velké části konvertity, nýbrž lidmi cele katolickými. A konečně, není možno zapomenouti na hnutí směřující k převýchově sociálního prostředí, o němž jsem zde již psal. Úmyslně se nezmiňuji na prvním místě o vlivu milosti, o vlivu nadpřirozeném, ač mu přiřkládám největší důležitost.

Tedy nejen proto, že jsem katolíkem, který se modlí v kředu: exspecto, očekávám, a který doufá, i když všechny lidské prostředky selžou, nýbrž i proto, že dnes se ve Francii pracuje v duchu moderních potřeb doby, jsem optimistou v nazírání na budoucnost Francie v ohledu náboženském.

Co život dal.

Tvůrčí mohoucnost.

„Dnes nepomůže, než vlastní tvůrčí mohoucnost“, napsal nedávno dr. J. Dostál. Ano, ale kde ji vzíti? Když přece komu není shůry dáno, v apatyce nekoupí... Tvůrčí mohoucnost splývá na lidi dvěma cestami: buď je dána jako nadání hned do kolébky, a dříve nebo později uzralá počne se projevovat, nebo je odpovědí nebe na život lásky k Bohu, Dárci darů sedmera... Jinak hodnotně tvořit nelze.

Máme tak málo lidí nadaných? Jsme tak chudí naty, komu bylo shůry dáno? Dokonce ne. Máme jednotlivce s nesporným a nevšedním nadáním a zastavujeme se při jejich jménech s jakýmsi bolestným údivem: v čem vězí jejich sterilita? Česká duše něčím stůně, to je víc než zjevno. A zvláště u katolíků je zřejma jakási nemohoucnost tvůrčí...

Byli geniové, kteří, i když byli pokřtěni a členy církve katolické, nijak své katolictví nedůrazňovali. Prostředí, v němž se narodili,

vyrůstali i žili, shlazovalo v nich ustavičně rysy katolické, vyhánělo milost z duše, a je úchvatné sledovat, jak vrozený genius vedl je neúprosně k pravdám katolickým, nebo aspoň k jejich tušení. Leckdy smiloval se Bůh a vyšel hledajícímu vstříc...

Jinak je tomu s katolíkem poučeným, věřícím, ale -- pyšným. Zdá se, že Bůh raději ponechá svou božskou jiskru těm, komu odepřel dar víry, než těm, kdo se k Němu hlásí a mají tudíž věděti, že Duch vane, kam chce, že odpovídá k modlitbě o světlo, že prosícím dává své „sacrum septenarium“

Duchovní pýcha ubíjí talenty i genie u nás. Všichni jsme jí v této zemi do jisté míry nakaženi... Dílem je to reflex celkové české mentality, kterou vlažnost náboženská, netečnost a nedouctví ve věcech duchovních tak úžasně zploštělo, a víte, co s celým tím ignorantstvím na jednom dřevě roste... Dílem je to vina směru, který u nás byl udáván za dobře katolický, a který mnoho očekával od

zevní práce zvláště těch nadaných, od hořečné činnosti jejich, od množství organizací a organizovaných... Zatím, co vědomí, že Bůh může vše i bez nás, ustupovalo do pozadí. Pán Bůh nenechává bez trestu ty, kdo se domnívají, že jsou s to podepřít archu...

A tak je u nás úžasná produktivita, ale málo tvůrčí mohoucnosti. Na př. v literatuře. Všichni, kdo péro udržíme, jsme bombardováni o příspěvky, píšeme až do uskrabání, ač-li někoho „nebezpečný“ záblesk tvůrčí mohoucnosti nevyradí z obce písčících, takže je odsouzen nechávat si své nejlepší pro sebe... než si poradí jinak... Časopisů přibývá jako hub po dešti. Kde je mohutná tvorba? Když všechnu tu nadvýrobu srovnáme s cizí literaturou, je nám smutno: kde je v té spouště živné sousto? A nedivím se, doporučuje-li se: učme se od ciziny... V takové krizi bylo na místě šířit raději literaturu překladovou, než vydávat podprostřední literaturu původní, byť nesla i honosné jméno „katolická“ ovšem neprávem...

Takovou tvůrčí mohoucnost, jako byla Březinova nebo je Durychova, nesesílá nebe na zemi deštěm; to je vzácné koření. U Durycha jsou skryty ještě nejkrásnější možnosti a nijak mne nemýlí jeho zdánlivě pyšný, zatím však jen vroucí a proto někdy hrdý postoj k lidem; jeho poměr k Bohu je upřímný a pokorný. To je tajemství jeho velikosti a růstu...

A jsou tu jiná nadání, cenné talenty — s tvůrčí možností jaksi stlumenou, přidušenou; nenacházející svou pravou cestu. To na prameni tvůrčím sedí zába pyšného já, lapá po mouchách, jež letí kolem a brání sobě i jiným napít se z čistého zřídla.

Zapomínáme rádi, že život je „pohyb z nitra“, že tvůrčí mohoucnost, ten projev života vrcholný, ukázněný, spořádaný, plyne z nadbytku toho života, a je tím bohatší, čím bližší je zdroji jeho... Ze nejkrásnější díla jsou ta, kde člověk potřel dokonale své „já“ aby dal v sobě tvořit Duchu, jenž se Stvořitelem jedno jest.

Takovým autorem mohutné tvořivosti byl i farář arský, který nejméně usiloval o to, aby něco stvořil. A přece pod jeho některé výroky by se s radostí podepsali velicí básníci, a pod všechny velicí filosofové...

A to je druhá cesta, jak možno hodnotně tvořit. Cesta přístupná každému. První měla polibek genia u kolébky, ale ne záruku, že jej ponese zářící až ke hrobu. Druhá má jistotu, že jej obdrží nad hrobem — ne-li dříve — a ponese jej triumfálně na věčnost. Tak se

stává, že jsou opakována slovíčka, věty, aforismy, sentence skrytých řeholnic, venkovských farářů, továrních dělnic, nepatrných před světem lidí, kteří ani nepomysleli na to, být čtenými autory, zatím co ti, jejichž to bylo pravým povoláním — nebo aspoň mělo být — jsou čtení s pocitem vypráhlosti. Jsou odkládání, aby se čtenář k nim nevrátil snad nikdy. A protože duch je více než forma, ani ciselování vět, ani jiná pečlivost jich nezachrání, zatím co věty těch prvních se všemi jejich nedostatky jsou podávány tajemnými rukama dechu Božího od duše k duši jako žádoucí potravina jejich.

Tvorba některých cizích autorů má takové ražení Ducha, jemuž bylo „já“ autorovo za podnož a jen tak je možno „učit se od ciziny“ Jinak tvůrčí mohoucnosti nikdo se nenaučíme.

B. D.

Dr. Alfred Fuchs:

Katolická akce na Moravě.

Neustále píšeme o tom, jak se vyvíjí Katolická akce v cizině, při čemž úplně přehlízíme fakt, že velmi utěšeně se vyvíjí Katolická akce na Moravě. Laskavostí vdp. šéfredaktora Zamykala byly mi zaslány publikace, z nichž se dá usoudit, jakými směnicemi se toto hnutí na Moravě řídí. Chci říci několik slov o těchto publikacích, jejichž obsah je vpravdě imponující, jak svou úrovní, tak i svou praktičností. Katolická akce se především stará o vydávání Farního věstníku. Vydávání financuje spolek Marta, jenž má 2500 členek. Moravané mají pro svoje snahy veliký vzor v arcibiskupu Stojanovi. Proto také Katolická akce vydala modlitby za jeho blahorečení. Všecky publikace, jež vydává Katolická akce na Moravě, výborně rediguje sociolog Cyrillomethodějské fakulty olomoucké, prof. dr. Vašek. Ve své brožurce o Katolické akci ukazuje na odkřesťanění života, dovozuje, jak v nynějším požáru duší nemůže žádný věřící člověk zůstat lhotejným, jak jest nutno zintensivnit náboženský život, „pokatoličtiti katolíky“. Jest třeba pokřesťaniti společnost a veřejný život, ale to nepůjde pouhou obranou, nýbrž výbojem. Víra se musí šířit i mimo kostel, a to prací nekněží.

Katolická akce není v podstatě ničím jiným, než laickým apoštolátem velkého slohu. Katolíkům jest nutno častěji připomínati jejich poměr k papeži, jest třeba šířiti vnitřní obrodu exercičním hnutím, eucharistickými sjezdy, obnovováním idealismu mezi mládeží, obnovováním mravnosti, energickým hájením práv církve

zvláště ve školství, péči o dobrou literaturu atd. atd. Ke konci brožurky dra Vaška jest připojen nástin organizační, jak vypadá jednotka Katolické akce říšská, zemská, diecéšní, okrsková a farní. Dále vychází péčí téhož ženského spolku časopis „Marta“, který jest charitativním věstníkem. Jest v něm připomínán význam svátků, exercicií, křesťanských obyčejů, jest poutním oznamovatelem, ale hlavně poukazuje k nutnosti pěstovati charitu prakticky. „Farní věstník“, o němž již byla zmínka, obsahuje kromě výkladů svátků a obřadů, jež právě církev koná, výzvy k odvaze vyznávatí víru, řadu praktických návrhů, jak podporovati chudé, jak spojití konání almužny s praktickou péčí sociální a se skutky milosrdenství duchovního. Speciálním úkolům sociálního apoštolátu jest věnován věstník „Království Kristovo“, který vydávají převorové Sestry Neposkvrněného Početí Nejblahoslavenější Panny Marie. O snahách této kongregace jsem již psal jindy a jinde. Celá jejich činnost jest nesena přesvědčením, že nejlepším předvojem dobré pastorace jest charita. Na Moravě jsou pořádány pravidelné kursy pro pracovníky ve farnostech a v okrscích, jest poukazováno zvláště na fakt, že Katolická akce politice lidové strany nepřekáží, protože jest v podstatě zintenzivněním pastorace. Katolická akce vyzývá k tomu, aby si katolíci všimli povolání k řeholnímu životu, pečovali o dorost kněžský, aby šířili dobré knihy a časté svaté přijímání, aby zvyšovali smysl pro misie, pěstovali apoštolát modlitby, zkrátka, aby se katolíci učili spoléhati na prostředky víry, na prostředky nadpřirozené. Další publikací jsou „Směrnice pro drobnou práci“ v Katolické akci. Jest to návod příklady doložený, jak mají laici podporovat faráře v duchovní správě. Připomíná se jim důtklivě, že nesmějí odsuzovati těch, kteří třeba i vlastní vinou upadli do bídy a do nemravnosti, že musí osvědčovati takt při návštěvách charitativních, že se musí zdržeti každé neomalené agitace, zvláště pokud jde o sanaci rodinného života. Věstník obsahuje dále ukázky, jak katechisovati dnešní, jednostranně technicky orientovanou mládež, jsou uváděny vhodné příklady z ciziny a ve všem a všude prosvítá praktická rada: Ber lidi tak, jak jsou, nechtěj hned ani mravní heroism, ani vděčnost, ani závratné úspěchy. Dobré dílo roste pomalu. Velký zájem jest věnován otázce bytové. Ukazuje se zejména jak jest nekřesťanské upírati byt rodinám s mnoha dětmi. Nesmíme chtít lidi hned za každou cenu obracet. Hlavní věc je umět lidem pomáhat, a zejména se nesmíme obávat, že snad dobroty bude zneužito.

Pěkné jest líčení nedávno zesnulého Sonnenscheina, známého apoštola velkého Berlína, jak má vypadat moderní velkoměstská sakristie. Jest v ní telefon, psací stroj, kartotheka o poměrech farníků a hlavně deník charitativní sestry o všech zákrocích, které se v tomto směru staly. Jest nutno hledět pomoci každému, kdo přijde, nejenom ovcím z vlastního ovčince. Katolická akce musí být velkorysá. Prohlížel jsem dále pozvánky do kursů, výzvy ke kněžím, k funkcionářům atd. Důkladně a důtklivě se připomíná, že Katolická akce není spolkaření: jest nutno vystříhat se všeho, co zasahuje do života rodiny rušivě, neboť obnova rodinného života musí se státi prvním cílem. Funkcionáři Katolické akce musí být osoby činné, ne neschopní dobráci, statisté. Jest nutno přihlížet k individuálním schopnostem jedinců a nesmíme chtít každého hned organisovat. Musíme hledět k budoucnosti, nikoli toliko k okamžitému úspěchu. Jest třeba rozptylovat předsudky a proto ten, kdo chce Katolickou akci šířit, nesmí se bát pronikat i do popředí nekatolického a ovšem nesmí také proto býti od ostatních katolíků podezírán. Omezil jsem se na nejstručnější parafrázi publikací, jež mi byly poslány. Myslím, že i z tohoto referátu vysvitne náležitě, čím Katolická akce má býti: Intenzivní činností duchovní a hlavně zmobilisováním laiků pro věc víry.

Aug. Kotyš:

Populární král.

(K historii Václava IV.

a tak trochu jubileu svatováclavskému.)

Téměř každý národ má nějakého populárního krále, jehož postava je známa i nejméně historicky vzdělaným občanům. Jest rekem písniček, románů, dramát i čítankových básniček. U Skotů je tímto králem Robert Bruce, u Angličanů Jindřich VIII., u Francouzů Jindřich IV., u Španělů Filip II., u Němců Fridrich Barbarossa a u nás — Václav IV., dobrácký, roztomilý Václav IV., který s každým dělil srdce a kterému ti hanební popové a vzpurná šlechta nadělali tolik hořkých chvil.

Vznik popularity je skoro vždy zahalen v nezbadatelné mlhy, málokdy se dopátráme její příčiny a ještě řídkěji shledáme, že jest jí skutečná zásluha. Jen výjimkou jsou populárními panovníky oni vladaři, jichž dílo přetrvalo věky. Karla IV. sice veřejně prohlašujeme za vynikajícího člověka, a dáváme mu titul „otce vlasti“, ve skutečnosti však jest

většina národa přesvědčena, že to byl nudný patron a že Václav IV. byl něco zcela jiného.

Zásluhou, nebo vinou literatury, jak kdo chce, vznikla představa, že Václav IV. byl člověk zlatého srdce, výtečný vladař, horlivý Čech a uvědomělý přívrženec opravného náboženského směru. Jak již bylo řečeno, panovníci, kteří se zaměstnávali více prací, než dobrodružnými podniky, jsou zřídka panovníky populárními. Nicméně i populární vladařské postavy mívají zpravidla přece jen několik rysů budících, když ne právě úctu, tedy aspoň sympatii. Případ Václava IV., kterého národ mající tolik králů zaslouživších se neobyčejně o český stát (Václava II., Karla IV., Jiřího z Poděbrad), vyvolil si za svého nejoblíbenějšího panovníka, jest ojedinělý a pro toho, kdo nerad zavírá oči před fakty a má smysl pro konsolidaci státu, prostě nevysvětlitelný.

Vždyť historie mluví tak srozumitelnou řečí. Když Václav IV. přejal vládu od otce, byly poměry v zemích koruny české tak urovnané, jako málokdy před tím. Po silnicích se prý mohlo jít s homolí zlata na hlavě. Umění a vědy kvetly. Koruna česká se těšila jak za hranicemi tak i doma vážnosti. Její poměr ke kleru i šlechtě, důležitým složkám tehdejšího státu, byl co nejlepší. Jedinou temnou stránkou situace bylo papežské schisma. To však nemohlo žádnému tehdejšímu panovníku vadit v tom, aby spravoval svědomitě svou zemi a snažil se žít s svými poddanými v pokoji. Václav však byl notorický alkoholik a řešil státní záležitosti pod vlivem vypitých konvic vína. Je známo, že někteří umělci vytvořili znamenitá díla pod inspirací alkoholu. Avšak umění a politika jsou dva různé světy. Trocha fantazie stáníkovi ovšem neškodí, avšak jeho největší předností je sebeovládání a oko vidoucí osoby a věci tak, jak vskutku jsou. Opice Václavovy (podle výsledků soudě) nebyly asi ani geniální, ani roztomilé. Byl útočný, ukrutný, despotický, sprostý a nespravedlivý. I ze spisů jeho chvalořečníků vychází najevo, že ke konfliktům mezi ním, arcibiskupem a vysokou šlechtou docházelo jeho vinou, že buď on nebo jeho milci útočili první.

Praví se o něm, že byl demokrat a že mu proto byla pýcha šlechty proti mysli. Vskutku byl asi takový demokrat, jako Filip Krásný a Ludvík XI., s nimiž se ovšem co do bystrosti ducha nemůže měřit. Pokořoval šlechtu nikoli proto, že se povyšovala nad lid, ale proto, že se dosti před ním neohýbala. Vyhnal ze své rady a sesadil s nejvyšších úřadů zemských náčelníky předních šlechtických rodin, protože

mu ke všemu nepřikyvovali a odvážili se mít někdy náhledy odchylné od náhledů jeho. Na chudé zemany, povýšené jeho přízní, nebylo třeba bráti tolik ohledů. Kdyby tito milci, dosazení jím na nejdůležitější úřady, byli bývali skutečně lidmi v některém oboru tak vynikajícími, že by jejich úřadování bylo bývalo v zájmu veřejného prospěchu, bylo by nutno vzdáti Václavovi chválu, že se neohlížel na rod, ale na schopnosti. Zdá se však, že zmínění pánové neměli ke svým úřadům jiné kvalifikace, než že uměli s králem znamenitě chlastat. To pak ovšem nestálo za to, aby se Václav znesvářil s nejmocnějšími rody v zemi, které vzhledem k rozsáhlému svému majetku měly zajisté trochu práva mluvit do veřejných záležitostí. Mezi touto šlechtou nebyli nikterak lidé hloupi, jak dokazuje postava spisovatele Smila Flašky z Pardubic, a byli právě tak dobrými Čechy, jako milci. Zdá se, že se Václav pokoušel napodobiti v Čechách současné italské tyrany. Chtěl být samovládcem, despotou, jemuž by stíral prach s bot stejně šlechtic a prelát, jako muž z lidu. Taková byla ta proslavená demokracie.

Ani šlechta, ani klerus si nedali podobné jednání líbit. Došlo k neshodám, ke vzpouře, občanským válkám, do nichž se míchali cizí panovníci. Jednou byl král zajat, po druhé zas dal zpustošiti panství svých protivníků a popraviti v náhlém návalu vzteku poddané, kteří se mu znelíbili. A výsledek? Anarchie, podrytí vši autority, řádění lupičských rot v zemi, nedávno tak kvetoucí a spořádané. Za tohoto stavu věcí musila vzniknouti husitská revoluce.

Ovšem podíl na jejím vzniku byl by právě asi hlavní vzpruhou sympatií k Václavovi v českém prostředí, trpícím dosud nedostatkem smyslu pro stát. Leč změříme oprávněnost i tohoto důvodu popularity se stanoviska obdivovatelů husitského hnutí. Václav se ani nepostavil s nadšením, jak by se dalo očekávat podle jeho nenávisti ke kleru, pod korouhev s kalichem, ani aspoň neusměrnil chytře nové proudy tak, aby nepodemlely státní budovy, jako to činila později za reformace německá knížata a králové švédský a dánský. Dát utopit bezbranného vikáře arcibiskupského pro pouhé neuposlechnutí rozkazu — to dovedl — ale na více nestačil. Couvnuv a pouze včasná mrtvice zachránila mu jeho prestiž bojovníka o pokrok.

Také se mluví o kutnohorském dekretu, o českosti Václavova dvora a o jeho blízkosti českému lidu. Nebylo to však všechno spíše

důsledkem dlouholetého vývoje, než uvědomě-
lého národního citění panovníkova?

Je zajímavé slyšet i hlas ciziny o tomto na-
šem oblíbeném králi. Němci promluvili velmi
zřetelně, sesadili jednoduše Václava s trůnu
svaté říše římské. Nechme však Němce a po-
slyšme francouzského kronikáře, popisujícího
návštěvu Václavovu v Paříži. Hovoří s opovr-
žením o chování našeho krále, který, jedva
vyšel z jedné opice, hned si zas uhnal druhou,
takže francouzští státníci se nemohli dostat
k vlastnímu účelu jeho návštěvy.

Co ale nám v Čechách na tom všem záleží
— jen když dal utopit Jana z Nepomuku!

Láska k malým věcem.

„Láska k malým věcem“ je jedno z literár-
ních hesel, která jsou v poslední době velmi
často propagována. Tato záliba v mikrologii
a v mikrokosmu souvisí patrně obsahově s fi-
losofií pragmatistickou, jež ji tvoří, jako
každý filosofický směr, také svoji esthetiku.
Pragmatická filosofie jest vlastně zjemnělou
formou pozitivismu. Positivismus prohlašuje me-
tafysiku za nepoznatelnou a tudíž za nehod-
nou vědeckého zkoumání. Pragmatismus tvrdí
vlastně něco podobného, jenom že ne ve for-
mě tak hrubé. Tvrdí, že správnost idejí se
má měřit podle jejich praktické užitečnosti.
Také on vlastně zamítá tedy metafysické kri-
terium pravdy. Připustí však i náboženství,
ale ovšem jenom potud, pokud se ukáže, že
dobře „funguje“. Vše se měří nakonec uží-
tečností, ať se již jedná o uklidnění rozumu,
nebo o společenský utilitarismus. Zde se také
narodila láska k malým věcem. P. Hanzelka
jednou dobře parafrázoval životní filosofii
bratří Čapků takto: „Jest těžko proniknouti
záhady Božství, ale podívejte se, pěstujte třeba
raději holuby a uklidní vás to také.“ To jest
v podstatě také idea „Adama Stvořitele“ a ji-
ných děl Čapků: tam, kde se setkáváme s Ab-
solutnem, uděláme nejlépe, když se zavrtáme
co nejvíce do své pozemské relativity. Na-
mítnete: Ale vždyť byli v křesťanství velcí
idyllikové. Svatý František miloval ptáčky,
vodu, zvířata, slunce a všecky prosté a sladké
dary života! A jak hlubokým křesťanstvím jest
na příklad proniknut Francis James! — Ale
právě v tom jest veliký rozdíl: Jest idyllismus,
který vzniká klidným spočinutím v Bohu a
jest útek do idyly, protože někdo prchá před
Boží tváří, protože prchá před zářící tváří
svatého Jana vracejícího se z Pathmu, jak
to vylíčil jednou krásně Arnošt Hello. Za-
jistě jest možno a jest třeba míti lásku k ma-

lým věcem. Vždyť velikost Boží jeví se ve
věcech velikých právě tak, jako v malých.
Každý vědecký pracovník vám dosvědčí, že
kdyby se zabýval věcí sebe odlehlejší, že vždy-
cky přijdeme na hluboké problémy, jakmile
jdeme i v těch nepatrných věcech do hloubky.
Nezáleží na velikých námětech, nezáleží na
šíři ducha, záleží na jeho hloubce. O tom,
že jest možno z nejmenšího okénka míti ob-
zor do nejdálnějšího všehomíra — kdož by
o tom pochyboval? V kapce vody se zračí nej-
hlubší vztahy všehomíra. Ale záleží na tom,
jak se k tomuto mikrokosmu blížíme. Po
každé válce vzniká touha po idyle. Vzniká
také po válce světové. Pragmatismus, ač po-
vstal dávno před válkou, se stal typickou fi-
losofií doby poválečné a dává jí právě onu for-
mu idyly, kterou jedině snese. Idyly v pan-
céři moderního technického světa a jeho zdán-
livé rušnosti. Pravíme zdánlivé, protože jest
tu v ruchu toliko hmota a protože duch při
pravidelném rachotu a klapotu strojů pone-
náhlu usíná a potlačuje onu augustinovskou
„inquietudo cordis“ kterou však z lidských
srdcí není možno vypuditi. „Touha po nebes-
kém domově“, o níž tak krásně mluvil Hein-
rich Heine v době své náboženské krise, nedá
se zažehnat ani sebe lepšími motory, sebe
rychlejšími automobily, sebe důmyslnějšími
aeroplány. Může se stát, že právě při studiu
nejmenších věcí, při zahlubání se do sebe
tíší idyly najednou nám zabuší na brány
srdce odvěká otázka věčnosti. Nedávno na-
psala paní Běla Dlouhá do „Lidových Listů“
sloupeček, ve kterém se pohoršovala na lidi,
kteří dovedou stát hodinu před krámkem šlej-
fířovým a dovedou se zálibou poslouchat jeho
výmluvnosti. Soudila z toho na lidskou ma-
lichernost a malost. Říkal jsem jí tehdy, že by
měla být na malého člověka hodnější, že šlej-
fířova výmluvnost je věc docela zábavná a
zkrátka jsem jí domlouval, že je příliš přísná.
Paní Dlouhá mi také odpověděla: odpověděla
mi, že nekáře zálibu v malých věcech, ale že
to nesmí být malicherná záliba jenom v ma-
lých věcech. Dal jsem jí za pravdu. Nesmíme
být netolerantní k drobným lidským zálibám,
nesmíme býti nesnášliví k dnešní touze po
idyle, ale musíme lidem ukázat, že jejich
touha po klidu nemůže dojít jinde ukojení,
než v Bohu, který jest současně Věčným Kli-
dem i Věčným Činem.

Skutečný klid, jenž dovoluje, abychom po-
kojně spočinuli ve svém malém světě (a co
jest před Bohem velkého, a co malého?) jest
klid toho, „qui habitat in adiutorio Altissimi“

Kdo má tuto víru a důvěru, ten dovede vidět mikrokosmos v makrokosmu, a makrokosmos v mikrokosmu a ten umí také rozeznávat mezi pravou a falešnou láskou k malým věcem.

—f.

Josef Hronek: Pius XI. Vydal Gustav Franci v Praze, tiskl Jar. Strojil v Přerově. — Knížka malá, o 61 stranách malého formátu, avšak dokonale vypravená s obrazem města Vatikánského na první straně, líčí životopis současného papeže Sv. Otce Pia XI. a veliké dílo jeho pontifikátu. Zhuštěná forma knížky není na škodu předsevzatému úkolu, naopak, tento film života i díla působí, najednou přečten, mohutně: stojíte tváří tvář velikému člověku po stránce čistě lidské, muži, jehož hloubka duševní, odvaha sportovní a veliké vzdělání vám imponuje samo o sobě. K tomu přistupuje řada činů historického významu, letmo naznačených, zakončená rozřešením římské otázky, obnovou papežského státu. Závěrečná kapitola líčí poměr československých katolíků k Piu XI., modus vivendi s republikou a stavbu Nepomucena v Římě. Autor učinil věc velmi dobrou vydáním této populární publikace, formou i obsahem dokonalé. jd.

Dr. František Dvorník: Život Sv. Václava. Nákladem výboru jubilejních oslav svatováclavských vydal dr. Dvorník velmi pěknou knížku o životě Svatého Václava. Knížka opírá se o všechny dostupné historické prameny i legendy a slohem střídavým líčí podrobně život světcův, smrt jeho i úctu svatováclavskou až do našich dnů. Je to velmi dobrá publikace, dokonale graficky vypravená a proto, ji co nejvřeleji doporučujeme všem, kdo budou pořádati letos místní oslavy svatováclavské a kdo budou na nich mluvit. Knížku vytiskla státní tiskárna a lze ji objednat u Výboru pro oslavy svatováclavské Praha III., Josefská ul. (Kláster sv. Tomáše.).

Filosofická revue. Druhé číslo „Filosofické revue“ vydávané olomouckými dominikány za redakce P. Habáně, má před číslem prvním několik předností: Jednak mile překvapuje bohatstvím statí, jednak větší zájem o české myšlení. Z filosofie jsou uveřejněny v čísle čtyři statí: Rozsáhlá studie Habánova o psychologickém základu morálky, stať Boškovicova o problému poznání, Soukupova o nové synthesi a Miklí-

kova o Brentanovi a nezaujatém badání. Otázkám estetickým jest opět věnováno mnoho místa, někdy až zbytečně. Recenze děl Drtinových, Zichenových, Switalského a Zimmermannových jsou výstižné. „Filosofická revue“ zasluhuje pozornosti. P. Habáň ovládá dobře látku a snaží se řešiti problémy, které právě v dnešní době jsou tak důležité, jako třeba problém poznání, vůle a pod. Neboť nestačilo by jen zaujati kritické a odsuzující stanovisko proti určitým proudům, jako pozitivismu, evolucionismu, jest třeba současně ukázati celou krásu syntesy pravé filosofie. A v tomto čísle jest skutečně mnoho kladného. K.

Na hlubinu. Každé číslo tohoto měsíčníku pro prohloubení duchovního života třeba přijímati s očekáváním a radostí. Neboť redakce ví jistě a přesně, co chce, jakými cestami je třeba se ubírat a postupuje metodicky. Buduje zvolna, ale za to stavbu tím krásnější a pevnější. Nezapomíná na asketiku, ale není jejím cílem na ní ustrnouti. Cíl života křesťanova není askese, ta jest předmětem ke svatosti, cílem jest patření. Je třeba čísti ty „kursy“ které jsou základem každého čísla, a které projevují opravdovou cílevědomost. Vedle nich jest v tomto čísle několik hlubokých studií, jako Nobleova o vášních podle sv. Tomáše Aquinského, Herisova o tajemství vtělení, Dittlova o liturgii svátosti. Dva vzory čistého života z Boha jsou ukázány čtenáři: Dupouey, francouzský důstojník, který padl na počátku války a má velikou zásluhu o obrácení Gheóna a jiných, a Sinclairová, krásná a prostá duše, k níž s důvěrou vzhlíží dnes celý anglosaský svět. — „Na hlubinu“ vychází u dominikánů v Olomouci a doporučujeme ji co nejvřeleji všem, kdož chtějí růsti ve vnitřním životě. K.

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek „Život“ v Praze. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 - VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krlín:

Svatý Josef.

Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

Prof. J. Krpálek:

Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.

Cena 4 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

Laický apoštolát.

Papežský list k 1400. výročí Monte
Cassina.

Doslov k delegátštině.

Jak lze pokřesťaniti národ?

Přízemní realismus.

V PRAZE, dne 1. května 1929.

R O Č N Í K X I.

Č. 8.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 1. května 1929.

ČÍSLO 8.

Jan Ev. Urban O. F. M.:

Laický apoštolát. Staro-nové cesty v pastoraci.

(Katolická akce in concreto.)

I.

Po všem, co se u nás psalo, píše a děje in puncto Katolické akce, se zdá, že nutno důrazně upozorniti na tyto okolnosti: Katolická akce není nikterak problémem, aby se mohlo a smělo uvažovat, zda jest nutnou, zda jest oporunnou, zda se dá provést a podobně. — *Uvědomme si, že svatý Otec ji nařídil a že povazuje každého katolíka za zavázána, aby se jí zúčastnil!* Z toho plyne další postřeh, že vyhlášením této povinnosti nastává *skutečný převrat* v dosavadní pastoraci, a že pro katolíka nemůže o faktu tohoto převratu býti pochybností! —

Pochybuje-li někdo o pravdivosti těchto slov, pak viní sv. Otce z přehánění, neboť tyto zásady pronesl a prohlásil, že *nastává skutečně nová éra v způsobu pastorace.*

Protože by se zdálo, že pojednání o pastoraci se nehodí do rámce této revue a že je to věc, o níž není vhodno mluvit laikům, upozorňuji, že podle vůle Náměstka Kristova *mají laici tak veliký podíl* na apoštolátě hierarchickém, že jest nutno jim zřetelně říci, jaký úkol jim nyní připadá, co jest *jejich povinností* a tedy je seznámiti s úkolem kněze v budoucí době, ovšem, pokud a kde má tento úkol styčné body s laickou pomocí.

Zdůraznil-li jsem, že nastává nové období a nové cesty pastorační, pak chci to odůvodnit:

Již pohled na nesmírný rozmach socialismu, nevěry a odpadů od víry, na nové životní poměry: velkoměsto, továrny, spolky, periferie, dokazují, že přece nemůžeme ustrnout na tom, čím jsme drželi věřící u Boha před padesáti lety.

Ale chci mluvit naprosto přesně a proto asi nejlépe vynikne tato změna srovnáním:

Dosavadní duchovní správu lze nazvati *vyčkávací*: Středem osady byla farní budova a kdo něco od kněze potřeboval, došel si k němu. Kněz byl pohotově ve zpovědnici, kněz hlásal slovo Boží na kazatelně, chodil pravidelně do školy, byl-li zavolán, šel k nemocnému, požehnal sňatek toho, kdo o to požádal, pokřtil dítě, které mu bylo přineseno. Nad to v poslední době se zúčastnil, ale již z osobní iniciativy, nikoli oficiálně, charitativních zájmů, staral se o mládež v družinách, ve spolcích byl též činný, ale — a to jest zdůrazniti — nikoli z povinnosti, ani s vědomím, že by to byla *řádná duchovní správa* a část povinné pastorace, nýbrž z vycítěné potřeby a tehdy, chtěl-li.

Tento způsob byl za minulých poměrů pochopitelný a celkem stačil.

Ale přišel socialismus, přišly noviny, hnutí protináboženské, laické zákony o sňatku, o rozluce atd. a lid již kněze nepotřeboval v mnoha případech, kdy dříve k němu šel aspoň někdy líkrát za život. A tak se docela odcizil knězi, církvi a tím i Bohu.

Pravím, že nastal převrat: *Methoda pastorační v budoucnosti, má-li se aspoň zarazit postup nevěry, musí a má býti vyhledávající!*

Nuže, v tom je tato nová metoda také starou. Vzpomeňme: Evangelický pastýř, jdoucí za svou ovečkou, vzpomeňme na apoštolu, jdoucí od města k městu, dům od domu, jak obrazení duše ke Kristu a ihned z nich dělají své pomocníky, nové apoštolu!

Kněz napříště se nemůže spokojit s čekáním, až ho někdo vyhledá, neboť je faktum, že by nikdo nepřišel, alespoň nepřišel ten, kdo by právě měl přijít a kdo by ho právě nejvíce potřeboval, ten, kdo nejde do kostela, do školy, do farní kanceláře.

V tom tedy spočívá tento základně nový směr: A protože každý jiný kulturní směr, i politický, má dnes spousty exponentů a „apoštolů“, není možno, aby kněz na tuto vyhledávací práci stačil sám; musí mít pomocníky, kteří převzou onu část práce pastorační, která je nesmírně důležitou, ano, nevyhnutelnou, a na kterou není potřeba kněžského svěcení.

Považme: Není jen povinností kněze sloužit mši svatou pro ty farníky, kteří mu přijdou do kostela, jen ty zpovídat, jen ty děti učit, které mu zůstaly na náboženství, atd., kněz má daleko větší povinnosti, které jsou posvěceny apoštolskou a evangelickou tradicí a při nichž se musíme do krvava stydět, že nám je převzali naši nepřátelé!

Svatou povinností kněze jest: starost o mládež, péče o nemocné (má vědět o všech nemocných, aspoň katolících, své osady), péče o sociálně slabé (aby jim pomohl k místu, do nemocnice, chudobince, jinak je zachytí podniky proticírkevní), péče o nepokřtěné děti, o katolíky žijící v pseudomanželství, o učně, o dívky, jichž ctnost je v nebezpečí, o kněžská povolání atd. — Hle, jak nesmírně se šíří kněžské působení povinné pod tímto zorným úhlem. A že je to povinnost, dosvědčují evangelia (Jan 10., 1.—16., Luk. 9., 1.—2., Luk. 15., 1.—7.), epištoly („Všem vším jsem se stal“ Skutky apoštolské, kap. 6.) a mnohé a mnohé výroky sněmů církevních.

Avšak, co s tím, má-li osada — jako ku př. v Praze — přes 50.000 duší? Co s tím, je-li kolem Prahy nepřehledný pás domů, chalup a bud, v nichž bydlí desetitisíce lidí, kteří mají kostel vzdálen přes hodinu a nikdy ani naň nevzpomenou?

Zde se tedy jeví ona absolutní nutnost pomoci každého věřícího, muže, ženy, mladíka, dívky! Tím jsme u pravého pojmu Katolické akce, o níž se už dosti psalo, ale při níž se podivuhodně zapomínalo na ony vlastnosti, které jsou v ní podstatné, nebo se aspoň příliš povrchně přecházely. Budiž mi dovoleno jednou větou vyjádřit tyto podstatné znaky: *Katolická akce jest soustavná, trvalá, organisovaná, nepolitická spolupráce laiků s kněžstvem na obraně, šíření a prohlubování svaté víry a ži-*

vota podle ní pod naprostou odvislostí od řádné duchovní správy.

Tím jsme zdůraznili, že není spolkem, nýbrž jest pojítkem všech ostatních spolků a katolických podniků, — že se nevyčerpává pořádáním nějakých jednotlivých akcí, poutí, slavností, misí a pod., — že se liší od dřívější horlivosti křesťanské soustavností a organisací, a hlavně: že její hlavou jest farář, který má v ní nejdůležitější místo a bez jehož činnosti každé jiné její organisování jest jen přípravné a necelé.

Hledíce na naše poměry, v nichž jednak se nedostává na mnoha místech naprosto katolických pracovníků, takže faráři resignovaně tvrdí, „že se nedá nic dělat“, jednak, že máme již různé kulturně-náboženské spolky, které svou činností si zaslouhují úcty a musí být v Akci respektovány, to jest, musí se jim vykázat řádně a zřetelně jejich místo, aby se podle svých tradic mohly uplatnit a své zkušenosti a činnost zvýšiti, o spokojenost práce a systém, můžeme směle tvrditi, že se dá všude aspoň něco dělat, — a to je konečně podstata Katolické akce — a že to, co se uvádí a o čem chceme podat krátký orientační náčrtek, jest jen ideálem a cílem, kam chceme jednou dojít, nikoli skutečností, kde bychom snad musili hned být.

Nyní můžeme již zvlášť uvažovati.

O co jde?

1. Kněz má znáti své: „Znám své (ovečky)“ (sv. Jan).

Farníci mají nějakým způsobem přijít do styku s knězem, t. j. s církví. „A znají mě mé.“

3. Jedná se při nejmenším o zaražení postupu nevěry, potom o ovládnutí veřejného mínění.

To jsou konkrétní zásady, k nimž mají pomoci knězi laici svou pomocí, které se dává krásné jméno *laického apoštolátu* nebo (podle Skutků apoštol.) *diakonátu*.

Celou tuto výpomoc možno rozdělit pro přehled (nebo také pro útěchu, že nelze hned všeho dosáhnout) na *Apoštolát přípravný a vlastní*.

Hlavním momentem přípravy jest výchova laiků-apoštolů, kartothea (seznam duší a poznámky o nich), finanční zajištění.

K předním činitelům vlastního apoštolátu dlužno počítati

organisace farních horlitelů a důvěrníků, farní výbor,

farní věstník
a mnoho jiných odborných složek, které se podle možnosti samy vyvinou v jednotlivých farnostech různě, jichž středem a pojítkem však jest vždy farní výbor.

Tím jsme u hlavní otázky a konečně nejdůležitější:

Jak začít někde Katolickou akcí?

Postup začáteční bude všude stejný, a to nutně, neboť plyne z celé věci zcela přirozeně.

Ihned však upozorňuji, že právě podle tak mnohotvárných poměrů na rozličných místech bude časová vzdálenost mezi jednotlivými zde naznačenými body tak různá, že někde bude od jedné akce ke druhé cesta několika týdnů, jinde se bude postupovati při trpělivosti a vytrvalosti od jednoho ke druhému celá léta!

I na nábožensky nejhorším místě a při poměrech nejzoufalejších nebude moci farář jinak začít, než úvahou: „Kolik mám na osadě lidí, kteří jsou ještě věřícími a konají náboženské povinnosti?“ —

Odpověď dopadne nejsmutněji asi: „Nemám naprosto nikoho!“ (Což snad nebude nikde.) Nebo v případě o něco lepším: „Mám tu tři, pět takových lidí mezi sty odpadlíků a nevěrců.“

Na tyto kněz omezí celou intenzitu své pastorace. Nemůžeme zde mluvit o tom, jakým způsobem se s nimi sblíží a jak je získá pro pomoc, — to nepatří do laického časopisu, — ale v těchto několika lidech jest jeho zárodek laické výpomoci a v nich leží celá katolická akce pro něho. Nemá-li však vůbec nikoho, pak začne *hledat*, po případě si trpělivě získá několik *malíčkůch* a těm věnuje celou péči a z nich si pomalu vychovává budoucí pomocníky. (To je příklad, že příprava na Akci může trvat léta.)

Tato výchova laických pomocníků jest tedy prvním krokem k provedení nového druhu pastorace. Myslím, že nikdo nemůže tvrdit, že se nedá provést tam, kde se opravdu chce. Jest to práce po léta skrytá a zdánlivě neplodná, ale právě proto nutná. Když se jí kněz věnuje i tam, kde nemá nejmenší naděje a kde mu celá osada odpadla, koná dosti a nemůže říci, že se nedá nic dělat. V tom jest dnes na mnohých místech jediná a celá pastorace, a koná-li se, dělá se jí mnoho.

Příprava pak jest dvojí: Duchovní a odborná. První jest nejdůležitější, neboť znamená

výchovu celých a obětavých křesťanů, kteří by měli pomáhat. Kněz je hledí přivést k poznání, že pravá víra v Boha nesmí zůstat lhostejnou k osudu bližních, že věřící katolík má dnes povinnost milovat své bližní a proto se starat také o jejich spásu. Aby v nich tohoto ducha (apoštolského) vzbudil, nemá ovšem kněz lepšího prostředku, než se s nimi často stýkat a přivést je ke sv. přijímání. Z toho už každý vidí, jakou cenu mají v osadě bratrstva, družiny a třetí řady, které, — dobře a náležitou péčí vedeny, dodají nejdříve potřebné obětavé lidi, nebo aspoň k pomoci ochotné.

Osobní výchova nebo osobní vliv kněze jest již jakousi odbornou výchovou, která se potom doplní různými kursy. Duchovní výchova vrcholí v exerciciích. A pochopitelně, že bude snahou kněze dostat ročně aspoň několik málo mladých lidí s předpokladem jisté finanční podpory na uzavřené exercicie.

Odborná výchova (ku př. k vedení besídek, o tisku, o péči o nemocné) jest *druhým stupněm* na cestě ke Katolické akci.

(Aby nevznikla námitka, že se dnes takoví lidé nenajdou, upozorňuji, že se jedná o několik lidí, to jest na osadě venkovské o šest, sedm, — v městě o několik desítek, dvacet, pětadvacet, což jest možno i v nezamořenějších místech.)

Z těchto získaných katolíků se sestaví organizace farních důvěrníků a horlitelů, a mezi nimi se později najdou i pomocníci pro odborný apoštolát.

Organizace (naprosto ne ve smyslu spolkovém, nýbrž ve významu soustavné činnosti) farních horlitelů a důvěrníků jest jakousi páteří celé farnosti. Jejich úkolem jest, — když jim duchovní správce vykázal určitou část farnosti, jeden dům ve městě nebo několik stavení ve vesnici, — aby v této své části byli jakými kaplany svého faráře: Jím jest tato část v ohledu náboženském svěřena, za ni se zvlášť modlí, sledují, co se tam děje významného pro náboženský život, všimají si jednotlivců, jejich vyznání, význačných momentů jejich života, pokud mají vztah k náboženství (narození, úmrtí, sňatků, neštěstí, nemocí a pod.). Zkrátka: farní horlitelé jsou nejdůležitějšími pomocníky, aby duchovní poznal své osadníky, — zprostředkují spojení mezi nimi a knězem. připravují místo tam, kam by hned s počátku nemohl vstoupit, přinášejí všem katolíkům ve svém rayonu zprávy od kněze (upozornění na různé přednášky

kázání, pobožnosti, nebezpečí pro víru), zjednávali jim pomoc i sociální tím, že pomocí charitativního odboru opatřili jim to, čeho nejvíce potřebují, atd.

Své zkušenosti, — aby nemusili stále zaměstnávat kněze a aby se zjednodušila celá akce, — sdělují farním důvěrníkům — (pokud ovšem věc nespěchá); důvěrníci mají svě-

řeno opět několik domů, ku př. jednu ulici nebo jeden blok domů, a sbírají zprávy od horlitelů tohoto okrsku, které pak sdělují s duchovním správcem v týdenní schůzi farního výboru.

Nuže, rozdělení osady a ustanovení horlitelů a důvěrníků jest opět *dalším krokem* na cestě ke Katolické akci. — (*Příště část druhá.*)

Papežský list k 1400. výročí Monte Cassina.

*Ctihodnému Bratru Řehořovi Diamaru, tit. biskupu z Constanze,
řádnému opatu na Monte Cassinu.*

Ctihodný Bratře,

pozdrav a Apoštolské požehnání.

Jistě ne bez vnuknutí božského, před 14 stoletími vystoupil Benedikt, váš zákonodárce a otec, na vrchol Monte Cassina a zbořiv chrám Appolonův, který tam ještě stál, vystavěl na témže místě slavný klášter, který se měl státi v pustých tmách nevědomostí a neřestí útulkem a ochranou všech věd a všech ctností.

A skutečně, tento příbytek mnišského života, se osvědčil netoliko baštou víry jako sloup Církve v dobách nejtěžších zmatků, jak již děl náš předchůdce slavné paměti Pius X., nýbrž uchoval i ty vědecké a umělecké památky, jimiž se žíví moderní vzdělanost. A uchoval je s takovou žárlivou pečlivostí, že díky jí můžeme dnes poznati a radovati se z většiny veleděl, které zplodil genius Řeků a Římanů k zušlechtění a obveselení života, jakož i z četných jejich děl, plných moudrosti, i když smíšené s bludy, a z děl staré kultury křesťanské.

Žáci svatého Benedikta.

Není třeba ohlížeti se dlouho v dějinách, abychom viděli veliké zásluhy toho kláštera. Zdaž neví každý, že v něm žili mnozí slavní mužové, kteří vzdálení hřmotu světa a změklosti života, oddávající se božskému rozjímání, a blížíce se stále více k Bohu, dosáhli dokonalosti řeholního života? Zdaž nepoznal každý, kdo studoval staré letopisy, že od prvých dob řádových Vaši bratři vynikali ve všech svatých naukách, jimiž byla uchráněna bludu katolická víra, a zatím co barbaři pustošili vše mečem i ohněm, vyhledávali ochotně staré rukopisy, rozptýlené a zapomenuté a přepisovali je pečlivě a umělecky, když byly potrhané a poškozené časem? Nevíme všichni,

že z toho kláštera odešlo mnoho horlivých apoštolů katolické pravdy, kteří odnášeli do vzdálených zemí křesťanské náboženství a vzdělanost? Žáci svatého Benedikta přinesli národům nejen dobrodiní víry a starověké moudrosti, nýbrž i nevzdělané a lesnaté kraje Evropy měnili v úrodné, přeorávající půdu pluhem. Vybudovali nové cesty a spojili jimi města svazky obchodu a vychovali občany, kteří byli často nesvorní mezi sebou k lidštějšímu pojímání života, usmířivše je nejdříve v Kristu.

Konali toto své poslání podporováni vždy Boží pomocí, zalévající modlitbou svoje dílo, neboť jejich heslem, jejich každodenním programem byla tato dvě slova: „*Ora et labora — Kříž a pluh*“ Podrželi ta slova, jakoby inspirovaná jejich otcem a zákonodárcem, a považovali je za slavnostní napomenutí a svaté vzácné dědictví.

Budíž Nám mimo to dovoleno připomenouti, že Církev v tak velikých převratech, když se hroutilo císařství římské, a vše bylo pustošeno barbary, nalezla vždy mocnou podporu v tom klášteře benediktinského řádu, jistě zbudovaném z Prozřetelnosti Boží.

Sladké vzpomínky.

Zdaž nebylo hlavní zásluhou Vašeho řádu, jestliže se zrodila z těch zmatků a bouří nová a zdravější společnost křesťanská. Není tudíž divu, že mnozí velekněží římstí, králové a císařové se vydali na to místo, aby užili pokoje a klidu a s velikou láskou pobyli nějaký čas u hrobu svatého Benedikta.

Proto se i pochopí, proč Naši předchůdci nešetřili chválami kláštera Montecassinského, jako třeba Mikuláš II., jenž ho nazval „hlavní školou mnišského života“, a Paskal II., který jej nazval „hlavou všech klášterů Západu“ Urban V. mluvil o něm jako „o slavném klá-

šteru, začátku a pravidlu všem ostatním“ a Pius X. ve svém Breve apoštolském jej zahrnul nejvyššími chválami: „Tam se udržela úctyhodná svatost zákona božského i lidského v těch hrozných dobách, v nichž bylo vše rozvráceno. Zač vděčí Italie a evropská vzdělanost cassinským mnichům, sděluje nám historie, učitelka života a zvěstovatelka pravdy, od níž se dovídáme, že po dlouhou řadu let události kláštera cassinského tvořily velkou část samé historie Církve římské.“

Proto byl velice vhodným Tvůj podnět, ctihodný bratře, aby bylo slavně slaveno čtrnáctisté výročí založení kláštera. A ta slavnost, jíž si budete připomínati dobrodiní, kterými Bůh zahrnoval klášter a Vaším prostřednictvím lidstvo, jistě Vám bude novou vzpruhou k napodobování krásných příkladů vašich předchůdců, s vděčností k Dárci všeho dobra.

Váš úmysl shromáždit diecéšní synodu a uspořádati eucharistický kongres, aby bylo co nejvíce plodů z té slavnosti, odpovídá opravdu veliké chvíli a prospěje nesmírně duchovně Vaší kongregaci i všem věřícím diecése. Vždyť, je-li diecéšní synoda velikou pohnutkou k uchování živého podkladu pravé Církve katolické a k stále pevnějšímu udržení disciplíny, eucharistický kongres vzněcuje v lidu zápal božské lásky a život vpravdě křesťanský.

Oasa míru.

Neboj se tedy péče a únavy, ctihodný bratře, aby byly provedeny ty svaté úmysly a měly

Ant. Novák:

Doslov k delegátštině.

Otiskli jsme v posledních dvou ročnících „Života“ autentické dokumenty, objasňující vzpouru našeho vojska na Sibiři se stanoviska revoltujících. Slušelo by se otisknout úřední texty politického vedení, ale k nim zatím nemáme přístupu. Také nám nejde o historii sibiřského tažení. Je na ni dosud brzo, poněvadž žijí účastníci této epopeje a je možno očekávat, že rozmnoží dokumentární materiál svými paměti.

Nám šlo o kořeny revolučního hnutí v dobrovolnickém vojsku na Sibiři. Články naše se připínaly k „boji o Masaryka“, který ideově ovlivňoval odboj na Rusi i jinde. Šlo nám o zjištění, zda se delegáti mohli právem odvolávat na Masaryka. Pozorní čtenáři si na tyto otázky odpověděli sami. Kdyby bylo možno vydat tyto stati knižně, byl by v nich vý-

plný zdar. Jsme jisti, že s Tebou budou spolupracovati Tví bratři a přispěje kněžstvo i lid. Sdílíme s Vámi radost z té význačné události a činíme tak tím radši, čím živějšími jsou vzpomínky jak jednou, ba vícekrát jsme vystupovali k Vašemu klášteru, abychom uctili blaženého otce Benedikta, a i za účelem studia; a tam v mlčení chodeb a svatých kobek, do nichž jsme vkročili uctíti ostatky svatého Zakladatele, cítili jsme se jakoby u vytržení při vzpomínkách na tak slavné chvíle, že ještě dnes vzpomínáme na to s radostí.

Jako Naši předchůdci při každé příležitosti ukázali vašemu klášteru nespočetněkrát svoji lásku, tak i My při této příležitosti jsme se rozhodli dáti Vám zvláštní důkaz svého citu.

Vyhovujeme tedy Vašemu přání a udělujeme Vám milerádi tyto výsady. (Výsady ty se týkají Monte Cassina a odpustků, jichž tam lze dosíci v tomto roce. Dále oznamuje J. Sv. Pius XI., že posílá ke slavnostem svého legáta.)

Ochráncem božské přízně a důkazem Naší zvláštní lásky buď Apoštolské požehnání, které ze srdce udělujeme Tobě, ctihodný bratře, všem členům benediktinského řádu, jakož i všemu kněžstvu a lidu svěřenému Tvé biskupské péči.

Dáno v Římě u svatého Petra, na svátek sv. Scholastiky Panny r. 1929, sedmého roku Našeho Pontifikátu.

PP. Pius XI.

voj Masarykův či lépe tragika Masaryka-revolucionáře na první pohled patrna. Masaryk-president nutně musel zapřít Masaryka-revolucionáře, věc to, kterou přímo myslící bráskové na Sibiři nemohli pochopit. Slova revoluce, demokracie, humanita a tisíce jiných se tak pěkně poslouchala, ale bylo jinak, když je vojensky organizované těleso v praxi začalo provádět.

Masaryk vědomě navazoval na reformaci. Začal 6. července v den Husův v Ženevě s Denisem hodně radikálně. Pak se umírnil, když přišel do styku s francouzskými katolickými kruhy. Ve Francii byli nakvašeni proti protestantskému Německu a na Masarykovy reformáční tесе nereagovali. Naopak ve Francii brali vážně heslo eisenlebenského pastora Brusseaua, který hlásal, že válka je v podstatě bo-

jem německého protestantismu se slovanským a románským katolicismem.

Masaryk a Beneš brzo pochopili, že možno i politicky využít skutečnosti, že národ československý je převážnou většinou katolický. Báli se, aby nějakým neprozřetelným činem nevzbudili domněnku, že nejsou uznáváni za vůdce katolickým národem doma. Proto začínali rozoznávat mezi Vídní a Vatikánem a tvrdit, že celý národ nenávidí Vídeň. Masaryk se prohlásil jen za nepřítele rakouského katolicismu a s reformační agitací ustal.

Nemyslíme, že změnil své smýšlení. V nitru jistě počítal s tím, že v případě vítězství bude u nás obnoveno království kalicha. Ještě r. 1917 prohlašoval resolutně, že *český režim musí být nezbytně protiklerikální*. Masaryk celý život bojoval s církví a nebylo myslitelné, že by něco ze svých názorů slavil, leč co bylo nutné z důvodů taktických.

V Rusku byl Masaryk svobodnější než na západě, kde musil mít ohled na kontrolující katolické prostředí. Zde rozvinul svůj program. Katolíků v legiích bylo hodně, někteří tajně plnili své náboženské povinnosti, ale většina mlčela a tak v legii určovali směr realisté, Sokolové a socialisté. Masaryk vystupoval jako socialista, zejména po revoluci. Nastává éra, již Papoušek nazval Masarykovou.

Masaryk skutečně dal boji za osvobození svůj ráz. Šel i přes mrtvoly (Dürich) a zvládl ideově revoluční armádu na Rusi dokonale. Je velice zajímavé číst jeho řeči k vojskům a důstojníkům. Vojsko, odchované většinou socialistickým tiskem (zemědělci tenkrát ještě málo četli denní tisk), mělo dle pokynů Masarykových provádět na Rusi to, co vůdcové doma hlásali. Masaryk dovolil armádě politisovat. V armádě měli být vychováni příští občané, republikáni, demokraté. Tempo vývoje bylo velice rychlé vlivem prostředí (bolševická revoluce). Šnad by se bylo nic nestalo, kdyby se splnilo očekávání, že dobrovolci zůstanou na Rusi jen několik měsíců, jak jim bylo slibováno. Vychovatelé naší revoluční armády se báli, aby nic nepromeškali. „*Máme řešit vše, co nyní bolševici dělají a nevíme, budeme-li to moci dovésti do konce.*“

To byla deviza Masarykova v lednu 1918!

A dělalo se vše, co zaváděli bolševici. Dělal se revoluce na sucho i komitety, demokratické zřízení, nová ústava pro národ ve zbrani. Vojská volili si své důvěrníky, vysílali delegáty na sjezdy, zasahovali aktivně do ústrojí armády

— dobrovolnické armády, jak často bylo zdůrazňováno.

Zatím naši dobrovolci na Rusi uvázli. Bolševictví začalo útočit na jednotný dosud team Čechoslováků, využívajíc únavy, touhy po domově, slovanství, demokracie, socialismu. Jednotlivci začali dělat politiku, jak se jim rozležely v hlavě názory Masarykovy.

Masaryk říkal: „Naši dobrovolci jsou lidé ze 60 procent zvyklí myslet. Proto důstojníci musí být inteligentní. Naše vojsko je uvědoměle politické, naše vojsko jest výběr a výkvět politické znalosti a odhodlanosti, naši vojáci budou doma za všech okolností politickou elitou, politickou páteří radikální politiky (Maxa: V boji za samostatnost). To bylo opojné víno, které stouplo mnohým do hlavy. Rodili se „noví boží bojovníci...“ Povahový anarchismus neusměrňovaný vůdci musel se projevit. Vojsko přestalo ovládat důstojníci a začali je zpracovávat agitátoři, lidé velké výřečnosti, ale průměrné nebo podprůměrné inteligence. Ti začali dělat vysokou politiku. Vyvrcholilo to ve výrocích, že čsl. dobrovolci kašlou na evropskou diplomacii. Čechoslováci na Rusi prý nebudou dělat velmocem berana proti ruské demokracii.

Masaryk po prvé ocitl se v divné situaci. Jako uznaný a zodpovědný vůdce musil politicky využít vystoupení našich legií proti bolševikům. *Čechoslováci byli prohlášeni za avantgardu vojsk velmocí v Rusku*. Stalo se to jistě po dohodě s Masarykem. Masaryk byl zprvu pro neutralitu a na odhodlání legií k boji s bolševiky neměl podílu. Musil je ovšem moudře vzít na vědomí a snažit se politicky z toho těžit.

Těžké boje na volžské frontě a neustálé „houpání“ našeho vojska, že spojenci posílají své části na pomoc, musily mnoho morální resistenci armády oslabit. Mnohým se nelíbila za bojů vzrostlá moc důstojníků. Jiní toužili domů. Do toho přišla agitace komunistů, kteří dokazovali, že Čechoslováci se bijí za cizí kapitalisty.

Plukovník Švec je obětí těchto rozporů. Věc nebyla tak jednoduchá, jak jí líčí Medek. Švece dorazilo zklamání, že žádní spojenci v Sibiři nejsou a nebudou a že i on, velitel divise, byl „houpán“ Ale to všecko ještě nebyla delegátsčina. K tomu všemu měli dobrovolci právo. Dosud byli dobrovolci. Ale v den pohřbu Švečova Praha oslavovala znovuvzkříšení státu a armáda dobrovolců stala se armádou republiky, vláda republiky vládou 60 tisíc čsl. příslušníků na Rusi. To byla změna, kterou bouřliváci v armádě nemohli pochopit. Přijel jim to vy-

světlit první ministr války gen. Štefánik, který jim otevřeně řekl, že musí se učit poslouchat, nechat politiky (tu dělá Národní Shromáždění doma) a rozkazem č. 588 škrtl demokratické zřízení bývalé dobrovolnické armády. Nyní ovšem byl oheň na střeše.

Agitátoři nevzali na vědomí, že „vypukla“ republika, že existuje vláda a úřední orgány. Armáda dobrovolců bude sama o sobě rozhodovat. Bylo jí řečeno, že takoví buřiči nebudou dopraveni domů. Že urychlení přepravy přes moře záleží na chování jejich. Nyní nemohli odchovanci Masarykovi si srovnat v hlavě, že Masaryk „takové zacházení“ s dobrovolci trpí. Sešli se tedy delegáti a usnesli se, že si nedají vzít demokratické zřízení. Že (citujme Medka), vedle opatření a nařízení presidentových, ministrů a jejich plnomocných orgánů, zejména na Rusi, budou také oni mluvit, jednat, případně i rozhodovat o osudech československého zahraničí, zejména pak o osudech čs. vojska na Rusi. *Stát* poslal na Rus svého ministra, stát a československá demokracie (parlament) poslal na Rus zvláštní poselství, zahraniční ministr ustanovil na Rusi politického plnomocníka a vojenský ministr ustanovil na Rusi velitele armády i správce vojenské administrativy. Aby to nevypadalo příliš zpupně, byrokraticky a snad trochu i nedemokraticky, vybral *stát* k těmto funkcím lidi, které dosud „delegátština“ poctívala svojí důvěrou. Stát a jeho orgánové na Rusi se pokusili přesvědčiti čs. dobrovolce, že republika skutečně „vypukla“ a že to má nějaké právní důsledky. Že, na příklad, od nynějška nebudou řídit osudy vojska sjezdy delegátů čs. vojska na Rusi, nýbrž ti orgánové, kteří k tomu byli *státem* pověřeni. Naproti tomu padesát čtyři delegátů pohovořilo, pojednalo a usneslo se na tom, že jim je do těchto orgánů houby! Pohovořilo o demokracii, o reakci a ruské revoluci a věrno bouřlivé dialektice země ruské prohlásilo *plnomocné orgány* československého státu, úřadující tehdy na Rusi, za sprostou reakci. Mezi tím, co ministr zahraničí Dr. Beneš dokazoval na mírové konferenci v Paříži, že Čechoslováci na Sibiři, jakožto součást spojenecké armády, podléhající vrchnímu velení spojeneckému, konají loyálně ty úkoly, které na ně toto velení vložilo, a že tudíž tyto služby spojencům měly by být rádně politicky honorovány, latentní delegáti, svolavše proti zákazu bývalého člena Národní rady pařížské a prvního ministra vojenství generála Štefánika tak zv. II. sjezd, přesvědčovali sebe a s jakýmsi pochybným úspěchem i československé vojsko na Rusi, že kromě nich nemá

do záležitostí tohoto vojska, čili, jak říkali, „ozbrojené československé demokracie na Sibiři“ nikdo co mluvit. Vytvořili tak situaci, v níž „vrchnosti“ nezbylo nic jiného, než plnit své vrchnostenské povinnosti a delegáty zavřít.“

Vojsko se nevzbouřilo a vůbec nestalo se nic z toho, čím hrozili delegáti ve svých „bumagách“ Naopak ti, kdož měli zničit naši dobrovolickou armádu, dopravili ji v pořádku domů se vším příslušenstvím. 54 arestovaných delegátů mělo podle dobrozdání F. V. Krejčího (člena delegace z vlasti) býti postaveno před řádný soud a souzeno pro vzpouru. Plukovník Medek přimlouvá se za to, aby byla konečně také vyřízena delegátština.

Ti lidé, kteří bouřili naše dobrovolce na Rusi, bouří čsl. občany doma (David, Jáša atd.). Jako tam, i doma dovolávají se Masaryka. Byly doby, kdy čsl. Obec legionářská neměla daleko k bolševikům vlivem „delegátů“ Nyní se snaží o kritický postoj, protože kurs komunistů silně poklesl. Nesouhlasím s Medkem, aby byl obnovován proces s delegáty. To patří historii a historie nad nimi vysloví jednou soud.

Více by zajímala otázka, zda delegáti právem se dovolávali Masaryka, či zda to byla jen patologická ssedlina českosocialistická. Masaryk má na svědomí delegátštinu. Otištěné protokoly o tom podávají neklamný důkaz. Masaryk je revolucionářem a jeho výzvy způsobily těžkou krizi v armádě. Nechceme tvrdit, že si to Masaryk přál. Stejně víme, jak silně působilo prostředí, v němž dobrovolci žili. Ale to vše neexkulpuje Masaryka. Měl vědět, že politisující armáda je nonsens.

Ale také ideové směrnice Masarykovy, jeho reformační a humanitní založení zde spolupůsobilo. Masaryk sice až doma řekl „Tábor je náš program“, ale sibiřští legionáři měli býti takovým husitským táborem. Snaha po obnovení reformačních a humanitních ideálů by málem rozbořila naši sibiřskou armádu a poškodila nenapravitelně naši pověst za hranicemi.

To nebyla státotvorná idea a ti, kdož se k těmto heslům hlásí a v republice je propagují, připravují druhé Lipany a druhou Bílou horu.

Zaměňme kalich svatováclavskou orlicí!

Jak lze pokřestaniti národ?

V dubnu a květnu koná sdružení katolické mládeže na podnět dra Noska řadu kulturně-náboženských přednášek na českém západě. Řečníci jsou vysíláni po pět neděl do měst a vesnic kraje, který jest v ohledu náboženském velice zanedbán. Poslání všech jest stejné: Mají seznati stav současný, mají hledati metody, jichž by bylo třeba užiti k navrácení zbloudilých k Bohu a zároveň šířiti pravé poznání a pravou lásku mezi lidmi, k nimž přicházejí. Může býti dnes již úplně každému jasno, že politická činnost nestačí, že jest nutno jinak jednat, aby lid se zamyslel, a aby se přiblížil k Bohu. Zde podávám některé zkušenosti, kterých jsem získal ze svých cest a srovnávám je se zkušenostmi dřívějšími.

Jest jisto, že poměry se u nás, ač zvolna, přece jenom mění. Ovšem, jest otázka, zda a do jaké míry nynější stav jest lepší stavu před desíti lety. Tehdy byl veden boj velice ostrý ve všech téměř krajích republiky. Přednášející měl před sebou množství složené z menšiny vlastních přívrženců a většinu bezvěrců. Musil býti připraven na diskusi, leckdy nemálo ostrou, někdy ještě na něco horšího. A ještě důležitější práce čekala na něho po skončení přednášky a debaty: byly to debaty v hloučcích, které byly daleko opravdovější a vážnější a při nichž se mnoho vykonalo. Tedy ruch oposice a určitý zájem u části posluchačů charakterisoval většinu tehdejších schůzí a přednášek.

Zvolna opadal ruch, mívjala oposice a vlivem politických vzájemných štvanic ochaboval i zájem. Život s sebou přinášel jiné starosti a mezi různými vrstvami, vlivem roztržení a vyhranění politického se prohlubovala propast.

Stranickost, která byla již provedena v tisku, projevovala se i účastí na přednáškách. Pořádají-li přednášku katolíci, v žargonu nazývaní klerikály, nebo jemněji lidovci, nedostaví se příslušníci jiných názorů životních, či, jistěji řečeno, jiných stran. Jsme tím postaveni ve svém úsilí o apoštolát mezi lidem před změněné poměry, a musíme přirozeně hledati poněkud jiné cesty, jiné metody, jak proniknouti mezi nejširší vrstvy. Pravím výslovně: v usilí o apoštolát, neboť nejedná se mi zde o politiku, a musím-li se jí leckde dotknouti, pak jediné proto tak činím, že zpolitisování našeho veřejného života jest opravdu veliké a i hrozivé pro zdraví a duchovní růst národa.

Vezmu poměry, jaké jsou, bez ohledu, že se bude zdáti někdy můj úsudek upřílišněně pesimistickým nebo nespravedlivým. Chceme-li zjednati zlepšení, jest nutno znáti dobře, co chceme zlepšiti. Diagnosta jest nezbytnou k vyléčení nemoci.

Ve většině případů lze pozorovati u našeho katolického lidu jakési nebezpečné zlhostejnění, z něhož vyplývá logicky organizační neschopnost tam, kde není nadšení, kde není hlubokého a opravdového uvědomení, kde není vzrušené lásky, nedostává se ani myšlenky, jak nejlépe by bylo možno rozšířiti vojsko Kristovo. Jest v místě několik katolických spolků, které mají tolik a tolik členů, pořádají valné hromady, volí předsednictvo. Nuže, ty spolky jednou se shodnou na pořádání společné přednášky, pozvou si řečníka, ale kdo se nedostaví, jest většina členů těchto spolků. Jste-li udiveni a tážete-li se předsednictva po příčině, omlouvá se, že vyvěsilo plakát na několika místech. Možná, že budete ještě více udiveni, když spatříte jen rodiče na přednášce, ale marně hledáte v posluchačstvu jejich syny a jejich dcery. Nebo jenom syny a dcery, ale rodiče nevidíte před sebou. Rodiče nemají touhy nebo jest jim prostě lhostejno, nebude-li slyšeti jejich dítě zdravé slovo, a ani se nebojí, a nepřesvědčí se, zda slyší zdravé slovo. Je to zjev smutný a bolestný, ať již jest tomu tak nebo onak. Rodiče ztratili vládu, v dobrém smyslu mluveno, nad dětmi, a často nemají ani bázeň, prýšící z veliké zodpovědnosti před Bohem za duši vlastních dětí.

Stačilo-li dříve vyvěsiti plakát na kostelní dveře, nebo na vývěšni tabuli, dnes jest nutno jíti od rodiny k rodině, je třeba vykládat a je třeba zvat. Člověk, který si bere za povinnost uspořádati přednášku a obstarati řečníka, musí prostě jíti k těm, kteří náležejí mezi jeho stoupence a musí je přesvědčiti o dvou věcech: o nutnosti jíti na tu přednášku, jíti pokud možná v největším počtu a pak přinutiti vlivem i dobrým slovem své známé z jiného tábora, aby šli rovněž vyslechnouti řeč. Snad tou řečí může býti zachráněna na věky jejich duše. Jest nutno vytvořiti jakési ovzduší čekání, napětí, které by se sdílelo všem. To se nevytvoří za den nebo za dva dny, je k tomu třeba týdnů, nebo i více týdnů. Toť druh laického apoštolátu v praxi.

Mluvím o přednášce, poněvadž jest mi dobrým dokladem k dalšímu. Dnes chceme-li se zmocniti kolektiva, a o to nám jde, musíme se nejdříve zmocniti jednotlivce. Kněz, kterému záleží na duchovním obrození osady, člověk laik, který jest postaven do určité společnosti, jež má přivesti k Bohu, musí tak začíti. Byly doby, v nichž snad stačilo působení s kazatelný všeobecné, neboť tehdy lidé chodili na mši svatou a poslouchali slovo Boží. Báli se hříchu, kdyby v neděli neobcovali nejsvětější oběti. Nuže, dnes mnoho lidí do kostela nejde a slovo Boží neslyší, buď proto, že nějakým působením zlým zkažen nevěří knězi, nemá k němu důvěry, nevěří mu, nebo z nevědomosti, z lhostejnosti, či obojího dohromady. Dnes ani kněz nemůže navštěvovati rodiny, poněvadž rychlý spád života málokdy jen shromáždí všechny členy rodiny. Ostatně kde by vzal kněz potřebný čas? Tedy jest nutno jinak jednat. Zde jest *punctum saliens* t. zv. Katolické akce: Jest nutno nejdříve vychovati si z prostého člověka důstojníka. Naučiti ho pravdě a žárlivě bdíti nad ním a prositi vroucně za něho Boha, aby jeho život byl v harmonii s vírou. Ten člověk se stane apoštolem ve vlastní rodině a ve vlastní obci. Svým životem a svým slovem přitáhne druhého a ti dva nové dva.

Zaráží až bolestně na schůzích, na kterých se mluví o rozmachu katolicismu a o sv. Janu Nepomuckém a sv. Václavu, neúčast mladých, a to i tam, kde jsou organizace katolické mládeže. Jest zaviněna ta neúčast tím, že mladí lidé si neuvědomují velikosti díla, a že rodiče jim toho uvědomení nevštípili. Jsou ve spolku a čtou i tisk, spolkem vydávaný. Každá organizace má vedle výhod i nevýhody a jednou z největších jest spovrchnění, zaviňované i zvyklostí i určitou pýchou, která vzniká zdůrazňováním, že jen v té organizaci jest spása, že jen ona jde správnými cestami. Ani silnější akce nejsou překážkou tomu nebezpečí. Každé organické těleso, má-li býti jeho život stoupáním, musí růsti do hloubky. A člověk, který jest údem toho těla, hlavně mladý člověk, musí býti stále více upoutáván krásou myšlenky, a často ji potřebuje viděti ztělesněnu. Nic není obtížnějším výchovy a řízení organizace katolické mládeže. U nás se domnívali mnozí, že stačí založiti organizace všude, kde to bylo možné. Skutečně v dobách vyhroceného zápasu kvetly ony organizace, ale zvadly, jakmile zápas pominul, přestaly-li býti zalévány. Jest pravda, že každému pastýři v první řadě musí záležeti na mladých. Ne-

mají-li ztroskotati, jest jim třeba stále vlévati nového ducha. Nejsem z těch, kteří jen naříkají nad současnou mládeží, líbí se mi její průbojnost, touha po samostatnosti. Chce si sama vládnouti, chce se sama vésti. Proto jsme byli a dosud jsme v některých spolicích naší mládeže svědky, jak ve svém úsilí ztroskotat a ztroskotává dobrý kněz, který jest dán za duchovního vůdce. Zapomíná na ten charakter nynější mládeže, jehož nechápe. Aníž jsem proti úloze duchovních vůdců, ba naopak právě, protože jsem pro ni, myslím, že jest nutno ponechati mládeži svobodu, po níž touží, dovoliti, ba nutiti ji, aby se sama řídila. Ale k tomu jest nutno, aby mezi ní bylo několik silných jednotlivců z jejich řad, znajících tepot srdce všech. Na tyto musí býti nejdříve vykonáván bezprostřední vliv pastýře. Tato fakta vyjádřil nedávno jeden vůdce katolíků francouzských, kněz, když řekl, že dnešní dělnická mládež bude obrozena nábožensky sama sebou. Nestačí zaplavovati ji tiskem, ač je to nutno. Jest nutno přetvořiti stávající prostředí, které jest protináboženské, protikatolické nebo lhostejné. Nuže, aby to přetvoření skutečně nastalo, musí býti do něho postaven nejdříve jeden silný člověk, naplněný láskou k Bohu a duši nesmrtelné, vědoucí a žijící příkladným životem. Musí býti vyzbrojen všemi zbraněmi. To jest nezbytno všude, ve městech, jako na venkově.

O to, co dále říkám, měla by se starati Katolická akce, její celoříšský výbor s četnými odbory, které byly při něm založeny. A vysvitne z toho její nutnost, která jest hlubší než aby byla přehlížena. Tak měla realizovati myšlenku, kterou nyní realizuje Sdružení katolické mládeže na podnět muže stojícího mimo ni.

Je třeba zřízení zvláštního sekretariátu, který by měl na starosti hledati mladé, kteří by mohli býti vychováni ve vůdce. Který by zvěděl od kněží jména těch schopných a postaral se o jejich přípravu. Kursy jsou dobré, ale nepostačí. Pracují jen všeobecně.

Kursy, které by měla pořádati Katolická akce, a které dnes pořádají jednotlivci, mají cílem všeobecně poučiti přítomné. Sekretariát, či jeden člověk, který by jej představoval, by měl cílem jednak hledati a nalezeným vštípiti, či postarati se, aby jim byla vštípěna zodpovědnost apoštolského poslání. Tohle se nedá dokázati korespondencí, k tomu jest třeba osobního styku. Přemlouvání, domlou-

vání, posilování, neúnavného pátrání. Setkal jsem se na jedné schůzi s německým farářem, který pracuje podle osvědčeného vzoru katolíků německých. Osada, již řídí, jest poločeská, poloněmecká. V té osadě jedna nadšená Němka se nadvádí k šíření katolického tisku. Výsledky její práce, práce ženy prosté a nadšené, jsou udivující. Z rodin, ve kterých dlouho byl odebirán lhostejný a nepřátelský tisk, dnes ten tisk vymizel a jsou v nich čteny noviny katolické. Ten kněz si dovedl nalézt schopnou osobu, která by vykonala část díla, a tak je třeba dnes hledati. Kdyby Katolická akce a její hlavy braly vážně svůj úkol, činily by totéž, co činil ten kněz. Divím se, že na to nepřišlo, vždyť je to tak samozřejmé. Pravda, je snažší dáti do novin články potírající nepřítele, než nalézt jednoho člověka, schopného a prohloubiti jeho schopnost. Ale tím článkem se nic nedokáže, kdežto tím nalezením se zeslabí nepřítel. Ale nejedná se o zeslabení nepřitele, jedná se o jeho duši, tím větší před Bohem, jest odpovědnost.

My katolíci jsme se ze života naučili velice málo. R. 1918, 1919 a ještě 1920 jsme se dali ovládat nadšením, a ti, kdož stáli v čele, opomenuli podložit to nadšení hlubokým poznáním a uvědomením. Založila se Lidová Akademie, ale marně bychom hledali blahodárné stopy její činnosti v náboženském životě českém. Udělal se prostě spolek, řekněme devadesátý osmý a v samých slavnostech zapomněl na činnost. Pak se založila Katolická akce a opakuje se totéž. Zatím ovšem nepřátelský tisk a nepřátelský tábor pracuje plnou parou, zlhostejnění náboženského ži-

vota pokračuje. Lid jest hodně zklamán poměry a jest naší povinností tišiti a utěšovati zklamane. Poněvadž nás však není mnoho, jest nutno, aby všechna činnost byla organická, a aby žádná část její nepřišla na zmar. Aby vše bylo do podrobností promyšleno a propracováno, než se přikročí k realizaci.

Sdružení katolické mládeže vynikalo od prvních dnů svého života touhou zachrániti co nejvíce mladých lidí, a pracovalo k tomu cíli se vši opravdovostí a láskou po celá léta. Sdružení se dnes ujímá práce, která má býti konána jinými, rozšiřujíc rámec své činnosti na všechny. Pronesl jsem několik myšlenek, jak by bylo lze nejlépe pracovati pro prohloubení náboženského života v národě. Snad by bylo možno v určitých krajích navázati styky s knězem, který zná kraj, který touží po náboženské obrodě duší a s ním začíti hledat lidi. Snad by bylo možno v jeden den celý kraj, připravený poněkud, soustřediti ku přednáškám, dáti směrnice, uložit práci. A aby se to zdařilo, snad by bylo i možno přiměti věřící celého kraje k tomu, aby po celý týden rodiče i děti, mladí i staří vzývali Boha za požehnání, za pomoc, za opadnutí náboženské lhostejnosti. Večer před takovým dnem by byl konferencí dvou tří lidí, den pak sám by byl pro všechny. Mládež pořádá letos pouť do rodiště svatého Jana Nepomuckého. Měla by si tam slavnostně slíbiti, že v duchu jednoty Církve Kristovy vyvine činnost tak intenzivní, že i ty nejlhostejnější neodolají její síle. Mládí nebývá povrchním a bývá nadšeným.

Dr. Alfred Fuchs:

Přízemní realismus.

Richard Weiner psal nedávno v „Lidových novinách“ o Čapkových „Povídkách z jedné kapsy“, při čemž řekl několik slov o Čapkově pragmatismu, jež stojí za to, aby byla citována. Napsal:

„Kdosi, kdo se českou psychou zabývá už od let a stal se v té příčině slovným, řekl mi nedávno, že Čapkova kniha je „národním uměním“ a že je jím proto, poněvadž prý je z ducha specificky českého, to jest z ducha „přízemního realismu“. Přiznávám se, že jsem ztrnul. Nejen proto, že měl-li by onen muž se svou diagnosou pravdu, lpěl-li by na nás onen „přízemní realismus“ nerozlučně jako kůže, byla by veta s našimi aspiracemi; také proto,

že takovou definici umění, národního či nenárodního, která z umělcova přizpůsobení dělá ctnost, pokládám za cosi hrozného. Jak teprve, jde-li o přizpůsobení čemusi duchově tak chudobnému. U nás žije mnoho a mnoho znamenitých lidí, pro které je kosmické a metafysické zoufalství sterilisující nemocí, které se hrozí jako bubáka. Československo bolestně postrádá zoufalých a „bláznů“. Kdyby naše vysoké pece vyhasly, cukerný obsah řepy se smrskl na desetinu a zločinnost vzrostla nad normál-parížské periferie, bylo by to menší neštěstí, než kdyby se pragmatismus stal filosofickým ovčincem, pod jehož střechu by se sběhl celý národ. Má pravdu Maritain, říká-li,

že zlo pragmatismu tkví v tom, jak odvyká vztahovat jevy na absolutno. Československo strádá duchově tím, že si říká: „Život třeba naplnit zde na zemi proto právě, že dál nikdo nevidí.“ Až bude říkat — dojde-li kdy k tomu — „život třeba naplnit zde na zemi přes to, že dál nikdo nevidí“, nabude život této země výkyvů nepoměrně mohutnějších a oné rezonanční plnosti, kterou cítíme v zemích opravdu velikých a která nám přes veškeré naše megalomanské kritiky věcí a jevů podružných tak drtivě imponuje.

Potud Richard Weiner.

Soud Weinerův se shoduje s tím, co napsal nedávno Paul Eisner v „Akordu“, že totiž česká literatura je bez běsů. V naší literatuře chybí jak element dobrodružný, tak i heroický. Werfel to napsal nedávno ve své studii o Otakaru Březinovi. Nebylo tu nikdy hazardérství, divoké odvahy. Byla tu rozšafná přízemní moudrost a když se duch rozletěl, pak prožíval dobrodružství vnitřní, nelitoval. „Sám v tiché klausuře jsem počet žití řešil a jenom nad svých snů jsem záhonem se shýbal, já více v myšlenkách, než v životě jsem hřešil a přelud miloval a páru tuch svých líbal.“ Také Peroutka v knize „Jací jsme“ označil českou psychu jako solidní průměr. Jaké jsou toho příčiny, o tom by se daly psát dlouhé a duchaplné studie. Snad náboženskými boji minulosti byla zdejší půda tak vyčerpána, že je tu dnes úhor, ve kterém se daří jen strážlivému pozitivismu. Čapek vlastně není ani pozitivista. On s náboženstvím nepolemisuje. Jeho široká tolerance vůči všem myšlenkovým směrům se vztahuje i na náboženství. Rádl nedávno něco podobného vytýkal mládeži: nedá se vzrušit myšlenkami, chce mít pokoj a vidí v Peroutkovi ztělesnění tohoto ironického postoje k jakémukoli pathetickému a hrdinskému životu. Protože Čapek je duch hluboký a skutečně velký umělec, kaž-

dou chvíli narazí na zavřené brány říše Absolutna. „Metaphysicam expellas furca, tamen usque recurret.“ Chce napsat skromný kriminální příběh nebo detektivku, a hle, již jest na samém kraji problémů a propastí božských a lidských. Ale odejde od nich přes to, že není z rodu těch kožených a tuhých positivistů, kteří jsou solidní jako podešev nebo jako František Krejčí. Nepovažuje svůj atheismus za přednost, „jest snad podobně jako Peroutka „bohužel-atheistou“ Nevím; ale jest zajímavé, že nejmladší generace volá již po vysvobození z tohoto střízlivého realismu, že volá po pathosu a to nejenom slovním, ale i životním. Národové, kteří konali veliké výboje, kteří prožívali divoká dobrodružství, kteří mohli o sobě říci, že „smějí se, hrají, rvou se, lhou, z nich žádný není šelma zván,“ ti našli rovnováhu mezi vzrušeným životem vnějším a tichým životem vnitřním. U nás snad tato perioda hrdinství teprve přijde současně se státní samostatností. U nás celá filosofie se vždy vyhýbala spekulaci, pekud tato spekulace nebyla sociologicky přímo něčemu užitečná. Nejtypičtějším příkladem tohoto protiroantomantického pojetí života jest Masaryk (viz jeho nedávny interview o Parsifalovi, nebo jeho kapitoly o francouzské literatuře ve „Světové revoluci“). Proto bylo u nás tak málo porozumění pro katolicism po jeho heroických stránkách, proto tu bylo vždy tak málo smyslu pro kontemplaci a pro ideál monastický. Proto jest taková Blahoslavená Anežka vzácnou výjimkou. Souvisí to s vrozenou praktičností národa malých lidí. Není tu běsů, ale není také světců. Není tu chaotického světa Dostojevského, ale není tu také skladu a řádu Danteova. Duchové, kteří se rozletěli do širých dáli a hloubek, jako Vrchlický, byli záhy sraženi k zemi a musili hledati inspiraci v knihách, místo v životě. Nebylo chápáno, že jedině pevná dogmatická víra dává člověku pevný střed, který mu umožňuje o to prudší pohyb na periferii.

Co život dal.

Renesance thomismu ve Francii.

Dnes již nemůže býti sporu o tom, že renesance thomistické filosofie ve Francii není toliko módou chvilkovou a povrchní, nýbrž že jest skutečně hlubokou. Dnes ve Francii, na státních universitách se přednáší thomistic-

ká filosofie, profesor Gillson řídí thomistická studia na vysoké škole a jeho díla o sv. Tomáši jsou znovu a znovu vydávána. J. Maritain, který se probil od protestantského racionalismu přes bergsonism k thomismu, jest čten a vůdcem mladé generace. Picavet ukazuje hlubiny středověké filosofie. Pègues, domini-

kán, vydává nádherný „Literární komentář k Summè theologické“ „Zasvěcení do thomismu“, „Thomistický katechismus“ všude pronikají. „Revue des Jeunes“, revue řízená dominikány, vydává nový překlad Summy a vedle něho vychází ještě jiný překlad. Čtyři filosofické revue studují teologii a filosofii Doktora Andělského.

Ještě v sedmdesátých letech minulého století nebylo lze nadíti se takového rozmachu. Německá filosofie vládla ve Francii a jímala inteligenci. Ale pomalu začal obrat. Vyvolali jej dominikáni, má o něj zásluhu nesmrtelný Lev XIII. a velký kardinál Mercier, bývalý profesor university lovaňské. Po šedesáti letech lze říci s Gonzagem de Reynold:

„Thomism se stal odpůrcem, a to odpůrcem, jehož je se třeba skutečně obávat. Neodvažuje se již někdo považovati jeho přívržence za zpozdilce a nevědomce, neodvažuje se již nikdo tvrditi, že nemají vědeckého smyslu a porozumění pro moderní duševní život. Svatý Tomáš jest dnes řazen k největším filosofům. Na mezinárodním filosofickém kongresu v Neapoli 1924 vzdána mu chvála a to ne se stran katolických bohoslovců.“

G. de Reynold rozepsal se v dubnovém čísle „Hochland“ o některých příčinách současného rozmachu filosofie. Podle něho působí ve Francii obroda thomismu jako heslo směru čistě francouzského. oproti směrům německým nebo židovským. Dříve působil silně vliv německých filosofů a i mnoho současných. Bergson, Levy-Bruhl, Rey jsou původu židovského. Proti nim znamená thomismus silné zdůraznění francouzského ducha, který jest proniknut katolicismem. Nemaleho významu jest rovněž filosofie Bergsonova, již jest porážen racionalism, positivism a determinism, pcd nimž francouzská filosofie dlouho tkvěla.

Konečně nelze zapomenouti na jednu příčinu, již si mnozí neuvědomují: silný zájem o středověká studia a s nimi vzbuzené poznání středověkého života vůbec, filosofie a kultury, života sociálního a politického. Bédier dokázal, že takové „chansons des Gestes“ nejsou výplodem lidového ducha, že vliv klášterů a kněží jest zde nesmírný. Poznala se středověká literatura latinská a v ní se našlo mnoho krásného a velikého. Středověké umění vděčí mnoho theologům, scholastikům a liturgikům. Tím studiem vzrostla láska k filosofii, v níž dříve viděli jen syllogism. A čím více se stu-

dovala, tím více vyvstávala její krása a její důležitost v celém tehdejší životě.

„Od Godefroy Kurtha, L. Gautiera a Fustela de Coulanges jest daleko více porozumění pro ducha, který oživoval politická i sociální zřízení středověká, a tak se ukázalo, že tento duch byl křesťanským netoliko v mystickém nebo metafysickém smyslu. Dospělo se ku přesvědčení, že středověk jest pramenem praktického řešení pro současnou dobu a jest s ní vnitřně důvěrně spojen. Sociální hnutí katolíků francouzských jde ruku v ruce s hnutím návratu thomismu. Jest nemožno mysliti si obojí odloučení. Na všech cestách se dochází nakonec ke středověké filosofii, t. j. ke sv. Tomáši.“

Působí dále jeho jistota. Jeho mystika. Moderní filosofie rozvracela, nauka, která dnes vyvstala, byla zítra rozvrácena. Nebylo žádné jistoty, žádné pevnosti a žádné opory pro myšlenku, pro rozum lidský. Naproti tomu jest filosofie thomistická jasná, jistá a pevná i ta latina jest živá a barvitá. Moderní člověk, který byl tolikrát vnitřně rozbit, který mnoho trpěl, vrací se k Bohu a hledá cesty k němu. Proto dnes se tolik píše o svatých a světicích. proto se tolik mluví o mystice. A u sv. Tomáše Aq. jest shrnuta i v životě i ve spisech zdravá mystika, která naplňuje a povznáší celý život.

Zkrátka, sv. Tomáš odpovídá ve své genialitě, posilované svatostí, ve své synthese potřebám a touhám moderního člověka a proto jest návrat k němu stále větší a větší.

Proč nemají francouzští katolíci politické strany?

(Rozhovor s p. prof. Pinonem z „Ecole des Hautes sciences politiques“.)

Pan René Pinon, profesor pařížské Vysoké školy politických nauk, politický redaktor „Revue de Deux Mondes“ jedna z největších politických autorit současné Francie (protože ve Francii mají politickou autoritu také vědeckí pracovníci a novináři, nejenom aktivní politikové) navštívil Prahu a promluvil s některými našimi politiky a publicisty. Mezi jiným byl tak laskav a vyhledal i mne, aby se mne otázel na některé věci z katolického tábora. Při této příležitosti jsem i já si dovolil položit mu několik otázek, ovšem nikoli ve formě interview, nýbrž ve formě nezávazné rozmluvy. Tázel jsem se ho, proč katolíci ve Francii nevytvořili politické strany. (P. Pinon je smýšlením

katolík, jak mne informoval p. dr. Ruekl, který byl jeho žákem na Vysoké škole politických nauk v Paříži a o němž mi řekl p. Pinon, že náležel k nejlepším a nejmilejším jeho žákům.) Moji otázku zodpověděl p. Pinon v tom smyslu, že katolíkům ve Francii neběží o to, aby měli katolíci politickou stranu, nýbrž o to, aby co možno nejvíce stran bylo proniknuto katolickým kvasem. Vyplývá to především z toho, že ve Francii není těch pevných stranických útvarů, jako u nás, nebo v Německu. Rámce stran jsou naprosto volné, během celého dlouhého parlamentního období (francouzský parlament nebývá nikdy předčasně rozpuštěn), se strany či správněji řečeno bloky neustále přeskupují, poslanci přecházejí od levice k pravici i od pravice k levici, podle toho, jaké otázky jsou právě na programu. Jsou katolíci i mezi nejkrajnějšími levičáky i mezi nejkrajnějšími pravičáky. Premiér pověřený sestavením kabinetu sestavuje vládu podle osobností, nikoliv podle stran. Po této stránce je struktura francouzského životního politického této generace jiná než u nás a proto také se většině katolíků nejeví žádoucím tvorití katolickou stranu, čímž se také vysvětlí, že snaha generála Castelleau o konfesní stranický útvar nesetkává se přijetím příliš vřelým. Jak bylo vtipně během rozmluvy řečeno, Francouz volí své poslance à la carte, nikoli jako u nás celé menu vázaných kandidátních listin. Proto je také ve Francii vyloučeno, aby poslanec ztratil mandát, když se rozejde se stranou. Politický život francouzský je založen na osobnostech a proto francouzští katolíci volí osobnosti katolické, ať náležejí ke skupině kterékoli, ježto skupiny se mění, ale osobnosti nikoli. I tento systém má svoje nevýhody, jako má svoje výhody, právě tak jako náš systém má své výhody a nevýhody. Pan Pinon poznamenal také, že jeden ze zdrojů přechodných nedorozumění mezi Francouzi a Alasany jest ten, že Alasani jsou zvyklí na stranickou strukturu politického života, přejatou z německého centra a že se těžko vpravují do individualistických forem francouzského života politického, jehož tradice jest zcela svérázná. Zaznamenávám obsah tohoto rozhovoru, aniž přičiňuji vlastních poznámek. Myslím, že informace pana Pinona v mnohém osvětlí leccos, co se nám zdá nepochopitelným u francouzských katolíků. Poměry francouzské jsou naší politické struktury v mnohém směru přímo protikladné a proto také každá aplikace na naše poměry vždy musí kulhat.

Dr. A. Fuchs.

Emancipace anglických katolíků.

Letošní rok jest významným pro anglické katolíky: Vzpomínají stého výročí chvíle, kdy po dlouhém pronásledování se jim dostalo svobody. Dne 13. dubna 1829 byl podepsán králem akt, jímž byla katolíkům dána svoboda. Dne 13. dubna ve westminsterské katedrále byla sloužena slavná mše svatá s Te Deum na poděkování Bohu za ten dar.

O utrpení a o svobodě katolických Angličanů bylo již mnoho psáno. Thureau-Dangin věnoval mu veliké dílo, rovněž Denis Gwynn a v poslední době vydala „Catholic Truth Society“ čtyři dílka Thurstona, Gwynna, Kerra a Hughesera, pojednávající o těchto problémech.

Věru, jest velice pohnutou historie katolíků anglických, kteří od XVI. stol. byli vydáni v šanc krutému pronásledování. Jindřich VIII. se rozešel s Římem a s ním i národ. Rozpustil řehole, zabral církevní jmění. Za Eduarda VI. bylo dokonáno dílo zkázy. Zdálo se, že Katolickou Marií bude opět navázána katolická tradice. Ale nestalo se tak. Královna Alžběta se vrhla po Marii na katolíky se vši silou, chtějíc úplně zničit v Anglii katolicismus.

Krev tekla proudy, nevinná krev věrných katolíků. Od Jindřicha VIII. až ku popravení arcibiskupa Plunketa r. 1681 vyteklo té krve tolik, že Anglie jest právem zvána ostrovem mučedníků. Krváceli katolíci na popravištích, ve vězeních, na hranicích se mísila s ohněm jejich krev.

Za prvých Stuartovců si katolíci oddychli, ale ne nadlouho. R. 1688 po několika letech klidu začíná nová perioda pronásledování, která se zdá temnější přecházející. Katolíci jsou přinucováni přísahati, že nevěří předpodstatňování, jest jim zakázán vstup do úřadů státních, nesmějí sloužiti ani ve vojsku, ani u námořnictva. Nesmějí býti voleni do parlamentu a hlasovati. Nesmějí býti obhájcí ani diplomaty, ani lékaři. Nesmějí spravovati jmění, kupovati pozemky, děditi, nositi zbraně. Nesmějí ani odepřítí koně tomu, kdo o něj požádá. Nesmějí sídliti v hlavním městě a stěhovati se, a cestovati s místa na místo. V jejich příbytích jsou často konány úřední přehlídky na udání kohokoliv. Jest jim zakázáno posílati děti na studia do ciziny, dáti je studovati na universitách. Jest jim zakázáno budovati kaple. Jest zločinem obcovati mši svaté a sloužiti ji. Každý kněz, který jest chycen při sloužení mše svaté, jest nemilosrdně odsouzen k smrti. Věřící i kněží jsou postaveni mimo zákon.

Za občanské války byli katolíci vpravdě zdecimováni. Padli, byli popraveni ti, kdo byli vůdci katolíků a počet věřících se stále zmenšuje. R. 1770 bylo v Anglii jenom 60.000 katolíků.

Ale zatím co jest v Anglii katolíků hrstka, jest jich v Irsku několik milionů. Jsou též pronásledováni, ale nicméně jest jim r. 1778 dáno dědické právo. Jedině se na nich žádá přísaha věrnosti koruně. Ale i to jim chtějí vzítí odpůrci Říma. R. 1780 teče krev a úpění se rozláhá celou zemí. Přes to bylo založeno Katolické komitě, které se dává v tuhý boj s nepřitelem. R. 1791 jest dovoleno katolíkům vykonávati svobodná zaměstnání. Jest jim dovoleno míti kaple. Po revoluci francouzské přichází do Anglie na 8.000 kněží, kteří vykonávají veliký vliv a posilují bojácné.

R. 1793 dosahují irští katolíci hlasovacího práva. Jími zvolení zástupci odcházejí do parlamentu, ovšem nesmějí to býti katolíci. Teprve r. 1828 Daniel O'Connell jest zvolen velikou většinou. Dne 5. února 1829 král v trůnní řeči slibuje svobodu, dne 5. března Peel předkládá parlamentu zákon, který dává katolíkům právo voliti a býti volenu a zároveň jim dovoľuje zastávati místa v úřadech státních. 13. dubna podepisuje ten akt sám král.

Knihy a časopisy.

Dr. Karel Stloukal: Sv. Václav a svatováclavská idea v našich dějinách. Docent Karlovy university pražské přednesl 4. dubna 1929 na I. sjezdu čl. profesorů, filosofů, filologů a historiků přednášku o sv. Václavu, kterou pak vydal ve zvláštním otisků. Po Dvorníkové knížce je to druhý krátký, ale velmi zhuštěný náčrt doby i osobnosti sv. Václava, o němž se v knížce praví: „Václav je zjev v ovzduší rané české kultury podivuhodný. Je opravdu jako zázračný květ, vypučelý na sotva ujatém štěpu českého křesťanství, květ plný vůně středověké mystiky, pochopitelný jenom z ducha soudobých ideálů křesťanských a křehký tak, že uchopit jej rukou vědecké analýsy je nevyhnutelně spojeno s nebezpečím, že pozbuďe svého pelu a rosy a promění se v suchou květinou herbářní. V tom je jeho krása, ale v tom je i sláva Čech: významný doklad přízpusobovacích schopností národního kmene českého, rychlého chápání nejvyšších ideálů dobových.“ Dále líčí autor státní a národní význam sv. Václava a tradice svatováclavské v celých dějinách českých, jeho význam pro jednotu československou a končí: „Až se v den 28. září sejdou na starém hradě svatováclavském zástupci ze všech končin českosloven-

ských, až duch tisícileté národní práce ovane zpod základů dobudovaného domu svatováclavského pohnuté účastníky, uvědomující si, že stojí na půdě posvátné, jež po více než tisíc let sdružovala národ v jednotu státní i kulturní a naplňovala srdce národním ideálem češství, bude to okamžik památný pro celé naše generace. Naše víra v nezdolnost a tvůrčí sílu národa bude mocně posílena, budeme se rozcházet v pevném přesvědčení, že národ československý nezahyne, že se dožije nových a radostnějších tisíciletí. A v ten den všichni věrní Češi a Slováci uzří sv. Václava v celé jeho historické slávě v oblacích, žehnajícího národu a spojujícího v jednotu, která je jediné, co nám ještě chybí.“ (Vydal politický klub nár. demokracie v Praze; cena 8 Kč.)

Pax: Jubilejní číslo Monte Cassino 529—1929. Dvojčíslo časopisu pro přátele liturgie a řádu sv. Benedikta „Pax“ (březen—duben) je věnováno 1400. výročí smrti sv. Benedikta. Mniši opatství emauzského vykonali velmi dobrý čin, že seznámili českou veřejnost katolickou s dílem benediktinského řádu za čtrnáct století v Evropě i u nás. Člověk žasne, čta všecko to, co může učiniti příklad světcův, příklad jediného člověka, jenž překonal v sobě tíži země a splynul s Bohem. Čtrnáct století září příklad světce, jenž stojí ve své době jako ukazatel u cesty k věčnosti a jeho život i jeho řád žijí dodnes plným a velikým životem. Za těch 14 století padaly říše, systémy vlád, filosofie i výrobních prostředků společenské soustavy, ale nezměněna trvá regule řádu sv. Benedikta a život mnichů podle ní. Znovu a znovu si zde uvědomujeme, jaká radost a jaká sláva je v církvi katolické a jaké štěstí je býti jejím členem a pracovati pro obnovu a vyvýšení její v naší zemi. Dvojčíslo „Pax“ obsahuje tyto články: 529—1929 (Opat Arnošt Vykoukal). Svatý Benedikt (Báseň, Sigismund Bouška). Monte Cassino (P. Hildebrand Höpfl). Přehledné dějiny benediktinských klášterů v českých zemích (P. Václ. Pokorný). Duchovní život Benediktinů podle řehole a tradice (P. Justinus Albrecht). O pokoře. Regule sv. Benedikta táborem, školou a dílnou dokonalosti (P. Method Klement). Řehole sv. Benedikta ve vývoji liturgického zpěvu (P. Anselm Sedláček). Život sv. Otce Benedikta od sv. Rehoře Velikého. (P. Bernard Velíšek). Benediktini na českých stolcích biskupských (Opat Arnošt Vykoukal). Toto číslo si přečte každý katolík v zemi sv. Vojtěcha s velikým duchovním užtkem.

dr. jd.

Max Weber: Politika jako povolání. (Vydal Orbis, cena 12.— Kč.) Znamenitý sociolog německý Max Weber proslavil r. 1919 v Mnichově mezi studenty tuto přednášku, kterou pak knižně rozšířil. Autor zabývá se zde sociologickým vznikem stran v demokraciích, vznikem a udržováním správních štábů a provozního aparátu stran, jež mají vždy povahu oligarchií nebo autoritativního diktátu uznaného vůdce strany, dále tím, kdo a jakými cestami může se dostat k vůdčím místům politickým a konečně tím, co politika, jako povolání, může dáti duši toho, jenž se jí oddal. Citujeme ze závěrečné části několik míst přímo:

„Dnes se vůbec nedá říci, jak se bude utvářet navenek provoz politiky jako „povolání“, tím méně pak, jakou cestou se budou otevíratí chance pro politicky nadané lidi, aby byli postaveni před uspokojivou politickou úlohu. Pro toho, kdo jest svým majetkovým postavením nucen žítí „z“ politiky, bude vždy přicházeti v úvahu alternativa: buď žurnalistika, či postavení úředníka strany jako typicky přímá cesta, anebo některá ze zájmových organizací, jako jsou odborové organizace, obchodní, zemědělské, řemeslnické či dělnické komory, svazy zaměstnavatelů atd., nebo vhodné postavení u obce. Dále se o této vnější stránce nedá nic jiného říci, než to, že úředník strany a žurnalista nesou odium „deklasovaných“ „Spisovatel za peníze“ na jedné, „řečník za peníze“ na druhé straně bude bohužel vždy, byť i to tak nebylo vysloveno, zníti v přích; kdo je proti komu vnitřně bezmocným a nedovede si sám dáti správnou odpověď, zůstaň vzdálen této dráhy, která v každém případě, kromě těžkých pokušení, jest i cestou, jež může přinášet ustavičnā zklamání. Jaké vnitřní radosti může tato dráha poskytnout a jaké osobní předpoklady požaduje od toho, kdo se po ní dá? Možno říci, že pro politika jsou rozhodující především tři vlastnosti: náruživost — cit pro odpovědnost — prozíravost.

Náruživost ve smyslu věcnosti: vášnivá oddanost „věci“, Bohu či démonu, jenž jest jeho pánem. Náruživost, jež znamená oddanost věci, neudělá však nikoho politikem, nedá-li mu jako vůdčí hvězdu jednání odpovědnost vzhledem k téže věci. A k tomu jest třeba — a to jest rozhodující psychologická vlastnost politikova — prozíravost, schopnost nechat na sebe působiti skutečnosti s vnitřní soustředěností a klidem, tedy distance k věcem a lidem. Nedostatek této distance jest jedním ze smrtelných hříchů každého politika a jednou z oněch vlastností, jichž pěstění u dorostu našich inte-

lektuálů odsuzuje tyto k politické neschopnosti.“

Politika je ovšem i boj o moc, poněvadž moc jest speciálním, charakteristickým prostředkem politiky. Zde sráží se často ethický princip s nutností opustiti jej při volbě prostředků k ethickému cíli. Co má politik dělat, určuje jeho cit odpovědnosti. Neújí stejných příkazů pro všechny lidi a v každém prostředí. „Katolické ethice jsou známa consilia evangelica, zvláštní ethika pro ty, kdo jsou nadáni charismatem posvátného života. Stojí zde vedle mnicha, který nesmí ani prolíti krev, ani usilovati o zisk, zbožný rytíř a měšťan, z nichž jednomu je dovoleno to, druhému ono.“

Těm pak, kteří v politické činnosti chtějí bojovati i duchovní boj svého života, Max Weber praví:

„Kdo chce provozovat politiku vůbec, anebo dokonce jako povolání, má si být vědom oněch mravních paradoxů a své odpovědnosti za to, co se může stát pod jejich nátlakem z něho samého. Opakuji znovu, že si zadává s mocnostmi ďábelskými, které v každém násilí číhají.“ Je to něco podobného, co Pius XI. vyjádřil jednou radou knězi „ne se implicat negotiis secularibus“ Max Weber praví v tom smyslu dále: „Také staří křesťané věděli velmi dobře o tom, že svět jest ovládán demony a že ten, kdo se zabývá politikou, to jest mocí a násilím jako prostředky, uzavírá smlouvu s mocnostmi ďábelskými a že pro jeho jednání není pravdou, že z dobra může povstati jen dobro, že zla zlo, nýbrž často naopak. Kdo to nevidí, je ve skutečnosti politickým dítětem.“

Svou knížku končí pak autor touto výzvou k těm, kdo se domnívají, že jsou povoláni k činnosti politické. „Politika znamená silné a pomalé vrtání tvrdých prken s náruživostí a prozíravostí zároveň. Jest naprosto správné a některé dějinné zkušenosti to potvrzují, že by nebylo dosaženo možného, kdyby se vždy znovu ve světě neusilovalo o dosažení nemožného. Avšak ten, kdo tak smí činit, musí býti vůdcem a nejenom to, nýbrž ve zcela prostém smyslu — hrdinou. A i ti, kdož obojím nejsou, musí vzíti za svůj štít onu pevnost srdce, která vydrží ztroskotání všech nadějí a to hned nyní, sice nebudou s to prosaditi ani to, co jest dnes možné. Jenom ten, kdo jest si jist, že se nedá zlomit tím, když svět nāzírán s jeho stanoviska, bude příliš hloupý nebo nízký pro to, co on mu chce dát, kdo si umí říci proti všem „a přece“ — jenom ten jest povolán k politice.“

Doc. Th. Dr. František Činek: Podstata kněžské ordinace. Soukromý docent speciální dogmatiky při Cyrilometodějské bohosvědné fakultě a spirituál kněžského semináře v Olomouci, vydal tuto monografii „k dnešnímu stavu proslulé staleté kontroverze“ o podstatných znacích kněžské ordinace, kterými jsou vkládání rukou s modlitbou. Autor uvedl svou znamenitou a po vědecké stránce vyčerpávající monografii prologem, v němž praví: „Neběží pouze o skromný příspěvek k rozptýlení posledních nejasností v zúžených mezích starého dogmatického sporu, nýbrž i o kus vroucí apologie přesvaté vznešené svátosti, jejíž nezměrné požehnání bylo u nás tolik zneváženo v době hořce charakterisované útekem mládeže od kněžského povolání i kněžskými apostasiemi.“ Tento vnitřní poměr autorův k projednávané otázce činí přísně vědeckou knihu životně aktuální a my nemáme, upozorňující na knihu, jiné touhy, než aby bohoslovecká věda česká usilovně takto pracovala ve všech oblastech theologie. Dr. Činek prokázal pověsti bohoslovecké fakulty olomoucké znamenité služby svými rozbory nauky církve československé, velmi zajímavým pokusem jsou jeho liturgické úvodníky v deníku „Nasinec“ a autor vůbec plní část toho, co si představujeme pod životním posláním theologických fakult našich universit. Není sporu o tom, že fakulty bohoslovecké mají dodávati vědecké zbraně boji o renesanci katolictví v československém národě a že vysoká vědecká činnost těchto sborů bude dobrou životní oporou nejen těm, kdo hledají cestu k církvi, ale především kněžstvu. Vytýkáme-li dnes myšlenkovou slabost kněžím, odpadnuvším od katolictví, nemůžeme přece nevidět, že to byli právě katolíci kněží, kdož schisma československé organizovali. Ta chabost myšlení zde byla tedy nejdříve, schisma a apostasie byly jen jejím výsledkem. Víťame proto radostně knihu dra Činka, jehož sloh, vazba vět i logika, nesená nadšením víry, dává jeho práci onu tvrdost a sílu, které je českému katolictví a českému kněžstvu nade všechno potřebí k aktivitě a výboji v národě. —jd.

Náboženská revue československé církve.

Ústřední rada čl. církve v Praze vydala za redakce dra F. Kováře první číslo „náboženské revue československé církve“, která bude zatím vycházeti jako čtvrtletník. První článek dra Kováře: „K základům“ vysvětluje, oč především církvi československé musí jít: „Má-li býti myšlenkovou prací zbudována nauka, vyjadřu-

jící víru náboženské společnosti. je třeba, aby bylo jasno především o tom základním stanovisku, principu. Mám obavu, že se u nás na tento základ dosud zapomínalo. Není to dosud žádným osudným nedostatkem naší církve. Náboženská hnutí všechna a náboženské společnosti všechny žily a působily vždy hezkou dobu, než na jednotném principu vytvořily společnou soustavu naukovou.“ To je asi smysl celého článku a vyjadřuje to celou chabost nového náboženského útvaru. Autor pak líčí svůj život, svou náboženskou zkušenost a přirozeným výkladem filosofickým vykládá vznik náboženství. Náboženský zážitek, intuice, náboženská zkušenost, postřehnutí rozumem i citem, je mu vůbec základem všeho náboženství, ani Zjevení není ničím jiným. „Zjevení Boha v Ježíšovi jest nejdokonalejším zjevením co do hloubky i různosti aspektů. „Ježíšova náboženská zkušenost jest pramenem, z něhož vyrůstá celé náboženství křesťanské. V jeho duchu a znovuprožíváním jeho náboženské zkušenosti přinášeli velcí mužové křesťanské minulosti nová a nová zjevení Boha a jeho světa ve formulacích, určených povahou dob, osob, národů, potřeb kultur a jejich lidí.“ Jak vidět, Kristus tu není Bohem, ale obyčejným člověkem, v němž zjevení Boha dosáhlo největší intenzity, avšak jenom stupněm větší, nikoli podstatou, než je zjevení Boha v kterémkoli z nás, kdo máme svou náboženskou zkušenost. Církev československá chce usilovati o uskutečňování dobra, jímž je náboženská zkušenost Ježíšova „v duchu svého národa, ale také pro potřeby své doby a kultury. Chce naplniti současné snažení mravní i poznání vědecké duchem Kristovým, jak se zachoval v Písmu a v podání starokřesťanském, i jak dochován je národu čl. hnutím husitským a českobratrským.“ Nacionální církev chce tedy veřejně podléhati husitství, které mocí a násilím vybíjelo zkaženou víru ze země... i duchu Kristově, jenž násilí vyřadil z prostředků svého působení. Církev československá je ochotna jako každá církev nacionální podléhati povaze svého kmene, nikoli ji přemáhati.

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek „Život“ v Praze. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 - VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krln:

Svatý Josef.

Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

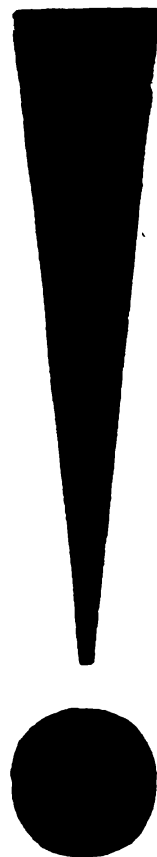
Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

Prof. J. Krpálek:

Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.

Cena 4 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

President T. G. Masaryk
o oslavách svatováclavských.

Zpět do sakristie?

O nové poddanství na české vesnici.

Svatováclavské doklady ze Sibíře.

Staronové cesty pastorage (II.)

Katolický blok.

V PRAZE, dne 15. května 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 9.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 15. května 1929.

ČÍSLO 9.

President T. G. MASARYK

o mravním základu moderního státu, o poměru
katolictví k demokracii,

o oslavách svatováclavských.

(Interview redaktora „Života“ dra Josefa Doležala s presidentem republiky.)

Redaktor „Života“ požádal pana presidenta republiky o odpověď na některé otázky, týkající se základu a formování moderního státu, jak se jimi zabývala a bude zabývat tato revue a na jeho názor o oslavách svatováclavských. Pan president vyhověl této žádosti a odpověděl takto na předložené otázky.

Ve svém poselství dne 28. října 1928 vyjádřil jste, pane presidente, podstatu demokracie těmito větami: „Demokracie není pouze formou státní, nýbrž také metodou všeho veřejného a soukromého života, je názorem na život; podstata demokracie je shoda lidí, jejich mírné obcování, láska, lidskost. Úspěšná politika, domácí i zahraniční, uvědomělé politické vedení předpokládá souhlasnost občanů v hlavních názorech a o hlavním směru politického počínání. Stát není jen mechanismem, politika není jen dovednou správní a diplomatickou technikou, stát je spolčením občanů na rozumových a mravních základech. Jestliže život jednotlivců má smysl jen sub specie aeternitatis, platí to také o politickém spolčení těch jednotlivců. Stát má hlubší smysl, než se to na venek jeví, v té směsici jednotlivých politických akcí a akciček. Stát má smysl duchovní, smysl mravní.“

Nemyslíte, pane presidente, že tento společenský consensus, tato souhlasnost občanů v hlavních názorech předpokládá určitou společnou ideovou základnu? Jestliže ano, může být tato základna jiná než náboženská, která vyjadřuje již společné určení lidské důvodem společného synovství Božího? Myslím přirozeně na náboženství, odpoutané od sociálních a vládních forem, které s ním v minulosti byly spojovány. K této otázce mne vede i domyšlení vašich slov: „Věřím, že také demokracie, jako celý život jednotlivců a národů, je z Boží milosti.“

Pro společnost, určitěji pro stát, je jistě potřebna ideová základna, jak říkáte. Ta základna je především politická; ideje, jak je formulují ústavy a zákony vůbec. Připouštím a vždy jsem hlásal, že stát a jeho organizace potřebuje základu mravního, z něhož ústava a zákony vyrůstají. Protože všechna vyšší náboženství, a zejména křesťanství, obsahují jakožto svůj hlavní prvek mravnost, lze v tomto smyslu ideový základ státu nazvat také náboženským. Avšak nepřijímám jako základ státu ideu theologickou a církevní, a to nikoliv jen z důvodů theoretických, nýbrž praktických. Náboženská základna, jak Vy si ji představujete, byla ve středověku po jistou dobu, ale není jí v době nové. Máme dnes všude různosti církevní a náboženské. Podívejme se na Anglii, Ameriku, Německo atd., a totéž platí také o nás. Pokud se skutečně věřilo a byla církev jedna, věc byla jiná a poměrně snadná, avšak středověku a jeho jednotného názoru na svět a na život již není. Na náboženství a církevnictví matrikovém se solidní a vytrvalý stát budovat nedá. Proto moderní stát má svůj ideový základ v mravnosti. O hlavních zásadách mravních je u všech národů dostatečný consensus. V po-

litické praxi běží o to, aby mravní zásady byly prakticky prováděny. Proto na př. u nás po převratu slušní lidé pracují proti korupci; diskuse a spory o náboženství nemají již významu politického, jsou záležitostmi kulturní. A protože dnes všude je církví a náboženství mnoho, vyžadujeme ode všech toleranci.

Při ústavních změnách v některých státech (naposled v království SHS) vznikly opakované diskuse o krizi demokracie. Ukazuje se na to, že část evropských států jest spravována diktátorsky. Soudím, že jednou z příčin krise demokracie je její nedostatek syntetických schopností. Ideovým základem demokracie byla analýsa filosofická (analýsa absolutního a objektivního řádu náboženského), státním základem analýsa politická (revoluce). Tyto prvky historické stále v našich novějších demokraciích převažují. Lze účinně organisovat syntesu takto uvolněných společenských sil v demokraciích na jiném ideovém základě než náboženském? S tím souvisí i problém autority a vůdců v demokracii; myslím vnitřní autority, když vnějším jest princip většiny.

O krizi demokracie a parlamentarismu jsem mluvil častěji. Vy zdůrazňujete analytický směr nové filosofie a politickou revoluci. Já se ptám se stanoviska theistického a tudíž theologického, proč vznikla ta nová filosofie a ty politické revoluce? Církev dosti dlouhou dobu opanovala myslí lidí úplně: proč proti ní vznikla ta nová filosofie, a proč byly revoluce, a to nejen revoluce americká a francouzská, nýbrž i revoluce ostatní? Proč jsme dosáhli své samostatnosti i my revoluci? Domnívám se, že na tyto otázky nestačí odpovědět, jak jste to učinil ve své revui a v člancích o „Politické cestě českého katolicismu 1918—1928“. Analysujete tam příčiny evropské nevěry a jejího myšlenkového vývoje. Vidíte příčinu té všeobecné nevěry v moderní vědě a filosofii atheistické, dále v anglosaském individualismu a konečně v německém imperialismu. K tomu jen stručně poznamenávám, že to moderní myšlení není tak atheistické, jak je líčíte. Byly a jsou atheistické směry, ale ve své podstatě věda a filosofie nová atheistickými nebyly a nejsou. Spor není mezi filosofii a náboženstvím, nýbrž mezi filosofii a theologiemi.

V souvislosti s krizí demokracie ukazuje se na soudobé diktatury. Upozornuji jen stručně, že ty diktatury stejně jako politické revoluce jsou téměř výlučně ve státech katolických, k nimž také počítám Rusko. Upozornil jsem na problém častěji, nechci se tedy opakovat.

Co soudíte, pane presidente, o názoru, že mezi demokracií a katolicismem jest zásadní rozpor? Popírám tento názor, neboť existenčním základem moderních t. zv. katolických stran je demokracie. I tak zvaná katolická akce, doporučovaná papežem Piem XI., jest pastorační metodou demokratickou.

Dokazujete, že katolicismus není v rozporu s demokracií. Sám připouštíte, že máte na mysli, jak se vyjadřujete, náboženství, odpoutané od sociálních a vládních forem, které s ním byly spojovány v minulosti. Katolická církev, jak přece vidíme na celé její organizaci, je vzor organizace aristokratické a monarchické, ovšem náboženské. Z toho lze vyložit, že církev v minulosti podporovala aristokratismus a monarchismus politický. Ale jistě se církev od těch sociálních a vládních forem minulosti může odpoutat. Ve Švýcarsku se katolíci osvědčili jako demokraté a v Americe všechny katolické státy jsou republikánskými. Právilte-li, že existenčním základem moderních katolických stran je demokracie, dalo by se proti tomu tvrzení všelicos uvést, ale připouštím, že na příklad v Německu centrum a podobně i jiné katolické strany a politické směry usilují o demokracii.

Dovolu mi konečně, pane presidente, otázku zcela aktuální. Celý československý národ, a přirozeně zvláště českoslovenští katolíci chystají se letos oslavit památku sv. Václava. Jaký význam přikládáte, pane presidente, těmto oslavám?

Nebudu se zabývat spory historickými, co je skutečností a co legendou atd., posuzuji záležitost s hlediska státního. Sv. Václav je mně osobností sympatickou. Podporoval křesťanství a církev, a to v jeho době bylo dílo záslužné, dílo kulturní a pokrokové. Mně je dále sympatické, že byl západníkem. I jako politika si ho vážím pro jeho obezřetnost. Historie křesťanství u nás nás poučuje, že církevní organizace a křesťanství na začátku X. století nebylo tím, jak se vyvinulo později. Určitěji řečeno, nevidím nepřeklenutelného rozporu mezi ideou svatováclavskou a reformační. Je přece známo, že Hus a husité sami sv. Václava ctíli.

Pokud se chystaných oslav týká, povím vám něco, co vás snad překvapí. Hned po prvých Husových slavnostech dohodli jsme se se Švehlou, že roku letošního vláda sama uspořádá manifestaci svatováclavskou, ovšem politickou. Bohužel, zákeřná nemoc Švehlova tento plán překazila. Církev přirozeně bude oslavovat církevně, nábožensky; jako hlava státu, si přirozeně přeji, aby skutečnost, že jsme již na konci IX. a na začátku století X. měli stát slušně uspořádaný, náležitě vynikla, doma i v cizině.

František Světlík, poslanec, kanovník kapituly olomoucké.

Zpět do sakristie?

I.

Metoda veřejné práce katolické obměňuje se dle potřeb doby a s tím souvisí i metoda veřejné činnosti kněžské. Redakce „Života“ zahajuje diskusi o této věci a jako první hlas vyžádala si názor jednoho z vůdců kněžské generace, která před čtvrt stoletím provedla politickou emancipaci katolíků v našich zemích a katolickou politiku československou dodnes vede. Jde tu o určitý generační spor a poslouží jistě věci vzájemná výměna názorů, neboť úkolem těch, kdo přicházejí po válce, není rušit dílo, nýbrž pokračovat v něm. O způsob této práce vedena je tato diskuse.

dr. jd.

Ven ze sakristie! Pod tímto heslem ujímalo se koncem minulého století katolické duchovenstvo ve střední Evropě emancipační práce, jejímž cílem bylo na celém úseku života veřejného osvobodit lid, kolektivně katolický, z ideového područí liberálních a socialistických stran, které tehdy byly na vrcholu své slávy. Katolický lid měl přestat být hlasovacím a platícím materiálem těchto směrů, které nejen v parlamentech, ale také v celé své hospodářské a sociální praxi sebevědomě potíraly křesťanství v životě veřejném a soukromém a které vybudovány byly na principech materialismu a pozitivismu, systémech diametrálně protilehlých historickému křesťanství jak zvláště ztělesněn je v katolické církvi.

V devatenáctém století byl katolicismus na ústupu v celém životě veřejném. Život tento odehrával se především v parlamentě, na universitách a v žurnalistice. V parlamentech za lid katolický mluvili liberálové a socialisté, na universitách jménem všech byla víra prohlášena za překonanou a podobně tomu bylo v žurnalistice. A katolicismus počínal si takorůzka pasivně, se založenýma rukama, svázanýma monarchismem a feudalismem, díval se smutně, jak masy lidu rve mu z rukou liberalismus jménem

pokroku a věd a socialismus jménem emancipace proletariátu a demokracie. Liberalismus a socialismus mohl být potírán účinně zase jenom v životě veřejném v parlamentech na universitách a v žurnalistice a proto voláním „ven ze sakristie“, měl být přerušen hřbitovní klid, jaký zavládl na tomto úseku v katolicismu po zrušení řádu jesuitského až do období Lva XIII.

Rakouský poslanec, kněz Dr. Drexel, vypravuje ve velkonočním čísle „Neues Wiener Journal“, jak tento papež v soukromé audienci výslovně mu ukládal, aby se věnoval sociální otázce. A pod dojmem encyklik Lva XIII. začalo duchovenstvo pracovat na politické, sociální a hospodářské organizaci katolického lidu, jak ji vidíme dnes zvláště v Německu, Belgii a Holandsku, kdež dospěla svého kulminačního bodu. *Rímsko-katolická státní strana v Holandsku* je důsledným provedením hesla „ven ze sakristie“ do všech podrobností, není takorůzka katolík, aby nebyl členem této strany a jejích odborových organizací. Za vedení této strany katolické menšina v Holandsku nabyla rozhodujícího vlivu na všecek život veřejný a pod její ochranou vyvinul se i náboženský a kulturní život katolíků v Holandsku do té míry, že v parlamentě, na universitách a v žurnalistice, jsou katolíci holandští ve výši doby. Katolická emancipace v Holandsku je provedena vzorně.

Podle vzorů katolíků v Holandsku, Belgii, Německu a potom také v německých zemích v Rakousku a Švýcarsku, začala katolická emancipace také v zemích českých. Byl to zvláště biskup Brynych, který dal povel: Proti spolku spolek, proti knize knihu atd. Také u nás budovala se organizace katolíků na poli politickém, sociálním a hospodářském, ačkoli duchovenstvo bylo stále ještě zaměstnáno buditelstvem národním a jenom velmi zvolna a za nevole celé liberální české veřejnosti přecházelo k buditelství sociálnímu, jak jeho činnost proti-

liberální a protisocialistickou nazval Dr. Bráf. Silný impuls dala této nové buditelské činnosti katolická moderna, která vstoupila docela pevně na půdu demokracie. Přes to začala kněžská buditelská činnost sociálněpolitická u nás pozdě a v důsledku vnitřních sporů v katolickém táboře nedosáhlo se u nás oné výše katolické emancipace jako u Němců, Belgičanů a Holanďanů.

V této chvíli, po činnosti asi padesátileté, máme u nás lidovou stranu a její odborové organizace jako výsledek emancipačních snah katolických. Emancipace československého lidu katolického z duševní nadvlády liberalismu a socialismu není dosud ukončena. Ještě příliš mnoho katolíků je hlasovacím materiálem stran vybudovaných na principech ryze protikatolických. Také lidová strana, jak jsem naznačil v prvním čísle letošního ročníku „Života“ není instrumentem tak dokonalým, jak by mělo být a čeká na své ucelení a vrcholné dokončení. A přece nebytí této strany byl by býval po převratě katolicism v československé republice už v ústavě samé vržen mnohem dále nazpět, než jak ve skutečnosti se stalo a katolická idea nebyla by se mohla uplatnit v životě národa tak jak se pod ochranou lidové strany stalo. Bez lidové strany nebylo by mohlo se konat na př. svatováclavské milénium v tom rozsahu jak se letos koná a nebyl by se provedl modus vivendi s Vatikánem.

Vybudování lidové strany provedlo především duchovenstvo, sociálně-buditelská jeho generace. Úkolem nové generace katolické, která se dnes hlásí k životu, je dílo toto zdokonalit a upravit pro další úkoly, zvláště kdy není rozřešena otázka školská. V době demokracie žádný duševní směr se neobejde bez politické stra-

ny a u nás sotva dojde k diktatuře podle vzorů z Italie, Španělska nebo Polska. U nás jsou politické strany příliš mocně organisovány než aby mohly být prostě odstaveny. Než nová katolická generace má literární křídlo, které celé období sociálně-buditelské činnosti kněžské považuje za pochybné, potírá lidovou stranu a oproti heslu „ven ze sakristie“ volá „zpět do sakristie“ a zavrhuje politickou činnost kněžstva. Heslo „zpět do sakristie“ nebylo sice vysloveno a patrně ani nemá literární generace katolická na mysli obnovit kněžskou činnost v té formě jako byla před Lvem XIII., ale do jisté míry její volání protipolitické má ten smysl, jak bylo řečeno a jak by se dalo stručně vyslovit rčením „zpět do sakristie“

Půjde skutečně duchovenstvo po padesátileté veřejné činnosti, jejímž důsledkem je nový vzestup katolicismu, proniknutí do parlamentů, na university a do žurnalistiky a vítězné utkání s liberalismem a socialismem, zpět do sakristie? Bohužel, že u nás bezmála až tomu tak je v důsledku nedostatku kněžstva, který zvláště v Čechách je katastrofální. Než přes to duchovenstvo neopustí už místo, jež si vydobylo v politickém, státním, sociálním a kulturním životě středoevropských národů. Musí se tu udržet a jít ještě dále za pomoci oné části mladé katolické generace laické, která staví se duchovenstvu po bok, hodlá mu pomoci v apoštolátě náboženském, aby tak duchovenstvo mohlo pokračovat v emancipačním díle, které před padesáti lety počalo ne z důvodů politických, nýbrž náboženských a pastoračních, kdy politika a sociální boje odváděly oť kostela a od svátosti. Volání „zpět do sakristie“ duchovenstvo neuposlechne, i když snad jeho původcové myslí to co nejlépe.

Václav Knotek:

O nové nevolnictví na české vesnici.

Cuius regio, eius religio.

Provedením pozemkové reformy podle zásad republikánské strany a domoviny vyvstala značně početná vrstva moderních zemanů, která uplatňuje svůj vliv v politickém životě. Kde byl dvůr, je zbytkový statek, většina jich — a to zejména těch, které se dostaly do rukou pánům přispívajícím na cestovní fond republikánské strany — jest značné velikosti, jaký div tedy, že nové panstvo hledí na trvalo zabezpečiti svůj politický i hospodářský vliv na vesnici. Doba je k tomu nyní opravdu vhodná. Většina těchto zbytkářů je politicky činnou — protekce tu tedy

jest, zejména když jde i o politický zájem stranický, aby vlivem zabezpečený statkář byl opěrným bodem příslušné politické strany.

Na zámcích a dvorech, které dříve patřily knížatům, hrabatům a baronům, sedí dnes vůdci republikánské strany a pozemková buržoasie, majetná vrstva, která je produktem agrární reformy. Zajímavé je, jak majetek a moc formuje duši k vší touze po moci, jak duch šlechty staré neopustil svá sídliště, i když je obsadili potomci selských rebelů a jak stará praxe šlechty, podmaniti vesnice, přilehlé k zámkům

i duchovně, vítězí u nových majitelů zbytkových statků. Čí kraj, toho náboženství (cuius regio, eius religio), toť heslo republikánské strany, ovládané novou vrstvou zbytkářskou, s níž jde na výboj a podmanění české vesnice. Nemyslíme zde na poselství Antonína Švehly majovému sjezdu republikánské strany, kde prorok agrarismu se postavil útočně proti lidem měst a chce vnutiti agrární diktát celé republice, nemyslíme na slova, ale na činy, které v soulase se Švehlovou a Udržalovou výzvou připravují nové poddanství české vesnice straně republikánské.

Snaha, o níž v těchto úvodních slovech se zmiňujeme, jest totiž patrna ve všech připravovaných zákonech, které domněle mají sloužiti k hospodářskému zabezpečení venkova. Vezměme kterýkoliv z nich, všude vyniknou velmi zřetelně její stopy. Začneme třeba zákonem o krupobitním pojištění a končeme třeba zákonem o plemenitbě hospodářského zvířectva. Vidíme, že na oko předstíraná snaha po hospodářském povznesení venkova má zastříti hlavní úmysl o zavedení nového nevolnictví v našich vesnicích.

Návrh zákona o krupobitním pojištění odstraňuje zdánlivě dosavadní neudržitelnou zebrotu, za to však dává vesnici úplně v politické područí republikánské strany a jejích místních bohatých činitelů. Dle jmenovaného návrhu zřídil by se veliký samostatný pojišťovací ústav dle vzoru soukromých pojišťoven, který by se značnou státní podporou obstarával krupobitní pojištění zemědělců. Rozdíl by byl jen v tom, že u této nové pojišťovny vynikal by jaksi charakter družstevní. Pojištěnci byli by současně členy pojišťovny, s tím ovšem rozdílem, že členové do 20 tisíc Kč pojištěné hodnoty měli by jen jeden hlas, pak za každých dalších 20 tisíc Kč pojištěné hodnoty vždy hlas nový, až nejvýše do pěti hlasů. Volební komisi, která řídí volby a rozhoduje o stížnostech, jmenuje ministerstvo zemědělství. Předsedu jmenuje vláda, náměstků volí plenum výboru. Pro volbu výboru platí sice zásada poměrného zastoupení, ale ta je okleštěna jednak poměrným zvýšením hlasů bohatých členů a jednak volební mašinerií ministerstva zemědělství. Na vedení ústavu nemělo by poměrné zastoupení vůbec vlivu, poněvadž všechna moc zákonem byla by dána do rukou t. zv. ředitelstva, sestávajícího z předsedy, jmenovaného vládcu, dvou náměstků (z nichž jeden byl by volen odborem pro pojištění dobytčí a druhý odborem pro pojištění krupobitní) a ředitele pojišťovny, jmenovaného pod

patronanci ministerstva zemědělství. Pojištění bylo by sice dobrovolné, avšak ten, kdo by pojištěn nebyl, nemohl by v případě živelní pohromy žádati nějakou podporu od státu, poněvadž to, co stát by vůbec na tento účel věnovati mohl, odevzdával by pojišťovně za účelem zlevnění pojišťovacích sazeb. Tento dar státu obnášel by ročně asi 10 mil. Kč, nehledě na to, že na zařizovací výlohy pojišťovny přispěl by stát okrouhle obnosem Kč 50 mil. Odhady škod prováděla by pojišťovna vlastními lidmi. Jakými? Uvažujme: Předsedu bude jmenovati vláda. Kdo to bude? Republikán. Oba náměstků budou voliti odbor pro pojištění dobytka a odbor pro pojištění krupobitní po jednom. Kdo to bude? Oba republikáni, poněvadž strana ta bude míti nesporně v obou odborech nejvíce hlasů. Jen pro úplnost dodáváme, že ředitel bude rovněž republikán. Je třeba ještě zvláštního zdůvodnění fakta, jaká úžasná hospodářská i politická moc bude tu soustředěna v rukách republikánské strany a hlavně statkářstva ovládajícího pojišťovnu a celý osobní aparát její? Důvěrníci pojišťovny, podřízeni politickému vedení pojišťovny — jaká tu příležitost k ovládnutí lidí, jimž má býti škoda odhadována, jaká tu příležitost k uplatnění politické msty... Je přirozeno, že takovéto třídní zákonodárství nelze prakticky prováděti bez následků pro klidný společenský život a politický vývoj státu a my proto stavíme se co nejrozhodněji proti takovémuto řešení věci jinak velmi důležité.

V další řadě jest tu *zákon o plemenitbě hospodářského zvířectva*. Nikdo nepopře, že dosavadní předpisy a prakse nezabezpečovaly potřebný pokrok ve výběru plemen a v chovatelské činnosti vůbec, nebylo však rozhodně třeba těchto drastických opatření, jaká zavádí nový zákon, resp. prováděcí nařízení k němu. Karabáč nevolnictví sviští tu opět nad hlavami obyvatelů našich vesnic. Svoboda podnikání šneruje se tu takovým způsobem, že chovatel zvířectva prostě musí dělat jen to, co se mu zákonem a dozorčími orgány dovoluje. Základem provádění tohoto zákona učiněny t. zv. okresní licenční komise, kterým dána neobmezená plná moc ve výběru plemeníků. Chovatelé musí tedy připouštěti plemenice jen k těm plemeníkům, kteří jim budou vykázáni. Bude-li míti někdo povoleného plemeníka soukromého pro vlastní plemenice, nesmí ho připustiti k plemenici jiného chovatele. Žádný chovatel hosp. zvířectva nesmí vésti plemenici jinam, než kam mu prostě bylo určeno. Stížnosti chovatelů vyřizuje okresní úřad, tedy nikoliv okresní zastupitelstvo, a ten přirozeně dělá to, co chce sama komise. Ko-

mise jmenuje zemský úřad po slyšení zemědělských rad. Zemědělské rady dají návrh a zemský úřad jej prostě přiklepe. Výběr osob do komisí, které právě nyní byly jmenovány, prováděli okresní delegáti zemědělských rad. Prosím: jeden člověk v okrese vybere 6 lidí do komise, která ovládá chovatelství celého okresu. Okresní zastupitelstva nemají do věci co mluvíti — přesto, že finanční zatížení jde na účet okresů. To je, prosím, hotové nevolnictví, které se tu zavádí. Zisk z toho budou mít pěstitelé býčků, kteří své býčky, značně subvencované, draho vyprodají.

Nejmarkantněji vyniká však snaha o podmanění vesnic v nových dvou návrzích zákonů, a to: *O ochraně polního majetku a o veřejné strážci zemědělské*. Předem budiž řečeno, že nám je jasno, že dosavadní ochrana polního majetku naprosto nedostačovala, ale tak daleko se jíti rozhodně nemůže, jak to činí oba zmíněné návrhy. V návrhu o ochraně úrody na poli se ku příkladu praví, že pastva na menších pozemcích, kde je obava, že by dobytek mohl přejíti na pozemek cizí, je dovolena jen, je-li dobytek přiměřeným způsobem přivázan ke kůlu. Kde jsou pro to zvláštní podmínky, může dohlédací úřad stanoviti podrobnější podmínky pastvy. Hlídač ustanovený k hlídání polního majetku, byl by oprávněn zabaviti dobytek, který neprávem vstoupil na cizí majetek, Hlídač onen je oprávněn zabaviti cizí drůbež na poli, ochraně jeho svěřenému, a nemůže-li drůbež zajmouti, může ji také docela prostě odstřeliti. Hlídači mohou býti také obecní, mohou však také si je ustanoviti statkáři nebo několik statkářů dohromady sami. I takovýmto hlídačům může býti propůjčeno právo *veřejné strážce zemědělské*, o níž mluví návrh zákona druhého. Tento návrh zákona má také trestné ustanovení pro čeled v případě, že by opomenutím příkazu nebo přiměřeného dohledu, k němuž byla povinna, třeba z nedbalosti krádež obilí usnadnila nebo způsobila. Tresty, k nimž byli pachatelé tak zvaného polního pychu odsouzeni, mohou býti oznamovány na místech, *kam se umístují obecní vyhlášky*. To je, prosím, hotový pranýř! Schází ještě lavice a dráb! — Zákon, vlastně návrh zákona o veřejné strážci zemědělské, jde ještě dále a dělá z polních hlídačů stráž obdařenou veškerou mocí, kterou zákon propůjčuje strážci veřejné, tedy obecní policii a četnictvu. Veřejná stráž zemědělská byla by tedy orgánem moci veřejné s hlediska trestních zákonů, jak § 8. výslovně uvádí „a jest jí tedy stejně posuzovati jako stráž občanskou“ Každý byl by povinen uposlechnouti úředního vyzvání této strážce

v okruhu její zákonné působnosti. Tato veřejná stráž může zadržovati osoby, které při jakémkoliv trestném činu přistihla; dále osoby, které prchly a nebo se skrývají s úmyslem, aby se vyhnuly trestnímu řízení, činí přípravy k útěku nebo vzbuzují důvodné podezření k útěku, dále osoby, které při činu přistihla a ač je napomenula, nepřestávají pokračovati v trestném jednání, *rušící veřejný pořádek*, nebo se snaží takové jednání opakovati. A konečně osoby, které buď na cizím pozemku nebo v blízkosti předmětů svěřených její ochraně přistihla za okolností, které vnucují podezření, že osoby ty chtěly(!) snad spáchat trestný čin, jsou-li zejména osoby ty jí neznámé. Je-li osoba zadržena podezřelá, že má u sebe nebezpečné předměty, smí veřejná zemědělská stráž *provésti prohlídku šatstva, předmětů i těla*. Prohlídka tato má prý býti vykonána se všemožnou šetrností.(!) Veřejná stráž zemědělská může zabaviti věci, o nichž má „důvodné podezření“, že pocházejí z trestného činu, spáchaného na předmětech svěřené jejich ochraně. — To jest jen stručná trest nejdůležitějších ustanovení neblahého návrhu zákona, který by z tak zvané veřejné zemědělské strážce dělal bývalé pány France ze zámků. Představíme-li si, že by si dva, tři statkáři mohli jmenovati takového zemědělského policistu, který by v oblasti svého rayonu mohl prováděti všechny ty věci, ke kterým mu zákon dává právo, vidíme, jakou obrovskou moc by ve svých rukách tito tři statkáři soustřeďovali. Nehledě na to, že by tu výkon moci policejní přecházel na zaměstnavatele těchto hlídačů, kteří by měli na své zaměstnance bezprostřední vliv, což je v zájmu policejní svrchovanosti státních úřadů naprosto nepřipustno, dává se tu lidem nedostatečně vzdělaným do rukou moc a vliv veřejného policejního orgánu, které by mohli někdy zneužítí velmi neblahým způsobem. Připuštění tělesných prohlídek atd. mohlo by vésti k důsledkům stejně neblahým, jakož i možnost pronásledovati lidi, kteří by se podle názoru takového zemědělského policisty provinili rušením veřejného pořádku, na př. šli na schůzi voličskou do agrární obce jako řečníci jiných stran. Zde je tedy, jak již bylo řečeno, nejmarkantněji viditelná snaha po absolutním ovládnutí venkovského lidu.

Je tu viditelný zcela opačný směr vývoje života politického, než jak se nám jeví v celkovém životě státním. Všude se poznenáhlu uvolňují pouta všelijakých nařízení, která určitým způsobem poutala svobodný život státního občana, jen na venkově šel by tedy vývoj směrem

opačným a podle vzoru Švejkova, že „na chudý lid přísnost musí být“, zavádělo by se čiré nevolnictví. Lesklá hesla firmy, pod kterými měla by se celá věc provádět, nesmí nikoho mástí. Akutních věcí zralých řešení využívá se tu prostě k upevnění dominujícího postavení určité poli-

tické i majetkové kliky na venkově. Všechny tyto věci lze řešit tak, aby občanská svoboda obyvatel vesnic nebyla nijak dotčena. Že by toto řešení bylo daleko lepší, o tom nelze pochybovat vůbec. Úkolem našeho hnutí jest svobody občanské rozšiřovati a nikoliv je zmenšovati.

Jan Urban, O. Fr. M.:

Staronové cesty pastorage.

(Katolická akce in concreto.)

II.

Duchovní (a ta jest základem) výchova laiků k apoštolátu musí být individuální: osobním vedením, ve zpovědnici a na exerciciích. K této *osobní* výchově a stavbě vnitřního člověka jsou povolány kláštery a tam jest dnes jejich místo: Dodávají a vychovávají zdatné, v Bohu upevněné a z Boha obětavé lidi. Kláštery nesmějí být samy středem osady, kam by hleděly shromažďovat věřící, nýbrž jejich poslání jest také jen pomocné pro řádnou duchovní správu.

Odborné výchovy se pak dostává laikům-apoštolům na různých kursech, které pořádá vyšší jednotka K. a. v některém středisku pro pracovníky z většího okruhu. Jedná se o výchovu katechetů, vůdců besídek, ošetřovatelek, kolportérů, řečníků atd.

Další krok: Rozděli-li si farář osadu a svěřil-li jednotlivé části horlitelům a důvěrníkům, dostává již znenáhla zprávy o jednotlivých osadnících. To jsou první začátky naší základní zásady: *Poznat osadníky!*

Tyto poznatky se nesmějí ztratit a nesmějí se zapomenout!

Co by pomohly, kdyby farář zemřel? Když je přesazen? Pak by musil začínat každý farář znovu a co to znamená při několika tisících lidí, to si můžeme představit. Vždyť tato poznávací práce trvá léta a nikdy není vlastně hotova.

Proto se tyto poznatky zapisují. A pro tyto poznámky jest dnes nejlepším osvědčeným prostředkem

kartothéka.

Řekl-li jsem, že organizace horlitelů a důvěrníků jest páteří celé pastorage, pak jest kartothéka zbrojnicí, v níž jest obsaženo vše. Kartothéka *není* jen seznamem duší. Její hlavní význam jest v jejich poznámkách.

Rodí se ovšem pomalu, mění se ovšem stále, ale v ní bude mít farář před očima celou

osadu: V ní pozná jak je kdo stár, jaké má povolání, kolik dětí, kam je posílá do školy, kdy dorostou k prvnímu sv. přijímání, jaké jsou jeho sociální poměry, jeho potřeby, z jaké je rodiny, jak je organisován, co čte, chodí-li do kostela, k svátostem atd. atd. V ní je zkratka vše, co může mít náboženský význam pro kněze a pro onoho člověka. Kartothéka se pomalu, trpělivě zakládá, doplňuje, opravuje. Její význam je nedohledný a bez ní je duchovní správa naprosto nemožná. Jen na to poukazují, jaký má význam, stěhuje-li se někdo z jedné osady do druhé: Farář místa a quo zašle lístek kartothéky faráři ad quem (proto jsou zavedeny stejné oficiální kartothéky) a ten už zná mnoho o svém novém farníku, o němž by třeba jinak ani vůbec nevěděl. Její technická stránka jest též velmi zajímavá a ještě zajímavější její využití, ale to již patří do odborových kursů a vyžaduje i širšího vysvětlení, k němuž zde není místa.

Finanční otázka laického apoštolátu jest otázkou poslední a nemenšího významu: O to se stará Bůh a důvěra, neomezená důvěra v něho, nekalená lidskou chytrostí a opatrností, zmůže vše. Jest jisto, že je třeba peněz: na exerciční fond, na kartothéku, na tisk Farního věstníku, na tiskopisy, na misie, na podporu chudých a nemocných. Pro peníze už se zanechalo mnoho a mnoho dobrého, které mohlo býti vykonáno. Udati přesně způsob, jak kde dostati potřebné peníze, nelze pro všechna místa stejně, ale ten, kdo stále jen říká, že lidé na takové věci nic nedají, a ještě nezkusil opravdu pro kostel nebo pro chudé něco udělat, ten musí zde úplně zmlknout a nesmí ani hlesnout proti naprosto jisté *zkušnosti* mnoha a mnoha světců a všech těch, kteří už opravdu to zkusili a naprosto jistě vědí, že začne-li se opravdu něco dělat buď pro kostel nebo pro chudé, vždy se sejde dost peněz a není nedostatku. To jsou totiž zcela

jiné počty a záruky, nad nimiž by se muž světského obchodního ducha chytal za hlavu, ale které jsou velmi dobře zaručeny u Tohe, který má nekonečně víc, než rozdal. Ovšem, jakýsi plán stojící úplně na důvěře, být musí. A tak k povzbuzení jen připomínám berlínského faráře Kallera (nyní apošt. administrátora), jenž ve své katolické osadě asi o 16.000 katolicích dostával ročně na 30.000 M, t. j. asi 240.000 Kč, a to většinou od chudých dělnických rodin. Nebo vzpomínám na mnohé české faráře, kteří i v zamořených osadách sehnali na kostel neuvěřitelně veliké tisíce.

Hlavním zdrojem příjmů bude asi povzbuzení, které farář časem obnoví a práce, kterou lidé musí dříve vidět. Potom se sejde v kostelní *pokladniče*, při *ofěře*, při měsíční *sbírce*, po případě při sbírce s určitým již účelem, tolik, že se tyto potřeby dají uhradit. Vzpomeňme na zahanbující příklad protestantů (Armáda spásy), kde každý vojin se zavazuje, že každého týdne se zřekne ve prospěch dobročinnosti denního výděлку, toho dne jí a pije jen to nejnnutnější, atd. Snad by se i u nás dalo vzbudit nadšení nebo duch obětavosti, že by se někteří věřící dovedli pro věc své víry zříci aspoň jednou nebo dvakrát do roka denního výděлку v tento prospěch. Konečně, komu se tento odstavec zdá příliš optimistický, mohl by myslet na pořádání některých podniků (přednášek, akademií a pod.), které by mu také něco vynesly, ale jež jsou přece jen kompromisem: Není dost křesťanské, sháněti prostředky pro dobro pomocí zábavy! Snad jen v začátcích. — Kostelní a příležitostné sbírky a osobní oběti kněze s laickými apoštoly budou konečně hlavním zdrojem peněžní pomoci.

Tím jsme poznali zhruba úkoly přípravného apoštolátu.

Duchovní správa tedy si získala a připravila několik laických apoštolů, farář si opatřil kartothéku,*) již částečně vyplnil tím, co ví o svých osadnících z matrik, osada je již podle počtu těchto apoštolů rozdělena na okrsky jednotlivým svěřené. *To jsou podmínky, aby farář mohl začít s první zásadou: poznávat osadníky.*

Další činnost již můžeme počítat k vlastnímu apoštolátu. Hlavní úkol patří opět organizaci farních horlitelů. Poznamenali-li jsme, že jsou první pomůckou k poznání farníků, pak nyní zase je můžeme pokládat za nejpravděpodobnější orgán, jímž farář k osadě mluví a s ní se stýká. Horlitéle donášejí předně všem

katolíkům svého rayonu Farní věstník, oznamují jim výslovně mimořádné farní podniky, jako jsou misie, přednášky, slavnosti, seznamují je s katolickými spolky na farnosti, poradí jim, kam se mají obrátit v případě nemoci, nouze, neštěstí (farní dobročinnost), upozorní je na nebezpečí pro děti, opatří jim děti v čas zaměstnání (do farní opatrovny!), jak o tom bude ještě delší poznámka na svém místě.

Jádro a důvod tohoto celého postupu a plánu jest v *osobním* styku laických apoštolů s jednotlivci. Tam, kde by třeba Farní věstník nebo jiné pozvání zahodili nebo přehlédli, osobním upozorněním a zdůrazněním dosáhne se aspoň pozornosti, nevzbudí-li se dokonce zájem. Případně i různé námitky a dotazy může osobní styk ihned vyjasnit.

Ústředním orgánem a srdcem celé Akce jest *farní výbor*.

Jeho složení: Hlavou jest farář. Farní výbor jest jeho *poradním* sborem. Schází se jednou týdně a jsou v něm všichni *důvěrníci* (kteří mají na starosti několik horlitelů a od nich sbírají zprávy o jednotlivých domech a rodinách, rozdávají jim Farní věstník, oznamují jim vzkazy farářovy atd.) Do farního výboru patří dále předsedové náboženských spolků ve farnosti, předsedové a nebo zástupci různých *odborů* Katol. akce (školského, tiskového, ošetrovatelského, sociálního nebo charitativního), zástupci katolických škol (kde jsou) a konečně farní pomocnice z povolání, čili farní sestry, o nichž se ještě krátce zmíním.

Sídlo tohoto farního výboru jest charitativní kancelář. — Nutno důrazně poznamenati, že pro Katolickou akci musí býti zvláštní kancelář a že tedy u nás budou kanceláře dvě: farní, kde jsou matriky, a kancelář Katol. akce, kde jest kartothéka. První jest státní, druhá církevní, ač nechci tento rozdíl příliš zdůrazňovati. — Tato kancelář se může výborně nazývati kanceláří *farní dobročinnosti*, protože se v ní skutečně soustřeďuje práce pro dobro pro duše i těla.

Tady konečně se zmiňuji o *farních sestřích* (jmenují se často *charitky*): jsou to pomocnice apoštolátu z *povolání*, na rozdíl od již zmíněných důvěrníků a spolků, které jsou z ochoty. Tyto sestry mají ke svému poslání předběžně odborné vzdělání, mají nebo budou mít jednoduché sliby a věnují se úplně laickému apoštolátu. Opatrují kartothéku, doplňují ji, jsou stále v kanceláři farní dobročinnosti, atd.

Tímto vysvětlením jsme došli opět k dalšímu oddílu, jak zaváděti prakticky Katol. akci: po

*) V Přerově, Sestry Nep. Poř. P Marie. Šířava 7.

rozdělení osady (to byl předchozí krok) začneme s ustavením a schůzemi farního výboru.

Jeho činnost jest asi taková: Farář, který má farní výbor tohoto druhu (nikoli formální radu katolíků, ač by se tak také mohl jmenovat), má již veliký kus práce. Farní výbor (chcete-li rada) sjednocuje a organizuje spolupráci všech katolických složek farnosti. (Chápete, kolik je již tím řečeno?) Hledá nové cesty, ve schůzích rozděluje práci, předává se nutný podnik od jednoho odboru kompetenci jiného (ku př. najde ošetřovatelka rodinu, kde je otec bez zaměstnání, předá opatření místa sociálnímu odboru, — najde zoufající matku s malými dětmi bez otce: předá charitě, aby opatřila podporu nebo dostala dítě do sirotčince, — najde divoké manželství: předá spolku sv. Františka Regis). Ve výboru se jedná o pobožnostech, triduích, propagaci a agitaci pro ně, a kdo by hned mohl vypočítati, co se všechno samo během času vynoří. (Rozšiřování tisku, ustanovují se akce, které jsou nad rámec farnosti, zprostředkuje se styk s orgány Ka-

tolické akce pro celou diecési, zemi, říši.) Co se vymývá již možnosti nebo dosahu Farní akce, jako pouti, společné akce pro školu, styk s charitativními ústavy zemskými, to vše se předá diecésnímu nebo zemskému Svazu charity nebo ředitelství Akce, podle věci.

Technickou část práce Farního výboru obstarávají farní sestry.

Přirozeně, že sestavení farního výboru není vázáno formalitami a že vůdčí myšlenkou pro povolání toho neb onoho nového člena, po případě pro opomenutí, jest opravdová práce, schopnost i obětavost. Právě tak volná zůstane — vyjímajíc faráře jako autoritativního předsedu — forma jeho předsednictva.

Uvážne-li jeho sestavení nebo činnost na lidských ohledech, předsudcích a osobních ambicích, jest jeho činnost a tím i s velké části jeho výsledek, ochromen. V něm, jako nikde jinde, musí převládati *duch* vpravdě apoštolský, který není jiný, než *duch evangelia*.

(Příště část další.)

Svatováclavské doklady z čsl. Legií na Sibíři r. 1918 a 1919.

Josef Dostál, voják ruských legií sbírá materiál o svatováclavských motivech v tisku zahraničních vojsk československých, který vyjde v knihách »Života«. Otiskujeme z dokladů zprávy »Československého denníku« o oslavách svátku sv. Václava r. 1918 a 1919 v Sibíři.

»Československý denník«, číslo 186, vyšlé v Jekatěrinburku ve středu 25. září 1918:

1.

Čtvrté výročí.

Dne 28. září starého stylu (t. j. 10. října) bude tomu čtyři roky, co v Kyjevě na Sofijském náměstí byl posvěcen prapor České Družiny. Svěcení ono bylo důležitým dnem nejen pro Českou Družinu, ale i pro celé naše zahraniční hnutí, neboť toho dne první tisícovka československých vojáků přísahala věrnost praporu v boji proti Rakousku. To byl první signál k revoluci Čechoslováků. Bylo to toužebným přáním všech účastníků čné slavnosti, aby prapor ten vlál vítězně ne pouze nad tisícem, ale nad velikým vojskem, o němž by hovořil s obdivem celý svět. A kdo

mohl tušiti, že z řad té tisícovky vojáků vyjdou mužové, jichž jméno československý voják bude vyslovovati s pýchou.

Nyní po čtyřech letech můžeme s hrdostí pohlednouti do minulosti na tu těžkou cestu vývoje, již muselo projíti československé vojsko. Byla to cesta skutečně trnitá a bolestná: mnoho dobré československé krve skropilo půdu zuboženého Polska a mnoho dobrých československých hochů spí v divokém Polesí svůj věčný sen; ale ti, kteří zůstali, hrdě nesli prapor svůj vpřed a nezaklekli se ani těžkých překážek, jež hnutí našemu připravoval carský režim, ani neklesali na duchu v dobách, kdy Rakousko vypsalu odměnu na jich hlavy: ba naopak, všechn ten vztek nepřátel dodával jim nové síly k nerovnému jich boji.

A když potom v roce 1916 bylo opětně umožněno zajatým Čechům a Slovákům vystoupiti veřejně proti Rakousku, vyplnily se brzy prořídle řady České Družiny a zvětšovaly se tak úspěšně, že po roce stál již celý československý armádní sbor.

Letos u příležitosti čtvrtého výročí svěcení prvního praporu československého vojska bude pořádána v Čelabinsku oslava. Velitel armádního

sboru vyslovil souhlas, aby oslavy oné se účastnili pokud možno všichni českoslovenští vojáci z roku 1914. Proto pořadatelstvo slavnosti vyzývá všechny vojáky ze čtrnáctého roku, aby na slavnost onu (dne 10. října) přijeli a z pluků, z nichž nebudou moci všichni přijeti, nechť pošlou zástupce, kteří přivezou s sebou seznam »starodružinníků« v pluku se nalézajících.¹⁾

»Československý denník«, číslo 189, vyšlé v Jekatěrinburku v sobotu 28. září 1918:

2.

Koncert v československé invalidovně.

Dnes 28. září pořádá Osvětový odbor OČSNR²⁾ v místnostech invalidovny večer hudby, zpěvu a deklamace. Účinkují: Biganovský (housle), Blecha (klavír), Holý (bariton), Štěpánek a Kocián (deklamace). Začátek v půl 8. večer.³⁾

3.

Koncert na nádraží.

Dnes 28. září pořádá Osvětový odbor OČSNR v místnostech čekárny III. třídy na nádraží Jekatěrinburg I. československý večer. Účinkují: Kustová (soprán), Šmit (housle), Kundera (klavír), Jeníček a Mengr (recitace) atd. Začátek v 8 hod. večer.⁴⁾

»Československý denník«, číslo 190, vyšlé v Jekatěrinburku v neděli 29. září 1918:

4.

28. září v Samaře.

(Zvl. tel. zpr. ČSD.)⁵⁾

V zasedání samarské městské dumy vystoupil 25. září starosta města Kozlov s tímto prohlášením:

28. září je národní svátek československý. Všichni Čechoslováci slaví tento svátek, ať jsou kdekoliv. Osud tomu chtěl, že v nynějším roce Čechoslováci slaví tento u nás Samaře. Je denní potřebou všude uváděti ve známost to, co udělali Čechoslováci pro obrození Ruska. Duma je toho mínění, že se samarské obyvatelstvo má účastniti svátku Čechoslováků a navrhuje toto: 1. V sobotu 28. září neúřadovat a ve školách nevyučovat. 2. Doporučiti obyvatelstvu, aby ozdobilo dumy prapory. 3. Obrátiti se s prosbou k učitelům, aby uspořádali ve školách besedy s dětmi o významu československého svátku. 4. Zvoliti delegaci dumy k blahopřejnému projevu plnomocníku československé vlády. 5. Jednu z místních škol pojmenovati školou profesora Masaryka.

1) Viz zprávu č. 14, 15, 16.

2) Odbočka Československé národní rady na Rusi.

3) a 4) Viz zprávu č. 6.

5) ČSD = Československý Denník.

6. Založení na samarské universitě stipendium na jméno svobodného československého národa ve výši 1000 rublů každoročně.

Návrh dumou přijat. V zimním semestru bude na samarské universitě přednášeti kyjevský profesor Rychlík dějiny československého národa, československé literatury a učiti českému a slovenskému jazyku.^{5a)}

»Československý Denník«, číslo 191, vyšlé v Jekatěrinburku v úterý 1. října 1918:

5.

Blahopřání.

(Zvl. tel. zpr. ČSD.)

Čelabinsk 28. září.

Velitel uralského korpusu generál-poručík Chandzin navštívil dnes generál-majora Syrového a blahopřál jemu i celému československému vojsku ke dni národního svátku. Dr. Hess.

»Československý Denník«, číslo 192, vyšlé v Jekatěrinburku ve středu 2. října 1918:

6.

28. září v Jekatěrinburgu.

V invalidovně.

Národní náš svátek oslaven byl v invalidovně za hojně účasti bratrů, kteří přišli navštívit naše invalidy. Od 3. hod. odpo. hrála bouřlivá hudba úderného praporu a večer péčí Osvětového odboru OČSNR vyplněn recitacemi, hudbou a zpěvem, při účasti brů: Štěpánka, Blechy, Kociána, Holého a Běhanovského. Večer zahájen byl českou řečí člena OČSNR bra Janíka a ruskou správce Vojenského odboru bra kapitána Medka, poděkovavšihó ruským hostům za jich oddanost k našim bratrům.

N a n á d r a ž í .

Pro bratry meškající právě v ešelonech uspořádal na nádraží Osvětový odbor večer s uměleckým programem, v místnostech třetí třídy, kde jeho zásluhou vystavena stálá scéna, velmi vkusná svou jednoduchostí jak v prostém slohu, tak i v své bílé barvě. Jednotlivá čísla večera obstarali: slečna Kustová, bři Šmit, Kundera, Mengr a Kulhánek. Večer zakončen vřelým proslovem člena OČSNR bra Davida, po němž zazpívána naše národní hymna.

7.

Svatováclavský svátek svátkem národů v Samaře.

28. září minul s velkým úspěchem svátek národů a národní svátek Čechoslováků. Město bylo vyzdobeno trojbarevnými, červeno-bílými i rudými prapory. Veřejné budovy ověšeny zelenými

5a) Viz zprávu č. 24.

girlandami. Ráno byla velkolepá přehlídka vojsk při ohromné účasti občanů. Večer v »Olympu« československá kolonie uspořádala svátek národů. V divadlech byly pořádány koncerty a hry ve prospěch československé a lidové armády.⁶⁾ (TAU.)⁷⁾

»Československý denník«, číslo 192, vyšlé v Jekatěrinburku ve čtvrtek 3. října 1918:

8.

Delegace japonského parlamentu.

28. září navštívila československé představitele ve Vladivostoku delegace japonského parlamentu, aby vyslovila v slavnostní formě sympatie k československé armádě a přinesla srdečné pozdravy a přání všeho nejlepšího od japonského národa. 29. září general Wegova, náčelník japonského hlavního štábu, srdečně blahopřál k dnešnímu úspěšnému dovršení operací na východě, úplným vyhnáním nepřitele z Blagověščenského kraje. Generál-major Otami odvětil na tento pozdrav jménem všech spojenců a za Čechoslováky odpověděl Dr. Girsu.

9.

28. září v Buzuluku.

Svatováclavský svátek byl slaven též v Buzuluku. Město bylo vyzdobeno prapory, na ulicích sváteční život. Po bohoslužbách v soboru byla vojenská paráda. (TAU.)

10.

ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK.

Pozdrav 3. uralského korpusu.

(Telegram došlý OČSNR.)

»Prosím Vás, abyste přijali od 3. uralského korpusu srdečný, bratrský pozdrav a naši vzpomínku Čechoslovákům k výročí odevzdání praporu prvnímu československému pluku, jakožto symbolu samostatné československé armády, která nyní chrabře bojuje v bratrství ve zbrani se spojenci za světlé ideály budoucnosti a sjednocení všeho Slovanstva, k čemuž nám dopomáhej Bůh. Čelabinsk, 28. září 1918. Generál-poručík Čchanžin.«

Odpověď OČSNR.

»Veliteli 3. uralského korpusu generálu-poručíku Čchanžinu. Raďte přijmouti upřímný dík za pozdrav k našemu národnímu svátku, který se dotknul samé hlubiny naší duše. Více než 3 leta bojují naše statečná vojska po boku svých ruských bratrů za dosažení odvěkého ideálu neodvislosti československých zemí, jejíž symbol nosisla s sebou v nesčetných bojích na plukovních praporech. Jak krvácela srdce těchto hrdinů,

⁶⁾ Viz zprávu č. 12.

⁷⁾ Telegrafní agentura Ufa.

když potom viděli neúprosný rozvrat ruské armády. Bohudík nyní, kdy přesvědčení, že bez porážky německo-maďarského imperialismu nemohou býti zachovány demokratické svobody velké únorové revoluce, nalézají v ruském národu více a více pudy, možno nadíti se na brzké obnovení bývalé slavné ruské armády a tím na uskutečnění všech našich ideálů. Za OČSNR. Dr. Jesenský, Richter.«

11.

Pozdrav sjezdu členů ústavodárného sněmu.

»Presidium a kancelář sjezdu členů všeruského ústavodárného sněmu srdečně zdraví bratry Čechoslováky v den jejich národního svátku. Z celé duše vyslovujeme vřelé přání úspěchu v jich zápase za společnou svobodu a neodvislost všech uhnětených národů. Historie ocenila veliké zásluhy bratrů Čechoslováků, přinášejících velkou obět' ku osvobození a obrození Ruska na podkladě vítězství myšlenky demokracie. Ať žijí naši bratři Čechoslováci! Pomocník předsedy sjezdu členů všeruského ústavodárného sněmu Čokajev, sekretář Mojsejenko.«

Odpověď OČSNR.

»Presidiu a kanceláři sjezdu členů všeruského ústavodárného sněmu, pomocníku předsedy Čokajevu:

Příjemně překvapeni Vaším pozdravem k našemu národnímu svátku, zdůrazňujeme, že revoluční československé vojsko, jakožto mladé pokolení československého národa, plní pouze svou slovanskou povinnost vůči ruskému národu, když statečně bojuje, přinášejíc ohromné oběti za společný ideál zničení německo-maďarského imperialismu. Svou povinnost plní československé vojsko v přesvědčení, že v pravdě bratrský poměr dvou slovanských národů, spečetěný krví na válečném poli, poslouží v budoucnosti rozvoji i blahu všech Slovanů. Za OČSNR. Dr. Jesenský, Richter.«

»Československý denník«, číslo 197, vyšlé v Jekatěrinburku v úterý 8. října 1918:

12.

Pro ruské zajatce.

»Zarja« píše 26. září: »Čechoslováci pořádají v Samaře svátek národů ve prospěch ruských zajatců, hladovějících v Německu. Zanechavše v daleké vlasti své rodiny, prožívající všechny hrůzy hladu a despotického násilí Habsburků a Hohenzollernů, oni myslí ne na svoje, ale na naše bratry, na děti ruských vesničanů, strádajících v německém zajetí. Necht' štědrost občanů samarských se vyrovná velikosti československé duše!«

»Československý denník«, číslo 199, vyšlé v Jekatěrinburku ve čtvrtek 10. října 1918:

13.

Oznámení.

Na oslavu čtyřletého výročí České Družiny pořádá Osvětový Odbor OČSNR zítra v pátek 11. října o půl 8. hod. večer na nádraží akademii spojenou s přednáškou.

14.

Na oslavu čtyřletého výročí České Družiny, pořádá Osvětový Odbor OČSNR dnes v pátek 11. října o půl 8. hod. več. na nádraží akademii spojenou s přednáškou.⁸⁾

»Československý denník«, číslo 204, vyšlé v Jekatěrinburku ve středu 16. října 1918.

15.

Čtvrté výročí České Družiny.

V Čelabinsku se konala dne 11. října slavnost čtvrtého výročí svěcení praporu České Družiny, k níž se sjelo 170 starodružinníků. Byli mezi nimi mnozí, kteří 28. září 1914 stáli na Sofijské ploščadi v Kyjevě, a přísahali na první československý bitevní prapor, dostavili se bratři, kteří na konci r. 1914 přišli u Tarnova do zajetí a ihned vtoupili do řad československých revolucionářů.

Slavnosti účastnil se starodružinník generálmajor Syrový, generál-poručík Šokorov, správce Vojenského odboru OČSNR br. Medek, zástupci vojenských a politických úřadů ruských, zástupci Francouzů, Angličanů, Američanů, rota ruská, polská, rumunská a srbská. Dopoledne uctěna na hřbitově památka všech československých vojáků, kteří za uplynulá čtyři leta položili svoje životy za lepší budoucnost československého národa. Podpl: Klecanda, člen OČSNR br. ²¹⁾ David a br. Velechovský vzpomenuli založení České Družiny a poukázali na dnešní stav revolučního hnutí československého národa. Pak mluvila řada řečníků ruských a zástupcové Poláků a Jihošlovánů. Na pomník a hroby československých vojáků položena řada věnců. Na odpolední slavnostní schůzi, již předsedal podkap. Novotný, pronesl kap. br. Medek slavnostní řeč. Generalmajoru Syrovému byla odevzdána adresa. Večer se konala přátelská večeře, při níž koncertovala hudba 1. pluku.

»Československý denník«, číslo 205, vyšlé v Jekatěrinburku ve čtvrtek 17. října 1918 (citace z článku):

16.

Po čtyřech letech.

(Z řeči člena OČSNR Jos. Davida, pronesené na hřbitově v Čeljabinsku dne 11. října.)

Podzimní den 28. září, den Sv. Václava, jest pro nás od roku 1914 dvojnásobným svátkem národním. Dne toho, kdy ve vlastech poprvé po tisíciletí musila zamlknout velebná hymnická

⁸⁾ Viz zprávu č. 17.

prosba »Vyžeň Němce cizozemce« a »Nedej zahynouti nám i budoucím«, na staroslavné Sofijské ploščadi v Kyjevě odevzdán byl hloučku českých dobrovolců prapor, na nějž tito přísahali.

Bylo jich jen tisíc. Ale jich hrdinné duše se nelekaly hrůz a strádání války. Ti hoši tehdy nepočítali s výhodami ani nečekali na záruky spojenců, ale řídili se hlasem svého českého svědomí. Šli plnit odkaz českých dějin a příkaz svého porobeného národa.

Na 28. září roku 1914 a Českou Družinu bude vždy vděčně vzpomínáno v dějinách revolučního zápasu československého národa. Česká Družina byla prvním výkřikem mučeného československého národa a upozornila celý svět na nutnost řešení československé otázky. Česká Družina byla základním kamenem dnešní československé armády. Českou Družinou byl dán počátek československé revoluci, z malé jiskry vzplál grandiosní požár, který brzy zachvátil celý československý národ nejen za hranicemi, ale i ve vlasti...

17.

Místní zprávy.

V pátek 11. října pořádal Osvětový odbor OČSNR v sále III. třídy⁹⁾ akademii na památku 4letého výročí »České Družiny«. Programu hudebnímu, zpěvnímu a recitačnímu předcházela přednáška br. podkap. V. Holečka »O České Družině«.

»Československý denník«, číslo 211, vyšlé v Jekatěrinburku ve čtvrtek 24. října 1918:

18.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY.

Pozdrav Rumunů.

Pozdravný telegram předsedy Rumunského Národního Výboru

»Čelabinsk 18. října. Obdrželi jsme zprávu, že Československá Národní Rada byla uznána všemi našimi spojenci za svrchovaný politický a výkonný orgán československého národa, jakož i chrabrá československá armáda za spojeneckou a samostatnou. Dovolují si jménem Rumunského Národního Výboru v Rusku a rumunského dobrovolnického sboru vysloviti Vám pozdravy a upřímné blahopřání. Vaše úspěchy jsou našimi úspěchy. Rumunský Národní Výbor v Rusku z celého srdce se připojuje k Vašemu svátku posvěcení praporu České Družiny nad hroby československých hrdinů padlých v boji za československou samostatnost. V československé republice my vidíme mocnou záruku osvobození a samostatnosti rumunského národa.

Dr. Nitescu,

předseda Rumunského Národního Výboru.

⁹⁾ Na nádraží Jekatěrinburk I. (Příště dále.)

Co život dal.

Dr. Antonín Podlaha, biskup:

Svatováclavská výstava.

(K otevření výstavy 15. května.)

Vstupujeme do nádherných prostor, pod jejichž smělými klenbami odehrávalo se během dlouhých věků tolik památných událostí. Již první pohled uchvátí nás mohutným dojmem. A to tím mocnějším, jelikož oko naše zároveň s obdivem a se zálibou spočine na nepřehledném množství uměleckých předmětů ladně tu uspořádaných.

Jest to *jubilejní výstava Svatojáclavská*, jež shromáždila ve výběru předměty, jež vztahují se význačným způsobem k sv. Václavu a dokumentují úctu a lásku k němu. Opakujeme: ve výběru, neboť předmětů těch jest tolik, že by jich prostory výstavy, jakkoliv veliké, pojmouti nemohly.

Z osobních památek sv. Václava jest tu jeho meč a slavnostní jeho plášť.

Jsou tu obrazy a sochy od dob nejstarších až do doby naší. Vzpomínáme-li na veliké osoby dob minulých, často sobě práváme, abychom mohli očima svými zřítí osoby ty a býti svědky událostí z jejich života. Než, marná touha! Drahý proud času dávno vše to uchvátí. A tu veliký úkol připadá umění výtvarnému: malířství a sochařství. Nepodávají a nemohou nám ovšem podat skutečnosti samé. Malíř ani sochař nebyli svědky osob a událostí dob dávno minulých. Ale oni snaží se nám podat ilusi neboť dojem skutečnosti. Na základě dochovaných se památek hledí znázorniti význačně a působivě osoby a události věků minulých. A výtvoři ty jsou mocnou pomůckou naší obraznosti. A to tím více, jelikož umělec hledí v díle svém vystihnouti ideu, neboli důležitost a význam osoby, kterou zobrazil. A není u nás druhé znamenité osoby z národa našeho vyšlé, která by tolikráte a tak rozmanitě byla zobrazována, jako sv. Václav.

Na výstavě zříme drobnomalby jej znázorňující v rukopisech počínajíc stoletím jedenáctým, nádherné tabulové obrazy z doby rozkvětu středověkého umění u nás, mistrné dřevoryty v prvotiscích, dále sochy a obrazy z doby renesanční a barokní, jakož i výtvoři z doby našeho obrození a posléze i z doby nejnovější.

A neméně hojně byly zobrazovány výjevy z jeho života; spatříme tu celé cykly, překvapující bohatou invencí a důmyslným provedením.

Jsou tu vyloženy ukázky bohaté literatury

rukopisné i tištěné, k sv. Václavu jakkoli se vztahující.

V bohatém výběru jsou tu vystaveny na odív mince a medaile ozdobené obrazem nebo jménem sv. Václava, a mezi nimi jako veliká vzácnost i denár, jež sv. Václav sám raziti dal.

Roztomilý jest koutek umění lidového, kdež oko naše potěší se roztomilou naivností, s níž lid náš milého patrona svého si zobrazoval.

Dvě oddělení výstavy obsahují vyobrazení svatyň a jiných památek sv. Václava se týkajících v cizině. A jest jich více, než by mnohý snad se domníval: v Římě, v Krakově, v Gluchově u Varšavy, ve Svidnici, v Kladsku a jinde se s nimi setkáváme.

Sbírka fotografií svatyň a památek Svatojáclavských ve vlastech našich, kterou jsme nashromáždili, jest tak hojná, že by naplnila celou výstavu, kdyby byla rozložena, i bylo nutno umístiti aspoň část jich toliko ve vrstvách v pořádku abecedním.

Oslňující jest obsah celé řady vitrin: jest tu celý poklad zlatých a stříbrných kalichů, monstrancí, relikviářů a jiných liturgických předmětů ozdobených soškami a vytepanými reliefy sv. Václava.

Jsou tu nádherná roucha chrámová, na nichž spatřujeme krásně vyšité postavy sv. Václava.

Nemalou ozdobou výstavy jsou četné, vkusně umístěné prapory korunovační, jakož i korouhve cechovní a prapory spolkové.

Výstava shromáždila tolik cenného a namnoze nového materiálu, že bude jistě podkladem mnohých publikací vědeckých.

Jubilejní výstava jest spolu dokladem naší tisícileté kultury, jíž můžeme se právem pochlubit.

Dr. Jos. Doležal:

O katolický blok.

Sjezd republikánské strany, konaný v Praze, vzrušil veřejnost především poselstvím Antonína Švehly, ve kterém se prorok agrarismu, jak ho nazval senátor Vraný, pokusil teoreticky odůvodniti právo republikánské strany na zcela mimořádnou moc ve státě, moc neplynoucí jen z titulu demokracie, ale ze zákona půdy, z agrarismu, jenž má právo a povinnost vnutit své zákony všem ostatním složkám republiky. Republikánská strana už dnes tuto mimořádnou moc má, ona vládne všem hospodářským ministerstvům, pozemkovému úřadu, armádě,

i četnictvu a vládne všem hospodářským koncernům a podnikům, na něž stát a jeho vláda může vykonávat vliv.

Poslední dobou ozývaly se hlasy, že tato moc republikánské strany je větší, než nač strana má právo a než je státu zdrávo, a tu Švehla rázně oznámil sjezdu, že agrarism si může z republiky vzít, co za dobré uzná, že musí vnutit své zákony všem. Je to teorie diktatury, poněvadž za důvod své moci neuvádí vůli většiny obyvatelstva, nýbrž vůli jeho menšiny, to jest republikánské strany, české i německé.

Vedle této události sjezdové překvapilo vedení strany veřejnost českou tím, že oznámilo utvoření bloku strany republikánské, německých agrárníků a živnostníků za mlčícího souřčenství strany národně demokratické. Tedy *blok českého liberalismu venkova i měst*.

Po této proklamaci uvažuje se na straně katolické, zda není čas utvořit podobný blok katolický.

Řeknu hned a přímo, že republikánský sjezd a utvoření liberálního bloku nemá žádného vlivu a nemůže ničím přispět k zpytování svědomí a k změně taktiky katolických stran v republice; chci říci, že nepřinesl naprosto nic nového, co bychom už dávno nevěděli a neodkryl nám žádné nové možnosti, kterých jsme snad dříve neviděli.

To pochopíme velmi snadno, představíme-li si, že by tedy byly utvořeny tři bloky: liberální agrární, katolický a socialistický. Co z toho politicky plyne? Nic víc a nic méně, než že bychom byli tam, kde jsme dnes, v menšině proti dvěma blokům jiným, které by se v kulturních, to jest pro existenci katolického bloku základních otázkách, proti nám vždy spojily.

Tohle Šrámek všechno dávno věděl, to bylo důvodem, proč se po roce 1925 nesažil vůbec o utvoření jednolitého bloku, poněvadž zde nebyla ještě doba, zralá pro uplatnění požadavků, které by tento blok položil straně druhé. Ta by velmi brzo pochopila slabost bloku katolického, tkvící v tom, že by tento blok pro své kulturní požadavky vládu rozbít nebo opustit nesměl.

Ve své knížce o politice strany lidové za deset let jsem vyložil, v čem tkví státnický formát Šrámkovy politiky: že přesvědčil veškerou veřejnost československou o úplné národní spolehlivosti a věrnosti československého katolicismu.

To byl první a naprosto nutný předpoklad pro budoucí nástup sjednocených katolických

sil. Česká veřejnost — politicky vždy vedoucí — musela být přesvědčena, že osud národního státu je a bude v rukou českého katolictví naprosto bezpečně chráněn. Podmínky vedoucího postavení katolictví v republice musí být připravovány plánovitě desíletí předem a první podmínkou bylo, aby nános předsudků z doby staré monarchie padl definitivně a navždy ke dnu. V tomto vyšším státním i katolickém zájmu nesměl být kulturní radikalism marně rozněčován v dobách, kdy by byl vždy narazil na sjednocený odpor české veřejnosti. Hájím pro minulost tento postup s nejnějnějším přesvědčením, poněvadž odpovídá zcela politické koncepci, snažící se o jednotu české a katolické státní metody.

Z těchto vnitřních důvodů nebylo možno utvořit dosud katolický blok se stranou křesťansko-sociální, jejíž vůdci neprohlásili dosud nikdy tak jasně svou státní myšlenku československou, jak to učinil na př. německý agrárník prof. Spina a nebylo možno splynout ani se slovenskou stranou lidovou, poněvadž se neodpoutala dosud zcela od maďaronské koncepce autonomie. Mičurova expedice na Slovensko měla tento vývoj k plné československé státnosti urychlit a zdá se, že jej již urychlila. Šrámek zde do jisté míry obětoval svou popularitu, je dnes s německé i slovenské strany označován za překážku jednotného bloku, ale co učinil, učinil správně a je to z největších jeho zásluh politické kariéry. To je právě rozkoš i břímě vůdcovské odpovědnosti, připravovat zítřek prozíravou, byť nepopulární obětí.

Důvody, které měl vůdce lidové strany pro zatímní netvoření katolického bloku ještě nepozbyly své platnosti. Odpovědný politik, tvořící blok, musí jej utvořit za určitým cílem, programem, a musí změřit, zda jeho váha bude ve veřejném mínění větší, než síly odporu, které tento blok proti sobě vzbudí.

Program katolického bloku, až tento bude moci být utvořen, musí být takový, aby nebyl vypovězením boje ostatním, ale naopak, aby jeho program vzbuzoval v celé veřejnosti pocit, že vítězstvím tohoto programu budou posíleny obecnější hodnoty, na nichž stojí stát. Vedoucí postavení agrární strany plyne ze státního významu pozemkové reformy, vedoucí postavení stran katolických, bude vyvoláno obecnou, státní potřebou upevnit mravní základy národní společnosti. Je vždy kus železné nutnosti národní v existenci vedoucích stran a bloků a to se nedá nahradit žádným seskupením, permutací a variací čísel. Švehla ve svém poselství zachytil něco z oné národní potřeby; kde je, kým

je vyjádřena, ideologie katolická, v níž by celý národ viděl kus pravdy obecné? A jen kolem tohoto programu a ovšem i ve svém čase, může se utvořit katolický blok, který by byl něčím víc než součtem tří katolických stran.

Tím není řečeno, že se na utvoření bloku nemáme připravovat již dnes. I to jsem loni ve své knížce všecko napsal.

První cestou k tomu musí ovšem býti sjednocení a skutečné aktivní říšské vedení dosud provinciálně spravovaných zemských stran. Je nepochopitelné, že strana lidová nemá říšských sjezdů a živého říšského centra, výkonného výboru, jenž by reagoval rychle na události. Dosud si země dělají politiku, jak se jim to hodí a není zde jednoty. Zde musí začít příprava bloku: sjednocením, slitím, československé strany lidové v jediné těleso. Co by byl platný blok, kdyby nebylo vnitřní politické i organizační jednoty a jednotného názoru na taktiku i smysl bloku? Proto je nutno sporné záležitosti vyříditi dříve a zdá se, že svatováclavský rok není k tomu příležitostí nevhodnou.

Veliký sociální pracovník, Léon Harmel.

León Harmel byl velikou duší a je tudíž přirozeno, že katolici francouzští ho vzpomínají letos u příležitosti stého výročí jeho narození. V Edition »Spes« bylo právě vydáno dílo o něm, nadšeně napsané P. Q. Quittonem, S. J. a nebude bez zajímavosti seznati celou krásu toho apoštola sociálního a velkého člověka. Byl jím ten průmyslník z Val des Bois a generace nynější, která jest sociálněji zabarvena než byly generace předcházející, může pohlížeti právem na Harmela jako na světlý vzor života: práce a ctnosti, podloženého a neseného modlitbou a láskou k Bohu.

Francie měla v minulém století mnoho lidí Inoucích celým srdcem k dělníku a milujících ho z lásky křesťanské. Lamennais s Lacordairem v první polovici století, A. de Mun, Tour de la Pin jsou dobře známi každému, kdo jen povrchně se obírá studiem sociálních problémů. León Harmel neschází mezi těmi pracovníky na sociálním poli a není menším ostatních. Pracoval za podmínek velice nesnadných, a dílo, které po něm zůstalo, jest trvalé. V době sociálních a politických převratů a změn, v době rozmachu materialistického marxismu stojí Harmel neochvějně na principech křesťanských a vítězí jimi mezi dělnictvem.

P. Quitton v díle: León Harmel et l'initiative ouvrière ukazuje ducha, který vykonal mohutné

dílo. Byl bohatým průmyslníkem a měl lásku k dělníkům a byl mužem inteligentním i praktickým. Jeho »conseils d'usine — tovární rady«, které ve Val des Bois založil 1885, jsou napodobovány v Anglii dnes a tamní »whitley councils« jsou bez nich nemyslitelné. A zdaž jeho »kroužky sociálních studií« a jim uvedené v život »sociální sjezdy« nebyly všeobecně přijaty? A není bez něho ani myslitelnou nynější »konfederace dělníků křesťanských«, která má tak nesmírný význam pro růst křesťanského socialismu ve Francii.

Jeho život byl proniknut hlubokou láskou k Ježíši Kristu a z té lásky tryskala jeho láska k chudému dělníku. Každého roku, až do vypuknutí světové války, vodil procesí dvou, tří, deseti, až dvacetitisíc dělníků. Lev XIII. pronášel o něm chvály, které velekněží nepronášejí tak často. Byl milován tak dělníky, že mu neřekli jinak než »dobrý otec«. Jeho jméno bylo známo a obdivováno po celé Francii.

Když Lev začal spolu s otcem řídit velikou továrnu ve Val des Bois, nehlásil se k žádnému sociologickému směru. Miloval jen své dělníky a chtěl jim pomoci netoliko v ohledu hmotném, nýbrž i v ohledu mravním. Když se sám ujal řízení továrny, plnou měrou uskutečňoval svůj úmysl. Předně chtěl, aby jeho dělníci byli naprosto svobodní a za druhé dovedl přinášeti oběti pro uskutečnění vznešené myšlenky.

Soudil, že je třeba dáti každému dělníku možnost, aby si sám pomohl a proto nenahrazoval činnost dělníků činností svou. Všechny instituce sociální, které vznikly v jeho továrně, vznikly sice na jeho podnět, ale byly založeny a řízeny dělníky samými, odborovými sdruženími konče. Všechny měly vlastní výbory. Byl i přesvědčen — a dnes je to tak samozřejmé již — že dělníka nepoučí nikdo lépe o pravdě než zase dělník. Říkal tomu »apoštolát podobného nad podobným«. Tento názor vyplýval z jeho úcty k člověku, ve kterém viděl nesmrtelnou duši, vykoupenou drahoucenu krví Kristovou. V dělníkovi viděl svého bratra v Kristu a v továrně spolupracovníka.

Harmel zaváděl ve svých továrnách nejmodernější vynálezy, aby byla možnost většího výdělku a tím i větší mzdy zaměstnancům. Aby zvýšil jejich blahobyť, stavěl jim domky se zahrádkami. Plat upravoval, přihlížeje netoliko k výši intenzity pracovní, nýbrž i potřebě a rodině zaměstnaného, nechtěje, aby snad děti nebo ženy se musily uskrovnovati, nebo snad trpěly nouzi. Zavedl t. zv. »rodinou mzdu«, úměrnou počtu dětí, což později bylo napodobováno netoliko ve Francii, nýbrž i v cizině. Ovšem, tato mzda byla u něho něčím vyšším, než otázkou žaludku, byla

zdůvodněna jeho úctou k člověku a jeho duši. To všechno jeho dělníci vytyčili a proto se tolik dařilo jeho apoštolátu uprostřed nich. Když začal spolupracovati s otcem, jen několik jich přijímalo Svátosti, když se blížil ke konci své pozemské pouti, nebylo téměř dělníka, který nekonal svých křesťanských povinností. A nečinil tak žádný z nich z nátlaku. Když vyhořela továrna a Harmel, který neměl skoro žádných nahospodařených peněz, se ocitl v postavení skoro zoufalém, nabídli se dělníci sami od sebe, že budou mu pomáhati vystavěti novou továrnu a svůj slib splnili. Byli vděční k muži, který pro ně učinil tolik dobrého, a který jim umožnil žítí bez starostí a dobře v dobách, v nichž v ostatní Francii a i jinde těžce zápasili dělníci o skývu chleba a byli vyssáváni nemilosrdnými kapitalisty.

Val des Bois byl oasou v průmyslovém kraji remešském a kdo k němu vstoupil, ihned na první pohled viděl blahobyt, který tam vládl a zároveň štěstí a spokojenost. Neboť věru, tento hluboce věřící muž dovedl jíti s duchem času a podle změny doby a podmínek životních usměrňoval i svoji cestu a svůj postup k dělnictvu. Nové okolnosti nutily ho i ke změněnému apoštolátu.

Harmel byl netoliko znamenitým zaměstnavatelem, byl i výborným řečníkem a výborným spisovatelem. Když vystoupil na řečnickou tribunu, strhoval i krásným přednesem i přísnou logikou své přednášky svých vývodů. E. Duthoit, který jest předsedou slavných již »sociálních týdnů — les semaines sociales« ve Francii, napsal o něm nejednu chválu, a nejen on, nýbrž i jiní, kdož ho kdy slyšeli.

Vypukla válka. Harmel jí byl těžce zasažen. Neštěstí ho ničeho neušetřilo. Dříve ztratil svoji vzácnou ženu, ztratil i několik svých synů a musil se rozloučiti i s nejlepšími svými přáteli-dělníky. Zůstal utěšitelem trpícím, povzbuzoval, uklidňoval, pomáhal. Jak by se bylo lze potom diviti, že jeho pohřeb byl mohutným výrazem lásky dělníků a jejich slzy hlasitým důkazem jejím?

J. K.

Katolíci v ruských legiích

Spory o účasti katolíků v zahraničním vojsku československém za války jsou stále aktuální. Přinášíme jako jeden z dokladů výzvu mladého katolického učitele (býv. člena České Ligy Akademické) ke katolíkům zajatcům ke vstupu do legií z roku 1917. Na věc je přirozeně nutno bráti měřítko roku 1917, nikoli 1929.

Výzva zní:

„Čechoslovák“, ročník III. číslo 91, v Petrohradě dne 24. dubna (7. května) 1917.

Českým zajatcům katolíkům.

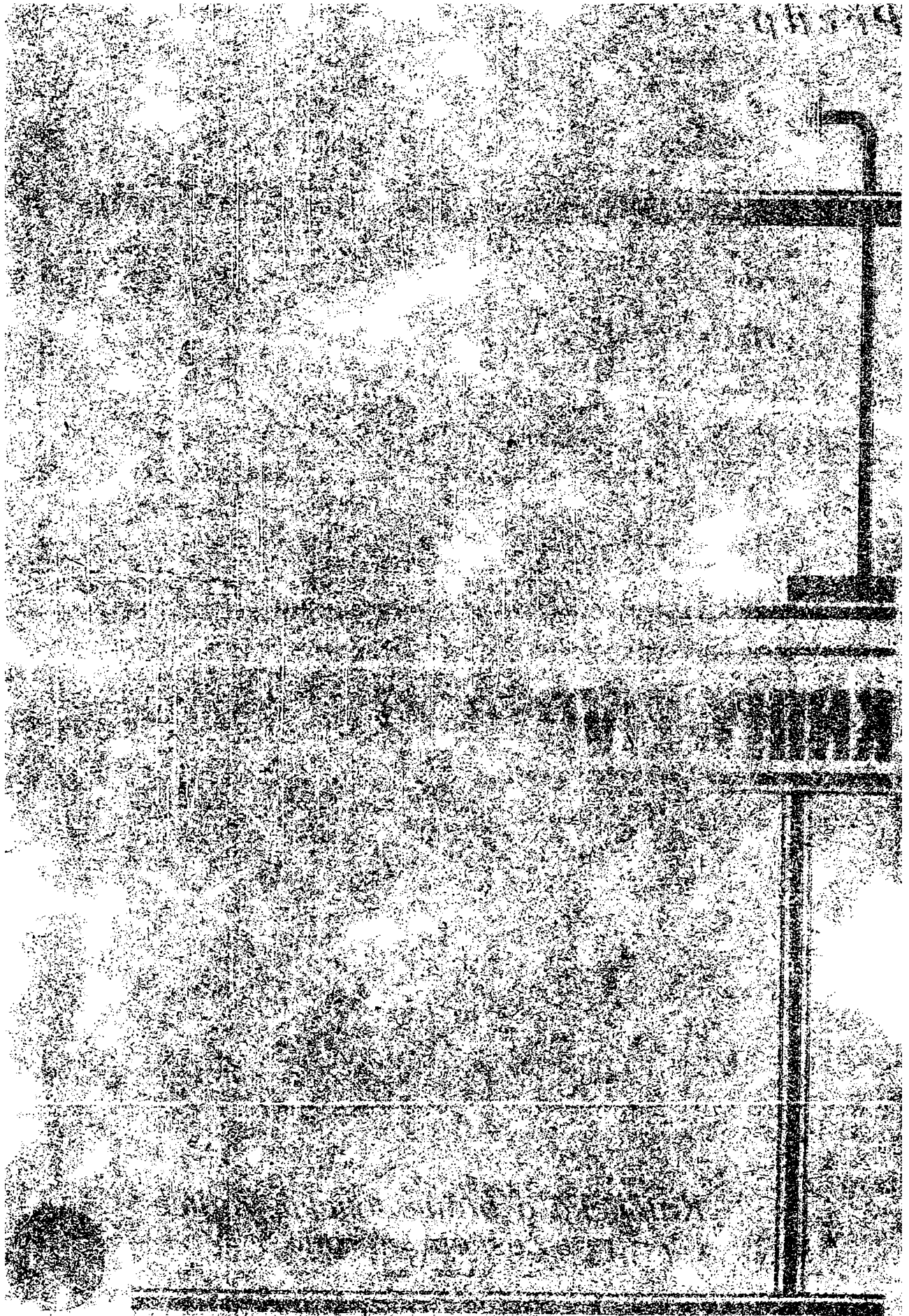
V 85. čísle Čechoslováka byla výzva V. Beneše k snášenlivosti vůči americkým katolíkům. Nezatlouklo Vám krajané, při čtení onoho článku rychleji srdce? Nepočalo se plnití Vaše nitro radostí? Představte si, Masaryk, z jehož inspirace Beneš mluvil, vztahuje k nám přátelsky pravici, Masaryk, jenž... avšak teď není vhodná chvíle něco rozebírat. Hlavní jest fakt, že jsme opět celým národem považováni za jeho část, že se nám přiznává, co ode dávna bylo nám odíráno. Přátelé, byli jsme vždy silní a odhodláni. Kdo měl odvahu prohlásiti se za katolíka a sněsti všechny důsledky, které z toho vyplynuly, nemůže býti považován za bázlivce. Dovedli jsme vystoupiti pod praporem osvobození vlasti i když jsme sami z ní byli vylučováni a šli v šiky svých bratří i když oni nás nenáviděli. Co teprve učiníme nyní, když tito dříve k nám nelaskaví bratři, přijímají nás do svého středu? Staneme se nyní zbabělci a bázlivci, jimiž jsme posud nebyli? Skrčíme se snad do koutečka a počkáme, až ostatní vytáhnou za nás kašany z ohně? Budeme snad považovati dobu za vhodnou pro furianství? Nikterak. Nyní stranou veškery staré účty, pryč s objasňováním, co máme doháněti neb napravovati. To až doma. Nyní u vědomí národní kázně podřídme se vedení prof. Masaryka a po příkladu svých politických zástupců doma pojdme všichni svorně s ostatními Čechy! Nepřipustme, aby nám někdo mohl vytknouti, že jsme nebyli dosti horliví. Naopak všichni jako jeden muž přihlasme se v řady českého vojska a ukažme, že naše kosmo-politické náboženství nikterak nám nezastiňuje obzor povinnosti k vlasti a k národu.

Dionysius Fr. Polanský.

Berezovka 18. IV. 1917.

Prosíme přátele „Života“, aby předplatili náš list a získali nové odběratele nejlepší katolické revui pro veřejné otázky.

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek „Život“ v Praze. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 - VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplaťte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Kršín:

Svatý Josef.

Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

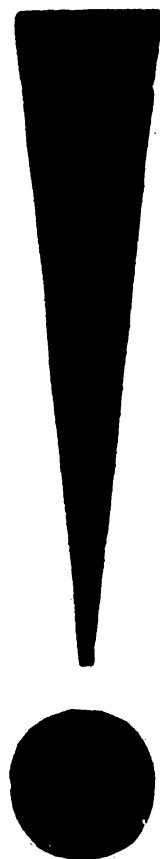
Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

Prof. J. Krpálek:

Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.

Cena 4 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

O pluk Svatého Václava.

Zpět do sakristie? (II. a III.)

Švehla a Chelčický.

Staro-nové cesty v pastoraci. (III.)

Svatováclavské doklady z čsl. legií na
Sibiři r. 1918 a 1919.

V PRAZE, dne 1. června 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 10.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 1. června 1929.

ČÍSLO 10.

Josef Doležal:

O pluk Svatého Václava.

Dne 28. září 1927 podal jsem v „Lidových Listech“ návrh, aby o svatováclavském tisíciletí byl zřízen gardový pluk Svatého Václava, aby tak český národ i jeho armáda splatila dluh vojenské tradici, která je v historii české spjata s jménem knížete a ochránce české země. Označení pluku gardovým špatně naznačovalo, co jsem myslel. Chtěl jsem tím říci, že nejde o to, aby nějaký pluk vůbec byl nazván jménem Sv. Václava, to by bylo příliš málo vedle všech těch jmen, která byla a budou dána ještě našim plukům, nýbrž aby branná moc československá jako symbol a štít svůj nesla před sebou jméno, které po tisíciletí vlaje nad generacemi českého kmene a které je živelným křikem i modlitbou země k Bohu po nesmrtelnosti národa.

Tato myšlenka, zprvu trochu posmívaná, našla během dvou let široký ohlas a sám Národní výbor pro oslavu Svatého Václava dal jí svůj souhlas. Nakonec objevily se v tisku zprávy, že ministerstvo národní obrany má vskutku v úmyslu pojmenovati jeden jezdecký pluk jménem knížete Svatého Václava. Jedna tisková korespondence k tomu dodala, že dvěma pěším plukům dostane se jmen zakladatelů Sokolstva, Jindřicha Tyrše a dr. Miroslava Fügnera a dalšímu pěšímu pluku jméno Aloise Jiráka.

Nejsem dostatečně zpraven o úmyslech ministerstva národní obrany, avšak náměty tyto nevypadají nepravděpodobně a právě proto, že potvrzují mé obavy, chci a jsem povinen hned vznést proti nim varující protest. Myslí-li si ministerstvo národní obrany, že dělá nějakou milost československé veřejnosti nebo snad dokonce katolíkům, když se blahosklonně uvolí jeden jezdecký pluk, a to ne ani první, pojmenovati jménem Svatého Václava a že v téže době snad jako náhradu za svou blahovůli chce tři pěší pluky pojmenovati jmény pokrokové

veřejnosti bližšími, jsou všichni rozumní lidé a katolíci v první řadě povinni varovati pana ministra národní obrany před jeho vlastním ministerstvem.

Abyste pan ministr národní obrany pochopil přesněji, o čem tu jde, chci širě odůvodniti návrh na zřízení pluku Sv. Václava, prvního v pořadí československé armády a chci to učiniti s šetrností k citům celé české veřejnosti, i nekatolické, neboť zde věru nejde o požadavek jen katolíkům, nýbrž o věc českou, o věc národní cti a sebeucty. Pan ministr pak pochopí, že zamítnutím této logické žádosti není a nebude věc vyřízena ani pro nás ani pro ty, kdo přijdou později. Zde jsou důvody, o nichž pochybují, že mohou býti rozumově vyvráceny, nebo jejich naléhavá přesvědčivost býti popřena českými lidmi dobré vůle.

1. Branný odboj československého národa počal se v Rusku v den sv. Václava r. 1914. Křesťným symbolem legií bylo jméno patrona české země, které udržovalo v cizině rozprášené součásti českého kmene při vědomí společného národního osudu. Úřední knížka pluku č. 1. Mistra Jana Husi, vydaná v Budějovicích k desítiletí praporu tohoto pluku, líčí posvěcení praporu se svatováclavskou korunou takto: „V den sv. Václava, 28. září 1914 st. st., před starobylou katedrálou sv. Sofie mezi davy ruského lidu, za přítomnosti civilních, vojenských a církevních hodnostářů stáli českoslovenští dobrovolníci, aby po prvé po 300 letech, při všem, co je jim svato, přísahali a s bušícími srdci políbili posvěcený prapor. Staříčský Heyduk, synovec našeho pootavského slavíka, se slzou v oku přejímal prapor, aby tento symbol dávných tužeb vedl je k vítězství a osvobození mučené vlasti. Vzorné a nadšené vystoupení dobrovolců při přísaze překvapilo a vzbudilo obdiv ruské veřejnosti.“ Tatáž úřední plukovní knížka praví dále na

str. 17.: „Rok 1916 znamená pro zahraniční vojsko v Rusku veliký rozmach. Rozšířením se České družiny na dva prapory byla tato přejmenována dne 1. ledna 1916 na „1. československý střelecký pluk“. Štáb v tu dobu byl ubytován na Ivani, ve Volyňské gubernii.

V květnu rozděleny byly 5.—8. rota 1. československého střeleckého pluku, tehda sv. Václava, co základ 2. pluku a během měsíce srpna opět pluk doplněn rotami (6, 7, 8 a 5), složenými vesměs z dobrovolců kašenského zajateckého tábora.“

Z téže knížky je vidět, že plukem Mistra Jana Husi byl nazván tento první pluk až po Zborovu r. 1917. Bylo to v srpnu ve vesnici Berezné za návštěvy profesora Masaryka, jenž promluvil k vojsku a vykonal přehlídku jeho. „Po přehlídce přednesli zástupci rot přání, aby náš pluk byl zván plukem „Mistra Jana Husi“

Plukovním svátkem prvního pluku dříve i potom byl 28. září, den svatého Václava. „Naše vojsko“ píše, že se tak stalo rozkazem ze 16. listopadu 1916.

Z těchto úředních dokladů plukovních je viděti, že první pluk zahraniční armády měl plukovním svátkem den sv. Václava, kdy byl posvěcen jeho prapor a započat odboj čsl. vojsk na Rusi.

Teprve za tři roky, až po Zborovu, když nová zajatecká vlna ovládla v pluku a naplnila legie, byl pluk pojmenován jménem Husovým. Připouštím tedy za prokázaný jen fakt plukovního svátku 28. září, avšak už z této okolnosti plyne po zákonu spravedlnosti a slušnosti, že tento pluk, jenž vznikl 28. září 1914, na jehož praporu je koruna svatováclavská, jemuž den 28. září přidělen jako plukovní svátek a jenž byl také zachován a proto pluk leckde byl nazýván plukem svatováclavským, měl býti pojmenován plukem Svatého Václava, když k pojmenování pluků jmény došlo a Husovo jméno měl nésti pluk jiný, další. Zde neprávem první pluk byl vyvlastněn jménu Sv. Václava proti veškeré slušnosti, proti pravdě a spravedlnosti. Jde tady o určité falsum obsahové a s tím není a nebude možno trvale se smířiti. Křivda historická musí býti napravena.

2. První pěší pluk československé armády nese tedy jméno Mistra Jana Husi. Jméno muže, v němž vojenského symbolu vůbec není, jméno muže, jenž osudem rozděluje veškerý národ proti sobě, ale nesjednocuje jej. Česká dějiny jsou jím rozpuřeny, jakoby historie naše začínala teprve v 15. století, přesně, jak

tomu malost českého pokrokárství chce před tváří světa.

3. Proč byl zahozen symbol jednoty všeho českého kmene, proč se armáda československá zřekla symbolu tisícileté branné pohotovosti národa, jenž ve všech svých úzkostech a v kouři bitev vzýval svého patrona a ochránce, kterému v blanické pověsti přisoudil nepřetržitou strážní službu a pohotovost pro obranu země... pohotovost, splněnou 28. září 1914 před katedrálou sv. Sofie v Kijevě?

Slavíme letos tisící výročí smrti knížete Svatého Václava a veškerý lid československý si uvědomuje s úžasem velikost, slávu i osudnou varovnost tisíciletí, které je právě za námi. President Masaryk sám jako hlava státu prohlásil, že si přeje, aby skutečnost, že jsme již před 1000 lety měli stát slušně uspořádaný, náležitě vynikla doma i v cizině. Proč se armáda československá má zřici této výhody, aby hned první pluk jejího pořadí manifestačně celému světu a hlavně okolí našemu hlásal tisíciletou brannou pohotovost země, tisíciletou stráž české říše? Nechápe generální štáb, jak mocně by přispěl k povznesení sebevědomí armády, k posílení tradice v ní a k výchově branného ducha, kdyby organizace armády naznačovala už sama tisíciletou kontinuitu branné moci československé? Jak značně by přiblížil armádu srdci českých lidí a mládeži československé už od dětských let? Nechápe generální štáb, že i vůči katolickým menšinám jinonárodním by jméno Sv. Václava bylo vhodnějším symbolem obrany státu než jméno Husovo?

Na všechny tyto otázky a výklady příliš pochopitelné každému člověku dobré vůle čekám jedinou rozumnou námitku: praktickou neproveditelnost přejmenování prvního pluku Mistra Jana Husi, poněvadž zrušení dosavadního, vžitého už stavu by pobouřilo tu část české veřejnosti, která ctí jméno Husovo. Přijímám tento výklad a fakt jako barokovou špici na gotické věži svatovítské: měla býti gotická, je jiná a nelze ji už rušit. Chtěl bych však, aby pokroková veřejnost ocenila tuto ústupnost, toto smíření se se stavem nikoli samozřejmým, jako není samozřejmé smíření se s nelogičností a křivdou, chtěl bych, aby tato ústupnost byla pochopena jako lojalita katolická k té části veřejnosti, která památky Husovy světle vzpomíná. Jako podání ruky a projev vůle k vyšší jednotě české; nikoli těch, které rozdělovaly národ v zápase. Dobrá, na pořadí a jménech pluků pěších nebude ničeho měněno.

•
I tak lze plně vyhovět všem námětům o zřízení pluku Svatého Václava.

Nechť je jeden jezdecký pluk (třeba pardubský) nazván plukem knížete Svatého Václava a organizačně, pořadím zařazen jako první jednotka československé armády vůbec, takže by v složení armády bylo pořadí uváděno takto: 1. Jezdecký pluk Sv. Václava, 2. Pluky pěší, 3. Pluky jezdecké, 4. Dělostřelectvo, 5. Pomocné zbraně.

Takticky tvořil by pluk Sv. Václava jednu brigádu s prvním plukem jezdeckým, takže věcných zvláštních změn by zde vůbec nebylo.

Na slavnostních přehlídkách armádních vrchním velitelem defilovaly by vždy pluky v pořadí shora naznačeném: Pluk Sv. Václava, pěchota, jízda, dělostřelectvo. Toto uspořádání není nelogické, neruší systému a pořadu zbraní, poněvadž i před pěším praporem, plukem může jeti a jede velitel na koni. Proč by tedy jezdecký pluk nemohl býti prvním plukem branné moci, jako symbolický výraz její tradice? Pluk Svatého Václava, jedoucí před husitskou divisí — nebylo by to harmonické

vyjádření vojenské historie celého národa našeho, vyjádření, které s dějinnou skutečností se nijak nerozchází?

Zřízení pluku knížete Svatého Václava, onoho tajemného jezdce českých bitev, kterého Husité zahlédli v bitvě u Oustí, tak jako jejich předkové v bitvách jiných a jejich potomci 28. září 1914 na Rusi, zřízení tohoto pluku je samozřejmou povinností českou v roce tisícího výročí svatováclavského. Myslím, že u ministerstva národní obrany pochopí, že není možné, aby jen nějaký pluk byl takto nazván jako jiné pluky jinak, ale že zde jde o více, o symbol tisícileté branné pohotovosti národa, symbol víry v nesmrtelnost jeho, o symbol tisícileté vůle brániti s pomocí Boží svůj život proti všem. Nemá-li vojenská správa v úmyslu takto se dívat na zřízení svatováclavského pluku v jubilejním roce, učiní lépe, když rok tisícího výročí svatováclavského nechá projíti bez svého příspěví k zdaru národních oslav. Přijde čas později, že armádní vedení pozná, co takový symbolický čin by znamenal vojensky a diplomaticky i pro naše sousedy. Jenomže nejvhodnější příležitost bude už propasena.

František Světlík:

Zpět do sakristie ?

II.

Sociálně buditelská generace kněžská i laická — inteligentní laikové, kteří spolupracovali, dali by se ovšem sečísti na prstech, daleko více bylo spolupracovníků z řad dělnictva, živnostnictva a zemědělců — začala u nás křísiti a uvědomovat katolický lid sociálně politický po vzoru hlavně německém nejméně o dvě desetiletí pozdě. Je jasno, že by náboženská situace u nás byla se vyvinula docela jinak — asi tak jak v katolických zemích německých, Belgii a Holandsku, kdež všude náboženský život je v plném květu — kdyby dílo kněžské družiny sušilovské, která už po roce 1848 začala na Moravě organisovat katolický lid v katolicko-politických Jednotách, pořádat katolické sjezdy a pracovat křesťansko-sociálně, nebylo bývalo přerušeno persekucí absolutismu a kdyby duchovenstvo právě tímto vídeňským germanisačním absolutismem nebylo bývalo donuceno postavit se v čelo snah buditelství národního. Bylo by u nás lépe, kdyby se bylo začalo ještě v letech sedmdesátých. Když však v Německu Ket-

teler a Windhorst zahájil emancipační akci katolickou, u nás katolické kruhy nemohly a nechtěly tříštit politický národ — věrně — skoro tři desetiletí — stály v šicích národní strany Palackého - Riegrovy. Co v letech sedmdesátých a osmdesátých se zanedbalo, nedalo se potom už nikdy dohonit, ježto liberalism a socialism příliš v této době zmohutněly.

A když po pádu strany národní začalo se v katolickém táboře pracovat proti vítěznému liberalismu (mladočešství) a socialismu, byl kromě opozdění náš tábor zatížen přílišným konservatismem. Katolický směr hlavně v Čechách byl příliš pod vlivem vídeňského konservativně katolického deníku „Vaterland“, vydávaného a financovaného aristokratickým episkopátem a feudální šlechtou, „Vaterland“ byl národnostně spravedlivý, sympatisoval s federalismem a stál proti strohému vídeňskému centralismu. Tím právě se vmlouval do přízně duchovenstva také českého, ale sociálně a ještě více politicky — sociální spravedlnost ve smyslu

křesťanského solidarismu hlásal už tehdy bar. Vogelsang a jeho škola — byl přesto protidemokratický, potíral všecko, co by mohlo zmenšit vliv a stará privilegia šlechty a šířil skepticism a pessimism vůči všemu, co přinášela doba. Křesťanská demokracie musila se teprve proti tomuto světu probíjet. Je znám boj Scheicherův a jeho „Reichspost“ a „Correspondenzblatt“ ve Vídni, marné stížnosti na křesťanskosociální stranu vídeňskou v Římě, a jsou známy ohlasy tohoto boje u nás, kde proti samému hlasovacímu právu postavil se také Dr. Horský a kde pro tuto věc se katolický tábor rozbil v několik nemohoucých skupin.

„Vaterland“ representoval duševní směr t. zv. austrokatolicismu, který byl za každou cenu dynastický a který byl potírán nejen nacionalisty všech rakouských národností, nýbrž také mladou generací katolickou, rovněž bez rozdílu národností. Klid a status quo byl hlavním požadavkem dynastického austrokatolicismu, je muž byl nesnesitelný každý temperamentnější biskup. Ze slovanských biskupů dostali se s ním do konfliktu na př. Strossmayer a Brynych, z jiných Rudigier. Každý biskup, který rušil onen hřbitovní klid, do něhož upadl veřejný život katolický v 19. stol. a který byl nejhlubší v Rakousku, byl volán ihned k císaři ad verbum audiendum. Každý farář a kaplan, který vyšel ze sakristie a dělal více než církevní funkce, byl podezřelý a rebelant. A zatím co oficiální katolický svět dobrovolně i nedobrovolně zachovával klid a zároveň s „Neue Freie Presse“ potíral každého „heckaplana“, který dělal „politiku“ t. j. burcoval katolický lid k uvědomělosti, masy katolického lidu buď přecházely k socialismu oficiálně atheistickému nebo tvořily mlčící a hlasovací materiál liberálních a t. zv. pokrokových stran s programem protikřesťanským.

Sociálněbuditelská generace duchovenstva, která u nás koncem 19. stol. bouřlivěji stupňovala práci pro všestrannou emancipaci katolického lidu a začala poznávat katolickou licho všestranně, na brázdě literární, sociální, politické i národohospodářské, postavila se rovněž proti dynastickému austrokatolicismu a dala se uvědoměle a rozhodně po národní cestě kněží buditelů, ale zároveň směrem rozhodně demokratickým a sociálně reformním. Chtěla prostě postupovat společně s národem a přijat, co doba přinesla nového. Ideový boj mezi „Vaterlandem“ a „Reichspost“ rozvířoval také kněžské semináře u nás. Byl to rovněž boj dvou generací konservativní a reformní. Když jsem v letech 1894—98 studoval v olomuckém semináři, stá-

li jsme vesměs na straně „Reichspost“ a „Correspondenzblattu“ proti „Vaterlandu“ a současně na nás mocně účinkoval t. zv. reformní katolicism v Německu, kde Schell, Müller a Ehrhardt hlásali *katolicism činu*, jest sám Bůh, je čirý kon a právě všestrannou, živou a tvůrčí činností nejvíce slouží se Bohu a z principu, katolicismu činili správně princip pravého pokroku.

Vyburcovat mlčící a pasivní katolíky ke všestranné činnosti — ke katolické akci, jak by se řeklo dnes — a dali jim možnost, aby na nové půdě demokracie, sociálního rozvoje a národohospodářského pokroku mohli zůstat věrni křesťanskému názoru světovému; vybudovat zároveň ochrannou zeď proti politickým stranám, kulturním, sociálním a hospodářským organizacím, které jménem demokracie, vědy, nového sociálního řádu a hospodářského blahobytu útočily především na církev katolickou, jako hlavní překážku rozmachu zaostalých prý katolických národů a států, v podobě politických stran, kulturních institucí a hlavně katolických universit a nově organisovaného theologického studia, odborových organizací křesťansko-sociálních a samostatných hospodářských a hlavně finančních ústavů: tu byl cíl oněch Sušilů, Stojanů, Ševčíků, Šupů, Šilingrů, Bařinů, Valoušků, Šrámků na Moravě a ve Slezsku, Brynychů, Reylů, Šulců a Horských v Čechách, oné generace kněžské, která vybuřovala to, co dnes se nazývá lidovou stranou československou.

A tak dostala se sociálněbuditelská generace duchovenstva českého do oné „politiky“, která se tak perhorekuje jednou složkou mladé generace katolické, ostatně ideově velmi různorodé, a neujasněné, pokud nepokračuje v tradičním sociálněpolitickém a hospodářském díle emancipačním začatém velikým buditelem národním Františkem Sušilem a jeho družinou. Že Morava je katolicky zachovalejší než Čechy, je zásluhou tohoto díla, jehož se budou dovolávat budoucí apologeté. Tato generace vyšla ze sakristie mezi lid a na všechna duševní kolbiště se postavila. Na kolbišti politickém dosáhla toho, že pod ochranou politické strany lidové po pádu Rakouska československý katolicism byl ušetřen persekuce ze strany státu a že pod touto ochranou mohl sebrat svoje síly k náboženskému a kulturnímu nástupu, který na celé frontě počíná mileniem svatováclavským. Tato generace nedělala politiku pro politiku, ne aby dosáhla míst v parlamentech, v zemských a okres-

ních zastupitelstvech a na radnicích, ne aby se politicky vyžila, nýbrž aby před útokem liberálních a socialistických stran, které vesměs u nás mají kulturní program protikatolický — milionum svatováclavské to ukazuje okatě znova — uchránila lid věrný katolické církvi, jemuž chtěla umožnit politickou činnost národní, sociální a hospodářskou, aniž by byl nucen organisovat se v liberálních a socialistických stranách a tak propadat buď agnosticizmu nebo materialismu, jak se to jeví u velké většiny oněch katolíků, kteří přes všecko zůstali v těchto táborech. Bylo to v jádře a v podstatě úsilí náboženské, které vedlo duchovenstvo naší generaci ze sakristie na veřejné forum, kdež ve svobodné diskusi hájila národní tradici katolickou s úspěchem úměrným oněm poměrům, které koncem stol. 19. a počátkem stol. 20. u nás zavládly. My ne-

máme příčiny stydět se za svoje dílo a jsme přesvědčeni, že také nová, mladá generace katolická, dnes převážně laická, až se vyrovná s duševními proudy dneška, hlavně fašismem a komunismem, jemuž částečně podlehla, bude v tomto velikém díle pokřesťanění veřejného života našeho národa s novým nadšením pokračovat, jak ostatně z velké většiny už dnes také činí. Co pak se duchovenstva týká, jsem přesvědčen, že *Sušil a Stojan*, který ve všech „krčmách“ na Slovácku a na Valašsku pořádal politické schůze a jenž i jako arcibiskup přál si vroucně zůstatí senátorem a podepisoval se „senátor arcibiskup“ — nápis tento je i na jeho hrobě — aniž by byl jakkoliv proto utrpěl ve zbožných očích moravského lidu, zůstanou jeho ideálními vzory. Duchovenstvo se do sakristie už vrátit nemůže.

III.

V olomouckém semináři v letech devadesátých minulého století, sledovali jsme bedlivě sociální a demokratické hnutí mezi katolíky a dali jsme se nadchnout pro emancipaci katolického lidu v životě veřejném. Liberalism i socialism, ježto odvracely lid od církve, měly být poraženy na vlastních bojištích a vlastními prostředky: v politice, parlamentě, na universitě, v literatuře, vědě, umění a odborových hospodářských organisacích. Katolickému lidu mělo se ukázat, že o svá politická a sociální práva a hospodářský blahobyť může bojovat na půdě křesťanství, ve vlastních politických, sociálních a hospodářských institucích, aniž by musil čekat na pomoc svých kulturních a náboženských protivníků a opouštět k vůli nim církev. Přijali jsme za své heslo: „Ven ze sakristie!“ a „všude je vinice Páně!“ kterou je nutno obdělávat. Nuže, jak jsme tyto devisy praktikovali? Jak se naše generace před 30 lety dostala do politiky?

Patřil jsem v olomouckém semináři ke stupině t. zv. „Katolické moderny“ a kolportoval jsem „Nový život“ Karla Dostála Lutinova. V nynějším pouhém „Životě“ bylo řečeno, že Katolická moderna byla pesimistická, jakoby nebyla měla plnou důvěru v katolicism, který proto chtěla smířovat s moderním světem. Katolická moderna byla konglomerát různých směrů. Byli v ní politikové i apolitikové, literáti a umělci, kteří se hlásili k názoru „umění pro umění“ a „odi profanum“ i sociální pracovníci a odboroví organisátoři, nadšenci a lidé plní

víry i skeptikové a pessimisté. Spojovala je všecky touha po „novém životě“. Chtěli do katolických řad vnést nový svět, překonat „hrbitovní klid“ zvláště v oboru kulturním, vzpomínajíce na doby, kdy církev vedla. Chtěli prostě, aby církev opět vedla své příslušníky nejen v oboru náboženském, ale všude, kde z náboženských principů katolických vyrůstá kultura a civilizace křesťanská. Katolická moderna podobala se ve mnohém dnešním „Katolickým intelektuálům“, tvořícím rovněž společnost různorodou, která je spojena pouze nejasnou snahou o nové metody katolické práce, napodobíc tu fašism, tu komunism, tu francouzský, a vůbec románský způsob. zatím co naše generace vyšla více ze školy německé a byla odchována německou katolickou theologií, filosofií a sociologií. Odvrat od německého způsobu přivodila válka.

Nepatřil jsem v Katolické moderně ke skeptikům a pesimistům, z nichž potom mnozí vůbec se rozešli s katolicismem, nýbrž k optimistům, ovšem optimistům ne citů a slov, nýbrž práce a to praktické práce, ke katolíkům činu. A pln nadšení pro katolickou emancipaci roku 1898 přišel jsem jako 22letý kaplan na Valašsko, na Vsetín, který tehdy vzrostl na moderní průmyslové město. Nábožensky smíšený Vsetín byly tam čtyry kostely: katolický, ev. lutherský, ev. reformovaný a židovská synagoga — ovládla tehdy sociální demokracie, v jejímž táboře takorčaka nevědomky se octnulo všecko dělnictvo bez rozdílu náboženství — původní protestantská většina změnila se industrialisací

v menšinu — zatím co střední vrstvy občanstva stály v táboře liberálním. Byla ve Vsetíně tehdy také ještě hrstka staročechů vedených staročeským zemským poslancem, továrníkem Bubelou.

Když jsem začal na faře rozvíjet svůj plán na organizaci katolického lidu na Vsetíně a jeho emancipaci ze vlivu liberalismu a socialismu — zhoubný vliv této závislosti byl patrný na návštěvě kostela, za kterou se naši lidé styděli — bylo mě řečeno, že ve Vsetíně se naprosto ničeho v tomto směru nedá dělat. Jakoukoliv agitací by prý se ztížilo postavení duchovenstva a znesnadnila duchovní správa. Nesouhlasem ovšem jenom vyrostla moje aktivistická nálada a odvaha. Když několik mladíků, s nimiž jsem se seznámil ve Farní Jednotě Cyrilské, prohlásilo, že na Vsetíně už dávno mnoho katolíků volá po křesťanskosociálním spolku, za měsíc po svém příchodu založil jsem vzdělávací spolek křesťanskosociální a o něco později odborovou organizaci dělnictva, které následovalo založení záložny a konsumního spolku, jakož i potom vybudování vlastního spolkového domu. Úspěch této organizace, která sledovala zachycení celého společenského procesu, byl veliký. Ve třech, čtyřech letech dospělo to tak daleko, že křesťanští sociálové stali se v továrnách živlem rozhodujícím a že na Vsetíně, druhdy červeném, neslavil se ani první máj...

Nepracoval jsem sám. Energickým spolupracovníkem byl mně nynější vsacký děkan a místostarosta, P. Jos. Svrčina, s nímž jsem skoro současně na Vsetíně se dostal. A neznamenal také naše práce, že bychom byli chtěli využít se jen politicky a zanechat obrodné práce náboženské. Právě naopak! Pomocí organizace hleděli jsme katolíky odcizené chrámu zase do kostela přivést. Jaké bylo podivení na Vsetíně, když o Zeleném čtvrtku r. 1899 přistoupilo společně k sv. přijímání 150 mužů! Vedle práce ve spolcích konali jsme horlivě svou povinnost ve škole a na kazatelně. Byly zavedeny nově eucharistické pobožnosti, které soustřeďovaly nevídaný počet návštěvníků, duch katolický ve městě náboženskou, kulturní a sociální činností nás kněží znova se probudil, obrodil a zmužněl. Ukázaly to všechny veřejné náboženské projevy, slavnost Božího Těla, Vzkříšení. Účast na nich mocně vzrostla. Bázliví přestali se jim vyhýbat.

Tak jsme vyšli ven ze sakristie a dostali se mezi lid na Vsetíně a tak, tuším, bylo tomu ve všech městech a místech, kde se tehdy začala katolická emancipace. Dnes na Vsetíně jsou ka-

tolíci rozhodujícím činitelem ve městě, v němž svého času nesměli uspořádat ani veřejné schůze a jejich spolky jsou jim mohutnou oporou jejich postavení, zvláště ve škole. Popřevratové hnutí sektářské se tam skoro ani neprojevovalo. Je na Vsetíně a podobně ve všech ostatních městech a místech dnes vůbec možno, aby se kněží vrátili do sakristie? Aby opustili dílo, které katolíky posílilo nábožensky, v revoluční době stalo se baštou jejich občanských práv a svobody? Dnes by katolický lid, který je organizován a který plní farní chrám a chodí ke svátostem, ani nesnesl kněze, který by také mimo chrám nestál mu po boku ve všech jeho záležitostech a potřebách. Katolický lid dnes sám si přeje vidět všude kněze ve svém čele a sám ho vysílá do veřejných korporací. I katolíci neorganizovaní ctí kněze, který veřejně hájí katolickou věc a pro ni se exponuje.

Emancipační katolické dílo posledních 30 let provedené sociálněbuditelnou generací duchovenstva z motivů náboženských znamená dnes mohutný kolos katolických domů, Orloven, odborových, politických a kulturních centrál, deníků a týdeníků, tiskáren, nakladatelství, záložny, konsumů, stavebních a výrobních družstev, jevišť a kin, knihoven a čítáren, stadionů a hřišť. Kolos, na který přispívá katolický lid mnoha miliony ročně. Vedle kostela a školy koná zde duchovenstvo obrovskou práci kulturní, sociální, hospodářskou a politickou. Duchovenstvo nekoná tu dílo efemérní, nýbrž jak bylo řečeno vůdcem lidové strany, ministrem Šrámkem, dílo sekulární, o němž musí pracovat také generace nové a příští, aby je zdokonalily a měly pevně v rukou pro všechny případy, když by opět došlo k pokusům o kulturní boj a přitlačení katolického živlu v národě ke zdi. Je pravda, na dílo toto a jeho zdokonalení dle potřeby doby dnes už duchovenstvo samo nestačí. Čím dále, tím více začíná se uplatňovat život laický. Ale v té chvíli, kdy by duchovenstvo vrátilo se do sakristie a složilo ruce v klín, padlo by i jeho dílo. Ani v Holandsku, ani Belgii a Německu nemohlo duchovenstvo nechat veřejné práce, ačkoli tam laický živel katolický je daleko před naším. V zájmu katolické věci je, aby duchovenstvo zůstalo na svém místě a proto také asi ani mladé duchovenstvo do sakristie se už vrátit nemůže a musí žádat, aby, pokud má mezi sebou politické talenty, bylo jim umožněno se uplatnit. Ne tedy zpět do sakristie, nýbrž dále, na všech oborech vinice Páně budovat velké dílo katolické emancipace a pokřesťanění veřejného života našeho národa!

Švehla a Chelčický.

Debata o Švehlově poselství je stranicky prohlášením Staňkovým skončena. Ti, kdož nechtěli věřit, že jde o projev Švehlův (Bechyně), musili po prohlášení Srdínkově opravit svůj soud o Švehlovi. Zmátla je okolnost, že „muž kompromisu“ promluvil tak nekompromisně, stavovsky. Zdá se, že se Švehla tímto projevem loučil s aktivní politikou. Projevu jeho nemělo by se tedy říkat poselství, ale závět. Byla to závět vůdce strany. Švehla se chtěl rehabilitovat v očích straníků za kompromisnost státnickou a proto začal psát filosofii agrárního hnutí. On je tvůrcem hesla o svatém zákonu půdy, agrarismu, jako jediné konstantě, která za války, nezklamala, on řekl, že prvním člověkem, který na chladnoucí kůře zemské se objevil, byl zemědělec. Nyní přibyl k tomu výroky o městských parasitech, o zákonodárných schopnostech zemědělců (zemědělec musí dáti zákony všem!).

Zde zaběhl Švehla do sféry filosoficko-náboženské. Ozval se v něm padařovský prorok Alfons Štastný a jihočeský náboženský myslitel Chelčický.

Nebudeme poselství Švehlovo hodnotit po stránce politické, třebaže jsme napsali, že Švehla se do aktivní politiky nevrátí. Na to není ještě čas. Tuto kapitolu nelze ještě uzavřít, poněvadž Švehla je dosud nemocen a poselství psal také člověk nemocný, izolovaný od světa.

Budeme se zabývat Švehlou filosofem.

Na náboženství se Švehla dívá asi jako pruský král Fridrich, který říkal, že v jeho říši může se každý nábožensky vyžívat dle své fasony. Ve Švehlově straně se také tak manšestrácky hledí na náboženství. Tam žije a kvete ještě liberalismus asi v té formě, jak ho ve známých satyristických verších vystihl Kolmann-Cassius, kdysi redaktor „Venkova“. Trochu víry neškodí (farář ale musí býti maličký), trochu Husa a Žižky také ne a vždycky nutno tvářit se pokrokově a chtít při tom zákon půdy.

Švehla vymýšlí úsilovně nové náboženství a pan senátor Vraný mu statečně sekunduje. Ten objevil už selského boha...

Švehla uvažuje takto: Za války vše zklamalo. Zklamal socialism, zklamalo náboženství, zůstala jen půda. Města nejsou schopna obrodit města. Města žijí na cizí účet, jsou nervosní a nejsou s to dáti lidské společnosti zákony. Jen

z venkova může vzejít spása. Rolník tisíce let naslouchá zákonům původním, jen on může, ba musí dáti zákony všem, řád, podle kterého bude spravován svět.

Učení Švehlovo je venkoncem materialistické. Švehla se zavrtal do něčeho, na co dobře nestačil. Jeho náboženství chybí hlavní — Bůh. Tomu slovu se Švehla vyhýbá, ač musil si dát otázku, kdo dal přírodě zákony.

Alfons Štastný zvítězil u Švehly nad Chelčickým. S Chelčickým sdílí Švehla odpor k městům.

Také Chelčický nemůže se smířiti s rotou pá-nů, kteří si vše dovolují a jejichž hříchy se omlouvají. („Tot neškodie, slušíť to, toť jest váš řád.“)

„Hlavatí lidé“ v úřadech na lid obecný nic nedbají, jen z něho vytahují peníze, nevážíce si ani jeho síly ani života. Města jsou Chelčickému vůbec hnízdem všech nepravostí. Jsou proto opevněna, aby sebraný lup chránila hradbami. Měšťané jsou lichevníci, kteří své břicho ustavili u veliké sytosti a vynalézají jen kroje pitvorné a šibalstva všelijaká. Z měst nic dobrého nepřijde, poněvadž tam vládne hřích a smyslnost.

Zato ubozí sedláci, těm je nejhůř. Páni přinutili lid robotný, „aby břicho pásli jich statky a aby vlny stříhli a mléko dojili a stádo na roztrhání nejhorší zvěři dali“

Z bolesti a potu „chlapuov a výruov“ je založen blahobyť vladičí a ještě těm hlavatým lidem sprostní a potupení lidé jsou jako psi před očima. Ani nevědí, kteraké potupení by na ně vymysleli. Oni opar sedlský, oni bur (Bauer), oni výr, oni srch, oni chlap, mu přezdívalí.

Na krev obce robotné rozmnožují se řady ohrdláčův, kteří sedlákům chlapů a výrů přezdívalí a je jak lípu odřítí chtějí. Přílišné množství žráčův má Praha.

Deř sedláky, neboť se ostaví brzo jako vrba u vody stojecí, říká člověk rozkošný, širokého břicha tukem porostlého. Jiný zas: Máme je (sedláky) v dskách.

Toť jsou tedy názory Chelčického. Zdaž ve Švehlově poselství neozývá se mnoho myšlenek Chelčického? Jsou tu i nadávky, kterými prý jsou sedláci dle Švehly častováni a není vyloučeno, že výrok o hnoji a koňské moči bychom také u Chelčického našli.

Města traktuje Švehla stejně jako Chelčický. Ten jim říká, že jsou to útluky lichvářů a zlodějů, onen razil výrok o parazitech.

Sedlákům v době Chelčického nebylo zle. Teprve po válkách husitských se jejich postavení zhoršilo. Už Chelčický je dokladem, že je tomu tak. Když mohli sedláci mudrlovat, hýbali s nimi roupy, což vice versa platí o sedlácích doby dnešní.

Dokavad je sedlák zaměstnán hájením své existence, nemá kdy mudrlovat.

Nechceme tím zesměšňovat filosofování Švehlovo. Srovnání s Chelčickým, největším mudrlantem naším XV. věku, je pro Švehlu vyznamenáním.

Chelčický však měl před Švehlou jednu přednost. Nebyl teolog a poněvadž na kněze měl spádeno a poučení u nich nehledal, opřel se o Písmo a to vykládal s důsledností a důkladností,

vlastní jen selským písmáčkem. Přes to, že nutně se svým samorostlým výkladem Písma musil přijít na scesti, přece měl jakousi pevnou základnu pod nohama. Tato základna chybí Švehlovi, který podlehl příliš padařovskému proroku — ateistovi Alfonsu Štátnému.

„Hmotu nikdo neudělá ideou tím, že si ji idealisuje“ napsal o Švehlově filosofii Stránský. Sedlák zasévá zrno, ale Bůh jest, který dává vzrůst. Za produkci přírody sedlák nemůže. Sedlák nedovede vypěstít na jednom stéblu dva klasy obilné. Zákony půdy jsou části řádu daného Bohem přírodě a na člověku jest, aby ctil. Tvůrce a ne věci stvořené.

Hmota zabíjí, Duch oživuje a posvěcuje dílo. Bojíme se, že Duchem neposvěcené dílo bude hmotou zavaleno a zanikne jako mrtvé dnes ruiny římských měst, o nichž Švehla s takovým entusiasmem se rozepsal.

Jan Ev. Urban O. F. M.:

Staro-nové cesty v pastoraci.

(Katolická akce in concreto.)

III

Farní výbor a organisace farních horlitelů a důvěrníků, jakož i farní sestry z povolání jsou součástky, které budou ve všech farnostech stejné.

Ale jako jest obrovský rozdíl mezi velkoměstem, městem venkovským a agrární, nebo tkalcovskou vesnicí, jako je rozdíl mezi obyvatelem městského činžáku a majitelem boudy na okraji města, takový bude i rozdíl ve způsobu jednání a postupu těchto činitelů.

K těmto rozdílům přidejme sílu tradice jednotlivých národů i dokonce jednotlivých okresů téže země, jak více méně trpěly určitou odpadovou vlnou, hospodářskou katastrofou, nebo zase jak jsou obdařeny blahobytem, — a představíme si poněkud, jak bude rozdílný postup v různých místech.

S tím počítá také Katolická akce a bylo by illusorní chtít zde popisovat vše, co se na farnosti může nebo má zavést. Třebas jsme dosud v těchto věcech velmi pozadu za jinými zeměmi, přece se již něco pracovalo a myslím, že většinou ty spolky, družiny a jiné podniky, které se již zavedly, budou naznačovat, co je za daných poměrů potřeba a že bude úkolem moudrého duchovního správce oživit, — pokud se to dá, — a využít účelu a činnosti těchto celků.

Jako tedy máme jednotný obraz o systé-

mu činitelů na začátku uvedených, jež budou *kostrou* celé Akce, jejímž mozkiem jest farní výbor, tak různotvárný obraz s nepopsatelným množstvím možností se ukáže, pokusíme-li se jen upozornit na místa, *kde a jak* se dá působit apoštolátem, který jsme nazvali na začátku *odborným*. Horlitelé mají činnost i odpovědnost omezenou na svěřené jim části, dům nebo malý blok domů a pod.

Odborný apoštolát

se skládá z osob, které nejsou omezeny místně, nýbrž předmětem své péče. Spočívá ideově na zásadě, že jen ten apoštolát jest pravý, jenž nejen poučuje a pečuje o duši, nýbrž jde cestou *skutků* milosrdenství, ať duchovního nebo tělesného.

Nejdůležitějším momentem z tohoto apoštolátu jest *vnitřní* apoštolát modlitby a obětí. Kněz si opatří co nejvíce opravdu zbožných lidí, kteří se budou za celou akci stále modliti, a vyhledá si mezi nemocnými, chudými a nevyčitelnými obětavé duše, které své bolesti, utrpení a životní strasti budou trpělivě, ne-li radostně, obětovat za apoštolát, aby mu vyprosili co nejvíce milostí. Nikdy ani na okamžik se nesmí zapomenout, že obrácení člověka k Bohu jest dílem Boží milosti, že na ní závisí vše a že prvním apoštolátem jest prosba

o ni. Proto výchova k tomuto apoštolátu oběti jest nejdůležitější a nejprvnější.

Hned potom přichází apoštolát *dobrého příkladu*. Máme mnoho nadšených katolíků a veřejných pracovníků, kteří právě celé nadšení vybijí v řečích, podnicích veřejného i apoštolského rázu, ale nezbyvá jim dosti prosté, železné vůle, věrně plnit na prvním místě úboženské povinnosti a býti nejprve vzorem křesťanských ctností a zachovávání příkázání.

(Pro tento apoštolát se výborně hodí a ihned se zařadí do Akce Apoštolát modlitby, Sdružení smírných obětí, Zbožná jednota sv. Josefa pro umírající, Bratrstvo Srdce Páně, Čestná Stráž, adorační spolky, atd.)

K *vnějšímu* apoštolátu patří všechny dobré skutky, ať již k dobru duše nebo těla. Ač jsem pravil, že jeho činnost jest nekonečně mnohotvárná, přece všude bude potřebí aspoň tohoto trojího druhu apoštolátu: *Charity, školského a tiskového*. K provedení těchto úkolů se ustaví odbory: (Farní odbory) charitativní, školský a tiskový, které budou zastoupeny — jak již řečeno — ve farním výboru a budou jeho výkonnými orgány v mezích jim vykázané působnosti.

Přírozeně, že podle nahoře uvedených krajinných a poměrových rozdílů bude činnost jejich rozličná a že farář zařadí do nich ty jednotky, které na osadě již má a které k něčemu jsou.

Pro orientaci, co vše může spadat pod pojem charity, uvedu příklady, v nichž má farní charita rozvinout svou *soustavnou* činnost:

Chceme-li získat duše, je hlavní zásadou, pomoci člověku nejprve buď k zajištěnému živobytí nebo aspoň, pokud je možno, ukázati mu dobrou vůli, aby nabyl důvěry.

Proto patří mezi první úkoly apoštolátu charita a dokud nenabudeme pevného přesvědčení, že *naporosto ničeho nedosáhneme, dokud nepůjdeme k duším královskou a evangelickou cestou účinné lásky* čili dobročinnosti, nemusíme raději začínat. „Podle skutků jejich poznáte je.“

Do jejího okruhu ve farnosti spadá péče o *nemocné*, aby nebyli opuštěni, aby se jim dostalo lékařského ošetření, obsluhy atd. K tomu jsou vybrány určité ženy z farnic, které buď jsou v takových majetkových poměrech, že nepotřebují výdělečně pracovat a proto se mohou úplně věnovat této péči, nebo jsou to i ženy zaměstnané v místě nebo rodině, které věnují určitou část svého volného času nemocným. O potřebném vzdělání pro ně se zmíním níže, až dojde na odborné kursy. Je-

jich úkolem bude dohlížet a navštěvovat nemocné, zprostředkovat jim lékařské ošetření (buď pomocí nějaké pokladny nebo farní charity), přiložit obklad, převázat, umýt byt, nakoupit, donést vodu, uhlí, dříví, přestlat, uvařit dětem, a vypravit je do školy a pod. To všecko ovšem nemusí být vždy a všude, nemusí to být denně, někdy jen některé věci z toho je potřeba, ku př. tam, kde je větší dcera, která něco z toho už zastane. Jak vidět, jde tu o tak zvanou výpomoc u nemocných. K té stačí v menší farnosti tři čtyři ženy, které podle svého času a možnosti si vezmou na starost několik nemocných a ty navštěvují buď denně nebo ob den nebo týdně a vykonají jim tam potřebné práce. — (Ovšem, že je žádoucí, aby byly ve farnosti po ruce ošetřovatelky, které by mohly úplně ošetřovat těžce nemocné ve dne v noci a neodcházet od nich. U nás jsou takové, ale pro úplně chudé, o něž ve farnosti hlavně jde, jich není. Musila by se tedy charita postarat o jejich výživu.)

Jiný příklad apoštolátu je péče o *chudé*. Těch je přece ve farnosti většina a proto se jim podle jejich sociálního postavení musí věnovat pozornost, aby se získaly jejich duše. Proto je nutno je *vyhledávat* a pomoci jim nejen na okamžik almužnou, nýbrž je sociálně pozvednout a osamostatnit. Laičtí apoštolové nesmějí tedy jen jim dáti nějakou almužnu, nýbrž musí se s nimi sprátně, ukázat a mít zájem o jejich bídu a bolesti a stát se jejich důvěrníky, rádci a pomocníky. K tomu zase bude určitá část se věnovat. (Upozorňuji mimochodem, jakou službu zde prokazuje kartotéka, bez níž bychom nevěděli ani o polovici chudiny a to ještě jen namátkou. Podle ní se dovíme o všech chudých a jejich sociálním postavení.) — Do této skupiny laických apoštolů by se dali vhodně zařadit Vincenciánky a spolek Bl. Anežky a pod., které by ovšem musily více se sblížit s lidmi a více péče a pozornosti i porozumění věnovat i duševní bídě a udělovat s almužnou hmotnou i dary vnitřní.

Ruku v ruce s péčí o chudé katolíky jde apoštolát pro *opatřování míst*, služeb a zaměstnání. (Snad by se mohl nazvat sociálním odborem Katol. akce neb pod.) V něm by asi měly místo hlavně muži, kteří by svým postavením nebo vzděláním a známostmi mohli intervenovat v případě nezaměstnanosti, nemoci (pro přijetí do sanatoria, na zotavenou), mohli by poradit, kam se obrátit se žádostí o místo a pod.

K apoštolátu u nemocných se úzce pojí starost o umírající, aby odešli na věčnost v mi-

losti posvěcující. Tato péče je vlastně korunou ošetřování v případě, kdy nemocný nemůže být zachován životem.

Jedním z nejdůležitějších úkolů apoštolátu je péče o dítě! Dítě zachované víře a spojené se Spasitelem, je zachováním všeho! I když později snad zbloudí, kořeny zůstávají. Této péči se nejlépe budou věnovat členky Třetího řádu, Mariánských družin a laické katechetky. V *besídkách*, v nichž se střídá rozumně hra s vážným poučením, kde jsou vedeny k sv. svátostem, ke ctnosti a křesťanskému duchu, je místo tohoto apoštolátu.

Jiný směr odborného apoštolátu si všímá (ve velkoměstech) přicházejících *služebných děvčat* pomocí tak zv. nádražní misie, jejíž členky čekají na nádražích a ujímají se těch, které přijely do města za službou a nevědí, kam se obrátit, aby nepadly do nekalých rukou.

Opět jiní se věnují sanování neplatných (před Bohem) *manželství*, nebo vůbec péči o jejich uzavírání, vyhledávající podobné pseudorodiny, jimž po vhodné přípravě pomohou odstranit překážky, sjednají dispense a listiny, a pod. Největší obtíž, finanční, překoná se pomocí díla sv. Františka Regis.

Jiný druh apoštolátu se věnuje těm dětem, které nejsou pokřtěny.

Zajímavý jest v mnohém směru *apoštolát* dětského koše. Tak se říká totiž výpomoci, která se poskytuje chudičkým matkám, které nemají ani na výbavu pro své novorozené: Půjčí se jim dvě garnitury pro děcko na půl roku, potom opět dvě větší, které, když řádně je udrží v čistotě a pořádku, se jí ponechají.

Drobný, ale přece důležitý je apoštolát pro mladé matky, aby mohly jít v neděli na mši svatou. Spolehlivé apoštolky, které si získaly jejich důvěry, počkají jim v neděli u dětí, zatím co jdou do kostela, když přijdou, jdou zase do jiné rodiny, kde opět matka může jít na jinou mši svatou atd.

Duchovní směr charitativního odboru dbá o rozšíření *exercičního* hnutí. Šíří jednak poučení o něm, jednak pečuje o fond, z něhož by se pomáhalo chudším farníkům na duchovní cvičení atd.

Jedním z nejdůležitějších úkolů apoštolátu je péče o *kněžský dorost*. To bude sice popředně *osobní* snahou a úlohou kněze, aby stykem a vzorným, obětavým apoštolským vlivem budil povolání ve svém okolí v chlapcích. Vůbec by mělo být zásadou, že každá osada má tolik hochů vydržovat na studiích, kolik kněží v ní působí. Tato péče se vykonává pou-

čováním matek, pozorným zacházením s ministranty, modlitbou za kněžský dorost, pořádáním sbírek, šířením spisků o kněžství a pod.

Právě takovou povinností katolické farnosti je podpora *misii* cizozemských. Této věci se může věnovat třeba jen jedna osoba, která po případě může v sobě spojit i apoštolát exerciční, neb jiný příbuzný.

Na *inteligenci* se též nemůže zapomenout. Pro ten apoštolát jsou ovšem povolání opět inteligenti té které farnosti nebo spíše kraje, kteří by schůzkami, přednáškami, konferencemi a pod. soustřeďovali inteligenci, vyjasňovali různé problémy, předsudky protináboženské, přiměřenou úrovní povznášeli dnešního inteligenta ze začarovaného kruhu subjektivismu k poznání neb ocenění katolického světového názoru.

To jest jen náčrtek různých možností, jak a kde může zasáhnouti apoštolát tělesné a duchovní dobročinnosti, které se mění podle potřeb místních a poměrů. Mohl bych ještě upozornit na apoštolát pro jinověrce, pro vystěhoválce, pro učedníky, pro propuštěné trestance, pro potírání nemravné módy, atd. atd.

Přirozeně, že k celé této činnosti *je nutně potřeba* aspoň nějakého předvzdělání. Tomu budou sloužit

kursy,

kteří ovšem nebude mít každá jednotlivá osada pro sebe, nýbrž které čas od času uspořádá vyšší jednotka Katolické akce v některém větším městě, kam si pošlou duchovní správce své laické apoštolky. V těchto kursech, delších neb kratších podle věci, o niž jde, se jim dostane základního poučení o cíli i postupu a taktice v tom kterém apoštoláckém úseku. Takové kursy jsou ku př.: besídkářský, katechetský, varhanický, kolportérský, ošetřovatelský, novinářský, atd.

Vše uvedené spadá pod pojem charity, vše má být zastoupeno ve farním výboru.

Odbor spolkový, tiskový a školský uvádím jen pro úplnost, ale vylíčení jejich činnosti by mohlo nutnou stručností uškodit jejich důležitosti. (Zábavy, biografy, akademie, knihovny, protesty, intervence atd.)

Vraťme se tedy k praktickému postupu: Farář si ustavil *farní výbor*. Jest tedy dalším krokem jeho činnosti v pravidelných schůzkách *stále orientovati* své apoštolky o tom, co se děje v náboženském ohledu ve světě, aby naši apoštolové měli stále dost povzbuzení, chuti a odvahy, aby byli zběhlí a připravení pro odpovědi a informace, a tím imponovali okolí.

A potom si začne *pomalou*, jak to místní

nutnost sama vyžaduje, tvořit některé druhy apoštolátu, pokud k nim má vychované lidi.

Tím jsem co nejstručněji vylíčil obraz soustavné činnosti katolické, která sice není tak viditelná, jako jednotlivý podnik, nepřináší tak nápadné radosti a vítězství, ale zato její plody jsou trvalejší a spolehlivější.

Ale jedno jest jisto: Celá práce, celý duch

její, radostný, skleslý, silný nebo slabý — vše konečně závisí od kněze! Od jeho osobnosti, od jeho obětavého, kněžského ducha. A! tohoto ducha může v kněžích vzbudit jen Ten Duch, Stvořitel, který naplňuje okrsek zemský; jen ze spojení s Ním vyrůstá všechna činnost, která se rozlévá pak do srdce celého apoštolátu.

Svatováclavské doklady z čsl. legií na Sibiři r. 1918 a 1919.

Závěr.

Československá Národní Rada,
Odbočka v Rusku poslala Rumun-
skému Národnímu Výboru v Rusku
tuto odpověď:

Děkujeme Vám co nejsrdečněji jménem všeho československého živlu na Rusi za projevené blahopřání k slavnému uznání spojenci samostatnosti československého národa, zdůrazňujeme, že na dostižené námi politické úspěchy hledíme jako na společné úspěchy všech utlačovaných národů slovanských i románských, žijících v Rakousko-Uhersku. Ony zajisté výtečně charakterisují pravý vnitřní stav dualistické monarchie, jež odedávna odpírala ujařmeným národům právo svobodného rozvoje, právo na sebeurčení.

Není pochybnosti, že lví podíl na našich politických úspěších kotví právě v naší vojenské akci, úsilovně na všech spojeneckých frontách prováděné. Proto též se zvláštní radostí přesvědčujeme se o Vašem neochvějném rozhodnutí organisovati vlastní vojenské části.

V pevném přesvědčení, že tyto mladé části, tvořené výhradně z rakousko-uherských poddaných, z nichž mnozí měli již loňského roku příležitost osvědčiti svoji vojenskou zdatnost ve slavné pro rumunskou armádu bitvě u Marešti, záhy stanou po boku našich vojáků proti společnému nepříteli, přejeme osvobozujícímu se rumunskému národu brzkého splnění jeho odvěkých ideálů.

Ať žije věčné bratrství dvou v neštěstí navzájem se poznávších národů! Na zdar!

Za Československou Národní Radu,
Odbočku v Rusku:

Dr. Svoboda,
sekretář.

Dr. Patejdl,
místopředseda.

»Československý denník«
1919.

»Československý denník«, číslo 216 (483), vyšlé v Irkutsku v neděli 14. září 1919:

19.

Dobrovolcům 1914. roku!

Na oslavu pátého výročí vzniku československého vojska na Rusi velitel československého vojska na Rusi povolil pořádati v Irkutsku 28. září st. st. (11.—10. n. st.) slavnost »České Družiny«. Ku slavnosti dostavtež se všichni dobrovolci z roku 1914.

Připravuje se sestavení historické komise »České Družiny«. Důtklivě se vyzývají všichni příslušníci Družiny, aby sbírali a pokud mají, pečlivě chránili materiál o Družině event. v kopiích a napsáním svých pamětí a pod. ze 14. a 15. roku přispěli k sepsání »Dějin České Družiny«.

Podpluk. Klecanda.

Major Vavroch.

»Československý denník«, číslo 227 (494), vyšlé v Irkutsku v sobotu 27. září 1919:

20.

Fotbalový turnaj Čechovojsk.

V neděli 28. září odbyvá se na Glazbově prvý fotbalový zápas turnaje Čechovojsk a sice: reprezentační mužstvo 1. divise v. reprezentační mužstvo 2. divise. Druhá divise v následujícím sestavení: goal Toman, back Malý, Vaníček, halfback Krajiček, Kouba, Petřík, forward Veselý, Jirkovský, Bohata, Štulc, Braun; náhradníci Breburda, Mazáč. Začátek ve 3 hodiny. V přestávce koncertuje hudba 1. lehk. děl pluku. Vstupné 2 ruble.¹⁰⁾

»Československý denník«, číslo 228 (495), vyšlé v Irkutsku v neděli dne 28. září 1919:

¹⁰⁾ Viz zprávu č. 21.

21.

Program svatováclavských slavností.

V neděli ve 3 hod.: Fotbalový turnaj Čechovojsek (1. divise proti 2. divisi).

V pondělí v 9 hod.: Závod družstev (v deštivém počasí v tělocvičně na Trojické ul.) Ve 2 hod.: Závod o přebor.

V úterý v 9 hod.: Pětiboj. Ve 2 hodiny: Závod v prostém tělocvičce.

(Podrobný program závodů viz v ČSD č. 222.)

III. občestvenné sobráni.

V neděli o půl 8. hod. več. divadelní večer: Věra Mirceva. (Vstup od 15 rbl. do 1 rbl. Kasa otevřena od 1 hod.)

V pondělí v 6 a 8 hod.: 2 kinopředstavení. (Vstup 1 rbl.)

Velké divadlo elektrické.

V pondělí a v úterý v 6 a 8 hod.: 4. část filmů z Francie. (Vstup 3, 2, 1 rbl.)

»Československý denník«, číslo 231 (498), vyšlé v Irkutsku ve čtvrtek 2. října 1919:

22.

Oslava 5. výročí bojové činnosti 1. praporu 1. pluku.

Ve dnech 27., 28. a 29. září slavil 1. prapor 1. pluku 5leté výročí své bojové činnosti. Tato skromná jubilejní slavnost byla zahájena v sobotu večer v plukovním divadle Akademii s bohatým uměleckým programem. Po krátkém, procítěném proslovu bratra dra Langra dramatický kroužek 1. pluku sehrál Langrovu aktovku z vojenského života »Ráno«, k jejímuž podrobnějšímu posuzování vrátíme se v některém z příštích čísel. Další program akademie v ušlechtilém závodění vyplnil pěvecký sbor a plukovní hudba 1. pluku a zdařilými skupinkami z rozvědek Akademie zakončena. Druhý den zahájen o 7. hod. ráno slavnostním budičkem plukovní hudby. V poledne konal se společný oběd, při kterém účinkoval smyčcový orchestr a po společném fotografování jednotlivých rot účastníci se odebrali do pluk. divadla, kde se rozproudiva družná zábava. V pondělí uspořádány u strýčka dozvuky, bohaté na různé žerty. Byla to jedna z těch povznášejících slavností, jakých prožíváme málo. Mezi bratry, starými příslušníky praporu, kteří přišli, aby tento slavnostní den ztrávili v kruhu starých druhů, byl generál Syrový, bývalý voják 4. roty, plukovník Voženílek, bývalý voják 3. roty, velitel 3. pluku podpluk. Němec, bývalý voják 1. roty, podpluk. Klecanda, bývalý voják 2.

roty, kapit. Bíbl, major Hruža a j. a každý z nich odnášel si od oběda bohatou »vejslužku«.

Scházelo zde sice mnoho známých tváří, ale vzpomínka na ně, jakoby všechny, kdož zůstali, stavěla těsněji druhu k druhu a to bylo to, co slavnosti dodávalo tak srdečný průběh. V ní odrážela se veškerá bohatá tradice praporu. Generál Čeček, bývalý voják a velitel 1. roty, poslal pozdravný telegram.

Československý denník«, číslo 239 (506), vyšlé v Irkutsku v sobotu 11. října 1919:

23.

Citace z článku.

Dr. Frant. Šteidler:

Počátky československého hnutí na Rusi roku 1914.

(K pětiletému výročí »Družiny«.)

... Opíraje se na silnou rusofilskou náladu československých osadníků, delegátů moskevského Komitétu vyjádřili carovi hold ruských Čechů, vrcholící v závěrečných slovech: »nechť zazáří svobodná, neodvislá koruna svatého Václava v paprscích koruny Romanových.«...

... Dne 23. září st. st. dosavadní velitel »Družiny« podpluk. Lotocký nahrazen podpluk. Sezontovičem, jenž přivezl zároveň sebou »Družinu« od moskevských Čechů darovaný prapor. Prapor s ruským orlem na žerdi, zdobený na jedné straně ruskou trikolorou, na druhé českými barvami se svatováclavskou korunou, později doplněnou čtyřmi znaky československých zemí, byl pravým výrazem té ideové vzájemnosti čsl.-ruské v ráci všeslovanském, jež stála u kolébky »Družiny«. Na tento první po 300 letech český symbol vojenské jednotky a síly, s velkou pompou pravoslavných obřadů vysvěcený na sv. Václava 28. září st. st. na Sofijském náměstí v Kyjevě, složili družinníci slavnostní přísahu a brzy nato 9. října vytáhli do pole, by zahájili slavné období bojové činnosti »rozvědků na frontě«.

24.

Pozdrav první divisi k svatováclavské slavnosti.

Starosta m. Samary dr. Kozlov, t. č. v Semipalatinsku, u příležitosti svatováclavské slavnosti zaslal veliteli I. divise tento telegram:

»Před rokem na slavnosti sv. Václava v Samaře vítal jsem jménem města bratry Čechoslováky-osvoboditele, obránce lidovlády, vítal jsem generála Čečka, dra Vlasáka, kapitána Rebendu.

¹¹⁾ Hrabě, Sv. Koniček, Sv. Tušek.

Nyní v cizině věřím jako dříve v lepší příští. Prosim Vás, byste přijal můj pozdrav — Vám, I. divisi, generálu Čečkovi, dru Vlasákovi, kap. Rebindovi, kteří se stali blízkými Samarcům.»

Velitel I. divise pluk. Voženílek odpověděl tímto telegramem: »Irkutsk 2.—10. První československá divise pamatuje na radostné bratrské uvítání v minulém roce v Samaře a pevně věří v obrození Ruska v blízké budoucnosti. Váš telegram byl sdělen generálu Čečkovi.«

»Československý denník«, číslo 243 (510), vyšlé v Irkutsku v pátek 17. října 1919:

25.

Výročí České Družiny v Omsku.

Omsk 12.-10. Včera o 10. hod. dopolední u příležitosti pátého výročí svčení praporu České Družiny vrchní velitel československých vojsk generál Janin vykonal přehlídku 6. pluku. Velitel pluku major Jaroš věnoval prvním borecům za svobodu našeho národa krátkou vzpomínku a mužstvo provolalo jim hřímavé Na zdar!

»Československý denník«, číslo 247 (514), vyšlé v Irkutsku ve středu 22. října 1919:

26.

Podává zprávu »Z osvětové činnosti 11 stř. pl.,

v níž je uvedeno, že 28. září na sv. Václava uspořádána Akademie.

»Československý denník«, číslo 248 (515), vyšlé v Irkutsku ve čtvrtek 23. října 1919:

27.

Telegram admirála Kolčaka prezidentu Masarykovi.

U příležitosti pětiletého výročí posvěcení praporu České Družiny admirál Kolčak zaslal prezidentu Masarykovi telegram tohoto obsahu: »Před pěti lety byl v Kyjevě posvěcen prapor České Družiny, ze které vyrostla na území Ruska chrabrá československá armáda, která společně s dobrovolnickou armádou položila základ k obrození veliké a jednotné Rusi, jako mocné opory všeho Slovanstva v boji s jeho nepřáteli. Družná spolupráce a pronikuvší nyní plné pochopení pro ruské i československé národnostní zájmy, jakož i náš společný boj proti bolševikům bude završen ustanovením na vždycky pevných kulturních a hospodářských vztahů bratrských národů. Já i moje vláda pozdravujeme ve Vás a ve Vaši vládě drahý nám československý národ, který byl vždy nositelem. všeslovanské vzájemnosti.« Originál podepsal admirál Kolčak a předseda ministerské rady Petr Vologodský.

Co život dal.

Mládež vpřed!

Nejvyšším příkazem a úkolem současné generace československého národa jest upevniti mravní a mocenské základy samostatného života Čechů a Slováků.

Udržeti stát a dobytou samostatnost nebylo nikdy v minulosti lehčí, než ztracené svobody znovu nabýti. Veliký úkol uložen jest na současnou generaci mládeže, která má převzít vedení republiky Československé a obranu její, až nebude zde nikoho z těch, kdo položili základy svobody. Úkol rovnocenný těm, kdo dobyli samostatnosti, dán jest mládí, vyrostlému z doby, kdy rozklad války otrávil vzduch a rozleptal mravní opěry společnosti, vůli k oběti a odříkání.

Proto svrchovaným příkazem a smyslem života první svobodné generace mládeže československé jest povinnost služby; služby Bohu a vlasti.

Milovati život, toť žítí a bítí se pro myšlenku.

Mládež, která spatřila rozumem život v anar-

chii a revoluci, má býti tvůrcem neměnné pevnosti státních základů.

Ona, která zrála v době pozivačské, má překonatí sebe samu a sloužit.

Ona, na kterou doléhaly vzdouvající se vlny nevěry, má býti hlasatelem víry pokolením příštím.

Ona, která viděla kolem sebe hltavý spěch po osobním úspěchu, dělbu kořisti, korupci, závratné zbohatnutí a kariéry společenských nul a charakterových zlomenin, má býti učitelem spartanské výchovy svým dětem a odříkání; vychovatelem občanských ctností.

Ona, která se učila z vojáka Švejka, má býti páteří národní armády.

Ona, jejíž otcové popírali Boha, má býti vyznavačem víry, že v ruce Boží jsou jedině bezpečny osudy naše i budoucích.

Tento veliký úkol, tento veliký život, žádá od současné mládeže národ právem.

Nežádá velikou obět, dává veliký dar.

Cti, jaké se nedostalo české mládeži po dlouhá staletí, dostává se první generaci v o-

svobozeném státě, Zajistiti a obnoviti silu tisícileté říše svatováclavské.

Na prvním místě mezi všemi musí zde přirozenou povinností i povoláním stanouti katolická mládež československá.

Chceme proto postaviti do boje katolického hnutí *první tisíc mladých mužů*, dobře vycvičených, tvrdých k sobě, obětavých, iniciativních a pro svatou věc nadšených. Prvních sto sborů má býti připraveno k útoku na posice nevěry, sobectví, nesvobody, povrchnosti a lhostejnosti. První tisíc mladých mužů do boje za pokatolčení republiky a prohloubení náboženského života. Kdo má vůli a odvahu k této službě katolictví a svému státu, přihlas se!

Čeho nejvíce je dnes potřeba českému katolicismu, toť mládí; nový nástup mládeže; mládí musí vpřed. Vstupte do těchto řad, podporujte toto úsilí sami činem i modlitbou. Není třeba zakládat žádné nové spolky, není třeba rušit nic, co je tu vybudováno; čeho je třeba jedině: lidí. Mladých mužů, pohotových, vzdělaných, přísných k sobě, ochotných k práci a činům. Kdo se chceš účastniti této práce, přihlas se do prvního jednodenního informativního kursu, který bude uspořádán v Praze na svátek sv. Petra a Pavla s tímto přednáškovým programem:

Frant. Zelenka: Organizace a cíl agitačních sborů.

Dr. Josef Doležal: Úkoly katolicismu v Čsl. republice.

Posl. A. Petr: Sociální přestavba společnosti.

J. Janoušek: Jak pracovati mezi mladými lidmi.

Ministr JUDr. Frant. Nosek: Výchova vůdců.

*

Tato výzva otištěna bude i v „Dorostu“ časopise katol. mládeže české i jiných listech, mladým určených. Přihlášky pro kurs zašlete ihned na adresu: F. Zelenka, člen zemského výboru, Praha-Břevnov 535, odkud dostanete podrobné sdělení.

Katolíci nejsilnější stranou v Belgii.

Při sněmovních a senátních volbách v Belgii 26. května získali katolíci 76 mandátů proti 78 v dosavadní sněmovně, kde tvořili společnou vládu s liberály. Ztráta dvou mandátů je jen zdánlivá poněvadž se tak stalo ve prospěch flámské strany nacionalistické, rovněž katolické, která stoupla z 5 na 11 poslanců. Před válkou byli Flámové oporou strany katolické,

za války pro částečné sympatie s Němci se od ní odvrátili.

Socialisti ztratili 8 mandátů, takže mají nyní místo 78 jen 70. Komunisti ztratili jednoho z dosavadních dvou poslanců. Liberálové, tvořící součást vlády, získali nových 5 mandátů a stoupli na 28 poslanců. Vládní koalice byla tedy posílena. Do senátu uhájili katolíci svou moc úplně, socialisti ztratili 3 mandáty. Jsou tedy katolíci nejsilnější stranou Belgie.

K jubilejním rozpakům.

*Možno zradit tisíc let,
možno tupit, co čtil děd,
možno špinit svaté stopy,
možno zničit žniva snopy —
jen když (pro smích všeho světa)
český vrták zdárně zkvétá!*

J. Kárník.

Čtenářské obci „ŽIVOTA“.

V prvním čísle letošního ročníku „Života“ naznačil jsem nejstručnějším způsobem, co chce redakce z listu učiniti: živého svědka a spoluurčovatele událostí v českém světě katolickém. V roce svatováclavském pak zvláště přinášeti nové věci milenia se týkající.

Prvních 10 čísel přesvědčilo naše čtenáře a přátele, že se snažíme jak přehledem katolictví v celém světě, tak zasahováním do českých poměrů tento slib plniti. Důkazem této důvěry jest řada dopisů kněží, jmen a zásluh nikoli nejmenších, kteří jako řada laiků vyslovili redakci svůj souhlas a své povzbuzení k neumdlévající práci další. Jsem redaktorem z povolání jedenáct let, od chvíle kdy jsem se vrátil z války a znám cenu dopisů, které vyslovují souhlas a povzbuzení a dovedu si jich já i všichni spolupracovníci vážiti. Tak reagují čtenáři na čtené jen zřídka a cítím povinnost přátelům našim jménem redakce za tyto projevy poděkovat. Naši čtenáři se mohli přesvědčit a přesvědčí, že se nevyhýbáme žádné ožehavé věci a otázce a je nám mimořádným zadostiučiněním a vzpruhou, že došlé dopisy jsou projevem důvěry a přesvědčení o naší čestné poctivosti a neúchylné snaze sloužiti katolické věci v českém prostředí. Nepěstujeme a nebudeme nikdy pěstovati osobních sporů: okolnost, že můžeme dáti do listu cokoli, nesvede nás, abychom tak cokoli také dali, poněvadž cítíme odpovědnost za vše, co píšeme. Budeme-li někdy nuceni přes to zabývat se

osobami, mohlo by se tak státi jen z důvodů nejvážnějších a jedině v zájmu věci, které sloužíme. Účelem „Života“ je, aby se v něm mohlo psát i o věcech, o nichž se sice mluví a které tvoří, řekněme takové napětí dobové, ale o kterých se v denním tisku psát nemůže, poněvadž své diskuse vedeme v zájmu katolického života a jeho rozkvětu a nemáme nejmenší chuti dělat potěšení zlé vůli nekatolíků nebo agitaci nepřátel. Sem patří i diskuse o míře a způsobu politické činnosti kněžstva, kterou zahájil v „Životě“ pan poslanec kanovník Světlík. Myslím, že uvítají všichni kněží (došlé dopisy po dosavadních článkách už o tom svědčí) i veřejně činní laici, že jsme tuto diskusi dvou generací, která by vedena v různých listech způsobila více zlého než dobrého pro katolickou věc, svedli do své revue a v duchu loyality fide bilateraliter bona také povedeme. „Život“ je otevřen každému projevu, přirozeně učiněnému náležitou formou, a my zveme všechny své čtenáře k účasti na projednávání všech otázek, politických i nepolitických, jimiž se „Život“ zabývá nebo by zabývat měl. Na konec prosím čtenáře, aby nemysleli, že chvála jejich byla captatio benevolentiae s tou libě skrytou nadějí, že budeme ušetřeni výtek, polemik nebo nesouhlasných projevů. Naprosto ne. Naši čtenáři mají volnost vpeřiti se do všeho projevy neučesanými a stejně do nás, ovšem s vědomím, že i kuřata, jimiž věru býti nechceme, mají právo se brániti. Co není určeno k uveřejnění, je samozřejmě svěřeno neporušitelné důvěrnosti. Ostatně se mohou všichni spolehnouti na takt redaktorův. Jedině duševní spoluprací čtenářů, příspívatelů a redakce lze vybudovati dobrou revui, která je ziskem pro čtenáře, redakci i věc, které slouží.

Redaktor.

O pocitu méněcennosti v politice.

Denní tisk až do omrzení komentoval poslední Švehlův projev ze sjezdu republikánské strany. Mne pro účely tohoto článku interesuje pasus o zemědělské práci. Tato prý je dodnes ve znamení hanby a prý o žádné lidské práci nemluví se a nesmí se mluvit s takovým opovržením jako se mluví o práci zemědělské.

Nehodlám v těchto řádcích dokazovat, že tento Švehlův postřeh a pocit nemá podkladu ve skutečných poměrech, a jen mimochodem registruji svůj, myslím že nikoli jen subjektivní dojem: Republikánská strana, když bohatě zajistila *hmotné* zájmy svého voličstva, hledá *nový* elán k volebnímu boji. Chce saturovaným stra-

níkům vytýčit nový cíl: boj za společenským respektem, jenž by podnítil a nadchl široké *massy*.

Švehlův projev je mi však dokladem, že v politice nejde pouze o hmotné statky tohoto světa. Člověk netouží po plné míse, ale též po respektu, a hřejivý pocit v něm budí uctivé pozdravení. Člověk chce se zbýti *pocitu své méněcennosti*, chce být alespoň rovný mezi rovnými.

Kdo chce být reálním politikem, musí počítat se všemi faktory politického života. Ať počítá též s lidskou potřebou zbavit se pocitu méněcennosti. Tato potřeba je dána a nemáme ani důvodu ji potlačovati, pokud ji lidé nehodlají ukájet tím, že vnucují pocit méněcennosti jiným.

Potřeba po zahnání pocitu méněcennosti má jednu kladnou stránku: kdežto uspokojení hmotných lidských potřeb naráží na skoupost přírody, máme v plné moci dosažení morální rovnosti mezi lidmi.

Tvrdím, že pocit méněcennosti je důležitým faktorem politickým a že jej v překvapující míře nalezneme v pozadí sociálních zápasů. Vzpomeňme si poválečných dob, kdy vysoko zvedla se vlna socialismu! Není sporu, že dělník politickou cestou domáhal se zvýšení své životní míry, ale není též pochyby, že dělníku nešlo jen o hmotný blahobyť, ale neméně též o dobytí úcty lidské společnosti ke své práci, k svému sociálnímu postavení. Často trpčí než hmotné uskrovnění je tvrdé slovo zaměstnavatelovo.

Sociální politika má za cíl odstraniti společenské křivdy. Snaží se dosíci hospodářské rovnosti, ale té můžeme se jen přiblížiti. Princip zásluhy, jenž je vzpruhou lidské přičinlivosti a lidského pokroku brání nám, abychom přáli rovnoměrnému rozdělování statků tohoto světa podle potřeby individuí. S tohoto hlediska je hmotná sociální otázka ne zcela řešitelná. Můžeme a chceme ji řešiti alespoň tak dalece, abychom každému členu lidské společnosti dali nezbytnou, co možná nejvyšší životní míru.

Jsem přesvědčen, že v mnohých, ba snad ve většině případech objektivní chudoba (skutečný nedostatek užitečných předmětů) není ani tak bolestná jako chudoba subjektivní, t. j. ponižující vědomí hospodářské inferiority. Musí proto býti v intencích reálních politiků, aby z kořene vyhubili ze srdce hospodářsky slabších pocit méněcennosti. Dělníku je třeba především ukázati, že s hmotným blahobytem nevzrůstá lidské štěstí a že hmotný blahobyť není legitimací pro zvýšený společenský respekt. Dělníka musíme přesvědčit, že jeho práce je stejně cenná, jako práce kohokoliv jiného. Společnost ať blamuje ty, kteří se jen poněkud pohrdlivě vy-

sloví o práci v šachtách, továrnách a na poli. Všem ať se vstípi vědomí solidarity pracujících: patrně každá práce, již je třeba k uchování lidské společnosti, je hodna plného respektu.

Zničením pocitu méněcennosti vyřešíme kus sociální otázky a současně zvýšíme chuť k práci a produktivitu. V postupném rozmnožování užitečných statků, a ve snižování lidské nespokojenosti, ovšem té nespokojenosti netvořivé, nalezneme cestu k sociálnímu ideálu člověka šťastného a ve všech směrech podle možností co nejdokonalejšího.

Konservativci ztratili v Anglii většinu.

Při volbách v Anglii 31. května t. r. utrpěla Baldwinova vláda těžkou porážku a ztratila ve sněmovně většinu. Proti tomu dělnická strana Labour Party dobyla velikého úspěchu, ačkoliv absolutní většiny v dolní sněmovně nedosáhla. Bude proto hrát nadmíru důležitou úlohu liberální strana Lloyda Georgea, která sice vykazuje poměrně malý počet mandátů, ale tvoří jazyček na váze mezi oběma velikými stranami. Napříště bude možno v Anglii vládnouti toliko koaličním kabinetem nebo minoritní vládou, což jsou eventualy ve Velké Británii naprosto nové (mimo krátký minoritní kabinet Macdonaldův, jenž vyšel z voleb r. 1923), a bude zajímavo pozorovati, po jakých cestách se bude ubírat anglický parlamentarism, aby překonal obtíže, jež z této nové situace vyplývají. Je zcela pravděpodobno, že tato sněmovna nedožije své ústavní doby.

Celkový počet volebních okresů a mandátů jest 615. Dosud je známo 602 výsledků, což je obraz voleb již úplný a rozdělení mandátů jest toto:

dělnická strana	287 (plus 124)
konservativci	253 (minus 137)
liberálové	54 (plus 13)
ostatní strany	8 (plus 3).

Definitivní výsledek bude uveřejněn teprve 10. června, kdy bude známo obsazení tří mandátů za skotské university.

K vůli srovnání uvádíme dále číslice z minulých voleb, jež zřejmě osvětlí, k jakým přesunům došlo v anglickém politickém životě v poslední době. Při tom podotýkáme, že rozšířením volebního práva na ženy stoupl počet oprávněných voličů na circa 28 milionů, při čemž roku 1924 bylo v Anglii oprávněných voličů 21,731.000.

Volby r. 1922:

konservativci	5,554.648 hlasů,	346 mandátů
dělnická strana	4,202.516 »	142 »
liberálové	4,130.753 »	115 »

Volby r. 1923:

konservativci	5,417.094 hlasů,	257 mandátů
dělnická strana	4,477.615 »	193 »
liberálové	4,254.556 »	156 »

Volby r. 1924:

konservativci	7,768.498 hlasů,	410 mandátů
dělnická strana	5,596.000 »	152 »
liberálové	3,105 000	41 »

Stav v dolní sněmovně r. 1924 před rozpuštěním po četných doplňovacích volbách:

konservativci	258
dělnická strana	193
liberálové	158
nezávislí	5
uprázdněné mand.	1

Volby r. 1929:

(výsledek z 602 volebních okresů):

konservativci	8,508.717 hlasů,	253 mandátů
dělnická strana	8,292.875	287 »
liberálové	5,183.013 »	54 »
nezávislí		8

Stav dolní sněmovny r. 1929 před rozpuštěním:

konservativci	396
dělnická strana	160
liberálové	46
nezávislí	7
uprázdněných mand.	6

Postup Labour Party od r. 1900.

r. 1900	62.698 (15 mandátů)
1906	323.195
1910 leden	505.690
1910 prosinec	370.802
1918	2,224.945
1922	4,236.733
1923	4,348.379
1924	5,487.620
1929	8,292.013 (287 mandátů).

Na tomto vítězství Labour Party nejzákladnější věcí jest ovšem odpovědnost, kterou na sebe strana bere. Voličstvo dalo dělnické straně příležitost, aby ukázala, co dovede. Není třeba upozorňovat, že voliči, kteří dali minule velikou většinu konservativcům, by žádného radikalismu v opačném směru nesnesli. Labour Party na nic takového ovšem nepomýšlí.

»ŽIVOT« vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze II. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 -VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

*Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.*

Nákladem Ústředí křesťansko-sóc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč

Dr. J. Král:

Svatý Josef

Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

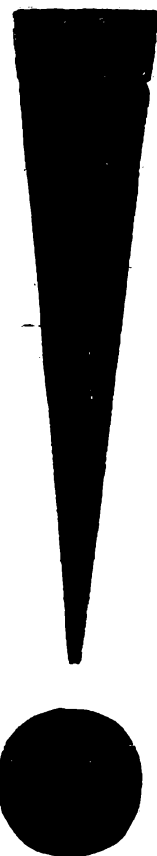
Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12:50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

Prof. J. Krpálek:

*Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.*

Cena 4 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

Nejbližší úkol politický.

Lateránské smlouvy nabyly právní platnosti.

Duchovní život ruské emigrace.

Pruský konkordát.

Mladí a staří v slovenské straně lidové.

V PRAZE, dne 15. června 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 11.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 15. června 1929.

ČÍSLO 11.

Dr. Josef Doležal:

Nejbližší úkol politický.

Svatováclavské oslavy, před jejichž nejmohutnějším projevem právě stojíme, nesmí pro katolický život český minouti bez hlubšího významu ve všech oborech činnosti; veliké zvlnění duší, které se projevuje nadšením českých lidí a radostí z pohledu na tisíciletou nit českého osudu a života musí ztuhnouti, až přejde tento rok, v pevnou vůli k nové životní expansi, musí se vtělit v pevný tvar nových činů, musí se státi zřídlem nové aktivity katolické v Československu. Budeme mít příležitost vrátiti se k této výzvě a budeme této aktivity hlasateli i oporou ve všech oblastech tvořivé práce kulturní, náboženské i politické a dnes už chceme naznačiti, čeho bude nejdříve potřeba ve směru posledním, v katolické politice.

Když republikánská strana, nejpevnější mocenský útvar prvního desetiletí československé politiky, chtěla ukázat svou vůli k trvalé hegemonii ve státě opřevši tuto svou vůli o švehlovskou ideologii přírodního zákona půdy slila se v blok se stranou živnostenskou a německými agrárníky a když v katolickém táboře se ozvaly hlasy, volající po podobném bloku stran katolických, řekli jsme v této revue, že k tomuto mocenskému seskupení nepřišel ještě čas. Odpůrce může dáti popud k seskupení obrannému, ale blok, určený k vedoucím úkolům ve státě, musí růsti ze zralé situace uvnitř slučujících se stran.

Na kulturní obranu stačí dosavadní oddělený pochod katolických stran, sjednocených ve vůli každý kulturní nápor nejen odraziti, ale co je možno dosáhnouti nového, také žádati a vymoci. Na vedoucí funkci tohoto bloku však nepřišla dosud zralá chvíle, poněvadž strany tyto nedospěly ještě k jednotné linii v ostatních politicky státních směrnicích svého programu. V katolickém světě českém není vůbec žádného rozporu, a nikdy ho nebylo, v touze po

jednotném táboře katolickém, hlavně československém, rozpor je jenom o to, zda dnes je už vhodná doba a zda dnes už je možné tento blok uskutečniti. A je-li možné, zda by uskutečnění bloku bylo politickým prospěchem katolictví. Zde souhlasím naprosto s dnešním vedením strany a Šrámkovou taktikou, že doba k tomuto činu ještě není vhodná. Politické umění spočívá právě v tom, rozpoznat zralost času pro určitý čin, odhadnout chvíli k uskutečnění jeho. Využití předčasně je stejnou chybou jako pozdě. Co by byla platná formální jednota, kdyby uvnitř bloku jí nebylo o nejhlavnějších státních směrnicích? Než blok plný rozporů, než blok na hliněných nohách, než blok, proti němuž by notoricky kulturně povstaly bloky dva, liberální a socialistický, raději počkat v dnešním stavu.

Situace ostatně zraje a zejména vývoj věcí na Slovensku, likvidace Tukovštíny a pohyb nových sil mládeže, vyrostlé a dozralé už v republice, dává tušiti, že čas, v němž se řečiště katolických proudů slíjí, není daleko. Stejně je nutno počkat na vnitřní vývoj ve straně křesťansko-sociální, neboť dosavadní nacionální extempore vůdce této strany na forech mezinárodních by katolickým blokem velmi otrásl v dobách nejchoulostivějších.

Musíme si býti přece vědomi, že základem katolické jednotné fronty, středem a vedoucí stranou bude povždy Československá strana lidová, jako strana národní a státní. Je tedy naprostou nutností, aby československý lid všech směrů a stran měl právě v těchto ohledech, národním a státním, k straně lidové naprostou důvěru. Že vůdci strany a Šrámek 10 let vedli záměrně a plánovitě i za cenu nepopulárnosti mezi mnohými vlastními voliči politiku svou tímto směrem, je jeho velikou zásluhou a takto chápán, je i dočasný rozchod s lidovou stranou činem, který pomáhá

tvoriti podmínky budoucí síly sjednoceného katolictví.

Radikalism luďácký, který chtěl sotva zavřenou jízvu kulturního boje v Čechách znovu otevřítí požadavkem po okamžitém uvedení v život tří katolických gymnasií, ukázal se brzo jako dětinská umíněnost — pokud nebyl nesen vůlí vyjítí vstříc radikalismu maďaronskému. Snad musela strana Hlinkova agitačně a stranicky přejítí přes tyto příkopy, ale pozitivně sama ani v opozici, ani potom ve vládě ničeho nedosáhla. Kde jsou dnes ta 3 gymnasia, pro něž luďáci odešli z jednotného klubu?

Na tyto cesty nemůže vejítí strana lidová a katolický blok by nesměl býtí řízen sprežením, které by se splašilo každé chvíle na silnici a uhánělo zbojnicky do polí. Chceme přece véstí svůj stát a ne bránití se v něm proti nějakému utiskování. Musíme býtí vládcí svým myšlením.

Přes tyto všechny důvody, proč není vhodno katolický blok již teď uskutečnit, (a bylo by to možno i kdyby se ten pokus stal?), pokládám za nejbližší a nejdůležitější úkol politický připravovat mu cestu, připravovat podmínky jeho životnosti a síly budoucí.

Jízdní řád do nejromantičtějších krajů je vždycky velmi reálný, protože romantickými mohou býtí sny a cíle — jsem romantikem, pokud o cíle jde — ale lokomotiva, která nás veze k nim, musí býtí matematicky reálná a suše pozitivní; v tom jsem suchý a reálný a chladný matematik. Srdce výš, avšak, noho a oči, neopustíte pevné země!

Katolický blok pokládám za nástroj vedoucího postavení katolictví ve státě, ale abychom k tomu došli, je třeba, aby uvnitř byla obrozena a oživena Československá strana lidová. Letošní rok je velmi dobrou psychologickou přípravou k tomu, je jenom nutno prameny nadšení snéstí do pevných, regulovaných břehů.

M l á d e ž .

V jednom z minulých čísel tohoto listu podal P. Habáň definici života jako pohyb z nitra, pohyb zevnitř — proti pohybům neživým, které žijí impulsem z vnějška. Mrtvá hmota musí býtí uvedena v pohyb z vnějšku, živá se pohybuje sama. Život je pohyb ze sebe; je to čin, řada činů, je tvoření.

Zde máme už odpověď na otázku, co je podmínkou vedoucího postavení katolického bloku ve státě a tedy základním předpokladem rozmachu lidové strany: musí žítí pohybeně zevnitř, musí býtí iniciativní, musí stvořití pro příští generaci českou plán, mravní i společenské obnovy a musí za něj bojovatí v národě. Tento pohyb, tento životní impuls musí býtí nesen mládím, poněvadž jenom ono může mu dátí živelnost a jenom jemu bude nejvyšší životní zkušeností. Každá generace má takovou základní zkušenost, zážitek, svůj pohled a postoj k životu.

Psychologickým podkladem této energie mláďí jest vědomí myšlenkové i akční převahy, která zmocňuje vůli k životu a činům. Avšak tato převaha tvořivosti se musí skutečně projevat v šíři i hloubce a to především ve všech katolických, at kulturních či politických institucích. Musí to býtí tvořivost, tvůrčí schopnost jednotlivců ve všech oborech práce. Jak jinak může se státí katolicism vedoucí silou, kulturně i politicky, než že jeho představitelé budou schopni v těchto oblastech myšlení a akce formulovat nejlépe obecný hlas a touhu generace, která přichází? Má-li katolicism i v politice získat vedoucí postavení, musí sám sebe k tomu vychovávat a vlastní stranu vědomě činití nástrojem tohoto poslání. Proto musí býtí všechny tvořivé síly rozvinuty především uvnitř strany, ve všech jejích institucích.

Strana dnes se nalézá v přechodném období přeměny svých životních forem, nabírá dechu k iniciativě a výboji a pro tuto cestu, pro tento cíl, musí býtí zachycena nastupující generace mládeže, již před oči buď postaven jasný plán výboje.

Neříkejte, že plán zde je už dávno. Je to pravda a není to pravda. Je to pravda potud, že katolicism je věčně starou i mladou pravdou a není to pravda potud, že teprve poválečná generace je zbavena předsudků proti němu a je schopna žítí z katolictví a nalézá u celého národa půdu lačnou a žízňovou jako před deštěm. Tak tomu nebylo na začátku tohoto století, tak tomu je však dnes; je to zjev světový, je to psychologický základ poválečného rozmachu katolictví v Evropě i mimo ni. Toho je nám tedy třeba nejprve, mládeže, mláďí. nové krve do žil, nové odvahy a nové naděje. Vůdcové katoličtí v republice musí se obracetí více k mládeži a povolati ji všude k činnosti, kde uzrála k ní: v místních organizacích, v kulturních spolcích, odborech i politickém vedení. To je přece budoucnost strany a nejen

její, budoucnost katolictví v republice i budoucnost státu. Stát to jsme a budeme my. Přicházející generace mládeže je mnoho dlužná svým otcům za dar vnější svobody, i musí stvořit v sobě vnitřní tvrdou sílu českou, musí vystupňovat v sobě tvořivost ve všech životních oborech a vy, vůdcové, máte svatou povinnost stále a stále to mládeži připomínat, volat ji, mluvit k jejímu svědomí, k její touze života. Mluvil-li Rašín tvrdě hospodářsky k českým lidem po den osvobození, musíte vy tvrdou řečí mluvit k mládeži v ohledu mravním a žádati od ní vystupňovanou obětavost odříkání a oddanost své zemi. Čím více obětuje, čím více se zapře, čím více sebe překoná mládež přicházející generace, tím více bude milovat svou zemi i svobodu její. První, kdo mají tvrdou řečí mluvit k těm, kdo budou jednou představovat český národ a odpovídati za jeho svobodu, jste vy, katoličtí vůdcové a kdo musí jít první a vzorem v tvořivé práci i mravní dokonalosti přede všemi, jste vy, česká a slovenská mládež katolická.

Ř í š s k ý s j e z d s t r a n y

Druhou podmínkou nového vzestupu strany lidové jest zdokonalení její říšské organizace a vědomá výchova všech složek k státní politice. Tyto organizační nedostatky vylíčil v prvním čísle letošního ročníku poslanec Frant. Světlík a je věru už třeba, aby se pomýšlelo na jejich odstranění.

Dnes je strana lidová rozdělena na čtyři skoro samostatné stranické celky v zemích české, moravsko-slezské, na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Politickou jednotu a taktiku udržuje parlamentní delegace a říšský výkonný výbor skládající se z delegací zem. výkonných výborů. Tato autonomie zemí zůstane i pro budoucnost, poněvadž to odpovídá charakterovým a povahovým různostem lidu oněch zemí i autonomnímu programu strany, ale tím není řečeno, že dnešní ústřední organizace vyhovuje požadavkům po intenzivnější spolupráci a po vyšší aktivní jednotě politické. V dnešní organizaci je vedle dobrých stránek i mnoho přežitků z provincialismu v staré monarchii.

Chceme mít jednotnou, třebaš diferencovanou stranu státní s jednolítým, aktivním vedením. Máme-li přivést katolický lid republiky k státní aktivitě, musíme pěstovat toto vědomí v něm a nejlepší cestou k tomu je aktivní říšské vedení a společné říšské sjezdy strany.

Nelidovci sotva pochopí, proč Českosloven-

ská strana lidová nekoná celostátní říšské sjezdy, které jsou přece už svou formou nejlepším, autoritativním orgánem politickým, a proč se spokojuje schvalováním parlamentního postupu svých poslanců na zemských sjezdech. Zde není organizace lidové strany dobudována. Zde schází mnoho, aby strana se stala armádou schopnou širokého nástupu k moci. I takto organizačně je vidět, že politika lidová nepřekročila ještě Rubikon obrany duchovní i politické ve státě a že pomalým tempem dozrává k sjednocení, z něhož vyroste politická iniciativa státní. Zde jsme tedy u další podmínky, kterou strana musí splnit, aby mohla úspěšně organizovat katolický blok. Musí jak na venek tak před svými stoupenci býti jednolitou mocí, vždyť to má i psychologický veliký význam a konečně je to jedna ze vzpružin jednoty a brzda všech separatismů a všeho tříštění.

Až dosud sice strana z těchto důvodů — obav před akcemi jednotlivců či stavovských skupin toho nepotřebovala, myslím však, že minulost nepostačí, aby dokázala, že nebude třeba vyšší organizace jako brzdy všech odstředivých sil pro budoucnost, byť dost ještě vzdálenou.

Svatováclavský rok je a bude svým průběhem nejlepší psychologickou přípravou, aby strana mohla přikročiti k vrcholnému dobudování své státní organizace, k říšskému sjezdu, který by současně byl už i signálem k novému nástupu. Sjezd mohl by se konati roku 1930 a byl by už tím závěrem desetileté politiky strany, jejíž bilanci by slyšel a zhodnotil, byl by manifestací sjednocené vůle k nové politické aktivitě katolické v republice.

Dnes vidíme již dobře, že s dosavadními formami nevystačíme a chceme-li mluvit k svému národu a získati jeho souhlas pro svou cestu, není to možno bez překonání zbytků starého provincialismu.

Celoříšská reprezentativní jednota bude vzpruhou i silného vnitřního života a tvorby a toho je ovšem třeba v první řadě.

O tom, jak bychom si představovali vnitřní obsah a organizaci sjezdu, bylo by předčasno ještě psáti, ale myslím, že sám fakt říšského sjezdu strany byl by nejlepším politickým závěrem dvou jubilejních roků, jejichž výsledky by přeměnil v energii politickou a byl by i v širším měřítku než stranickém velkým činem. Zdá se mně, že nejlepší cesta ke katolickému bloku vede přes tento most.

Lateránské smlouvy nabyly právní platnosti.

Dne 8. června vyměněny byly v kongregačním sále ve Vatikánu mezi stát. tajemníkem kard. Gasparrim a min. předsedou Ben. Mussolinim, ratifikační listiny lateránských úmluv. Hned po ratifikaci zaslal papež Pius ital. králi vlastnoruční dopis, v němž vyslovuje přání zduhu dohodě s Itálií, a zasílá králi, královně, královské rodině, Itálii a světu apoštolské požehnání. Italský král odpověděl rovněž vlastnoručním dopisem, v němž vyzývá Boha, aby výměna ratifikací znamenala novou šťastnou éru v poměru mezi církví a státem, a děkuje za požehnání.

Po výměně ratifikací lateránských úmluv jmenoval papež Pius Monsignora Francesca Borgongini Ducu apoštolským nunciem u královského dvora italského a zároveň ho povýšil na titulárního arcibiskupa heraklejského. Velvyslancem Itálie u papeže byl jmenován hr. Cesare Maria del Vecchi.

V den ratifikace 8. června o 12. hodině polední otevřela se symbolicky t. zv. bronzová brána, od r. 1870 na znamení smutku uzavřená a k prozatímním schodům do papežského státu Città del Vaticano byly přivedeny stráže. Veliký historický čin nabyl pevné právní formy a právní platnosti. Nejbližší číslo „Osservatore Romano“ přineslo pak oficiální texty obou smluv.

I t a l s k ý k o n k o r d á t .

Zákony, které byly vypracovávány dlouhou dobu, smlouva lateránská, podepsaná 12. února a konkordát, upravující poměr Církve a státu v Itálii, vešly v platnost. Oba zákony začínají slovy: Ve jménu Nejsvětější Trojice. První z nich, jímž jest definitivně řešena otázka římská, obsahuje 27 paragrafů, zákon konkordátní 45. První jest dostatečně znám, všimnu si proto blíže zákona druhého, o který byl již ostatně sveden slovní zápas.

Nuže, hned prvý článek nového zákona, odvolává se na I. par. lateránské konvence, mluví o zaručení svobodného vykonávání duchovní moci Církve. Svatá Stolica se bude stýkati svobodně bez zasahování státu s biskupy, kněžími a katolíky celého světa. Biskupové pak mají právo obcovati svobodně se svým kněžstvem a věřícími. Svobodně mohou vydávati pastýřské listy a jiné listy vztahující se k duchovní vládě nad věřícími. Bohoslovci jsou zproštěni vojenské služby do ukončení studií, kněží a řeholníci mající svěcení kněžská ne-

podléhají vojenské povinnosti, kromě doby války. Ostatní klerici budou přibírání ke službě sanitní.

Par. 4.—8. se týkají postavení kněží oproti soudním úřadům státním a úřadům vůbec. Kněží podléhají pravomoci církevní, nesmějí býti přibírání ani nesmějí vykonávati službu ve státních úřadech bez svolení příslušného biskupa. Odpadlí kněží nesmějí býti ponecháváni ve školách nebo v úřadech, v nichž se ustavičně stýkají s obecnstvem. O zatčení kněze nebo řeholníka bude hned zpraven ordinář dotyčného kraje, a bude mu rovněž sdělen i rozsudek soudní.

Podle článku 9. nesmějí býti budovy zasvěcené kultu ani rekvirovány ani zabráný autoritou státní. V případě nezbytnosti musí se dohodnouti úřady nejdříve s biskupem, který může jim dáti, uzná-li za vhodné, svolení k zabrání. Státní úředník, pokud koná svoji úřední povinnost, nesmí násilím vniknouti do chrámu, nedal-li mu povolení ordinář. Státní moci není ani dovoleno přikročiti ať z jakékoliv příčiny ke zbourání budov, vyhrazených kultu.

Stát považuje za zasvěcené svátky ty, které slaví církve: Neděle, Nový rok, Zjevení Páně (6. ledna), svátek sv. Josefa, Nanebevstoupení Páně, Božího Těla, Petra a Pavla, Nanebevzetí Panny Marie, Všech svatých, Neposkrvněného Početí a Hod Boží vánoční. Ve sváteční dny bude se kněz modliti modlitbu za krále, Itálii a italský stát.

Stát oznamuje Sv. Stolicí kněze, působící ve vojsku. Ordináře v hodnosti arcibiskupa jmenuje Sv. Stolica se souhlasem státu. Kaplany vojenské jmenuje ordinář na návrh vojenských úřadů.

Dieceze na území italském nesmějí spadati pod pravomoc biskupa jiného státu a opačně. Totéž platí i o farnostech. Při utváření nových diecésí nebo při redukci bude jednáno vzájemně. V případě redukci diecésí nebo i farností stát se zavazuje vypláceti dále neztenčeně za zrušené diecése plat těm ordinářům nebo farářům, pod jejich pravomoc se nové území dostane.

Svatá Stolica jmenuje arcibiskupy a biskupy. Ale dříve než jmenování nabude platnosti, sdělí vládě jméno vybrané osoby, aby zvěděla, nejsou-li proti ní námitky rázu politického. Biskupové pak složí přísahu věrnosti italskému státu. Příklad přísahy zní: „Před Bohem na svatá evangelia přísahám jako biskup věrnost italskému státu. Příklad přísahám a slibuji, že si budu

vážiti a budu nabádati klerus, aby ctil krále a vládu, ustanovenou jím podle zákonů konstitučních. Přisahám a slibuji mimo to, že nebudu míti účast na žádném poměru, který by mohl poškoditi italský stát a veřejný řád, a že nedovolím svému kněžstvu podobnou účast. Maje na péči dobro a zájmy italského státu, budu hleděti vyhnouti se všemu, co by je mohlo ohrožovati.“ (par. 20.)

Fary obsazuje biskup. Jméno kněze, určeného pro určitou faru bude sděleno vládě, která do 30 dnů se o něm vyjádří, podá proti němu své námítky, nebo projeví s jmenováním souhlas. V případě nedohodnutí ustanoví Svátá Stolice dva kleriky, kteří se zástupci státu spor rozřeší. Investování mohou býti jen italská občané, mluvící italskou řečí. Kde bude třeba, budou jim dáni ku pomoci koadjutori, znající řeč obyvatelstva, mluvícího jinou řečí. Jest zrušeno „exequatur“ a královské „placet“ pro celou Itálii. Bude-li uprázdněno určité místo, bude zatím spravována diecése nebo farnost, jak ustanovuje církevní právo.

Basiliky v Loreté, v Assisi a v Padově jsou podstoupeny pravomoci Sv. Stolice. Jména církevní, které dříve v duchu italských zákonů bylo zabráno jednotlivci, se jim ponechává. „Svátá Stolice, aby upokojila svědomí, dovoluje plně užívání těm, kteří podle dřívějších zákonů italských o církevním jmění drží majetek církevní. Svátá Stolice dá ordinářům v tom směru patřičné informace.“ (čl. 28.)

Italský stát zreviduje dosavadní své zákonodárství, pokud se týká otázek církevních a uvede je v soulad s novým zákonem konkordátním. (par. 29.) V osmi bodech se vypočítává, čeho se ona změna týká: Za právní osobnosti jsou uznány vedle Sv. Stolice diecése, kapituly i veřejné chrámy, sloužící kultu, i když náležejí společně dnes neexistujícím a stát bude na ně přispívati jako na ostatní. Jako právní osoby jsou dále uznány náboženské spolky, schválené Sv. Stolicí, které mají centrum v Itálii a jsou představované osobnostmi, majícími italské domovské právo. Totéž platí o řeholních kongregacích, které mají centrum v cizině a v Itálii domy, nebo které mají ústředí v Itálii a členy v Itálii i v cizině. Všechny mají právo volně nabývatí jmění a disponovatí jím. Právními osobnostmi jsou dále náboženská bratrstva, mající náboženský cíl a závislá na autoritě církevní. Mohou býti zakládány nové ústavy, pokud toho vyžadují ohledy církevní a náboženské, a stát tím finančně není zatěžován. Zrušují se různé taxy, které byly ukládány církevním osobám

podle dřívějších zákonů. Zneužívání kněžského nebo řeholního roucha jest trestáno jako zneužívání vojenské uniformy. (par. 29, a—k.)

Jména různých institutů církevních spravuje autorita církevní, bez zasahování státního. Stát jim přiznává právo získávati jmění.

Zavádění nových církevních kongregací se bude díti podle norem kanonického práva.

Důležitým jest par. 34., týkající se manželství. Praví se v něm: „Italský stát, chtěje opět dáti manželskému stavu, jenž jest základem rodiny, řádnou důstojnost, shodující se s tradicemi národa, přiznává svátosti stavu manželského platnost před zákonem.“ Farář, oddávši snoubence, vyloží jim civilní význam manželství na základě italského zákonodárství, sepiše oddací list, který zašle do pěti dnů na úřad, aby bylo manželství zaneseno v registrech státních.

„Pro střední katolické a řeholní školy jest závazným zkušební řád státní, aby byla zachována parita podmínek pro ústavy vládní a kandidáty škol konfesijních.“ (par. 35.) „Itálie považuje za základ a korunu veřejných škol vyučování křesťanskému náboženství ve formě katolické. A proto souhlasí, aby vyučování náboženství, které dnes se děje ve školách obecných, bylo doplňováno na školách středních podle programu sjednaného vzájemně mezi Svátou Stolicí a státem. Vyučovatí budou učitelové a profesori, kněží nebo řeholníci, ustanovení autoritou církevní a včas potřeby učitelové a profesori laičtí, kteří obdrží vysvědčení způsobilosti, vystavené diecézním ordinariátem. Jestliže ordinariát vezme to vysvědčení učitelů, nesmí dále náboženství vyučovati. Náboženství se smí vyučovati jen podle knih, které jsou církevně schváleny.“ (par. 36.) „Jmenování profesorů Katolické university Božského Srdce v Miláně a učitelského ústavu Panny Marie bez poskvrny počaté přináležejí Sváté Stolicí, aby bylo zajištěno odvrácení nebezpečí v ohledu náboženském a mravním.“ (par. 38.) Ústavy pro vzdělání kněží podléhají pravomoci Sváté Stolice. (par. 39.)

Nebylo zapomenuto ani na Katolickou akci, jak svědčí par. 43, který dí, že „italský stát uznává organizace patřící ke Katolické akci italské, pokud, jak Sv. Stolice ustanovila, nepodléhají žádné politické straně, a jsou závislé na církevní hierarchii a mají cílem hájení a šíření katolických zásad. Svátá Stolice při té příležitosti obnovuje zákazy, dané kněžím a řeholníkům italským, aby se nezapisovali a nebojovali ve stranách politických.“

Dr. Valerij Vilinský:

Duchovní život ruské emigrace.

I.

Ruská emigrace zasluhuje pozornosti každého, kdo se zajímá o tu, či onu stránku ruského života — ať již politiku, umění, či náboženství. Ovšem, pozorovací metoda má být nanejvýš střízlivá a reální: bylo by naivní názírat na emigraci jako na duchovní celek a spatřovati v ní jakousi definitivní dědičku dnešního režimu. Přece však, ačkoliv emigrace samotna nikdy se nestane vládnoucí třídou na Rusi, je jisté, že v jejích řadách nacházejí se lidé, kteří snad v budoucnu prokáží jistý vliv ve všech odborech kulturního a státního života své vlasti. I v Rusku jsou mnozí, kteří sdílí názory, panující v emigraci, proto pozorování této dává někdy možnost nahlédnouti do smýšlení oněch milionů Rusů, kteří dnešními poměry jsou přinuceni k mlčení. Nutno však vystříhati se každé urychlené generalisace vedoucí k předčasným a planým úsudkům.

Každý pozorovatel má si uvědomiti, že zajímavý pro něj úsek emigrantského života není žádným zmenšeným vyobrazením toho, co se bude někdy odehrávat ve všeruském měřítku. Emigrace jest pouze barometrem, dle kterého lze s jistou dávkou pravděpodobnosti předpověděti určité tendence a možné cesty rozvoje smýšlení a osudů ruského národa. Tyto zachycené tendence mohou být dosti spolehlivými základy k praktickým předpovědím; jest však povinností každého svědomitého badatele podepřítí důkazy své úsudky.

*

Emigrace zbavená vlasti a ideově rozštěpena zápasem různých politických a světových názorů, hledá nějaké pojítko, jež by ji sjednotilo a současně přiblížilo onomu ovzduší, v němž žije ujařmené Rusko. Ale lidé různé letory různě chápou a hodnotí jednu a tutéž věc: proto nebylo dosud nalezeno podobné pojítko a pravděpodobně se tak nestane ani v budoucnu. Přece však četní emigranté doufají najíti ztracenou svornost ve společném návratu k pravoslavné církvi a pravé zbožnosti předválečného Ruska. Tento cíl zůstává ovšem navždy nedostižným; následkem podobného hledání v tradičním náboženském smýšlení Rusů, povstala pak řada vážných přesunů a změn. Ve zvycích a duchovní tvářnosti pravoslaví jsou vyhledávány a uměle pěstovány především takové prvky, které vedou k obrození vlastenec-

kého uvědomení. Tím stává se v představách věřících samotný pojem církve pouze jistým vyjádřením a projevem nacionální ideje, dokonce i podstatou této. Náboženský cit se kalí chauvinismem a chrám stává se školou vlastenecké horlivosti, anebo museem, třeba drahých, ale přece nenávratně zašlých vzpomínek. Ačkoliv mnozí z reprezentantů emigrantské veřejnosti mluví o všeobecném rázu pravoslaví, ve skutečnosti přece nejvíce cení v ruské církvi to, že není ekumenická, nýbrž úzce nacionální. V psychologii věřících objevuje se samozřejmě povážlivá trhlina a tak obvyklé představy o jednotě celého pravoslavného východu dospívají k zániku.

Emigranté, pochopivše velký rozdíl mezi náboženskou letorou ruskou a jiných pravoslavných národů, jsou nakloněni považovati vlastní církve za učitelku všech ostatních církví téhož vyznání. Toto hledisko jest patrné ve tvrzeních „jevrazijců“, že uvědomení náboženské pravdy dosáhlo největšího možného vrcholu pouze v ruské zbožnosti. Z toho jest zřejmě viděti, jak představy emigrantů o výjimečné hodnotě jejich církve nenápadně se zbarvují mesianistickými odstíny.

V nynější době značná část emigrace všemožně projevuje církvi svoji oddanost; organizují se nové farnosti, vydávají knihy, konají časté přednášky na náboženská téma, zřizují se kroužky, ve kterých účastníci probírají dějiny, liturgiku a dogmata pravoslaví. Tato fakta jsou hodnocena různými tábory různě; pravice ovšem nešetří nadšenou pochvalou a zdůrazňuje, že emigrace jest „církvním lidem“, že ona jest „prozářena vnitřním světlem“ a „splňuje poslání zjevití světu přesvědčující krásu pravého náboženství“. Podobné zvětšování vyvolalo značný odpor se strany levice, která poukazuje na to, že urychlení extenze vnější zbožnosti jest na újmu skutečnému náboženskému citu, a že sloučení pojmů víry a vlastenectví zavinilo zrození, doposud Rusům cizí, náboženské xenofobie. Vytvořila se určitá forma, dle které nutno mysliti a mluvit o věcech církevních; objevila se formální obřadnost, která zatlačila do pozadí opravdovou zbožnost a víru.

Aniž bychom se připojili k té nebo k oné debatující straně, pokusíme se formulovati

skutečný stav náboženského života ruské emigrace. Je asi takový: lze pozorovati jistou extensi vnější zbožnosti, která se někdy rozvíjí na úkor hlubšího náboženského citu, někdy naopak jest tímto podmíněna. Šíření zájmu o náboženství jde třemi směry: povrchně formálním, hluboce - mystickým a prakticky sociálním. Jest pravděpodobným, že právě poslední proud mohl by značně zesílit, kdyby nebyl — jako celý náboženský život emigrace — zdržován neblahým vlivem rozkolu, panujícího v zahraniční ruské církvi. Mnoho sil emigrantské veřejnosti jest obětováno neúspěšnému boji dvou táborů, což znemožňuje rozkvet duchovního života. Vzhledem k velkému významu vyličíme bližší okolnosti této smutné záležitosti.

V dobách občanské války byl jih Ruska úplně izolován od Moskvy a diecése jižních gubernií ztratily veškeré spojení s patriarchou Tichonem. Proto byla organizována zvláštní „Hlavní církevní správa jižního Ruska“, v jejímž presidiu byli všichni biskupové zmíněných diecézí. Vzhledem k tomu, že patriarchovi byl znemožněn jakýkoliv styk s cizinou, rozhodl se nový orgán jmenovati svého člena, arcibiskupa Jevlogije, správcem všech ruských farností a kostelů, nacházejících se v Evropě. Po pádu Wrangelovy armády přesídlila „Správa“ do Srěmských Karlovic, kde byl všemi biskupy — emigranty — organizován synod, jenž znovu potvrdil dřívější usnesení ohledně arcibiskupa Jevlogije.

V dubnu r. 1921 patriarcha Tichon zvláštním dekretem podřídil prozatímně arcib. Jevlogijovi všechny ruské farnosti v západní Evropě a současně mu udělil titul metropolitů. Od tohoto okamžiku pravomoc Jevlogijova obdržela novou kanonickou sankci, a zůstává za správu zahraničních chrámů odpovědným pouze před moskevským patriarchou.

5. května r. 1922 prohlásil patriarcha politisující karlovický synod za soukromou organizaci, nemající žádného kanonického významu, zrušil „Církevní správu“ a Jevlogijovi nařídil ujati se řízení všech zahraničních církevních záležitostí. Metropolita Jevlogij ve snaze udržeti klid, souhlasil s dalším trváním zmíněného synodu, zajistil si však úmluvou nezávislost ve vykonávání svého úřadu. Jinými slovy zůstalo i nadále status quo ante.

29. června r. 1926 na schůzi biskupského synodu nastal rozkol, který začal tím, že metropolitě Jevlogij a Platon opustili sezení a odepřeli své podpisy ku protokolu. Jako odpověď vydal metrop. Antonij zvláštní pastýř-

ský list, ve kterém vytkl Jevlogijovi neposlušnost v otázkách správy zahraniční ruské církve; metr. Platon obviňoval ze snah prohlásiti samostatnost severo-americké pravoslavné metropole. Veškeré pokusy o smíření zůstaly bezvýslednými; obě strany zápasí o jednotlivé farnosti; karlovický synod jmenoval do Berlína nového biskupa, ačkoliv Německo patřilo dosud k metropoli Jevlogijově. Vše možné rozepře, vzájemné obviňování a debaty o výklad kánonů neustávají do dnešního dne.

Kanonická polemika soustředila se hlavně na otázkách obsahu pravomoci dobrovolně metr. Jevlogijem uznaného synodu, a právech jeho členů. — ve většině případů biskupů, kteří pozbyli svého stolce a nerepresentují nyní žádnou diecési. Aniz bychom se připojili k té či oné straně, zmíníme se pouze o velmi zajímavém úsudku, proneseném vynikajícím ruským učencem, profesorem kanonického práva S. Troickým.*)

Dle jeho názoru hlavní příčinou vzniku tohoto rozkolu jest nedostatečné rozlišování dvou různých řádů církevního života — normálního a výjimečného, jevícího se v t. zv. „devolučním právu“

Podobně jako ve fysickém, tak i v církevním organismu může jeden orgán, v jistých případech, zastupovati druhý a plniti jeho funkce. Udílení sv. křtu a vykonávání veřejných bohoslužeb jest výsadou hierarchie. Avšak není-li nablízku kněze, smí každý laik pokřtiti nemocné novorozeně. V nepřítomnosti kněze, smí laik vykonati též veřejnou bohoslužbu, vyjma konsekrace a žehnání. Totéž může se státi i v církevní správě. Jmenování do církevního úřadu může provésti i jiná instance, než oprávněná, ovšem pouze tehdy, není-li možno tak vykonati náležitou cestou. Tato záměna v oboru církevního jmenování orgány jinými místo příslušnými nazývá se devolučním právem, které ve východním kanonickém právu zakládá se na II. rozhodnutí VII. ekumenického sněmu.

Podle mínění prof. Troického lze správným použitím zásad devolučního práva snadně rozřešiti emigrantské spory o tom, na čí straně nalézá se kanonická pravda. Metropolité Jevlogij a Platon jsou nařčeni z neposlušnosti vůči onomu orgánu, který provedl jejich jmenování. Jak jsem již uvedl, jmenovala skutečně „Církevní správa“ dne 1. října 1920 metr. Jevlogije správcem všech ruských kostelů v

*) Časop. Vozroždénie, č. 1371, 4. března 1929.

západní Evropě, což bylo v lednu 1921 karlo-
vickým synodem potvrzeno. Podobný postup
byl i ve věci metr. Platona. Nelze pochybovat,
— praví prof. Troický — o tom, že obě tato
jmenování byla platná a správná. Ale rovněž
jest nesporným, že zmíněná jmenování byla
provedena „jure devolutionis“, nikoliv „jure
communi“, poněvadž dle obvyklého řádu bylo
by to jedině funkcí a výsadou moskevského
patriarchy. Proto tato ustanovení nemohla ni-
kteřak pozměnití obvyklých poměrů hierarchio-
ké podřízenosti.

Laik může pokřtíti novorozeně a jeho výkon
bude stejně platný jako výkon kněze. Avšak
tímto svým výkonem nestane se laik duchov-
ní osobou. Jakmile pak přijde kněz, má pro-
vésti na pokřtěném již novorozeňátku dodateč-
ný obřad, čímž zdůrazní, že pravomoc udílení
sv. křtu náleží za obvyklých podmínek pouze
kněžstvu.

Docela analogický obraz skýtá nám i případ
nastolení metr. Jevlogije na západní evropskou
kathedru. Ačkoliv usnesení „Církevní správy“
bylo úplně platným, považoval přec samotný
patriarcha za nutné je potvrdit, což se stalo
ohledně Jevlogije dne 8. dubna 1921, ohledně
Platona 27. dubna 1922. Od tohoto okamžiku
dodatečného ustanovení jsou oba podřízení
patriarchovi a s hlediska právního nejsou ni-
čím vázáni vůči biskupskému synodu. I když
se dále zúčastňovali schůzí, nemělo toto do-
brovolné podřízení právního rázu, nýbrž pouze
čistě morální. Dokonce ani nemohli samostat-
ně pozměnití tento morální poměr v poměr
právní, poněvadž by tím byla porušena práva
patriarchova.

Potud Troický. Ačkoliv názory pravoslavné-
ho kanonisty jsou velice sporné, nemůže se jim
upřítí jisté přesvědčivosti a zajímavosti. Ome-
zíme se na uvedené a přikročíme k přehledu
ostatních stránek tohoto rozkolu.

Během posledních měsíců byla tato církevní
rozeprě značně posílena řadou politických pří-
čin. V létě r. 1927 vydal zástupce patriarchův
metr. Sergij dekret, v němž rozhodně požado-
val, aby emigrantské duchovenstvo přestalo
býti politicky činným. Metr. Jevlogij splnil
tento požadavek, Antonij však se vši rozhod-
ností odepřel tak učiniti. Dokonce vznikl mezi
ruskými biskupy, žijícími v Jihoslavii, plán,
zvolit si zahraničního patriarchu. Tento návrh
pod nátlakem veřejného mínění rychle zanikl,
ale spojenci metr. Antonije přerušili styky
s Moskvou a tak vlastně utvořili samostatný
církevní novotvar. Po smrti „vůdce emigrace“,
velkoknížete Nikolaje Nikolajeviče, uznal jeho

bývalý stoupenec metr. Antonij za „legitimní-
ho císaře“ velkoknížete Cyrilla. Přátelé karlo-
vického směru obviňují metr. Jevlogie z „pře-
stoupení k bolševikům“, jiní zase tvrdí, že po-
litická činnost Antonije směřuje k rozštěpení
ruské církve, což jest jen ku prospěchu zámě-
rům sovětské vlády. Ovšem, podobná polemika
nepřispívá ku smíření, nýbrž rozněcuje zápal
a vášeň na obou stranách.

Emigrantský církevní rozkol není nahodilou
rozeprí dvou nesnášejících se biskupů, není
rovněž bojem o několik chudobných farností.
Kanonické spory jsou pouhou rouškou, zastí-
rající neshodu dvou protichůdných světových
názorů. Nebýti toho, dalo by se snadno urovna-
ti veškeré spory, anebo udržeti je alespoň
v rámci biskupského synodu. Jak Antonij, tak
i Jevlogij podnikli od počátku vše, aby došli
shody a vyhnuli se krajním důsledkům. Ne-
úspěch smíru nebyl zaviněn nedostatkem dobré
vůle, nýbrž tím, že podstata sporu spočívala
výhradně v ideových rozdílech. Důvod k pro-
puknutí rozkolu byl nahodilý a nebýti tohoto,
vyskytl by se jiný. Proto nejlepší kanonická
argumentace není schopna přiměti strany k tr-
valé shodě. V emigrantské pravoslavné veřej-
nosti již delší dobu zápasí dva názory na
úlohu církve v životě jednotlivce a státu. Oce-
nití tyto dvě ideologie lze nejlépe cestou cha-
rakteristiky jejich reprezentantů.

Stoupenci metr. Antonije dávají otevřeně
přednost monarchistické politice před čistě
církevními záležitostmi. Jest to pochopitelné:
pro ně je stát ochráncem církve a tato jedním
ze základů státního zřízení. V dobách prvního
karlovického „sněmu“ obrátilo se k Antonij-
ovi několik členů s poukazem na nemožnost a
nepřípustnost toho, by v církvi vládly neod-
povědné a tajemné vlivy. Metropolita s upřím-
ností pro něj tak příznačnou otevřeně řekl:*)
„Nač mluvit o církvi? Kdo nyní myslí na ni?
Snad čtyři biskupové, pět kněží a čtyři laici.
Ostatní považují církev za pouhý prostředek,
který chce využití pravice i levice — v takovém
případě necht' jej raději využije pravice.“

Metr. Antonij jest ochráncem ducha a naci-
onálních tradic císařského, synodálního Rus-
ka posledního století. Jako takový jest pocho-
pitelným a blízkým širším vrstvám emigrace;
jak těm, kteří „nic nezapomněli a ničemu se
nenaučili“, tak i oněm, prostě milujícím nená-
vratnou minulost. Jako ochránce specifické
synodální a vlastenecké tradice, metr. Antonij

*) Jeden z účastníků tohoto rozhovoru J. Nikanorov
píše o tom v časop. „Vozroždění“ č 531, 15. listo-
padu r. 1926.

jedná se svého hlediska zcela důsledně a správně. Zdá se býti logickým, vypovídá-li poslušnost patriarchovi, „podrobenému bolševikům“ a odůvodňuje-li Písmem sv. nutnost, uznati velkoknížete Cyrilla za „všeruského císaře“ Metr. Antonij — toť zbytek předválečného Ruska, a není schopen žádné změny. Na protestanty a katolíky dívá se se stejným nepřátelstvím a pohrdáním. Patrně tak z toho, že metr. Jevlogije obviňoval jak z účasti na kongresech „Faith and Order“ tak i z toho, že sloužil zádušní mše za zesnulého kardinála Merciera. *)

Metr. Jevlogij dovede rozlišovati to, co patří císaři a co náleží Bohu; zná skutečnou úlohu církve a proto nedovoluje politickým vlivům rádit v chrámu Páně. Toto však nikterak neznamená, že by Jevlogij byl jakýmsi zvláštním mystikem, nebo že není monarchistou. Ale v záležitostech církevních Jevlogij, kněz — umí opanovati nad Jevlogijem, politikem a člověkem — a tato vlastnost jest velkou jeho předností.

V emigraci již dlouho lze pozorovati jistý proces duchovního kvašení jež pomalu dochází k tomu, že v ruském náboženském vědomí začíná se ujímati porozumění pro nezbytnou potřebu jednotnosti církevní moci. Doposud byl ruský náboženský cit vždy poněkud anarchistický a individuální, unikal duchovní centralisaci; nyní však podle všeho nastupuje jistý psychologický obrat na stranu církevní monarchie. Šíří se zvláštní úcta a pokora vůči kleru, což jest novou črtou, neznámou několika posledním generacím. Pravomoc moskevského patriarchy jest pojímána věřícími v širším rámci, než jak by mělo býti dle tradice nejen petrovského, ale dokonce i moskevského období církevních dějin. Věrnost národa patriarchálnímu stolci, dá se předpokládati, že stejný psychologický posun existuje i v Rusku samotném. Je-li tomu tak, pak znamená tento fakt mnoho pro dílo sjednocení církví a jeho význam může býti jak kladným tak i záporným, dle toho,

jakým směrem se vyvine; zda na stranu církevní monarchie, anebo se odrodí v pravoslavný klerikalism. Nyní jest však předčasným činiti úsudky a omezíme se na zaznamenání nepopíratelné skutečnosti, že v náboženském smýšlení emigrace nápadně se objevují teokratické pojmy a představy.

Metr. Jevlogij patří k vyličenému směru a jest jakoby jeho duchovním vůdcem. Zůstává oddaným patriarchovi a vypudiv z církve politiku, projevuje největší snášenlivost vůči cizímu mínění. S jinými křesťanskými vyznáními udržuje metropolita blahopřejný poměr — zúčastnil se dokonce kongresů „Faith and Order“ ačkoliv nepodepsal jejich resoluce. Co se týče jeho názorů na katolíky, lze poukázati mimo uvedeného již případu s bohoslužbami za zesnulého kardinála Merciera na několik fakt. V době, kdy emigrantská veřejnost prahnýrovala pátera Kennéta za domnělý „katolický proselytism mezi ruskými dětmi“ zůstal metropolita objektivní a v rozmluvě se zástupci novin*), prohlásil, že odpovědnost spočívá pouze na rodičích. Metr. Jevlogij není proti tomu, aby jeho věřící se seznamovali s katolictvím, a tak, s jeho mlčenlivým souhlasem, existuje v Paříži pravoslavně-katolický kroužek, i t. zv. „Ruské studentské křesťanské hnutí“ udržuje stálé kulturní styky s benediktinským klášteřem v Amay a Apoštolátem sv. Cyrila a Metoděje v Oloumoci. Vše to ovšem neznamená, že by metr. Jevlogij opustil tradiční pravoslavné hledisko, jako neznamená ani to, že by všichni jeho stoupenci byli podobni svému pastýři. V každém případě svědčí však činnost Jevlogije o takové snášenlivosti a irenismu, jaké zřídka nacházíme mezi východními biskupy.

Tak trvá tato rozepře mezi dvěma hierarchy, mezi dvěma částmi ruské emigrace. Podstatný rozdíl světových názorů dává jen malou naději na blízké usmíření a tak plyne duchovní život věřících místo jednoho — dvěma proudy ve dvou rozličných směrech. (Příště závěr.)

Co život dal.

Mladí a staří v slovenské straně ludové.

I.

Generální tajemník slovenské strany ludové Msgr. Pavel Macháček vzdal se svého místa, když už skoro půl roku svůj úřad fakticky nezastával. Koncem května Andrej Hlinka při-

*) Dopis metr. Antonije Jevlogijovi uveřejněný v časop. „Poslednija Novosti“ č. 2042 25. října 1926, Stat „Karlovačkije razkolniky“.

jal jeho resignaci, ustanoviv jeho nástupcem osmadvacetiletého dra Martina Sokola.

Dne 1. června napsal Andrej Hlinka do Slováka článek: „Odchod msgra Macháčka a čo s tým súvisí“ ve kterém vyložil podstatu změny v hlavním sekretariátě. Odmítl podezření, že Macháček odešel pro své sympatie s Tu-

*) Stat „U Vladyki“ časop. „Ruľ“ 1751, 5. září 1926.

kou, nebo dokonce, že byl důvěrníkem Benešovým a praví:

„Církevne úradné kruhy nerady vidia na politických exponovaných miestach kňazov, keď máme svedomitých a spolaľhivých laikov. A my si takýchto pomaly odchováme v našich mladíkoch. Dp. Macháček si už môže odpočinúť na svojich zásluhách, veď má hodného nástupcu v dr. Martinovi Sokolovi.

Dnes je všade veľká produkcia inteligencie, len na duchovný stav sa nedobývajú. Sú biskupstvá, kde sú celé desiatky fár uprázdnené. Preto sme súhlasili s dp. Macháčkom, keď sa exponovaného miesta vzdal, aby jeho funkciu mohol prevziať civil.

My jediná slovenská katolícka strana chceme slúžiť príkladom. My vieme, obetovať aj osoby k záchrane veľkých vecí katolicizmu a cti kňazskej. My, čo robíme, robíme v dorozumení s cirkevnou vrchnosťou.

Nemalú rolu hrala v rozhodnutí nášho klubu ai okolnosť našich pracovníkov. Tuka je zavretý, Jurígu a Tománka sme vylúčili; niektorých členov klubu nemožno vysielat do výborov. Dr. Kubiš nám od roka vypovedal poslušnosť natolko, že jeho záležitosť je pred disciplinárnu komisiou a prikročí sa k najradikálnejšiemu prostriedku, či sa už bude kryť Tukom alebo maďarónstvom. —

Ministrov nemožno vyslať do výborov, nemáme na porady a shromaždenia rečníkov. Preto aj dp. Macháčka pridelieme na významnejšie miesto.

My konáme v povedomí svojej zodpovednosti pred národom a svedomím. My známe naše sily a našich pracovníkov, preto ich ta staviame, kde to strana a národ vyžaduje.“

V témže čísle „Slováka“ doplnkom prejavu Hlinkova jest článok „Zápas generácií“, ktorý je dokladom, jak živelně se hlásí slovenská mládež k životu politickému a jak ludová strana popřává jí největšího uplatnění ve svých řadách, zřejmě k velikému svému prospěchu pro budoucnost. Autor uvádí příklad Riegrův, za nímž nešla v Čechách mládež, nýbrž proti němu a praví:

„Že teda vodcu ludovej strany nezastihol a nezastihne osud dra Riegra, možno dakovať prorockej jeho prezieravosti a intuitivnosti. Zaiste sa verejnosť v Čechách, ba i na Slovensku prekvapí, keď poviem, že osud a vývin ľudovej strany postupne bol a je vkladany do rúk mladej generácie slovenskej a to bez všetkých otrasov, bez všetkého trhanja kontaktu

s minulostí: *na vlastnú žiadosť reprezentantov starej generácie*. Klasickým priamo dokladom toho je vymenovanie dra *Martina Sokola* za generálneho tajomníka ľudovej strany.

Či jest v politickej historii hociktorého národa príklad na takéto prekleťie pripasti medzi mladou a starou generáciou? Či takéto riešenie je nie priamo klasickým vzorom pre zkoncovanie zápasu medzi mladou a starou generáciou bez toho, aby padaly staré modly a bez toho, aby národná myšlienka utrpela otras?

Ale prezieravosť vodcov ľudovej strany, obrátená na večné zachovanie tejto strany, vyjadrila sa aj na inom poli. Stará generácia pripustila z mladskej generácie jedného na miesto hlavného tajomníka Všeodborového Sdruženia Slov. Kresť. Robotníctva, mladým mužom obsadila miesto hlavného tajomníka Kresťanského Rolníckého Sdruženia, tak iste i miesto hlavného tajomníka Svazu Slovenských Železničiarov. Nie je bez zaujímavosti zvedieť, že temer všetky politické a odborové sekretariáty na vidieku, skoro všetky vidiecke redakcie sú obsadené ľuďmi, vyššími z radov generácie mladej, ba i najmladsjej. V redakcii samého hlavného orgánu strany, v „Slovák“-u pracuje z tejto generácie šesť ľudí a z generácie najmladsjej vyšiel i šéf administrácie „Slovák“-a.

Nemôže nastat rozkol a roztržka medzi mladou a starou generáciou, lebo veď mladá generácia má v ľudovej strany tak výbornú pozíciu, tak veľkú možnosť pracovať, rozhodovať, vynikať a zavadit, aká možnosť nebola a ani nebude daná žiadnej generácii. Nemá príčiny ist proti otcom, lebo tí otcovia ešte za živa dali podiel svojim synom, aby ho za ich dozoru zvelaďovali a rozmnožovali.“

Naproti těmto poměrům v straně ludové ukazuje autor, že žádná druhá strana slovenská nemá ani zdaleka tolik inteligentního dorostu. Dr. Hodža má hlavního tajemníka Čecha Sedu, dr. Dérer Čecha Ocha, Igor Hrušovský Čecha Novotného a dr. Ivanka Čecha Šimandla. Z toho uzavírá autor článek, že mladší generace je budoucností Hlinkovy strany na Slovensku a strana učinila velmi dobrou věc, že v míře tak široké připustila mladší dorost k odpovědnosti a spolupráci.

Rozhlédněme se teď kolem sebe v českých zemích. Kdo jezdí na schůze a má příležitost poznávat život v organisacích, vidí, že zdrcující většinu stoupenců strany a také celé její

organisační vedení tvoří staří lidé, kteří byli v katolickém hnutí už před válkou. To platí především v Čechách. Je to vidět na všech veřejných vystoupeních a životě organizací. To není zjev zdravý a v tom by nebyla budoucnost, poněvadž strana, která chce žít, musí se obracet k těm, kteří přicházejí k mládeži, svému dorostu a vychovávají jej tím, že připustí mladší generaci k odpovědné spolupráci. Dr. Rudolf Horský, kterého jsem znal dávno před válkou, měl vedle dobrých v posledních letech některé vlastnosti zcela nedobré: měl instinktivní odpor k mladším a projevem svrchovaného jeho pohrdání v novinářské polemice byla tato otázka k odporujícímu straníkovi: kdepak jsi byl tehdy před pětatřiceti lety, když já jsem zakládal organizaci ve tvém rodišti...? Tím usadil, jak se domníval, pětatřicetiletého muže tak dokonale, že věcné argumenty při dávání bylo už zhora zbytečno. Rozdíl mezi drem Horským a těmi, kdo se to snaží opakovati po něm později, je jenom ten, že Horskému bylo 70, kdežto oni ho napodobují o pětadvacet let dříve a vůči lidem ne o mnoho mladším. Toto ovzduší je pro stranu nebezpečné, poněvadž strana v budoucnosti bude žít generací současnou, ne tou, která odumírá. Není to ani prozíravé, poněvadž strana a její vedení musí mít zájem na tom, aby její ideje, taktika a tradice proluly mládež tak, aby dnešní vůdcové se nemusili báti, že jejich odkaz nebude rozmnožen jejich nástupci, nebo že se tito dokonce postaví proti němu. Staří nepřidává na pracovní energii, které potřebuje každé hnutí jdoucí za výbojem, a netřeba se mnoho rozhlížeti po všech našich zastupitelských sborech v demokracii, abychom viděli, že výlučná účast příliš starých členů znamená podlomení výkonnosti i významu sboru, který pak ztrácí styk s novým životem. Nic platno, je nutno konstatovat, že Andrej Hlinka, vůdcovsky rozřešil otázku, která v jiných stranách čeká na odpověď.

MUC. Antonín Mores, Brno.

K organizaci mládeže.

Snad žádný směr nemá tak nedostatečně zorganizovanou mládež, jako směr náš. — Máme sice v každé zemi jakousi organizaci mládeže, ale tyto ani zdaleka nedostačují úkolům, na ně kladeným. Tím neříkáme, že by neměly snahu je zdolat, ale chybí jim mladistvá průbojnost a síla, která se dá docílit jen organizační uceleností, silným vedením a

dobře vedeným tiskem. — Snad nejlépe v tomto směru jsou na tom Čechy. Na Moravě nelze o něčem podobném teď ani mluvit, zvláště ne v posledních letech. Slovensko zatím nechejme stranou. — V Čechách Sdružení katol. mládeže s různými odbory, v nichž může každý stav plně rozvinout svou stavovskou výchovu a s prakticko-náboženským vychováváním, je postaveno na dobrých základech. Na Moravě nastala ve Sdružení venkovské omladiny v posledních letech stagnace, která se již mohla státi osudnou. Stal se tu již jakýsi pokus o nápravu, ale pochybujeme, že tak akce bude mít žádoucí výsledek.

Jako všem našim organizacím, chybí i mládeži (která to jistě nejvíce odnáší) organizační sjednocení, ačkoliv jeho provedení by tu bylo nejsnazší. Vyjdeme-li z toho fakta, že Sdružení katol. mládeže v Čechách je ještě nejlépe vedeno a jehož organizační řád nejlépe vyhovuje, přijdeme k snadnému závěru. Sdružení Omladin na Moravě by prostě se mohlo přetvořit na S. K. M. Snad se tohoto návrhu zaleknou někteří staří omladináři moravští, a budou povídat něco o tradici a pod. Stačí jen uvážit, že tradice by se tím nijak nepřerušovala, vždyť tu jde jen o slovní hříčku, pro jednotné vedení ovšem nutnou. Jisto je, že sama mládež moravská by proti této změně ničeho nenamítala a jí ještě ráda přijala. — Utvořil by se jeden ústřední výbor, který by mohl mít ještě pod sebou výbory zemské a vydával by se jeden silný a dobře vedený list. Zase tu máme k dispozici již teď obezřetně vedený český orgán „Dorost“, takto čtrnáctidenník. Během krátkého času by se mohl přetvořit na týdeník, poněvadž Morava by mu mohla během dvou tří let dodat aspoň 5.000 odběratel. Předválečná „Naše Omladina“ jich měla 10.000!

Důvody proti tomuto sloučení udávají někteří Moravané hlavně ty, že prý Čechové si představují spolupráci vždy jako poroučení jejich jiným a proto se prý bojí, aby je Čechové zase „nesnědli“. Je-li tato výtku správná, nedá se zatím říci (oni prý mají již zkušenost), ale jistě svědčí zase o větší čilosti Čechů a proto bychom si my Moravané z nich mohli bráti příklad. Připustíme, že tato výtku je tedy oprávněná; jak ji tedy čelit? — Do ústředního sekretariátu by musel přijít šikovný jedinec z Moravy, který by vnášel do organizace a do tisku ducha moravského, a tím by se jistě dalo tomuto nebezpečnému regionarismu čelit. Víme, že tato bolest je také

i jinde, a že ty různé říšské orgány mají na sobě mimo toho nadpisu říšského velmi poskrovnu. Jsme přesvědčeni, že tento jediný člověk v ústředním výboru by tuto výtku zne- možnil.

To jsou již jen věci méně rázu technického, které se nám tak jen mimochodem namanuly; neříkám tímto, že by S. K. M. nepotřebovala k tomuto sjednocení reorganisace. Jde nám zde hlavně o to, abychom v hlavách lidí myslících a u lidí dobré vůle probudili zájem o tuto jistě velice prospěšnou věc. Víme, že k neuskutečnění její vedly vždy jen osobní zájmy anebo lpění na přílišném nezdravém regionarismu (ačkoliv zemské organisace, jak jsme již podotkli, by se nikterak nerušily). Je třeba uvážit jen morální zisk, jaký by plynul z tohoto sjednocení a pak by se již lehce překonaly ty zdánlivě těžké a nepřekročitelné překážky. — Oslavili bychom jistě tímto činem nejvděčněji milenium svatováclavské! Mládež by na něj s radostí vzpomínala!

Karel Hroch:

Unum necessarium.

Katolický lid na českém venkově s jistým zadostiučiněním a s pocitem radosti vítá práci, připravující půdu, „aby všichni jedno byli.“ Zejména tam, kde náš lid byl politicky časně vychován a správně uvědomován, není neznámo, že rozhodující diametrálou mezi katolíky i politicky činnými a ostatními je rameno kříže a diakritickým znaménkem Bůh. Proto náš lid dovede tak vřele zpívat píseň francouzského původu: „Boha my chceme...“ V tom je celý náš program: kulturní, sociální, hospodářský. Chceme Boha autoritu, pořádek, spravedlnost, mravnost. V tom se jistě shodují všechny strany, budující na katolickém světovém názoru a dojde jistě a nutně časem k jednotě politické všech těchto stran.

Ale jsou nejprve jiné organisace, nepolitické, stojící vedle sebe, nesjednocené. Mám na mysli katolickou mládež. V Čechách organisována ve svých skupinách SKM počíná se s nadšením hlásiti k životu. Připravuje se solidně na občanský život, protože nábožensky. Proniká svým vlivem do odborových organisací a stává se zdravým kvasem celého hnutí. Svědčí o tom mohutné pracovní sjezdy v západních Čechách na Nepomucku, ve východních na Novobydžovsku, Litomyšlsku, Ronovsku. I pro katolickou akci stane se katol. mládež významným

činitelem svou uvědomovací akcí náboženskou, svým sborem akademických spolků a hlavně svým mladistvým nadšením. A ta česká katol. mládež stojí vedle moravské a slovenské — ne v nepřátelském poměru, ale v příznačné bratrské lhostejnosti. A přece jen jedno je potřebné: Aby řady naší mládeže se slily v mohutný proud. Pocit osamocení je pocitem slabosti, naopak pocit svorné práce a jednotného postupu ve velkém šiku dodává síly a odvahy. Sejděme se v letošním jubilejním roce a vybudujme celoříšský svaz naší katolické mládeže!

Odkaz sv. Václava musí býti především odkazem pro nás katolíky: zanechme toho, co nás rozděluje a hledejme to, co nás pojí. Zdaž není to naše katolictví, které jest stejně chloubou mládeže slovenské jako moravsko-slezské i jako české?

Týdenní sociálně politický výchovný řečnický kurs pro mladé odborné pracovníky v Praze.

Vedle jednodenního, všeobecného a přípravného kursu pro výchovu mladých pracovníků, který se koná 30. června v Praze (příhlášky u člena zem. výboru F. Zelenky), koná se v červenci celotýdenní sociálně politický, výchovný a řečnický kurs pro mladé odborové pracovníky v Praze a sice od 21. do 28. července. Kurs pořádá ústřední odborový sekretariát křesť. dělnictva, Praha II., Panská ul. (Telefon 319.79.) Na tomto kursu přednášet budou o odborových otázkách odborníci z příslušných ministerstev a o otázkách programových a směrnicích katolické práce veřejné: ministr dr. Nosek, poslanci Alois Petr, dr. Jos. Novák, F. Matoušek, člen zem. výboru F. Zelenka, dr. Jos. Doležal. Aby mladým chudým příslušníkům byla umožněna návštěva tohoto kursu, obdrží návštěvníci zdarma cestu do Prahy a zpět a zdarma i stravu a byt v Praze. Každý návštěvník kursu zaplatí sám (nebo za něho odbočky, či skupiny křesť. dělnictva) 30 Kč jako příspěvek za celou dobu. Všecky odbočky křesť. dělnictva mají proto poslati aspoň po jednom schopném mladém členu do tohoto kursu. Kde jich není, přihlaste se sami v odborovém sekretariátě v Praze II., Panská 1. I tato výzva zapadá do rámce všech našich článků o potřebě nástupu nové mladé generace do aktivního života v organisacích odborových, kulturních i politických.

Číselný přehled ruské emigrace.

(K článku *dra Vilinského o duchovním životě v ruské emigraci.*)

Poslední Novosti z 1. června podávají na základě statistického materiálu, sebraného ženevským Vrchním komisariátem pro emigrantské věci, číselný přehled o ruské emigraci. List podotýká, že materiál tento podává jasnou a konkrétní představu o mnohých stránkách situace běženců, třebaže některá data jsou sporná anebo jen přibližná.

Celkový počet ruských běženců činí 950.000. Nejvíce je jich ve Francii: 300.000—400.000; v Německu je jich okolo 100.000; v Polsku také kolem 100.000; v Číně kolem 88.000, v Rumunsku 70.000, v Jihoslavii 27.000, v Bulharsku 25.000 a v Řecku 2.500. Ve čtyřech okrajových státech je jich kolem 70.000 a ve Finsku 14.000, v Estonsku 17.000, v Lotyšsku 30.000 a v Litvě 8000. Mnohem méně je Rusů v Itálii (1154), ve Španělsku (500), v Iraku (222) a v Palestině (30).

O Československu, kde lze počítati přibližně 25.000 ruských emigrantů, se nedopatřením zmínka neděje).

Vrchní komisariát byl zřízen v r. 1921 a zprvu snažil se řešit emigrantský problém repatriací. Avšak v r. 1924 upustil úplně od tohoto řešení.

Dále se staral, aby emigrantům poskytl materiální pomoc. Dnes pak usiluje především, aby postavení emigrantů bylo upraveno po stránce právní, zejména aby emigrantům bylo umožněno přestěhovati se z jedné země do druhé a zabezpečeno jim trvalé zaměstnání.

Pokud jde o právní poměry běženců, byla uzavřena přispěním vrchního komisariátu celá řada mezivládních smluv. K základní dohodě o t. zv. Nansenových certifikátech z r. 1922 přistoupilo 51 států, dodatkovou dohodu o této věci z 12. května 1926 podepsalo 23 států. Dohodu o právním statutu z r. 1928 podepsalo 12 států; tato dohoda nabyla již v 8 státech účinnosti.

Statistická data o komunistické straně v Rusku poměr strany k Židům.

Poslední Novosti z 1. května přinesly podrobný statistický přehled o početnosti komunistické strany v SSSR a o jejím poměru k Židům.

Podle sčítání v r. 1926 bylo napočteno všeho obyvatelstva v SSSR 147,013.600. Počet členů

a kandidátů komunistické strany činil v r. 1927 1,064.282. Z toho je patrné, že na každých 10.000 obyvatelů připadá 72 komunistů, čili že komunisté čítají 0.72%.

Tento poměr mezi komunisty a obyvatelstvem je rozdílný na venkově a v městě. Mezi městským obyvatelstvem čítali komunisté 3.19%, na venkově pak jen 0.26%. Takovým způsobem je počet komunistů v místě dvanáctkrát větší než na venkově. Největší procento komunistů je v Leningradě (5.11%) a v Moskvě (4.66%).

Bylo by chybné usuzovat, že v daném rayoně je počet komunistů tím větší, čím vyšší je tam kulturní úroveň. Správnější je přímý opak: čím nižší je kultura daného kraje, tím úspěšnější posici mají tam komunisté. Uvedeme početné zastoupení komunistů v jednotlivých oblastech.

Aserbejdžan — 1.17%; Gruzie — Armenie 0.93%; Turkmenistan — 0.78%; RFSSR. — 0.77%; Ukrajina — 0.58%; Bělorus — 0.51%; Uzbekistan — 0.51%.

Tedy komunisté jsou poměrně nejvíce zastoupeni v Aserbejdžanu. Aserbejdžan po této stránce značně předstihuje RFSSR., Ukrajinu a Bělorus, kteréžto oblasti stojí kulturně mnohem výše. Vždyť obyvatelstvo Aserbejdžanu je z 88.4 procent negramotné!

Snadno lze pochopit, proč t. zv. „národních“ okrajových oblastech je tak příznivá půda pro komunism. Sluší totiž uvážiti, že komunism byl v těchto zaostalých a polodivokých oblastech prvním stupněm k dosažení vlády a k počátkům kultury. Je to „komunism“ zvláštní, který se mísí s asijským středověkem a s elementy despotické theokracie, se zbytky otroctví a poddanství. Tamní komunisté jsou mnohem bližší obyvatelstvu v celé jeho sociálně-kulturní svěbytnosti. V žádném případě nelze význam tohoto komunismu oceňovat správně, nepřihlédne-li se k tomu, že je maskováním nacionální aktivity, která je ve svém jádře hluboce nepřátelská komunismu.

Dále by byla otázka, jak je to s komunismem na venkově. Všimněme si RFSSR: Tam bylo k 1. červnu 1926 okolo 200.000 komunistů, zastoupených ve venkovských buňkách. Venkovských osad bylo však 308.000. I kdybychom tedy rozdělili členy buněk tak, aby v každé osadě byl jen jeden, přece i v tom případě zůstane 108.000 venkovských osad (34%) bez jediného komunisty. Uvážíme-li však, že v každé komunistické buňce je průměrně 13 lidí, tu zejména, že počet venkovských buněk v RFSSR činí jen 15.384. To znamená, že na každou buňku připadá 20 venkovských osad. Snadno lze

si představiti, jaké „spojení“ tu může být mezi komunisty a obyvatelem.

Podle sčítání lidu je v SSSR 4.010 volostí. Avšak volostních výborů strany je jen 2.321. To znamená, že 43,2% všech volostí nemá volostních výborů. K vytvoření takových výborů je potřeba aspoň tří buněk strany. Z toho jest tedy patrné, že v SSSR je 1.794 volostí, kde nejsou ani tři komunistické buňky; z nich pak je 421 takových, které nemají ani jedné buňky.

Strana a Židé. Tvrdí se často, že ruská komunistická strana je židovská. S počátku byla opravdu účast Židů, hlavně ve vedení velká. Ze statistických dat dnes je patrné, že ve straně bylo 743.167 Rusů (t. j. 65% všeho členstva), 134.030 Ukrajinců (11,72%), 49.627 Židů (4,34%), 36.420 Bělorusů (3,18%), 19.019 Arménů (1,62%), 16.985 Gruzínů (1,49%), 15.646 Tatarů (1,37%). Ostatní členové strany jsou rozděleni ještě mezi 125 národností.

Z těchto číslic je viděti, že komunistická strana v SSSR je stranou plně ruskou. Vždyť Rusové, Ukrajinci a Bělorusové čítají 79,9% všech členů. Židovská strana ovšem byla a je míněna v tom, že Židé na svůj malý počet hráli daleko větší úlohu ve straně a to ideově i mocensky; zejména z počátku se vybíla židovská msta, za stará pronásledování proti panující vrstvě.

I dnes ještě Židé jsou zastoupeni ve straně silněji, než ve všem obyvatelstvu SSSR. Židů je totiž v SSSR 2.672.398, což činí 1,82% všeho obyvatelstva, kdežto ve straně čítají 4,34 procent členstva. Sluší však uvážiti toto: na venkově žije nejvýše jen 200.000 Židů a celá ostatní massa, která čítá 2,450.000, žije ve městech. Židé tedy tvoří v městském obyvatelstvu 10%.

V městech připadá na 10.000 obyvatelů 319 komunistů. Na 2,672.398 Židů, kteří skoro výhradně bydlí v městech, připadá 49.627 komunistů-Židů. To znamená, že na 10.000 židovského obyvatelstva připadá 186 komunistů, čili o 133 méně než na 10.000 městského obyvatelstva vůbec.

Podle zpráv, které docházejí z SSSR, jsou Židé stále energičtěji vytlačováni z odpovědných míst, vzrůstá antisemitská nálada a tak je význam Židů v komunistické straně stále zmenšován.

Fides intrepida.

Polemika Pia XI. s Mussolinim.

Hned po uzavření Lateránských smluv upozornil jsem v několika článcích, že mezi fašistickou ideologií a mezi katolickým světovým názorem, zvláště co do názoru na stát, existují některé ideové divergence. Fašismus jest v této příčině vlastně vyznavačem Hegelovy státní filosofie, přejímaje nauku o státní omnipotenci, jež se nedá sloučiti s katolickým názorem na svět.

List svatého Otce kardinálu Gasparrimu, který je polemikou proti sněmovní řeči Mussoliniho, potvrdil toto stanovisko. Jak známo, existuje v Římě tradice o t. zv. prorocství Pseudomalachiášově. Ve středověku prorokoval jakýsi mnich o budoucích papežích tím způsobem, že každého z příštích papežů označil nějakým latinským přívlastkem, jímž ho chtěl charakterisovat. Podle této tradice, která samozřejmě není dogmatem, nýbrž pouze legendou, bude panovati již jenom šest papežů do konce světa.

Tato tradice spojuje jméno Pia XI. s přívlastkem Fides intrepida, to jest „Neohrožená víra“ Tato neohrožená víra se projevila nyní vůči diktátorovi Italie. Svatý Otec obvinil Mussoliniho přímo z modernistického kacířství, zdůraznil znovu universalismus církve, prohlásil, že italský konkordát je nerozlučně spjat s lateránskou dohodou a akcentoval duchovní suverenitu církve, která není odvozena z žádného státně-politického aktu, ani z žádné diplomatické úmluvy a která vyplývá pouze a jedině z božského poslání církve. Pius XI. odmítá liberalistické pojmání svobody svědomí a reklamuje znovu práva církve na výchovu mládeže. I nominaci církevních hodnostářů chce církev podržeti pevně ve svých rukou právě tak, jako papež výslovně prohlásil, že právní osobnost církve není darem státu, nýbrž jest uznáním faktického stavu právního. Svatý Otec pravil, že civilní sňatek bude mfti i nadále za následek exkomunikaci late sententiae a prohlašuje rozeznávání mezi katolíky a klerikály za sofistiku, která se nezlepší tím, i když se jí tleská. Mezi literou a duchem konkordátu nesmí být rozporu, mají-li lateránské smlouvy mítí trvání. Ke konci svého dopisu, adresovaného kardinálovi-státnímu sekretáři, lituje papež ještě jednou trapného incidentu, který byl vyvolán parlamentní a senátní řečí Mussoliniho. Mezi tím, co svatý Otec ponejprv po padesáti letech opět žehná

Rozšiřujte ŽIVOT!

savojské dynastii a přijímá reparační sumu za zabrané území církevního státu, trvá současně energicky na stanovisku víry. Pius XI. náleží k několika málo osobnostem dnešní Evropy, které mají současně formát duchovní. Jest typickým reprezentantem politiky ducha, která spojuje idey a duchovní velikost s politickými požadavky skutečnosti, aniž při tom dá uškoditi principům. A tato vlastnost jest dnes velmi vzácným kořením. Ve stati o duchovních základech politických stran napsal právě těchto dnů Alfred de Quervain („Zeitwende“ nákl. C. H. Beck, Mnichov): „Stalo se problematickým pro nás pro všechny, zda touha po světovém názoru, jež se všude probouzí, jest s to, aby nám pomohla v našich politických nesnázích. Potřebujeme praktického poznání a to jest něco jiného, než upevňovati sama sebd v kosmických visích a než vmýšlení se do takové skutečnosti, jakou milujeme. Tak vidíme, že velmi často se značně rozcházejí jasnost ve světovém názoru s jistotou s odvahou politikou v jednání. Mezi konkurujícími soustavami zdá se nám však, že jedna z nich předčí všechny. Vystupuje s nárokem spojití světový názor s politikou účinně i věcně. A musíme jí přiznati, že její metafysika se přiblížila skutečnosti. Míníme světový názor thomistický, který se stal názorem církve římsko-katolické. V něm jest staletá a tisíciletá moudrost, jež jest i moudrostí politickou, sebrána, roztríděna a zachována tak, že jest jí možno, i nadále užívati.“ — Potud Alfred Quervain. V tom následuje Pius XI. svého velkého předchůdce Lva XIII.: Lev XIII. proklamoval v encyklice Aeterni Patris thomism jako oficiální filosofii církve. Pius XI. prohlásil v encyklice „Studiorum duces“ že Andělský učitel jest patronem studia. Obojí není činem toliko filosofickým nebo dogmatickým, nýbrž i politickým. Jedním z praktických následků jest emancipace církve od světských protektorátů a jiných praerogativ, ježto církev se chce spoléhati na svou vlastní duchovní sílu.

Dr. A. Fuchs.

Zpět do sakristie?

V diskusi o formách veřejné činnosti kněžské je nutno uvést příkladmo aspoň dva případy z posledních dnů, aby bylo viděti, jak se dívá na kněze v obecní či okresní správě ve prospěch občanstva působícího, občanstvo samo.

Ze Zábोří nad Labem odešel farář Vincenc Šetina, byv jmenován děkanem v Pardubicích.

Pracoval skoro třicet let na politické, sociální a hospodářské organizaci katolického lidu, jsa naposled členem okresního výboru kutnohorského. Když bylo známo, že p. farář chce odejiti ze svého působiště do Pardubic, byl vyzván tímto přípisem předsedy okres. výboru. vládního rady J. Pacolda, aby neodcházel:

„Jako člen okresní správní komise, pak poradního sboru vládního komisaře okresu a nyní u okresního výboru působíte již řadu let ve správě okresu kutnohorského, vynikaje širokým rozhledem, klidnou rozvážlivostí a společenským taktem, takže ve správě veřejné získal Jste si nemalé vážnosti i zásluh o dobro a šťastný rozvoj okresu.

Dovídaje se, že máte v úmyslu věnovati se duchovní správě ve městě Pardubicích, mám čest, tlumočiti Vám svou zdvořilou žádost, abyste ráčil setrvati na svém dosavadním působišti, abyste mohl zdárně pokračovati v práci veřejné v zájmu a pro dobro okresu kutnohorského.

Jsa přesvědčen, že přání tomuto pokud možno vyhověti ráčíte, prosím, abyste vlídně přijal ujištění o mé skutečné úctě a oddanosti.

*

A druhý případ. Z Pelhřimova odchází po 17letém pobytu na nové působiště do Borotína u Tábořa, kam byl jmenován farářem, kaplan František Brabeček, náměstek starosty města. Na rozloučenou s ním uspořádala městská rada i zastupitelstvo večer, na němž starosta města pan Hrubant vylíčil s neobyčejným uznáním desítiletou práci P. Brabečka v zastupitelstvu a finančním vedení obce. Avšak nejen on. mluvčí t. zv. občanského bloku na radnici i zástupce oposice a občanů nekatolického směru vzdal dík katolickému knězi těmito slovy:

„Ačkoliv dělila nás různost světového názoru a každý z nás zůstal věren svému přesvědčení, musím konstatovat, že dovedl jste vždy tyto okolnosti respektovati a míti ve vážnosti a že nebyly nám nijakou závadou na plodné, svorné práci při řešení hospodářských a sociálních úkolů našeho stále rostoucího města. Zejména při řešení sociálních otázek mohli jsme s Vámi vždy s určitostí počítati, pokud to nosnost obecních financí dovolovala.

Musím dokonce konstatovati, že jsme si při této práci velmi dobře rozuměli a že našel jsem ve Vás, pane náměstku, jak v minulé, tak i v této městské radě pro každý dobrý podnět, pro každou dobrou myšlenku, směřující k dobru a prospěchu města a občanstva, ne-

jenom plné porozumění, ale i podporu a dobrého fedrovatele a zastánce.

Tato dosavadní — více méně klidná — spolupráce na radnici byla však umožněna také tím, že se naše dobře uvážené připomínky, podněty a návrhy respektovaly bez zaujetí, věcně posuzovaly a že byly přijímány právě tak, jakoby přicházely z kterékoliv strany jiné.

Obecní práce bude se jenom potud dařiti, pokud bude založena na takovémto souladu, na úctě ke konané práci a na vzájemném respektu. U nás tomu tak dosud bylo a právě proto neměli jsme zatím důvodu přikročovati ku ohlášené námi oposici, poněvadž oposici za každou cenu, oposici pro oposici neuznáváme.

Uvádíme tyto dva příklady z posledních dnů, aby bylo vidět, že občanstvo oceňuje veřejnou činnost kněze a přeje si jí jestliže kněz touto formou své činnosti provádí své kněžské poslání mezi lidem, to jest, dává-li přednost smírné spolupráci a lásce ke všem, před bojovností, která zraňuje, ale nezískává, která vyhlubuje příkopy, místo co by je zavázela. Nade vše je pak bezúhonný život kněze.

Přednáškový kurs pro mládež,

o kterém jsme minule psali, koná se 30. června, v neděli po svátku sv. Petra a Pavla. nikoli o tomto svátku. Přednáší: Fr. Zelenka, Dr. Doležal, posl. A. Petr, J. Janoušek, ministr dr. Nosek. — Přihlášky co nejrychleji na adresu: Fr. Zelenka, člen zemského výboru, Praha-Břevnov 535.

ŽIVOT k Svatováclavským dnům Orelstva.

Příští číslo „Života“, které vyjde 1. července, věnováno bude Svatováclavským dnům Orelstva a hlavně cizím hostům, kteří do Prahy přijedou. Úvodní článek o významu svatováclavského tisíciletí bude otištěn francouzsky, anglicky, slovensky a polsky a číslo toto bude dáno všem významným hostům, zejména členům čestného výboru. Jinak bude prodáváno všude na Stadioně a v knihkupectvích.

Opravy. Ve článku posl. Světlíka „Ven ze ze sakristie?“ jsou některé chyby, které ruší smysl. Na př. na str. 4. č. 10.: proti *samému* má býti: proti *rovnému*; katolicismus činu, *jest* sám Bůh, je čirý... má býti: *ježto* sám Bůh je čirý...; ostatní menší chyby opraví si čtenář sám. — U článku: O pocitu méněcennosti v politice vypadlo jméno autora dra A. Procházky.

Konkordát s Pruskem.

K řadě konkordátů, které jsou částí světového poválečného úspěchu církve katolické, přibyl nový: konkordát s Pruskem, oporou protestantského výboje německého v minulosti. 15. června podepsal apoštolský nuncius Eugen Pacelli na jedné a pruský ministerský předseda Braun na druhé straně konkordát mezi Sv. Stolicí a Pruskem. Nový konkordát nahrazuje starou úmluvu z roku 1821, vyhlášenou bullou *De salutae animarum*. Veliké změny státní, od té doby nastalé, učinily hlavní ustanovení této úmluvy velmi spornými a tak došlo k nové úpravě poměru k Vatikánu konkordátem, který jedná o: 1. rozčlenění diecésí, 2. obsazování církevních úřadů a 3. státních finančních příspěvcích pro ústřední diecéšní organisace.

Konkordátem povyšují se biskupství ve Vratislavi a Paderbornu na arcibiskupství. Nová řádná biskupství zřizují se v Cáchách a Berlíně (zde dosud byl jen světící biskup).

Postup při jmenování biskupů bude napříště tento: Kapitula předloží Sv. Stolicí seznam kandidátů, z nichž Vatikán označí tři. Kapitula z tohoto terňa zvolí biskupa, avšak Sv. Stolica ho nepotvrdí dříve, než pruská vláda neprohlásí, že proti zvolenému není námitek. Duchovní úřady mohou býti v Německu uděleny jen německým státním občanům, kteří mají maturitu a alespoň tři léta na německé, nebo rakouské universitě či rovnocenném biskupském semináři nebo papežské vysoké škole římské.

V otázkách majetkových zřiká se církev nároku, který jí plynul, byť jen po právu, ne de facto, z úmluvy z r. 1821. Zvýšena bude zato peněžitá dotace diecésím a sice z 1,800.000 marek na 2,800.000 marek ročně.

Tento konkordát byl schválen, což je zajímavé, po výkladu min. předsedy Brauna, i jeho sociálně demokratickým klubem sněmovním. U nás socialisti ještě této výše státnické nedosáhli; tím méně výše anglické strany dělnické.

»ŽIVOT« vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze II. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,

(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

*Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.*

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krlín:

Svatý Josef.

Úvahy a meditace o rodině. — Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur.

Prof. J. Krpálek:

*Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.*

Cena 4 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Věda a zázrak.

Psáno odborníkem — lékařem. — Cena 7 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

Svatováclavské dni Orelstva.

Nástup katolických sil.

Sv. Václav a Hus.

Vývoj Československého Orla.

V PRAZE, dne 1. července 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 12.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 1. července 1929.

ČÍSLO 12.

Dr. Josef Doležal:

Nástup katolických sil.

Svatováclavský rok zasáhl nejhluběji v poměrnou tišinu katolického života. Nejde tu jenom o tisícere oslavy a podniky, k nimž byla zmobilisována kdejaká hlava a ruka, schopná práce v ústředích všech katolických organizací, tělocvičných, odborových i kulturních, nejde jen o tuto vnější slávu a činnost, jde o víc: jde o psychologickou změnu v duších českých katolíků, kteří v národním i církevním symbolu svatováclavském dosáhli nejplnější rovnováhy svého citu náboženského i národního, sjednocení světové myšlenky katolické s osudovým hlasem české země.

Toto vědomí, tento šťastný pocit nejvyšší harmonie světového i národního myšlení dává katolickému lidu československému to, co v minulých generacích neměl: sebevědomí životní převahy, sebevědomí superiority, která plyne z tisícileté tradice, znovu vyrážející mladé, zelené výhonky činů v naší době.

Radost ze života a pro život, nová míza vlila se do žil katolíků českých, pověstných v dřívějších dobách svou nepohyblivostí a obrannou psychologií. Je to veliký dar roku svatováclavského.

Po přechodné zmalátnělosti posledních čtyř, pěti let, v nichž se rozšířil obecně jako oddech pocit, že nejhorší útoky na katolicismus u nás skončily, že nastává uvolnění a klid, po tomto období přechodu a odpočinku přichází zřejmě doba soustředování sil k nové aktivitě. V celém národě dostávají se k slovu síly konstrukce a řádu a to ve všech táborech tu s větší, zde s menší intenzitou.

Česká věda historická, básníci i politikové přispěli vydatně v letošním roce i dříve k posílení radostného pozvání, že v celém tisíciletí národního kulturního bytí je pevný řád, osudová souvislost a že smrtelný výkřik, unikající se rtů knížete-světce, vražděného svým vlastním

bratrem, stal se varující výzvou všem pokolením českým pro všecku budoucnost.

Historikové Josef Pekař, Stloukal, dr. Dvorník, ale i všichni druzí, kdo jakkoli o sv. Václavu psali, obnovili v českém lidu hrad sebevědomí a vztyčili nad ním znovu jasnou větrnou domí národního, zrestaurovali Blaník jeho vlajku, symbol tisícileté jednotnosti národního bytí přes všechny rozpory, které v různých časech, byť sebe hlouběji, dělily otce a syny téhož jazyka.

Všichni téměř básníci čeští, co jich za poslední století žilo, zašeptali aspoň jednou ať prósou či veršem modlitbu své země, která s takovou živelností mluví k nám v staleté hymně svatováclavské.

Zde všude ozývá se hlas ducha a zkušeností minulých i nejjákladnějšího postřehu státně národních potřeb poslední vteřiny v dokonalém sjednocení nadstranickém.

Po prvé po dlouhých desetiletích posledních zápasů o utváření moderních Čech, po prvé po dlouhém století ukazují se letos nástup katolické aktivity v českých zemích, živelná řeka národní, státní i světové kulturní plnosti, po prvé zase katolicismus vyvolává široké a daleké kruhy ozvěny v duších celého českého národa, po prvé zase se objeví podmínky vedoucího postavení jeho v zemi: Zájem katolictví na mravně dokonalých lidech se zájmem státního národa po upevnění základů svobody v lidu mravně silném, splývají v jedno.

A ještě jeden radostný zjev mluví k nám hlasem povzbuzení a důvěry v budoucnost.

Je to mládež katolická, je to nový dorost, jak jsme jej viděli v tisících na sv. Petra a Pavla na stadioně v Praze a druhý den jásavě křičet, smát se a volat v pražských ulicích. To je nová mládež svobodné republiky, plná životní radosti, veselí a bojovného ducha. Tako-

vou mládež potřebuje český katolicismus, po takové volá a proto se dočkali tak bouřlivého úspěchu děcka a chlapci prvního dne, když ke sklonu slunce v posledním oddílu cvičení s papírovými třasnými chocholy červenými a bílými zpívali v čtyřtisícovém sboru a pohybu:

Tluče bubeníček, tluče na buben,
a svolává hochy: hoši, pojdte ven...

Nebyla to jen krása barevné hry na cvičišti, co strhovalo diváky, ta plocha střídavě vystupujících máků, chrp a kopretin, vlnivé moře živoucích těl, měnící se ve větru veliký státní prapor, po celé pláni v pohybu napjatý, byla to uzřená odpověď na touhu staré generace katolické: mítí mládež sebevědomou, radostně výbojnou, radující se vpravdě úplně svobodnou. Tohle to viděli, tak pochopili jásos malých dětí staří kozáci z dlouhých bojů minulých: nastupují noví bojovníci.

Ta dětská píseň

Tluče bubeníček, tluče na buben —
a svolává hochy: hoši, pojdte ven,

to je symbolická výzva a to je symbolická už odpověď nejmladší republikánské generace ka-

tolické. Ti maličci vyzývali nás, dospělé, ti malí volali na nás: vpřed!

To cítili všichni, kdo se s tribun dívali na závěrečné chlapecké cvičení v den apoštolů Petra a Pavla, a proto pochod čtyř tisíců proti tribuně, na níž stál prezident republiky, pochod, a křik dětí, mávajících v slunci barvy červenou a bílou v košilích z modrého vzduchu ušitých, všecky strhl. Byl to nejkrásnější den všech slavností, které ještě přijdou, poněvadž tento den byl odpovědí na obecnou touhu nás všech: ukázal duhu nad budoucností českého katolictví, mládež s modrým snem v očích, čistou písní na rtech a křepkou silou v zdravých, mladých tělech. Za celé cvičení ze čtyř tisíc děvčat a ze čtyř tisíc chlapců nepadl ani jediný z těchto nejmenších v mdlobě k zemi.

Kéž i tento symbol se stane skutkem v celém životě katolickém, svázaném tak často mdlobou a malátností hlav i paží.

Už dnes je jisto, že svatováclavský rok bude znamenat obnovu aktivity katolické v českých zemích: organisovat ji a dáti jí směr jest svrchovaným vůdcovským úkolem těch, již jsou povolání katolický lid vésti.

ThDr. h. c. Jan Šrámek

Svatováclavské dny Orelstva.

(Vstupní proslov k svatováclavskému tisíciletí.)

Když starší naše generace nořila se do dějin národa, dějepis označoval za rok blažené smrti sv. Václava r. 935. Ale ještě před světovou válkou dějezpytectví české opravilo tento omyl a stanovilo rok Křišťanovy legendy 929 za rok úmrtí sv. Václava.

Když pak v naplňujícím se tisíciletí svatováclavském za vedení Prozřetelnosti po staletí poroby osvobozený národ slavil první desetiletí své státní samostatnosti, začínal už tisící rok od té, co zemřel smrtí mučednickou v křesťanstvu nejslavnější, první jeho historický, na tehdejší dobu vysoce vzdělaný kníže, v jehož slavné a nepřetržité tradici po deset století národ žil — co zemřel národní světec, národní heros a první světoznámý Čech, o němž legendu dává psáti císař německé říše a o němž jinou legendu píšou ještě v témže století, co žil, v ohnisku světové vzdělanosti na Monte Cassinu.

Jaká to pro národ, ve světě přes všechnu naši snahu a námahu pořád méně známý a

jako státně samostatný teprve od versailleských úmluv bezděčně i úmyslně poznačovaný, vzácná, jedinečná příležitost slavnostně ohlásiti světu, že nejsme státním a kulturním národem teprve od včerejška, nýbrž že už před tisíci lety jsme byli mezi vzdělanými národy evropskými se svým vlastním státem, že tudíž patříme mezi nejstarší kulturní národy světa. Ani jediný ze států, které s námi zároveň loni svoje první desetiletí slavily, nemá letos stejné s námi možnosti slaviti státní millenarium.

Za takové příležitosti snad v každém jiném národě by se všechny vrstvy národa s nadšením uchopily jedinečné příležitosti před světem slavně manifestovati takovou svoji ctihodnou státní a kulturní starobylost.

U nás, bohužel, i tu, přes tisíciletou nepřetržitou tradici svatováclavskou, jako všenárodní, tolik zdůrazňovanou i budovatelem novodobé husitské tradice v národě, Františkem Palackým, místo všestranných příprav millenaria, téměř do nedávna trval o ně spor a teprve nyní

mizí u všech vážnějších částí národa, i chce téměř celý národ slaviti millenarium sv. Václava. Vláda již přede dvěma lety prohlásila, že si bude pokládati za čest převzítí protektorát, a prezident republiky před měsícem položil svoje slovo na váhu v trvajících ještě o ně sporech.

I budou oslavy svatováclavské všenárodní. Tak jsme se o ně poctivě zasazovali.

V národě nejmocněji o millenarium sv. Václava přirozeně se zaujal tábor náš. Stojí svým světovým názorem, na němž chce přebudovat znova všecek život národní, svatému Václavu nejbliž.

Plným pokřesťaněním národa a života zaujetím křesťanské západní vzdělanosti sv. Václav zabezpečil stát i národ svůj. Ve stejném zanícení pro tytéž jediné zdravé základy života svého národa, jak jsme přesvědčeni, pracujeme i my.

Na tomto základě chceme se sv. Václavem sjednotiti národ, aby nezahynul ani v budoucnu. Pro tyto ideály založili jsme před světovou pohromou válečnou našeho Orla. Má býti organizací křesťanské sebedůvěry a křesťanské statečnosti v národě.

I přidružuje se tím Orel plně ke statečnému knížeti, jenž, ač mlád, heroicky, chrabře konal své křesťanské knížecí povinnosti i vůči své matce, i proti hrozivě vzrůstajícímu odporu velmožů, kupících se vedle jeho bratra, knížete, jenž si byl plně vědom vznešenosti nauky křesťanské vůči polokřesťanům i svého vlastního rodu a pohanství většiny šlechty ve státě.

Radostně proto zahajujeme dnes SDO. Jimi začíná první vyvrcholení millenaria v národě i před světem.

Na slavnosti pozvali jsme a zveme celý národ. Pozvali jsme i větev svoji zahraniční, Vídeň i Volyň, i zámořskou, jež už víc než tisícem reprezentantů dlí mezi námi.

Svatováclavskými dny mocně rozrušené, zanícené pohledy do tisíciletí osudů národa, nemohou zůstatí bez hlubokých blahodárných otřesů statisíců duší v národě směrem k dílu a tradici sv. Václava. Obrovská obětavá příprava Svatováclavských dnů v Orelstvu a rozmach slavností samých nezůstane pro Orla bez vrchovatého požehnání.

Pozvali jsme na Svatováclavské dny pobratimské národy slovanské, zveme a budeme hostiti četné zástupce dalších národů křesťanských. A přijalo živé pozvání naše tolik zástupců, že o Svatováclavských slavnostech bude v Praze — v městě, odkud vládl svému národu křesťanský sv. Václav, a v němž na místě jím budované basiliky odpočívají svaté jeho ostatky, na půdě národu z celého státu nejposvátnější — tolik účastníků našeho millenaria ze všech společenských vrstev tolika národů a zemí, že jich Praha zároveň nikdy tolik nehostila.

Budeme je hostiti nejradostněji a vyprávět jim o naší dávné slávě. Oni pak roznesou slávu našeho národního a státního millenaria po Evropě i za širé moře.

Nelze líčit podrobně nadějí, jež tu tryskají. Vzpomeňme letmo aspoň Anglie, kde skoro každé dítě zná legendu o dobrém králi Wenceslavovi. Odtud s velkým doprovodem přibude na SDO. kardinál hlavního města veleříše a tak mnohé anglické dítě i dospělí se dovědí, že jejich dobrý král Wenceslav byl knížetem v Praze, v Čechách, před tisíci lety a jeho národ československý že za účasti anglického kardinála vděčně slaví jeho tisíciletou svatou památku.

Svatováclavské dni naše promítnuty budou světovým tiskem, filmem a radiem.

A tak oslavovaný „kníže náš“, vévoda a dědic české země, jehož národ vzýval po tolik stáletí jako svého ochránce u trůnu Hospodina zástupů a pána veškerých pokolení, znova nedá zahynouti nám ni budoucím.“

Introductory comments on the 1000th anniversary of the death of St. Wenceslaus.

When our forefathers entered the history of the world, the date of the wondrous year of the death of St. Wenceslaus was given as 935 A. D., but even before the world war the Czech record of the saints corrected this mistake, and established the year of the Christian Legend as 929 A. D., the year of the death of St. Wenceslaus. When we celebrate the 1000th anniversary of this, we celebrate at the same time the tenth anniversary of the

independence of our nation after its long subjugation to a foreign yoke. In this year St. Wenceslaus died the martyr's death, and courtly and learned beyond his times, he it was who founded for us the tradition in which we live after 1000 years. He was the first saint, renowned Czech and national hero whose story is told in the Legend of the German Empire, and it is stated that he was

acknowledged as the centre of science and letters in Monte Cassino.

Now at long last, after years of oppression we have an opportunity of showing to the world that our culture is not of today but dates from 1000 years ago, and that when we were made independent by the Treaty of Versailles, we were given the chance of taking our place once more among the nations of the world as a people of ancient culture and tradition. Many other nations celebrate this year their anniversary of independence, but none can compete with us in our other festivities, the 1000th anniversary of the death of our national saint.

Two years ago the government agreed to assist in the celebrations of the whole nation, and two months ago the president of the republic offered his patronage, so that we may worthily celebrate the anniversary of him whose personality as one of the greatest characters in Czech history, enhances the glory of the nation. He it was who gave us our ideal for which we work, and which places us in a different position from those other nations who gained their independence when we gained ours, and in following this ideal we founded an organisation (Orel) before the war, which is meant to be the expression of the faith of the christianity and bravery of the nation. This organisation binds us closely to that prince, who in spite of his youth, followed his line of duty like a hero against

the opposition of his fellow aristocrats and even against his own mother.

Thus we joyfully open today the festivities of the Catholic athletes, and invite the whole nation as well as their brothers from abroad, the Slav people and the delegates of the rest of Christendom, and will entertain them to the best of our ability. This invitation has been accepted by so many nations, comprised of all classes of society, to come to Prague, where are the relicts of this saint, all the Basilic churches and where he lived and reigned. the delegates will be our welcome guests and we shall relate to them the thousand year old glory of our nation, so that they may retell it to the rest of Europe.

Let us think of England where our own dear saint is so popular among the children who all know the legend of »Good King Wenceslaus«. — The cardinal of this great kingdom is arriving with his delegates so that on his return not only the children but also the adults will hear of this prince, who lived in Prague 1000 years ago, and Czechoslovakia will do honour to his memory in celebrating the anniversary in the presence of the Cardinal and his delegates.

The press, the films and the wireless will make known to the whole world these festivities and so we worship our prince, duke, and heir to the Czech country whose nation prays after centuries. »Do not let our successors perish.«

Svetovaclavski dnevi Orlovstva v Pragi.

(Otvorilni govor ob priliki svetovaclavskega tisočletja.)

Ko se je naša starejša generacija poglobila v narodno zgodovino, so zastopniki iste označovali letnico 935 za leto blažene smrti sv. Vaclava. Toda že pred svetovno vojno so češki zgodovinarji popravili to napako in določili letnico Kristijanove legende 929 kot edino pravo letnico smrti sv. Vaclava.

Ko pa je v napolnujočem se tisočletju imenovanem svetovaclavske pod vodstvom Previdnosti po stoletnem suženjstvu osvobojeni narod proslavljal prvo desetletje svoje državne samostojnosti, je započelo že tisočero leto od onega, ko je umrl mučeniške smrti v kristijanstvu najslavnejši prvi njen zgodovinski, za takratno dobo nad običaj izobražen knez v čigar slavni in neprekinjeni tradiciji je deset stoletij živel narod — ko je umrl na-

rodni svetnik, narodni heroj in prvi svetovno znani Čeh, o katerem naroča cesar rimsko-nemške države pisati legendo in o katerem se še v istem stoletju, ko je živel piše druga legenda v središču svetovne izobrazbe na Monte Cassino.

Kakšna za narod vkljub vsemu našemu delu in naporu vedno manj znani in kot državno samostojni šele od pogodb v Versailles hote in nehote prezirani, redka in sijajna priložnost slavnostno celemu svetu proglasiti, da nismo državni in kulturni narod šele od včerajšnjega dneva ampak, da smo bili že pred tisoči leti med izobraženimi narodi Evrope s svojo lastno državo, to se pravi, da spadamo med najstarejše kulturne narode sveta. Niti ena država,

ki je lanskega skupaj z nami proslavljala prvo desetletje svoje državne samostojnosti.

Pri taki priložnosti bi se gotovo v vsakem drugem narodu vsi sloji naroda z navdušenjem poprijeli priložnosti pred svetom slavnostno manifestirati takšno svojo častljivo državno in kulturno starodavnost.

Pri nas žalibog tudi tukaj, vkljub tisočletni neprekinjeni tradiciji svatovaclavski, kot vsenarodni tako zelo povdarjani tudi od tvoritelja novodobne husitske tradicije v narodu, Františka Palackega, je na mesto vsestranskih priprav millenarija, skoro že do nedavnega časa trajal spor in šele sedaj pri vseh važnejših delih naroda zginja in hoče skoro ves narod proslavljati millenarium sv. Václava. Vlada je že pred dvema leti proglasila, da si bo štela v čast prevzeti protektorat, prezident pa je pred enim mesecem položil svojo besedo na vago v sporih, ki še trajajo.

Torej bodo proslave svetovaclavske vsenarodne, kakor smo v tem smeru pošteno delovali.

Najbolj se je med narodom o millenarium sv. Vaclava čisto naravno zavzel naš tabor. Saj vendar stoji s svojim nazorem, s katerim hoče vse narodne življenje preroditi, svetemu Vaclavu najbližje.

S popolnim pokristjanjenjem naroda in z mogočnim prevzetjem krščanske zahodne omike je sv. Vaclav obvaroval svojo državo in svoj narod. In z istim navdušenjem za iste edino zdrave fundamente življenja našega naroda, kot smo prepričani, delujemo tudi mi.

Na teh fundamentih hočemo s sv. Vaclavom zjediniti narod, da ne zgine v bodočnosti. Za te ideale smo pred svetovnim bojnim pogromom ustanovili našega Orla. On naj bo organizacija krščanske samozavesti in krščanske pogumnosti v narodu.

In s tem se pridružuje Orel popolnoma k chrabremu knezu, ki je če tudi mladenič herojično, pogumno vršil svoje krščanske vojvodske dolžnosti tudi v očigled svoji materi in proti nevalno vzraščajočemu odporu velmožov, ki so se zbirali okoli negovega brata, kneza, ki si je bil polnoma svest vzvišenosti krščanske vere, tako v očigled polkristianom tudi svojega vlasnega naroda in tudi v očigled poganski večini plemenitaštva v državi.

Zatorej z veselim srcem danes otvarjamo Svetovaclavske dneve Orlovstva. Z njimi začnjenja prvi vrhunec millenaria med narodom in pred svetom.

Na slavnosti smo povabili in vabimo ves narod. Povabili smo tudi inozemsko vejo našega naroda, to je Dunaj in Volinijo. In tudi prekomorske brate, ki se že številčno več kot tisoč nahajajo med nami.

Ob svetovaclavskih dnevih globoki oduševljeni pogledi do tisočletne usode naroda nemorejo ostati brez globokih blagodejnih pretreslajev stotisočev duš v našem narodu. pretreslaji, ki so usmerjeni k delu in tradiciji svetega Václava. Giganske požrtvovalne predpriprave svetovaclavskih dnevov Orlovstva in razmah samih slavnosti ne bo ostalo za Orla brez Božega blagoslova.

Povabili smo na svetovaclavske dneve bratske narode slovanske, vabimo in bomo gostili nebrojne zastopnike tudi drugih krščanskih narodov. Naše vabilo je z navdušenjem sprejelo toliko zastopnikov, da bo ob svetovaclavskih slavnostih v Pragi — v mestu odkoder je sveti Vaclav vladal nad svojim narodom krščansko, in v mestu v katerem na mestu od njega začete basilike so pokopani negovi sveti ostanki — bo toliko udeležencev našega millenaria iz vseh družabnih slojev toliko narodov in držav, da jih do sedaj Praga naenkla še ni nigdal gostila. Bodo nam najljubši gostje in pripovedovali jim bomo o naši davni slavi. Oni pa raznesejo slavo našega narodnega in državnega millenaria po celi Evropi in še celo onkraj morja.

Ni mogoče naštevati podrobno naše nade, ki jih gojimo. Mimo grede naj opozorimo vsaj na Anglijo, kjer skoro vsak otrok pozna legendo o dobrem kralju Wenzeslavovi. Od tamkaj prispeje na svetovaclavske dneve Orlovstva kardinal glavnega mesta veledržave z velikanskim spremstvom in tako bo marsikatero angleško dete pa tudi odrasli zvedelo, da je njihov dobri kralj Wenzeslav bil knez v Pragi na češkem pred tisoč leti in da njegov narod češkoslovaški v navzočnosti angleškega kardinala hvaležno proslavlja tisoč let star svet spomin.

Slava svetovaclavskih dnevov bo rozširjena od svetovnega tiska, filma in radija.

In tako proslavljani »naš knez«, vojvoda in dedič češke zemlje, čigar narod je toliko stoletni imel kot svojega priprošnika ob prestolu Gospoda vojnih trum in gospodarja vsega ljudstva, zoped ne da zginiti nam niti bodočim.

Josef Řezníček:

Vývoj Československého Orla.

Veliká hnutí vyvíjejí se z nepatrných počátků a musí projít cestou ústrků, odříkání a bojů o bytí. Také Orel československý prošel takovým vývojem. Orel vznikl ze dvou proudů: reakce proti pokrokářství a snahy, postavit generace mladé a příští pod prapor svatováclavský, vychováti v zásadách křesťanských národ věřící, silný a láskou k vlasti planoucí.

První tělocvičné odbory.

Léta devadesátá minulého století byla půdou, odkud vzešly tvůrčí snahy průkopníků Orelstva. Již r. 1896 byl při Jednotě katolických tovaryšů v Praze tělocvičný odbor katolický. Čítal 45 členů, cvičících týdně dle vlastního cvičebního řádu a ve zvláštním

Ve Spojených státech severoamerických existuje katol. Sokol od r. 1893 a jeden z průkopníků Orla, vyškovský kaplan Št. Klapil, korespondenci s americkou větví posilován byl v myšlence, vytvořiti samostatné katolické tělocvičné organizace.

Prvním tělocvičným odborem na Moravě byl 5. července 1902 v Lišni u Brna založený »křesťansko-sociální tělocvičný odbor«. Tehdy názvu Orel ještě nebylo. Téhož roku vzniká odbor zlínský, dva roky nato brněnský, vyškovský. R. 1907 vyrostl četný a silný odbor v Kroměříži a roku příštího vznikla celá řada jiných, Hulín, Drnovice u Vyškova, Chropyně, Prostějov, Morkovice, Třebíč atd.

Čechy měly první tělocvičný odbor roku 1906 v Hradci Králové při odbočce Všeoborového sdružení křesť. dělnictva. Tento odbor podobal se organizacím moravským, kdežto redaktorem Pavlíkem-Sychrou založené (r. 1908) samostatné jednoty v Rapičích u Kladna a Netolicích zvaly se »Křesť. sociální Sokol« a měly zvláštní kroj. Budoucí orelská organizace rostla v Čechách ze dvou středisek. Neshody o jméno rozřešeny až po sjezdě borců katolických, při manifestačním sjezdě křesť. dělnictva v Olomouci v květnu 1909. K. Dostál-Lutinov svou písní »Hoj, Orli, mocnou peruti« rozhodl definitivně název nového útvaru. Současně nazval vůdce Slovinců dr. Křek slovinskou křesť. organizaci tělocvičnou Orlem.

Organizační činnost předválečná, mimo zmíněný sjezd křesť. dělnictva roku 1909 v Olomouci, našla veliké vzpruhy na I. zemské konferenci delegátů orelských odborů na Moravě (v lednu 1911). Bylo jich tehdy 125. Položeny základy orelské organizace a ustavena Zemská tělocvičná rada v čele s br. Přikrylem, začato s budováním větších celků, okrsků. II. konference, již společná s Čechami, svolaná do Brna v březnu 1913, hostila delegáty všech 196 odborů s 7640 členy. Schváleny orelské řady a zájezd do Lublaně téhož roku v srpnu podniknutý. Nutnost vybudovati vnitřní organizační stavbu a zdokonaliti tělocvičný program nutila předsedu Orla br. Jana Šrámka, jenž od r. 1911 je starostou Orla, k nařízení tříleté přestávky. Říšský sjezd měl se konati až v r. 1915.

Tělocvičná vystoupení před světovou válkou.

První tělocvičný odbor na Moravě v Lišni pořádal r. 1905 a r. 1906 veřejné vystoupení. Po prvé cvičilo 64 borců, po druhé 124. Tehdy nebyly ještě organizovány členky a mládež. Jen mužové. Kroměříž byla hlavní oporou mladé organizace a prozíraví arcibiskupové olomoučtí vycházeli vstříc potřebám Orla. V červenci 1908 konalo se veřejné cvičení v podzámecké zahradě, jehož se z existujících 12 odborů zúčastnila polovice 140 členy. Cvičilo jich 100.

Krvavý křesť dostal Orel na I. zemském sletě ve Vyškově 5. září 1909. Pokrokové gentlemani zasypali přijíždějící Orly kameňmi, tloukli je holemi, plivali po nich, ale terorem nedalo se orelské hnutí zničit. Slet se přece konal. Po prvé se tu objevují Orlice, z odboru vyškovského a olomouckého. Sletu se zúčastnilo 500 členů v kroji, členek bylo 30. Žactvo a dorost účastní se po prvé orelské slavnosti v počtu 100. Vyškovský slet obeslalo 36 odborů z Moravy, Slezska a Vídně. Cvičilo 417 borců, 90 žáků a 15 družstev na nářadí.

Násilí odpůrců a Sokolů nevybilo se jen útoky na tělesnou bezpečnost Orlů, nýbrž uspořádali novinářskou kampaň, jejíž úroveň pomíjím soustrastným mlčením. To vše Orela zocelovalo, sílilo, vychovávalo bojovníky,

kterí se dovedli za svou víru a myšlenku orelskou bít. Na útoky pokrokářů odpověděli zvýšenou činností a II. zemský slet v srpnu 1910 v Kroměříži, nad nímž převzala proktorát městská rada, cvičilo víc než dvakrát tolik, co roku minulého ve Vyškově. Bratři z Čech přihlíželi veřejnému vystoupení 576 Orlů, 184 Orlic a 256 žáků.

Největším předválečným podnikem tělocvičným byl III. slet zemský opět v Kroměříži v červenci 1912. Na 20.000 účastníků dokázalo sympatie k hnutí orelskému. Orli čeští, moravští a slovinští zúčastnili se tohoto velkolepého podniku. V průvodě šlo v krojích 1557 Orlů, 671 Orlic, 403 žáků. Cvičilo 870 členů, 168 členek a 160 žáků. Dorost ještě nebyl. Až z řad žactva začal se postupně tvořiti.

Téhož roku navázali moravští Orli úzké přátelské styky s bratry slovinskými na eucharistickém kongrese vídeňském a r. 1913 zájezdem do Lublaně tento pobratimský svazek utužili. Z Čech jelo 60 bratří a sester.

Ani Čechy nelenily. Podnikaví Orlové v Hradci Králové snažili se se všech sil o rozmach Orla a v červenci 1912 došlo k prvnímu župnímu sletu v Hradci Králové. Cvičilo celkem 225 členů, 104 členky. Z Moravy přijel starosta Orla dp. J. Šrámek a čtyřicetiletá delegace s br. náčelníkem Příkrylem v čele. Starosta slovinského Orla dr. Krek poslal blahopřejný příspěv.

Také v Čechách setkalo se orelské hnutí s útoky a zrádováním. Sokol pomáhal Orlu vylučováním katolických příslušníků. Orel v Čechách staral se o právní podklad a r. 1914 potvrzeny byly stanovy »Zemského svazu Orla pro království české«. Na rok 1914 chystán první zemský slet. Hudbu zkomponoval dr. Šetina, který od této doby je orelským skladatelem všech hudeb k sletům. Na zemský slet v Čechách hlásilo se 470 mužů, 305 žen a 150 dorostenců. Vydaný plakáty, pohlednice. Světová válečná pohroma však pohřbila naděje orelské organizace.

V předvečer světové války bylo na Moravě 249 odborů orelských s 12.068 členy (4110 cvič. členů, 1614 cvič. členek, 3545 žáků a 2799 přispívajícího členstva). V Čechách koncem r. 1913 bylo 48 odborů přihlášených u Zemského svazu.

Válka národů zasáhla nevybudované organizace orelské stejně drtivou silou, jako veškeren veřejný život. Činnost orelská v Čechách ochabla vůbec, na Moravě živo-

řilo 19 odborů (3249), v nichž bylo (v říjnu 1917) celkem 884 členstva, proti 12.068 na počátku války.

Orel v legiích.

Kacéřované hnutí »klerikálního« Orla bylo dobrou organizací tělocvičnou a vlastenec-kou. Nenávistné útoky Sokola po převratě mrzí nyní asi autory. Orel v českých zemích čítal na počátku války na 5000 cvičících členů. V legiích bylo 2281 dobrovolců z orelských řad, tedy téměř padesát procent všeho členstva orelského. 52 Orlů-legionářů padlo, válečné útrapy zkosily jich 120, v bojích raněno 37, invalidy zůstalo 14 bratří. Z legionářů, kteří se zúčastnili zborovské bitvy, hlásí se do orelských řad 38. Důstojníků, vyšlých z řad Orlů-legionářů je 41. Ze cvičitelského sboru vstoupilo do legií 10 předních pracovníků: 1 zemský, 2 župní náčelníci, 1 župní místonáčelník, 1 okrskový a 5 cvičitelů a to 5 v Rusku, 4 v Itálii a 1 ve Francii. Všichni Orlové-legionáři dostali revoluční medaili a medaili »Vítězství«. Řád čestné legie francouzské obdržel 1 bratr, řád Štefánikův »Sokola« s meči 6, čsl. válečný kříž 23, francouzský válečný kříž 7, ruský kříž sv. Jiří 51, italskou válečnou medaili 79 a jiná spojenecká vyznamenání 115 bratří. Podle legií sloužilo v ruských 1472, v italských 712 a francouzských 97. Z ruských Orlů-legionářů padlo 134, z italských 28 a z francouzských 10. Tak vypadal »rakušácký« Orel za války!

Vzkříšení Orelstva.

Ze smrtelného spánku zburcovala Orelstvo 28. října 1917 III. říšská konference Orla v Brně za účasti 48 delegátů a 17 hostů z Čech, Moravy a Slezska. Jen 884 příslušníků orelských dalo se v tu dobu zjistiti. Starosta Orla, vůdce křesť. sociální strany prof. Šrámek prohlásil jako jednomyslný výsledek porad: »Orel je naprostou nutností i pro příští náš velký kulturní rozvoj a zápas v našem národě: I proti nejprudším nárazům boje protikatolického, jež by přišly, třeba býti připraveny; i tehdy zvláště, kdyby skutečnil se společný náš ideál státní samostatnosti české, kdybychom stáli sami vůči pokrokářstvu českému, stálému to podněcovateli kulturního boje protikatolického. Pro takovýto zápas potřebujeme ještě větší houževnatosti a neohroženosti v řadách našich stoupenců. Pro výchovu těchto bojovníků

mocného sebevědomí křesťanské osvěty jsme Orla založili, to zůstane i nyní jeho nejdůležitějším úkolem.« Právě rok před převratem padla tato rozhodná slova.

Časopis »Orel«, založený K. Dostálem-Lutinovem r. 1911 a 1913 přenesený z Prostějova do Brna, svěřený redakci F. M. Zampacha, počal rokem 1918 po tříleté přestávce vycházeti a připravoval půdu pro vzkříšení orelské myšlenky.

První léta popřevratová.

Prohlášení samostatnosti zastalo Orla v situaci málo záviděníhodné.

Situaci ovládli připravenější Sokolové a členové DTJ. Na katolíky vrhali hanu a špinili je z rakušáctví. Největší díl náporu pokrokářského zadržel svým štítem pomalu se zotavující Orel. Útlak katolického náboženství, ofensiva pokrokářství a sektářství burcovaly liknavé. Pověstný zlobou a nenávistí čišící projev České Obce Sokolské z 2. února 1919 nazval Orly »skvrnou našich dějin«, rakouskými otroky atd. Ústřední Rada v odpovědi z 13. února 1919 důstojně a rozhodně odmítla hrubé nájezdy Sokola, prohlásiv, že věrnost k ideálům národním dokázaly a zpečetily řady našich členů svojí krví i životy v československém vojsku zahraničním a že doma jsme konali svou povinnost k národu při nejmenším právě tak, jako ostatní příslušníci národa. Veškeren tisk komentoval naše prohlášení a sokolští špinitelé zmlkli.

Orel probíjel se ztěžka, ale úspěšně. Nedostatek cvičitelů, tělocvičen (školy nepropůjčovány), teror v továrnách, dílnách, společenském životě hrozil Orla rozdrtití, ale marně.

Organisační rozmach založen byl na výsledcích IV. zemské konference 5. ledna 1919. Schváleny nové stanovy, Orel nazván »Československý Orel«, rozšířen oficiální list »Orel«, pro mládež založeny »Květy mládí«, které za redakce dp. Pospíchala opravdu rozkvetly a vychovávaly nadšený orelský dorost. Za rok 1919 neúnavnou pili zrekonstruováno hnutí orelské opět a rostlo dále. Začátkem r. 1920 čítá již 350 jednot se 40.000 členy.

Orelské vystoupení v *Cyrilometodějských dnech na Velehradě 1919* získalo Orlu mnoho nadšených nových stoupenců. Zakládaly se nové a nové Jednoty, hlásili se noví čle-

nové. Myšlenka orelská počala vnikati i na Slovensko.

První slovenské jednoty vznikly r. 1919 v Novém Městě nad Váhom a v Malackách. Slavnosti svěcení prvního orelského praporu na Slovensku v Malackách účastnilo se širé okolí a zvláštní výprava z Moravy; vláda bratislavská v poslední chvíli slavnost zakázala a vyslala do Malacek četnictvo. Teprve na telefonické zakročení poslanců zákaz byl odvolán a slavnost podle programu provedena.

Orlí brání vlast.

Dvakrát volala osvobozená vlast Orly na pomoc a dvakrát tito ji bránili. Obrany Slovenska roku 1919 zúčastnily se dva oddíly s více jak 300 členy. Při pokusu o komunistický puč v prosinci 1920 stálo na 2000 bratří se zbraní v ruce v pohotovosti na Moravě k odvrácení nebezpečí. Orelské oddíly na Slovensku seznámily katolické bratry podtatranské s organisací orelskou a první jednoty na Slovensku vznikaly již roku 1919 v Novém Městě nad Váhom a v Malackách.

25. ledna 1920 zasedal v Brně pracovní sjezd Orelstva, který stanovil program činnosti orelské jak po stránce tělovýchovné, tak i kulturní. Na sjezdu byli též zástupci Katolického Sokola z Ameriky a jugoslávští Orlové. Stanoven přesný vztah Orla k státu, národu, katolickému lidovému hnutí, ostatním organisacím. V Čechách rozešel se Zemský svaz a vytvořeny samostatné župy: Brynychova a Středočeská (později Pospíšilova).

I. valný sjezd Orla československého 12. června 1921 v Brně konaný zvolil Msgra Jana Šrámka starostou Orla a čestným členem. Stanoveno, že Orelstvo shromáždí se k prvnímu sletu do Brna v roce 1922.

Dva zájezdy za hranice uskutečnil Orel čsl. dříve, než překročil k všeorelskému sletu. Na prvním slovanském orelském sletu v Mariboru 1920, kterého se zúčastnili 374 členové výpravy, obnovili naši Orli přátelské styky s jihoslovanskými bratry a pozvali je do Brna. Na pozvání katolických gymnastů francouzských uskutečněn druhý zájezd za hranice našeho státu do Štrasburku, kde se naše delegace seznámila s organisacemi tělovýchovnými z Francie, Belgie, Anglie, Švýcarska. Tyto pak oplatily návštěvu zájezdem do Brna.

Všeorelský slet v Brně 1922.

Zahájen 16. července br. starostou Orla čsl. Šrámkem. 30. července dobyla Brna orelská mládež, která čítala v průvodu 3818 žáků, 2892 žáček, 2092 dorostenců a 2240 dorostenek (cvičilo 2880 žáček, 3520 žáků, 2140 dorostenek a 2704 dorostenců). Veřejné vystoupení nejmenších bojovníků orelských vynutilo si respekt a usměvavé tváře dětí připravily půdu k hlavním dnům.

Na hlavní dny (13. až 15. srpna) šlo v průvodu 11.778 okrojovaných členů, neneseno 205 praporů. Celkem šlo v průvodu 42.000 lidí. Cvičilo: 3104 ženy, 3848 mužů, 30 družstev na náradí. 208 dorostu studentského, 300 studentek a 360 studentů. Slet brněnský konal se současně jako sjezd Mezinárodní unie katolických gymnastů s mezinárodními závody. Z Francie a Švýcarska došlo 260 hostů s 10 prapory a dvěma trubačskými sbory, z Belgie 570 hostů s dvěma prapory. Anglie zastoupena deputací katolických skautů. Z Ameriky přijela velká výprava Katolického Sokola, z Jugoslavie 1200 Orlů s biskupem Jegličem a poslancem drem Korošcem. Celkem bylo na sletu 2400 zahraničních hostů. Slavností zúčastnil se z církevních hodnostářů nuncius Micara, 7 biskupů (Stojan, Klein, Kmetko, Aksamovič z Džakova, Njaradi z Křiževce, Jantausch z Trnavy a de la Celle z Nancy). V čestném předsednictvu mezi jinými byli dnes již zesnulí velikáni maršál Foch a kardinál Mercier.

Práce do hloubky po sletu.

Jak před deseti lety po III. zemském sletu v Kroměříži, tak po všeorelském sletu brněnském dal Msgre Šrámek prostřednictvím II. valného sjezdu Orelstva příkaz (v květnu 1923) omeziti veřejná cvičení a utužiti organizaci, která rostla počtem velice rychle, ale nebyla provázena kvalitativním vybudováním, nutným pro takový celek. V roce 1922 čítal Orel čsl. 122.182 všeho členstva v 1110 jednotách a 6 odborech. Za dva roky přibýlo 89 jednot a 34 odbory a přibýlo 5000 členů.

Organizační důvody přiměly Orla čsl. k restrikci matrikového členstva, rozvoj co do kvantity zastaven a zlepšena kvalita. Při náčelnické radě zřízen odbor teoreticko-technický a lékařsko-zdravotnický. Osvětový sbor dostal skvělého pomocníka v neperiodickém sborníku »Orelská osvěta« a tělovýchovným

otázkám věnován list »Tělesná výchova«. Cvičitelké kursy vychovávají řadu instruktorů, bez nichž Orel býti nemůže.

Osvětová činnost Orla.

V Brně v novém ústředí v Šrámkových sociálních domech založeno Orelské nakladatelství a vydavatelství, které vydává vedle uvedených časopisů příručky a vhodné knihy k tělocvičnému a kulturnímu programu. Po stránce osvětově-kulturní pracuje Orelstvo pilně a osvědčuje zcela, že naděje v ně kladené budou splněny. Náboženské povinnosti plní vzorně. Eucharistické hnutí v Orelstvu je dokladem, že Orel vychovává nejen praktické lidi, nýbrž zvláště praktické katolíky. Nesčítelné akademie, promluvy před šikem, přednášky, samostatné orelské biografy, to vše ukazuje neobyčejný ruch a rozkvět Orla, který zbaviv se přítěže matrikového členstva je hybnější. Škrtnutím péra zmizely z řad Orla tisíce, za něž nastoupily tisíce nové, nadšené, obětavé. Největší obětavost osvědčilo Orelstvo při letošním sletu. Garanční fond scházel se včas, jednoty, okrsky, župy se předháněly. Mnohé jednoty vybraly od zámožnějších členů víc, než bylo předepsáno a zaplatily za chudší bratry a sestry.

Vývoj Orla od počátků nepatrných do jubilejního roku, s přestávkou válečnou, je něco úžasného. Rychlý vzrůst nejlépe vyjádří tato statistika:

Rok:	Jednot:	Počet příslušníků:
1902	2	30
1908	12	828
1913	193	7.640
1914	249	12.068
1915	58	1.942
1917	19	884
1918	72	8.000
1921	762	66.829
1922	1110 (6)	122.182
1924	1119 (40)	127.040
1928	1187	110.000

Číslo mluví za celé knihy.

Dnešní stav Orelstva.

Orel československý rozdělen je celkem v 27 žup na území republiky, jedna župa zahraniční (rakouská). Tyto župy tvoří zemské svazky, spravované Zemskými radami Orla. Čechy mají 4 župy, Morava 14, Slovensko 9. Rakouskou župu spravuje župní

řada s titulem »Zemská rada Orla čl. v Rakousku«. Čechy, Morava a Slezsko mají rozdělení okrskové, v 18 župách je celkem 126 okrsků. Všechny jednotky je 1187, a to v Čechách 269, na Moravě a ve Slezsku 760, na Slovensku 150 a v Rakousku 8. Vlastních Orloven a zařízených tělocvičen v katol. domech je na 500, ve školách cvičí 160, v sálech hostinců 227, pouze v létě 300 jednotek. Členství má dnes Orel čl. asi 110.000. Poslední statistika, kterou mám k dispozici, je z roku 1928, ale je neúplná. Ze 120 jednotek chybí výsledky. Proto čísla zde uvedená o stavu členství jsou přibližná. Z celkového počtu 110.000 příslušníků jsou dvě třetiny cvičících (to je 73.500). Z toho je 13.000 žáků, 14.500 žaček, 8000 dorostenců, 9000 dorostenek, 14.000 členů a 15.000 členek.

Od roku 1922 nepořádalo Orelstvo velkých podniků. Jen župní slety byly, někde se ke konání sletu sdružily župy sousední. Slovenský Orel, který se těžko probíjí, konal za účasti moravských a českých bratří

v srpnu 1928 zdařilý slet, první na Slovensku. Uspořádati Svatováclavské dny Orelstva rozhodl mimořádný sjezd Orla čl., konaný v Brně 8. ledna 1928. Zúčastnilo se jej 128 zástupců zemských a župních svazů. Svatováclavské dny Orelstva usneseno konati v rámci jubilejních oslav, nad nimiž převzala vláda protektorát, předepsána daň na finanční základ sletu. Přípravný výbor S. D. O. má 13 pracovních odborů, které mají veškerou přípravnou akci na starosti: stavební, finanční, propagační, hospodářský, ubytovací, stravovací, zahraniční, pořadatelský, umělecký, tělocvičný, dopravní, zdravotnický a zábavní. Slavnosti sletové dělí se ve dvě skupiny: veřejné vystoupení mládeže, jehož skvělý průběh je nejlepším úvodem k veřejnému vystoupení členstva. Mezinárodní závody shromáždí na stadionu borce všech katolických tělocvičných organizací v Evropě. Svatováclavské dny Orelstva jsou dokumentem síly československého Orelstva, naděje katolicismu v naší vlasti.

Ant. Novák:

Svatý Václav a Hus.

Tato jména ve formě alternativní otázky jsme letos nepoložili my. Přišli s ní naši pohotiví odpůrci a čím více se blíží den Husův, tím více snaží se mamluviti veřejnosti, že »klerikálové chtějí postaviti sv. Václava jako protiváhu Mistra Jana Husa« (České slovo), nebo že »papeženci chtějí ve dnech patrona českého národa, Jana Husa, v Praze řídit« (Rudé právo).

Komunistický orgán tu opakuje, co již roku 1915 řekl francouzský historik Arnošt Denis, který napsal, že *Hus spíše než svatý Václav může být pokládán za patrona Čechů*. Nyní dokonce vyšla ve Svazu národního osvobození brožura »Jan Hus a kníže Václav«, kde tři autoři (profesor Pokorný, dr. Žilka a Vojta Beneš) dokazují, že nárok na úctu národa má jen Hus, nebo jak to naplno napsal B. Šantrůček v »Českém slově«, že *»kdo je proti Husovi, je proti národu a proti naší svobodě«*.

Dříve než se budeme obíratí zmíněnou brožurou, předesíláme jasně a nedvojsmyslně: *Svatý Václav je prvorozcem a jednovládce, jak řekl Pekař, a své místo v srdci národa má tak pojištěné, že nic nedovede jeho patronátem nad národem otrásti.*

Sv. Václav nepotřebuje, aby k jeho větší cti a chvále byl někdo jiný, na příklad M. J. Hus, snižován. Kult světcův roste a je živěn z jiných zdrojů, než kult národních hrdinů. Sv. Václava nemožno ani dobře proti Husovi stavěti. K sv. Václavu se modlíme, Husa jen oslavujeme. Věřícímu člověku rozdíl mezi svatým Václavem a Husem je na první ráz patrný, i kdybychom otázku kacířství Husova dali docela stranou.

Katolíci nevymycují Husa z dějin. Je zajímavé, že při pětistém výročí smrti Žižkovy přinesl katolický »Pražský večerník« nejvíce článků o Žižkovi. Katolíci mohli proti Žižkovi vznéstí tisíce žalob, vždyť jeho rukou v ssutiny padlo jen v Čechách přes 100 klášterů a kostelů a nespočetné oběti lidské, ale dovedli být zdrženliví. Když se oslavoval Žižka, stáli stranou, aby zbytečně nezraňovali těch, kteří ho oslavovali. Totéž platí o Husovi. To, co tvrdí Šantrůček, že »klerikálové adresovali nejdražším lidem naší historie bez počtu nadávek,« těžko by dokazoval. Katolíci dovedli zachovat rezervu i po tom, co český socialistický tisk si dovoľoval vůči sv. Janu Nepomuckému.

Naši odpůrci při svých útocích se zpra-

vidla nenamáhají s doklady. Ve zmíněné brožuře tvrdí, na příklad profesor Pokorný, že už v době Husově stavěli katolíci proti Husovi Václava a dokazuje to tím, že Hus v kapli Betlémské kázal o sv. Václavu, nazýváje ho »naším mučedníkem a patronem«. Pokorný se domnívá, že Hus kázal o sv. Václavu proto, že katolíci snažili se hnutí husitské vylicít jako hnutí odporující úctě svatováclavské! (Str. 15.)

Hus měl svá kázání o sv. Václavu před rokem 1412, tedy v době, kdy o nějakém hnutí husitském nemožno dobře mluvit. Také není důvodu nevěřit, že Hus o sv. Václavu kázal z vnitřní potřeby a ne z důvodů postranních, agitačních. Takhle vypadají pokrokové argumenty!

Týž autor napsal, že nejméně úcty k tradici svatováclavské si přimášel vítězný katolicismus pobělohorský (str. 17.). Zatím je pravda, že již 26. září 1621 byl svátek svatého Václava opět prohlášen za zasvěcený, když v době evangelické reformace svěcení svátku pokleslo. I to je známo, že Ferdinand III. rád zpíval chorál svatováclavský v chrámu sv. Víta a roku 1655 napsal na obrázek sv. Václava: Svatý Václave, králi český, pros za mě!

V době, kdy bylo nám nejhůře, píše jesuita Balbín svou úpěnlivou prosbu k sv. Václavu, tenkrát rodí se pověst, že sv. Václav spí s rytíři svými v Blaníku, odkudž vyjede na bílém koni, aby vyhnal nepřátele z Čech.

Jak silná byla víra v pomoc sv. Václava, o tom svědčí list Adolfa Schwarzenberga z roku 1652. Tento šlechtic se chtěl v Čechách zakoupit, ale obává se sv. Václava, jenž valně nemiluje cizinců a ti, kteří nedovedou s lidem srůst, vymírají v třetím pokolení.

To jsou fakta, usvědčující profesora Pokorného z ignorance.

Pan profesor nepochopil také, proč svatý Václav byl vybrán za patrona státoprávního boje našeho s Vídní, proč octl se na praporech nejstarších dělnických spolků. Bylo to v době liberalismu, kdy zrušen byl konkordát s Vatikánem, proklamována rovnost náboženských vyznání, zrušen dozor církve nad školou. A hle, je to opět sv. Václav a ne Hus, který je vybrán jako záštita národa! Při převozu jeho koruny po pruské válce demonstrovali Čechové proti Vídní. Jméno Hus ozve se do té doby jen velice zřídka. Srovnání kultu sv. Václava s kultem Husovým dopadlo by vůbec pro tohoto velice bludě.

Profesor Žilka je nelogický. Na jedné stránce píše, že sv. Václav je náboženským symbolem národa a osobním výrazem jeho politické státní samostatnosti, na jiné zas tvrdí, že není důvodu k oslavám, protože dnešní člověk nepotřebuje víry v patrony, neboť věřící v národ, jeho sílu a schopnost k životu bez legend a pověr. Svatováclavství je prý dnes přežitkem v souboru složek našeho národního života a pro moderního demokrata je nepřijatelné už proto, že *domnělá tradice svatováclavská má z duše národa vytlačiti skutečnou tradici husitskou.*

Dr. Žilka je evangelík, ale mluvil by rád za národ. »Nepřipustíme,« volá, »aby kníže Václav byl stavěn proti Husovi a nad Husa. Hus je nám více než Václav!«

Máme tu pěkný odlitek scény z roku 995, když Vršovci obléhali Libici. Když se v chrámu zavření domáhali přiměří, že je svátek sv. Václava, volali Vršovci: »Vaším-li svatým Václav, našim Boleslav!« — a vyvraždili po porušení daného slova rod Slavníkovců.

Nebudeme s profesorem Žilkou polemizovat, protože z něj mluví evangelík.

Husa ovšem vyzvedá Žilka do nebes. »Dnešní český demokrat nemůže prý oslavovat svatého Václava a národ český není a nebude národem svatováclavským, protože kníže Václav nemá v sobě ničeho, čím by obohatil a usměrnil duši a život národa. Může se však státi národem Husovým, protože je stále ve své duši nakažen husitským kacířstvím a sváděn Husovou revolučností.«

Takto tedy smýšlí o sv. Václavu profesor Husovy fakulty dr. Žilka. Kdo ctí svatého Václava, není demokratem . . .

Jedno je pozoruhodné. Žilka přiznává, že Hus je symbol revolučnosti. My s tím souhlasíme a dovedeme chápat, že Hus a Žilka byli zvednuti v revolučním boji za svobodu. Osvobozený stát volá však po symbolech tvořivé a pozitivní práce a odkládá symboly revoluce. Po doznání Žilkově nám ovšem nesmí profesor Pokorný vyčítat, že tradici svatováclavskou pokládáme za tradici života a kladu, husitství za tradici negace a revoluce, rozvratu.

Pěkným dokladem k tomuto tvrzení je delegátština na Sibiři. Stačila dvě léta, aby se bráškové ve jménu Husa spořádali tak, že vojsku na Sibiři hrozil rozvrat a zkáza.

S vývody Vojty Beneše nebudeme polemizovat.

sovat. Jsou to argumenty vybrané z brožur Volné myšlenky a tudíž podprůměrné.

Klasický je závěr článku profesora Pokorného.

»Jako pokrokoví lidé nestavíme se k úctě svatováclavské nepřátelsky. Legenda svatováclavská je pro nás krásná minulost, ale minulost. Nevěříme, že na bílém koni jel jako dědic české země v čele legionářů, porážel u Zborova germánská vojska, vedl svůj lid pláněmi Sibíře. Nevěříme, že nás kopím ochrání v nejbližší vichřici železa a krve, nýbrž spoléháme na svou mravní a fyzickou sílu, na Malou i Velkou dohodu, na svoji diplomacii a politiku. Sv. Václav je pro nás vzpomínka nebo soubor vzpomínek, základní myšlenka Husova je však pro nás živou vodou i chlebem dneška i věků budoucích.«

Nevěříme, nevěříme, nevěříme!

To je kredo typického českého pokrokaře. Kdybyste se ho zeptali, jaká je ta základní myšlenka Husova, bude koktat něco nesrozumitelného.

Těmto pánům, tak okázale pohrdajícím pomocí Boží a Václava Svatého, pravíme za ty ostatní: My věříme, že z vůle Boží a na příměly sv. Václava dosáhli jsme obnovení státu našeho a jen pomocí Boží náš stát udržíme. Jen z této víry tryská mravní síla synů této země, odhodlaných hájit krb a jazyk svůj. Co v řadě deseti věků znamená Malá dohoda, co diplomacie, politika! To všechno jsou záštity, které nepřechkají třeba ani jednu generaci.

Jak zcela odlišně chápe sv. Václava universitní profesor Pekař! V závěru své studie, napsané pro jubilejní svatováclavský sborník, píše:

»Jdeme-li k psychologickým kořenům rostoucí úcty k sv. Václavu, shledáme nepochybně, že vůdčí myšlenkou její je posvěcení všeho, co je cítění národnímu nejdražšího, nebo co je v životě státu českého nejdůležitější — jde krátce o posvěcení patriotismu. V tom je význam tradice svatováclavské nejvlastnější a v tom je, v tom zejména je její dějinná síla. Ani poměrně krátká doba převahy protestantismu v naší vlasti, 80 až 100 let před Bílou horou (protestantismus nebyl přízniv uctívání svatých), nedovedla ji podlomiti, a to ani u horlivých protestantů samých, na příklad Komenského, jemuž je sv. Václav předchůdcem českých mučedníků za pravdu Páně. V počátcích husitství, kdy po prvé ozvaly se protesty kritického racionalismu proti přemíře svatých ostatků a pověr-

čivému uctívání jejich (protesty a kritiky, jimž nejvíce oprávněnosti dodalo až chorobné hromadění svatých ostatků v Čechách v době Karla IV.), jsou to jen Táboři, kteří jsou ochotni, zdá se však, že ne vesměs, jednati v duchu jejich; ve chvílích prvního fanatismu byl by vskutku dav jejich nenávisťmi vedený pobořil i nádheru kaple svatováclavské u sv. Víta, podobně jako zbořil kostely a paláce na Vyšehradě; jen energické zakročení mužů rozvážných neštěstí zabránilo. V té době dovolávají se katolíci sv. Václava jako svého straníka a pomocníka proti dílu revoluce, píseň svatováclavská zazní nám jednou jako takřka bojovná hymna jejich. Ale Hus sám byl, jak nedávno bylo právem zdůrazněno, ctitelem sv. Václava, a u husitů kteří vskutku nechtěli býti věrou i kultem ničím jiným než dokonalejšími katolíky, žije úcta sv. Václava neporušena a nezmenšena dál, a to v charakteristickém někdy pro nacionální rozčilení doby zbarvení protiněmec-kém; v tom duchu dovolává se pro svou svatou při pomoci sv. Václava, dědice našeho, vášnivý manifest husitský do měst českých z jara roku 1420 poslaný, a píseň svatováclavská jako státní a národní hymna zní pak ve velkých dnech, určujících napříště osudy země, opětovně: tak na příklad při přijetí krále Zikmunda v Jihlavě, tak při volbě Jiřího z Poděbrad a i při volbě Ferdinanda Rakouského v kapli svatováclavské r. 1526. Teprve v pozdější době habsburské pod vlivem šířícího se protestantismu úcta sv. Václava ochabuje.

Pochopíme, že ve chvíli, kdy obrozený katolicismus dal se na výboj ztracených posic, sáhl žádostivě po podpoře sv. Václava. Starali se o to horlivě již jesuité pražští v druhé polovici 16. století, synoda z roku 1605 prikazuje zase svěřit svátek sv. Václava a po Bílé hoře je to především jméno sv. Václava, povýšené k slávě a úctě, jakou mělo za doby Karlovy, jímž vítězný katolicismus chce smířiti českou duši s novým stavem věcí a spojit ji vnitřně se staletou minulostí, protestantismem zvrácenou. Barok je mnohem všestrannější a vynalézavější v propagaci slávy světcovy, než byla gotika: v té době teprve šíří se tiskem stará píseň svatováclavská, ta doba buduje na veřejných prostranstvích první sochy sv. Václava (r. 1678 na dnešním Václavském náměstí), ta doba zakládá Dědictví sv. Václava k vydávání zbožných knih českých (1670), stará se v Římě o rozšíření úcty sv. Václava v celém křesťanstvu, ona

to vytváří si tradici o sv. Václavu, dřímajícím s rytíři svými v nitru hory Blanika a připraveném vyjeti vojensky na pomoc ve chvíli nebezpečí — a s jakou vroucností kleká k modlitbě před sv. Václavem, chvěje se o osud svého národa, ohroženého cizinou, jesuita Balbín, z jakých hlubin úzkosti dere se jeho »Nedej zahrnouti!« je známa s dostatek, než aby bylo třeba širě připomínati. Tu zase sv. Václav jako ochránce a pomocník ohrožené národnosti stojí v popředí — už nejde o boj s protestantismem, ale s germanisující cizotou, i cizotou katolickou. Pochopte, že již nic potom nedovedlo znovu nabytým místem sv. Václava v úctě národní otrástiti: ani úcta sv. Jana Nepomuckého, jež si vzal Balbín na pomoc ve svém boji o obnovení slávy národní, ani později osvícenství, ani doba liberalismu: roku 1848, kdy český lid po prvé vstupuje svobodně na pražskou ulici, aby formuloval své požadavky státoprávní, národní i sociální, děje se to za mešních obřadů před sochou sv. Václava na jeho náměstí, stejně jako roku 1918 na tomtéž náměstí před novým Myslbekovým pomníkem sv. Václava dochází k jedinečnému v našich dějinách triumfu radosti nad darem po generace ždané svěstátosti, moci a svobody. Že sv. Václav pomáhal i našim legiím ve válce světové, že jeho jméno a obraz koruny svatováclavské spojeny jsou s počátky prvních pluků českých ve velké válce za svobodu, že po válce zasvítíl zas obraz jeho na zlatých dukátech, jímž po příkladu starobylých králů českých přihlašovala se k sv. Václavu jako dědici české země republika Československá — to obojí je z posledních historicky významných svědectví díla svatováclavského v našich dějinách. Sem náleží i zmínka o tom, čím přihlásilo se k sv. Václavu novodobé české umění: tu všude, ať jde o sochařství, malířství, poesii nebo hudbu, stvořil duch český práce mocného účínu, tu všude také dovedl s větším snad uměním, ale neméně opravdovostí než v minulosti, vyjádřiti dílem svým, že má býti holdem světci a svatosti.

*

Jsou národové v Evropě, kteří mají od dob středověkých světce podobného významu a kultu, jako my ve sv. Václavovi. Ale není, tuším, národa, jehož úcta by takovou měrou soustředila se k jediné postavě, tako-

vou měrou plnila po všechny věky veškerenstvo národní společnosti, která by měla tak slavné středisko kultu, jako je hrad pražský s katedrálou sv. Víta a kaplí svatováclavskou nad hrobem světcovým ve víc než tisícileté metropoli země. A jistě není národa, který by se mohl pochlubiti tak starobylou a tak slavnou hymnou národní, jako je chorál svatováclavský, tou písni naděje a útěchy, písni starou víc než šest století, jež nese se k nám z hlubin minulosti, nasycena modlitbami věků, vždy znovu a znovu spojujíc v jedné prosbě a jedné myšlence nové pokolení národní s generacemi předků, s tou daleko větší a početnější obcí kmenovou, jež žije jen ve vzpomínce a paměti. Vyložil jsem jinde, že je to síla a vůle národního vědomí, jež je nosnou silou, bijícím srdcem našeho dějinného života, řekl jsem výše, že tradice svatováclavská je v nejvlastnější podstatě své výrazem touhy po nadpřirozeném posvěcení, po nebeském autorisování, po zbožnění citu a vědomí národního. Ta snaha smířiti a spojití v jedno profánní a svaté, lidskynárodní a božské, měla a musila míti nemalou sílu mravněvýchovnou: nemohla dovolávati se pomoci svatého patrona národního leč tam, kde modlitba její byla srovnatelná se zásadami práva a pravdy. V tom záležela nepochybně a z velké míry i síla nábožensky ukázněného nacionalismu minulosti. Že v tomto požadavku, v tomto chápání národní myšlenky jako myšlenky mravní, jako programu práva, spravedlnosti a nenásilí, shodli se s tradicí svatováclavskou noví velcí vůdcové a zákonodárci vůle národní, jež nám dalo 19. století, prozrazuje, že v myšlence svatováclavské jsou hodnoty, jež odpovídají stále reálním požadavkům přítomnosti. To všechno, nejen city piety a sentimentality, je zárukou, že úcta sv. Václava nevymizí z této země. Přejeme si, aby i dále žila a sílila jako posvěcení cítění národního a zduchovění pout, jež spínají v jedno národ český z časových dálek desíti století. A chceme věřit se zbožně věřícími, že sv. Václav i v druhém tisíciletí své vlády neodepře podpory české zemi, otevřeně s důvěrou, v naději na pomoc jeho, osudům budoucnosti.«

Pekař je pozitivista, ale přece chce věřit se zbožně věřícími, že sv. Václav neodepře své zemi další podporu. Litujeme těch, kdož přestali věřit.

Co život dal.

Orlí křik.

Prapore, vlaj,
vysoko v kraj
nad pružným pochodem mladých kroků,
z tisíce let
vlaj v tisíc let,
myšlenko vítězná v orlím oku!

Od mělkých vod
nad horský hrot
strmý let orlí všem vyvrať čela,
křikem svým zvi,
modř nebes rvi
v zem Čechů, mladých těl víro smělá!

Života dar,
zlé vůle zmar,
vlaj, vlajko, v slunci i bouři temné;
tvůj, Orle, zrak,
tvůj, Orle, spár,
chraň stopu knížete české země!

In memoriam...

Mrtvých vzpomínáme obyčejně při výročí jejich smrti či narození; těch, kdo byli ztráveni dílem a vlili se v ně, vzpomeňme při díle. Není možno, abychom v orelských dnech svatováclavských, dívající se v minulost, nezašeptali jméno Karla Dostála-Lutinova, bubeníka, tambora a trubače orelské armády na Moravě i u nás v Čechách.

V osudných válečných chvílích, na životních rozcestích zkřížil jsem jednou, voják s vojákem, zbraň; ironii s ironickým šlehem, výzvu s výzvou.

Pak jsme šli zase v nových bojích svorně spolu, aniž bych však měl příležitost v důvěrné chvíli podat staršímu vojákově, jenž na to čekal, ruku se slovem bratrským. Karel Dostál-Lutinov zemřel. Neumřel na slámě, padl na poli.

Letos v únoru byl jsem v Prostějově na sjezdu, mluvě tam s panem kanovníkem Světlíkem a taj. Švábenským. Večer po příjezdu do Prostějova seděli jsme s drem Lázníčkou a několika dělníky pohromadě a tu mě kol. Lázníčka vypravoval, že Dostál-Lutinov krátce před svou smrtí mu z ničeho nic jednou večer, když spolu šli ze schůze, řekl, že by se chtěl se mnou sejít a že mne pozve do Prostějova na schůzi.

Když jsem to slyšel, nemohl jsem několik vte-

řin mluvit. Díval jsem se před sebe, ale ničeho jsem neviděl. A přece viděl.

Viděl jsem dvě oči a ruku, oči na mne upřené a ruku nataženou a schvátla mne hluboká lítost, že jsem nevyslovil ke zkoušenému vojákově včas, co jsem vždycky k němu cítil. Že jsme se neobjali spolu, vojáci téže fronty, jen různých odvodních ročníků. Ale takové už to je zde na světě. Tu noc jsem myslel na tragiku duší které si neřekly, co chtěly, dokud byl čas.

V neděli odpoledne, když bylo po sjezdě, jel jsem s dvěma přáteli na prostějovský hřbitov za městem. Hřbitov byl pod sněhem a vysoký sníh kryl i hrob Karla Dostála-Lutinova. Překročil jsem závěj a do sněhu na jeho hrobě vryl palcem lehké znamení kříže. Do pomíjejícího sněhu nepomíjející odznak vojáků veliké, trvalé, křížové výpravy.

To bylo v mrazech za vysokých závějích na prostějovském hřbitově.

Dnes je léto, červenec... ale když jsem stál na stadioně a sledoval cvičení nejmenších z orelské armády, v slunci a radosti tisíců přimhouřil jsem oči, silou představy zavolal orelského trubače a reflexivním pohybem natáhl ruku — do prázdna.

Této chvíle, tohoto pohledu na radost a jásot orelské rodiny měl se dožít. Nedožil-li, vzpomeňme my při díle dělníka minulé hodiny, vojáka, jehož tělo padlo uprostřed zápasu, ale jehož duch žije v rytmu orelských kroků, jdoucích podle jeho noty. Nejkrásnější ze všeho byl na stadioně jásot malých chlapců: Tluče bubeníček, tluče na buben... nuže, paměti bubeníka orlí armády, mrtvému, jenž držel neviditelně krok s živými, třikrát, zdar!

Řetězu rukou mrtvých, živých a dosud nenarozených zdar!
— dr. jd.

První výzva.

30. června, jak jsme zde oznámili předběžně, konal se v Praze se znamenitým úspěchem první přípravný kurs agitačních sborů, jejichž účelem je vychovati aktivní, sebevědomé vojáky katolického nástupu v českých zemích. Na první osobní výzvu dostavilo se přes 40 aktivně činných mladých lidí z celých Čech, aby vyslechli přednášky, lišící se zásadně od běžných forem řečnických. Člen zemského výboru F. Zelenka vyložil potřebu individuální výchovy k aktivitě a odpovědnosti a systém organizace. Dr. Doležal ukázal cíl katolické ofensivy v českém státě a

potřebu dokonale vzdělaných i vycovaných jedinců. Ministr dr. Nosek vylíčil základní směrnice sociální přestavby společnosti a naznačil cesty k výchově vůdců za tímto cílem. Dr. Bukvář pak podal praktický návod činnosti v obcích. — Schůze účastnili se jako hosté P. Mikolášek a P. Matějů z Ameriky. Na první zavolání výsledek dobrý a kdo přišel, jistě nabyt sebevědomí a jasné představy o nových metodách práce a vývoje u nás.

Stařec z „Demokratického středu“ a orelské děti.

Den před vystoupením dětí před panem prezidentem, arcibiskupem drem Kordačem, ministrem Šrámkem a desetitisíci diváků na stadioně napsal „Demokratický střed“, list typicky inteligentní, totiž zavrhaný ve svou představu a vzdálený tepu života, v úvodním článku o „politickém katolictví“ tuto ztuhlou meditaci, která by jako pavučina mohla zdobit museum včerejších názorů:

„Dnes pak i ti, kdož nemají politické zaujatosti, ohražující se proti někdejšímu spojení katolictví s Rakouskem a dynastií, velikou většinou mají katolictví za věc mrtvou. Hledí na jeho supranaturalismus, gotičnost a pesimismus s hlediska vývojové filosofie a naturalismu, chovají vůči jeho mravním naukám půl útrpnost a půl potměšilou nedůvěru a nedovedou si také představit, že by mohlo vážně a trvale působiti na vedoucí síly společnosti. Také lidé, zvyklí pozorovati zjevy kolem sebe, kteří se nespokojí povrchní přezdívkou „svíčkových bab“, cítí z kadidla, proudícího z kostelních dveří, filosofii života uměle nebo osudem pokřiveného. Katolicismus je pro ně nejvýše náboženstvím odstrčených, ulekaných a chřadnoucích lidí; těží z toho, jak v lidech přibývá vědomí, že také umrou, ale nezdá se náboženstvím pro zdravé, normální lidi. A pravda je tolik, že kdybychom neměli volební povinnosti a kdyby ovšem nepomáhala také církevní organizace, zůstalo by mnoho těch nepatrných, chorobných a truchlivých lidí doma a katolické strany by měly o mnoho hlasů méně.“

Zatím, co autor smolil tyto věty duchovně pokřivené a chorobné, vystupovalo ze zvláštních vlaků v Praze patnáct tisíc orelských mládat, děvčat a chlapců, aby naplnili po dva dny Prahu radostným křikem a dali tak mimochodem odpověď na zaostalé názory pokrokových svěčkových bab o tom, co je katolicismus.

Tluče bubenček, tluče na buben,
otevřte okna, vyhlédněte ven . . .

Katolický Sokol ve Spojených státech severoamerických.

Čechů a Slováků jest v Americe na půl druhého milionu. Mnozí z nich přinesli si ze »staré vlasti« zálibu v tělocviku, a tak vznikaly mezi českými a slováckými přistěhovalci sokolské jednoty.

Než v letech 1880—90 i Čechové a Slováci američtí rozdělili se na »pokrokové« a katolíky. A když »pokrokové« snahy ovládly i Sokola amerického, osamostatnili se katolíci a budovali si tělocvičné organizace samostatné. V Sokolu »pokrokovém« dospěli tak daleko, že podmínkou členství v některé Jednotě amerického Sokola českého jest — býti bez vyznání. Americká Obec Sokolská má přes 10.000 členů; vedle ní existuje česko-americký dělnický Sokol v New-Yorku se 30 pobočkami — je to organizace socialisticko-bezvěrecká.

První katolický Sokol americký český vznikl roku 1893 v Omaze ve státě Nebraska. Další byly tyto: Téhož roku 1893 v Baltimore, r. 1894 v Jižní Omaze, r. 1905 v Plattsmouth v Nebrasce, roku 1905 v Detroit v Michigan, roku 1908 vznikl sbor v Chicagu. Roku 1908 utvořily dosavadní organizace svaz, zvaný »Katolická Jednota Sokol«. Ústředí má v St. Louis. List Jednoty má jméno: »Katolický Sokol«. Starostou býval redaktor »Hlasu« Hynek Dostál. Všech spolků jest na 40, všeho členstva na 3000. Nejčinnějšími jsou spolky nejstarší; mají každý po 150 členech v odboru mužském.

Katol. Slováci američtí, donuceni pokrokařstvím Sokola, založili si první samostatné organizace tělocvičné r. 1905. Roku 1925 čítala Katol. Jednota Sokol Slovenský 26.750 příslušníků a to 7.271 členů, 3.877 členek, 15.602 dorostu. Že v Americe není státem nařízeného pojištění nemocenského, úrazového atd., zřídili si takové fondy katol. Slováci při Sokolu. (Sokol český toho nemá, proto nemá tolik členstva, vábí pouze tělocvikáře.) Veškeré fondy Katol. Sokola slovenského (úmrtní, rezervní, chudinský, závodní, novinářský, administrační) dosáhly r. 1924 výše 426.821 dolarů. Dorostenecké (mládenecké) odbory měly jmění 48.156 dolarů.

Druhá organizace Katol. Sokola Slovenského v Americe není spolkem samostatným, je pouze odborem tělocvičným při 52tisícové I. Katol. Jednotě Slovenské. Ústředí má tato

organizace v Pensylvanii v Middletown. Deputace této organizace přijela 1920 do Prahy na sokolský slet, jak pochodili, viz ve článku: Sokol proti katolictví.

Soustavu a zřízení i jméno ponechali si katolíci ze Sokola. Jen činnost osvětovou vedou si dle zásad katolických, jsouce v celém životě praktickými a věřícími katolíky. Každá organizace má ve výboru kněze, který má jméno »kaplan katol. Sokola«. Mimo tělocvik sokolský pěstují hodně sport, atletiku. — Za války 30% z Katol. Sokolů bojovalo v americké nebo čsl. armádě, ostatní byli činní v Národním svazu českých katolíků amerických. Roku 1922 přijeli na Orelský slet do Brna a věnovali čsl. Orlu prapor na upomínku I. výpravy Katol. Sokola amer. do staré vlasti.

Organizace amer. Čechů i Slováků velmi trpí »amerikanisací«. Ta, s počátku ideálně myšlená, zvrhla se ve formu pruské germanisace. Státní zákony v některých státech ztěžují vyučování češtině, farmář neb dělník uvědoměle se hlásící za Čecha je u »pravých« Američanů cosi méněcenného. Komunismus a jiné nezdravé zjevy v republice Československé zavinily, že americké úřady nedůvěřují našemu národu a zákonem velmi omezily a ztížily stěhování do Spojených států. Nepřijde-li pak do Ameriky nová, silná vlna českého lidu, podlehnou naši bratři za oceánem brzo úporně amerikanisaci, odnárodní se. A tu právě slavnosti národních spolků udržují a obnovují národní vědomí ohrožené větve

Druhá velká obtíž spolkového života u našich vystěhovalců ve Spojených státech je, že jsou rozstříknuti po obrovských dálavách států, které se svou rozlohou rovnají celé Evropě. V roce 1928 psal red. Dostál o tom takto: »Představ si, že jeden náš sbor je v Cañihradě (Baltimore), druhý v Moskvě (Cleveland-Ohio), třetí ve Varšavě (Detroit, Michigan), čtvrtý v Berlíně (Chicago), pátý jest v Praze (St. Louis), šestý na Sicilii (Texas), sedmý v Paříži (Omaha) atd.« A roku 1924 psal: »Župy Katol. Sokola jsme si pojmenovali takto: Celý východ Spojených států — župa Říp. Střed Spojených států — župa Praha. Celý velký západ — župa Velehrad. Měli jsme ještě župu Hostýn, jež se prostírala ve státu Texas, který sám je tak velký, jako bývalé Rakousko-Uhersko. Ale pro nedostatek pracovníků a cvičitelů zanikla. Nešťastím pro naši českou i slovenskou emigraci je ta okolnost, že jsme tu po nesmírných plochách Spojených států roztráštěni tak, že na

př. ze St. Louis do českých osad v Texasu trvá cesta rychlíkem 30 hodin. A pak ta drahota cestování! Z toho důvodu jsou velmi praktické naše slety župní. Na př. na župní slet v Abie sjelo se všechno v automobilech, což je velmi rychlé, laciné a veselé.« Bývá tam takový slet vzácnou příležitostí, kdy se uprostřed cizího světa mohou sejíti ve větší české společnosti a pobaviti se způsobem rodných zemí českých. Pravidelným hostem sletů Katolického Sokola býval první český biskup v Americe dr. K o u d e l k a (1921).

MUDr. Pecival z Chicaga napsal 1925 v revui »Naše zahraničí« o Čechách amerických: »O věřící, t. j. o čsl. katolíky a evangelíky všech denominací netřeba nám se už tak strachovati, se stanoviska čistě národního vzato, protože ti mají dobré vedení ve svých duchovních. Tito věřící se tak mezi sebou nehádají, nýbrž jsouce poslušni svých duchovních vůdců, starají se pilně o své farní školy a o školy nejmenší, v nichž se děti z rodin katolických a evangelických vyučují mateřskému jazyku českému vedle jazyka anglického. To pak má za následek, že děti z rodin katolických a evangelických znají mnohem lépe česky nebo slovensky, než děti rodičů svobodomyšlných. Máme mezi sebou nejednoho velkého (svobodomyšlného) pracovníka národního, jehož děti ztěží se domluví česky a některé se vůbec ani nedomluví.« O organizacích sokolských praví, že se věnují skoro výhradně jen práci technické, kdežto vzdělávací a národně-uvědomovací práci nechávají ladem. — A protože v Americe mezi Čechy a Slováky je živél evangelický velmi nepatrně zastoupen, následuje z toho, že jedině katolíci, jejich spolky, školy, kostely a duchovenstvo se starají o zabezpečení národnosti, větve našeho národa za oceánem a čelí jejím poangličtění.

Rozšiřujte ŽIVOT!

»ŽIVOT« vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze II. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krlín:

Svatý Josef.

Úvahy a meditace o rodině. — Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur. (Rozebráno).

Prof. J. Krpálek:

Katolická a profikatolická tradice
v českém národě. Cena 4 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Věda a zázrak.

Přáno odborníkem — lékařem. — Cena 7 Kč.

Obrození Římem. (I. díl.)

ŽIVOT

O B S A H:

Politický význam Svatováclavských dnů
Orelstva.

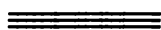
Nové orelské úkoly.

Spolupráce socialistů s katolíky.

Bechyňovo školské: nem, nem, soha!

Duchovní život ruské emigrace.

Naše národnostní menšiny.

V PRAZE, dne 15. července 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 13.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 15. července 1929.

ČÍSLO 13.

Dr. Josef Doležal:

Politický význam Svatováclavských dnů Orelstva.

Svatováclavské dni Orelstva skončily nečekaným úspěchem vnějším i vnitřním. O účasti cizích hostí, jichž se počtem ani významem osobností tolik současně v Praze dosud nikdy nesešlo, bylo již dosti psáno. Jen pro přehled jmenuji vůdce dvou nejpočetnějších výprav, polské a jihoslovanské, kardinála Hlonda a biskupa Jegliče, dále kardinála londýnského Bournea a ministra dra Korošce, arcibiskupa Lvovského Theodorowicze — — byli zde Češi a Slováci z Ameriky, Volyně, Vídně, Lužičtí Srbové, Chorvati, Slovinci, Poláci — Francouzi, Belgičané, Angličané, Němci, z Rakous i říše — — po této stránce vnější, byly červencové slavnosti znamenitou propagandou nejen československého katolictví, ale především československé myšlenky státní. Tak byly slavnosti na venek také myšleny a organisovány.

Úspěch orelských dnů svatováclavských byl však veliký i doma tím, že ukázal Praze a jejímu obyvatelstvu živé zdroje síly politického katolicismu českého, představovaného čl. stranou lidovou. Jestliže si průměrný Pražák a průměrný pokrokový člověk český myslil až dosud, že katolictví u nás je záležitostí starých lidí a žen, obrácených z tohoto světa mimo tento svět (a tak se na katolictví dívali i inteligenti z „Demokratického Středu“), mohli se přesvědčit na třech průvodech Prahou, že většinu orelské armády tvořila mládež, víc mužská než ženská, mládež veselá, plná životní energie a radosti ze života. Byly to proudy křiku, jásotu, radosti a síly, jež naplnily pražské ulice živelným hlaholem o hlavních sletových dnech.

Rekneme hned, že to bylo největším překvapením nejen pro pokrokové vrstvy, ale také pro starší generaci lidové strany. Že by teprve z republikánských škol vyšla tak radostná a tak

života plná mládež, odbodlaně katolická, to si nikdo nedovedl představit. Teprve po dětských dnech se hrnuly tisíce přihlášek na slavnosti a tyto děti vlily nový život i do těch mužských starých srdcí, která umdlévala.

Všechny tři průvody sletové ukázaly dále, že daleko největší část příslušníků lidové strany i Orelstva tvoří chudí lidé. To je znak všech našich průvodů po celé republice, ale bylo důležité, a bylo dobře, že to viděla Praha na své vlastní oči. Zcela pravděpodobně právě proto chovala se socialistická Praha tak slušně k návštěvníkům sletovým. Z těch 100.000 lidí, co přijeli do Prahy, bylo aspoň devadesát procent chudých vesničanů, domkářů a drobných lidí měst; zbytek tvořila inteligence.

Bohaté lidi, statkáře, továrníky — — by spočítal ne na sta, ale na desítky. I to je velmi důležité věc pro poznání, jakou funkci sociální má v souboru ostatních stran čl. strana lidová a je dobře, aby to znali především spojenci strany ve vládním souručenství.

To by byly tak všeobecné poznámky, které plynou z prostého pohledu okem na slavnosti, právě skončené.

Tato přehlídka katolických sil měla však význam hluboký a různorodý po mnoha stránkách: politické, vnitřně organizační, tělocvičné i národně státní. Ukázati na ně je právě smysl tohoto článku.

Vůle katolického lidu k vnitřní jednotě.

V barevném a živém proudu vnějších slavností na orelském stadioně i v dojmu průvodů zapadl v celku veliký význam sobotních sjezdů (6. července) všech složek lidového tábora: ze-

mědělců, dělníků a zřizenců, žen, učitelstva, živnostnictva a mládeže. Na všech těchto manifestačních sjezdech byla veliká účast a na všech se projevila mimořádným způsobem, vůle všech složek k plné, celoříšské jednotě.

Sobotní sjezdy, to bylo něco podobného jako bývalé předválečné sjezdy katolického lidu. Byl jsem na takových sjezdech v Hradci Králové a Olomouci a každý z nás ví, jak mocně působily tyto manifestace na katolický život před válkou. Po válce byl jediný takový sjezd v Praze r. 1920; i tento sjezd zvedl znamenitě sebevědomí zastrašeného stoupenectva strany, stejně jako orelský slet brněnský roku 1922. Srovnáváme-li však pražský sjezd r. 1920 s letošním vidíme úžasný vzestup vnitřní i vnější. Před devíti roky měli převahu starší lidé, dnes mladí, tenkrát bylo všech účastníků na 30.000, letos přes 100.000, tehdy to byl projev obrany a práva na obranu, letos všechny sjezdy přes svůj manifestační ráz vnější, měly veliký význam vnitřně organizační: daly směrnice k novému, aktivnímu nástupu, byly projevem bojovné vůle a iniciativy, daly jasný podnět k dovršení vnitřní organizace čl. strany lidové ve smyslu a směru celostátním.

Ve všech číslech „Života“, od prvního článku posl. Světlíka až k posledním mým projevům o katolickém bloku a nejbližších úkolech politických, zastávali jsme stanovisko, že podmínkou politické aktivity a iniciativy katolické není dnes vnější slepenec katolického bloku bez celostátně programové jednoty, nýbrž především vnitřní sjednocení, vnitřní dotvoření jednoty katolického tábora v celostátní straně lidové.

Tento názor nejen byl přijat sjezdy všech složek lidové strany, ale on je přímo hlavním smyslem jejich a vrcholem.

Nikde na těchto manifestačních sjezdech se nemluvilo o vytvoření katolického bloku, Moravané vůbec se na tuto cestu dívali skeptičtěji, ale za to byla všude učiněna usnesení, aby všechny stavovské složky překročily organizačně hranice provinciální minulosti a spojily se k akční jednotě celostátní. Tři hlavní pilíře strany: zemědělci, dělníci a mládež vtělili tuto vůli k jednotě manifestačně přímo do sjezdových resolucí a to ne jako přání, ale už jeho proklamaci výsledku jednoty.

Na sjezdu z celé republiky prohlásil poslanec Šamalík, nový předseda Ústředního svazu katolických zemědělců ustanovení celoříšské jednoty:

„Naši lidoví zemědělci používají této slavnosti, která má pro naše hnutí mimořádný význam k tomu, aby slavnostním způsobem proklamovali zřízení ústřední organizace zemědělské v republice, jež by byla oprávněným mluvčím lidových zemědělců z celé republiky. Ukázal jsem na počátky zemědělského hnutí lidového, na jeho rozvoj, který se dál za poměrů mimořádně obtížných. Naše zemědělské hnutí dalo vlastně počátek ke hnutí lidovému na vesnici. Proto také hnutí lidových zemědělců vždycky bylo, jest a bude nejvěrnější složkou lidové strany a nejbezpečnější její oporou. Náš soustředěný lidový tábor přejímá takto do poslední písmeny program lidové strany a to jak v ohledu náboženském a politickém tak i v ohledu hospodářském. V chledu hospodářském i politickém stojíme úplně na stanovisku solidaristickém, odmítajíce hesla, která politicky dělí národ na stavy vzájemně proti sobě bojující. Proti heslu: „Venkov jedna rodina“ nebo „Dělníci jedna rodina“ stavíme heslo: „Národ jedna rodina““

Po této proklamaci bylo ihned zvoleno předsednictvo nového sjednoceného svazu ze zastupců českých, moravských a slovenských.

Na celostátním manifestačním sjezdu křesťanského dělnictva z Čech, Moravy i Slovenska byla přijata resoluce v níž vedle požadavku povinného členství dělnictva v odborových organizacích, podílů na zisku, novely zákona o gentském systému a závodních radách, závaznosti kolektivních smluv a zřízení rozhodčích soudů mzdových, se vyslovuje tento projev sjednocené vůle:

V zájmu nového rozmachu a síly našich křesťanských sociálních odborových organizací ukládáme zemským ústředím, aby akce organizačně-propagační prováděny byly jednotně, podle předem uvážených směrnic a plánů. Je v zájmu celého našeho hnutí dělnického, aby náš postup a taktika organizační byla jednotná, skýtající záruku plného zdaru všem našim akcím.

Hned po sjezdu také se sešla porada představitelů zemských ústředí o reorganizaci říšské všeodborové komise křesťansko-sociální, která by aktivně představovala jednotu křesťansko-sociálních odborových organizací v republice. Při tom je svrchovaně zajímavé, že se zde stal pokus o zachování odborové jednoty křesťanského dělnictva na Slovensku, politicky rozděleného mezi čl. stranou ludovou a slovenskou ludovou.

Třetí mohutný projev vůle k jednotě vyšel ze sjezdu mládeže, jednoho z nejlepších těchto slavnostních dnů. Sjezdová resoluce mládeže o tom praví:

„Dnešní jubilejní sjezd, jež možno nazvati historickým, uskutečnil velké dílo sblížení veškeré mládeže katolické české, moravské a slovenské, jež vyvrcholilo utvořením Svazu mládeže československé; jeho výbor je složen z 9 parlamentářů všech spolků katol. mládeže v Č. S. R. Svatý Václav, dědic země české, jehož idea ze každému vlastní, stal se tmelem a sjednotil znovu katolickou mládež.“

Tři stěžejní složky lidového tábora vyslovily se, jak z těchto projevů je zřejmo, pro celorišskou základnu a vedení stavovských odborů. Tak byly sjezdy červencovými splněny všechny předpoklady, nutné k dovršení organizační stavby strany lidové, která může a musí býti nyní zakončena generálním říšským sjezdem československé strany lidové, sjezdem, který by překonal definitivně zbytky provincialismu ze starých dob.

Mládež.

Mladí stoupenci a mládež nejen že tvořili většinu orelské armády na cvičišti i v pochodu Prahou, ale mládeži a tomu, jak získati a připoutati ji k veřejné práci katolické, věnována byla pozornost na všech sjezdech. Na manifestační schůzi mládeže promluvili první církevní i politické osobnosti: arcibiskup dr. Kordač, biskup dr. Kašpar, ministr Šrámek, ministr dr. Nosek, poslanec kanovník Světlík a ze všech schůzí jiných byly mládeži tlumočeny pozdravy.

První krok k plánovitému zařazení mládeže do organizační stavby odborové učinily dělnické odbory. Resoluce sjezdová ukládá přímo zemským ústřednám zvláštní péči o získání a výchovu mladého dělnictva:

„Účastníci manifestačního sjezdu znovu ukládají jednotlivým zemským ústředím, aby především ve směru mravně-obrodném a v práci pro záchranu mladých dělníků a dělnic vytrvale pracováno bylo s největší možnou intenzitou. Zachrániti pracující lid před duševním materialismem a anarchismem, vychovati ho podle našeho programu v zásadách křesťanských a národních, pokládáme za největší povinnost všech našich odborářů v přítomné době. Dělnické mládeži budiž věnována péče co největší. Aby se tak stalo co nejdříve, pořádaný buďtež

různé kursy, porady, zvláštní schůze, určené pouze pro mladé dělníky a dělnice a sloužící jejich výchově. Za účelem plného zdaru této akce budiž jednáno o nejužší spolupráci s příslušnými zemskými svazy katolické mládeže v republice Československé.“

V Praze koná se ihned po sjezdu ve dnech 21.—28. července v arcibiskupském gymnasiu první takový týdenní odborový sociálně politický kurs pro dělnickou mládež, uspořádaný sekretariátem křesťanského dělnictva v Praze.

Účelem kursu jest vštípení mladým stoupencům dělnického hnutí vědomí převahy křesťanského myšlení sociálního nad všemi naukami socialismu i liberalismu a dáti jim současně vědeckou argumentaci a výzbroj tohoto sebevědomí.

Nástup mezi dělnickou mládež je ze všeho nejpotřebnější, poněvadž ona musí nejvíce vzdorovati prostředí továrnímu i soustředěné síle socialistického vlivu. Je to šťastný začátek a program kursu, jak byl v denních listech otištěn, svědčí o vysoké jeho úrovni výchovné i rozumové.

Účast presidenta republiky a vlády.

Orelských dnů Svatováclavských zúčastnil se po dva hlavní dny — o vystoupení dětském i členstva — prezident republiky, po druhé i s předsedou vlády Udržalem. Slavnosti byly konány vůbec pod protektorátem vlády a z ministrů přišli na sletišť v různých dnech ministři dr. Beneš, dr. Nosek, Srdínko, Mayer-Harting, Černý, Tiszo — vedle ministra Šrámka přirozeně — dále předsedové obou sněmoven posl. Malypetr a dr. Hruban, přišel i dr. Kramář a řada členů sněmoven občanských stran. Už tato účast sama měla jistý politický význam, zvýšený přítomností presidenta T. G. Masaryka a jeho přijetím desetitisícovými davy cvičenců i obecnstva na sletišti.

Nezapomenutelný byl dojem z mohutného proudu dětí, volajících při nástupu proti tribuně zdar presidentu republiky, stejně jako trojnásobný úder téhož pozdravu po cvičení mužů, když 60 tisíc diváků na tribunách vstalo a mávalo vstříc presidentské lóži. Byl to mohutný i vřelý projev státního myšlení a prezident Masaryk, muž, jenž nežije sentimentalitou, byl jím zřejmě pohnut. I ve všech třech orelských průvodech volali účastníci po-

zdrav prezidentovi, což působilo na nejednoho diváka pražského jako malé překvapení.

Tyto projevy oddanosti k hlavě státu neměly v sobě nic připraveného, nic škrobeného, nebyl v nich chlad. Katolický lid český dal výraz svému uspokojení nad tím, že prezident republiky v posledních letech snažil se býti prezidentem všech, že neustrnul na starých zkušenostech, ale dovedl se přizpůsobiti nové době a osvoboditi od mnohých poznatků, z nichž čas učinil anachronismy. Po převratu bylo značné napětí mezi katolickými stranami a Masarykem, v němž profesor předválečných bojů byl ještě příliš živ a zkušenosti a zralost moudrého vládaření dosud neuplatněna. Není žádnou hanou prezidentovou, dovedl-li se učiti i jako hlava státu a dovedl-li korigovati leckterý z názorů svých bojovných mladých let. Náš a jeho myšlenkový svět bojuje spolu cestou demokracie a vedle zásadně různých pojetí a snah jsou zde i zájmy společné; těch ve svobodném státě rozhodně není méně než těch, které nás dělí.

Představitelé katolické politiky české dospěli k mužnému vyrovnání s plností živé osobnosti prezidentovy; dospěli k tomuto míru oboustranně prokázanou dobrou vůlí v zájmu státu a jak přijal tento fakt katolický lid český, bylo viděti právě při orelských slavnostech.

Není to politickou nevýhodou lidové strany a není to quantitě a negligéable ani pro presidenta Masaryka.

*

Nové úkoly Orelstva.

Orelský slet, průvody Prahou, cvičení na Stadioně, všechny tyto výsledky dlouhé práce a kázně byly především velkým překvapením pro nekatolickou veřejnost pražskou. Převaha mládeže, jarý duch, zdraví, síla mládí, důvěřujícího v život a k životu obráceného přesvědčila mnohé pochybovače, že zdroje síly katolické u nás jsou živé a mocnější, než kdy jindy. Řekl jsem však již, že i katolická veřejnost pražská byla překvapena pohledem na novou katol. generaci, která zcela pravděpodobně bolesti a životní strachy starých nebude ve všem pokládati za bolesti a životní obavy svoje. Měli jsme příležitost pohleděti v desetitisíce neznámých dosud, mladých tváří, jejichž život a boje příští jsou dnes neznámé nám právě tak jako jim. To bylo kouzlo a sláva oněch dní, ten pohled na mládí, které je životem vlastní po nás.

Pražský katolicismus není zcela a ve všem

zdravý, poněvadž trpí psychologii menšiny, postavené proti většině socialisticko-sokolské a nemá onoho přirozeného pocitu suverenity životní, který plyne buď z výsosti ducha nebo ze samozřejmosti citového života, jaký nám zde v Praze ukázala Morava. Především pražský katolicismus mohl si vzíti poučení z orelské mládeže, čeho je mu nejvíce třeba. Jsme tu příliš provinciální, ve starém duchu, poněvadž příliš duchem staří. Zaplať však Pán Bůh za to, že uvědomělost katolická se přestává už projevovat nařikáním a fňukáním nad odstrčeností a bolestinstvím (kolik řečníků schůzových vidělo svůj úkol v tom, nařikat lidem venku nad tím, že katolictví je u nás odstrkanou popelkou), a že se chápe, že za rozvoj katolictví jsou především odpovědni katolíci a ne jejich odpůrci. Tisíckrát a tisíckrát s žalujícím přízvukem se vykládal všude známý popřevratový výrok prezidentův: katolíci budou míti tolik práv, kolik si jich dobudou; a přece je to samozřejmé v životě. Kdo nemá vůle k životu, kdo sám není schopen ze sebe žíti, bojovat, pracovat, tvořit a zápasit, ten oslabuje národní život celý.

Maximum úkolů, které si položíme před sebe, zmnožuje naše síly a obohacuje život celku. Ano, v demokracii budeme znamenat jen tolik, kolik budeme vážití a znamenati v národním celku svým duchem, prací a vůlí. Tak je to správné a přirozené a nařikati na to, je projevem slabosti a méněcennosti. Nuže orelská mládež-republikánská to byla, která ukázala v Praze živelnou sílu mládí, která se chce radovat a nikoli nařikati. V tom byli ti maličtí poučením pro staré. Díky Bohu, roste nám mládež nového ducha, mládež svobodná. Díky Bohu za svobodu, jejíž jsou to děti.

Pěstovat uvědoměle a plně tuto vůli k životu a toto sebevědomí života je první povinností orelskou, v tom předstihla orelská výchova výchovu v ostatních organisacích mládeže, které teprve nyní se začínají orientovat podobně.

Orelstvo ukázalo v Praze dále svou dobrou technickou vyspělost. Nemylme se, není to ještě zdaleka, jak by to mělo býti, neboť orelský slet byl provázen i štěstím, ale je to znamenitý vzestup proti minulosti, je to pokrok velmi znatelný.

Technicky to není ještě Sokol, který přes svou potrestanou pýchu v Plzni v zkaženém nástupu má za sebou velikou tradici výchovy a dlouholetý cvik.

Zde však jsme u hlavního otazníku celé

Ze sletových dnů:

V hlavní loži pozorují president T. G. Masaryk, arcibiskup Dr. Kordač a ministr dr. Šrámek cvičení.
Dole . Říšský náčelník Večeřa a náčelnice Nečasová. (Kreslil J. Fišer.)

nové orientace orelské u nás. Sokol nám nadále nemůže už býti vzorem. Nebudeme klamat sebe samy a přiznáme skutečnost, že až dosud Orel napodoboval Sokola v systému tělocvičném, v organizaci, projevech veřejných a systému sletovém. Některé věci z těchto projevů jsou mezinárodní a velmi staré, již ze starověku helenského nebo středověkých turnajů a zde přirozeně nebude hledáno nic nového. Ale jsou věci, které dokazují, že katolictví organizátoři, když mobilisovali lid k obraně i na poli tělovýchovy, uchopili se vzorů, které měli po ruce jen z nouze, poněvadž něco nového nemohli podat. Dnes jsme tedy tak daleko, že můžeme se dát na samostatné cesty a to tím spíše, že Sokol nejenom nám už nic nového nemůže dát, ale sám se ocll v krizi a hledá nové cesty.

Suverenita katolického ducha a úsilí musí se tedy projevit nyní v hnutí orelském novými formami projevů organizované síly, novými myšlenkami, samostatnou tvorbou. Plnost katolického myšlení by jistě dovedla vyjádřit svůj ideál samostatně a v této chvíli nastává nám povinnost soutěže, povinnost úsilí o nové cesty; teď je třeba, abychom svou převahu duchovní vyjádřili novými činy a novou tvorbou, obhacující české myšlení celé.

Orelská tělocvičná organizace teď, jak dnes je (stejně jako sokolská), už plně nevyhovuje. Může se sice dojíti tvrdší výchovou k větší dokonalosti technické i organizační, ale k ničemu více. Středem veškeré orelské i sokolské výchovy a specifikum její jsou prostná cvičení v ukázněném, jedním dechem dýchajícím a jedné vůli podrobeném množství. To byl vrchol národního i morálního významu české tělovýchovy v době před samostatností. Ještě dnes to je strhující dojem pro nás a pro cizince. To také zůstane nadále součástí tělovýchovy české, ale nestačí to samo.

Aby Orel mohl obsáhnouti všechno snažení tělovýchovné, musí pojmouti i všechny druhy rozumného a účelného sportu v organizační svazek. Dosud se to dělo v míře malé a po překonání značných námitek a obav. Skauting, iehká atletika, tenis, fotbal, to všechno musí mít místo ve sportovním Svazu orelském, stejně jako nové formy vzdělávací činnosti Orla. Proč na to kladu zvláštní váhu?

Před válkou bylo hlavní národní potřebou pěstovati a sobě samým i cizině ukazovati organizovanou jednotnou kolektivní vůli, tedy dokonané národní probuzení. Orel potřeboval zase katolickému lidu ukázat masový projev vůle k obraně a pohotovosti.

Dnes v samostatném státě a hlavně pro katolicismus vystupuje potřeba nová: vychovati jedince, osobnosti, individuality pro soutěž se všemi ostatními, zkrátka: potřeba výchovy individuální, potřeba harmonických, silných osobností, které v životě ve svém oboru a okruhu vždy vládnou, potřeba sebevědomí individuálního, nejen kolektivního. To je cesta k vítězství katolicismu u nás a tomuto generálnímu, strategickému plánu musí se podříditi i Orelstvo.

O posledních orelských dnech měl největší úspěch u mimokatolické veřejnosti krojový průvod a den, tedy něco odlišného od ostatních tělovýchovných projevů. To ocenili na orelském průvodě nejvýznamnější diváci, tu rozmanitost proti jednotvárnosti orelských průvodů. Ale bylo v tomto obdivu více. Kroj jako výraz nacionalismu, jako výraz národní svéráznosti a svěbytnosti, dobyl si srdcí všech. Byl to zemitý hlas, co na nás volalo z barev krojů, byl to krásný projev národního vědomí a citu a tím dobylo Orelstvo i těch chladných srdcí, která v orelském kroji spatřovala projev útočnosti a výboje.

Nejsem věru chvalořečník minulosti, nikoli, mám spíše nedostatek historičnosti v sobě, ale národní kroje by bylo třeba oživit, byť jenom pro projevy slavnostní, zvláště národní kroje české.

V posledních letech popřevratových vznikla řada nových uniformovaných organizací (selkové jízdy, ozbrojené jednoty atd.), které musely vymýšleti nové kroje. Učinily tak většinou z prvků krojů vojenských, shodně s účelem svým. Bylo by dobře, aby Orelstvo, které beztak bude co nejdříve státi před otázkou reformy kroje, vzalo přímo do svého programu oživení národních krojů, jako část své státní organizace vůbec. Jde mi hlavně o kroje české, které dnes je možno viděti jen v museích. Je sice pravda, že kroj odpovídal také určitému způsobu života a s ním je i účinnost jeho spojena, jak jsme to viděli na moravských krojových skupinách, nebo slovenských, ale tato pravda platí o všech krojích ostatních také. V slavnostním kroji orelském chodí ženy také jen při slavnostech; když už tedy kroj, proč ne lidový kroj národní?

Zkrátka: přimlouvám se nevěreji za to, aby Orelstvo ve své činnosti oživilo kroje národní a tyto krojové skupiny vedlo jako součást své organizace a aby při orelských průvodech v určitých krajích vždy vystupovaly skupiny v krojích oné krajiny, hlavně kroje ženské. Ústřední kancelář by přirozeně musela

dbáti toho, aby kroje byly pravé a přesně dle předepsaného kroje šité, jak se to dělo i při letošním sletě pro české kroje, kdy bez potvrzenky o pravosti kroje nikdo do průvodu nebyl připuštěn.

A nyní na konec několik slov o krojích orelských. Orelský kroj je napodobením kroje sokolského. Jeho krásou je modrá barva nebe a orlího zraku, ale všechno ostatní je slabé. A osobně řeknu, slavnostní kroje ženské nemohu ani vidět. Sebe hezčí děvče je v nich jako ve vězení, čepice na vlasech s drdolem je nemožná a vůbec, kdopak říká, že ženy mají být ustrojeny jako muži s výjimkou, že chodí v sukních?

Čistotě a cudnosti dá se učiniti zadost i jinak, než na úkor krásy. Ženy, Orlice, řekněte to nahlas, že chcete být hezké i v kroji a že nebudete nositi nic, co z vás rázem dělá osoby o 10 let starší. Však také veliká většina chodí

raději v úborech cvičných a která může, vymluví se, že na slavnostní kroj nemá; — ačkoli kdyby byl opravdu hezký, bylo by rázem po výmluvě.

Dnes, po Orelských dnech svatováclavských, je čas, abychom zahodili zbytky odvislosti na sokolství i v krojích i celé orelské soustavě tělovýchovné. Máme k tomu už dosti síly, času i zkušeností. Vnější projevem vnitřní zralosti, plnoletosti i výboje ať je i nový kroj orelský se základní barvou modrou, ale nového slohu i barvy doplňující. Dnešní šedozelená ani té modři nedá pořádně zazářiti.

Finančně to nic velkého nebude znamenat, poněvadž několik let mohou nové kroje řádným promyšlením a zkouškami vzniklé, býti užívány vedle starých v blahodárném konkurenčním srovnávání.

Novým cestám Orelstva, novému rozmachu jeho zdar!

Dr. Valerij Vilinský:

Duchovní život ruské emigrace.

II.

Velký vliv na náboženský život emigrace projevuje známá YMCA a s touto spřízněné kruhy protestantské, a anglikánské veřejnosti. Jejimi prostředky vydržuje se nakladatelství ruských filosofických a bohosloveckých knih, pořizují se letní tábory pro mládež, pořádají konference atd.

V Paříži existuje tak zv. „Nábožensko-filosofická Akademie“, jejímiž členy jsou N. Berdjajev, N. Stěpun, V. Zěnkovský, S. Buljakov a jiní. Organem této skupiny jest časopis „Put“, vycházející za finanční pomoci YMCA, což působí ve značné míře jak na ráz uveřejňovaných článků, tak i na zdrženlivé stanovisko redakce vůči unionistické otázce.

Jedním z hlavních středisek emigrantského duchovního života jest pařížský „Bohoslovecký ústav“ „založený metropolitou Jevlogijem v roce 1924. Tento ústav má vychovávat i vzdělávat pravoslavné kněžstvo v duchu staré ruské tradice, teoreticky i prakticky. Nyní má celkem 35 chovanců ve třech ročnících: v prvním 10, ve druhém 14, a ve třetím 11. Většina z nich jest nemajetná a je ústavem zdarma vydržována. Roční náklad činí 20.000 dolarů, a jest hrazen sbírkami mezi emigrací, hlavně však dary anglikánských kruhů církevních z Anglie a Ameriky. Tím vysvětluje se sklon části pravoslavné emigrace k anglikánům.

Mezi profesurou ústavu jest řada osob, které dříve nikdy nepřednášely na teologických fakultách a jsou v bohosloví spíše samouky, než opravdovými odborníky: na př. Bulgakov, Bezobrazov, Zěnkovský, Florovský a j.

Vládne-li v ústavě blahopřejnost vůči anglikánům, pak poměr ke katolíkům jest zcela jiný. Lhostejnost a nepřátelství vůči Římu jsou patrné ze všech přednášek a vědeckých prací profesorů; stálé upozorňování na „katolické bludy“ má za účel odvrátiti zájem studentstva od západní církve. Budoucí ruští kněží jsou odchováni v ovzduší idealisovaných a stylisovaných představ o „nenapodobitelné tvářnosti ruské zbožnosti“ — zkrátka, místo skutečného života a historické pravdy jest jim podáván jakýsi čarokrásný mythus. Následky takového vychování mohou býti, bohužel, nebezpečné, jelikož vybájené představy jsou vždy velmi křehké a snadno podléhají nárazu skutečného života.

Během posledních let rozšířila se též jiná emigrantská organizace, t. zv. „Ruské studentské křesťanské hnutí“. Dříve byla to pouhá ruská odbočka YMCA, která po nějaké době dovedla se osamostatniti a to nejenom finančně, nýbrž také ideově. Nyní jest „hnutí“ čistě pravoslavnou organizací, ovšem někdy i v ní jsou pocitovány nějaké cizorodé vlivy. „Hnutí“ čítá dohromady asi 1000 členů, tvořících síť místních

oddělení a kroužků, nacházejících se pod vedením tajemníků, kteří se řídí směrnicemi, podávanými ústředím. Tato organizace má vlastní časopis, pořádá ročně několik menších a jednu větší konferenci na náboženská téma, hradí náklad přednášek, dává podnět ke vzniku kroužků, věnujícím se studiu Písma, liturgie a života světců, financuje letní tábory mládeže atd. Roční rozpočet přesahuje 600.000 franků, kterýžto obnos jest hrazen z části sbírkou mezi emigranty, z části milodary od cizinců — přátel Ruska: V „Hnutí“ jsou ovšem zastoupeny různé směry a proto činnost ústředního výboru musí býti velmi umírněnou a snášenlivou. Na konferencích „Hnutí“ jsou obyčejně přítomni cizinci, někdy katolíci, častěji však protestanté. Členové hnutí účastňují se ochotně sjezdů protestantské mládeže, navštěvují katolické kláštery a udržují stále přátelské styky s reprezentanty jiných vyznání. Poslední dobou věnuje se zvláště mnoho pozorností otázce sblížení s katolictvím. Za tím účelem utužuje se poměr s amajskými benediktiny, navázány stále kulturní styky s Apoštolátem sv. Cyrilla a Metoděje, dokonce v Paříži organisován zvláštní kroužek, jehož členové pod vedením prof. Maritaina seznamují se se životy katolických světců. Ovšem, ne každý z členů. Hnutí v těchto stykách hledá jen poučení pro sebe; jsou i tací, kteří se snaží především ukázati cizinci „nádhery a krásu východního pravoslavi“, avšak fakt podobného zájmu o katolictví jest dosti významný a sympatický.

Nutno poznamenati, že nejen členové hnutí, nýbrž i četní Rusové zajímají se o praktické sociální křesťanství. Jest nepochybné, že v zájmu přiblížení psychologie pravoslavných ke katolickému vzoru bylo by velmi důležitým ukázati Rusům celou činnost latinské církve směřující k pokřesťanění života. Kdyby názory katolické církve na sociální otázku, *actio catholica*, myšlenka laického apoštolátu, liturgické a eucharistické hnutí — to vše bylo známo Rusům, přinutilo by je zajisté odřící se mnohých zastaralých předsudků a nesprávných námitek proti sjednocení církvi.

Organizace t. zv. „jevrazijské“ pomalu se rozpadávají a ztrácejí pro mládež svou přitažlivost. Jevrazijská ideologie, význačná svou nenávisť vůči katolictví a odporem ke každému autoritárnímu prvku v církevním životě — pomalu bledne a mizí. Náboženská stránka jevrazijských teorií jest nyní zatlačena do pozadí čistě politickými zájmy. Jest pravděpodobné, že během příštích let toto učení, které tak

neočekávaně vzniklo a tak povážlivě se rozšířilo, nebude přicházeti vůbec v úvahu.

V Paříži a v Berlíně existují evangelické a protestantské mise mezi pravoslavnými. Misionáři V. Fetler a p. Ragosin pořádají „rozhovory“ na náboženská téma a získali dokonce asi 100 duší. Asi stejný počet emigrantů vstoupil do Armády spásy, která zařídila zvláštní „ruskou čet“ Jest pozorovati velký zájem o teosofii a učení Křišnamurtiho; existuje ruský „Řád hvězdy na Východě“, který vydává svůj časopis. V Paříži jest také ruská zednářská lóže, čítající nevelký počet členů, toto hnutí není však příliš rozšířeno.

Úplně izolovaně žijí starověrci, ve většině případů soustředěni v Lotyšsku. Tito mají v emigraci vlastního biskupa, vydávají časopis a projevíli velkou svornost a organisovanost.

Zvláštní zájem západního čtenáře budí ovšem stav ruského katolictví. Nutno poznamenati, že v poslední době bylo dosti případů konverse Rusů do latinského obřadu, dokonce obřadová otázka byla někdy prohlašována *conditio sine qua non* připojení ke katolictví. Velice rozšířeny jsou též případy, kdy ruští katolíci východního obřadu žijí a obcují ve skutečnosti v ritu latinském. Tento zjev lze z části vysvětliti jistým estetismem a romantismem, vlastním některým konvertitům, z části ovšem nese vinu nedostatečná znalost katolictví, což se někdy projevuje v naivním přání, aby nově nalezená pravda nepodobala se v ničem pravdě staré. V tomto směru nové rozhodnutí*) Kurie o usnadnění přestupu z jednoho obřadu do druhého, bude míti zajisté velmi blahodárný účinek, poněvadž se tím zdůrazní stejná důležitost obou ritů. Není ovšem vyloučeno, že ještě nějaký čas bude patrna snaha přestupovati z východního obřadu do latinského, avšak v nejbližší době tento zjev asi pomine a tak při konversích budou rozhodovati pouze náboženské popudy, nikoliv romantické.

Ruští emigranti — katolíci východního obřadu — žijí hlavně ve větších městech Evropy. V Paříži, Berlíně a Praze; mají svoje stále chrámy, anebo alespoň stále místnosti pro bohoslužbu. V Lille existuje seminář sv. Vasilije Velkého, v němž jsou vychováváni budoucí kněží. Ruští katolíci vydávají 3 periodické orgány: ročenku „Katoličeskij Vreměnnik“ časopis „Kitěž“, redigovaný prelátem Okolo-Kulakem a lidový časopis „Christianin“ — obě poslední edice jsou v Polsku. Kromě toho společnost sv. Jana Zlatoústého, Apoštolát sv.

*) 5. XII. 1928

Cyrilla a Metoděje, Mathias Grünwald, Verlag a redakce „Christianinu“ vydávají někdy jednotlivé brožury a knihy.

Poměrně nevelký počet konverze neznamena však malý zájem o sjednocení. Naopak, v přirovnání k době předválečné tento zájem značně se rozšířil a zmohutněl. Skutečnost, že Rusové studují katolictví, seznamují ne s ním, organizují za tím účelem kroužky, navštěvují katolické kláštery — to vše jest příznačné a důležité. Mnozí pravoslavní, ačkoliv sympatisují s katolictvím, nemají přece dosti odvahy aktem konverze vzdorovati ustáleným názorům svého okolí. Druzí z důvodů jistého církevního patriotismu nechťejí opustiti pravoslaví v onen okamžik, kdy jest mu nejhůře. A tak se stává, že četní lidé vystříhají se přestoupiti ke katolictví, ačkoliv mají jistou touhu tak učiniti — tento zjev lze definovati jako ruské filokatolictví. Ovšem, kdyby ono popíralo účelnost konverze, anebo chtělo dosáhnouti pouze jistého zlepšení pravoslaví dle katolických vzorů — pak bylo by nutno uznati filokatolictví spíše záporným, než kladným činitelem v díle sjednocení církví. Ruští filokatolíci hledají však ohrožení pravoslaví cestou Unie a uznávají správnost všech katolických hledisk. Překážeti rozmachu konverzí filokatolictví zajisté nebude, za prvé proto, že akt konverze jest někdy nutným pro spásu duše, za druhé pak, že ko-

nec konců filokatolictví jest jen poloviční pravdou a duše člověka práhne po pravdě celé. Úloha filokatolictví jest taková: sloužiti jistou přípravou k Unii, pomáhati sblížení církví, vzbuzovati u Rusů zájem o sjednocení a zprostředkovati působení katolických vlivů jak v pravoslavné bohoslovné vědě, tak i v smýšlení ruského národa. Že idea filokatolictví jest schopna života, potvrzuje se celou řadou předchůdců, mezi nimiž byly vynikající osobnosti jako Solovjev a prof. Světlov. V každém případě ruské filokatolictví musí vzbuditi pozornost Západu, a to již proto, že jest schopno osvojit si ony vlivy, které může na něj míti bohoslovecká mysl římské církve.

*

Tak žije, věří a hledá pravdu ruská emigrace. Její cesty nejsou vždy správné a možná, že někdy nevedou k cíli. Avšak nepředpojatý pozorovatel musí si uvědomiti, že za takových poměrů a okolností, v jakých žijí zahraniční Rusové, jest každé hledání pravdy věcí nesnadnou a těžkou. Nemajíce přímých styků s vlastí, jsou odloučeni od myšlenkových proudů, jimiž žije ujařmené Rusko; v nepřetržitém boji o kousek chleba snaží se emigranté zachrániti jistý idealism, vlastní vždy ruské inteligenci jako celku. Jest to nejen dosti obtížný, ale zároveň i velice čestný úkol — zda bude splněn, ukáže budoucnost.

Vojtěch Rys:

Naše národnostní menšiny.

Pomímám výkladů o vhodnosti slova „menšina“ Stálým opakováním toho slova od doby mírových jednání po válce, a zvláště od té doby, co vznikla Společnost národů, nabývá slovo to téměř významu státu ve státě, a dokonce se s některých stran zamýšlí, aby se obsah tohoto slova stal ještě větším průlomem do svrchovanosti některých států, nežli již se to stalo zvláštěními smlouvami o ochraně národnostních (a náboženských) menšin po válce. Smlouvy ty se ovšem dotkly jen svrchovanosti tak zvaných států nástupnických, mezi něž divnou, ale snadno pochopitelnou logikou nebyla počtána Italie, ačkoli také ona „nastoupila“ v nemalé dědictví po bývalé monarchii rakouskouherské. Velikým státům totiž, jak státům vítězným, tak poraženému Německu se nesměla státi ani zmínka o tom, že by také u nich byly nějaké národnostní menšiny, nebo že by ty menšiny potřebovaly nějaké ochrany, zaručené mezinárodními smlouvami. Z části to lze vysvětliti, alespoň po-

kud se týče některých států vítězných, zvláště Francie a Anglie, tím, že jejich národnostní menšiny, jak se zdá, úplně ztratily vědomí své národní osobitosti nebo snad i smysl pro svou národní čest, takže se bez důraznějšího odporu nebo vůbec bez jakéhokoli odporu a bez bolesti rychleji nebo pomaleji, buď na př. pofrancouzštují, jako třeba francouzští Baskové a Bretonci, nebo poangličtují, jako zbytky keltského obyvatelstva ve Walesu a ve Skotsku.

A tu již se ukazuje, jak pravdivé, arci namnoze v jiném smyslu, než jak on to myslí, je slovo presidenta Masaryka v jeho Světové revoluci, když praví, že národnostní menšiny se nemohou posuzovati v každé zemi stejně. Tak na př. kdyby francouzští nebo španělští Baskové chtěli úsilovněji pracovati o zachování své národní osobitosti a tedy zvláště svého jazyka a třeba by chtěli ve svých krajích svou řeč uplatňovati v celém rozsahu školství a ve všech úřadech, sotva asi by rozumný člověk řekl: že ta-

kové snahy by byly nebezpečny životu a budoucnosti francouzského nebo španělského národa. Podobně, kdyby říše německá byla znenadání zachvácená jakousi podivnou šlechtností nebo snad nějakou filologickou a ethnografickou libůstkou a dopřála by lužickým Srbům co nejplněnějšího vývoje jejich národnosti a dokonce by je chránila před poněmčováním — řekne někdo, že by se Němci musili báti, aby se neposrbštili? A v takových příkladech bylo by lze pokračovati.

Jsou však menšiny, které jednak svou zvláštní národní povahou, jednak tím, že se octly v zemi s národní většinou snadno podléhající a ochotně přístupnou cizím vlivům, jednak a snad zvláště tím, že mají za sebou veliký národ svých soukmenovců, a dokonce snad i územně s ním souvisí, a konečně také tím, že se území, kde se usadily, nebo v které vývojem politických událostí se octly, domohly šťastným sběhem politických a společenských okolností vynikajícího postavení hospodářského, staly se skutečným nebezpečím původnímu obyvatelstvu, i když také obyvatelstvo stále ještě zůstává číselnou většinou. A taková je povaha německé menšiny v našem státě. Nikdo, kdo je dobře obeznámen s našimi dějinami a s dějinami německé kolonizace, jak u nás, tak v sousedních slovanských zemích, nemůže pochybovati o nebezpečnosti německého živilu, který se usadil v zemích původně úplně slovanských. Skladatel kroniky Dalimilovy ve 14. stol., pisatelé manifestu husitského proti Zikmundovi a brzy potom Krátkého sebrání z kronik českých, a zas Listu starých Čechů r. 1469, Pavel Stránský ve svém „Okřiku“ a Balbín ve své Obraně jazyka slovanského a jiní lidé, kteří, jistě mezi námi bývali i když svých obav a bolestných hněvů nevyjádřili písmem, nebyli šovinističtí fantastové, nýbrž lidé, kteří chápali národní nebezpečí a snažili se burcovati bezstarostné, žijící jen dnešnímu dni a nevážící si národní osobitosti. *Zkušenost* je učila, *zkušenost* je naplňovala tím strachem o budoucnost, *zkušenost* je nutila pokoušeti se o burcování národního cítění a národní cti ve svých lehkovážných krajanech. Zdá se, že historie se má opakovati. Nedávno, nevím již při které příležitosti, Lidové Listy citovaly jisté verše Vrchlického. Čta je, podivil jsem se, jak tento básník, druhdy často pokládáný za západníka málo česky cítícího, byl obdařen historickou intuicí, skoro jakýmsi dějinným jasnovidectvím. V těch verších, na něž se doslova nepamatují, také praví, že my Češi dělááme krok dopředu a hned pak dva zpátky.

Vzpomněl jsem si, jak jsem v jistém mini-

sterstvu slyšel vyššího úředníka mluvití horlivě do telefonu německy s nějakým Wirtschafts-ratem, a jak si mi nedávno někdo stěžoval, jak na nějakém hejtmanství v severních Čechách nikdo s ním nechtěl nebo neuměl mluvití česky, jak jeden ze dvou nynějších německých ministrů prý si dává od svých úředníků referovati německy, jak vláda svoluje ke jmenování metropolitních kanovníků (nedávno vzhledem k Olomouci, před tím varovala Národní Politika), neznačících řádně nebo vůbec nikoliv státní jazyk, jak často se slychají stesky na rychlé upadání národního smýšlení a nedostatek národní cti a to všecko po prohlášení češtiny za státní a tedy úřední jazyk a po falešném očištění Prahy od německých nápisů, pod nimiž a za nimiž se vesele němčí více než kdy jindy. A tak opravdu je důvod domnívati se, ba téměř rukama hmatati skutečnost, že to, co se dalo po válkách husitských až do Bílé hory, se opakuje znova.

Vina není tolik na německé menšině, jako spíše na české většině, která má málo vedoucích, lidí toho smýšlení a cítění, jako byl, ačkoli marně, před Bílou horou vroucí Pavel Stránský nebo po ní Balbín. Píší pro list, hájící zásady katolické. Proto snad mi bude dovoleno užiti jistého podobenství nebo jisté analogie, která mne napadla, když jsem si vzpomínal na svou četbu většího spisu o katolické mravouce. Kněžským čtenářům tohoto listu to ovšem nebude novinkou. Vykládá se tedy v té knize o blížké příležitosti k těžkému hříchu a rozeznává se dvojí, dobrovolná a nutná. Pak se vykládá, kterak si má zpovědník počínati s hříšníkem, jenž se octl v té neb oné příležitosti nebo nebezpečí hříchu. Jde-li o nutnou příležitost, má zpovědník hříšníkovi oznámiti prostředky, kterých má uživati, aby příležitost přestala mu býti mravním nebezpečím, a kajcíník musí slíbiti, že bude těch prostředků svědomitě uživati. A čta to, chápal jsem, že je kajcíníkovi potřebí veliké energie, kterou Bůh, jak se v knize správně připomíná, dá tomu, kdo o ni upřímně prosí. Hle, řekl jsem si, něco podobného jako zde v životě mravním, je v životě národním. Sousedství velikého a mnoha výbornými vlastnostmi nadaného národa, národa houževnatého a sebevědomého, rozpínavého, a snad rozpínavějšího z hospodářské nutnosti, samo sebou již je nebezpečenstvím životu národa menšího, poddajného a přístupného cizím vlivům. To nebezpečenství pak roste, když takovému sousedu se podařilo nebo přihodilo octnouti se a usaditi se ve vlastním území méně rozpínavého a méně houževnatého lidu. Tu jde již, a naše dějiny to po-

tvrzují, o zachování národního života, který se v našem případě praveje zvláště jazykem. Jako tedy moudrý zpovědník hříšníkovi, žijícímu v nutné blízké příležitosti nebo nebezpečí hříchu, musí raditi a ukládati vhodné prostředky, aby již neklesl a mravně se udržel, tak náš národ potřebuje pro uchování svého národního života (*ne živoření*) milujících a moudrých rádců, t. j. vůdčích vynikajících osobností, které by svou energií, žijící po nich v jiných, vytrvalou a rozumnou, stále působící a stále se zesilující, dovedly svůj národ uchrániti a potom dále chrániti nedomrlého živoření, a poněhlého hynutí nejprve národní cti a pak vůbec národního života. Nevím, zdali se tato analogie bude každému zamlouvati, ale mně osobně se zdá dosti případná. A připomínám, že velikost nebezpečí z blízké příležitosti se posuzuje podle hříšnickovy zkušenosti nebo z uvážení lidské slabosti vůbec. Naše dějiny nám mluví po stránce národní o příliš smutných zkušenostech.

Že národnostní menšina, vzniklá na území jiného národa, nechce zaniknouti, to lze chápati a konec konců s jejího stanoviska snad také schvalovati. Jiná otázka arci je, zdali její národní trvání na území jiného národa lze srovnati s vyššími zájmy státními nebo s trváním života toho národa, který je v zemi původní a původním jejím držitelem. Tu opět se jeví rozdíl mezi menšinou a menšinou. Jsou národní menšiny, které jsou původními obyvateli své země, nebo jisté části státu, k němuž náleží, jako na př. Francouzi a Italové ve Švýcarsku, nebo před válkou poznání Poláci v Německu a Slováci v Uhrách. Jiné menšiny, jako naše německá, jsou přistěhované. Myslím, že také zde se uplatňuje Masarykův výrok, že nelze všechny menšiny posuzovati stejně. Nebylo by snad nespravedливо žádati nebo usilovati o to, aby kolonisté, kteří přišli třeba v zástupech do státu již existujícího a založeného a udržovaného jiným národem, a zvláště když tací kolonisté zůstávají menšinou obyvatelstva, aby se, pravím, také jazykově pomalu přizpůsobovali původnímu obyvatelstvu, jako se to stále děje na př. ve Spojených státech, kde arci původním obyvatelstvem v tomto smyslu nazývám obyvatelstvo mluvící anglicky. Toto mé mínění by nacházelo oporu v názoru sv. Tomáše, že je lépe, aby stát byl jednojazyčný nežli mnohorejazyčný. Jisté by asi sv. Tomáš nepřipustil násilná (skutečně násilná) potlačování jazyka národních skupin přistěhovaných, ale pochybuji, že by zakazoval pokojnými způsoby je vésti k tomu, aby si poněhlou osvojily jazyk původního obyvatelstva. Mohlo by se namítati, že se bude cizorejazyčné

menšiny způsobovati bolest nebo buditi v ní zdání křivdy. Ale na to lze odpověditi, že každé omezení svobody způsobuje jakousi bolest nebo jakési útrapy a jakousi nespokojenost. Tak na př. držitelům velkých statků u nás naše pozemková reforma sotva byla příjemná. A přece se zdálo, že prospěch státu a snad národa takové reformy vyhledává. Měl jsem příležitost mluvit o té věci s cizím diplomatem, zástupcem velkého státu a velmi dobrým katolíkem, který také věděl, že jeden vynikající francouzský publicista nazval naši pozemkovou reformu *krádeží* (*le vol*). Nicméně tento cizinec, sám velkostatkář, měl za to, že reformy u nás bylo třeba a že latifundie toho rozsahu, jako na př. panství schwarzenberská a liechtensteinská, byly neudržitelny. Jako tedy takovými a podobnými zákony, které se pokládají za nutné nebo velmi užitečné pro blaho státu, se může způsobovati jakási bolest a domnění křivdy třeba velké vrstvě občanů, tak i po stránce jazykové by mohlo býti žádoucí, aby pro zabezpečení národního života většiny obyvatelstva a to původního obyvatelstva a nad to toho obyvatelstva, které stát vytvořilo a po době politického úpadku znova proti vůli a k veliké nelibosti cizorejazyčné menšiny probudilo k novému nezávislému politickému životu, menšina byla zákonem, a zvláště vytrvalým, neústupným prováděním zákona udržována v takových mezích, aby národní nebezpečí pro původní obyvatelstvo bylo víc a více odalováno. Zároveň by se musilo s české strany pracovati o pěstování národního sebevědomí a národní cti, což by mělo býti úkolem školy, od obecné počínajíc až do vysoké. Stejně stát měl by si vychovávat česky sebevědomé a na čest svého národa a jazyka žárlivé úřednictvo, pokud je české. Taková výchova je v našich poměrech otázkou velmi důležitou a těžkou, pro velikou náchylnost českých lidí považovati kamarádství za zdvořilost a hulvátství za sebevědomí. Ale něco se dítí musí, nemá-li to, co množství prostých lidí s bolestí pozoruje, pokračovati tak, že náš stát se stane *via facti* státem dvojjazyčným, což by byl začátek konce, a to, jak již také lidé (ne politikové) s bolestí předpovídají, konce již nenapravitelného.

K nejdůležitějším složkám otázky, jak zabezpečiti *čestný* a bujarý národní život našeho národa, náleží poměr hospodářské situace českého národa k hospodářskému postavení menšin, a to zvláště zase menšiny (když již musím toho slova užívati) německé. Nelze zapíratí a tajiti si, že hospodářská síla zdejších Němců je převeliká, zvláště když k Němcům počítáme také Židy, kteří jazykově stále se k Němcům přidru-

žují, a to tak okatě a směle, že sama ta okolnost je důkazem, jak málo u nich váží předstíraný český ráz našeho státu. Jistý český člověk z peněžního světa mi tvrdil, že je nemožno zdolatí sílu německého kapitálu nebo aspoň jej podříditi českým národním (netoliko „československým“ státním) zájmům. Skutečnost, že nejbohatší člověk v republice je Němec (nebo Žid — nevím určitě), znamená mnoho, tím více, že v tomto případě sluší připomenouti, že tento boháč skoupil v nejbližším okolí pražském a vlastně na území velké Prahy rozsáhlé pozemky, kde prý chce vytvořiti německou kolonii se ško-

lou atd. Jiný člověk, snad dosti zasvěcený do poměrů, mi vypravoval, jak slabošsky si počítaly první vlády vůči správám obrovských průmyslových podniků německých, jako na př. ve Vítkovicích, kde se spokojily tím, že posadily do správní rady jakousi bezvýznamnou český mluvící figurku. Jest zkrátka viděti, že český národ potřeboval lidi trochu širšího rozhledu a hlubšího národního citění, než byli lidé, kteří se starali o vyhazování křížů ze škol a převádění národa k bezvěří nebo do československé církve.

(Pokračování příště.)

Co život dal.

Josef Doležal:

Rudolf Bechyně o spolupráci katolíků se socialisty.

Bechyňovo školské: nem, nem, soha!

Rudolf Bechyně jest z těch sociálně demokratických politiků, kteří nejživěji cítí rozpor životní praxe socialistických stran se starým programem marxistickým. Historická a dynamická síla Marxových pojetí hospodářského boje slabých se silnými pomohla velmi účinně dělnictvu, aby se kolektivně postavilo na odpor proti . . . a to je právě novum ze zkušenosti naší po válce, že představa žravého kapitalismu, zosobněného primitivně v tučňákovi, jenž pije zálibně dělnickou krev, ta představa se rozplynula dnes před našima očima.

Byla to dobrá pomocná zbraň, snad někde tu a tam odpovídající i skutečnosti, ale v celku nepřítel, proti němuž dnes dělnictvo bojuje, vypadá zcela jinak a mnohem méně romanticky a daleko to není jen nějaká osoba či soubor osob.

Problém nezaměstnanosti, vyšší mzdy a slušného bydlení nedá se vyřešiti zábráním či se-společenštěním výrobních prostředků, nýbrž zvýšením výroby a získáním více statků a vyššího celkového národního důchodu. Ale nejenom takto, poněvadž úspora pracovních sil a výrobních nákladů, racionalisace, vyřazuje z práce nové dělnictvo, které se musí přizpůsobiti těmto změnám a hledati nové obory práce. V přechodné době se racionalisací dokonce nezaměstnanost zvyšuje. A nápravu nelze zjednatí jen v jednom státě, nýbrž celkově v mezích hospodářství

světového, neboť hospodářsky už dnes je svět komplikovaně spojitou nádobou.

Při tom z mimořádné prosperity průmyslového odvětví v jedné zemi může mít nepospěch dělnictvo téhož oboru v zemi druhé a stát musí chrániti práci vlastních dělníků před prací dělnictva států jiných. Kde je ten jednotný zájem jediné třídy dělnické? Američtí dělníci se brání přívalu dělníků cizích a nezaměstnanost dvou milionů anglických dělníků je od té doby, kdy koloniální dělník dospěl lidštější úrovně a domorodec vyššího uvědomení, trvalým problémem Anglie, s nímž si ani socialistický představa vlády neví rady.

Kapitalista dnes často vypadá jinak než vyzirač. Pracuje obyčejně daleko více než jeho zaměstnanec a snižuje-li mzdy, činí tak ve prospěch konsumentů jeho výrobků. Stačí se podívat na Baťu a je vidět, že tento muž se nedá vtěsnat do formule a představy, jakou o kapitalistovi měl ze svého tisku socialista před třiceti lety.

Poměry se velmi změnilly, a marxism stává se historickou minulostí, romantickým mládím reálného myšlení a reálné práce socialistů dnešních. Tento vývoj pokročil nejdále v Anglii, značně vysoko vespěl v Belgii, Holandsku i posléze v Německu, kde socialisté následkem toho změnilli taktiku oposice proti buržoasnímu státu v demokratickou taktiku zásadní vůle k vládě či spoluvládě. A přirozeně v této situaci hle-

dají k spolupráci strany, sociálně nejbližší stojící. Tak v těchto zemích došlo už dávno k spolupráci stran katolických se sociální demokracií.

Tito socialisté pozorují, že poměr vědy — základu socialisté metody sociální — k náboženství se změnil, že věda po válce ztratila na prestiži u milionů lidí, jimž vědecké vynálezy provrtaly tělo a že věda zásadně s náboženstvím v rozporu není. Mění se i církevní praxe vůči taktu se měnícímu socialismu a církve nastupující cestu za získáním dělnictva, svým učením dávají jeho reformním snahám hluboké mravní oprávnění a přímou podporu.

Vznikají t. zv. náboženští socialisté, hlavně ve střední Evropě, kde protiklerikalism a boj proti církvím, hlavně církvi katolické, byl a dodnes ještě v celku je nejcharakterističtějším agitačním i ideovým znakem socialistického boje.

Z tohoto psychologického prostředí, z touhy po nové aktivitě sociální a podle příkladu socialistů anglických i německých i demokratického přesvědčení vznikají sem tam i u nás pokusy o spolupráci socialistů se stranami katolickými, jež svou strukturou sociální i sociálním programem stojí nejbližší stranám socialistickým.

Sem tedy možno zařaditi teoretické projevy poslance Rudolfa Bechyně a Václava Klofáče. Politicky konkrétně mluveno, jsou zde příčiny i specificky české. Socialisti byli zvyklí — massy socialistické — na jakousi kooperaci se stranou republikánskou, která v době pozemkové reformy, hlavně těsně po převratu, byla stranou revoluční.

To bylo domovinářské období strany s dělbou pozemkového majetku šlechtického.

Od té doby se poměry strany radikálně změnily. Saturovaní domovináři stávají se živlem konservativním, politicky méně významným a stranu ovládli zbytkoví statkáři a zemani. Státně vzato není to zjev škodlivý, ale mezi stranami socialistickými a republikánskou stranou statkářskou vyhloubila se zájmová propast, která stěžuje neobyčejně koaliční možnosti mezi oběma; koalice je zde možná, jen když se socialisti smíří se zájmy nového statkářstva a to je věc takřka nemožná. Strana republikánská stala se stranou pozemkového a domovního majetku a rolnického i státního průmyslu s vlivem v průmyslu ostatním z toho plynoucím.

Jediná koaliční tradiční možnost stává se tak pro socialisty příliš úzkou branou k moci vládní, i hledají cestu širší.

Zde, v psychologické snaze, setkávají se tožné zájmy i katolických stran, které pronika-

jíce k samému středu národní duše, ohlížejí se také po rozmanitějších a vyšších možnostech koaličních. Ne tedy po úzké koalici se socialisty, ačkoli ani té se nemohou zásadně pro budoucnost vyhýbat, ale zatím jen po spolupráci se stranami všemi.

Proces ještě nedozrál, a vlny bojovné recidivy daleko ještě nejsou vyloučeny. Více: boje bezpečně ještě přijdou, ale jejich formy budou pozměněny, bude to mocenská soutěž.

To jsem považoval za vhodné říci úvodem k publikovaným názorům Rudolfa Bechyně, jenž nedávno na veřejné schůzi své župy a nyní v rozhovoru s F. Peroutkou vyslovil se za určitých podmínek pro spolupráci s katolickými stranami.

Rudolf Bechyně vyšel od orelského průvodu Prahou a konstatoval, že orelská armáda skládá se většinou z mladých lidí, nikoli starců a babiček, jak to líčily a líčí karikatury v humoristických listech a týdeníku inteligence „Demokratickém středu“.

„Celkem si myslím, že průvod dobře představoval průměr našeho národního typu telesného, k čemuž dlužno poznamenati, že naprosto jsem neviděl na tvářích těchto mladších lidí zračit se nějakou duševní méněcennost.“

Bechyně potom líčí područí, v jakém žila církev za Rakouska, změnu historickou, která přišla s válkou.

„Předválečný socialismus viděl, že jeho třídní odpůrce čerpá mnoho síly z náboženského přesvědčení drobného lidu, a proto obrátil svůj hněv proti tomuto náboženskému zdroji. Mám za to, že je čas, abychom si uvědomili změnu situace a abychom zanechali boje s náboženstvím. Je-li katolické náboženství špatné, ať mu vyvstane konkurence náboženství lepšího. Je-li náboženství vůbec špatná věc, ponechme vědě, filosofii a umění, aby zkusily své štěstí v boji s ním. Stát, úřad, politická strana nejsou k tomu, aby bojovaly s církví. Toliko v jednom případě jest výjimka nutností a povinností: tehdy, když církev opustí svůj náboženský obor, a vnucuje státu normy, které ruší státní svrchovanost ve věcech občanských. Na př. konfesijní školu — nikdy!“

Mladší katolíci žijí v republikánské atmosféře, procházejí republikánskou školou, podléhají myšlenkovému vlivu socialismu, liberalismu, Volné myšlenky, s nimiž jest jim zápasiti. Jsou netoliko diváky, nýbrž i účastníky současných veřejných zápasů, a tak jsou donuceni myslit, kteréhožto zlořádu bylo staré kostelní publikum ušetřeno. Myšlenka pak koná své dílo. Převrátila mnohé staré pravdy, vyvrátí

i mnohou starou lež. Rozhodne-li se katolicismus, že na příklad v otázkách republikánské školy bezelstně a poctivě přijme výsledky dosavadního vývoje, najde-li si správné místo v současných zápasech sociálních a hospodářských, přemění-li se z hnutí klerikálního v hnutí katolické demokracie, jak se to stalo v Německu a v Belgii, pak není vyloučeno, že mezi oběma tábory může dojít k solidní a plodné součinnosti.“

To je tedy hlavní obsah Bechyňovy orientace taktické, plynoucí ze změněné situace socialistických cílů poválečných.

K tomu bych řekl několik konkrétních poznámek. Předně: Kdo je to Bechyně ve straně sociálně demokratické? Jistě nikoli z posledních svým vlivem, ale přece muž, jenž jde vždy o krok před zástupy své strany. Jenom se zapomněl poohlédnout a vykračoval si bez kontaktu o dva kroky vpředu — bylo to v t. zv. pětce — a výsledek byl: ostravský sjezd a Bechyňův pád. Ani dnes nepředstavuje on názory strany soc. demokratické, ačkoli strana je nucena naslouchati jeho úvahám, chce-li si představit nějak svou účast ve vládě po volbách, když pozoruje směr vývoje ve straně republikánské.

V celku však celá strana daleko ještě nedospěla oné tolerance náboženské, jakou se vyznačují socialisté angličtí, nebo tolerance církevní, jakou osvědčili soc. demokrati v říši německé. Daleko větší obtíž je změnit tuto socialistickou psychologii protiklerikální, než dohodnouti se sociálně. Ale což v dnešní koalici bez socialistů nejsou obtíže podobné?

Druhá věc, která v Bechyňově projevu zarazí katolíky: jeho nikdy v školské reformě.

Bechyně to už jednou vyjádřil jako ministr školství a způsobem daleko prudčím a zcela nedemokratickým. A přece mně nejde na rozum, jak může říci nikdy k tomuto jasnému a oprávněnému a demokratickému požadavku: aby děti katolických rodičů povinně navštěvovaly náboženské vyučování. Dnes totiž je může otec, kdy chce, odhlásiti, stačí, když katecheta dá klukovi dvojku z mravů nebo mu řekne, že je uličník. Toto paedagogické monstrum, tento nesmysl, aby si pan kluk mohl kdykoli na učiteli náboženství vylít zlost, a přerušiti s ním styky a vystoupiti z vyučování, tento paedagogický nesmysl opakuji, považuje Bechyně za takovou vymoženost demokracie, že na požadavek změny odpovídá: nikdy! Proč? Jaký zájem, jaká suverenita státní zde bude ohrožena, když katoličtí rodiče budou své děti posílati povinně na vyučování nábo-

ženství, které vyznávají, třeba jen formálně? Obrovská většina katolíků si to přeje, proč zde nemá platiti princip demokratické většiny?

Na to bych velmi rád slyšel rozumnou a logickou odpověď. Nechceme více ve škole národní, než aby děti katolických rodičů povinně navštěvovaly náboženské vyučování, tak aby odhlašování nebylo dovoleno a aby v ostatních předmětech vyučovacích nebyla šířena nevěra a nebyly uráženy náboženské city dětí. Aby škola nestála proti rodině. Chceme mír a ne uzákoněnou drobnou, kulturní guerilu na školách národních.

Opakuji znovu, rád bych slyšel důvody, proč by tohle nebylo možné, jaký socialistický princip by tím byl proti dnešku porušen, jaký zájem demokratický či státní ohrožen. Považuji jasno v této věci za základní podmínku spolupráce katolíků se socialisty a Rudolf Bechyně by učinil velmi dobře, kdyby se snažil své citové: nikdy odůvodniti logikou, rozumem, demokracií i sociálním rozhledem a potřebou.

Myslím, že by pak své nikdy opakovati již nemohl. Spolupráce katolíků se socialisty je možna dvojí: buď z donucení a se zbraní v ruce, a to už zde bylo, nebo dobrovolná a za určitým společným cílem; o to se, tuším, vede diskuse. K tomu je potřebí určitého psychologického předpokladu a míru v kulturních věcech. Proto by bylo nutné, aby Rudolf Bechyně své: nem, nem, soha! podrobil demokratické revisi.

Karel Nerad:

Mládež sjednocená.

Z výkonných pracovníků mezi katolickou mládeží se dosud nepřihlásil nikdo o slovo v debatě o otázce našeho dorostu. Ale jistě mají upřímnou radost všichni, že byly prolomeny ledy lhostejnosti a že dnes celá veřejnost katolická projevuje hluboký zájem o mládež a její potřeby. Toho důkazem jsou úvahy dra Jos. Doležala i ostatních zde v „Životě“, toho důkazem je současná snaha celé katolické Moravy o vyřešení její otázky omladinské, a konečně nejlepším důkazem byl celoríšský sjezd československé mládeže katolické dne 6. července 1929 na Slovanském ostrově v Praze a ta veliká účast jak duchovních, tak politických vůdců katolického hnutí.

Vedení organisované katolické mládeže odpovídělo na všechno ten zájem činem, který bude mít jistě řadu pronikavých důsledků:

proklamovalo ustavení celostátního „Svazu katolické mládeže v republice Československé“ Všechny autonomní zemské organizace mládeže — SKM. v Čechách, Omladina na Moravě a SKM. na Slovensku spojeny v celoříšskou mohutnou jednotku.

Pro manifestační ráz zmíněného sjezdu, který byl skutečně velkolepý, nebylo možno projednávat detaily, nýbrž stanoveny zásadní směrnice pro celoříšský výkonný výbor, do kterého vysláni za SKM. v Čechách dp. Adolf Pelikán T. J., předseda Karel Sklenička a býv. předseda Karel Nerad.

Nezapomenu nikdy, s jakou radostí přijal zprávu o vytvoření celoříšské organizace katolické mládeže nejdůst. pan nuncijs, arcibiskup Ciriaci, když pravil:

„Velice se raduji z utvoření svazu veškeré mládeže československé. Je to povinností katolíků, aby se sjednotili na obranu svých zájmů, na obranu víry, tak jako se spojují nepřátelé proti nám. A není jiného jména, v němž bychom se sešli, než jméno sv. Otce, který jest hlavou veškeré církve na celém světě. V katolických zájmech, které musí býti na prvním místě, musíme postupovati společně, v jiných je dána volnost každé zemi... Mládež z Čech bude se starati o speciální otázky své země, mládež moravská i slovenská rovněž. Ale v zásadních otázkách budete jednotni a jako veliký tábor katolické mládeže svého státu budete vystupovati vůči celé veřejnosti zde i na foru mezinárodním...“

Nevim, proč by se mohli na Moravě obávat zasahování českých pracovníků, když za celou dobu organizační práce mládeže nebylo k tomu dáno nejmenší příčiny. Jest třeba jen uvážiti, že Čechy budou mít vždy doma tolik úkolů, že energie všech pracovníků daleko nepostačuje na jejich zdolání při nejlepší vůli. Proto i zde je viděti, že Morava si musí vyřešiti otázku organizace mládeže sama a že obavy z Čechů nejsou na místě. Ostatně Čechy jsou tak veliký územní celek, že se z Prahy dají jen velice nesnadno administrovati; jak by kdo odtud obstarával Moravu? Vždyť i Čechy je nutno organizačně spravovat podle diecézí.

Jest si jen přát, aby Morava vyřešila své vnitřní obtíže co možno nejdříve a vložila se opět do aktivní práce, aby zatím nám mezi mládeží nelovily nepovolané ruce.

O čem by mohli vedoucí činitelé na Moravě uvažovati bez zaujatosti, je otázka dobrého časopisu katolické mládeže. Českého „Dorostu“ jdou na Moravu tisíce výtisků a odběratelů odtud stále přibývá. Připojením organizačních

zpráv moravských, případně i změnou hlavičky by se mohl vypraviti speciálně pro Moravu a Slezsko, jistě jen ku prospěchu věci. Organizační věstník by v něm redigovala moravská organizace mládeže sama svým redaktorem, takže by časopis i organizačně a hlavně obsahově plně vyhovoval.

V celku můžeme říci, že katolická mládež z jubilejního roku svatováclavského velice mnoho získává, že v ní panuje dobrý duch, chuť k další organizační práci, naprostá shoda. Vhodný program k budoucí činnosti SKM. v Čechách je zárukou i politickému hnutí lidovému, že bude i nadále mít z řad organizovaných katolické mládeže pracovníky pro hnutí politické i hospodářské, prošlé důkladnou organizační a výchovnou školou SKM.

Dr. Alfred Fuchs:

Bratislavská katastrofa a pracovní morálka.

Všecky listy zaznamenaly katastrofu v továrně na gumové zboží v Bratislavě. Fakta jsou známa. V továrně dra Hörmese (tedy akademicky graduovaného člověka) došlo k velké explozi, při níž na místě přišlo o život 7 mladých dělnic a celá řada jich byla těžce raněna. Z těchto zraněných zemřely v nemocnici další tři, takže dosud jest 10 obětí. Bylo zjištěno, že v továrně byla zanedbávána nejprimitivnější opatření bezpečnostní a že hygienické poměry byly takové, že dělnice opět a opět omdlávaly při práci působením plynů, jichž se při výrobě používalo a jež byly příčinou katastrofy. Mezi dělnicemi byla děvčata sotva dospělá, téměř děti. Jejich mzda byla velmi nízká. Zato však směly se slevou kupovati od továrny morálně závadné zboží, jež továrna vyráběla a směla je se ziskem dále prodávat. Ve skutečnosti to znamená, že tato děvčata byla sváděna ku prostituci. Proč tato fakta zaznamenáváme, ještě jednou? Protože jde o typický případ, kde špatná morálka jde ruku v ruce s jednáním antisociálním, čili řečeno terminologií nyní oblíbenou, jde o typický problém laborethický. V „Budoucnosti“ jsem referoval svého času o ideách laborethického hnutí, jež jest v podstatě korekturou liberalismu. Jde o to, aby byly hledány a nalezeny souvislosti mezi životem hospodářským a mezi působením duchovním. Nejenom liberálové, ale i socialisté revidují materialistické základy svého učení, a svých programů, neboť i oni pozorují, že jim nic neškodí tak, jako mechanisace a nedostatek smyslu pro duševní a duchovní hodnoty při péči o slabé v lidské společnosti. V poslední době jest propagováno

ještě jedno hnutí, jež rovněž náleží do tohoto rámce. Míjíme hnutí tak zvané „zdravotně ekonomické Unie“. Moderní poznatky sociálně hygienické mají být uvedeny v soulad s hospodářskými požadavky produkce. Jde o to, aby bylo ukázáno, že slušnost a sociální citění nepovídají toliko ethickým normám, nýbrž i přirozeným zákonům hospodářským a že vždy mohou působiti jenom dobře i na sám život hospodářský. Všecky lidské skutky jsou v úzké vzájemné souvislosti. Nedbalá nebo špatná praxe má vždy zlé následky, byť tyto následky nebyly vždy bezprostřední. Hospodářští sociologové američtí zavádějí všude pojem „service“ — „služba“ Jejich dobrým žákem je Baťa. Všichni si navzájem sloužíme. Tato „service“ připomíná poněkud středověké rytířstvo s jeho ideou trojí služby. I soukromý podnikatel slouží veřejnosti. Jest odpověden společnosti. To znamená, že these manchestrovského liberalismu se ukázaly nesprávnými. Jsou ještě vyšší zákony, než jest zákon volné soutěže. Filosofie silné osobnosti, filosofie zdatného pracovníka, jemuž prý musí býti ponechána volná dráha, byla značně zkorrigována jak v teorii, tak i v praxi. I kapitalism bere na sebe kolektivistické formy a ztrácí svůj individualistický ráz a charakter (trusty a jiné hospodářské organizace), třeba se tento hospodářský kolektivismus neuskutečňoval ve smyslu marxistickém. Jakmile se kapitál sdružil, jest tak mocným činitelem společenským, že není možno, aby stál nezasáhl i do otázek výrobních. Kapitál neslouží již jednotlivci, nýbrž společnosti. Jest vidět, jak správná jest i prakticky křesťanská these o odpovědnosti za majetek, jež jest tak důrazně vyřčena v encyklice „Rerum novarum“. Ani obraz světa, jak jej podával Marx, ani obraz světa, jak jej podával liberalismus, se v praxi neosvědčil. Poslední příčinou toho jest, že oba tyto směry myšlenkové jsou v podstatě póly téhož materialistického magnetu, třebaže póly protilehlé. Právem byl proto svého času označován marxismus jako „liberalismus čtvrtého stavu“ I v produkci hmotných hodnot jest třeba počítati s duševními imponderabiliemi. Již když byla poříčská katastrofa, jsme psali v podobném smyslu. Má-li stavební vývoj města býti zdravý, jest třeba i jistých předpokladů morálních. *Serie opilých šoférů ukazují právě tak, jako katastrofa bratislavská, že s vývojem moderní techniky stoupá i odpovědnost člověka za stroj.* To jest především otázkou morální, ale i ekonomickou, neboť je statisticky dokázáno, že dobrý zdravotní stav zaměstnanectva v podniku se vyplácí i závodu.

Rozumí se, že budeme vyžadovat mravné jed-

nání i tam, kde se jeho rentabilita nedá přímo dokázat. Ale i přirozený řád má svoje zákony. Jak se dovidáme, chtějí někteří mužové praxe, kteří mají smysl pro tyto otázky společně s mysliteli a jinými duševními pracovníky uspořádati cyklus „O duchu ve hmotě“ Mimo to chce „Masarykova Akademie Práce“ uspořádati anketu tak, že rozešle dotazníky vynikajícím podnikatelům, v nichž je poprosí o odpovědi na otázky, jejichž společným obsahem bude, zda a pokud filosofické a náboženské myšlenky se dají uskutečňovati v podnikatelské praxi, at již se zřetelem na výrobu nebo na urovnávání sociálních konfliktů. Když svého času byl konán kongres „Intelektuální Unie“ v Praze, bylo uspořádáno několik přednášek o souvislosti mezi technikou a filosofií. Jak působí duchovní hodnoty v dnešním zkommercializovaném a ztechnizovaném světě? Jsou již dnes mužové hospodářské praxe, kteří se velmi zabývají filosofickými otázkami, ne snad proto, aby vyplnili rozjímáním příjemně svůj volný čas, ale aby proměňovali myšlenky ve skutky. Anketa Masarykovy Akademie Práce jest právem očekávána s velikým zájmem a to jak se strany sociologů a filosofů, tak i se strany praktiků. Právě tak, jako se stal dnes na př. požadavek pravdy v reklamě takřka samozřejmým mravním postulátem slušného obchodu, tak také musí býti zvedána neustále úroveň sociální solidarity. Solidaristická společenská teorie nabývá časovosti čím dále tím větší. Výstražný příklad bratislavský jest výmluvným mementem.

Rozšiřujte ŽIVOT!

Redakční. V měsíci srpnu „Život“ nevyjde. Příští číslo ve zvětšeném rozsahu vyjde 15. září k jubileu svatováclavskému.

Do tohoto čísla mohou býti zařazeny příspěvky, došlé do 1. září. Další čísla budou opět pravidelně vycházeti čtrnáctidenně. — Všecky své odběratele, pokud nezaslali již předplatné, prosíme, aby tak učinili co nejdříve.

»ŽIVOT« vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze II. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 -VII- 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

*revui pro veřejné otázky současnosti
náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).*

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

*Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.*

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krlín:

Svatý Josef.

Úvahy a meditace o rodině. — Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur. (Rozebráno).

Prof. J. Krpálek:

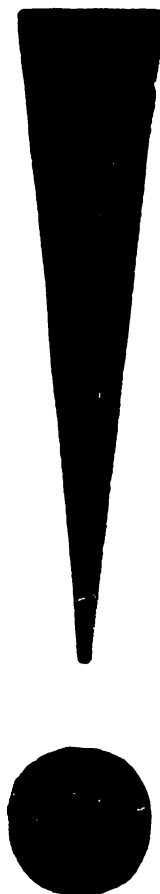
*Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.* Cena 4 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Věda a zázrak.

Psáno odborníkem — lékařem. — Cena 7 Kč.

Obrození Římem. (I. díl.)

ŽIVOT

O B S A H:

Do nového tisíciletí.

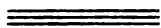
Návrh farního chrámu sv. Václava
v Praze.

Zásah Vatikánu do mzdového sporu
v Roubais-Tourcoing.

Cesty katolické restaurace.

Conventus pro studiis orientalibus.

Čeští katolíci a Tukův proces.

V PRAZE, dne 15. září 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 14.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 15. září 1929.

ČÍSLO 14.

Dr. Josef Doležal:

Do nového tisíciletí.

V posledních zářijových dnech, kdy česká krajina, zduchovělá větrným prouděním a otevřenými dálkami, vrací se nejbližší k sobě samé, kdy je nejkrásněji býti v Čechách, vyvrcholí letos oslavy tisícího výročí smrti knížete české země, svatého Václava: otevření dostavěného chrámu svatovítského a církevní i národní slavnosti v Praze i po venkově budou závěrečným projevem návratu českého svobodného člověka k nejstarší tradici kmene, kterou národ duchovně prozřel.

Po celoročních sporech, zda pokrokový svět český má oslavovati jen knížete a ignorovati světce církve římsko-katolické, sporech, účelově pochopitelných u příslušníků církví evangelické, československé a bez vyznání, pochopili rozumní lidé všech táborů, že oddělovati duchovní pramen světské, národní a lidské velikosti mladého knížete Václava je počínání nesmyslné a nelogické. „Ale všechna sláva Václavova se zakládá na jeho svatém životě,“ praví papež Pius XI. ve svém listě arcibiskupům a biskupům Čsl. republiky. Ano, svatost mladého knížete to byla, která byla dynamickou silou jeho osobnosti a činů, zřídlem moudrosti, kterou dodává obyčejně zkušenost stáří po mnohých omylech, důvodem veliké duševní převahy jinochovy nad svými současníky. Svatost jeho, plné oddání se a zanícení křesťanstvím, zapálením ducha pro křesťanský život a poznání vlastních povinností v zrcadle křesťanských příkazů životních, to všechno učinilo z jinocha muže zralého rozumu a úsudku i ve věcech státních. Ono také, toto plus duchovní, které by bylo možno moderně opsati výrazem „blázen pro Krista“, bylo hlavní příčinou odporu pohanských živelů proti němu a smrti světcovy. Politické a osobní důvody, které se vybilý současně, byly zjevny průvodními.

Proto také, pro toto duchovní záření, které vyzývá z osobnosti i mučednické smrti knížete

světce, stal se svatý Václav ochráncem českého lidu a přímluvcem jeho před Bohem, útočištěm v zlých a chloubov a radostí v časech dobrých. Tisíc let této společné pouti, vyslyšených nářků a vyzpívaných radostných pohnutí, tisíc let důvěrného spolužití stvořilo tradici, která nikdy nevzniká a nikdy nežije jenom rozumem, nýbrž i tím, co chladným pohledem a měřením mozku nelze postihnouti. Lze v plnosti vyjádřiti víru, lásku, úzkost a naději rozumovým výměrem? Lze bez víry, lásky a naděje žítí?

Tisíc let národního života, tisíc let, jimiž protéká řeka tradice svatováclavské, mluví k nám ještě jinou osudovou řečí, které rozumí všechno, co rozumí skrytým pramenům českého vědomí. Hlas země to mluví k nám.

Nechci však státi na rozcestí současných dnů a bojů s hlavou a očima obrácenými v minulost, v zamžený sen. Jde o budoucnost, o zítřek, o život příští, o nové činy a jejich duchovní zřídla.

Mluvil jsem nedávno s jedním z mladších českých historiků, který v debatě o svatováclavské ideji připustil mnoho, pokud jde o minulost, i ono vřazení v kulturu západu, ale pro budoucnost, pro náš moderní život dynamickou sílu a účinnost její popíral. Husitské myšlenky jsou pramenem sporů, bojů a úsilí životního dodnes. Ať to je třeba boj proticírkevní, proti držení statků, svoboda individuálního svědomí, je to živoucí spor dneška, kdežto svatováclavská idea je naše společná minulost, a z tohoto zatopeného a zasypaného dolu se už žádné statky dnešní spotřeby nedobývají.

Na této velmi nesprávné charakteristice je jeden požadavek přece správný: že každá tradice žije potud, pokud současníkům ukazuje nejen minulost, ale i cesty budoucí. Život

tradice je v její dynamické síle a opoře rozhodování v době současné.

Všecky tyto vlastnosti jsou však v míře nejnepřehlednější obsaženy právě v ideji svatováclavské.

a) Skutečná velikost národní je velikostí lidskou. Církev katolická oslavila velikost lidskou v mnoha světcích všech stavů, národů, povolání, dob. Ve svatém Václavu, knížeti Čechů, je ztělesněn ideál knížete světce. Je to víc než Platonův kníže filosof. Filosof je kategorie rozumová, světec kategorie mravní. Světec vladař je symbolem moci vládní, vkořeněné v moc Boží, je živým důkazem, že pramen autority světské je v autoritě duchovní, znamená, že vladař je odpověden za svůj život Bohu, že je mu moc jen svěřena, znamená metafysické zdůvodnění moci vládní. Ideál vladaře světce nemůže nebýti ideálem moci vladařské v samostatném státě, jenž má býti řízen podle křesťanských zásad. Idea svatováclavská znamená úsilí o harmonii řádu světského s řádem duchovním, s křesťanstvím. To je velmi časový program, to je dynamická síla činů a snah obrácených v budoucnost. Idejí svatováclavskou obrací se oči národa k Bohu.

b) Symbol svatováclavský nemá jen tuto obecně lidskou tendenci, je specificky český, a jeho aktualita časová spočívá v tom, že v něm je překlenut rozpor mezi češtvím a římským katolicismem, což je vrcholný cíl státotvorného úsilí současné katolické generace. V ideji a tradici svatováclavské nalézá český katolicismus svou kořenitou sílu, svou životní rovnováhu a jistotu; v její tisícileté platnosti pak i nejmocnější důkaz živoucnosti pro budoucnost. Tradice svatováclavská znamená nám prakticky úsilí o harmonii českého

vědomí a českého života s vtělením světového problému náboženského v církvi římsko-katolické, znamená nám snahu o novou duchovní jednotu českou, národní i náboženskou.

c) Výkřik knížete Václava, unikající se rtů zavražděného svým vlastním bratrem, ten výkřik proniká dálkou tisíciletí do bojů našich i dnes výzvou, aby v této zemi bratr nezábýjel bratra. Je to varování osudu a nelze říci ani dnes, že tato výzva neodpovídá přiléhavě na hlas našich sporů dnešních. Toto varování je hlas, unikající ze smrti národního světce jako z úst, jimiž promluvila země.

d) Konečně idea svatováclavská znamená uvědomění si, že nejen jednotlivec, ale i celý národ musí prositi Boha za život. Jenom jedinec má duši nesmrtelnou, jen duše jedinců má život věčný. Duše národa není, národ je smrtelný a za své kolektivní viny, pokud jsou, pyká každý národ hned zde, na zemi. Padly říše a vymřely národy, které ovládaly svět, říše nejmocnější a nejkulturnější. Proto i národové musí prositi Boha za milost života a trvání, proto nejen člověk, ale i společnost veřejná a státní nesmí proti Bohu státi. Výkřik hymny svatováclavské, skutečné hymny národní: nedej zahynouti nám i budoucím, není proto pasivní výkřik, jenž podlamuje vzpruhu vlastních sil, ale vidí jejich konečnost a omezenost v čase a prostoru hmotném i duchovním. I tento výkřik tisíci let je programem v chvíli přítomné i do dalšího tisíciletí.

Idea svatováclavská má dynamickou životní sílu i dnes, je to úsilí katolicismu o obnovu duchovní jednoty české a obrození sebe sama z živých šťav této země. Na tuto budoucnost, na příští tisíciletí budeme mysliti především v slavný den 28. září 1929.

Jaroslav Cuhra:

Návrh farního chrámu v Praze.

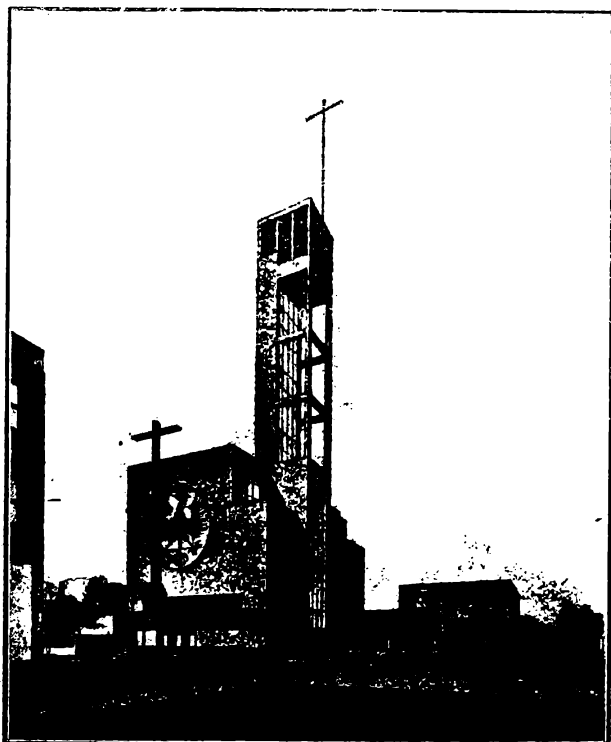
V č. 7. XI. roč. „Života“ uveřejnili jsme článek o moderní pastorační činnosti na periferii hlavního města Prahy, jak ji projektuje a prakticky provádí „Dílo blahoslavené Anežky Přemyslovny“

V tomto velmi obsažném článku byla podána přesná statistika náboženského stavu a náboženského rozvrstvení obyvatelstva v Praze i na periferiích a podrobná analýza faktických ztrát a přesunů, které — zvláště v některých částech Prahy — vytvořily situaci pro katolíky skutečně nepříznivou a jsou vážnou výstrahou a pobíd-

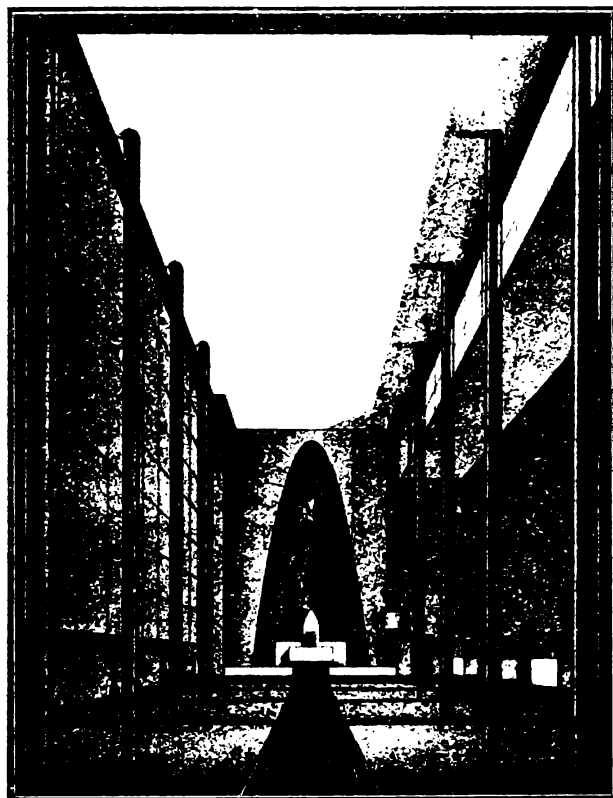
kou k horlivé apoštolské práci pro záchranu nesmrtelných duší.

Mimo to bylo uvedeno, jak si v analogických případech počínají katolíci v cizině, hlavně v Paříži a v Německu, kteří po dlouhé, systematické práci vybudovali úctyhodné dílo, jehož posledním cílem je navrácení velkoměstských periferií Bohu.

S těmito zkušenostmi a se zřetelem ke speciálním poměrům pražským přistoupilo „Dílo blahoslavené Anežky Přemyslovny“ k řešení velkorysého programu, jehož prvním bodem je

Pohled na chrám sv. Václava a vedle vnitřek lodi.

obklopení města věncem tvrzí, náboženských i kulturních to center příslušných okrsků, kostelů a far.

Vzhledem k tomu, že potřeba kostela a kněze je v některých místech příliš naléhavá a že definitivní stavby předpokládaly by úžasný náklad při dnešní drahotě stavebních materiálů, je problém řešen t. zv. provisoriem po osvědčeném vzoru pařížském. Jak je známo, ve Spořilově byl nedávno vysvěcen dřevěný, ale svému účelu prozatím vyhovující kostel; současně se pracuje na vybudování dalších provisorii na východním obvodu města a dá se předpokládati, že nejnnutnější náboženské potřebě bude v těchto místech alespoň na čas plně vyhověno.

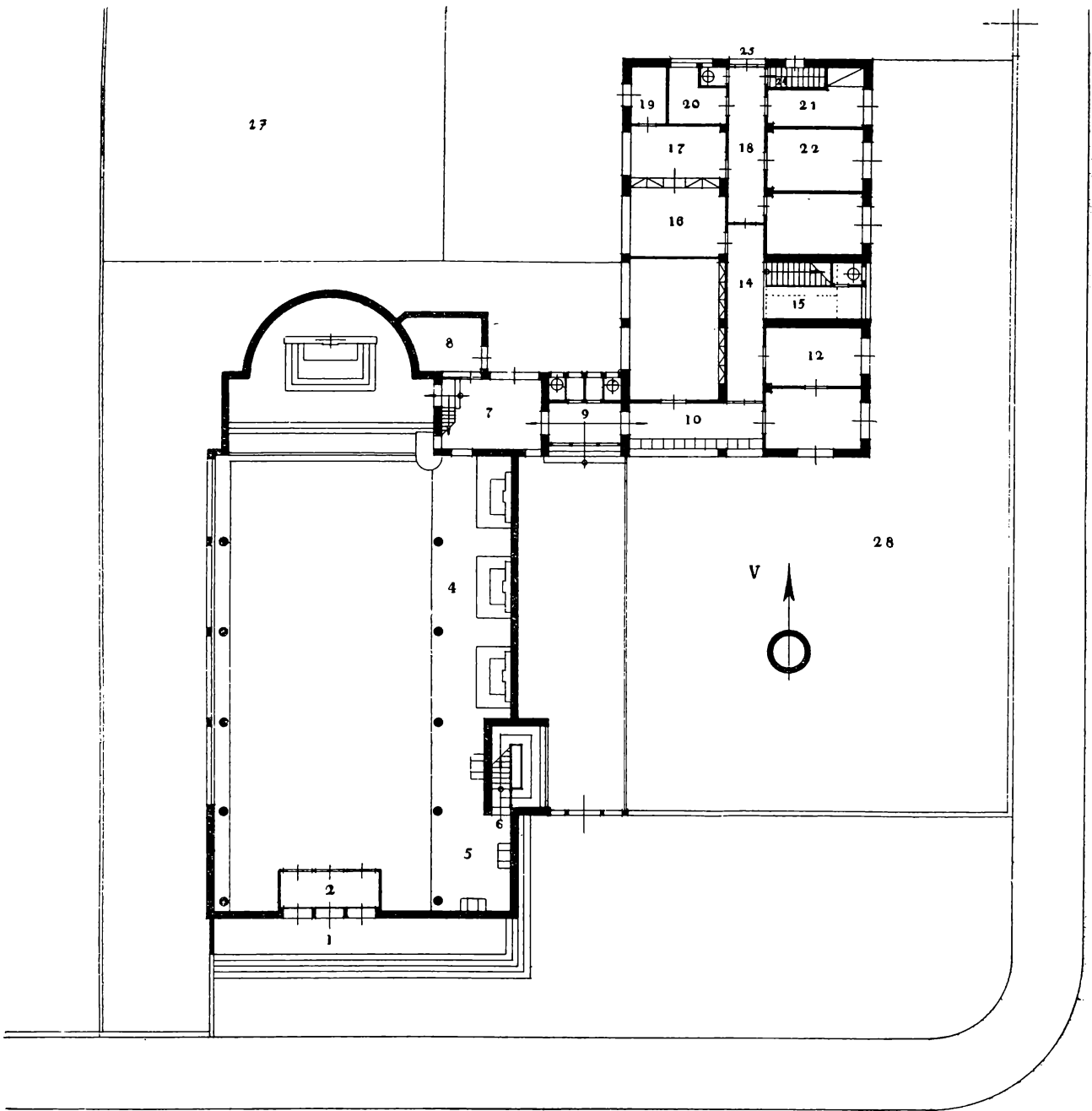
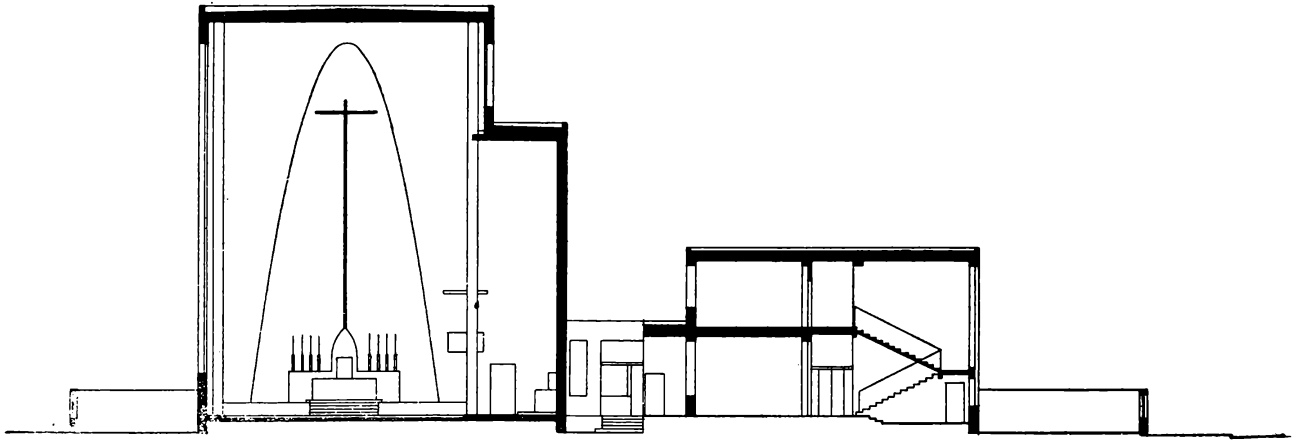
Samozřejmě, že již teď je nutno uvažovati o řešení *definitivním* tak, aby problém stavby moderního katolického chrámu vykryštoval i po stránce výtvarné. Za tím účelem otiskujeme návrh architekta Jaroslava Cuhry a přáli bychom si, aby zájem naší veřejnosti projevil se nejenom v kritice, nýbrž i v námětech a v pokynech; cílem této kolektivní práce bylo by vytvoření typu středně velikého, moderního katolického kostela.

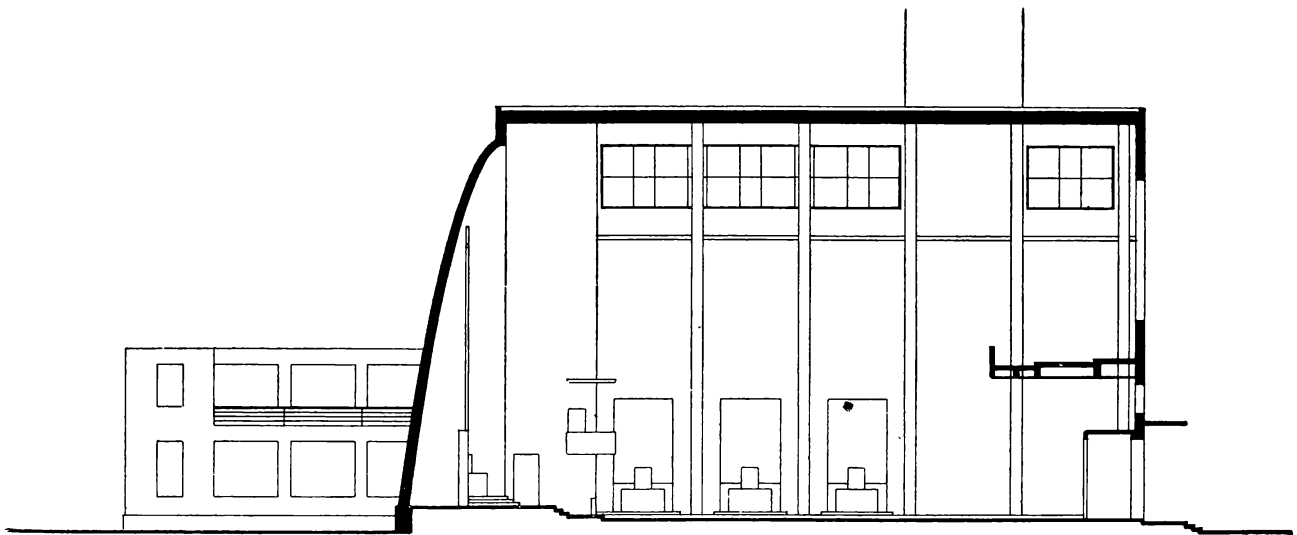
Teorii vývoje chrámového prostoru a předpoklad zásadní formy moderního chrámu nechceme řešiti v tomto článku a odkazujeme na diskusi, která byla v tomto směru provedena

loni po vršovické soutěži.*) Zde se jedná o konkrétní podmínky, na jejichž podkladě byl proveden uveřejněný návrh:

1. Kostel i fara mají býti veřejnosti dobře přístupny.
2. Fara má souviseti se sakristií k vůli snazší a rychlejší práci kněze a kostelníka a aby návštěvníkům místnosti pro náboženské přednášky (Mariánských družin a pod.) byla umožněna snadná adorace před svatostánkem, modlitba, požehnání atd.
3. Dispozice kostela má býti upravena tak, aby všichni věřící dobře viděli na svatostánek a dobře slyšeli kázání s kazatelny.
4. Bohoslužba u vedlejších oltářů nemá rušiti a odváděti koncentraci od bohoslužeb u hlavního oltáře.
5. Zpovědnice mají býti umístěny v klidném a snadno přístupném místě.
6. Architektura celého vnitřku budiž provedena tak, aby jediné presbytář a zvláště hlavní oltář upoutávaly pozornost i roztržitého měšťana.
7. Návštěvníci farních kanceláří a přednáškového sálu nemají tangovati vnitřní komunikaci fary; proto budiž pamatováno na vhodně umístěná klausurní vrata.

*) Dr. Josef Cibulka: „O vývoji kostelního prostoru“, č. 1—2, r. IX. Stavitel Ant. Novák: „Jak stavěti chrám“, č. 2—3, r. X., Život. Jaroslav Cuhra: „Stavba chrámu“, č. 6—8, r. X., Život.

8. V dispozici fary musí být provedeno náležité oddělení eventuelního ženského personálu a současně uvažováno o alternativě, že fara bude obsazena řadovými knězi a bratry.

9. Farní hospodářství budiž umístěno na místě izolovaném a málo nápadném.

10. Orientace všech místností, vzhledem ke světovým stranám, musí odpovídati jejich účelu; v obytných místnostech, zvláště ložnicích, se má šetřiti užitečné zásady o maximu vzduchu a slunce.

11. Celý objekt musí být projektován s využitím všech moderních technických prostředků tak, aby stavba vyžádala si minimálního nákladu při maximální účelnosti.

12. V návrhu má být pamatováno na možnost snadného rozšíření, jak kostela, tak fary bez velkých stavebních změn disposičních i konstruktivních.

Uveřejněný projekt je umístěn u křižovatky dvou ulic. Dispozice kostela má podélnou hlavní loď zakončenou presbytářem s apsidou ve formě dutého rotačního paraboloidu. Ke hlavní lodi je přičleněna nižší pravá loď postranní v níž jsou umístěny vedlejší oltáře a v zadu zpovědnice. Sakristie je zvláštní předsíní spojená s farou. Schodiště na kruchtě je v dolní části společné se schodištěm do věže. Věž slouží výhradně k zavěšení zvonů a proto byla — mimo hranol komunikačního schodiště a nutné konstruktivní prvky — vynechána všechna

zbytečná výplň stěn. Konstrukce kostela i věže je projektována z ocelové obalené kostry. Sloupy stojí v chrámové lodi volně a tvoří vždy dva a dva nohy souvislých ráků. Veškeré zdivo, mimo betonové základy a nutné železobetonové armovací pilířky, je myšleno z izolačních a zvuk tlumících a lehkých tvárníc. Severní stěna není v kontaktu se sloupy, aby se dala v budoucnosti snadno odstranit při rozšiřování kostela o nový systém ocelových ráků, tvořících levou postranní loď. I rozšíření ve směru podélné osy by bylo jednoduché přidáním nového systému ráků tvořících jednotlivá travai.

Všechny prvky celé dispozice jsou očíslovány:

1. Vstup do chrámu, 2. Chrámová předsíň, 3. Hlavní loď, 4. Postranní loď, 5. Zpovědnice, 6. Vstup na kruchtě a do věže, 7. Sakristie, 8. Paramenta, 9. Vstup do sakristie a do fary, 10. Foyer. 11—12. Farní kanceláře, 13. Přednášková síň náboženských spolků, která by v případě potřeby sloužila za velký refektář, který by se dal eventuelně spojit s refektářem malým odstraněním dvojité skládací stěny. 14. Chodba (Klausura). 15. Prostor schodiště. 16. Malý reflektář. 17. Kuchyně, 18. Chodba personálu, 19. Komora, 20. Spíž, 21—22—23. Pokoje personálu. 24. Schody do sklepa, 25. Vstup ze dvora, 26. Dvůr, 27. Zahrada zelinářská, 28. Zahrada ovocná a květinová.

V I. patře byly by umístěny obývací pokoje kněží, jejich ložnice a pokoje pro hosty.

J. Krlín:

Důležitý zásah Vatikánu do sporu dělnictva se zaměstnavateli.

Ve Francii v oblasti Roubais-Tourcoing vypukl spor mezi zaměstnavateli, sdruženými ve svazu „Consortium“ a mezi dělnictvem, sdruženým v křesťanských syndikátech dělnických.

Podstata sporu je tato: Zaměstnavatelé vytýkali dělníkům katolickým, že se neřídí zásadami katolické mravouky, že koketují se socialismem a komunismem, s nimiž navazují

styky, a jejichž ideami se dávají pronikati. Toto obvinění, které samo o sobě jest těžké, stávalo se závažnějším, ještě tím, že syndikáty dělnické řídí hodně kněží a hlavně mladí kněží. Přirozeně, že Církev byla povinnou říci v tomto sporu svoje slovo. Lillský biskup, známý svou inteligencí a svým sociálním cítěním, prostudovav celý spor, vyzval předsedu „Consortia“, aby sepsal stížnost a řádně ji doložil doklady a poslal Kongregaci koncilu, jež po prostudování aktu a po zkoumání událostí zaujala stanovisko pro jednu stranu a tím rozřešila nebezpečný problém. Stalo se tak a nedávno došlo z Říma rozhodnutí. Všechn tisk se shoduje, že tento akt. sv. Kongregace jest po encyklice „Rerum novarum“ z nejdůležitějších a je proto třeba, abychom ho i u nás znali. Neřešit toliko sporu samého, nýbrž vytyčuje všeobecné směrnice platné pro katolíky vůbec. Podávám překlad jeho. Výnos sám skládá se ze dvou částí: Prvá obsahuje sedm článků, ve kterých jest shrnuta sociální nauka Církve, a druhá se dotýká podstaty sporu. Po krátké předmluvě, v níž prohlašuje sv. Kongregace koncilu svoji oprávněnost zasáhnouti do sporu, opírajíc se o slova encykliky Lva XIII., „Rerum novarum“, uvádí hned sedm bodů, jež dokládá dřívějšími výnosy jednotlivých papežů:

Principy katolické sociální nauky.

I. *Církev uznává a stvrzuje právo zaměstnavatelů a dělníků tvořiti syndikáty, buď odložené, nebo smíšené a vidí v nich účinný prostředek pro rozřešení sociální otázky.*

„K rozřešení mohou přispěti zaměstnavatelé i dělníci všemi prostředky, které mají k ruce a účinně tak mohou spolupracovati ke sblížení mezi dvěma třídami... Ale hlavní důraz spočívá na korporacích dělnických, které sdružují všechny ty prostředky. Ježto kulturní pokrok, nové uspořádání poměrů a rostoucí potřeby životní vyžadují, aby tyto korporace se přizpůsobily nynějším poměrům, vidíme rádi, že všude vznikají syndikáty at samých dělníků, nebo smíšené s dělníky i zaměstnavatelů. A přejeme si, aby jich přibývalo a rostla i jejich činnost.“ (Lev XIII., Rerum novarum, 15. května 1891.)

„Když se jedná o sdružení se, jest třeba střežiti se, aby neupadlo do bludu. A chceme zde mluvití zvláště o dělnících, kteří mají nepochybně právo sdružovati se pro zlepšení svých zájmů. Církev souhlasí a není to proti zákonům přirozeným.“ (Lev XIII., Longinqua Oceani, 6. ledna 1895.)

II. *Církev za nynějších okolností považuje za mravně nezbytné zakládání těch sdružení.*

„Urcitá sdružení, hlavně dělnické, množí se dnes více než kdy jindy. Není zde na místě mluvití o mnohých z nich, o jejich vzniku, cíli a metodách. Jest všeobecně známo, a mnohými důkazy dotvřeno, že většina z nich jest řízena vůdci, kteří budují organizace, odporující křesťanskému duchu a veřejnému dobru. V takovém stavu věci křesťanství dělníci mají jen dvojí možnost: buď vstoupiti do sdružení nebezpečných náboženství nebo tvořiti sdružení vlastní a sloučiti vlastní síly, aby tak setřásli přímo nespravedlivý a nesnesitelný nátlak. Nuže, ježto si lze vybrati ono druhé řešení, kdo by nehleděl užití ho pro nejvyšší dobro člověka?“ (Rerum Novarum“.)

III. *Církev vyzývá, aby byly zakládány takové syndikáty.*

„Vyzýváme nejdříve všechny, aby zakládali mezi katolíky tato sdružení, která by všude hájila jejich zájmy na sociálním poli. Odpovídajít velice dobře naší době: dovolují členům hájiti vlastní zájmy a zároveň uchovati víru a mravnost.“ (Pius X. arcibiskům a biskupům brasílským, 6. ledna 1911.)

Týž velekněz psal hraběti Medalogu Albanimu 19. března 1904: „Pokračuj tedy, drahý synu, jak jsi činil až dosud, v zakládání a řízení netoliko institucí rázu čistě národohospodářského, nýbrž i těch odborových organizací, dělnických i zaměstnavatelských, pracujících vzájemné dobré shodě.“

A vůdcům „Unione Economica Italiana“ děl tato slova: „Které instituce budete nejraději šířiti ve své Unii? Vaše láska rozhodne. Pokud se nás týká, pokládáme za nejvhodnější, ty, které jsou nazývány syndikáty.“

Benedikt XV. psal 7. května 1919 kanovníku Muvoymu z Autunu, že „řád vidí zakládání syndikátů skutečně odborových na celém území francouzském, které jsou živeny duchem křesťanským. Ví, že tyto syndikáty hájí zároveň nejsvětější zájmy dělnické třídy, sociálního míru, jehož nejvyšším představitelem jest papež, a tím i zájmy šlechtného národa francouzského, který tolik miluje.“

Pius XI., slavně kralujíc, dal napsati sekretářem státu kardinálem Gasparrim 31. prosince 1922 Zirnheldovi, předsedovi „Francouzské konfederace křesťanských dělníků: „A se živou radostí vyslechl Svatý Otec zprávu o pokroku té skupiny, která se snaží dosíci zlepšení dělnických vrstev praktikováním zásad Evangelia, kterých Církev vždy užívala při řešení sociálních otázek. Svatý Otec si

přeje, aby katoličtí členové vašich syndikátů se snažili vždy uchovati svoji víru živou a svoji zbožnost vroucí, žijíce životem katolickým, a podle zásad, jimiž získají s posvěcením osobním, horlivost a sebezpřemáhání, které budou osvědčovati v odborových organisacích.“

IV. *Církev si přeje, aby syndikáty byly zakládány a řízeny podle zásad křesťanské víry a mravouky.*

„Musí býti pravidelnou a stálou zásadou, aby byly zakládány a řízeny syndikáty takovým způsobem, aby skýtaly každému členu prostředky, jimiž by dosáhl nejspíše a nejlehčejší cíle, který si vytkl, a který spočívá v růstu dober hmotných i duchovních. Ale jest zřejmo, že nejdříve je třeba dbáti první věci, totiž zdokonalení mravního a náboženského; dále pak jest si třeba uvědomiti, že tento cíl jest i namnoze pro národohospodářské zlepšení celé třídy. Neboť skutečně, tyto syndikáty brzy zapadají nebo se mění v takové, v nichž jest náboženství považováno za bezvýznamné.“ (Rerum Novarum.)

„To jest právě důvodem, proč jsme vždycky zdůrazňovali, vyzývajíce katolíky, aby vstupovali do sdružení, které mají cílem zlepšení života národa, že taková sdružení musí býti inspirována, prodechnuta a držena náboženstvím.“ (Lev XIII., Graves de communi, 18. ledna 1901.)

„V žádném případě, ani v řádu věcí časných, nemá křesťan právo opomíjeti zájmy nadpřirozené, tím spíše ne, ježto příkazy křesťanské nauky mu ukládají povinnost orientovati všechno podnikání k nejvyššímu dobru a poslednímu cíli.“ (Pius X., Singulari quadam, 24. září 1912.)

V. *Církev si přeje, aby syndikátní sdružení byla nástrojem svornosti a míru a proto doporučuje utvářeti smíšené komise jako prostředek vzájemné jednoty.*

„Ti, kteří se chlubí, že jsou křesťany a jsou sdružení v syndikátech, nesmějí, jsou-li si vědomi své zodpovědnosti, udržovati mezi sociálními vrstvami nepřátelství nebo nevraživost. nýbrž mír a vzájemnou lásku.“ (Pius X., Singulari quadam.)

„Ať katoličtí spisovatelé, hájící věc proletariátu a chudiny, neuzívají slov, která by mohla vzbuditi v lidu odpor k vyšším třídám společnosti... Necht si vzpomenou, že Ježíš Kristus chtěl sjednotiti všechny lidi svazkem vzájemné lásky, jež jest zdokonalením spravedlnosti, a která ukládá povinnost ustavičně pro dobro bližního.“ (Instrukce sv. Kongre-

gace pro církevní záležitosti, 27. ledna 1902.)

„Předsedové těch sdružení (majících cílem dobro dělníků) musí pamatovati, že není nic vhodnějším k zajištění všeobecného dobra nad svornost a harmonii mezi všemi vrstvami, a že křesťanská láska jest nejlepším prostředkem jednoty. Pracovali by velice špatně pro blaho dělníka ti, kteří chtějíce zlepšiti jeho existenční podmínky, by zapomněli v boji o zlepšení hmotné vésti duchy k umírněnosti, poukazujíce na povinnost křesťanskou a šířili v nich nenávisť proti bohatým slovy hořkými a násilnými, jimiž lidé, cizí naší víře, rozvracejí společnost.“ (Benedikt XV. biskupu bergamskému, 11. března 1920.)

„Necht práva a povinnosti zaměstnavatelů jsou dokonale sjednoceny s právy a povinnostmi dělníků. V případě vzájemných sporů by si bylo přáti, aby stanovy samy obsahovaly body, které by určily pro odstranění sporu lidi moudré a bezúhonné, vybrané z obou sdružení, kteří by byli rozhodčími.“ (Rerum Novarum.)

„Katolické organisace musí netoliko odvracet, nýbrž potíratí třídní boj, ježto zásadně odporuje nauce křesťanské. Jest vhodné, užitečné a odpovídá křesťanským principům, aby byly zakládány, pokud možno, simultánní organisace ze syndikátů zaměstnavatelů i dělníků, komise, které by řešily a rozřešily pokojně, v duchu spravedlnosti a lásky spory, které povstanou mezi členy syndikátů.“ List kard. Gasparriho „Ekonomické jednotě sociální“ 25. ledna 1915.)

VI. *Církev si přeje, aby syndikátní sdružení založená od katolíků pro katolíky se tvořila mezi katolíky, ačkoliv připouští ve zvláštních případech, že mohou jednati různě.*

„Katolíci mají se sdružovati nejraději s katolíky, nenutí-li jich okolnosti jednati jinak. Je to velice důležité pro uchování víry“ (Lev XIII., biskupům Spojených států, 6. ledna 1895.)

VII. *Církev doporučuje jednotu všech katolíků pro společnou práci v duchu křesťanské lásky.*

„Opravdu, okolnosti toho vyžadují a to velice naléhavě. Je třeba silných lidí a neslábnoucích. Pohled na bídu ve světě jest opravdu hrozný. Je třeba se báti hrozeb zhoubných zmatků, které šíří stále rostoucí síly socialistické.“ (Graves de communi.)

Necht o to co nejúsilovněji pečují služebníci Svatostánku; a vedeni autoritou vašeho příkladu, ať uznávají všechny společenské vrstvy zásady Evangelia. Necht činí vše k záchraně

národů a hlavně žíví v sobě a zdůrazňují ve druhých, v malých i velkých, lásku, paní a královnu všech ctností. Neboť toužená záchrana musí býti toliko ovocem velikého rozplamenění lásky. Snažme se o tu křesťanskou lásku, která shrnuje celé Evangelium, a která jest vždy ochotna obětovati se pro bližního, a která jest nejjistějším lékem proti pýše a sobectví doby. O té lásce mluvil svatý Pavel slovy: „Láska jest milostivá, nehledá svého prospěchu. Vše trpělivě snáší“ (Rerum novarum.)

Užití na případ lillský.

Vše trpělivě snáší.“ (Rerum novarum.)
jasně cesta, kterou třeba voliti v daném případě.

Začneme-li dělnickými syndikáty, nemůžeme upíratí dělníkům křesťanským práva sdružovati se v nezávislých syndikátech, odlišných od syndikátů zaměstnavatelů, ač nejsou jejich antithesou. A nemůžeme jim toho upíratí tím spíše v tomto případě, když syndikáty jsou chtěny církevní autoritou, která je povzbuzuje a dává jim normy sociální katolické mravouky, jimiž se řídí členové ve stanovách i v syndikátní činnosti, která musí býti proniknuta hlavně duchem Encykliky Rerum Novarum.

Dále jest zřejmo, že utvoření takových syndikátů odlišných od syndikátů zaměstnavatelů není nikterak proti sociálnímu míru, poněvadž zatím co na jedné straně se stavějí zásadně proti třídnímu boji a kolektivismu ve všech jeho formách, uznávají na straně druhé kolektivní smlouvy, aby uvedly v soulad vztah mezi kapitálem a prací.

Zaměstnavatelé nesmějí v tom viděti nedůvěru, hlavně ne v nynější době, kdy je tak nutnou nezbytnost šířiti a podporovati proti syndikalismu socialistickému a komunistickému syndikáty dělníků křesťanských, v nichž mohou jednati o svých zájmech hospodářských a časových bez předsudků proti zájmům duchovním a věcným.

V tomto bodě nemůže býti rozporu mezi oběma syndikáty. Opravdu M. Mathon (předseda Consortia) prohlašuje, že „Consortium zaměstnavatelů si vroucně přeje zakládání syndikátů křesťanských dělníků, které chrání jejich zájmy, a které ve vši svobodě a nezávislosti mohou jednati s organisacemi zaměstnavatelů. Obojí studují příčiny sporu v naprosté rovnosti a spravedlnosti a v lásce křesťanské, kterou všichni mají v srdci.“

Obvinění zaměstnavatelů a mírné napomenutí dělníkům i zaměstnavatelům.

V dalším list sv. Kongregace uvádí obvinění, které bylo obsaženo v listě M. Mathona, při-

pouští, že dělnické syndikáty se dopustily několika taktických chyb, a že některý z jejich členů pronesl zásady, které se neshodují vždy s učením křesťanským. Proto je vybízí k ještě větší výchově, ke studiu otázek sociálních, aby „opravdu se činnost dala v duchu křesťanském, duchu spravedlnosti, lásky a umírněnosti“ Vybízí tudíž syndikáty, aby „k úplnějšímu sociálnímu utvoření a založení mládeže bylo v kursech dáváno poučení úměrné inteligence mládeže. Poučení, které by je netoliko uchránilo před bludy, nýbrž i prohloubilo jejich poznání, aby mnoho vykonali na sociálním poli.“

„Je třeba dbáti, aby vedoucí měli dokonalou vědomost o problémech technických, odborových a národohospodářských.“

Dokud se týká výmínečného utvoření t. zv. mezisindikátního kartelu, mezi syndikáty křesťanskými a neutrálními, nebo socialistickými, buďž připomenuto, že jest dovoleno jedině pod tou podmínkou, že se utvoří toliko pro zvláštní případy, když věc, o které bude řeč, jest spravedlivou, když se jedná o smlouvu časnou, a když se přiblíží ke vši nutné opatrnosti, aby takové sblížení se nezvrhlo.“

Sv. Kongregace uznává všechno dobré, co vykonalo „Consortium“ pro zmírnění bídý dělnictva, ať již jakýmkoliv způsobem. Proto „obracejíc se ke katolíkům, vyzývá je, aby uvážili, že k udržení svornosti a trvalého míru mezi zaměstnavateli a dělníky nestačí dovolávatí se odborové solidarity a množiti díla milosrdenství inspirovaná toliko lidskou filantropií. Opravdová svornost a opravdový pokoj mohou býti získány toliko naprostým a bezpodmínečným přilnutím ke světlým zásadám křesťanské mravouky.“ — Sv. Kongregace projevuje dále nelibost, že členové „Consortia“, třeba individuálně, ačkoliv „veřejně vyznávají katolickou víru, utvořili syndikát neutrální,“ a uvádí slova Lva XIII., že katolíci mají zakládati syndikáty katolické. Není-li to v daných okolnostech možné, nechť „se alespoň rozpomenou na osbní odpovědnost při svých rozhodnutích, aby se shodovala s katolickou mravoukou, a aby náboženské a mravní zámy křesťanských dělníků byly zaručeny a nebyly napadány.“

Povzbuzení ke svornosti.

Svatá Kongregace si přeje, aby zmizely spory mezi dvěma organisacemi a aby v duchu křesťanské nauky se ustavil mezi nimi směr spravedlivý. Členové obou mají jako katolíci velikou odpovědnost a proto oba syndikáty musí dokázati vzájemnou spoluprací, že

netoliko slovy vyznávají. nýbrž i činy praktikuji určité učení. „Ježto ‚Consortium‘ projevil o ochotu jednati, viděla by ráda Kongregace, kdyby se utvořila mezi oběma syndikáty smíšená komise, která by trvale fungovala. Tato komise by se periodicky scházela, řešila jednotlivé problémy a dokázala by, že odborové organizace nejsou organizacemi boje a antagonismu, nýbrž že v duchu křesťanském jsou zárukou vzájemné dohody a míru.“

Misionáři práce.

Sv. Kongregace chválí ordináře, že dal syndikátům dobré a schopné kněze a vyzývá biskupy, aby jmenovali kněze „misionáři práce“ kteří by byli netoliko ochranou dělní-

kům proti socialistickým a komunistickým bludům, nýbrž i svědectvím mateřské pečlivosti církve. Benedikt XV. to vyjádřil slovy:

„Ať nemyslí žádný kněz, že činnost na tomto poli jest cizí důstojnosti kněžské, ježto zasahuje i do oblastí národohospodářské. Vždyť v té oblasti jest mnoho duší v nebezpečí. Proto si přejeme, aby kněží považovali za jeden ze svých úkolů zasvěcení se do vědy a činnosti sociální studiem, pozorováním a prací, a aby podporovali všechny, kteří na tomto poli vykonávají zdravý vliv ve prospěch katolíků.“

Odpovědnost všech, zaměstnavatelů i dělníků, jest veliká v nynější době, všichni musí býti na stráži.

Josef Doležal:

Cesty katolické restaurace.

III. část.

Cesta demokracie.

Demokracie, jako státní forma, je vláda lidu, lidem, pro lid. Radikální teoretikové jdou však dále. Nemluví již ani o vládě, nýbrž o správě: demokracie nevládne, nýbrž spravuje. (Masaryk.) Definice demokracie by podle toho zněla: správa veřejných záležitostí a státu všemi a pro všechny. Tak totiž lineární demokracie konkrétně vyjádří slovo: lid.

Přímá vláda všech je technicky v složitém, moderním světě nemožna, zůstává zachována jenom někde a jen pro nejdůležitější státní akty: volba hlavy státu plebiscitem, nebo plebiscit v změnách ústavy či důležitějších zákonech vůbec. Všude jinak demokracie se uskutečňuje vládou či správou reprezentantů, volených ve všeobecných volbách. Rozhodujícím principem o tom, jak se má vládnout či spravovat stát, jest jinak určitý soubor obecně uznávaných pravidel a názorů a ve věcech sporných formální princip většiny.

Úspěšná správa demokratická vyžaduje tedy, aby společenství, shoda názorů a představ o způsobu zákonodárných zásahů v oboru sociálním, kulturním, hospodářském a národním byla co nejširší a aby principem většiny nebyly rozhodovány radikálně takové věci, které menšina pokládá za své životní základní zájmy. Demokracie žádá dohodování většiny s menšinou a vzájemný loyální poměr většiny a menšiny.

Politický život v demokracii se uskutečňuje stranami, to jest souborem jednotlivců, kteří

mají shodné názory na správu veřejných záležitostí anebo shodný zájem na obraně či vzestupu vlastním. Tam, kde žádná strana nebo volební skupina nedosáhne sama většiny, musí se k utvoření většiny vládní (správní) spojití několik skupin, stran, aby vláda mohla býti utvořena. Jsou-li tyto strany různorodých názorů kulturních, sociálních, politických, hospodářských, jaký bude princip, jímž se zjišťuje společná vůle? Většina? Snad v podřadných věcech, ale v základních nikoli. Zde musí nastoupiti princip dohody, poněvadž přehlasování a uplatnění většinového principu je možné jenom tam, kde přehlasovaná menšina nemůže nebo nechce ze společného svazku (ať státního, vládního, smluvního nebo společenského) odejíti.

Měli jsme již takový klasický případ vládní většiny v Československu za vlády všénárodní, kdy vládní majoritu tvořily kulturně i sociálně strany velmi různorodé: čsl. sociální demokracie, strana republikánská, strana katolicko-lidová, česko-socialistická a národně demokratická. Organizačním principem této většiny byl vědomě učiněn princip dohody: ono pověstné „dohodli jsme se, že se dohodneme“.

Vyložil jsem již jinde, že to politicky dobově znamenalo výhodu pro katolické strany. Nebylo náhodou, že tuto vrcholnou taktiku obrany demokracie vyčerpal právě vůdce katolické strany lidové, ohrožené kulturní aktivitou spojených stran ostatních. Avšak tato devisa dohody je bytostnou, podstatnou znám-

kou demokracie, která zásadně hodnotí programy všech stran stejně relativisticky. Co bylo výhodou v obranném údobí, sotva jí bude v době aktivity a nástupu za uskutečněním společenského pořádku dle principů katolických. V době všenárodní koalice ještě zdaleka nebyla většina obyvatelstva přesvědčena o tom, že metoda dohody a společného konsensu je samozřejmostí demokracie. Proto ten smích kritiků a častý názor, že smlouva „dohodli jsme se, že se dohodneme“, je vlastně bezcharakterní zrada zásad osobami, které moc vládní (demagogicky: auto a ministerský plat) cení výše, než program vlastních stran. Útok na toto heslo dohody vedly tenkrát strany pokrokové, které si pod demokracií představovaly uskutečnění pokrokové, laické a revoluční ideologie francouzské revoluce s přídatkem sociálního programu doby.

Vůdcové pěti vládních stran tehdy uskutečňovali demokratickou metodu dohody, mnohdy i proti vůli svých straníků, nedozrálých ještě k tomuto pochopení a socialističtí členové t. zv. pětky to také politicky zaplatili odbojem proti sobě ve svých vlastních stranách. A přece netrvalo potom dlouho, že tytéž strany, které zavrhovaly dohodu jako metodu vládní, dovolávaly se jí proti vládní většině nesocialistické, když tato vůči opozici tohoto principu chtěla nedbatí. Neboť — o tom není pochyby — v demokracii neplatí požadavek dohody jen jako vnitřní technická pomůcka různorodých stran vládní většiny nýbrž také v poměru většiny vládní vůči opoziční menšině, pokud i tato menšina tentýž princip uznává. *Žádná vláda nemůže v demokracii vládnouti „jak chce“, i když má silnou většinu, neboť vždy musí se řídit i obecným názorem na funkci vlády v demokracii, musí se pokládati za vykonavatele vlády nade všemi a pro všechny, nejen pro část, kterou zastupuje. To by byla vláda třídní, diktatura většiny, nikoli demokracie.*

Nebezpečím poválečných demokracií bylo především uvolnění soustředivých sil, vzrůst odstředivých zájmů, stranická bezohlednost, vedoucí k určité formě občanské války, k anarchii. Reakce proti těmto rozkladným silám společenským, jež demokracie nemohla spoutat, jsou poválečné diktatury v zemích románských (Španělsko, Itálie), i jinde (Jugoslavie), nepočítajíc v to zcela zvláštní formy režimů, v nichž populární jednotlivec drží v šachu parlament (Polsko).

Hierarchie společenských hodnot v demokracii.

Nebezpečí společenské anarchie však není jediným nebezpečím demokracií; ono může

se objeviti i na straně opačné, i z věčného nuceného kompromisnictví a nerozhodnosti vlád, či správ, které pro stálé demokratické diskuse a dohadování se nemohou dostat k činům zásadním, když jich jest třeba. Demokracie je vůbec hodnotou relativní. Jestliže však demokracie zásadně hodnotí všechny světové názory i všechny programy stran stejně relativisticky, nemohou žít z takového posuzování a hodnocení ani stoupenci oněch směrů, ani vůdce, jenž má moc a odpovědnost. Dá se i sociologicky prokázat, že dynamiku a živoucnost sdružení a skupin a hnutí tvoří touha po zvládnutí a utváření celku podle obrazu tvořivého ducha vůdce, ta touha je pak i základní silou životní energie individuální. Demokracie je sice o sobě hodnota relativní, ale zemřela by na relativism všech pravd, jež spravovala, ale nedovedla ovládat. Ovládat, vládnout, předpokládá určitou hierarchii hodnot, a sám pojem „hierarchie“ je výrazem přesvědčení o existenci hodnot absolutních.

Každé velké společenské hnutí jest ovládáno svou představou státu a organizace společnosti a podle této představy chce vládnout i ostatním. Je to sama podstata životnosti programů, hnutí či stran, jejichž cíl je zvítěziti a státi se obecným zákonem.

Proto ona hnutí, lépe řečeno, vůdčí duchové a hlavy jejich, hledají hlubší odůvodnění pro uplatnění svých názorů, než je ono, které plyne z titulu formální demokracie, z počtu, z čísla, a zní: i já mám právo na život. Hnutí a vůdcové dovolávají se základních společenských sil, hmotných i duchových, na jejichž přednostním zdůraznění jsou skupiny organizovány a jejich jménem chtějí dobýti moci. jim získati uplatnění i nad meze čísla, v němž se počtem svých členů udržují.

Žádný způsob vlád a žádná forma správy veřejných věcí není účelem sama sobě, nýbrž je plodem doby a je dobrá potud, pokud nejlépe chrání a rozmnožuje ty duchovní, či hmotné statky, ve kterých občanstvo vidí nejzákladnější svoje potřeby životní. Tak demokracie jsou formou vládní těch historických etap ve vývoji národů, ve kterých občanstvo klade hlavní důraz na osobní svobody a v politickém životě vidí nejhlavnější jejich uplatnění. Ale i zde demokracie trvají jen potud, pokud dovedou nejlépe organisovati složitost národního života a pokud nejlépe ochraňují nebo vzbuzejí podmínky národního růstu. Všecka zkušenost minulých dob nestačí nám k tomu, abychom se směli odvážiti prorocťví do budoucnosti, byť ne daleké, poněvadž časový sled

historických událostí a života národů nikdy nebyl lineární a období po sobě následující se dají charakterisovati spíše vzájemnou růzností, ba někdy opakem snah, než tím, že rostou ze sebe a k stejným cílům.

Demokracií národové nežijí, žijí jinými hodnotami, zájmy, potřebami a činností. Žijí půdou, svobodou a úsilím o ni, národním vědomím, náboženstvím a mravností, potřebou blahobytu, touhou rozvíjeti a množiti se (rodina).

Demokracie jest pak vládní forma a metoda vyrovnávání různosměrných zájmů, která má nejlépe zabezpečiti uplatnění a vzájemnou harmonii těchto základních sil, jimiž žije jedinec a trvá národ a má je zabezpečiti v poměru k vzájemné jejich důležitosti pro jedince i pro celek.

Tyto živé, primární síly je nutno ovládat v harmonický souzvuk, nestačí je spravovat v jejich vlastním zápolení mezi sebou. I v demokracii musí býti proto vláda, nejenom správa.

Odkud bere demokracie hierarchické měřítko pro posouzení a stanovení stupně důležitosti těchto hodnot a potřeb? Jaká je vzájemná nadřazenost či souřadnost jejich? Která z potřeb má ustoupiti či býti zatím odložena v konfliktu několika hodnot a potřeb? Zda ta, která hoví individuu či sociálnímu celku, zda ona, která prospívá stavu jednomu, nebo druhému, nebo všem?

Měřítka hodnot bere i demokracie přirozeně ze světového názoru, jenž objímá rozumové, vědecké, ale i náboženské poznání a jenž proto je duchovním základem i moci zákonodárné a vládní ve společnosti.

Který zájem na příklad je vrcholnější: svoboda jedince, nebo pevnost svazku rodinného, spoutávajícího svobodu muže i ženy k obětem v manželství?

Kdo má přednostní právo a odpovědnost za výchovu dětí: rodiče, nebo organisovaná společnost, stát?

Mohl bych uvést řadu podobných otázek sociálních, týkajících se na př. soukromého vlastnictví, mezd, nebo mravních: práva na zamezení zrození dětí, ukončení bolestí beznadějně nemocných (euthanasie) atd., zde všude hlasování, princip většiny, neznamena nic pro křesťana, jenž se v těchto příkazech a otázkách svědomí nemůže podrobiti žádné vnější moci, ani demokratické.

Zde metoda demokracie nestačí, zde formální princip většiny nebo dohody může býti uplatněn jen jako vnucený stav mocenský, nezávazný ve svědomí, jen jako přestávka v boji.

Ani mnohé moderní demokracie nespokojují

se v takových případech principem většiny a dohody a vnucují v zákonodárných sborech na př. rozluku manželskou jako požadavek humanity, osobní svobody a demokracie, a to i tehdy, když by obecné hlasování lidu takový zákon zřejmě zamítlo. Mnohé demokracie se proto vyhnuly plebiscitu pro takové zásadní zákony státní. Je sice pravda, že na příklad vnější uzákonění nerozlučitelnosti manželství samo o sobě nevytváří vyšší mravnost, ale je organisovaným úsilím o ni. Moderní demokracie se tohoto prostředku morálního společenského boje vzdává a v konfliktu osobní svobody s povinností jedince k společnosti dává přednost právu jedincovu, třeba anarchickému a rozkladnému v důsledcích.

Teoretikové moderní demokracie zkrátka slučují a vkládají v pojem demokracie soubor představ a názorů o směru zákonodárství a uspořádání státu a poměrů, i když většina lidu je názorů jiných a má jinou představu o blahu svém vlastním i celku.

Tento soubor představ o směru zákonodárského pořádku ve státě řídí se názorem světovým. Podle toho můžeme mluvit o demokracii agrární, humanitní, sociální (socialistické) a demokracii křesťanské. Jde tu o měřítko hodnot.

Demokracie agrární.

O těchto světových názorech, základních životních hodnotách mravních i společenských, je pro katolíka dohadování zásadně nemožné. Dohoda je možna jen o faktech, o konkrétních činech. Kompromis však vůbec se nesmí státi programem, poněvadž by vypadal jako bezcharakternost, nedostatek vůle k životu, jako duchovní i mravní úpadek.

Demokracie nepohřbívá a nemůže také pohřbiti tyto duchovní zápasy, ale jenom mění formy bojů o ně.

Metoda dohody a dohadování o základních směrnících moci vládní i zákonodárné má tedy své hranice a je vůbec taktikou doby nejednotné, doby nejednotného životního názoru společnosti a jejích skupin, doby přechodu. Ale i tak má své hranice, jak na venek, pro občanstvo, tak pro samotné vládcy a držitele moci. Klasickým příkladem toho v krátké historii české demokracie poválečné je příklad jednoho z prvních státníků tohoto období, Antonína Švehly. Sedlák z Hostivaře, jenž desítky let na svém statku nežil pro politiku, znám byl po celá léta všem stranám tím, jak dovedl srovnávat i nejprudší a nejzásadnější spory politických skupin sněmovních v době tvoření ústavy, prvních zákonů a vládní praxe nového státu. Říkali mu „politický machr, koňský

velkohandlíř, mistr kompromisu“, podle temperamentu kritiků, posudek vyslovujících. Zdálo se po celá léta, že tento člověk má jen živelnou vůli k moci ve vládě a žádný „světový názor“, jenž by byl vnitřní hybnou pákou, tvůrčím impulsem a organizační silou jeho osobnosti.

A přece tomu nebylo tak. Byl to uvnitř vášnivý straník, šnek, zalezlý pevně v myšlenkové ulitě a vlastní koncepci státního a společenského pořádku, jenž i své politice se snažil dát ne-li metafysické, aspoň všelidské zdůvodnění, z něhož by vyvěralo právo jeho směru na život jako přirozené, od nikoho a ničeho neodvozené. Něco sekulárního bylo v jeho koncepci idey půdy, velmi pozoruhodné u sedláka, nemožné u universitního profesora. Antonín Švehla neměl štěstí v ražbě myšlenkových zkratk svých koncepcí, ale dáme-li si přejít chuť na ironické glosování a přivážíme-li na řetěz běh humorných logických představ, pochopíme, jaký vnitřní žár viry je v jeho pověstné větě, pronesené na jednom ze sjezdů své strany: „První, kdo stanul na chladnoucí kůře země, byl zemědělec.“

Je to hluboký pud všech vládců všech věků vyhodit řetěz své vládní lodi, aby se zachytil pevně na neznámém, nepohnutelném břehu. V Antonínu Švehlovi, demokratu každým coulem, jak sám vášnivě vyznával, bylo tolik nekultivované selské přirozenosti, že tento cit v něm žil přes všechny náter vzdělanosti své doby, která snahu po metafysickém zdůvodnění práva k vládní moci prohlásila za přežitek středověku. Sedlák Švehla přizpůsobil tuto touhu současným znalostem o vzniku země, ztuhlé vychládáním plynových těles a připjal svou společenskou koncepci k prvnímu dni, kdy na chladnoucí planetě mohl stanouti člověk. Byl to jeho bratr a Švehla mu přes mlhy vědeckých dohadů o časové vzdálenosti podal ruku.

V této pathetické, slavnostní větě o prvním zemědělcí, kterou promluvil jako ministerský předseda v plné síle a zdraví, je obsaženo vše, co později, sražen nemocí na lože, zahořklý osudem, nejkřutěji ho potrestavším odloučením od jediné milenky, politiky, vyhlásil jako poselství a odkaz sjezdu své strany v květnu 1929 a co svým útokem proti městům vzbudilo takovou údivnou odezvu v české veřejnosti. Muž kompromisu a demokratické dohody, vzkázal svým toto své kredo, kšaft a výzvu k boji:

„Člověk, který musí čekat, až vzejde semeno, člověk, který musí po bouři znovu začít, ač ztratil celoroční svoji práci, člověk, který často celé generace mění skálu v úrodné a plodící pole, tento člověk má všechny vlastnosti, které potřeb-

ujeme, aby byl řád společnosti lidské vybudován na zásadách, které dávají záruku klidu, míru, pořádku, pokoje a hlavně práce, bez které není blahobytu.

Městský člověk je příliš nervosní, nejen ruchem, ale celým způsobem výroby, jest spíat s mechanickou přeměnou hmot, s procesem, který dává často člověku víru v jeho všeovládatelnost, ponevadž to, co zpracovává, skutečně je a nemůže klásti ony odpory, které překonává zemědělec, mající co činiti s výrobou organickou a jemuž staví se v cestu obtíže, kterým musí mnohdy ustoupiti (přírodní zákon). Toto vše vytváří dva různé charaktery a běží o to, který jest vhodnější pro uspořádání poměrů veřejných. Není pochyby, že zemědělec v tomto ohledu jest v ohromné převaze. Proč dosud tedy neurčoval? Protože svojí věrností a ulpělostí na půdě byl vždy pozdě připraven, respektive někdy vůbec nepřipraven na zákroky a tak určil vždy městský člověk světa běh a hnal i zemědělce, aby ničil svoji práci. Tomu dnes nutno zabrániti a dík technickým, politickým a kulturním pokrokům lze toho dosíci. Všechny svazy různých národů a jiných společností, v podstatě dobře míněné a mající alespoň za účel zmírniti nebezpečí komplikací, byly by hrou diplomatů, kdyby nebyly podepřeny hnutím zemědělského lidu a on nestal se rozhodujícím činitelem politickým ve všech státech. Není to touha po moci, to jest nezbytný prostředek dostati se dále ve vývoji k lepšímu uspořádání lidské společnosti.

Městský člověk je příliš parazitně založen, nežli aby mohl se státi strůjcem nových řádů. On jest od pravěku pro výsady a najde vždy tisíce výmluv, které by jej přiměly znovu a znovu tvořiti nové hodnoty, bude-li jich třeba. Příroda naučila zemědělce poslouchati zákonů, ale on naučil se poslouchati i zákonů, které mu dali lidé cizí. Agrarismus jej učí, aby si dal zákony sám. Kdo se naučil poslouchat, jest jedině schopen poroučet. Zemědělec musí býti ve všech státech u vlády. Vládnouti v demokracii znamená starost, odpovědnost, trpělivost. To vše může vyvinouti v nejvyšší míře jedině zemědělský člověk. Tomu jej učí zákony přírody.

Zemědělská práce nalézá se však stále ještě ve znamení hanby. Dokud tento stav trvá, nejsme svobodni. Nenechme se ničím klamati. My stále ještě smrdíme všem kravským hnojem a koňskou moč. O žádné práci lidské nemluví se dnes a nesmí se mluvit s takovým opovržením, jako se mluví o práci zemědělské. Jestliže prací jest opovrhováno, pak tedy ten, kdo ji vykonává, nemůže býti ceněn lépe a přece se jedná o práci, ze které žije všechno lidstvo (chleba) a o stav svojí početností největší. A proč se tak dělo a proč to trvá dosud? Jedině vinou zemědělce. Jeho pasivita, upoutanost k půdě, těžkopádnost v akci, roztržstěnost a nemožnost obrany, tím méně možnost útoků, přílišný individualismus atd.

Naproti tomu obyvatelstvo městské, soustředěné na jednom místě většinou hrazeném, mělo vždy lepší orientaci a vedle šlechty a církevních hodnostářů bylo nositelem moci. Po dobrém marně bychom čekali nápravu. Zde platí jen boj. Ponížení jest mezinárodní. Boj za jeho odstranění musí býti rovněž mezinárodně vybojován. Je lhostejno, zda jedni řeknou „chrapoun“, mužik, či chlop, Bauer či paysan. Ve všech těchto označe-

ních je vyjádřeno ponížení, hanba, všude si myslí o nás druhý, že nám leze sláma z bot a seno čouhá z uší. Zemědělci volají: Dejte nám. Kdo nám má dáti? My si vezmeme nebo si dáme sami to neb ono. Tak musíme mluvit napříště. Nám nemá kdo co dávat. Byla chyba, že jsme stále jen volali, aby nám někdo co dal. Nesmysl! Aby někdo mohl něco dáti, musí nám nejdříve vzít nebo při nejmenším musí námi býti podepřen, aby stál a mohl dávat.

My vezmeme ve státě přiměřeně své početnosti a významu vládu do svých rukou, poněvadž dáváme chleba a jeho zabezpečení tím bude dáno. Jinak jest zvrácenost. Mezinárodní agrární internacionála vzala si za úkol tento program šířiti, nekonkurovati s dosavadními mezinárodními institucemi, neboť podporuje technický pokrok, zemědělské výroby.

Mezinárodní agrární internacionála chce něco nového: přetvořením řádu společnosti lidské pomoci zemědělskému člověku a aby se tak stalo, nutí ho, aby on uchopil se moci. Ne tedy strach z nové internacionály, ale naopak od její vyspělosti, pokroku, můžeme si slibovati pokrok všeobecný.

Na tomto životním odkazu demokratického politika je na první pohled nejzajímavější, že tato filosofie je ne-li přímo legitimací diktatury, tedy alespoň živelným vyzdvižením a přehodnocením jedné hodnoty, kterou žije národ a stát. Odůvodňuje právo stavu, za nějž mluví, k vládě nikoli demokraticky, to jest principem většiny, nýbrž řádem přirozeným, takže pokus podceniti jej se zdá Švehlovi zvráceností, projevem porušeného rozumu.

Antonín Švehla, muž věčných dohod a kompromisů, hledá zde vyšší jednotící princip a řád uspořádání lidské společnosti, neodvislý od vládních většin, neodvislý a neprýšticí z titulu demokracie, princip nikoli souřadný, nýbrž nadřadný, jenž má býti dán i jiným stavům jako zákon. *Švehla zde zkrátka podává vlastní hierarchii životních hodnot, jimiž žije národ a stát, vlastní filosofii hodnot státo-tvorných.* Jeho filosofie půdy je třídící hledisko, jímž rovná společenské skladné a kladné hodnoty.

Demokracie není ani jemu žádným tvůrcem nebo zřídlem životních hodnot, nýbrž řečištěm, prostorem, v němž se mohou nejlépe uplatnit a vítězně ovládnouti. Zřídlo státo-tvorných hodnot je v zákonu půdy, která v zápase formuje duši zemědělcovu. Z toho plyne přirozené právo zemědělcovo, aby dal zákony nejen sobě, ale i celé společnosti.

Švehlova filosofie a hierarchie společenských hodnot má ovšem základní vadu: jest objektivně nesprávná.

Je to psychologicky obměněné rčení fyziokratů, kteří rozdělili celou společnost na produktivní třídu zemědělců a sterilní (dle Švehly

parasitní) stavy výroby průmyslové, lidi městské. I Švehla přijímá tuto teorii nadřazenosti zemědělské výroby („my dáváme chleba“), ale zhodnocuje ji hlavně psychologicky, zvláštěními duševními a společenskými schopnostmi zemědělského stavu, které vybavují z občanů maximum vlastností sociální stability a tedy státotvornosti. V tomto myšlenkovém pochodu, jenž určité mravní hodnoty odvozuje ze způsobu zaměstnání, tedy materiálních poměrů a jenž tento částečný fakt přehodnocuje, jest druhý omyl Švehlův, který jeho koncepci přibližuje marxismu. Co učinil Marx s dělníkem, činí Švehla s rolníkem; i prorocký pathos Švehlův je obdobou pathosu Marxova, jenž rozdělil také společnost na dvě podstatně odlišné třídy, tu, která tvoří hodnoty materiální (u Marxe dělnictvo, u Švehly zemědělci) a tím i duchovní a má proto právo i povinnost dáti zákony všem. U obou, Švehly i Marxe, stavy rolnický a dělnický nejsou obyčejnými stavy. Jsou dárce života ostatním, a z jejich materiálních úkolů a ustrojení duševního plynou zákony pro přetvoření řádu společnosti lidské... pokrok všeobecný, nejen jejich stavu. To, co si vzal Švehla z učení fyziokratů, že jedině zemědělská výroba tvoří hodnoty, bylo dávno a naprosto vyvráceno. Dnes, v době, kdy na každém větším statku jsou už hospodářské stroje, které snižují výrobní náklady a zvyšují výnos, se zdá o tom mluvit zbytečností. Větší využití půdy je možné jen pomocí techniky, strojů, umělých hnojiv, odvodnění a zavodňování, tedy práce jiných stavů, než zemědělců: průmyslu, dopravy, bursovního zpravodajství a duševní práce na vynálezech. Tato práce čím dále tím více převažuje nad poetickou a manuální prací rolníkovou a risiko zemědělské práce se postupně zmenšuje technickým pokrokem (hromosvody), regulacemi řek, pojišťováním a jinou prací „parasitů“

Stejně jednostranné a špatně pochopené jest, co vyvozuje Švehla ze zaměstnání zemědělců pro psychologii tohoto stavu. Především, o jaké zemědělce jde? O statkáře, žijící úplně městsky, získávající větší výnos racionalisací a pozemkovou rentou, pojištěné bezpečně proti všem rizikům, subvencované státem, kteří vůbec manuálně na poli nepracují, nýbrž počítají v kanceláři, nebo o horské zemědělce, kteří sotva užijí naturálním výnosem svých polí sebe a své rodiny? Za druhé, rozdíl zvláštní kultury a života měst i venkova rozvojem dopravních prostředků, tisku, biografů, společné módy atd., mizí a život obou stává se bohu-

žel příliš podobný. Kde jsou zde mezi bohatou vrstvou zemědělskou nějaké rozdíly od způsobu života bohatších vrstev měst? Snad ten, že městští boháči kupují i půdu na venkově a venkovští také domy v městech.

Jest sice pravda, že zemědělec, připoutaný k půdě a pracující také na ní, jest konservativnější než dělník měst, ale tato duševní stabilita rolníkova plyne jen z malé části z okolnosti, že se zabývá zemědělstvím, tedy ze způsobu zaměstnání, z větší je ona výsledkem skutečnosti, že zemědělská práce na svém dává mu životní zabezpečení; avšak takové konservativní sklony se objevují u každého stavu sociálně saturovaného i ve městech. Za to zemědělec, nemá-li dosti půdy k životu, byť skromnému, stává se také revolučním, jak o tom svědčí selské bouře a agrární revoluce, naposled ruská. V Československu máme proto doklad v domovinářském hnutí před pozemkovou reformou a ve zjevu, že komunistická strana má nejvíce vlivu mezi zemědělským dělnictvem. Ta stabilita venkovských lidí je tedy také věc žaludku, nejen práce na půdě. Dejte dělníku bezpečný život bez živelních pohrom, nezaměstnanosti a ztráty práce nemocí či úrazem a stane se také konservativním a bezpečnou oporou společenského řádu, který mu bezpečný život dal a chrání. Vždyť celý vývoj části socialistických mas od revoluce k sociálnímu reformismu jest také důsledkem sociálního vzestupu části dělnické třídy. Kdo nejistou revolucí může ztratit, ale nezískati nic nebo více než má, přestane mítí revoluční myšlenky a stane se konservativním živlem, živlem státotvorným.

Ono plus státotvornosti a schopnosti býti oporou stability společenského řádu, kterým se vyznačoval a vyznačuje většinou venkovský člověk, neplynulo z ideje půdy a ze způsobu výroby na půdě, ale z křesťanského způsobu života venkovského lidu. Tento křesťanský rys života, poměrně přísná morálka rodinná i společenská na české vesnici, ona poctivost sousedská, kterou jako základ vesnického života líčili spisovatelé čeští minulého století, to byla ona nadhodnota státotvorná, kterou nelze vyvoditi z žádné materialistické, byť psychologicky přizpůsobené filosofie. Nejprve křesťanský život, za druhé sociální zabezpečení (poměrně malá životní míra při malých potřebách) a za třetí teprve způsob života v zápase s půdou, tak by se daly odstupňovat příčiny oné vyšší státotvorné, lépe řečeno stabilizační schopnosti, kterou se vyznačovala a dodnes vyznačuje většina venkovského lidu

proti lidem měst, pokrokovými, společenskými naukami a sociální přeměnou evropské společnosti v 19. století (vývojem průmyslu a kapitalismu) nejvíce dotčených. Přirozeno, že hromadění obyvatelstva ve velkoměstech neusnadňuje sociální rovnováhu v takto překrmených městech a činí každou nemoc společenského organismu nejdříve zde znatelnou, ale což to není právě zpřůmýšlení venkova a zavádění strojů, které přebytek lidí, nemajících půdy a nemohoucích žít na venkově, vyhání do měst a tato přelidňuje? Je možnost tato skutečnost, že čím dál méně lidí stačí pomocí strojů obdělati nestoupající množství půdy, přičísti sociálně stabilizačním vlastnostem venkova a připsati ke zlému městům a jiným povoláním, která jsou postavena před úkol uživiti a dáti práci vyhnancům půdy a zemědělského zaměstnání?

Jak srovná dále prorok agrarismu se svou chválou člověka venkovského, jehož charakter je vhodnější pro uspořádání poměrů veřejných, že byla to právě strana agrární, která padařovským prorokem Alfonsem Štastným počínaje vymaňovala venkovský lid z křesťanských forem životních, hlavního to základu státotvornosti lidu, pracujícího na půdě? Že pak vůdce strany, která vládne ve státě, mluví o potupě a hanbě práce rolnické, je nechutná obdoba nejdivočejších a dávno překonaných socialistických líčení práce dělnictva továrního. Není to prostě pravda, poněvadž v obecně lidském pojetí je rozsevač, orač nejvznešenějším symbolem lidské práce vůbec, jak o tom světová literatura všech věků svědčí. Chtěl-li tedy Švehla hlásati nové evangelium pariúm, je to v době zrození nové statkářské vrstvy zemědělské a po provedené pozemkové reformě, v době, kdy takřka celá státní moc byla v rukou strany agrární, revoluční trubačství zvuku velmi falešného.

Jestliže tedy celý kšaft Antonína Švehly, spojující v sobě už Chelčického odpor k městům*) a liberální atheism Alfonse Štastného je objektivně nesprávný, poněvadž v nejlepší případě konfiskuje plodnou sílu přírody za zásluhu určitého stavu, jestliže obsahuje v sobě prvky zcela nedemokratické, přece v celém odkaze Švehlově zbývá něco, co sice u muže tak demokratického přesvědčení nás naplňuje podivem, ale přece je základní touhou lidského ducha i schopnosti vladařské: vnést do

*) Hlavatí lidé (páni v městech) nevědí kteraké potupení by na ně (sedláky) vymysleli. „Oni onar sedlský, oni bur (Bauer), oni výr, oni srch, oni chlap mu přezdívali.“ Chelčický.

nejrůznějších systémů a programů stran v demokraciích určitý základní řád, jasnou soustavu hodnot. Tato potřeba každého nadprůměrného státníka, odhaliti primérní zákon v společenském dění selhala u Antonína Švehly v mylnou hierarchii životních a společenských hodnot, poněvadž hierarchii hmotnou. Je to osud podobný marxistickému socialismu, který reformní směry socialistické ovšem značně zmírnil, když jej neopustily docela. Antonín Švehla se pokusil svou filosofií dáti vnitřní autoritu své vladařské odpovědnosti a autoritu své vládní moci v demokracii vůbec. *Číslo, náhodná většina, nemůže býti nikdy vnitřní autoritou pro vůli, pro čin, pro státníkův život, pro jeho svědomí.*

Tvůrčí činnost vládcova plyne z pevného řádu jeho ducha (říká se tomu v oblasti rozumové světový názor, v oblasti jednání charakter) a Švehla se pokusil jej za sebe a své hnutí definovat.

Tento názor je objektivně nesprávný, ale i na něm je viděti, že metoda dohod a kompromisů má své hranice, jak ona trvale nemůže býti smyslem a zřídlem energie politického vůdcovství a že duchovní a mocenský boj o hlavní principy uspořádání společnosti je v demokracii jen ztlumen, vtěsnán do určitých forem, ale nikoli potlačen.

Světový názor a z něj plynoucí představa nejlepšího, protože přirozenosti lidské nejlépe odpovídajícího rozřešení vztahů mezi lidmi, jest hybnou silou energie; dynamikou a pathosem státníků i v demokracii a metoda demokracie jest za dnešního kulturního a sociálního stavu jen uznávaně nejrozumnější cestou k jejich uplatnění.

Při zásadních roznostech programových jest to tato společná víra v demokracii jakožto

Valerij Vilinský:

Conventus pro studiis orientalibus.

(Poznámky pravoslavného účastníka sjezdu.)

Dle usnesení čtvrtého Velehradského kongresu měly se konati každoročně v různých slovanských zemích menší sjezdy, které by přispívaly k tomu, aby myšlenka unionistická nebyla opomíjena a zanedbávána. Tak došlo v roce 1925 k velmi zdařilému kursu orientálnímu v Lublani, v roce 1926 konán dokonce takový sjezd i při eucharistickém kongresu v Chicagu. Po pátém Velehradském unionistickém sjezdu mělo uspořádati Polsko kurs východního bohosloví,

nejrozumnější a nejtrvalejší, byť nejpomalejší cestou k uskutečnění konečných cílů, která spojuje lidi naší generace k možnosti spolupráce vnitřně opravdové a neúskočné.

Cíle však zůstávají odlišné, zakotvené ve světových názorech a odvažují se tvrditi, že jen duch pevných cílů a opravdového přesvědčení může i v demokracii býti vůdcem, neboť jinak demokratická metoda stane se bezcharakterním smlouváním o moc a nevíra v idealism vůdců může rozhodati v duši lidu samotné základy demokracie.

Co umožňuje opravdovou a plodnou spolupráci různých směrů, toť víra konec konců v lidský rozum a proto postupné pronikání a vítězství jeho v uspořádání společenských poměrů. *Pokládá-li který směr demokracii za konečnou formu správy veřejných záležitostí či vlády nad harmonií životních sil společenských, tož proto, že je přesvědčen o vítězství onoho směru v takto rozumně uspořádané společnosti.*

Toto přesvědčení, že „anima humana est naturaliter Christiana“, že rozum člověkův je uschopněn to poznati a vůli svou dle toho zaříditi, že Bůh chce, aby člověk na cestě k němu dospíval svobody vždy větší a vyšší, to je myšlenkový i mravní pathos křesťanské demokracie. Silou lidské vůle k zlému byl sanován křesťanstvím, obětí Kristovou a duchovní ofensiva katolická v dnešním světě musí býti nesena vírou v převahu dobrých stránek v člověku skrze Boha. Pessimism by nebyl inspirací žádné aktivity křesťanské, tím méně křesťanské demokracie. Ten dodatek skrze Boha a nikoli ze sebe, toť ovšem podstatný rozdíl mezi demokracií křesťanskou a humanitní.

z něhož však sešlo pro nezdravý poměr mezi Poláky a Ukrajinci. Tyto konventy mají velký význam, poněvadž jejich úsilí směřuje nejen k posílení sjednocovacích snah, nýbrž i k vytvoření zvláštní slovanské misijní tradice. Slovanské státy nemají žádných kolonií, proto touhy jejich katolického obyvatelstva, přispěti k dílu šíření víry, mohou se vyjadřovati jedině v podpoře misii cizích. Jinými slovy, všechny oběti slovanských katolíků nevedou přec k tomu,

by misijní činnost v dalekých zemích alespoň z části na sebe přijala jistý, čistě původní slovanský ráz. Naopak, budou-li Slované pěstovati unionistickou mystenku, pak mohou nejen skvěle vyniknouti a uplatniti svoji horlivost, nýbrž mohou přinésti hojný užitek celému křesťanskému světu. Svou kmenovou, psychologickou a jazykovou příbuzností s Východem Čechoslováci, Poláci a Chorvaté jsou jakoby předurčeni k tomu, by zprostředkovali sjednocení Východu a Západu, byli prostředníky mezi římskou církví a její dcerou — církví pravoslavného Ruska. Již svým zeměpisným položením, tím, že jsou na rozhraní dvou kultur a proto i mostem mezi nimi, jsou slovanští katolíci zvláště povoláni k této tak čestné, ale zároveň i odpovědné práci. Krom toho jest velice důležitým, že s východními národy poji je četná pouta společných náboženských tradic — zvláště pak tradice cyrillo-metodějská a kult svatého Václava, jenž jest na Rusi hojně uctíván pod jménem „svatogo Vjačeslava“. Jest proto pochopitelné, že římský stolec skládá velké naděje v dobrou vůli katolických Slovanů a očekává od nich, že svojí horlivostí budou předháněti ostatní národy. Nyní přičiňují se neunavni pracovníci Apoštolátu C. M. opravdu horlivě o to, aby důstojně zhostili se svého čestného úkolu.

Conventus sledoval tři cíle: seznámiti účastníky s východním pojmáním církve a jejího liturgického života, poukázati na příbuznost a spojitost ideje svatováclavské s idejí cyrillo-metodějskou a povzbuditi unionistické snahy mezi slovanskými katolíky. Nutno uznati, že tyto úkoly splněny byly tak dobře, jak to jen dovolovaly poměry.

Zvláštní význam conventu byl dán tím, že J. M. biskup d'Herbigny přivezl list svatého Otce, adresovaný pražskému arcibiskupu dru Kordačovi. Svatý Otec vyjadřuje naději, že sv. Václav vyprosí vhodnou pomoc od Boha „*nejen aby den ode dne katolická víra u Vás sílila a vzkvétala, nýbrž aby snahám a úsilí Vašemu k obrácení nesjednocených co nejvíce přispěla. Důvěřujeme, že Tvým vlivem výklady a rozhovory v jednotlivých odděleních povedou se tak, aby celistvá katolická pravda duchu přítomných účastníků, katolických i nesjednocených se objevila a kromě toho, aby každé vzájemné i to nejmenší obviňování nebo urážka byla odstraněna a láska Kristova sjezd ovládala při zachování zásad katolické nauky, které k věrouce a svatosti mravů a kázně patří.*“

Tato slova Nejvyššího Pastýře byla skutečně dokonale splněna. Na conventu vanul duch bratrství a lásky, čistý skutečný irenismus svo-

lal všechny účastníky a řídil jejich slova a činy. Nás pravoslavné, přítomné na sjezdě, dojala zvláště ta okolnost, že convent neopomenul vysloviti svou lítost nad zničením národní ruské svatyně — kaple Iverské Boží Matky.

Rusů na sjezdě bylo více, což jest velice charakteristické a svědčí o tom, že katolické snahy docházejí stále většího a většího porozumění. Z ruských katolíků třeba vyjmenovati kněze Semnjackého a moskevského profesora Artemjeva, který byl před časem vysvěcen na kněze. Rovněž měl přijeti hrabě Karlov, stálý účastník Velehradských kongresů, ale nebylo mu lze učiniti dle svého přání. Z pravoslavných Rusů, krom pisatele těchto řádků byli přítomni: pan MUC Vissarionov, náboženský spisovatel a jednatel „Ruského křesťanského studentského hnutí“ pan Zyzykin, profesor kanonického práva pravoslavné bohoslovecké fakulty ve Varšavě, pan L. Magerovský, ředitel tiskové kanceláře Russunion, spisovatel pan dr. E. Kalikin, bývalý úředník svatého synodu, později ukrajinský vyslanec v Sofii p. de Govora-Dragomirecky, pan Jegorov a j. Byla přislíbena větší účast pravoslavných, bohužel však z různých důvodů z ní sešlo. V každém případě nutno uznati, že zájem Východňanů byl dosti značný.

Sjezd byl zahájen slavnostní „archijerejskou liturgií“ v kostele sv. Kříže na Příkopech, při níž bylo přítomno na 500 věřících. Přes to, že tato liturgie byla konána v duchu galicijském, který svými zpěvy značně se liší od obvyklé ruské liturgie, byla katolické Praze dána možnost spatřiti krásnou východní mši. Kázání na tema „Sjednocení církví“ pronesl J. M. biskup Njaradyj.

Z přednášek nutno především zaznamenati krásnou řeč J. M. biskupa d'Herbigny, presidenta východního ústavu v Římě na téma „Idea katolicity a život modlitby“ Obsah této skvělé řeči byl takový:

Katolicita — toť jest universalism v jednotě církve, kterou vyznávají prvotní symboly křesťanské víry, a která jest předepsána Kristem pro celý svět, zůstává navždy úkolem každého křesťana. Katolictví jest záchranou kultury a lidského ducha a nemůže býti nahrazeno nedostatečnými snahami Společnosti Národů anebo kongresů Faith and Order, které se konaly ve Stockholmu a Lausanne. Svým životem, svou vědou, zvláště svou modlitbou církev katolická zůstává spásou nejen jednotlivců, nýbrž i národů proti barbarství a modernímu pohanství.

Biskup d'Herbigny tímto pronikavým postřehem dovedl zachytiti to, co jest nejméně známé, ale současně nejvíce zajímavé pro východní svět.

Z unionistického sjezdu : Biskupové Goni zewicz, Kocylouskij, Njaradiji a D'Herbigny.

Prelát dr. Grivec.

Opat Arnošt Vykoukal.

Smysl jeho přednášky, třebaš přímo nevyjádřený, byl: dnešní stav katolické církve svědčí o její pravosti, jest nejlepším argumentem, ukazujícím na to, že právě ona jest vyvolenou nevěstou Kristovou. Ukázati Východňanům skutečnou tvářnost dnešního katolictví, značilo by přesvědčiti je, že ona církev, která dnes jest tak čistou, nemohla býti nepravou ani v době rozkolu. Toto jest zcela novou methodou argumentace a mám za to, že právě tato metoda nejvíce se uplatní během příštích let.

Nejlepší soudobý znalec Ruska *lublaňský prof. dr. Fr. Grivec* mluvil o pojmu církve na Východě. Východní křesťané kloní se k mystickému názoru o církvi. I v západním bohosloví až do XV. století převládal skoro názor sv. Pavla o církvi jako o mystickém těle Kristově. Starší východní pojem o církvi před rozkolem liší se od katolického skoro tak, jako dnešní katolický pojem o církvi, od téhož pojmu ve století IX. Teprve od XVI. století pojednání katolického bohosloví o církvi jsou poněáhu shrnuta ve vědecký system. Proti protestantským bludům bylo zvlášt zdůrazňováno větší elné zřízení církve, proto z definice sv. Pavla zachovalo se jen málo. Bohoslovci vatikánského sněmu však nabádali, aby mystické pojímání církve se zvlášt vštěpovalo věřícím, aby předsudky nekatolíků byly odmítány a samotní katolíci vždy správně chápali vnější i vnitřní tvářnost církve. Bude-li dnešní katolické bohosloví více dbáti definice svatého Pavla, pak se vrátí ke staré tradici, jež jest společnou Východu i Západu a tím současně bude pochopitelnější pro orientální způsob smýšlení, kterému jsou bližší právě definice svatého Pavla. Proto prof. Grivec vyzývá, aby nauka o vnitřní tvářnosti církve byla vždy důkladně projednávána a právě s jejího stanoviska bylo osvětlováno zřízení papežského primátu Kristem.

Prof. Dr. Josef Vašica velmi vhodně poukázal na kult svatého Václava v ruské církvi. Kult sv. Vjačeslava — Václava na Rusi je svědectvím o přátelském poměru západní římské a východní slovanské církve, a sv. Václav, typický západní světec, stává se tak, svým životem a svou památkou, jež není omezena jen na latinský katolický svět, nýbrž pronikla i na východ, symbolem někdejší církevní jednoty. Biskup d'Herbigny právem zdůraznil vědeckou a unionistickou cenu přednášky prof. Vašicy, který svým badáním nalézá nové doklady pro jednotu Slovanů v katolické víře.

Jest velmi výstižná a bohatá erudicí přednáška *prof. východního ústavu dra B. Spáčila T. J.*, který mluví o pravoslaví a principu církevní jednoty. Nemluví podrobněji o této vele-

zajímavé přednášce, poněvadž byla již uveřejněna v „Lidových listech“ Stručný obsah její byl takový: pravoslaví nemajíc jediného věroučného centra, jež by svou autoritou pomáhalo udržovati čistotu víry a bohoslovecké vědy, jest ohroženo nejen vnějškově, nýbrž i vnitřně. Chce-li pravoslaví svou jednotu uchovati, musí se sjednotiti s tou církvi, která pravý princip jednoty a pravou jednotu má — v náboženské Unii s Římem jest záchrana a spása východního pravoslaví.

Přednáška *dra Vajse* dovolila nám nahlédnouti do doby předcházející rok 1596, kdy byla sjednána Brestská Unie. I tehdy, jako dnes, existovalo přesvědčení, že spása a záchrana pravoslaví tkví jedině v sjednocení s církvi římskou, avšak již tenkrát církevní Unie nacházela své odpůrce, hlavně v řadách politiků.

Dějiny se opakují i když ne formou, tedy svým duchem.

Několik podstatně správných myšlenek řekl *univ. prof. dr. Cichowski*, který mluvil o filosofickém základě východní teologie. Poukázal na to, že sjednocení bude jen tehdy možné, když nastane mezi Východem a Západem jednota v pojmech filosofických. Západ buduje své náboženské smýšlení na scholastice, vyrůstající z aristotelismu. Východ zase na neoplatonismu. Jestliže se Východ vrátí k oněm ideám aristotelským, které kdysi tvořily základ jeho theologického myšlení, jestli obnoví přerušenu aristotelskou tradici, budou dány předpoklady pro unii náboženskou.

Aristotelská tradice ve skutečnosti nikdy nevyhynula na Východě a jejími represanty byli sv. Dimitrij Rostovskij, částečně i metropolita Makarij. Zdá se však, že cesta filosofického převychování Východu byla by poněkud dlouhou a dílo Unie musí spočívatí především na mystickém vznětu duší, toužících po jednotě. Sjednocení samotné přivede jistou změnu náboženské letory křesťanského Východu.

Nemluví zde o krásné přednášce *p. opata Vykoukala*, poněvadž byla rovněž jako přednáška prof. Spáčila uveřejněna v „Lidových listech“ a jest tudíž čtenářstvu „Života“ známá.

Rovněž velmi zajímavou byla řeč rektora ukrajinské-bohoslovné akademie prof. dra J. Slipyho, který vyzýval západní učence k tomu, aby pilně studovali východní bohovědu, ale zároveň uznávali její původní svéráz. Prof. Slipyj stál zde v dosti příkrém rozporu s tvrzeními prof. Cichowského. Cichowski snaží se dokázati nutnost jednotného, filosofického základu probě církve, Slipyj naopak hájí zvláštní ráz Východu a právě v jeho zvláštnosti vidí jeho vnitř-

ní hodnotu. Tento rozpor jest spíše při o slova, nežli o skutečnost a původ této různice nutno viděti ve známé knize Korolevského „L'Uniatisme“ Korolevskij, snaže se dosáhnouti očištění východního obrádu, velmi ostrým způsobem napadl vše, co orientálním ritem bylo pojato z obrádu latinského. Základ této snahy byl ovšem velmi chvalitebný a dobrý, avšak nadšení pro věc zavedlo ho příliš daleko a tak, nepozoruje toho sám, Korolevskij, hlásá zkostratelnost a nehybnost východního obrádu. Nutno zaznamenati, že Slipyj nešel za Korolevským příliš daleko a dovedl zastaviti se právě tam, kde podstatně správná myšlenka nepočala se ještě zbarvovati přehnanými tvrzeními Korolevského. Ostatně tento problém jest velmi spletitý a není radno se ho dotýkati na stránkách ne odborného časopisu.

Ukončení sjezdu eucharistickými oslavami ve Staré Boleslavi odpovídalo celému rázu conven-

tu. Bohoslovccká věda má svým počátkem i koncem Krista a katoličtí vědátoři vzdali ve Staré Boleslavi svůj hold eucharistickému Králi Králů. Byl to nádherný okamžik, když Francouz d'Herbigny, biskup východního obrádu, nesl monstranci s nejsvětějším tělem Kristovým. Tohoto průvodu účastnili jsme se i my pravoslavní — tak společná úcta před Svátostí oltářní pojila nás dohromady.

Tento convent byl pokračováním v tradici, kterou vytvořili zakladatelé Velehradských kongresů. Jejich dílo nezahynulo, nýbrž vzkvetlo a v budoucnosti přinese hojný užitek. Čest a chvála těm, kteří dílo toto započali — nutno však, aby jejich budoucí nástupcové neochabovali v následování svých učitelů. Duch Stojanův to vše vytvořil — proto ať mezi českým kněžstvem nikdy nevytizí tento skutečně ryze křesťanský duch!

Co život dal.

A. Novák:

Svatováclavské slavnosti pražské.

Svatováclavské slavnosti nebudou absolvovány a prožity celým národem. Nebude použito jedinečné příležitosti, která se naskytovala osvobozenému národu, aby vykřikl hlasitě do celého světa, že už tisíc let má slušně zařízený stát. Co by to znamenalo pro málo v evropské společnosti známý národ, pochopí každý. Madaři použili legendárního letopočtu svého příchodu do Evropy a poseli své království mileniovými sloupy a vypravili nevídané slavnosti v Budapešti. Tak jedná státotvorný národ.

Tisíc let! Ani velkým říším, jako byla říše římská, nebylo popřáno tisíciletého trvání. A my, devítimilionový národ, jsme se za těžkých poměrů udrželi, drceni „nenasytným chřtánem“ mocného nepřítele, ba co více, my jsme si zachovali svůj národní stát.

Jsou to skutečně „nepoužitá příležitosti“, jak to nazval v „L. N.“ Peroutka. Česká pokroková veřejnost je tak zaujatá ve svém protináboženském a protikatolickém smýšlení, že obětuje raději zisk státní, než své obmezené pokrokářství. Svatováclavské slavnosti ignoruje pokrokové učitelstvo, Sokol, naše university! Soc. demokratická a komunistická strana dokonce vybízí k akcím protiklerikálním.

Peroutka si stěžuje, že podobným způsobem ignorují „ředitelé národního života“ všechna

velká jubilea, spadající do prvního a druhého desetiletí obnoveného státu. Tak se nám zdá, že pro tyto „ředitelé národního života“ neexistuje z české historie nic než Hus, Žižka, Komenský, Masaryk. Ředitelé národního života stali se, díky popřevratové konjunktury, realisté, jichž duševní obzor žalostně zakrněl. Jen tak si vysvětlíme netečnost ministerstva školství a sabotáž ministerstva zahraničí. Páni ministři naší národní osvěty krásně o sv. Václavu mluví, ale jejich resort nepřispěl ničím k oslavě milenia. Vláda sice převzala protektorát nad slavnostmi, ale nebýt Přípravného výboru pro oslavu mučednické smrti sv. Václava, dopadly by slavnosti oficielní velice uboze.

Nečekali jsme, že naši pokrokáři se zaprou, jako se zapírali katolíci, když se oslavoval Hus a Žižka za okázalé asistence vlády a presidenta. V národě našem bude vždycky řada těch, kteří nepůjdou do houfu s ostatními. V naší národní povaze je hluboce zakořeněno sektářství a nebýt jednotící síly katolicismu, zbyly by v národu sekty vzájemně se potírající, jako tomu bylo před Bílou horou, jak to líčí Arnošt Denis v „Konci samostatnosti české“ Už tenkrát byla naše národní společnost zmaterialisovaná, zlenivělá. Hmota vítězí nad duchem, k materialismu přiléhá chudý život kulturní. Důvtip českých pánů protestantských nepovznesl se k úvahám, jak se mohly země české sdružit k svorné spolupráci proti společnému

nepříteli. Jejich rozhled byl obmezený, protože jejich duch byl malicherný. Byliť zaslepeni výpočty úředními, řevnivostí nízkou. (Denis 378.)

Zaměňte slovo „čeští páni“ termínem „pokrokové strany české“ a jste tam, kde jsme byli před třemi sty lety — před Bílou horou. Jako tenkrát i dnes by z národa zbyla kasta, z náboženství jen formule (jak vypadá víra oslavovatelů Husa a Komenského!), z písemnictví jazyk. Vůdcevé národa a opravdoví umělci nám umírají, spisovatelé nemají nám co říci. Tradice, spojující strany a tvořící sílu národa, jsou zde jen příčinou roztržek. Peroutka tu nevědomky opakuje, co napsal Denis. Tradice, tvořící sílu národa, jsou jen příčinou roztržek.

Bílá hora nepřijde, protože katolicismus včas podchytil kymácející se kormidlo státní lodi české. Před Bílou horou byli katolíci bezvýznamní a museli býti podepření katolíky jiných národů, aby vytvořili novou národní společnost českou. Tentokrát jsou katolíci dosti silní, aby si pomohli sami.

Svatováclavské oslavy budou velkolepé a bude je duchovně prožívat většina národa.

Katolíci vědomi si své odpovědnosti před dějinami bez výzev chopili se sami iniciativy. Již roku 1925 utvořili Svatováclavský přípravný výbor a situace je dnes taková, že průběh slavností uspokojí domácí i cizí návštěvníky.

Máme pěknou svatováclavskou výstavu. Nepadlo o ní slovíčko hany. I svým umístěním i svou bohatostí patří k nejpěknějším výstavám, jaké u nás byly. Přípravný výbor postaral se o plakáty, vydal na 2 miliony uměleckých pohlednic svatováclavských, vydal Bittnarova průvodce svatováclavskou Prahou, obraz svatého Václava, medaile, mince, postaral se o pěknou sošku Parlářovu, vydává ve velkém nákladu Věstník svatováclavský, připravil Sborník svatováclavský, vydal obětiny a papíry svatováclavské, vydal brožuru Dvorníkovu v několika jazycích, postaral se o vydání svatováclavských známek a odznaků, podpořil akci na dostavění svatovítského velechrámu, uspořádal sbírku na svatováclavskou členku, uspořádal sta schůzí a slavností. Tento neúplný výčet je dokladem, že katolíci nelenili ani v nejmenším. (Neutřálové oslavili v rámci svatováclavských slavností tisíciletí české mince a svatováclavského denáru.)

Zásluhou téhož výboru byl ustaven Národní výbor svatováclavský, v němž mimo komu-

nisty, soc. demokráty a evangelíky mají zastoupení všechny strany a národní korporace.

Přípravný výbor přenechal Národnímu výboru reprezentaci a stal se pracovním výborem téhož. Všecky téměř slavnosti pořádané Národním výborem svatováclavským byly připraveny pracovním výborem.

Komentář vatikánského listu ke sporu Roubais Tourcoing.

„Osservatore Romano“, oficiální list Svaté Stolice, uveřejnil k rozhodnutí sv. Kongregace několik poznámek, které jsou zajímavé s několika hledisek. Jedná se v tom aktu, dí list, o důležitý projev sociálního magisteria Církve, která jasně a jistě shrnuje zde svoji nauku a své učení ve věci velice vážné! Proto může býti onen výnos nazván praktickým kodexem a autentickou listinou křesťanského syndikalismu, značící etapu ve vývoji křesťanské sociologie. A jsouc jistou po stránce naukové, jest zároveň aktem usmírujícím dva protivné tábory. Sv. Kongregace povolána, aby se vyslovila o činnosti křesťanských syndikátů severní Francie, zavrhuje výtku, která jim byla učiněna, že by totiž jednaly proti směrnicím Církve, a aniž popírá některé výtky drobnějšího rázu, považuje ty hlavní za nespravedlivé. Chválí počínání zaměstnavatelů, pokud jest správné, a doporučuje všem lásku ve vzájemných stycích. Řím dále dává skvělé vysvědčení mladým sociálně citícím kněžím, kteří jsou duší syndikátů. Chválí zřízení a zřizování syndikátů, které jsou střediskem zdravé činnosti o zlepšení hmotného postavení dělnictva, nezapomínajíce však na principy duchovní.

Církev měla povinnost zakročiti. Církev v sociální ekonomii se nedovolává žádné školy, majíc zásady, podle kterých řeší správně každý spor. V tomto případě ukazuje Církev i hlubokou znalost poměrů a starostlivost o duše, kterou by si měli zaměstnavatelé uvědomiti: kazuje, že nebudou-li zřizovány a nebudou-li se vyvíjeti křesťanské syndikáty, budou všechny syndikáty socialistické a dělníci budou buď nevěřící nebo lhostejní, neboť mohou zaujmouti celého dělníka, jeho tělo i jeho duši. Jestliže se zdá, že syndikáty jsou pronikány duchem marxismu, pak nesmějí chtíti zaměstnavatelé je rušiti, nýbrž musí hleděti, aby členové byli vychovávaní do té míry, aby je žádné nebezpečí neohrožovalo.

List sv. Kongregace dává směrnice, od nichž se nelze uchýliti.

Josef Doležal:

Čeští katolíci a Tukův proces.

česky přiložená ke kořenům maďaronských tradic na Slovensku.

Několikatýdenní soudní proces s drem Bélou Tukou v Bratislavě stal se přední politickou událostí prázdninové doby především tím, že se za obžalovaného nepřítele Čechů a přítele Maďarů postavila oficiálně strana ľudová a hlavně její vůdce, papežský protonotář, prelát dr. Andrej Hlinka. Hned začátkem srpna, když soudní líčení začalo, napsal jsem v Lidových listech, že soud nad drem Tukou je soud nad jednou vývojovou etapou Hlinkovy slovenské strany ľudové a nad politickými, naprosto neodpovědnými metodami této strany a jejích vůdců.

Nejde jen o Hlinku, kanovníka dra Budaye, poslance faráře Macháčka, kteří se postavili za Tuku přímo a svědectvími, které musel na pravou míru uvést biskup dr. Kmetko a ministerské předsednictvo, jde i o faráře Ferdiše Jurigu, jenž se musel vzdát fary a faráře Tománka, vyloučené ze strany ľudové. Vždyť to byl právě Juriga, vystupující v Bratislavě před soudem proti Tukovi, jenžrazil na Slovensku štvavé heslo: „Von s Čechmi“ a „Čecha do měcha, měcha do Dunaja“; on, farář Juriga, mluvil o autonomii, která je dualismem a rozbitím státní jednoty. Teprve v poslední době, když mu z jiných, morálních důvodů byla činnost v ľudové straně znemožněna a církevní úřady se na jeho působení už nemohly dívat a když Tuka se v boji dal proti nim, obrátili se tito roduverní Slováci proti Tukovi.. Pozdě. Opakuji, příliš pozdě. Ale přece jenom s upřímností, která šlechtí děti a je ostudou politiků, vypovídali před soudem, že Tuka jich zneužíval a že agitovali-li proti Čechům, byli oni jen výkonnými muzikanty u pultu, jimž Tuka dával takt. Je to vzácná upřímnost, která se nestydí přiznati se, že neměli svůj rozum, že podléhali cizímu neslovenskému vlivu, že v nich státnického nebylo ani za mák.

Přepodivné byly svědecké výpovědi kanovníka dra Budaye, jehož výrok, že Tukovy články censuroval dr. Kmetko, biskup Kmetko prohlásil za nepravdu, a faráře Macháčka, jehož výpověď o vládním schválení rodobrany prohlásily za nepravdu ministerstvo vnitra i ministerské presidium.

Politickým vrcholem procesu byla řeč poslance Andreje Hlinky před soudem, v níž se úplně ztotožnil s drem Bélou Tukou, který prý vykonával jen vůli Hlinkovu a strany ľudové.

Totéž s širším politickým odůvodněním vložil pak Hlinka dopisovateli „Münchener Neueste Nachrichten“, nevzav si poučení z minulých protistátně zneužitých svých výkladů jiným zahraničním novinářům. Hlinka tomuto Němci prohlásil:

„Ať proces skončí tak či onak, my Slováci neustoupíme se své cesty. Budeme bojovati dále pro slovenskou autonomii, proti centralismu pražskému a pro dualistické řešení státního problému. To je naše svaté právo a povinnost jako samostatného národa. Můj poměr i poměr celé strany k Tukovi je jasný a jednotný: stojíme všichni za Tukou, jemuž naprosto důvěřujeme. Tuka je nevinný. Bude-li odsouzen, náš boj bude veden s bezohledným ostřím a je pak vyloučeno, abychom déle ve vládě setrvali. Nemůžeme trpěti, abychom my seděli na ministerských křeslech a Tuka ve vězení. Bude-li Tuka osvobozen, bude to triumf politiky slovenské ľudové strany. Na lavici obžalovaných patří Hodža, Ivánka, Dérer, Juriga a Tománek“ (to jest ti, kdo obviňují Tuku z maďaronství, pozn. red.).

O martinské deklaraci prý Hlinka dopisovateli pravil: „Pro mne je jisto, že klausule taková existuje; stejně je to jisto pro všechny autonomistické vůdce slovenské. Tato klausule praví, že jsme vstoupili ve státní společenství s Čechy na dobu desíti let, po kteréžto době chtěli jsme míti úplnou politickou autonomii a volně rozhodovati o další formě našeho trvání ve státě. Nelze-li dnes tuto klausuli nalézt, nemění se nic na skutečnosti, že její obsah ve slovenském národě žije jako mesiášská myšlenka a že po tomto procesu ještě intenzivněji se projeví. Jsem skálopevně přesvědčen, že časem dobudeme ničím neomezené politické autonomie. Já jsem nejen autonomistou, nýbrž dokonce dualistou a vím, že naše energie k dobytí cíle nezklame.“

Tato řeč papežského preláta a vůdce vládní strany, je-li pravdivá (popřena nebyla, je řečí, neslučitelnou s odpovědností kněze v politice činného, neslučitelnou s vůdcovstvím vládní strany a nejprimitivnější povinností státnickou. Je to řeč neodpovědná. Andrej Hlinka, mluví o martinské klausuli jako faktu, ač soud nic takového nezjistil, právě naopak, a žádný slovenský politik ji nepředložil, ani její existenci nepotvrdil. Andrej Hlinka, tvrdí-li něco jiného, je povinen to dokázati. Jeho playdoyer pro státní dualism je voda na maďarský mlýn, vždyť by to zřejmě mohla býti jednou cesta k rozložení československého státu a Maďaři v dualismu musí viděti vítanou po-

moc na cestě k obnově starých Uher. Smí takto mluvit vůdce slovenské vládní strany? Na konci svého interview s říšskoněmeckým redaktorem Hlinka pravil: „A pak zdůrazněte, že ti, kteří nás obviňují a nepřátelsky se k nám chovají, jsou protestanté. To jest velmi důležité, jen to napište.“

Jestliže Andrej Hlinka tím chtěl říci, že Tukův proces je útokem proti slovenským katolíkům a že je to protikatolické tažení... musíme protestovat proti tomuto zneužívání katolictví k obhajobě politické dualistické myšlenky. S úplnou slovenskou autonomií a se státním dualismem nemá katolictví co dělat a ani papežský prelát Andrej Hlinka nemá práva takto mluvit.

To by tak ještě scházelo, aby v Tukově předpodivné činnosti, v jeho maďaronství, stycích s vyzvědačskými kanceláři a cizími špiony směl někdo viděti činnost pro slovenský katolicismus. Jak pracovati pro církev, řekl svatý Otec Pius XI. a to je rozhodující pro slovenské katolíky. Že by pak Tukovu činnost bylo lze srovnati se směrnicemi katolické akce, není věru možno tvrditi.

Andrej Hlinka zase zašel, kam neměl. Po kolikáté už tento sacerdos turbulentus? Ale to máte tak: zítra se bude dušovat, že to tak nemyslí a že je chytán čechůnsky za slova. Vůbec luďáci politikové se vyjadřují bouřlivěji, podrážděněji a trucovitěji než podle našich představ a vychování je přípustno a vysvětlitelno..

Tak si počínal Juriga, tak často dr. Buday a všichni zase za chvíli mluvili jinak. Dobrá, my pochopíme, že slovenská krev je ohnivější, že vystřikuje výše a častěji, že se tam slova tak do puntíků neberou, že tam na posvíceních se chasníci ubíjí k smrti a běda, kdo by jim pak mluvil o vraždě, že politikové tam zatínají pěsti a hrozí rozlukou ze vzdoru, ne z rozumu, že dnes vzkyplí zlostí a zítra v líbáncích připíjí své lásce na zdraví... to všechno pochopíme, ale kdo spočte všechny ty škody, které z takových metod vzejdou státu? Ale nejde jen o tyto projevy výbušné letory, trochu jiné než je česká (nikdo tak devotně nemluvil k presidentovi jako Hlinka na Slovensku, ač jako katolický kněz mohl zachovat míru, ovšem, mohl by i jindy zase v odsudcích), jde o to, že lidová strana pěstuje v politice způsoby tak překvapivě protichůdné a nesourodé, že konsolidaci státu jen zdržují.

Je to ovšem těžká věc s luďáky. Celá dnešní slovenská generace politická je vychována v Maďarsku, odchována maďarskou kulturou a

prestiží moci maďarské. Tohoto podvědomí se nezbavila, i když rozum a nový život ji obrátil k Čechům. S tím musíme počítat a nesmíme chtít změnit všechno najednou. Jen pro tuto povahu slovenství, z otročiny přes noc probuzeného v novém prostředí, mohl dr. Béla Tuka tak rozvinout svou činnost a ovlivňovat tak i slovenské politiky.

A proto je tento proces zdravou věcí, poněvadž jím byla přiložena sekera ke kořenům slovenského citového a psychologicky tradičního maďaronství a proto ta prudká reakce organismu, zbavovaného jedu, na nějž přivykl.

Tak musíme chápati situaci my, čeští katolíci a nemůžeme-li nikdy dopustiti, aby byl sebemenším způsobem obnoven protikatolický tlak na Slovensku a aby katolicismus tam jakkoli utrpěl, musíme zde v Čechách a na Moravě státi naprosto věrně za státní jednotou a brániti ji i proti slovensky-luďáckému dualismu. V českých lidech nesmí nikdy vzniknouti důvodná obava, že v našich rukou není řízení státních věcí bezpečné a že jsme ochotni krýti činnost protistátní proto, že si navlékla masku katolického zájmu. Tukův proces ukázal, proč musela československá strana lidová jíti na Slovensko vedle strany Hlinkovy a svědecké výpovědi, tento film o duševní situaci prvních let slovenské inteligence, dal straně lidové plně za pravdu. Rozdělení českého a slovenského katolicismu není věc šťastná, a nelze se jí nadchnouti, ale bylo nutno v zájmu státu a v zájmu katolicismu v tomto státě nespojiti svou cestu s křivolakou cestou politiky Hlinkovy, z níž a v níž vyrostl Tuka. Jak dlouho toto rozdělení potrvá, nelze říci, ale rozhodující slovo zde nepatří nám, nýbrž Slovákům. My budeme hájiti jednotu státu v zájmu katolictví českého; chceme-li tento stát vésti, musíme býti jeho nejpevnější oporou.

*

V rozmluvě s redaktorem „Lidových listů“ Kadlčákem potvrdil 16. září Andrej Hlinka správnost interviewu v „Münchener Neueste Nachrichten“ a přímo řekl, že Tukův proces je útokem na slovenský katolicismus:

„Spor je komplotem slovenských protestantů proti slovenským katolíkům. Protestanté, ti odstranili již všechny nepohodlné osobnosti, které ve svornosti chtěly s lidovci luštití sporné otázky a nyní nastal poslední jejich útok na Hlinku a lidové vedení.“

Po tomto přímém prohlášení nemáme ke své kritice co dodávati, leč znovu připomenouti, že katolický politik má velmi těžké povinnosti a

mezi ně patří i ona, aby za zájem katolictví neprohlašoval něco, co s katolictvím nemá nic společného. Takovým něco byla činnost Tukova, která plánovitě byla namířena proti jednotě československé a z níž jedině prospěch měli Maďaři. Okolnost, že čeští pokrokaři ve svém světloňství dopouštěli se na Slovensku po převratě nekulturních koloniálních ničemností, je právem důvodem boje proti tomuto bigotnímu a státní jednotě nebezpečnému pokrokářství, ale není přípustno krýti tímto správným protipokrokářským bojem nesprávný boj proti státní

jednotě a otravovati soužití katolických Slováků i s katolickými Čechy.

Cožpak jsme už zapomněli, že „Slovák“ nazval jednou i Šrámka slobodným murárom?

Proces Tukův byl ozdravujícím řezem ne proto, že by měl býti dr. Béla Tuka za každou cenu odsouzen, jsem proto, aby dostal milost, bude-li odsouzen, ale poněvadž odhalil tkáň maďaronské taktiky, využívající maďarských životních tradic slovenského lidu k cílům, slovenskému lidu nejen cizím, ale přímo záhubným.

Akce Sdružení katolické mládeže.

*Stálá řečnická škola Ligy ofensorů.
Svatováclavská legie.*

Sdružení katol. mládeže s odvahou a silou vrhlo se do práce v roce svatováclavském, aby soustavně plnilo a splnilo svoje velké úkoly. Vedle četných řečnických kursů pořádaných po Čechách ustavilo SKM v jubilejním roce Legii eucharistických rytířů svatováclavských, dalo počátek k organisování katolických skautů a konečně spojilo a vzalo do rámce svých akcí dosavadní t. zv. Agitační sbory (organisované členem zem. výboru F. Zelenkou) a obětavě pomohlo dobudovati tuto organizaci.

Poněvadž vydavatelstvo „Života“ rozhodlo se jednotlivé akce této zajímavé a pro naše poměry nové organizace uveřejňovati, chceme dnes stručně naznačiti myšlenku a organizaci Ligy ofensorů katolické věci.

Vycházejíce ze skutečnosti, vidíme, že organizace jest schopna života tehdy, má-li jednotlivce, který se o vše stará, všude jest, všechno zařídí. Sebečtenější organizace bez takového jedince zaniká nebo aspoň zůstává na papíře. Organisátor, jenž jde s duchem času, musí si této skutečnosti dobře všimnouti a z ní ve prospěch myšlenky také těžiti.

Organisování mas může býti volné a musí býti jednoduché. Masa bude však taková a vykoná tolik, kolik přičiní se a dokáže ten, který ji má vésti. Proto nejdůležitější ze všeho jest postarati se o řádnou výchovu vybraných jedinců.

I tato výchova musí se opírat o skutečnosti dneška. Žijeme v době rychlého tempa, hospodářských starostí a sociálních neurovaností. Čas petroleje, omnibusů a kronik jest dávno pryč. Dnes vládne elektrina, automobil a radio. Proto také výchovný systém doby staré nehodí se a nemůže míti výsledky v době nové.

Není naším úkolem rozsuzovat, který systém

života jest správnější, nýbrž poukázat na základě těchto fakt na principy, jež moderní výchova jedinců musí ovládat.

V první řadě musíme *vyhledávati jedince schopné výchovy*. Ukazuje se, že ti, kteří veřejného života se dosud nezúčastnili, jsou obyčejně právě nejschopnější takové výchovy, poněvadž nemají pokazený smysl starými organisacími systémy, stálým uvažováním, schůzováním a konferováním s výsledkem často velmi malým.

Tyto vyhledané podrobíme výchově tak, aby v nejkratší době dosáhli co největších výsledků. Jest tedy *všechny podřadnosti a zbytečnosti vynechati* a dáti jim jen to, co potřebují a co stále prakticky mohou užívat. Takový postup je těší a povzbuzuje k další práci, neboť vidí, že čas a po případě peníz vynaložený, nebyl bez výsledku jimi věnován. Také je nutno tyto chovance náležitě obeznámiti s autoritou. Z toho pak plyne *smysl pro poslušnost*, což jest znamenitým ulehčením úkolu pro vychovatele. Co poslušnost ve světě dokázala, netřeba připomínati. Ji vedení členové řádů Církve svaté vykonávali divy ve všech oborech tehdejšího života. Také nutno jim vsugerovat *myšlenku výboje*. Dnes nestačí pro nás katolíky jen obrana, dnes potřeba jest výboj. Jedině výbojem lze něco dokázati. Plukovník York z Wartenburku ukazuje správně na napoleonskou zásadu „dle základního pravidla válečného umění ten kdo zůstává za hradbami, bude poražen“ A my katolíci právě v tomto směru zvykli jsme si příliš na defenzivu. Čas jest nejvyšší, abychom nastoupili ofenzivu. Konečně potřeba vštěpovat a důsledně provádět zásadu „*po myšlence čin*“ Nejkrásnější myšlenky, zůstanou-li myšlenkami, nic neprospějí, nezmění-li se v čin. A zase

právě dnes tolik jest potřeba činů!

Jsou ještě další zásady, jimiž nutno se řídit, ale to již by byly details, pro něž zde není místa. Připomenou z nich jen *zásadu jednoduchosti a pevnosti* takového organisování. Nutno odstraniti *zbytečné funkce a spoje*. Není potřeba, aby malá družina měla předsedu, místopředsedu, jednatele, pokladníka atd., nýbrž stačí jeden odpovědný činitel a vykonavatel. Právě tak není potřeba organisáčnických spojů, jako okrsků a žup, nýbrž soustředění výchovy pod jednotným vedením a dozorem. A na konec z těchto podrobností nutno připomenout ještě zásadu, již železně potřeba provádět! Jest to „*schopní kupředu, méně schopní čekat, a neschopní pryč!*“ Výhody tohoto postupu jsou zřejmy.

Před pěti lety začal nynější přisedící zem. výboru Zelenka, podle těchto zásad organisovat řečnickou školu, tehdy nazývanou v přeneseném smyslu „Agitační sbory“ Leckdo nechápal základní myšlenky a útrpně a shovívavě se usmíval, myslé si o zdaru hodně pochybovačně. Skutečnost však přesvědčila o něčem jiném, neboť nynější Liga ofensorů, jež rozvinula se z Agitačních sborů, má dnes ve 123 sborech téměř 500 lidí, řídicích se horřejšími zásadami. Liga ofensorů *v rámci Sdružení katolické mládeže* vybuodovala řečnickou školu skvěle organisovanou. Základní jednotkou Ligy jsou *Akční sbory*, označené čísly 1—123. Sbory jsou 3—5členné a v čele každého sboru stojí *náčelník* (instruktor), jenž vede podle měsíčního rozkazu celý výcvik sboru. Tak jest provedena dělba práce. Co by nebylo možno naučiti i v dlouhé době 30 lidí, to zde v krátké době rozděleně, ale přece stejně jest vykonáno snadno. Aby výcvik mohl býti rychle sledován a zůstal jednotný, jest soustředěn do „*Hlavní kanceláře Ligy*“, a zase dle zásady dělby práce, rozdělen tak, že vždy 30 lidí tvoří „*okruh*“, v jehož čele stojí *okruhový náčelník*, jenž vede theoretický i praktický výcvik svého okruhu. Těchto prvých 10 okruhů, t. j. asi 300 lidí, tvoří *Legii svatováclavskou* a dalších 300 *Legii svatojanskou*. V čele Ligy stojí „*hlavní náčelník*“, jímž jest dnes přisedící F. Zelenka. K ruce má jako poradní orgán „*Náčelnickou radu*“ a výkonný orgán „*Hlavní kancelář*“. V čele hlavní kanceláře stojí dnes dr. Král a odborovými náčelníky jsou: Dr. Bukvář (propagace), Ing. Kašpárek (tisk), Dr. Hrnčíř (theoretický výcvik), Dr. Kefer (praktický výcvik), Fejduk (organisace), Fendrych (sekretariát). Členem Náčelnické rady

jest též duchovní správce P. Daňha OSR. Dále jsou zde *inspektoři výcviku, intendant* (pro věci hospodářské), *sekretáři*, atd. Členstvo rozděluje se na *čekatelé, členy a instruktory*. V různých stupních skládá se různý *slib*, zvláště poslušnosti a jsou předepsány podmínky postupu. Správním orgánem této volné organisace jest *Rada Tří*. Tato řeší pouze zásadní otázky organisace a použití sborů. Konečně čestnou institucí Ligy jest „*Velký protektorát Ligy ofensorů*“, v němž sdružený jsou vynikající osobnosti katolického veřejného života.

Pokud se týče výcviku, rozdělen jest na *výcvik theoretický a praktický*. V prvém se vyučuje ve 3 odděleních (čekatelské, členské a speciální) všem potřebným disciplinám pro veřejný život; druhý výcvik spočívá v zakládání organisací, provádění rekognoskací a šíření tisku.

V den velikého světce našeho sv. Václava v kapli svatováclavské přistupuje 12 náčelníků hlavní kanceláře v ranních hodinách ke svatému přijímání, aby složili pak slavný *slib věrnosti* Církvi, vlasti a sobě. Jednoduchá vlajka, na jejíž jedné straně jest v červeném poli, barvě to Legie, zlatý kříž, odznak Ligy a na druhé straně v bílém poli nápis „*Svatováclavské legie Ligy ofensorů*“, jest při této tiché a přece veliké slavnosti posvěcena a kolem ní sdruží se prvý tisíc mladých bojovníků katolické ofensivy v naší vlasti.

Vy, kteří chcete též pod prapor Legie, přihlaste se na adresu: „*Hlavní kancelář Ligy ofensorů, Praha-Břevnov 535.*“

Přejeme ze srdce hojnost zdaru a Božího požehnání mladým bojovníkům Legie a s radostí budeme seznamovati veřejnost s akcemi podnikanými, jakož i výsledky uveřejněnými.

V příštím čísle přineseme výsledky práce Ligy za uplynulých pět let, jakož i instrukční rozkaz pro říjen 1929 vydávaný hlavním náčelníkem pro Akční sbory.

Rozšiřujte ŽIVOT!

»ŽIVOT« vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze II. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Právě vyšlo:

EMIL DOSTÁL:

SVATÝ VÁCLAV
patronem čsl. odboje
na Rusi.

Knihy Života. Kniha obsahuje všechny doklady o Sv. Václavu a tradici svatováclavské z legionářské literatury sibiřské. Je to řada dokumentů, dokazujících, že myšlenka svatováclavská byla živa i v posledním zápase vojsk českých za samostatnost.

**Objednávky v knihkupectví „U zlatého
klasu“ v Praze II., Spálená 15, nebo
v administraci „Života.“**

Předplaťte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krlín:

Svatý Josef.

Úvahy a meditace o rodině. — Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur. (Rozebráno).

Prof. J. Krpálek:

Katolická a profikatolická tradice
v českém národě. Cena 4 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Věda a zázrak.

Psáno odborníkem — lékařem. — Cena 7 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

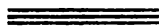
Svatováclavské volby.

Cesty katolické restaurace.

Ještě katolictví a fašism.

Naše národnostní menšiny.

Z Východu na Západ.

V PRAZE, dne 1. října 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 15.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 1. října 1929.

ČÍSLO 15.

Josef Doležal:

Svatováclavské volby.

28. září 1929, v den slavného 1000. výročí časné smrti a věčného života svatého Václava, četli občané republiky v jubilejních číslech denních listů, že byly vypsány volby do poslanecké sněmovny a senátu na 27. října, především státního svátku. President republiky nazval tyto volby ve svém proslovu při odevzdání vlajky 8. pluku volbami svatováclavskými.

Pokusím-li se obsahově vyjádřití smysl tohoto označení, nemyslím, že se tak stalo jen proto, že volby byly vypsány v den svatováclavský; jde tu i o náznak, že tyto volby budou dokladem, jak program svatováclavský pronikl v národní život.

Strana lidová, politický exponent českého katolictví, přihlásí se i v těchto dnech otevřeně k programu pokřesťanění soukromého i veřejného života a aktivnímu nástupu proti modernímu pchanství, které ohrožuje morální základ české duchovní i fyzické síly. Pokusil jsem se v této revue formulovatí moderně politický program českého katolictví i cesty k jeho uskutečnění a tyto svatováclavské volby jsou opět příležitostí, aby byl s větší účinností než jindy proklamován před celou československou veřejností. Nejde tu a nesmí jít o zneužití symbolu, jenž je výzvou k jednotě českého kmene, pro boj, jenž tuto jednotu rozvrací, a my si musíme být všichni dobře vědomi toho, že mečem a štítem svatováclavským nesmíme tlouci do hlav svých odpůrců, nýbrž obracetí jej proti duchu zla, jemuž odpůrci naši, často nevědomky, slouží. Zkrátka: program svatováclavský zavazuje nás k čestnému boji pravdou o pravdu, duchem o ducha, mravní čistotou o mravní čistotu v celém životě veřejném.

Volby, do nichž půjde 8,196.719 voličů (o 300.000 více než roku 1925), byly vyvolány s náhlostí, při které rčení: blesk z čista

jasna, není žádným básnickým obrazem, ale holou pravdou.

Vypsáním voleb byli překvapeni poslanci a celá sněmovna zrovna tak, jako voličstvo, u něhož antipatie vůči volbám, rok po roce se opakujícím, je docela nezakrývaná.

Jak došlo k pádu česko-německé nesocialistické vlády a proč tak nečekaně rychle?

Odpověď je krátká i dlouhá: agrární strana, vládnoucí celým státním aparátem mocenským i hospodářským, chtěla v posledním roce na věky vyvlastnit zemědělské obyvatelstvo pro sebe a zničití základ síly lidové strany na venkově. To samo o sobě je ovšem pochopitelným cílem strany agrární, ale dělo se to od doby Udržalova předsednictví způsobem tak výbojným a nenasytným, že spolupráce dvou hlavních složek koalice tím byla zabita.

Ve straně agrární je po odchodu Švehlova boj o nástupnictví na jeho místo, boj o autoritu vůdcovskou hlavně mezi skupinou českých agrárníků (Bradáč, Beran a druhové) a mezi drem Hodžou. Vedle těchto rivalů, myslících na další budoucnost, jsou tu skupiny a osobnosti, které na konci své životní kariéry chtějí pobýti ještě chvíli na posledních příčkách žebříku, ministerských křeslech, jako Staněk, Viškovský, Malypetr, a kteří se přiklánějí v stranických bojích podle vhodnosti dnes k té, zítra k jiné skupině. Tento vnitřní zápas o místo autoritativního vůdce strany zaplatila dnešní vládní většina tím, že z boje uvnitř agrární strany vyšel jako premier Udržal, jenž při všech svých osobních vlastnostech politickým vůdcem není a nikdy nebude. Proto také jej obě zápasící skupiny lehce koncedovaly, pokládajíce dobu jeho vlády za přestávku v boji o vítězství. Od nastoupení Udržalova na místo premiéra koalice neudělala nic a žádného činu nebyla schopna, poněvadž Udržal

neměl politickou autoritu ani u svých straníků, neřku-li u stran ostatních, a o politickou dohodu se vůbec nestaral. Dlouhý návyk míti pod sebou vojáky zesílil ještě základní neschopnost premiérovi býti politickým vůdcem, jednatelem a diplomatem, jenž musí časem ukázat odolnost i vůči těm, kdo jeho prostřednictvím chtějí vládnout. To Udržal nedovedl ani proti vlastní straně, ani proti jiným.

Vůdcem vlády musí býti vždy muž, jenž vede, má svůj program, svou vůli. Musí svítiti sám, ne býti osvětčován jak měsíc. Po Švehlovi strana republikánská nikoho rovnocenného nemá a tuto krizi vůdcovskou zaplatila dnešní koalice předčasným koncem svého panování. Není to lítost, je to konstatování fakta.

Druhým psychologickým důvodem, jenž ochromil od zemských voleb činnost koalice, jest skutečnost, že nesocialistické strany zaznamenaly v prosinci 1928 mírné ztráty hlasové. To by nic neznamenal, kdyby strany byly pevně rozhodnuty dále spoluprádnout na delší dobu a kdyby tu bylo pevné úmluvy v tom směru. Ale stal se pravý opak.

Agrární strana už v zemských volbách odmítla sdružení své kandidátky se stranou lidovou a v okresích to svým zmocněncům přímo zakázala. Volební boj pak vedla vlastně nejvíce proti lidovcům. Po volbách zemských pak ihned vydali agrárníci heslo: a nyní volby parlamentní. Byla to těžká chyba, byla to sekerka zaťatá do kořenů koaliční soudržnosti. Agrárníci dali tu najevo, že jim na dnešní vládě nezáleží a že v příhodné chvíli jsou ochotni vyvolat volby. Od té doby agrární volební hrozba, namířená hlavně proti lidovcům, visela jak Damoklův meč nad koalicí. Tuto náladu dovršil květnový sjezd agrární, pověstný Švehlovou filipikou proti parazitům měst, a Udržalovým útokem na janičářské služby těch zemědělců, kteří jsou v jiných stranách než agrární.

Teď už nebylo možno ducha přátelství v koalici obnoviti a když agrárníci presentovali řadu předloh, kterými chtěli českou vesnici a zemědělce podrobit svému panství na dlouhá desetiletí, podali proti tomu lidoví zástupci otevřeně své veto. Byly to hlavně tyto předlohy:

a) Návrh zákona o zřízení zvláštní vrchnostenské zemědělské stráže, která by byla výrazem agrární výsosti na vesnici místo výsosti státní.

b) Zostřené předpisy o trestech na polní

psych, jimiž měla býti zrušena jednak staletá vydržená práva venkovské chudiny na panských velkostatech, rozdělených nyní mezi novou šlechtu zbytkářskou (sbírání roští, malin, hub atd. chudinou), jednak privilegována ochrana majetku polního velkých statkářů, kteří si stráž mohli vydržovat.

c) Předloha krupobitní a o dobytčí pojišťovně podrobovala pojištění všechny zemědělce, ale správu dávala do rukou agrárních institucí. Znamenalo to tolik, že by potlouklo v budoucnosti jen u agrárníků a zemědělec bez zelené legitimace by nic nedostal. Mimo to by pojišťovna zřídila armádu nových úředníků v agrárních službách.

d) Návrh o volebním právu do zemědělských rad udržoval monstrosní a nedemokratický volební řád dnešní, kdy volí a vládnou v těchto stavovských radách jen agrární spolky, ale nikoli zemědělci. Jak „demokratická“ strana může přijíti s tak protidemokratickým a privilegováním volebním řádem, je nepochopitelné tomu, kdo myslí, že program má zavazovat stranu i v praxi.

e) Neslýchaný byl agrární návrh zákona, jak těm, kdo dostali drobný příděl z pozemkové reformy, odnítí navždy soukromé vlastnictví a zříditi t. zv. věčný pacht za dozoru st. pozemkového úřadu, který by nejraději žil věčně i po provedené pozemkové reformě. Agrárníci navrhovali, aby pozemkový úřad (což je filiálka agrárního sekretariátu, stejně jako ministerstvo zemědělství) měl právo odnítí přídělům půdu už přidělenou, zaplacenou a knihovně vtělenou, čili, chtěl věčně hrozbou odněti půdu udržovati zákonným předpisem tyto lidi v agrární straně. Mělo se to státi tím, že za § 27 přídělového zákona měla býti vložena tato omezení svobodného nakládání s přidělenou půdou: V pozemkových knihách zajistí si st. poz. úřad vliv na přidělenou půdu: 1. Poznámkou omezení vlastnického práva podle § 27 přídělového zákona a 2. vkladem zákazu nakládati nemovitostí bez svolení pozemkového úřadu. Tyto zápisy pak měly samy sebou zahrnovati omezení vlastnického práva přídělce: 1. Právem pozemkového úřadu k výkupu (§ 23, 51). 2. Právem státního pozemkového úřadu odnítí příděl za náhradu, určenou § 52, jestliže přídělce nesplní zákonných nebo smluvených podmínek přídělce, nebo poruší povinnosti, uložené mu zákonem nebo rozhodnutím o přídělce, nebo projeví úmysl, přidělené nemovitosti zciziti nebo propachtovati (§ 23 a 52). 3. Závkem podrobiti přidělený i svůj svobodný nemovitý

majetek pozdějšímu scelení a scelovacímu plánu a závazkem státi se členem melioračního družstva, jehož působnost by se vztahovala na přidělený i starý vlastní majetek.

Tento komunistický zákon, který rušil soukromé vlastnictví venkovanů, kteří dostali příděl a tento karabáč proti nepohodlným lidem, kteří „projevili úmysl“ zciziti svá pole, nestyděla se podati strana soukromého vlastnictví, jen aby udržela ve věčném strachu před konfiskací armádu zemědělců, kteří dostali nějaký korec od pozemkového úřadu přídělem. Strana lidová ovšem toto drábovské omezení soukromého vlastnictví a tuto robotu odmítla.

f) Konečně přišli agrárníci s tím, aby 200 milionů Kč povolených na živelní pohromy z roku 1929 byly poškozeným udělovány ve formě privilegovaných a státem garantovaných půjček u peněžních ústavů, které mělo určit ministerstvo zemědělství. To znamená, že by se tak dělo prostřednictvím agrárních záložen, které by půjčky poskytl jen agrávníkům, nebo těm, kdo k nim přistoupí.

g) Vedle těchto zemědělských předloh, jimiž chtěli agrárníci dobýti výlučného panství nad českou vesnicí, byla zde ovšem řada jiných sporných předloh sociálních, kde dohoda nebyla uskutečněna: bytový zákon, kde žádali agrárníci nesociální způsob zrušení ochrany nájemníků, neochota agrávníků upravití systém podpor v nezaměstnání (gentský systém), touha zavésti zlatou měnu pro prestiž pana guvernéra Národní banky k prospěchu bank a škodě konsumentů a národního hospodářství vůbec.

To všecko byl souhrn sporů, jichž rozřešení nebylo s agrávníky možné. K tomu nakonec přistoupilo jmenování dra Viškovského ministrem Nár. obrany, provedené proti koaliciční úmluvě o čtvrtém parlamentním ministru, a touto kapkou přetekla sklenice.

Nejsem nadšen tím, že právě pro tuto věc na venek byla koalice rozbita a nepokládám za

Josef Doležal:

Cesty katolické restaurace.

IV.

Demokracie humanitní a křesťanská.

Jiným životním programem než byla Švehlova hospodářská „idea“ půdy, jinou obsahovou náplní formálního principu demokracie je demokracie humanitní. Ideál tento jest dokonalejší, poněvadž nerv jeho je položen do oblastí du-

šastnou režii, která tohle dopustila, zakrývajíc malichernou příčinou (copak je voličům po takové nuanci, že místo Udržala přijde Viškovský, agrávník po agrávníkovi?) skutečný soubor sporných otázek sociálních? Základ našeho sporu s republikánskou stranou je náš boj proti třídní, kořistnické zemědělské politice agrávní, která vykořistila stát pro stranu, ale proti zemědělské krizi skutečně zůstala přece bezmocná. I zemědělská politika musí býti solidaristická ve prospěch všech zemědělských složek, nejen statkářské a nesmí radikální třídností oslabovat funkci zemědělské politiky v celém národním hospodářském celku.

Druhá, nikoli šťastná věc jest, že počátek volebního boje a vyhlášení jeho padlo před veliké oslavy svatováclavského milenia. To mohlo o týden počkat, zde zájem státní i katolický měl zvítěziti nad zájmy jinými. Stalo se však již a to nemění ničeho na skutečnosti, že dále se s tak výbojně naladěnou stranou, jako byla agrávní, se ctí vládnouti nedalo. Lidová strana jde nyní do voleb pro upevnění svého významu v každé vládě, pro demokratickou rovnocennost všech stran, proti diktatuře agrávní a každé jiné strany, tak aby soubor sociálních a kulturních požadavků, jež ma strana v zájmu katolického lidu i státu uplatňovat, snáze mohl býti prosazen. Ani po kulturní stránce nebyla tato koalice katolíkům nic platna, poněvadž agrávníci přes dané slovo a přes nesčetné intervence Šrámkovy odepřeli ztlumiti výstřelky habrmanovského zákonodárství školského. Volby tak jako tak by byly na jaře, proto byl volen výhodnější pro nesocialistické strany termín podzimní.

Svatováclavské volby necht znamenají novou vzpruhu katolických sil v národě svatováclavském a necht jsou počátkem nové éry katolické politiky, politiky aktivní, iniciativní, která by svou rozumovou a mravní vyspělostí svým sociálním, národním a demokratickým rázem získala katolicismu sympatie celého národa.

chovní, nikoli hmotné. U nás ji nejlépe a jednoduše vyjádřil Masaryk, který spojil osvícenství, socialism, positivism, laicism, relativism i humanitství v úhrnnou koncepci humanitně anthropocentrickou. Je to nejlepší pokus, jak formální

princip demokracie vyvoditi a sjednotiti v plnou jednotu obsahovou, jak dáti principu demokracie autoritu a filosofické odůvodnění souborem rozumového a mravního poznání a citění své doby. Tato ideologie jest ideologií 19. a začátku 20. věku, ve kterém však po válce se uskutečnily po pádu velkých tří monarchií protichůdné diktatury: komunistická v Rusku a fašistická v Itálii, které obě znamenají pokus vnést v společenskou soustavu násilně řád, zcela odlišný od humanitně demokratického.

Pojem humanitní demokracie není však u Masaryka definitivně hotov, je to stále hledání lepší formulace a lepšího zdůvodňování v souhlasu se změnou situace evropské a srovnáváme-li jeho definice z dob jeho bojů o demokracii v Rakousku před válkou s onou, jak ji podal ve „Světové revoluci“ nebo dokonce jako vládce ve svém prohlášení o 10. výročí republiky, vidíme v nich značný vývoj a změny velmi pozoruhodné v samých základech. Tato vývojová cesta zřejmě odpovídá celkovému vývoji evropského myšlení a zkušeností po světové válce a je na ní patrno, jak prezident republiky revoluční charakter svého pojmu demokracie humanitní postupně mírnil a oslaboval. Srovnání jednotlivých vývojových etap jeho demokratické filosofie je velmi poučné i pro vývoj českého pokrokového (v nejširším smyslu) myšlení v samostatném státě a čtenáři stačí pozorněji sledovati tyto tři projevy v časovém údobí patnácti let, od roku 1913 do roku 1928, aby postřehl, jak duchovní zkušenost války, která leží mezi krajními mezníky časovými, a vládní zkušenost hlavy státu působila na autora a jeho myšlení o demokracii.

Roku 1913 v úvaze „Nesnáze demokracie“ líčil profesor Masaryk rozdíl mezi monarchistickým a demokratickým principem vládním takto:

„Podstata monarchismu, jak jest dán historicky, nikoli jak je in abstracto konstruován státovědecky, jest ono „z boží milosti“, monarchismus a monothéismus vnitřně navzájem souvisí. Nelze dosti ostře a silně zdůrazniti, že (historicky daná) monarchie je theokracie; v různých státech zákonem určený poměr státu a církve ukazuje nám všude theokracii. Monarchismus hledá a nalézá svoji mravní oporu v církevním náboženství, státem privilegovaném. Teprve v novější době lze znamenati počátky odcírkevnění politiky i státu, v Americe, ve Francii, nyní v Portugalsku. Dvojjednost trůnu a oltáře není pouhá slovní hra.

Mravní podstatou demokracie jest naproti tomu atheokracie, prakticky antitheokracie; mohli bychom, kdybychom si už pro krátkost chtěli vypomoci řeckou terminologií, demokracii proti theokracii nazvati anthropokracií.

Demokracie opírá se od 18. století o osvícenství a humanitní ideu, která v různých formulacích byla a bude hlášána. Demokracie opírá se o vědu; pro-

tiva vědy a theologie jest protivou demokracie a aristokracie (monarchie).

Demokratická taktika je tedy induktivní, realistická, kdežto aristokratismus obyčejně postupuje deduktivně, nerealisticky, fantasticky a scholasticky.

Odtud bude pochopitelno, proč moderní demokracie především v protestantských, speciálně reformovaných (kalvinistických) státech byla zesílena. Anglie a Amerika jsou domovem moderního konstitucionalismu a parlamentarismu. Rakouskému parlamentarismu daří se hůře než uherskému, jehož nositelem je kalvínská menšina. V katolických státech vzniká sice radikalismus, revoluce, ale pozitivní, sebe stále vyvíjející demokracie je protestantská. Katolicismus svou podstatou je tak aristokratický, že katolický stát a parlamentarismus je *contradictio in adiecto*. („Nesnáze demokracie“, knihovna „Casu“ 1913, str. 8.10.)

V tomto bojovném vyznání realistického vůdce předválečného vyniká především revoluční povaha demokratického pohybu evropského. Kritika a věda, především pozitivistická filosofie, považující náboženství a jeho organizaci (církve) za překonané stadium vývoje lidského, je zde postavena v příkrý odpor proti monarchii, která je kost z kostí katolické církve. Demokracie jako lidovláda stojí zde útočně proti všem obměnám bohovlády. Protestantské státy jsou formy pokroku, katolické skalisky minulosti. Je dle toho vůbec možná shoda demokracie a katolictví? Nejcharakterističtější je odmítnutí státní ideologie s mravním odůvodněním státní moci „z Boží milosti“ a bojovně proti tomu postavená anthropokracie, odůvodňující pramen vládní moci pozitivisticky, z vůle lidské.

V tomto revolučním stadiu, velmi blízké francouzské revoluční akci, zdá se sjednocení demokracie s katolickým principem nemožností.

Ve „Světové revoluci“ z roku 1927, která shrnula výsledky války a osobní zkušenosti z vítězné, romantické cesty za svobodou, zmírnil prezident Masaryk ostrost starých protiv a formulací a ideu a rozumový i mravní základ demokracie nastínil takto:

Demokracie je státní formou novodobé organizace společnosti, moderního názoru na svět, moderního člověka; demokracie vyplývá z celého názoru na svět a na život, názoru nového, nového zorným úhlem, novou metodou. Uznání a provádění rovnosti všech občanů, přiznání všem občanům svobody, humanitní zásada uvnitř a na venek — toť novum nejen politické, nýbrž i mravní. (Světová revoluce, str. 542.)

Demokracie se opírá o vědu a všestranné a všeobecné vzdělání, demokracie je stálým úsilím o politickou výchovu a výchovu občanstva vůbec (T. str. 534.)

Demokracie, hájící suverenity lidu, je nejen stupňově, ale celou kvalitou rozdílná od aristokracie, zejména monarchistické. Staré monarchie byly z milosti boží, republikánská demokracie je státem z lidu, lidem, pro lid; demokracie se neopírá jako staré

monarchie o církev, nýbrž je založena na humanitě. (Tamtéž str. 533.) Demokracie, nová demokratická republika vyžaduje nových lidí, nového člověka, nového Adama. (Str. 541.)

Myšlenkový základ demokracie jest zde líčen v zásadě shodně, byť s umírněnější distinkcí, jako před válkou, avšak v závěrečném citátu, zvěstujícím příští nového člověka, dostupuje vrcholu ono dynamické, iracionální, o zkušenost neopřené, romantické úsilí o vtělení nového světového názoru v demokracii, které je pathosem víry Masarykovy. Zde je vidět především, že autor stále znovu domýšlí a hledá nové zdůvodnění demokracie sobě samému i jiným, že pracuje na sobě a že zřídlem tohoto pathosu naprosto není věda, nýbrž mravní napětí a sklon ducha. Zde pak nastupuje pro podivuhodné přeskocení logického řetězu, které mravnost nemůže nijak opřít teoreticky o vědu a o náboženství a theologii ji opřít nechce.

Za druhé zde proniká jasně, co jsem se pokusil ukázat na ideologii Švehlově. Že každý teoretik demokracie vkládá ve formální princip demokracie ideovou náplň, obsah, princip autority a hierarchii společenských hodnot a že mu pak tento obsah, nalitý do nádoby demokratické formy vládní, tvoří tak základní složku demokracie, že si ji nedovede představit s obsahem jiným.

Masaryk na příklad propůjčuje historickému faktu, že positivism a dříve osvícenství bojovalo za demokracii, platnost absolutnější než je správnou. Takovou, že na příklad odluku církve od státu a laickou školu považuje za essentielle negotii, za podstatnou známku demokracie. To ovšem není pravda. Byly demokracie (ve starověku, Řecku i Římě) theokratické. Proč by nemohly být i v budoucnosti? Velmi zajímavé je, jak i ve „Světové revoluci“ ještě prezident Masaryk trvá na odporu proti mravnímu odůvodnění moci vládní „z milosti boží“, to jest proti zakotvení řádu moci světské v řádu metafysickém.

Než i zde — a to pokládám za nejdůležitější, neboť celé své vrcholné dílo „Světovou revoluci“ založil autor na dramatickém konfliktu monarchií z boží milosti proti demokracii z vůle lidu — podrobil Masaryk svou koncepci kritice a změně. Stalo se to nesporně pozorováním vývoje poválečného v celém světě a pochopením, že hnací síly dneška nejsou ony, které nejcharakterističtěji pronikaly na povrch v století minulém. Tak přecházíme k poslednímu vývojovému stadiu Masarykovy filosofie o demokracii, k jeho výroku, že i demokracie jsou z Boží milosti.

28. října 1928, o desátém výročí republiky

pravil ve svém poselství Národním Shromáždění, vládě a lidu republiky :

„Demokracie není pouze formou státní, nýbrž také metodou všeho veřejného a soukromého života, je názorem na život; podstata demokracie je shoda lidí, jejich mírné obcování, láska, lidskost.“ „Stát není jen mechanismem, politika není jen dovednou správní a diplomatickou technikou, stát je společným občanů na rozumových a mravních základech. Jestliže život jednotlivcův má smysl jen sub specie aeternitatis, platí to také o politickém spojení těchto jednotlivců. Stát má hlubší smysl, než se to na venek jeví v té směsici jednotlivých politických akcí a akciček. Stát má smysl duchovní, smysl mravní. Theoretikové státu starého vyjadřovali to formulí, že monarcha je z Boží milosti: těsné spojení státu s církví bylo praktickým výrazem mravního smyslu státu. *Věřím, že také demokracie, jako celý život jednotlivců a národů; je z Boží milosti.* Tento smysl státu moderního se dost nechápe, protože vznikl odporem a revolucí proti starému režimu, proti monarchismu, osobujícímu si výlučnost Boží milosti a proti církvím, absolutistickým monarchismem zneužívaným.“

Tento projev presidenta republiky, pronesený v mimořádné slavnostní chvíli, mění velmi pozoruhodně starý názor o mravním základu demokracie a sice tak, že opouští nepřímou negativistický, revoluční přízvuk, namířený především proti katolickému pojetí základu moci vládní. Deset let zkušeností hlavy státu a 10 let pozorování duchovního vývoje poválečné Evropy a světa vykonalo zde svůj nesporný vliv. *Dnes přece naprosto není možno charakterisovat duchovní situaci Evropy bojem demokracie proti katolicismu, nýbrž daleko spíše bojem demokracie o vyvinutí maxima státotvorných hodnot ze sebe samé.* A v tomto úsilí už demokracie v katolicismu nepřítel spatřovati nemůže. Sem patří i poslední projev presidentův o současném poměru katolictví a demokracie ve světě, otištěný v této revui :

„Dokazujete, že katolicism s není v rozporu s demokracií. Sám připouštíte, že máte na mysli, jak se vyjadřujete, náboženství, odpoutané od sociálních a vládních forem, které s ním byly spojovány v minulosti. Katolická církev, jak přece vidíme na celé její organizaci, je vzor organizace aristokratické a monarchistické, ovšem náboženské. Z toho lze vyložit, že církev v minulosti podporovala aristokratismus a monarchismus politický. Ale jistě se církev od těch sociálních a vládních forem minulosti může odpoutat. Ve Švýcarsku se katolíci osvědčili jako demokraté a Americe všechny katolické státy jsou republikánskými. Pravíte-li, že existenčním základem moderních katolických stran je demokracie, dalo by se proti tomu tvrzení všelicos uvést, ale připouštím, že na příklad v Německu centrum a podobně i jiné katolické strany a politické směry usilují o demokracii.“

Srovnajte si s těmito umírněnými soudy, které, dívající se kolem sebe, můžeme si sami ověřiti to, co Masaryk psal r. 1913. Protimluv demokracie a katolictví zde je velmi otupen a

bojovně protitheokratická, revoluční základna demokracie stává se méně negativistickou. Až je nám podivno, jak Masaryk dovede srovnat s vědeckým názorem na život, který je ideovým základem demokracie humanitní, pojem Prozřetelnosti, síly, která řídí běh událostí na tomto světě, nejsou ohrazena v těchto událostech, tedy nad nimi! Že tento surrogát Boha vkládá do dějin jako pojem nejvyšší moudré spravedlnosti či řídicího osudu, je logickou záhadou. O jaký vědecký poznatek je opřena tato Prozřetelnost, pojem pozitivního křesťanství, ale deus ex machina v moderní vědě, vyrostlé z pozitivismu?

Nejinak podivná je představa demokracie z Boží milosti, která princip autority světské moci spojuje s onou Prozřetelností. Podivná ovšem jen ze stanoviska pozitivismu či obecněji moderního, nenáboženského světového názoru, který je základem moderní demokracie.

Citované věty Masarykovy jsou dále pozoruhodné proto, že v nich jest velmi podstatně oslaben starý názor realistické minulosti, že protestantismus je v Evropě principem pokroku, kdežto katolicismus, katolické státy udržovateli feudální minulosti. Ze všech těchto citátů nechci ovšem vyvozovati nic víc, než v nich skutečně je. Masaryk samozřejmě vidí v humanitní demokracii především onu ideologii moci vládní, jak její základ stvořila revoluční, analytická filosofie 18. a 19. věku, zápas proti theokracii mu není dosud ukončen, ale nemůžeme nevidět, jak pro budoucnost, pro dynamickou sílu demokratické myšlenky odpor proti katolictví a katolickému odůvodnění moci slábne a ztrácí na jařém účinku. Ačkoli nepřeceňuji dosah projevu, že i demokracie je z Boží milosti, přece chápe každý, jak bojovná, revoluční síla protitheokratická, která mu byla základem humanitní demokracie před válkou, vyprchává. Je to vlivem myšlenkového vývoje evropského po válce i praxe katolické církve za papeže Pia XI., stejně jako příkladu demokracií anglosaských, americké a anglické, které nejsou ideově protináboženské.

Přes tyto vysoce zajímavé změny v ideologii moderní demokracie, vyvřelé ze zřídla francouzské revoluce, teorie a tím více praxe politických stran, tuto demokracii přijímajících (strany liberální a socialistické) je na evropském kontinentě zřejmě protitheologická a proticírkevní a hlavní požadavky těchto směrů v praxi úsilovně uplatňované, jako laická škola a výchova, odluka církve od státu, široká rozlučitelnost manželství jsou praktickým důsledkem analytické pozitivistické teorie demokracie. Socialistické a liberální strany jsou přesvědčeny, že požadavek změny v těchto směrech je útokem na demokra-

ci a tato praxe je rozhodující pro otázku, zda tato demokracie je schopna spolupráce s katolictvím i jinde než ve věcech neutrálních nebo oběma směrům společných.

Socialistické strany především jsou a na dohlednou dobu zůstanou zásadně proticírkevní a prakticky protináboženské. Socialistické strany to byly, které u nás organisovaly protináboženský boj popřevratový a vystupování z církve a tato čtyřicetiletá výchova se nedá v naší generaci ani změnit, ani neobecně zastavit. Vidíme to kolem sebe a na náboženské frontě boj proti ateismu a laicismu bude na dlouho ještě v praxi bojem proti socialistickým a ovšem i liberálně volnomyšlenkářským směrům a stranám.

Křesťanská demokracie.

Jak je tedy možno přijmouti tento terén moderní demokracie za nástupiště a prostředí katolické obnovy národní, jak sloučiti cizorodý historický i teoretický základ laické demokracie s křesťanským životním názorem i posláním!

Není-li možno křesťanovi přijmouti laický nenáboženský názor na svět a společenský pořádek, může dobře nejen koncedovat, ale hájiti demokratickou formu vládní jako rozumově nejlépe vyhovující vzdělanostnímu i sociálnímu stavu současné společnosti.

S laickým, protináboženským a později nenáboženským světovým názorem, jako teoretickým základem moderních demokracií evropských má se to stejně jako s marxismem a sociálním pohybem dělnictva za rozvoje kapitalismu v 19. století.

Dnes nikdo z poučených lidí neuznává za správnou žádnou skoro z hlavních marxistických konstrukcí hospodářských (třídní boj, koncentrace kapitálu, postupující bídačení dělnictva); životní vývoj vyvrátil takřka vše, co Marx zkombinoval, ale přes to jest marxismus jako historický zjev mocnou tradicí a dynamická síla marxismu jako trubačského sboru při nástupu stavu k společenské moci jest nepopíratelná.

Stejnou historickou cenu, jakou má marxismus pro sociální hnutí dělnické, má laický nebo t. zv. vědecký, to jest nenáboženský světový názor pro demokracii společenskou, politickou i sociální. Byl historickým jejím impulsem, ale není bytostnou součástí její, tak aby demokracie bez něho nebyla myslitelná. Tak zvaný vědecký názor na svět je věcí vědy a jejího stavu a s ní se mění. Už dnes můžeme pozorovat pronikavý rozdíl mezi dobou, kdy vědeckou hypotézou byl materialismus (proti dualismu křesťanskému) a mezi dneškem, kdy stav vědy nejlépe je vyjádřen

relativistickou teorií. Výrazem materialistické filosofie byl v praxi boj silných proti slabým jedincům (kapitalistická a marxistická soustava), kdežto dnešnímu relativismu filosofickému odpovídá humanita, snášlivost všech pravd a sociální reformism, slévající se s kapitalismem. Jako křesťan a katolík, nejenom že nezavrhuje dělnické sociální hnutí a nástup dělnictva k účasti na moci, nýbrž vidí v tom samozřejmé právo a spravedlnost, již musí dopomáhati k vítězství, tak křesťan a demokrat může viděti v demokracii společenské souběžnou snahu s božským přáním (jak to řekl kancléř dr. Seipel), aby člověk dospíval svobody vždy větší a větší.

Byl to nesmírný pokrok proti minulým dobám, kdyby suverénní lid dobrovolně přijal, co v starých monarchiích bylo mu jako řád moci světské a duchovní vštěpováno shora; kdyby vzpouru proti světské moci, pod kterou trpěl,

ukončil podrobením se moci duchovní, z níž čerpala své oprávnění, a již se zpronevěřila moc svržená. Věřím v tento pohyb kvasu křesťanství, zavaleného v minulosti nevěrou a rozkladem vyžitých řádů společenských, věřím v pronikání jeho v nové duchovní vrstvy a oblasti moderní vědou zorané. Je k tomu třeba vždy vyšší mravní i rozumové vyspělosti lidu, ale jen v tomto podrobení se absolutnímu křesťanskému řádu života může lid dosáhnouti i suverenity vnitřní, oné výsosti a oprávnění moci z milosti Boží. Trvalou demokracii, která by veškeré mohutnosti jednotlivců i národa zmnožovala a prvky duchovního i hmotného rozkladu vázala, může býti jen demokracie křesťanská.

Vláda lidu, lidem, pro lid? Ano, ale *vláda lidu svým svědomím zakotveného v Bohu*. Vláda lidu z Boží milosti. To je pojem křesťanské demokracie.

Dr. Alfred Fuchs:

Ještě katolictví a fašism.

Ukázali jsme svého času ve článku „Fides intrepida“, že Svatý Otec ani bezprostředně po ratifikaci Lateránských dohod neváhal vytknouti Mussolinimu některé bludy a hájiti neohroženě práva církve. Tuto neohroženou mluvu nalézal po Lateránských dohodách právě tak, jako před nimi, kdy hájil proti fašistickým nárokům práva církve na organizace mládeže a práva dělnictva na vlastní odborové hnutí. Mussolini neustává hlásati svůj caesarismus, jenž je v podstatě pohanský. Ve Francii Svatý Otec zavrhuje znovu a znovu hnutí „Action française“, jež se sice tváří katolicky, ale uznává katolictví jenom potud, pokud by bylo ochotno sloužit určitým reakčním politickým cílům. Toto hnutí nyní není již — po posledních autoritativních projevech hlavy církve — pouhým bludem, nýbrž skutečnou heresí. Povážlivé sklony k tomuto caesaropapismu jeví se i u Mussoliniho. I jeho poslední projev vyzněl tak, jako by církev měla být poddána státu. Svatý Otec promluvil nyní k italským poutníkům z řad mládeže a řekl, že ví dobře, kterak katolická mládež je obklopena řadou špehů, ale že to jen vítá, protože tito špehové uzří jenom věci veliké a krásné. Jestliže pak uvědomějí katolíci narážejí na překážky ve svém zaměstnání, protože jsou katolíky, pak jim to dodává jisté glorioly, zvláště snížili-li se stát až k znásilňování svědomí. Katolíci však se nedají ve svém svědomí znásilňovati, i kdyby měli proto resignovati na některé výhody. Konečně prohlásil Svatý Otec, že brzy přijde den, kdy

bude třeba pevných duší v pevných tělech, lidí, kteří neochvějně trvají ve své víře, kteří berou vážné božské zákony církve a cítí odpovědnost před trůnem Božím. Rozumí se samo sebou, že projev Svatého Otce nebyl sympaticky přijat fašistickým tiskem, jenž jest celý ovlivňován vládou. Až dosud bylo zvykem mezinárodní kurtoasie nenapadati papeže osobně. Platilo za samozřejmo, že za politické projevy papežovy byl činen vždy odpovědným kardinál státní sekretář. Tentokráte italský tisk upustil i od této konvence a zatáhl do debaty i osobu Svatého Otce, která jest přece podle nynějších italských zákonů inviolabilní. „Giornale“ ironicky mluví o nových mučednících, kteří dostali slevu na dráze od italského státu, aby mohli papeže vyslechnout. Katolické organizace mládeže jsou podle mínění tohoto listu politické a proto vláda musí být o nich informována. Zejména se list obrací proti rozeznávání mezi fašisty a katolíky. Zde totiž dotkl se Svatý Otec fašistické vlády na citlivém místě, neboť ona čas od času, když to potřebuje, okázale akcentuje svoje katolictví, na př. v Ballile. Jindy zase ovšem prohlašuje, že tak nečiní z důvodů náboženských, nýbrž kulturních. — Od začátku jsme ukazovali, že mezi ideologií fašistickou a katolicismem jsou rozpor, které se nedají řešit kompromisem. Křesťanská demokracie příliš úzce souvisí s novodobým vývojem západní církve, než aby mohla ustupovat caesarismu. Tvrdili jsme to vždy, i když socialisté poukazovali na to, že Sv. Otec uzavírá

smlouvy s fašistickou diktaturou, i když opět u nás některé krajně pravé směry počaly koketovat s katolicismem a chtěly jej použít pro své reakční plány, tvrdíce, že jimi chtějí pomáhat církvi. Správně řekl kardinál Andrieux proti stoupenům „Action française“ svého času, že Boží dílo nepotřebuje naší pomoci, nýbrž naší služby a to že jest veliký rozdíl. Něco podobného platí i o italském fašismu. Leckde zazněla naivní otázka: „A tohle nemohl Svatý Otec tušit, když uzavíral Lateránské dohody?“ Na tuto naivně politickou chytrost lze odpovědět jenom toto: Ano, zajisté tušil to, a věděl to. Vždyť podobné konflikty byly již před Lateránskými dohodami. Ale přes to musil udělat konec nesnesitelnému a neudržitelnému stavu „vězení vatikánského“, které se stávalo čím dále tím formálnější a se

skutečným životem nesrovnatelnějším. Aby s nějakou vládou byl uzavřen konkordát nebo smlouva, nebo aby s ní byly navázány diplomatické styky, k tomu není třeba, aby tato vláda byla katolicky pravověrná. Svatá Stolica má diplomatické styky se státy rozlukovými, se státy protestantskými, i pohanskými. *Právě* v takových státech je třeba chránit katolíky po případě i politickým vlivem Svaté Stolice. Lepší je stav smluvní, než bezesmluvní. Ostatně Pius XI. to řekl sám velmi drasticky, když prohlásil, že kdyby věděl, že tím zachrání nesmrtelné duše, bude jednat třeba s ďáblem. To není nečisté směřování náboženství s politikou, nýbrž to znamená naopak přesnou distinkci obou oblastí. Aby tato distinkce mohla býti vždy zachovávána, k tomu jest třeba fidei intrepidae — neohrožené víry.

Vojtěch Rys:

Naše národnostní menšiny.

Někteří našinci bývají zvyklí Němce příliš vynášeti pro jejich hospodářskou sílu a počítati jim to za zvláštní zásluhu. Jistě Němci jsou lidé příčinliví a celkem, ba snad všeobecně, obchodně solidní. Že však nabyli v našich zemích takové finanční síly, je více zásluhou dějinného a politického vývoje v našich zemích než zásluhou výborných obchodních a hospodářských vlastností německého národa. A nejprve, co jiného jim dalo příležitost k bohatnutí než bohatství a průmyslová příhodnost naší země, do níž se přistěhovali? Rychlá germanisace středních tříd od dob Josefa II., zhuštění vlastního národa téměř jen na lid venkovský, nedostatek českého kapitálu, podpora, kterou vlády vídeňské ochotně dopřávaly německým a židovsko-německým podnikatelům, a ovšem také větší průmyslový a obchodní rozhled a tudíž také větší podnikavost německých lidí spolu s jejich národním (ať rakouskoněmeckým nebo pruskoněmeckým) sebevědomím, to byly některé příčiny, proč se Němci hospodářsky a finančně upevnili do té doby, kdy mezi námi o průmyslovém a obchodním podnikání ve větším měřítku nebylo téměř ještě řeči. Ale i když to nelze nazývati zvláštní zásluhou zdejších již dříve usedlých nebo ještě za dob vídeňského liberalismu přistěhovaných Němců, skutečnost je taková, že německý kapitál a německá hospodářská síla jsou v naší republice převeliké. Nebylo fantasií mluvit o reformě pozemkové, a ona se stala skutkem. Každému bý se jistě zdálo nesplnitelnou fantasií mluvit o úpravě kapitálu a majetku průmyslového. Začalo se

sice po převratu mluvit o zestátnění dolů a jistých podniků průmyslových, ale takové řeči brzy přestaly. Patrně proto, že mstivost a chamtivost jistých vrstev naší republiky mířila především na majetek církevní a šlechtický, jehož zabírání nevyrušovalo Evropu z klidu. Veliký průmysl a kapitál v rukou německých a židovských se ukázal nedotknutelným, patrně také proto, aby evropský tisk a veřejnost tím tiskem zpracovávaná nebyly proti nám rozdrážděny. Alespoň tedy by se snad smělo pomýšleti na to, aby takový průmysl a kapitál byl buď počestován nebo převáděn do českých rukou. Jak — to arci je těžká otázka, a jsou lidé, kteří pochybují, že by bylo možno, rozřešiti ji v náš národní prospěch.

Ale konec konců by bylo mnoho možno, kdyby byl podle známých slov Nerudových každý z nás z křemene, aby pak celý národ byl z kvádrů. O to by měla pečovati škola, k tomu by měly své členstvo soustavně vychovávat tělocvičné jednoty, ne ovšem tak, jako chtěl (a snad namnoze dosud chce) vychovávat Sokol, pěstováním kultu husovského a nenávisti k Římu, čímž se rozbíjí národní svornost. Výchova k národnímu sebevědomí, k národní hrdosti, k národní cti by se nikdy nesměla mísiti s nenávistí k nějakému národu, tedy ani s nenávistí k Němcům. Ale zkušenosti, které nám skýtají naše dějiny od prvních jejich zábřesků až do nejnovější doby, by měly býti znova a znova připomínány jakožto výstražný hlas pro přítomnost a budoucnost, aby ustavičným vpravdě spásitelným strachem s naší strany byla živena

spravedlivá národní neústupnost i výbojnost, bez níž není možno trvale zabezpečiti silnou budoucnost našeho národa. To je podle mého zdání pravý český nacionalismus, jehož jednou složkou je bázeň, založená na minulých i přítomných zkušenostech, a druhou nikdy neustávající úsilí o větší a větší oddalování toho národního nebezpečí, které nám stále hrozí ze sousedství tak velikého a tolika dobrými vlastnostmi nadaného národa, jako jsou Němci.

Poněvadž tento článek má nadpis „Naše národnostní menšiny“ musím se krátce zmíniti tak o národnostní menšině maďarské na Slovensku. Musím se pohříchu přiznati, že o ní vím jen to, co jsem tu a tam četl v denním nebo periodickém tisku, nebo slyšel od některých našich, kteří byli nebo jsou na Slovensku. Sotva lze pochybovati, že Slováci pod maďarskou vládou již téměř dodýchávali. Škola byla skoro úplně maďarská, pěstování maďarštiny hlavním účelem alespoň ve slovenských krajinách, inteligence, všecko t. zvané lepší městské obyvatelstvo, úřednictvo, profesorstvo, notáři atd., všecko maďarské. Bylo to ještě horší, než u nás někdy okolo 1800. Za takových okolností dostalo se Slovensko na svobodu. Lze mítí za to, že ty tak zvané lepší a inteligentnější vrstvy obyvatelstva se za 10 let změnily? Když po převratu přijeli předáci slovenského slovensky cítícího kněžstva do Prahy, vyznávali, že 90 procent slovenského kněžstva jest maďaronských, totiž maďarsky cítících, po Maďarsku toužících, Maďarskem zpracovaných lidí. A je známo, že Maďaři a Němci byli nejhorší šovinisté před válkou. Taková je jistě také dnes vůdčí vrstva maďarské minority na Slovensku. A její smýšlení a její naděje, namířené proti republice, jsou jistě živěny blízkými vlivy sousedního Maďarska. Tato menšina není snad v přítomnosti tak nebezpečna životu a budoucnosti slovenského národa, jako německá menšina českému národu v zemích, kterým se říkáva historické. Ale je nebezpečna trvání republiky a podkopává důvěru v sílu republiky u slovenského slovensky mluvícího obyvatelstva. Proto také na Slovensku je potřebí silné a vytrvale silné ruky českých vlád, a také tam, a snad ještě více než v Čechách a na Moravě je potřebí vzdělaného, ušlechtilého a národně tvrdého úřednictva, aby imponovalo jak Slovákům tak Maďarům, a nikdy nejvíce sklonů ke smlouvání, k ustupování, ke kamarádství. Tvrdým sukem slovenské větve je židovstvo a jednou z největších škod nedostatek slovensky cítícího a z maďarského omámení vysvobozeného kněžstva, jest-li pravda to, co tvrdili, jak jsem výše podotkl, o sloven-

ském kléru jeho slovensky smýšlející druzi. Tím více je třeba, aby se naše vlády varovaly na Slovensku dráždění náboženského citu lidu, a aby spíše pečovaly o dobrou výchovu, dobrou ve smyslu církevním, nového slovenského kléru, který by svým vlivem pomáhal uváděti zanedbaný kdysi národně lid do ovzduší uvědomělého a čestného národního cítění. Ale poněvadž, jak jsem řekl, jsem do poměrů slovenských málo zasvěcen, musím krátkými poznámkami o Slovensku skončiti svůj výklad o národnostních menšinách v naší republice. Dostal bych jen něco, co by se mohlo zdáti ironií a je smutnou pravdou: že bychom potřebovali ministerstva pro pěstování českého rázu republiky a zároveň pro pěstování českého jazyka, který se kazí tak rychle, že brzy to bude jen do slova překládaná němčina. Žádná Bílá hora (abych užil ošumělého rčení) neublížila českému jazyku tolik, jako těch deset let po převratu. A čeho se vlastně týkal celý náš politický zápas od 1848? Patrně jen toho, abychom se domohli co možná největší politické svobody a nezávislosti ne jako jacíkoli obyvatelé této země nebo těchto našich zemí, nýbrž jako národ český, a aby podle možnosti stát český opět žil vlastním a bujarým životem. Ale náš národ činil a činí zvláštním, osobitým národem především jazyk, ten jazyk, který pomalu zase začíná ustupovati i ve veřejnosti němčině a který se tak žalostně víc a více kazí, nejen fraseologicky, nýbrž také zvukově, hrubostí a leností výslovnosti a přízvuku.

Proto rád se hlásím k pesimistům národním, neboť oni měli pravdu před Bílou horou a budou jí mítí i nyní, nenastane-li nějaký nenadálý obrat veřejného i soukromého smýšlení. Presidentova nedávná rada, aby se Češi učili německy, nebo vlastně jeho výrok, že Čech má uměti německy a Němec česky (v naší republice), výrok, který byl uvítán v německých kruzích s velkými nadějemi (z nichž první byla, že Praha také nápisově by měla býti dvojjazyčná), razí cestu smýšlení dvojjazyčnému, což by znamenalo začátek konce. Stálé mluvení o dvou národnostech (viz poslední cestu presidentovu na Moravě a proslovy ministra Spiny), vštěpuje do českých myslí bezděky vědomí, že tento stát není a nikdy nebude národním státem českým. Tak se tedy vytváří myšlení a tak se chystá budoucnost.

Jako dodatkem bylo by něco říci o *menšině židovské*. Ta má spíše ráz menšiny náboženské než národní, ačkoli po převratu udělala ze sebe zvláště na Slovensku a v Podkarpatské Rusi zvláštní národnost a to právem, jestliže podstata národnosti záleží ve vědomí společného

původu a společné minulosti, třeba v dávných dobách. U Židů arci k pojmu národnosti z veliké většiny náleží také stejné náboženství, nicméně ve všech případech. Jazyk naopak, který u nás Čechů a mnoha jiných evropských národů je podstatným znakem národnosti, u Židů je věcí naprosto vedlejší, ačkoli je zvláštním zjevem, že Židé na východ od Rýnu, tedy také v zemích našich, polských a ruských přijali němčinu téměř za svou mateřštinu. Mohlo by to býti předmětem studia o jakési židovské národní psychologii a ke zkoumání, zdali je při tom vedlo a vodí jen prospěchářství nebo jakési pohrdání slovanskými národy a tlačení se k národu, který kulturně dosud nad některé národy slovanské vyniká a vytvořil mocný stát a jiné více méně tak neb onak ovládl. U nás podle sčítání lidu se Židé přihlásili v Čechách a na Moravě většinou k Čechům nebo Němcům, na Slovensku a Podkarpatské Rusi k národnosti velikou většinou židovské. Buď jim Slováci a Rusové nestáli za to, aby rozmnožovali číselně jejich počet, nebo přece příliš živě cítili, že oni jsou něco zcela jiného než Slováci a Rusové. Mohli se arci utěšiti všeobecným názvem Čecho-

slováků, ale poněvadž prý na Slovensku a v Podkarpatské Rusi Židé bývali velikými podporami maďarisačních snah nebo alespoň nijak jim nepřekáželi stejně jako v historických zemích, zvláště v Praze a na Moravě bývali oporou a příznivci snah poněmčujících, nelze se tak snadno domnívati, že z nich vymizely všechny náklonnosti maďarské. Konec konců lze míti za to, že Žid sotva pochopí bolest příslušníků jiného národa a hynutí národní svobody nebo národního jazyka. On svého jazyka nemá a svobodu najde asi všude. Jediné v případech, kde by úpadek toho kterého státu byl pro něj nebezpečím, že utrpí nějaké obchodní škody, lze se snad domnívati, že by se nějak zajímal o osud takového státu. U nás Židé (i třeba pokřtění) stále budou zůstávati tajnými nebo veřejnými, uvědomělými nebo třeba i nemyslicími podporovateli živlu německého, takže svým počtem a svým kapitálem mu vždycky budou přidávati více váhy, než by měl u nás sám sebou. Také to náleží k chorobným zjevům našeho národního a státního života, a bylo by třeba dovedného lékaře, aby to léčil a pokud možná vyléčil. (Dokončení.)

Dr. Valerij Vilinský:

Z Východu na Západ.

Dnes jest takorika zvykem dobrého tónu mluvíti na téma kulturní krise. Tento zvyk dokonce není ani tak špatný, poněvadž podobná krise skutečně existuje a jest lépe přemítati o nemoci a hledati uzdravující prostředek, nežli sebevědomí si namlouvati, že jsme zdraví a nic nám nechybí.

Pocit rozdvojenosti dvou kultur, východní a západní, přes to, že nelze přesně určití jejich hranice, skutečně existuje. Máme mnoho společných tradic, společné náboženské základy, vůbec pojí nás více pojítek, nežli si uvědomujeme. Podstata náboženská jest na Východě i Západě jedna a táž, lidská duše všude zůstává přirozeně křesťanskou, ale pocit cizoty nemizí. Malá odchylka v základech při edla k velkému rozhořdu na vrcholech. Zde právě poznáváme, že jest důležitá nejen podstata, nýbrž i forma a to především forma náboženského smýšlení, forma psychologie vůbec. Víno ve sklenici a víno v zabečněném sudě jest jedno a totéž víno, ale právě forma sklenice skýtá nám možnost se z ní napítí. Rozdíl forem naší psychologie jest příčinou toho, že si vzájemně nerozumíme.

Jest zbytečné překonávati rozdíly formální tím, že budeme vymýšleti nové, skvělé historiosofické systémy, které by jen zvětšovaly v našich představách ony beztoho již dosti značné stávající rozdíly. Obdivování rozdílů jest škodlivým, poněvadž potřebujeme syntetickou filosofii, potřebujeme zdravý eklektism, řízený pevnými zásadami. Nutno překonati formu a nedávati jí přednost před podstatou věcí; bude dobře, slezeme-li s našich vrcholů o několik centimetrů níž.

Dr. Alfred Fuchs ve svých dvou brožurkách napsaných před lety („Unionism“ a „Dnešní myšlenková krise“) skvěle nadhodil myšlenku o záplavě budhistických představ jako předzvěsti žlutého nebezpečí. Špatřoval východisko v sjednocení církví, což vyjádřil těmito slovy: „Jde o to, aby širé nivy východoevropské byly získány nejen pro církve, ale vůbec pro způsob evropského myšlení, jde o záchranu kultury nejen před vládci moskevskými, ale před celou Asií. V tom spočívá velký kulturní význam unionismu.“

Není to ovšem úplné vyjádření významu idey

sjednocení, poněvadž tato jest účelem samotným pro sebe a nesmí býti pouhým prostředkem k dosažení třeba i úctyhodného, avšak nikoliv náboženského cíle. Jsme unionisty proto, že přistupujeme ke stolu Páně, nikoliv jen z bázně před Džingis-Chanem. Ostatně ani doktor Fuchs nemíní to jinak a zde zdůrazňoval pouze jedinou stránku mnohostranného a spletitého problému. Měl však pravdu: jest velmi důležité, aby Východ byl získán pro evropský způsob myšlení — tím by byl zničen nebezpečný rozdíl psychologických forem.

Chiliasmus, očekávání žluté záplavy, předtucha fyzické záhuby světa atd. jsou snad příliš předčasnými. Ostatně skeptický východňan žije vždy v tichém domnění, že protestanská Amerika a Evropa dovedou v pravý okamžik zroditi nějakého vynikajícího chemika, který pomocí bacilů snadno a rychle odpomůže žlutému nebezpečí. Neodporovalo by to příliš rázu dnešního pokroku a pak by již nic nepřekázelo hlásati evangelium lásky dle způsobu Armády Spásy. To by bylo dosažením největších vrcholů dnešní kultury.

Získati však Východ pro způsob západního smýšlení — to by bylo křesťanským rozřešením problému. Jak to učiniti?

Nám, Rusům, nehrozí skoro žádné nebezpečí z Východu. Je nás tolik, že ho prostě můžeme přeckati, jak jsme již učinili za dob tatarských. Ostatně snad bychom se toho ani moc nebáli, poněvadž již před sto lety měli jsme Magnického, který velebil Džingis-Chana, že uchránil Rusko od „zhoubných západních vlivů“. V šlépějích Magnického nyní oddaně kráčí skupinka ruských, pražských a pařížských docentů, založivších si t. zv. „evrazijské hnutí“. Činnost rudé Moskvy, směřující k probuzení Východu, jest rovněž dosti dobře známa. Ruský sedlák neměl dosti času, aby se stal dokonalým křesťanem a návrat k pohanství nebyl by pro něj nikterak těžkým. Introspekce Dostojevského nevede ve většině případů k ničemu, poněvadž nepůsobí na praktický život, a proto jen zvětšuje nehybnost ruského pravoslaví. Ruská kontemplace obdivována v Německu, zůstává v mezích pouhého

rozjímání, jinými slovy, svou formou neliší se mnoho od formy zbožnosti asijských národů. Vůbec byla by velmi zajímavá kapitola o tom, jak snadno prostřednictvím emigrace zakořeňují se východní představy ve střední Evropě.

Avšak celý asijský ráz ruské mentality jest velice povrchní vrstvou a nesahá hluboko do národní duše. Měli jsme a máme i nyní svou čínorodou tradici, i mezi Rusy žijí pocity společného osudu se Západem. Nutno jen tyto tradice posilovati, navazovati na ně a vzbuzovati zájem Rusů o Západ. Nutno dáti vábivý vzor — extenze katolictví na Západě bude nejen mocným popudem k sjednocení církví, nýbrž navrátí Rusko k evropské psychologii. Nás láká v katolické Evropě to, že dovede řídit skutečný život svými náboženskými ideály. Tolstoj přes svoje neodpírání zlému, svými touhami byl více západním zjevem než východním.

Pokřesťanění života, rozvoj katolické akce a praktického křesťanství, rozplynutí socialismu v katolictví — všechno to vzbuzuje ohromný zájem u nás. Zájem rodí touhu po spolupráci a sblížení — toto musí býti upevněno v mysteriu eucharistickém. V tom by měla spočívat syntetická historiosofie a její praktické uskutečňování.

V příštích, již velice blízkých letech, velký význam budou míti tyto syntetické, zprostředkovací pokusy a v tomto směru mohou zvláště vyniknouti právě národové — zprostředkovatelé — mezi nimiž jest prvním Československo, ležící na rozhraní dvou kultur. Jest nutno vytvořiti a uskutečniti nový systém slovanské myšlenky, který by spočíval na náboženských základech a dovedl by smířiti Poláky a Rusy. V cyrilometodějské a svatováclavské tradici, v geniálních myšlenkách Křižaniče, jsou základní rysy této ideologické soustavy. Nutno ji toliko zdokonalovati a učiniti z ní praktické heslo — k tomuto by byli zvláště povoláni čeští katolíci. V Československu, neb pod jeho duchovním vlivem měla by se zroditi nová katolická a unionistická koncepce dosažitelného a reálného panslavismu, která by svojí jasností a zásadností dovedla získati Rusy.

Co život dal.

Po slavných dnech.

Veliké národní i církevní slavnosti o tisícím svatováclavském třídění vzrušily národ československý jako žádná slavnost za paměti dnešní generace (vyjímaje výbuch jáso tu 28. října

1918) a jako žádná slavnost, o níž vyprávějí kronikáři. Slavností svatováclavských účastnila se vláda republiky i miliony českých a slovenských lidí v celém státě, i za hranicemi, kde zní česká řeč a žijí česká srdce. Žádnému symbolu národní víry v život nepoklonila se tak

Biskup Dr. ANTONÍN PODLAHA, bez něhož úspěch mileniových slavností a to právě těch, které mají největší kulturní význam, si nelze ani představit.

svorně česká věda historická, české básnictví i české umění. Veliká řada knih i příspěvků předních českých dějepisců uctila památku knížete světe, rytíře národního svatého Grálu, krásná literatura a básnictví české nikoho tak vroucně nevzývalo.

O slavnostech svatováclavských rozvlnila se však i duše lidu československého v hlubokostech nejhlubších. Kdo viděl zbožné vzrušení zástupů, putujících ke korunovačním klenotům českým, kdy vzpomínali Čechové 20. století slávy Čech, vládnoucích jedině světové velmoci, Svaté říši římské, kdo byl přítomen chvíli, kdy se otevřely bronzové dveře konečně po 600 letech dokončené katedrály svatovítské, kdo viděl helmu, meč a lebku Svatého Václava, nesené v obrovském průvodu Prahou, ten nezapomene, co bude živ, na posvátné chvíli, kdy se dovršilo první tisíciletí uvědomělého, kulturního i státního života našeho.

Připojme k tomu svatováclavskou výstavu, hold národů v předvečer svatováclavského svátku a odevzdání vlajky jezdeckému pluku Sv. Václava v Praze a máme výčet slavností, jakých Praha dlouho neviděla.

Pluk svatováclavský ovšem má býti prvním plukem armády jako symbol tisícileté branné pohotovosti země. Čtenáři „Života“ vědí, že jsem to znovu navrhoval včas, třebaš pro tuto

chvíli marně. Polovina mého návrhu z 28. září 1927 se však přece splnila a měl jsem z toho, stoje při této slavnosti v přihlížejícím zástupu, radost. Pluk svatováclavský však prvním v české armádě bude přece.

Všech svatováclavských oslav pražských se zúčastnilo na jeden milion osob a připočtete k tomu oslavy venkovské ve všech zemích republiky, oslavy Čechů za hranicemi vlasti a máte jasný důkaz, že idea svatováclavská žije i v naší době, od křesťanství tak odvrácené. Jediný stín padl ve slavnostní dny. Obraz stranických sporů, nešetrně vyvolané volby rušily jednotu národní a pokazily plné odevzdání se slavnému okamžiku. Nebyl to počín správný ani s národního, ani s katolického hlediska. Vyhlášení boje volebního mohlo počkat aspoň nějaký den po slavnostech.

Slavnostní nálada však přes to utlumila stranictví předvolebně vzniklé (kterému se nejen svou vinou oddali socialisti) a tak slavnosti svatováclavské byly přece jen pro velikou většinu národa dny posvěcenými dotekem milosti Boží, která se svatým Václavem chrání český rod na jeho pouti dějinami.

President republiky o svatováclavské tradici a svatováclavských volbách.

Při slavnostním předání vlajky 8. jezdeckému pluku knížete Václava Svatého pronesl president Masaryk tento proslov:

„Děkuji oslavnému výboru a radě města Pardubic za standartu, kterou jezdeckému pluku 8 rád udělím.

Pěkně jste, pane profesore, objasnil význam sv. Václava pro začátky českého státu více než tisícileté; s vděčností ho dnes vzpomínáme.

Svatý Václav byl knížetem míru, ale statečně hájil přemyslovského státu a uhájil. Jeho političtí odpůrcové musili pokračovati v jeho politice; tradice politiky přemyslovské byla již tehdy tak silná a je i nám budoucím poučením a vodítkem.

Vím, že historikové ukazují na to, že bratrovrah Boleslav byl vládcem zdatným; třeba, ale dopustil se násilí a proto nemůže být stavěn na roveň sv. Václavovi. V tom byl celý národ za jedno: ctil a miloval v mučedníkovi především lidskost. A jestliže historikové ještě nevědí, co je faktem historickým a co je legendou, řekl bych, že i legenda může vyslovit ideály národa, a to je mně také historický fakt.

Vyzdvihl jste, pane profesore, právem pokro-

kovost sv. Václava. I my musíme pokračovat v duchu doby správným směrem. Život a smrt sv. Václava nás učí, že zdravý život národa spočívá na vzdělanosti a mravnosti, na mravnosti posvěcené pravou zbožností. Státy se udržují jen duchovním a fysickým zdravím národa; naše republika bude nezdolná, budou-li její občané vždycky hájit práva a spravedlnosti uvnitř i na venek.

Jméno našeho knížete proniklo i za naše hranice; děti anglické, jak naše, koledují o dobrotivém sv. Václavu. Návštěva četných hostů z ciziny je nám důkazem světového významu oslavencova. Očekával jsem s radostí návštěvu pařížského arcibiskupa. — Věnuji jeho památce tuto pietní vzpomínku.

Vývojem politických poměrů vnitřních nastávají nám s tisíciletou oslavou státu volby do Národního shromáždění. Významná to shoda okolností. — Volby jsou vážným napomenutím, abychom neustávali v úsilí o čistotu a poctivost v politice. Naši otcové se modlili k sv. Václavu, aby nedal zahynouti nám ni budoucím; my si musíme uvědomit, že osud státu v republice a v demokracii je v rukou jednoho každého z nás, a že tedy musíme jít k volebnímu osudí svědomitě, ze svobodné vůle a vědomí své občanské odpovědnosti.

Volby svatováclavské musí být porážkou demagogického slabošství a pohodlnictví, musí být vítězstvím demokracie, vysílající k vedení republiky representanty schopné a čestné.

Volby budou den před 28. říjnem: Občané, rozmyslete si dobře, koho vyvolíte, aby vás a národ v Národním shromáždění zastupovali. S pomocí boží nedáme zahynouti sobě ani budoucím!

Svatováclavský rozkaz sboru italských legií z 28. září 1918.

Kancelář čsl. legií měla ve sklepech ministerstva Nár. Obrany složeny v bednách dokumenty z legií italských a když se stěhovala do nových místností „Na růžku“, byly tyto bedny vyhozeny a na „Jenerálce“ v domově legionářů invalidů měly být spáleny v peci ústředního topení. Zcela náhodou neuposlechl jeden z vojáků rozkazu a prohlížeje před spálením obsah beden, našel znamenitý dokument: rozkaz sboru italských legií z 28. září 1918 tohoto znění:

Československý sbor v Itálii.

Velitelství 6. divise.

Denní rozkaz čís. 109. 28. září 1918.

Českoslovenští vojáci!

Dnes pod klenbou českých chrámů za-

znívá více než kdy jindy: „Svatý Václave, vévodo české země, kníže náš, nedej zahynouti nám ni budoucím!“, jež vytryskuje jako vroucí přání z pohnutého srdce každého, kdo ji zpívá.

Dnes objevuje se vám jméno Sv. Václava ojasněné svažozáří a jistě každý vzpomene si na toho šlechtiného českého knížete, kterého lidové podání představuje si na skvostném bělouši uprostřed svých rytířů, jež vede do boje proti nepříteli a s nimi vítězí.

„Nedá zahynouti nám ni budoucím!“ Národ, který má víru ve vlastní ideály a jenž na obhájení jich prolévá svou krev, jistě bude vítězem a nezahyne. Tak v legendě náš kníže bdí vždycky v Blaníku nad svým národem a kolem něho stojí ozbrojení rytíři, připraveni k útoku na nepřitele, ohrožujícího zemi, nikdo neodolá jejich nárazu a jejich síla překoná všechny překážky. Národ bude svobodným, jako byl dřívě, pluhy nahradí meče a nastane čas klidné, šťastné práce.

Českoslovenští vojáci!

Legenda se vyplňuje! Blaničtí rytíři vyšli z Blaníku. Červenobílý prapor vlá nad vámi, kteří bojujete za svobodu a spravedlnost; celý národ vzhlíží k vám s pevnou důvěrou a jistotou, že blízko jest onen velký den, ve kterém československý národ oslaví příští 28. září jako národ svobodný a silný. Ať žije svobodný československý národ.

Velitel československého sboru v Itálii

Jenerál A. Graziani.

P. C. C. za S. O.

náčelník hlav. stanu, plukovník

Enrico Vitalini.

Dokument, jenž má mimořádný význam historický, byl mi dodán na poukaz dra Polanského býv. legionářským poručíkem Randou a otiskl jsem jej v Lidových listech.

Dokument tento nebyl předtím publikován a má značnou historickou cenu pro důkaz o živém vlivu svatováclavské myšlenky v legiích. Já si však vzpomínám při tom na něco jiného. V noci z 27. na 28. září 1918 měl jsem v městečku Percotto na Tagliamentu v Itálii noční službu (těsně po půlnoci) u posádkového velitelství, u telefonu. Oné noci čekalo se vzbouření českých částí rakouské armády a proto každý pokus měl

býti hlášen hned na sborové velitelství. V následujících nocích měli jsme opět dozorčí službu na silnicích kolem městečka, aby bylo zabráněno přechodu buřičů českých vojáků. To je velmi důležité a vzpomínám si na souvislost těchto opatření, když jsem tento svatováclavský rozkaz četl. Za několik dní ostatně potom, byl jsem sám rozkazem sborového velitelství poslán zpět do Tullnu k 30. pluku. To už na tresty jiné nemělo armádní velení sil.

O smyslu poslanecké funkce.

O smyslu poslanecké funkce napsal 1. října v „Českém Slově“ Václav Klofáč tuto předvolební glossu: „Jsme svědky toho, jak často rozhoduje praobyčejné kamarádství a jak toto pomáhá i lidem nehodným — a jak málo je při tom ohledu na schopnosti, na charakter a na to, že je to strašnou nešetrností a neláskou k lidu, když mu vázané kandidátní listiny vnucují kandidáty, kteří po svém zvolení ukážou se býti naprostými nulami. Chceme schopný a silný parlament a proto schopné a silné jeho členy. A na to musí myslet voličstvo. Mandáty nejsou sinekura, to je těžký úkol a ohromná odpovědnost. Na mandát musí hledět vážně kandidát i volič. Neudělujeme tituly, ani pensi, prikazujeme a rozdělujeme práci.“ Tato slova vůdce a předsedy strany nár. socialistů, promluvená ve chvíli sestavování kandidátek do vlastních řad, neplatí jen o straně jediné, platí o všech. Mandát se pokládá stále za pensi, za odměnu stranického působení a toto nazírání, které z poslanecké sněmovny i senátu činí pensijní ústav, dům odpočinku, zabíjí iniciativnost stran a oslabuje jejich vliv na nejlepší a nejrozumnější část voličstva. Strana, která zlomí tento zvyk, získá si značný náskok proti ostatním. Měla by to učiniti především strana lidová, která je exponentem katolictví v republice, poněvadž rozmach katolicismu může se dít jen tehdy, když poslanci a představitelé katolického života politického budou něco znamenati i mimo svou vlastní stranu, v celém národě. Teprve tehdy vliv katolictví poroste. Odměnou za služby stranické mají býti správní rady a podobné placené funkce, ale nikoli členství v sněmovnách. Ze skutečnosti, že lidová strana hájí katolicism a dovolává se katolíků, že mají a jsou povinni ji volit, neplyne mnoho práv pro stranu, ale veliké povinnosti. Kdo si toho neuvědomuje, škodí katolictví i politické straně lidové. O tom ostatně více až po volbách.

Rozšiřujte ŽIVOT!

Ustavení Svatováclavské Legie Ligy Ofensorů.

V den a hodinu tisícího výročí mučednické smrti sv. Václava přistouřpilo 12 náčelníků a instruktorů Ligy Ofensorů ve svatováclavské kapli ke sv. přijímání a po posvěcení vlajky ke složení slavného slibu věrnosti církvi, vlasti a poslušnosti. Tím dán byl počátek činnosti první, t. zv. Svatováclavské Legie Ligy Ofensorů. Liga čítá dnes 300 mužů, sdružených ve 135 sborech, s 33 instruktory, 12 náčelníky a 102 přípravníky. Duchovním správcem Legie jest P. Daňha C. S. R. a hlavním náčelníkem přisedící zem. výboru F. Zelenka. Od 1. října pokračuje vyučování ve stále řečnické škole Ligy. Vzhledem k pozoruhodnosti této organizace budeme uveřejňovati měsíční rozkaz hlavní kanceláře, již řízen jest teoretický a praktický výcvik čekatelského oddělení.

Rozmach katolicismu v Číně.

Čína jest půdou úrodnou na mučedníky. I ve století, v němž žijeme, prožili katolíci ne jedno pronásledování. Děti i dospívající jsou často bez otce nebo bez matky, kteří položili svůj život za víru. Ale i přes četná pronásledování roste katolicismus v Číně, zničené misie byly znovu zbudovány a ani boxerskému povstání se nepodařilo křesťanství zničit.

Poslední čtyři léta jsou pro celou Čínu velice bolestná a ani Církev nebyla bolestí ušetřena. V občanské válce utrpěly misie veliké ztráty, soldateska má na svědomí mnoho životů kněží-misionářů i laiků, pěkně zařizené misie byly někde úplně zničeny a z domů Božích učiněny byly stáje. A přes tyto škody katolicismu nejen neubýlo věřících, nýbrž rok od roku jejich počet se zvyšuje. Zatím co se protestantské misie rozešly, zatím co pastoři opustili Čínu, katolíci kněží zůstali na svém místě, trpěli, strádali s dušemi jim svěřenými a pracovali ustavičně. Tou obětavostí vpravdě heroickou bylo vykoupeno, bylo zachráněno mnoho duší a katolicism hledí s nadějí vstříc budoucnosti. Jest velice poučné sledovati vzrůst katolické Církvě v letech naprosté anarchie a hrůzovlády generálů.

Apoštolská delegace v Číně zpracovala pečlivě statistiku rozmachu katolicismu v Číně od r. 1923—1928, ze které vyjímáme několik čísel, které jsou velice výmluvné. R. 1923 bylo v Číně katolíků 2,263.487 a kon-

versí za rok 58.463. Roku následujícího 2 mil. 328.109, zvýšení o 64.622. — R. 1925—26 katolíků 2,377.654, konversí 55.189. Roku 1927—1928 bylo katolíků 2,444.539. Celkem vzrostl počet katolíků za pět let o 276 tisíc 649 věřících.

Tento vzrůst jest veliký a ta velikost objeví se nám tím pozoruhodnější, uvážíme-li, že občanskou válkou bylo mnoho katolických rodin rozprášeno. Jiné se vystěhovaly, nejvíce do Mandžurie, na cestě jich nemálo zemřelo. Asi 28.000 katolíků se stalo obětí ukrutnosti vojáků, obtíží dlouhé cesty, hladu a nemoci. Z některých velikých provincií nedošla data o stavu katolicismu. Lze míti za to, že počet konvertitů v posledním roce není 41.418, jak udává uvedená statistika, že jest naopak vyšší.

Pravda, vzrostl i počet misionářů a domorodých kněží a vzrůstá ustavičně, jak svědčí statistika, ukazující, že cizích misionářů přibýlo z 1500 na 1902; domorodých kněží bylo roku 1928 1347 oproti 1118 kněžím v roce 1923. Celkově přibýlo v Číně 631 kněží. Největší počet katolíků jest v provincii shanghajské, ve které poměrně jest zaznamenáno 40 konversí denně, procento ze všech misíí na světě největší. Celkově připadá ročně na jednoho misionáře 17 konversí, což jest dokladem, že práci čínských misionářů Bůh opravdu žehná.

Nejméně zajímavým jest sledovati vzrůst počtu dítek, navštěvujících katolické školy. Oproti dřívějším letům jest ten počet menší, což jest vysvětlitelné těžkými okolnostmi doby. V některých misiích musily býti školy úplně zavřeny, nebo byly proměněny v nemocnice. Dále vězí příčina úpadku v rychlém rozmachu katolicismu. Počet katolíků se ve dvaceti letech zdvojnásobil, ale nebylo možno zdvojnásobiti počet katolických škol. Je k tomu třeba velikých obětí finančních, kterých katolíci četných provincií nemohou přinášeti.

Že opravdovost víry nemůže býti brána v pochybnost, svědčí okolnost, že za rok bylo uděleno 18 milionů svatých přijímání, že se mnozí povolání řeholních. Dnes jest v Číně 608 řeholníků a 2527 řeholnic čínské národnosti. V ústavech, připravujících jinochy na povolání kněžské, jest 2323 kandidátů. Stále jsou zakládány nové misie, kláštery, opatství. V posledním roce se vyvíjí slibně Katolická akce a spolky, hlavně mládeže a studujících.

Obtíže jsou nesmírné, ale třeba věřiti, že budou přemoženy, a že brzy bude v Číně 5 mil. katolíků.

Vojtěch Rys:

Náš tisk.

Nedávno psal někdo v „Lidových listech“ o nedostacích našeho tisku. Nastávající volby znovu připomínají potřebu dobrého tisku, ale také potřebu toho, aby lidé náš tisk četli a také sami jej vyhledávali. Po té stránce je u nás, v Praze, dosti nepořádku. Z listů lidové strany je po Praze vylepován jen Pražský Večerník, ale namnoze nedbale. Často se mi stává, že pozdě odpoledne se někde zastavím, abych si přečetl nejnovější zprávy, ale vidím, na př. v pátek, že je vylepen Večerník středeční, úterní, po případě ještě starší. Ten nepořádek býval zvláště veliký na Národní třídě, blízko kostela Voršilek. Nyní přestal, protože jej tam (jako také jinde) již vůbec nevylepují a místo něho je tam nyní „Čech“. Ten tam ostatně, pokud mohu pozorovati, bývá včas, a lidé jej celkem pilně čítají. Je to přirozené na tak živé třídě. Bylo by žádoucí, aby místní organizace se věci pečlivěji ujímaly, ale také by bylo snad žádoucí, aby ústřední sekretariát si takových věcí všiml. Zdá se, jakoby politické poměry v Praze byly pokládány za tak zoufalé, že každá agitáční práce je marná. V mé čtvrti na př., kde bydlím, nikdo se nestará o vybírání organizačních příspěvků. Má-li, nebo mají-li místní organizace pražské soupis členů a je-li na světě nějaký soupis pražských lidí, s námi se politicky srovnávajících, to je věc naprosto neznámá. Tomu se říká agitace od muže k muži.

Mluvil jsem tyto dni s kýmsi z venkova, dobrým lidovcem. Vypravoval mi, že tamní lidé o náš tisk nestojí a říkají, že agrární tisk jim lépe vyhovuje. Prý jim poradí, jaké semeno mají voliti atd., zkrátka prý pečuje o jejich hospodářské starosti. Ovšem, také od agrárníků mnoho dostávají a výslovně prý to říkají, že proto jdou s nimi. My — a to není snad naše vina — nemůžeme dávat podpory, ale však tím čestnější jsou lidé, kteří jdou s naší stranou pro myšlenku, ne jenom pro subvenci, pro obecního býka a podobné užítky. Ale zaznamenávám to pro poučení, jest-li poučení možné.

Jiný příklad slabostí tiskových je „Československá žena“. Letos se stal jakýsi pokrok tím, že měsíčník byl proměněn v čtrnáctideník. Ale zároveň se zhoršil nepořádek ve vydávání. Zdá se mi, že ani jedno číslo nevyšlo toho dne, kdy mělo vyjít, a obyčejně vyšlo o mnoho dní později. Výslovně podo-

týkám, že to není vinou redakce. Ale takovým způsobem se odběratelky roztrpčují. Víím, jak jsem se jako student těšil na nové číslo časopisu, který jsem odbíral, ale čekal jsem jej také týž den, kdy podle redakčního oznámení mělo vycházeti a také vycházelo. Těm, kteří vydávají časopisy, psané v duchu lidové strany, nesmí přece záležeti jen na tom, aby se mohlo říci, že 5000 výtisků (na př.) stačí, aby časopis nebyl pasivní. Jde o to, aby se náš tisk, ať denní, či periodický, líbil a co nejvíce rozšířil a to pro účely také ideové, ne toliko peněžní, ačkoli přirozeně strana peněz také potřebuje. Ale bude-li se čtenářstvu špatně vyhovovati, bude ho spíše ubývati, než aby ho přibývalo. Je tedy žádoucí, aby také této věci si vedení lidové strany všímalo. Nestáčí věděti, že vychází tolik a tolik časopisů v duchu naší strany, nýbrž je nutno také věděti, co ty časopisy čtenářstvu podávají, a jak vycházejí, a jsou-li tedy způsobilé, aby duchu lidové strany získávaly nové přívržence. Tolik lidí nikdy nezískáme, jako tisk, hovící smyslým sklonům a choutkám lidské povahy, ale přece snad můžeme doufati, že získáme mnoho lidí, bude-li náš tisk v mezích dovoleného zajímavý a bude-li pořádný.

Nutnost názorové revise v mladé generaci.

V „Přítomnosti“ z 3. října napsal dr. Jan B. Čapek zajímavé poznámky o nutnosti názorové revise v mladé generaci. Je to polemika s relativismem a humanismem čapkovské generace, kterou autor vyjadřuje dosti obdobně, jak to před několika lety učinil redaktor této revue a všichni katoličtí kritikové. Dr. Jan B. Čapek píše: „Sám ve mnohém outsider generační, obracím se s glosami svými do týdeníku, jenž ponenáhlu se stává tribunou národního myšlení a jeho průbojů i rozporů; nechci tím však naprosto demonstrovat nějakou oddanost k pokolení, jehož výrazný člen řídí tento časopis. Naopak, projevy členů této generace mne podněcují k stanovisku odmítavému a bojovnému. Nesouhlasím s taktickým humanismem a s celou pozemskostí Peroutkovou a Čapkovou, pokládám za nebezpečný jejich pohled na dějiny, jejich náklonnost k Pekařovi a j. Zdá se mi, že na př. Peroutkovo ostré odsuzování Rádlů a Šaldů — jejichž bezpodmínečným vyznavačem také nejsem — jest negativním důsledkem novopositivistické orientace; to stálé ironisování a odbývání duchovních měřítek na život mně při-

pomíná Kramářovy řeči po převratu v Národním shromáždění, kde Masarykovi všechno odpouštěl, jenom ne humanitu, protože stát nespočívá na ní, nýbrž na silné armádě, na kvetoucím hospodářství a p. Všude je tu základní chyba — neschopnost viděti souvislost ideí a života, poznávati vliv myšlenky a víry ve světě hmotných průběhů. U Karla Čapka lze těžko snést jeho rostoucí samolibost v pozemském okruhu, uprostřed milovaných živočichů a při tom ty stálé posměšky na věci duchovní, citáty z bible, uváděné s úmyslem parodistickým, zcela ve formě volnomyšlenkářského agitátora z doby nepřilíš uhlašené. Právě u Karla Čapka, jenž nás tak horlivě a často s utrápeným výrazem učí slušnosti v politickém životě, odpuzuje takový soustavný posměch a karikování duchovnosti.“ O současné generaci pak autor praví: „Mladá generace nemá úběžného bodu svých perspektiv. Úpadek myšlenkové snahy a jakékoli víry znamená i úpadek víry v tvorbu. Umělecké tvoření jest anachronismem tam, kde se věří jen v hrubou hmotu. Proto pozorujete u některých mladých básníků, jak se za to přímo omlouvají, že jsou básníky. Cítí svou zbytečnost a to docela důsledně, na základě materialistického usuzování a hodnocení. V době takového zmatku a siroby ducha jest třeba nové silné víry.“

*

Slovenští biskupové zaslali klubu poslanců Hlinkovy strany lidové list, ve kterém, ke zvláštním poměrům na Slovensku a vzhledem ke sporům, které tam veřejně kněží-poslanci mezi sebou vedli, vymezují povinnosti kněží-poslanců v životě veřejném. Mimo to stanoví biskupové, každý ve své diecési, že přednostní právo určovat či propouštět do politické arény má biskupský ordinariát, nikoli politická strana. Text přípisu otiskneme až po volbách v čísle k 1. listopadu.

Čt ě t e Ž I V O T !

»ŽIVOT« vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze II. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 - VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Právě vyšlo:

EMIL DOSTÁL:

SVATÝ VÁCLAV

patronem čsl. odboje

na Rusi.

Knihy Života. Kniha obsahuje všechny doklady o Sv. Václavu a tradici svatováclavské z legionářské literatury sibiřské. Je to řada dokumentů, dokazujících, že myšlenka svatováclavská byla živa i v posledním zápase vojsk českých za samostatnost.

Objednávky v knihkupectví „U zlatého klasu“ v Praze II., Spálená 15, nebo v administraci „Života.“

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) P R A H A II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krlín:

S v a t ý J o s e f.

Úvahy a meditace o rodině. — Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur. (Rozebráno).

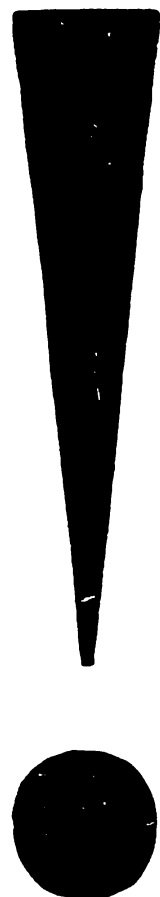
Prof. J. Krpálek:

Katolická a protikatolická tradice
v českém národě. Cena 4 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

V ě d a a z á z r a k.

Psáno odborníkem — lékařem. Cena 7 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

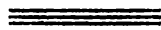
Historické desíletí.

Záblesky duše Jaroslava Vrchlického.

Dr. Bedřich Vašek: Sociální práce se zvláštním zřetelem k sociální činnosti kněžské.

Dr. Jaro Stránský kandiduje po třetí.

Rozsudek nad Tukou a Hlinkova odpověď.

V PRAZE dne 15. října 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 16.

Ministerský předseda Udržal na agrární konferenci: „Dosud se naše utiskovaná strana jen bránila, ale teď jdeme na výboj!“ (Bouřlivý potlesk.)

Zatím co v sále pracovaly ruce, uvažoval bleskurychle vojevůdce: Ale kam a co ještě? Vládu s předsednictvem, národní obranou, školstvím, zemědělstvím, vnitrem a financemi už máme. Četníky, hejtmany, lesníky, státní statky také. Pozemkový úřad a 1200 zbytků rovněž. Družstva, provise z umělých hnojiv a umělého krmiva a subvence také. Banky,

Škodovku, zbrojovku jak by smet. (Potlesk doznívá.) Vojevůdce pokračuje: Poroba lidu venkovského nebude odčiněna, dokud k zbytkovým statkům nebudou přidány lesy, naše české lesy, dokud nad vraty zámků nezastkvějí se nové erby, k erbům přidány nebudou šlechtické tituly. Pak teprve vládu věcí spočine pevně v rukách lidu českého, jakož bylo za Jiríka krále slavné paměti! (Potlesk, bouřlivější než po prvě, burácí sálem, shromáždění vstává, a delegáti, nadšeni výhledem v českou budoucnost, gratulují vojevůdci.) Shromáždění volá: *teď jdeme na výboj!*

Katolíci českoslovenští

volí 27. října

kandidátní listinu čl. strany lidové

číslo 14.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 15. října 1929.

ČÍSLO 16.

Arcibiskup pražský Dr. FRANTIŠEK KORDAČ.
26. října 1919—1929.

Josef Doležal:

Historické desíletí.

(K 10. výročí nastoupení arcibiskupa dra Kordače na stolec sv. Vojtěcha.)

Dne 26. října bude tomu 10 let od chvíle, kdy byl profesor pražské theologické fakulty dr. František Kordač v chrámě sv. Víta na Hradě pražském posvěcen na biskupa a nastolen na arcibiskupa.

Svěcení vykonal apoštolský nuncius Valfredi Bonso v přítomnosti dosavadního, přechodného správce arcibiskupství pražského dra Doubravy a nuncia pražského Klementa Micary.

Arcibiskup dr. Kordač nastoupil svůj úřad v pohnuté revoluční době poválečné, kdy pokrokový tábor český prováděl nejprudší kulturní boj, jak se jeho nacionální, sociální i náboženské podmínky nashromáždily v posledních desíletích předválečných a hlavně ve čtyřech válečných letech. Říditi osud církve katolické proti kulturnímu boji odpůrců církve nebylo by tak vyčerpávající a těžké, kdyby nebylo ještě vnitřního rozkladu českého katolicismu, jak se projevil hromadným revolučním pohybem v katolickém kněžstvu, vyústivším v schisma a odpad části katolického kleru k nové církvi československé. Jmenování a nastolení arcibiskupa Kordače padlo do doby, kdy v reformním hnutí kněžském, vyšlém z katolické moderny a předválečných jednot, se jasně ozývaly hlasy rozkolu. Dr. Kordač byl znám jako odpůrce modernistických snah a tak jeho jmenování bylo přímo výzvou k boji a bylo přijato částí radikálního kněžstva s nejprudším odporem. Není účelem této krátké vzpomínky líčiti složitost reformního kněžského hnutí, ve kterém vedle snah po nové aktivitě katolické byla řada požadavků (revise Husova procesu, nacionalisace církve a zdobrovlnění celibátu), které byly výslednicí dlouhého, stoletého procesu, jenž od dob josefinských až k modernistickému hnutí utvářel zvláštní charakter části katolického kleru v českých zemích, byl vnitřní příčinou duchovní nemoci jeho a konečného schismatu. Nelze přece přehlížeti okolnost, že to byla část katolického kněžstva, která vedla v popřevratovém kulturním zápasu boj proti katolictví v jedné frontě s moderním bezvěřím a že část tohoto kleru svedla statisíce katolíků k odpadu, největšímu odpadu historie české od dob pohusitských. Na půl druhého milionu katolíků zřeklo se zde víry otců a zůstalo buď bez vyznání, nebo přestoupilo k nové, katolicko-

husitskými kněžími založené církvi československé.

V této historické chvíli postaven byl na stolec sv. Vojtěcha muž ne nepodobný nepodřadnou vášnivostí svého srdce a kladivovitou rázností svého intelektu velikému vzoru a předchůdci svému z rodu Slavíkovců.

I u dra Kordače měla převahu tvrdost jeho katolicity a prožití absolutní povahy náboženství nad všemi ohledy revolučního dne, nad zvrženým prachem nacionalismu, nad hlukem a hřmotem demokratických hesel, v nichž se utopila i část kleru, byť někdy z vůle nejlepších. A tu sama Prozřetelnost postavila na před církvevní lodi v Čechách muže, jenž se vzbouřil k radikálnímu, přímému, nekompromisnímu činu a rozřezal úderem svého slova a rozkazu zamotaný uzel reformních snah. Potřel to hnutí, které jednou nohou stálo v schismatu, a ono se tam postavilo oběma. A velikou část zbylou vytrhl svými kostnatými rukama z bahna a postavil na suchý břeh.

Bylo mnoho sporů o to, zda postup mírný a laskavý byl by udržel v církvi ty, kdo stáli už ve dveřích. Byly spory, zda přelomené tůňny bylo možno ještě narovnat.

Čin arcibiskupův mluví však jasně a dnes, po 10 letech, po odstupu, myslím, už spory se staly zcela bezpředmětnými. Veliká chvíle našla muže hodného velikosti své.

Slabost v této vteřině mohla mítí následky nejosudnější, neboť dnes je zjevno každému, že učiněn byl operací konec chorobě, která na těle i duši českého katolictví hlozdala po celé století.

Co přišlo potom, péče arcibiskupova o výchovu dorostu kněžského, stavba semináře a fakulty, stavby kostelů v krajích nevěrou zamořených, jest střechou nad oním základním činem arcibiskupova života, jest logickým dovršením jeho.

Desíletí, ve kterém filosof dr. František Kordač spravoval stolec svatého Vojtěcha, jest v dějinách arcibiskupství pražského jedním z největších pro čin, v němž absolutno zvíťazilo nad vzrušenými zájmy dní tohoto světa. Proto byl čin arcibiskupův i velikým činem národním, neboť velikost je jenom jedna.

Přejeme arcibiskupovi dru Kordačovi, my, jeho žáci z akademických dob, zdraví a požehnání Boha do nového desíletí.

K. Vrátný:

Záblesky duše Jaroslava Vrchlického.

Poslední dni se zase častěji objevilo v denním tisku jméno Jaroslava Vrchlického. Souviselo to, jak známo, se zasazením pamětní desky na pražský dům, kde Vrchlický bydlil v letech 1898—1910. Já jsem si při té příležitosti vzpomněl na knížku, málo asi známou, totiž „Moje styky s Jarosl. Vrchlickým“ od Jana Blokši, v Olomouci 1915. Je to otisk dopisů a lístků, které Vrchlický psal Blokšovi, s vysvětlujícím doprovodem vydavatelovým. Blokša, bývalý farář, milovník a znalec Danta, mnoho Vrchlickému pomáhal svými radami při zdokonalování jeho prvního vydání překladu Božské Komédie, a Vrchlický zase se přičinil, že Česká akademie poskytla Blokšovi nějakou pomoc, aby mohl vydati svůj výklad k Dantovu Peklu podle překladu Vrchlického. Výklad k Očistci musil ovšem již vydati svým vlastním nákladem a pochodil při tom tak, že na vydání výkladu k Ráji již nebylo ani pomyslení.

Blokšova knížka vrhá na Vrchlického hojnost paprsků, v jejichž světle se básník jeví jako dobrý člověk. Otiskují v těchto dnech několik výňatků jednak z listů básnickových, jednak z Blokšova doprovodu.

Po prvé se s Vrchlickým osobně seznámil v červenci 1891 (přijel do Prahy na tehdejší Jubilejní výstavu). Navštívil ho v jeho bytě a poznamenává o tom: „Přiznávám se, že jsem s velkou zvědavostí všiml si všeho, co mistr má ve své pracovně, v níž, vyjma jídlo a spaní, trávil všechn svůj volný čas. Radostný dojem na mne, jako na kněze, učinilo, když jsem ušel, že v koutě u knihovny na pěkném stojaně stojí Achtermanova skupina Ukřížování. Zdali z mramoru, či ze sádry, nevím. Mezi podobiznami, obrázky a soškami neuzřel jsem ani jedné nahotiny, nebo nějaké neslušnosti.“ Za rozmluvy o Vrchlického překladu Božské Komédie požádal básník Blokšu, aby mu poslal všecko, co myslí, že potřebuje opravy.

Při jiné, pozdější návštěvě, řekl Blokšovi: „Jsem přesvědčen, že komentář k Božské Komedii musí psát kněz, znatel Summy theologie (myslil na Summu sv. Tomáše Aquinského). To víte, co by u nás z ní laik udělati mohl. To vidíme nejlépe na Gabrieli Rosettim, který z ní svými výklady učinil politický pamflet.“

Při návštěvě Blokšově 1. října 1900 se zmí-

nil Vrchlický o svém poměru k náboženství: „Já jsem sice synem své doby, ale zúmyslně a zpříma proti náboženství jsem nic nenapsal... Sudte, přáteli, sám, kdybych byl zcela proti náboženství, dal bych si takovou práci s největším křesťanským básníkem, který vložil ve svou velebáseň všechnu nauku Summy sv. Tomáše? Vy jste již nyní jistě poznal, že mezi mými básněmi jsou četné básně náboženské! Teď teprve začíná u nás poesie zúmyslných výšklebků i z věcí velkým vrstvám lidstva nejsvětějších; proti takové poesii my staří se stavíme.“

Roku 1904 mluvil Blokša s Vrchlickým osobně naposledy — bylo to před svátkem sv. Václava a dostal u Vrchlického již „české koláče, které byly určeny už na posvícení“. „Tak skončily,“ píše dále, „moje přímé styky s veleduchem, který se ke mně po tolik let choval vždy velmi šlechetně, jak by lépe ani můj nejbližší přítel nečinil.“

Krásným rysem umělcovské povahy Vrchlického jest jeho ochota, přijímati upozornění a rady i věcné výtky, aby jich mohl užití ke zlepšení svého díla. Když moravský kritik Šolc a český Dr. Šimanko velmi ostře kritisovali překlad Božské Komédie, Vrchlický uznává, že proti Šolcovi „pan Dr. Šimanko si vede ve svém pokračování mnohem věcněji i užiji rád jeho pokynů“. Blokšovi píše 6. března 1901: „Řídím se, jak seznáte v „Očistci“, krok za krokem Vašimi údaji. Někde bourám celé terciny, jen abych Vám vyhověl dle možnosti ve všem.“ S jemnou ironií na nakladatelské poměry píše v říjnu téhož roku: „Divnými cestami osudu (tenkrát věru nepochopitelnými pro zrak nezasevěný do tajů officin našich plantážníků) má vyjít „Ráj“ ve 3. vydání. Rád bych, aby zmizely při tomto již ty poslední skvrnky na mé práci... I prosím Vás, abyste naznačil, co bych ještě změnit měl.“ A později poznamenává Blokša: „Vrchlický po přepracování I. zpěvu poslal mi jej s navštivenkou: „Velectěný, posílám pokus revise 1. zpěvu, je to práce zvláště, kde je změna rýmů nutná, ohromná — ale pro Danta všecko. Zda budete takto spokojen?“ Pak 10. ledna 1902 Vrchlický mu píše: „Snažím se, abych v Dantu vše, co možná zkorigoval dle Vašich intencí. Jsou to někdy po čertech tuhé oříšky a také tiskárna zlobí velice.“

Jméno „Bůh“ často se vyskytuje v této ko-

respondenci: „Od září 1904 jsem dědečkem, dceři Miladě vede se dobře. Bohu dík, výborně, jsou šťastni.“ „Bůh dobrý a shovívavý sám ví, kolikrát jsem se chystal Vašnostem psátí.“ „Dej Vám Bůh hodně klidu a spokojenosti.“ A podobně jinde.

O věrném srdci básníkově svědčí dopis z května 1891, jako odpověď na Blokšovo psaní strany rozličných kritik překladu Božské Komédie, v němž Blokša upozornil, že některé časopisy chtěly neprávem užítí Blokšových oprav proti Vrchlickému. Píše tam Vrchlický: „Co se pak našeho poměru týče, doufám, že Vám čas ukáže, že tam, kde jsem jednou celou ruku podal, ji zpět neberu. Pravá úcta a pravé přátelství snese již ten některý stín přeletavého rozladění, a přehlížeti jest klíčem opravdové moudrosti.“ Pět let později otvírá v dlouhém dopise své rozbolestněné srdce umělcovi: „Máte pravdu, že se „zavírám“, ale nikde ne vůči Vám, jež si vážím velice a jemuž tolik děkuji. Sám jsem si již vytýkal v duchu, že Vám házím na krk časopis Dantovský beze slůvka — ale byl jsem opravdu roztrpčen z nejednoho důvodu. Člověk se pak ptá — ale ne — nemá se ptát a má poslouchat vždy jen hlasu srdce svého. A Vy jste jistě spravedlivý. Mne stihlo mnoho bolestné-

ho v poslední době. Věřte, že nemluví ze mne uražená ješitnost osobní, to jest dávno za mnou. Však jsou věci, z nichž se u nás již nikdo nevyzná... Já se vrátím opět a opět k Dantovi. To jest přes vkus doby a módy něco věčného, co vždy sílí a povznáší.“

Vrchlický se tu dotýká útoků, které na něj tenkrát podnikala „moderna“ s Macharem v čele. K té věci se vrací v několika dopisech, s hořkostí, ale nikdy ne jedovatě nebo kousavě. Roku 1895 v červnu píše: „Myslím, že touto revisí (překladu Božské Komédie) dokonám vůbec svou činnost překladatelskou. Útoky, které na mne se páší v poslední době, jdou již nad lidské síly a já jsem již udolán vším. Dle Masaryka a soudruhů překládám prý všechno z němčiny — dle Herberna to všechno dohromady za nic nestojí — věřte, že s nechutí bych bral teď do ruky nové dílo k práci.“ A ještě později, v říjnu 1900, píše: „Čas mne tuhle pochoval s Fibichem dohromady. Jsme si prý příbuzní, jelikož oba eklektikové, on v hudbě a já v poesii a oba přečeňováni! — Co tomuhle říkáte?“

Snad několik těchto výňatků z básníkovy korespondence trochu opráší zastrčený jeho obraz a učiní jej lidskému oku světlejším a zřetelnějším.

Dr. Bedřich Vašek: Sociální práce se zvláštním zřetelem k sociální činnosti kněžské.

Dr. Bedřich Vašek, profesor křesťanské sociologie při Cyrilometodějské fakultě boho vědné v Olomouci, vydal v publikacích této fakulty III. díl křesťanské sociologie; sociální práci se zvláštním zřetelem k sociální činnosti kněžské.

Řeknu hned, že je to znamenitá kniha sociální, která se liší od většiny spisů o křesťanské práci sociální tím, že theorii spojuje s praxí, nauku s návodem jednání a není obrácena do minula, nýbrž z přítomnosti v budoucnost. Je to kniha na výsost aktuální, nevyhýbající se žádnému živému problému a sporu; autor ukázal tu jasné, logické a přesné myšlení a současně mužnou opravdovost, podepřenou křesťanskou přímostí v dobré vůli a velkou odbornou znalostí příslušné evropské literatury. Kniha je rozvířena ve čtyři díly a to: I. Zásadní stanovisko katolicismu k veřejnému životu s kapitolami: a) Církev a veřejný život. b) Kněz a veřejný život. c) Laici

a veřejný život. d) Katolická akce. II. Význačné prostředky, jimiž lze prováděti sociální práci. a) Ústředny pro sociální studium a sociální práci. b) Činnost spolková. c) Tisk. III. Některé význačné obory práce sociální. a) Práce pro školu. b) Lidová výchova. c) Činnost charitativní. IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti.

V první části dokazuje autor povinnost katolíků účastniti se veřejného života, aby touto činností zabezpečili ta zřízení, jež uskutečňovati jsou povinni ve svědomí, na př. katolický; ráz školy, a to nikoli jen obecné; svatost a nedotknutelnost přirozených práv rodiny a zvláště nerozvížitelnost svazku manželského; práva církve ve státě daná jí božským ustanovením; boj proti laicismu a nemravnosti; vítězství křesťanských myšlenek sociální spravedlnosti, hlavně v otázce práce a mzdy a pod.

Křesťan jest zásadně povinen, aby prosadil

dobro, používati i prostředků politických podle práva, je ve svědomí zavázán dbáti, aby zvoleni byli poslanci pečující o blaho lidu a církve. Křesťan a zvláště kněz nemá býti příslušníkem politické strany, která jest protináboženská nebo k náboženství lhostejná, nebo proticírkevní. „I kdyby si strana na př. stanovila zásadu naprosté svobody svědomí a naprosté rovnosti všech náboženských skupin, již tím se staví mimo křesťanskou půdu, protože článek, že jediné pravým je náboženství Kristovo, je tím implicitně popírán. O příslušnosti k takovým stranám, jež hlasují pro zákony, přičítají se učení církve, v otázce manželství, náboženské výchovy školní a p., je zřejmo, že příslušnost křesťana a zvláště kněze k takové straně může býti vykoupěna jen zbabělými kompromisy ve svědomí nebo dokonce zradou Ježíše Krista. Nepomůže ani výmluva, že pohnutkou je mu, aby v té straně zamezil, aby strana protináboženská nevystupovala ještě ostřeji. Neboť jeho příslušenství máta ta svědomí, která by jinak se ostýchala do té nekřesťanské strany vstoupiti a tak získá, že některé zlo takto bylo zamezeno nebo zeslabeno, je daleko menší, než ztráta, způsobená tím, že mnozí váhají jeho příslušenstvím k liberální straně jsou zvikláni.“

Dr. Vašek nerozvádí dále tuto thesi, ale je jasno, že vše, co zde je řečeno, se vztahuje i na členství kněží ve stranách agrární nebo národně demokratické, stranách liberálních, založených odpůrci církve. Zakladatelem a ideologem agrarismu byl volnomyšlenkář Alfons Štastný a v republikánské straně, která hlasovala pro rozlukou manželskou a odpírá uplatnění náboženství na školách, je dosud velké množství katolických kněží, kteří za stranu jako volavky jsou i v parlamentě. V agrární straně jsou evangelíci, katolíci, bezvěrci a sektáři, všichni vedle sebe rovnoprávně a katoličtí kněží, kteří ve straně té jsou a pro ni agituji v duších statisíců katolíků, udržují názor, že je to tak všecko v pořádku: V tom je jedna z největších slabin českého katolictví, že i po likvidaci odpadlictví k církvi československé část katolického kleru není českému lidu katolickému pravým vůdcem, jakým by býti měla. Kněží ve straně agrární nesporně matou mnohá katolická svědomí tím, že v této straně aktivně bojují.

Autor dokazuje ve své knize velmi obšírně, že kněz musí se vedle své činnosti v kostele, na kazatelně, ve zpovědnici a náboženských spolecích věnovati i činnosti veřejné ve prospěch katolicismu a sociální spravedlnosti. Touto veřejnou činností myslí autor práci o to,

aby i ve veřejných institucích všeho druhu zjednána byla platnost zásadám křesťanským. „Kněz je nade vši pochybnost povinen, aby pracoval intensivně na tomto poli, Neboť Bůh má právo na to, aby mu byli poddáni nejen jednotlivci, nýbrž aby duch Boží ovládal i zákony, ústavy, administrativu, celý veřejný život.“ Při tom ovšem kněz musí velmi dbáti toho, aby v životě veřejném nepodleh formám bojů směřu nekřesťanských, aby hlukem nebyl stržen k chování neknežskému. To se především týká činnosti politické, speciálního to druhu činnosti veřejné. Specifikum politiky je boj o moc ve státě. Způsoby tohoto boje pak jsou vážným nebezpečím charakteru kněžského svými svody. Pius XI. psal 24. června episkopátu litevskému: „Je především povinností kleru, aby rozlišoval činnost katolickou od politické; neboť, poněvadž je jeho úkolem, pečovati o náboženské zájmy veškerého lidu, naprosto není ho důstojno, aby se oddával nějaké stranické politice, neboť musí se míti na pozoru, aby důstojnost jeho úřadu nepřišla na zmar ve stranických zápasech a aby z omylu nebyli odcizeni náboženství ti, kdo patří k politickým stranám protivníkovým.“ Proto i v politické činnosti musí kněz užívati ušlechtilých forem a býti si vědom i v kouři bitev důstojnosti svého poslání. Ti pak kněží, kteří skutečně do politiky zasáhnou, musí se míti na pozoru, aby se chránili, jak praví Benedikt XV. „divokosti v řeči, jaké užívají socialisté“, aby „vášnivostí a rozhořčeností mluvy nedráždili davů k rozvratu občanské společnosti“ a nepomáhali tak ještě rozdmýchávat plameny nenávisti mezi jednotlivými třídami.“ Zásadně však činnost politickou papežové dovolují a nejen to, pokládají někdy za nutnou; k funkcím však, které samy sebou soustřeďují k sobě veřejnou pozornost a veřejné boje, jako funkce poslanců, dává se v církevním právu pokyn, aby biskupové v udílení tohoto dovolení „byli spíše přísní, než povolní“ a někteří kanonisté (Werz a Heiner) v duchu církevního práva soudí, že „jen málokterí a opravdu vynikající kněží mají na sebe bráti úkol poslance“ Jasně v té věci mluví Lev XIII. (Paternae providentiae, Lettres VI., 112, 114.). Když byl stanovil, že katolíci k hájení práv mají používati i tisku, praví: „S tímto účelným prostředkem souvisí druhý, jehož lze dosáti tím, že katoličtí lidé ve státě vstoupí do sboru zákonodárců... Ani se nezdá nevhodným, aby někdy do těch sborů byli přibírání lidé posvátného kněžství; ba, naopak, protože jsou záštitou a jakoby přední stráží náboženství, budou moci velmi vydatně práva církve hájiti.“

Nutno však se velmi pečlivě vystříhati toho, aby se jich nedomáhali tak, že to dělá dojem, že jsou puzeni spíše ctižádostí nebo slepým stranictvím, než starostí o katolickou věc.“ Autor vyvrací pak mnohé námitky proti veřejné činnosti kněžské i politické a vyslovuje se s určitými nutnými omezeními zásadně i prakticky pro ni. Skutečně, i u nás, zejména v Čechách, katolický život politický je živý tam, kde kněží k němu lid nabádají a sami se jej účastní. Tam, kde si ničeho nevíšimají, nebo dokonce zůstávají v liberálních stranách, i katolíci rozmnožují řady a moc těchto stran, které pak ve sněmovnách hlasují hromadně proti katolickým požadavkům, zejména školským. Celé západní Čechy trpí na příklad tím, že klerus je tu buďto agrární, nebo si veřejného života nevíšimá.

Nejde tedy o to, aby kněží opustili politickou práci, ale aby sami sebe dostatečně vzdělali a uvědomili si svou pastorační povinnost a své místo i v činnosti veřejné.

Pro činnost katolíků laiků v životě veřejném stanoví autor tyto podmínky: „Musí býti předně dobře spořádán jejich náboženský a mravní život. S pracovníky, kteří nejsou mravně a nábožensky spolehliví, nelze ve věci tak veliké, jako dobytí vítězství křesťanských principů v celém dnešním veřejném životě, vážně počítati. Dříve nebo později, snad právě v nejkritičtější chvíli boje, tato choroba propukne a dojde ke katastrofě katolické věci. A katastrofy z takových vnitřních příčin bývají pro katolickou věc ještě osudnější, než když přecházejí zvenčí. Jsou-li zvenčí, katastrofa působí obyčejně pevnější sražení katolických sil a tedy přímo posilu; jsou-li vnitřní, působí žalostný rozvrat a zmatek v katolických řadách samých.“

Dále „katolické hnutí musí vyškolití své členstvo nejen povahově, nýbrž i rozumově; musí jim dopomáhati k takové rozumové výši, k takové jasnosti stanoviska k otázkám veřejných potřeb, aby tito lidé byli schopni pracovati se zdarem v těchto veřejných záležitostech.“ Vážná je povinnost pracovati k savor-

nosti katolíků. „Papežové opět a opět zapřisahají katolíky, aby jenom se vyhýbali svárům a neoslabovali se navzájem.“ Katolíci laici jsou povinni někdy převzítí vůdcovství katolíků v životě veřejném. „Těm, kdo dětin- sky si představují všechny vůdce jen jako lidi sobce a ctižádostivce, bude se tato otázka zdáti směšnou: nač se tázati na *povinnost* převzítí vůdcovství, když dnes tolik lidí po vůdcovství tak žízňivě prahne? Ano, jsou sobci, kteří se tlačí, aby se vyšplhali na vedoucí místa, by pak dosáhli svých cílů osobních — někdy i nečestných. Ale to vás nesmí másti, ani vésti k tomu, abychom všem, kdo chtějí zaujmouti takové vedoucí místo, podkládali tytéž nízké úmysly. Veřejná činnost katolíků potřebuje nevyhnutelně dobrých důstojníků i poddůstojníků. A přijímati takové vedoucí místo, když má člověk pro ně způsoblost a čistou pohnutku, to může býti často skutkem velikého milosrdenství vůči komunitě; může to býti i někdy svatosvatou povinností.“

Velmi pěkné jsou kapitoly o tisku, zejména katolickém a jeho poměru k tisku liberálnímu. Katolický tisk je technický i obsahově daleko za liberálním a především ve zpravodajství. To proto, že redakce katolické jsou velmi špatně obsazeny, je tu málo redaktorů a v obecném průměru daleko hůře placených, než u tisku liberálního. Konečně také proto, že katolický tisk nemůže z důvodů morálních i věroučných konkurovati tisku liberálnímu.

Právě pro velikou důležitost tisku měli by katolíci a zvláště bohaté řady církevní věnovati na tisk katolický peníze. Je správné, co zde autor uvádí. Je to úžasné, že v době, kdy nemravný liberální tisk ničí statisíce duší, nedostalo se z církevního jmění, šmahem konfiskovaného pozemkovou reformou, ničeho, nebo skoro ničeho na hromadné rozšíření katolického tisku a jeho technické i obsahové zdokonalení. Takové jmění pak je spíše přítěží církve, než jejím prospěchem. To jsou asi nejaktuálnější kapitoly z knihy dra Vaška, vyšlé nákladem Československé akciové tiskárny v Praze a kterou všem veřejným pracovníkům katolickým vřele doporučujeme.

Dr. Jaro Stránský kandiduje po třetí.

Chcete-li: krise české inteligence.

Dr. Jaroslav Stránský, majitel „Lidových Novin“, rodinný intimus Pražské železářské společnosti, docent trestního práva na Masarykově universitě v Brně, nadšený ctitel a ochránce úcty k Masarykovi v českém ná-

rodě, kandiduje letos v sněmovních volbách do poslanecké sněmovny po třetí. A po každé na kandidátní listině jiné politické strany. Roku 1920 za stranu národně demokratickou, r. 1925 jako vůdce z těla národní demokra-

cie vytržené národní strany práce a letos, r. 1929, za stranu, která „ve svém středu dovedla soustředovati vždy živly pochybných kvalit“, jak sám napsal před 4 lety, za stranu národně socialistickou.

Je možno mítí úctu k svobodnému přesvědčení osobnímu, je možno s Ligou pana Jiřího Stříbrného nesouhlasiti s vázanými kandidátními listinami a hegemonií stran, zneumožňujícím proniknouti divokým jedincům, ale při tom při všem je nutno vysloviti údiv nad pružnou podnikavostí muže, jenž chce komandovat, kritisovat a moralisovat celý politický český svět a jenž nepokládá za nutné říci veřejnosti, jak je to možné, že třikrát po sobě kandiduje za tři různé politické strany, naposled za stranu čistých prstů, žádných afér a všech možností, stranu národně socialistickou, kterou v Praze vede v sukničce červeno-bílé Fráňa Zemínová. Dr. Jaro Stránský, zhýčkaný a rozmazlený syn otce daleko pevnějšího postoje, nikde dlouho nevydržel a nevydrží. Svrbí ho pořád něco, pokouší, svádí, nějaký das ho števe, aby občas podnikl revoltu proti sobě, proti svému okolí, proti představám svého včerejška.

Nemá klidu. Jsa v národní demokracii, hnal ji do opozice, a když se strana octla v ní, Jaro Stránský už zase kritisoval její opoziční postoj a její — nesporně pochybný — útek od vládní odpovědnosti. A byl pořád jaksi nespůj, posedlý toužením vůdcovským. Než v Římě druhým, raději v poslední hulvátské vesnici prvním, šeptal mu do ucha hlas, jenž štal k výškám Julia Caesara. Tak vydal prorocký hlas, vytrhl od egyptských hrnců národní demokracie nespokojence a dav jim v čelo prapor národní strany práce, převáděl je přes Rudé moře v zem zaslíbenou. Leč zázraky se neopakují. Vůdce Izraele nepřešel vlnobitím voleb r. 1925, ač nebylo už daleko k druhému břehu. Uprostřed vod zůstal po 15. listopadu 1925 opuštěn bard nové české politiky, na neštěstí ještě s Ferdinandem Peroutkou, jenž zpozorovav ztroskotání snu, ihned se s upřímností sobě vlastní obrátil k vůdci: tak, a teď abychom to rozpustili.

Potom tři roky bloudili po poušti s hrstkou věrných, až r. 1928 dospěli údolí, zavlažovaného vodami nikoli Jordánu, ale Melantricha. A pak to šlo už samo sebou. Dr. Jaro Stránský, jedá na vůdcovském koni po nivách české politiky, vyjednal s knížetem zlickým za svůj lid spasení sebe samého.

Tak vchází po mnohém bloudění tento

Profesor JOSEF VAJS,
zástupce Sv. Otce na říjnovém sjezdu slovanských
filologů v Praze. (Článek prof. Vajse přineseme příště).

Ahasver tam, odkud před časem utekl: do sněmovny, o níž neměl často většího mínění, než komunističtí chlupci z Karlína. Nešlo to ovšem jen tak. Národ národně socialistický nezapomněl, jak se Jaro posmíval ještě v nedávné době teplé straně bez morálního zatížení a bouřil se. Proto vůdce utekl až ke hranicím Hlinkovým, aby skryl svou nahotu před očima Prahy, ochotné vždy se posmívati vyčuhujícím nedbalkám i mužů nejvážnějších.

A inteligentní lid národní strany práce, stržený viděním nových metod a nových cest české politiky, dívá se, opuštěn, na vrata, za nimiž zmizel vůdce.

Je to komický, je to smích vzbuzující, je to k pláči pohled na českou inteligenci pokrokovou. Kam jde, co hledá, co chce? Ně-

kdo ji chytil jako čtvernožce za rohy, obešel s ní třikrát v kruhu kolem politické arény a nechal ji zase stát tam, odkud ji vyvedl. Prorocká vlasatice Jára Stránského padá v každých volbách na jiném stranickém nebi s vyhrnutými sukněmi v prázdnotu. Krysař po každé jinou cestou vede za zvuků jiné písničky zpitomělou pokrokovou inteligenci českou.

Ferdinandu Peroutkovi, pravda, je z toho nedobře. Profesor Kallab se vzdal předsednictví opuštěné strany — ale víc nebude nic.

České politické strany jsou prý ztrnulé útvary, řízené lidmi bez ducha, bez širokých obzorů a bez tvůrčí inteligence. Ano, ale než takovouhle anarchickou inteligenci, která neví, čím je a neví, co chce, která je nebezpečím straně, kde se ohřála, než takovéhle bludné Holanďany vidí lid v demokracii raději lidi s menší plností ducha, ale větší pevností páteře a stálejším charakterem. Lid chce vědět, komu uvěřil, aby byl jist. Tuhleto jistotu, že zítra najdou vůdce na téže cestě, kde ho večer před spaním ještě viděli, chtějí mít všichni lidé, kdož sebe svěřili cizímu vedení. Vůdce nesmí býti baletka, která si

puduje stehna před zástupy, a každou noc tancuje v jiné krčmě. Věrnost se žádá především od vůdce, nejenom od vedených zástupů.

Ale věrnost čemu? Všecko je relativní, odpoví nám humanitní relativista. I charakter? I charakter.

Věru, hůř je to s českou inteligencí, než s českým lidem. Není to totiž jen ojedinělý zjev, je mnoho ideových a charakterových baletek i jinde. Dr. Stránský při tom všem hájí stále morální hodnoty masarykovské a je aspoň věrně oddán dru Benešovi. Ctím lidí věrné, byť jen osobám. Jsou však, kteří dnes nadšeně mluví pro barvu bílou, kydající hanu na červenou; zítra je potkáte v černém a stejně nadávají na zelené. Postůj však, pozitíří v zeleném na červené. Baletka není věrna ideji, není věrna ani osobám. Intelukt a nadání bez morálky a charakteru je jako krásná holka, která se dá tomu, kdo dá víc. Nejen peněz ovšem, třeba t. zv. cti, kariéry, moci, prestiže. Zkrátka: krize inteligence skutečně existuje. O duchovní hodnoty je třeba bojovat především mezi českou inteligencí. Až to bude vybojováno, bude další boj zbytečný.

Rozsudek nad Tukou a Hlinkova odpověď.

Bratislavský soud, jemuž předsedal soudce maďarské národnosti dr. Terebessy, odsoudil 5. října 1929 po několikátýdenním přelíčení profesora dra Bělu Tuku pro zločin vojenské zrady a pro zločin příprav úkladů o republiku k 15 letům káznice.

„Těchto zločinů dopustil se dr. Tuka tím, že se spolčil s Antonínem Snaczkým v roce 1923 nebo 1924, vyhledav cizozemskou vyzvědačskou kancelář ve Vídni a jednali s cizími činiteli, že dr. Tuka v roce 1924 přijal ve Vídni, na Kolschitzky-Gasse 30, byt, kde byla zřízena vyzvědačská kancelář a že vyrazil stav, výzbroj naší armády, počet zbraní mezi obecnstvem, počet aut a jiné okolnosti, které v zájmu obrany republiky mají zůstat utajeny a že se dr. Tuka spolčil s Antonínem Snaczkým a cizozemskými činiteli, aby vyzvídal a opatřil takové věci, které mají býti utajeny a to za okolností zvláště přitěžujících, že v roce 1923 a později v Bratislavě a jinde s Antonínem Snaczkým organisoval Rodobranu, která byla určena k tomu, aby umožnila povstání na Slovensku a vpád cizích vojenských sil do republiky za tím účelem, aby násilím odtrhly Slovensko a přivtělily tuto část republiky cizímu území.“

V důvodech rozsudku, odůvodňujících vysoký trest, se praví, že obžalovaní, dr. Tuka a Snaczký popírají tyto prokázané okolnosti a hájili se tím, že celá jejich činnost směřovala k zavedení autonomie Slovenska při zachování právního pořádku bez porušení klidu a násilností.

„Když soud vzal v úvahu, že Maďarsko, které své-

tovou válkou ztratilo velikou část svého území, nevzilo se dosud do nynějšího stavu a usiluje všemi prostředky o vrácení bývalých částí Uherska, jmenovitě Slovenska, že prostředky jsou všeobecně známy, zvláště že používá rozvětvené maďarské irredenty, propaguje revisi mírových smluv a návrat Velkého Maďarska, že irredenta je hlášána veřejně v kostelích, ve školách, v divadle, na ulicích, radiem, veřejně se k ní hlásí i oficiální maďarská politika, že do této maďarské propagandy jsou zapřáhnuti někteří t. zv. Slováci emigranti, jako Jehliczka a Dvorník, Bulisse a Unger, kteří již před převratem byli ochotni zájmy slovenského národa obětovati myšlence státu maďarského, dále když soud uvážil obsah článků protičesky zahrocených uveřejněných v tuzemsku drem Tukou a Snaczkým v časopisu „Slovák“ a „Autonomia“ a zvláště v cizozemsku vycházejícím časopisu „Correspondence slovaque“, dále když soud uvážil výpověď Čaderny, že odevzdal Mihalusovi dvě revoluční výzvy a plán dunajské federace, který měl vypracovati dr. Tuka dále vydaný manifest Mihalusův a článek dra Tuky „Vacuum juris“, ve kterém se odvolává na t. zv. tajnou klausuli a zdůrazňuje, že tato určuje pro spojení Slováků a Čechů v jednom státě lhůtu deseti let, po kterých Slováci znovu budou rozhodovat o svém dalším osudu, zda zůstanou v jednom státě s Čechy nadále, anebo zda si založí samostatný slovenský stát a že tímto článkem měl býti vrazen nový klín mezi země historické a Slovensko, mezi Čechy a Slováky a že současně měla tím býti podkopána i deklarace svatomartinská a zviklána víra v definitivnost státního celku, že akce byla financována prostředky nepřátelského státu a konečně, že i vojenští znalci prohlásili, že Rodobrana na základě její organisace, která měla ráz vojenský, vzhledem na to, že členové skládali přísahu, byli vázání mlčenlivostí, byli cvičeni a částečně

vyzbrojení, byla schopna provést cíl, o kterém vypovídali svědkové, totiž to, vyvolat nepokoje, vzpoury, násilí a překaziti nástupu řádného československého vojska, jakož i prováděti sabotáže, že vojenští znalcové též vyslovili zmínku, že byt ve Vídni, který dr. Tuka pro Stögera najal, byl typem konspirační vyzvědačské kanceláře, nemůže býti pochybností, o konečném účelu cíle akce, aby totiž určitá část území republiky byla připojena ke státu cizímu.

Má tedy soud za prokázáno a nabyt úplného přesvědčení o tom, že obžalovaní dr. Tuka a Snaczký dopustili se činů jim za vinu v obžalobě kladených. Při určení trestu byly přijaty u dra Tuky za okolností zvláště přitěžující, že sváděl k vojenské zradě více lidí, že tedy vyzvědačská činnost byla velmi otevřená a potom okolnost, že vyzvědačství bylo prováděno právě v té době, když na Slovensku se připravovala revoluce, tedy v době pro stát velmi nebezpečné.

Když tento rozsudek — 15 let káznice — byl publikován v Praze (a stalo se tak stejně jako v Brně o několik hodin dříve, než jej dr. Terebessy přečetl v soudní síni), vzbudil obecný dojem údivu nad trestem tak vysokým. To byl ovšem údiv, vyvolaný obavou z agitace, kterou právě teď ve volbách vystupňovala lidová strana tím, že demonstrativně kandiduje dra Tuku v košické župě, doufajíc, že maďaronská a maďarská část voličstva tuto demonstraci přijme s radostí a zajistí jí zdar co největší.

Objektivně, nabyli-li soud přesvědčení o průkaznosti svědectví, tyto zločiny dokazujících, je výměra trestu přiměřená velikosti nebezpečí, které státu z Tukova zločinu hrozilo. S československou jednotou, tak mladou a pomalu se teprve upevňující, si nikdo zahrávat nesmí. Tuka to prováděl zákeřně, plánovitě, v širokých rozměrech a proto je dobře, že zmizí v propadlišti. Maďaři za Dunajem dobře pochopí cenu tohoto radikálního řezu proti maďarské iredentě.

Horší je vnitropolitický obraz po procesu proto, že Andrej Hlinka, dav se unést neslýchaným způsobem svou výbušností povahovou a uraženou citovostí, postavil se naprosto za Tuku a nejen to, zvedl Tuku na štít jako symbol slovenského boje za autonomii a svobodu katolíků slovenských. To je nešťastný Hlinkův čin, to je nešťastný a zlý omyl. Hned po rozsudku napsal v „Slováku“ papežský prelát Andrej Hlinka v nekonfiskované části článku novou obhajobu muže, právě odsouzeného pro zločin úkladů proti jednotě státu. Hlinka počíná nebezpečným srovnáváním pronásledování Tuky a autonomistů s Galilejským a prvními křesťany a končí apotheosou Tukovou, jež strana postaví v Košicích, na maďarském pomezí, na první místo své kandidátky:

„Za tristo rokov zúriľi rozliční týrani proti Galilejskému a jeho nauke. Za tristo rokov bol kríž pre židov potupou, pre pohanov hlúpostou, pre kresťanov však

oslavou! Padali malí i veľkí, padla celá thebaiská legia, ale padaly aj Agnešky, Cecílie, Katariny a Anastázie! Padaly hlavy nielen silných a zaoceľovaných Sebestiánov, Pangráčov, a Servácov, ale padaly aj útle Julie, Ľudmily, Margarity. A kto zvíťazil v tomto nerovnom boji? Nic meč, nie ziskuchtivosť, prepych a podlosť, ale zvíťazila pravda Galilejského! Tak víťazí dnes pravda naša! Julian apostata na vrchole slávy svojej, dýkom v srdci trafený zvolal: „Vicisti Galilaeae — zvíťazil si, Galilejský!“ Kresťanstvo triumfovalo a triumfuje aj dnc.

Ponúkol som sa sám na lavicu obžalovaných, vyzval som zbeha Jurigu, aby sa postavil so mnou pred sudcov, lebo veď my sme písali a rečnili po časopisoch a shromaždeniach „Búril som a búriť budem“ Ja som napísal po námestovskej masacre, keď nevinná krv Jackuliaka barvila chladné chodníky námestovsko-klimanské: budem búriť proti krivde. A Juriga to bol, ktorý v Piešťanoch s tribuny hrozil rukou a pästou proti Prahe a kričal asi toto: Vlastnou rukou zabijem tisíc Čechov, ak sa Hlinkovi vlas pohne na hlavu.

A dnes? Cvendží zlato

My odchovancia boja za práva národa a krajiny vychovávali sme synov a herosov zápasov. My sme poverili Tuku vypracovaním návrhu na autonomiu. On dľa našej žiadosti dirigoval časopis, mládež a redaktorov, keďže sa Juriga, držal hesla: „Keď to druhý môže vykonať, prečo by to mal robiť ja?“ Dokiaľ si patentovaní Slováci a obrancovia rodu písali poistenky rozličným vykázaným Židom na 30—50, ba stotisíc „Ezennel nyugtázom ...“

„Plnil len naše rozkazy. Preto sa ho nezriekame, ani ho bilagovať nedáme.

No, tak ľahko im to ani nepôjde, pretože za Tukom stojí 500.000 tábor voličov. Za Tukom stojí Slovensko, stojí národná organizácia Hlinkova slovenská ľudová strana s jej družkami — organizáciami katolíckych roľníkov, domkárov a robotníkov. Za Tukom dnes stojí každý slovenský citiaci, nepredpojatý politik a vlastenec.

My dr. Tuku kandidujeme do košického okresu za poslanca na prvom mieste. A silne sme presvedčení, že tento plebiscitárny verdikt dá dr. Tukovi, centralistami prenasledovanému a mučenému zadostučinenie! A dr. Tukovi dňa 27. okt. sa otvorila brána väzenia celkom tak, ako sa ony otvorily mne dňa 26. apríla 1920 po poslaneckých voľbách.“ (Slovák, 6. októbra 1929, č. 227.)

Kdo čte kriticky Hlinkovu vzrušenou obhajobu, vidí, že Hlinka mluví vedle cesty. Tuka nebol odsouzen proto, co dělal na rozkaz Hlinkův a lidové strany, ale pro činy, ke kterým nikým pověřen nebyl a které rafinovaně zahrnoval i před Hlinkou a lidovou stranou do roušky boje za autonomii v rámci republiky.

Soud odsoudil Tuku pro spojení a spolupráci s vyzvědačskými kanceláři ve Vídni, pro spolupráci s Dvorzákem a Jehliczkou, pro organisaci vzpoury proti republice a pro přípravy odtržení Slovenska od republiky k Pešti.

Chce v tomhle Hlinka hájiti Tuku? Byl tohle zájem Slovenska nebo katolictví? Je vůbec možno spojovati zájem katolictví s protistátní činností a revoluční špionáží? Jedinou možností obrany by Hlinka měl a má: důkaz, že dr. Tuka se zločinů, jež mu byly dokázány, nedopustil, že s vyzvědačskými kanceláři v cizině nic společného neměl. Zde je cesta ještě otevře-

na revisi rozsudku v druhé instanci, ale bouřiti národ slovenský po rozsudku první instance, bouřiti proti soudu, jemuž nesprávnosti v řízení ani Hlinka vytknouti nemůže, jak, prosím, to srovná s katolickou morálkou?

Zde jde o omyl Andreje Hlinky, jenž houževnatě tvrdí a myslí, že Tuka trpí za boj o autonomii, který vedl z vůle Hlinkovy. Ale proto právě u soudu neseděl a není Hlinka ani nikdo jiný ze Slováků, nýbrž maďaron Tuka, který kryl svou revoluční, protistátní akci bojem za autonomii, ke které měl zmocnění strany.

Jaké to všecko bude mítí důsledky pro politický život u nás, pro jednotu československou, pro katolicism v republice? Jak je to možné, že papežský prelát hájí tak radikálně člověka, odsouzeného k 15 letům káznice pro boj proti státní autoritě a pro vyzvědačství? A že ho strana ludová kandiduje ještě v čele župy košické?

To nebylo ovšem možné se stanoviska státní politiky a Andrej Hlinka musel odvolat jménem strany oba ludové ministry, dra Tiszo i Labaye z vlády. Tak se splnilo, co bylo předvídáno už při vypsání voleb. Volby musely býti, poněvadž ludová strana pro Tuku byla by rozbila vládu tak jako tak. Je to těžká odpovědnost.

Přesto, že tyto vyhlídky nevypadají nijak vábivě, pokládám rozsudek nad Tukou za ozdravující řez, za smrtelnou ránu maďaronství na Slovensku a to i s vědomím či při možnosti, že hned v těchto volbách ještě jednou maďaroni

se důvěřivě připlnou k ludové straně. Bude to naposled. Rozsudkem nad Tukou otvírá se nová možnost a nová perspektiva politická. Československlá strana lidová šla proto na Slovensko vedle luďáků, poněvadž po rozvodu s luďáky nemohla připustiti v historických zemích dojem, že jí na státní jednotě československé nezáleží, a že katolíci čeští tuto jednotu nehájí. Až opadnou vlny rozčilení nad Tukovou záležitostí, uvidí se, že zmizel hlavní organisátor sporu mezi ludovci a luďáky a upřímní Slováci katolíci se s katolickými Čechy mohou dohodnouti. Není třeba žádné mechanické jednoty, stírající různosti psychologie, povah, potřeb krajů, ale je třeba jednoty organické, vědomé práce na jednotné frontě katolické v republice a vědomého úsilí o duchovní jednotu Čechů a Slováků, dvou větví téhož národa v jediném státě svatováclavském.

Těm čtenářům, jimž se náš soud nad Hlinkovou politikou vůči Tukovi zdá příkrým, znovu připomínáme, že my, čeští katolíci, nesmíme se nikdy vydati podezření, že osud mladé československé svobody je nám lhostejný. Máme svůj stát teprve 10 let a bylo by těžkým zločinem na katolictví v našem národě, kdybychom nenapjali všechny síly k upevnění základů této svobody a kdyby nám bylo možno jednou vytknouti, že naší vinou věc národa a státní svobody byla poškozena, nebo jen nedostatečně hájena. Opakovaly by se znovu útoky proti katolictví z nacionálních důvodů, pro něž v minulosti tolik škod vyšlo církvi katolické v našich zemích.

Co život dal.

Po slavnostech.

Národové počínají své veliké epochy dějin velikými osobnostmi. Tyto prozřetelnostní postavy jsou Bohem dány právě tak, jako proroci starozákonní byli dáni lidu izraelskému, aby mu připomínali Boha, aby mu ukazovali smysl bytí. Žádný národ nemůže jíti lhostejně kolem svého proroka. Buď ho ukamenuje, nebo jde za ním v žíní a popeli. Ti, kdo jdou lhostejně, jsou živoucí mrtvoly, ale těch také nebývá mnoho. Ti, kdo ho nenávidí, jsou na cestě k záhubě, ale mají dosud možnost svoji nenávisť proměnit v lásku. Bůh dosud čeká..

Nám byl dán svatý Václav za takové znamení rozlišovací. Na něm jakoby demonstroval Bůh tragickou tíhu naší přirozenosti i nadpřirozenou pomoc, která paralyzuje přirozenost

a dovádí bytí národa proti přirozenému sklonu tam, kde je jeho prozřetelnostní určení.

Jedné krve byli Václav i Boleslav: Boleslav představuje tu českou duši s celou její zemitou tíhou, Václav duši křesťanstvím projasněnou, tu, která je představitelkou plemene nového, nesoucího na čele pečeť věčna; plemene, které je pro tento život zárukou pokračování racy, neboť národové vymírají na hříchy přirozenosti nevázané; toto plémě je připjato ke jménu Boha živého a oživujícího, dárce života věčného, neboť jen v Něm je tento život, květ nadpřirozeného snažení jednotlivců i národů...

My, všichni Čechové, máme ve své přirozenosti něco z Boleslava: sobectví, pýchu, chtivost moci i majetku, svárliвість až ke hříchu, až k smrti.

Všichni *máme míti* něco z Václava, chceme-li uniknouti kletbě své přirozenosti, chybám svého národního charakteru.

Všichni, kdo šli u nás stopami sv. Václava, byli z počtu elity národa. Všichni, kdo se k němu hlásili, znamenali počet z kletby přirozenosti vykoupených, lid hodný toho, aby žil.

Po tisíci letech tento prorok, který promluvil krví, byl soudcem svého lidu. Zvážil a sečetl, co bylo v národě jeho živoucího, vykoupeného a co se ukázalo dále ranou krvavou, hnilobnou, otravující.

A my byli svědky tohoto soudu...

*

Rok 1929 probudil skrytě proudící síly v duši národa. Co je tu živoucího, co se o život dobrým právem hlásí, všechno se ozvalo, všechno cítilo svou sounáležitost a jediný společný kořen. Všechno české se přihlásilo k sv. Václavu, poukazujíc, jako na svou značku pravosti, na kontinuitu úcty svatováclavské v celém národě po tisíc let.

Tento důkaz pravosti nepodal nikdo jiný, než strážce kultu svatováclavského a hodný nástupce svých předchůdců v tom snažení, český biskup dr. Antonín Podlaha. Jeho vyznařující osobnost postavila svou prací sběratelskou svět před nesporný historický dokument kultu, kterým se národ hlásil ke svému duchovnímu dobrodinci. Církev otevřela svůj ochranný klín, v němž s úctou uchována většina těchto důkazů, památek to svatováclavských a stát našel v nich uchován i důkaz o své existenci před tisíci lety. Čin pana biskupa je činem historickým a historie hodným.

Věda vzdala hold sv. Václavu osobou univ. prof. Pekaře, kterému bylo dáno ospravedlniti sv. Václava z nespravedlivé příhany. Přejeme prof. Pekařovi krásu tohoto úsilí jako odměnu za jeho ustavičnou snahu po nestrannosti, která je v českých poměrech vždy jakousi odvahou.

Umění výtvarné, hlavně dostavbou chrámu svatovítského, dalo sv. Václavu zaslouženou čest, ale i knižní výzdoba legendy o sv. Václavu Zdeňkou Braunerovou a její uspořádání svatovácl. výstavy, plakety prof. Španiela jsou akty piety pročitěné.

Hudba zmocnila se vášněho a vděčného námětu ve Foersterově oratoriu a našla muštra povoláného. Básníci a spisovatelé beletrističtí vyzpívali všecky své kadence podle hlasu a schopností.

V dramatické tvorbě bylo tvrdě soupeřeno,

ale jméno Durychovo si asi odnese trvalejší září i tady, přes okamžitý úspěch Lomův

V ohledu duchovním těžili, kdo byli nejpopulanější. Kazatelny i zpovědnice měly příležitost slavnou a vzácnou a naše kněžstvo jí nezanedbalo. Nenadsazujeme, když tvrdíme, že letošní rok byl bohat na upřímné, pročitěné a vroucí promluvy. Eucharistické dni svatováclavské byly zlatými hřeby pobožností v liturgickém roku ve farních osadách.

Častější byly sv. zpovědi mládeže, častější sv. přijímání. Bohatýrská postava sv. Václava zaněcovala mladá srdce.

Slavnostní dni mileniové byly pravým svátkem národním, na němž měla živou účast cizina. Ba, účast ciziny byla tentokrát významná a v dějinách našeho mladého státu jedinečná. Tato významná účast platila výlučně kultu světce a dokládala tak naši sounáležitost s církví světovou, katolickou.

Všechny živoucí složky národa se zúčastnily oslav svatováclavských. Jen složky: atheistic-ká a nenárodní, totiž nevlastenecká, se vyloučily. Označily se tak nade vši pochybnost jasně jako smrti a zániku propadlá část národa.

Neboť sv. Václav byl nám po tisíc let znamením rozlišovacím... a bude jím i dále.

Rozkol poslance Čuříka, tajemníků Landy a Švábenského.

Na Moravě tři neděle před volbami do poslanecké sněmovny odtrhli se od strany lidové bývalý poslanec za župu ostravskou a generální tajemník odborových organizací křesťanských Antonín Čuřík a jeho přátelé: městský rada Landa a taj. Švábenský a založili ihned stranu křesťansko-sociální, která se zúčastní voleb.

Poněvadž nová frakce by sama nedosáhla v žádném župě volebního čísla, spojili se křesťanští odboráři s odštěpeneckou zemědělskou skupinou Antošovců ze zemských voleb a obě kandidují pod praporem Andreje Hlinky, který jim zaručí mandát na ty hlasy, jež dostanou na Moravě, eventuelně s doplňkem strany své. Se strany Hlinkovy je to odvěta za existenci lidové strany na Slovensku, ze strany Čuříkovy pojištění mandátu pro každou eventualitu.

V posledním čísle „Budoucnosti“ vykládá předseda nové strany křesťansko-sociální příčiny rozkolu a konstatuje, že boj o ostravskou kandidátku, kde byl z trestu s prvního místa odsunut na nezvolitelné místo třetí (ale přece zaručené výkonným výborem), byl jen

posledním důvodem secese, nikoli jedinou příčinou. Poslanec Čuřík nechtěl za své minulé přestupky takto před celou veřejností klečít na hráchu a vzbouřil se. V „Budoucnosti“ pak líčí, že odboráři křesťansko-sociální po řadu let si stěžovali, že strana v sociálních otázkách příliš podléhala tlaku agrárníků, že vedení strany moravské je v rukou majetkově silných lidí a že odboráři nedostali ve vedení přiměřené zastoupení svému významu, své síle i programu strany.

Odpad odborových vůdců těsně před volbami, do nichž strana vůbec nejde s takovými šancemi jako r. 1925, pobouřil katolickou veřejnost a v tisku lidovém se rozpoutala palba proti zradě disidentů, kteří během týdne byli ve své agitační schopnosti ochromeni. Vůdce nové frakce obrátili se na biskupské ordinariáty, aby nedovolily v tisku katolickém obviňování odborářů z nekatolicity, poněvadž i oni jsou stranou katolickou. Při politických secesích není obyčejně na jedné straně všechna vina a na druhé všechno právo a liliová nevinnost. Tak je tomu i zde. Zbývá ovšem otázka, je-li možno a v zájmu katolictví prospěšně sahati k takovému radikálnímu řezu, jako je rozbití strany a založení nové strany katolické. Stíny předválečných bojů ožily a všichni, kdo pamatují následky těchto zápasů, instinktivně odmítají secesi novou. Lidová strana svým programem je stranou všech stavů. Její jednotná organizace byla navenek znamenitým průkazným prostředkem praktické proveditelnosti solidaristického programu, jenž lámal egoismy jednotlivých stavů uvnitř strany a nutil je hned k dohodě, která byla přiřtažlivou silou lidové politiky v době stavovských třídních bojů stran ostatních. Solidarismus ovšem zavazuje k praxi. Pokus Čuříkův, Landy a Švábenského jistě ve větším měřítku ztroskotá, třeba dostal podle volební dohody s Hlinkou vůdce secese mandát. Ztroskotali jiní s větší mocí. Tím však pro katolickou veřejnost věc nebude vyřízena. Ve volebním boji není možno psáti nič, co by mohlo býti a bylo zneužito odpůrci katolictví a tuto povinnou kázeň si musí uložit všichni i my. Až bude po boji, vrátíme se k příčinám nešťastného moravského odborového rozkolu šíře.

Závazné kandidátní listiny.

Zajímavým úkazem těchto voleb jest, že se začíná obecně pocítovat trvalá neudržitelnost dnešního systému vázaných, neboli závazných kandidátních listin, kdy poslanci v přesně určených pořadích jsou vlastně zvoleni

dávno před volbami, ve chvíli, kdy výkonné výbory stran schválí kandidáty. Voličové určují jen počet poslanců za různé strany, osoby určují aparáty stran, velmi často i proti vůli vlastního stoupenectva a voličstva.

Tento systém ztrácí sympatie a skutečnosti této využila také Stříbrného „Liga proti vázaným kandidátním listinám“, pod jejímž deštěm jdou do voleb i fašisti a nespokojenci jiných skupinek.

Avšak vázané kandidátní listiny neodvažují se přímo hájiti už ani velké strany, ani agrárníci. Vůdce dvou stran, Kramář a Kľofáč, vyslovili se přímo proti nim a navrhuji volby jednotlivců v menších obvodech, ovšem při zachování poměrného zastoupení. Voliči by volili osoby v krajích, kdo by dostal nutně volební číslo, byl by zvolen hned, ostatní by přišli v pořadí podle počtu dobytých hlasů do volebního skrutinia. Strany by neztratily ani hlas, ale voliči by volili osoby a určovali jejich pořadí. Doplňovací volby, zemře-li některý poslanec, by mohly býti vůbec větší nové, poněvadž zvyšují velmi politický zájem voličů. To by znamenalo, že by strany byly nuceny kandidovat osobnosti skutečně významné a ne nuly, které v parlamentě po celá léta k ničemu nebudou a ani úst neotevrou.

Lidová strana musí a bude trvat na poměrném zastoupení, jinak však se proti změně dnešního systému, který oslabuje zájem voličstva na volebním aktu, stavět nemusí.

Moc a tajemství jesuitů.

(Kniha báchovek o jesuitech z pera manželů Ludendorffových.)

Bývalý německý maršál von Ludendorff odává se na stará kolena spisování a jakému spisování! Všecko na světě vysvětluje působením zednářů a jesuitů. U protestantského fanatika sdružily se v myšlenkách dva protichůdné světy, aby zničily — Německo. To není aprilový žert, nýbrž vážný tón spisů bývalého císařského maršála německého. Erich von Ludendorff má velikého pomocníka v této činnosti v osobě své ženy, za svobodna MUDr. Mathilde von Kemnitz. Co se vykládá ve volnomyšlenkářských sedankách při „černé hodině“, sepsali manželé Ludendorffovi knihu „Das Geheimnis der Jesuitenmacht und ihr Ende“, v jejímž úvodě sdělují P. T. publiku, že jejich kniha je úspěšný prostředek proti moci „černého papeže“ (t. j. generála řádu jesuitského) a jeho „odlidštělým, ale účinně organizovaným hordám“ (to má býti jesuitský řád!).

Až dosud prý se bojovalo proti této moci bezvysledně, protože prostředky nebyly voleny nejlepší. A tak svobodomyšlný protestantský svět dostal v knize Ludendorffově kanon, jímž jednou ranou zničí jesuity. Vedle otrěpaných frází o monita secreta, vraždění tyranů, reservatio mentalis, probabilismu, slepé poslušnosti atd., je tu opravdový objev, který je autorům ke cti: „Černý papež“, jako „Christus quasi praesens“, kterému jeho učedníky je vzdávána božská pocta (!), stojí v hierarchickém řádě výše, než „bílý papež“, vikář Ježíše Krista. Papež je prý neomylný ve svých úředních rozhodnutích, o nichž však musí „černý papež“, jako nikdy se nemýlící, nejprve rozhodnouti. Jenom generál jesuitů má právo zváti se „synem Mariiným“, což prý pro zasvěceného jesuitu znamená nic menšího, než výslovné církevní uznání božství (!!) jesuitského generála. Nehodláme v „Životě“ zaváděti veselý koutek, nýbrž konstatujeme, jaké nesmysly pouští pensionovaný generál s doktorou medicíny do protestantského světa. V knize se píše též o tajnostech jesuitské dresury členů řádů a spřízněných lidí („affilierten“), mezi něž počítá slavná spisovatelská dvojice i židy. Psychiatrické hodnocení exercicií v tomto spise patří mezi varietní kousky. Také sociologové a národohospodáři z řad jesuitů dostávají tu co proto, neboť pomáhají černému papeži ztročiti světové hospodářství a tím lidstvo. Je to k smíchu a k pláči. O zdravém rozumu autorů se vážně pochybuje. S tímto mozkiem to mělo Německo vyhrát ve válce.

Z katolického světa.

Sv. Otec o zednářství.

V promluvě k polské národní výpravě pravil Pius XI. při audienci 4. října mimo jiné toto: „Je nutno bdíti, neboť ďábel-nepřítel nespí... a také nespí sekta, která se snaží svůj neblahý vliv všude vykonávati. Chceme říci, že sekta zednářů nevzdala se Polska. Nevzdala se možnosti v této zemi šířiti svůj vliv, který škodí svatému drahocennému dědictví víry a náboženství, kteréžto dědictví jest slávou Polsky.“ Vzniká otázka, které konkrétní skutečnosti mínil papež svou zvlášť zahrocenou řečí? Polskému episkopátu působí starosti, že tu a tam objevují se stopy činnosti zednářské, ani ne tak u oficiálních kruhů, jako spíše mezi personálem a v krúžích byrokracie. Tato skutečnost nepřipisuje se bezprostředně vlivu polské vlády, jako spíše vlivu Francie, kte-

rá drží jaksi ochrannou ruku nad Polskem. Protože zednáři nemohou v Polsku pracovati veřejně, tak jako ve Francii, snaží se zmocniti se postupně správních orgánů se zřejmým úmyslem, získati vliv na polskou vládu. Polští biskupové sdělili tyto symptomy a své obavy papeži a to bylo podkladem promluvy sv. Otce k polským poutníkům o nebezpečí zednářském v Polsku.

Závoj na domě hlasatelem narození dítěte.

Jak známo, snaží se Mussolini ze všech sil, aby se počet dítek v Itálii zvětšil. Četnější rodiny jsou odměňovány, svobodní mužové přes 30 let platí mládeňskou daň. Aby skutečnost, že Itálii přibyl nový spoluobčan, byla zřejma celému okolí, usmyslil si Mussolini, aby dům, kde se narodil nový Ital, byl zvláštním znamením ozdoben. V lázních Lucca rozkázal starosta, aby takový dům byl ozdoben velkým bílým závojem, který dodá magistrát. Nyní vlaje v Luce skoro v každé ulici radostný symbol narození malého světoobčanka. Oficiální vládní tisk propaguje tento zvyk a chce, aby též v Římě byl uplatněn.

Z Vatikánu a kurie.

Slavnostní zahájení zasedání Svaté Roty.

1. října byl v Římě slavnostně zahájen soudní rok tribunálu Svaté Roty. (Sacra Romana Rota (nazvána podle kulatého stolu) je sborový soud, skládající se z 10 až 12 auditorů (musí to býti kněží-doktoři obojího práva), které jmenuje papež. Předsedá děkan jako primus inter pares. Rozhoduje v případech, které si papež vyžádal a v druhé instanci o apelacích od soudů ordinariátních.) Auditori, úředníci a advokáti shromáždili se v Cappella Paolina ve Vatikáně, kde celebrou mši sv. sakristán msgre Zampini a zanotoval Veni Creator Spiritus. Pak skládalo před oltářem přísahu deset auditorů, oděných v togách s hermelínem. V trůnním sále byli pak všichni členové tribunálu přijati sv. Otcem. Děkan, msgre Massimi, přečetl krátkou adresu holdu a blahopřání, v které současně podal zprávu o činnosti Roty v uplynulém období, kdy ukončeno 67 procesů. Poukázal na to, že započínající rok bude na práci ještě bohatší, neboť konkordát s Itálií přidělil tribunálu Roty prohlášení manželství za neplatné.

Četné dělnické výpravy oslavily jubileum svatého Otce.

Začátkem října nastal úbytek všechno očekávání přesahujících poutí do Říma, ale přece počet poutníků, v prvním týdnu října příšlých, je dosti značný. Kardinál-děkan Vanutelli, biskup z Ostie, který v plné svěžesti dožil se letos požehnaného věku 94 let, přivedl svatému Otci 1400 poutníků ze své diecése, biskup z Viterba 700, apoštolský administrátor diecése Civita castellana 1500 diecéšanů. Arcibiskup z Perugia doprovázel výpravu 600 úředníků a dělníků z tamější továrny na majolické zboží na jubilejní pouti do „věčného města“, kteří podali svatému Otci různé ceněné obrazy a vázy vlastní práce. Vedeni ředitelem továrny, přišli dělníci optického ústavu Brauwer Boveri z Milána v počtu 700. Charakteristickým pro tento jubilejní rok zlatého kněžství Pia XI. je velký počet dělnických poutnických vlaků ze všech končin Italie, což bylo v době předfašistické vůbec nemyslitelné, neboť tehdy nebylo dělnictvu, téměř výhradně socialisticky organizovanému, dovoleno putovati do Říma samotnými socialistickými předáky, kteří rádi do celého světa vytrubují, že „náboženství je věcí soukromou“. — Z ciziny přišlo 1500 zástupců belgické dělnické mládeže, mezi nimi horníci v historickém oděvu, kteří šli průvodem, v němž neseno 400 praporů, do Vatikánu, kde pozdravili s jásotem krásnou promluvu sv. Otce. Větší audience těchto dnů končí přijetím 100 poutníků z Mnichova, 500 Poláků a 150 Irčanů.

Guvernér Malty pronásleduje katolíky.

Veliký dojem učinil na anglickou vládu list kardinála-státního sekretáře Gasparriho, v němž tento obvinil náčelníka vlády ostrova Malty, lorda Stricklanda, že udržuje nad obyvatelstvem despotickou hrůzovládu a bojuje veřejně urážkami proti náboženství. Lord Strickland zajel rychle do Anglie a tam rozhlásil, že odsouzení jeho jednání, které prý spočívá na špatných informacích, Vatikán odvolal. Tato lež byla ihned prostřednictvím anglického vyslance u Vatikánu vyvrácena. Anglické vládě záleží velice na dobrých stycích se sv. Stolicí a proto byl vyzván lord Strickland, ačkoli pracuje ve prospěch anglikánské církve, aby se mírnil a neschválila jím učiněné vykázání italského kněze P. Carta, který jako komisař minoritů z Říma byl na

Maltu vyslán. Přes to však chce si guvernér zchladiti záhu na nepohodlném knězi tím, že chce proti němu soudně zakročiti, poněvadž P. Carta dal dopis místo na poštu na Maltě přímo na italský parník. Ačkoliv papež nedal svého svolení k tomuto procesu, má se přes to konati.

„Corriere d'Italia“ zanikla.

Katolický deník „Corriere d'Italia“ přestal pro finanční nesnáze vycházeti. Vydavatelstvo předložilo prostřednictvím svého likvidátora úřadům knihy a zažádalo o povolení k vyrovnání. Aktiva činí milion, pasiva tři miliony lir.

Paměti svatého Ignáce z Loyoly.

Paměti svatého Ignáce z Loyoly vyšly u L. Kuncíře jako 4. svazek Vinice Páně. Přeložil a poznámkami je opatřil P. Jaroslav Ovečka S. J. Cena 30.— Kč.

„Loyola náleží k vzácně reprezentativním duchům, kteří přežijí svůj lid a zachraňují cennější majetek svého národa do pozemské nesmrtnosti. Pomohl velikému, intelektuálnímu Španělsku k světovému vítězství ve chvíli, kdy po vybití nesmírného množství energie upadlo do stavu beznadějně ochablosti.“

„Národní čin Loyolův tkví v tom, že zvlnil válečné dobrodružství, a že mu otevřel bezmezně pole duševních bojů a výbojů.“

Tak soudil o sv. Ignáci René Schickele, jak se dočítáme v posledních staroříšských Archách. Tato charakteristika nám dává tušit význam a velikost sv. Ignáce, který byl skutečným vojvodcem, dobyvatelem na poli duševním. Neumdléval, útočil, dobýval církvi nových a nových vítězství, celý jeho život i posmrtný odkaz je boj pro slávu Boží. A přece tento veliký člověk byl vzorem prostoty, trpělivosti a skromnosti, který nepoznal pýchy. A stránky Pamětí jsou toho nejpřesvědčivějším dokladem. Dlouho a dlouho váhal, nechtěl psáti, ani vyprávěti sám o sobě, zdálo se mu tento předmět příliš všedním, nehodným pozor. On sám cítí, že je pouhým nástrojem v rukou Božích a pokládá si za velikou čest a milost, může-li býti alespoň nástrojem. A přece jeho druhové a žáci nepolevují a žádají si přesného popsání Loyolova života, chtěli míti vylíčeno, jak ho Pán od počátku obrácení jeho vedl a poučoval v duchovním životě. A sv. Ignác konečně, po dlouhém přemítání a rozjímání, odhodlal se vše vypravovati, ovšem neměl jiných pohnutek, než slávu Boží a dobro řádu. Jen

proto se odhodlal vyjeviti milosti, kterých se mu v životě od Boha dostalo.

Když se konečně odhodlal pověděti o sobě něco více, spěchá, aby toto břímě složil, pokud možno, nejdříve a diktuje své Paměti otci Ludvíku Gonzálezovi, který později vše věrně přepsal a zachoval tak pro poučení i posílení. Ačkoli sv. Ignác je postavou tak dominující, jsou Paměti pravým jeho opakem. Muž nevšední povahy, veliké svatosti a dějinné důležitosti vypravuje prostě, přímo nezúčastněně o svém životě, všude se mu zjevuje jen veliká milost Boží, která nabádá k Pokoře. Pokora je velikou milostí a sv. Ignác byl jí pln. Pokorně přijímal všechny kříže, pokorně se podroboval soudům duchovním, neznal odboje a přece nikdy nezadal své velikosti. Zprvu byl trápen mnohým pokušením a téměř umdlával na cestě k dokonalosti, ale přemohl slabost a dopracoval se konečně toužebného cíle, duše jeho konečně pevně spočinula v Božím objetí, zaplnila ji veliká jistota. Věřil svému Bohu až dětsky prostě. Když konečně rozhodl se vypraviti do Svaté země, nevezal si na cestu více, než naději, kterou měl v Boha. Tvrdošíjně odmítal výstrahy a dary, vše, co dostal, opět rozdal a podlehl-li přece někdy výstrahám a začal pečovati o své zaopatření a vybavení na dalekou cestu, brzy prohlédl a kál se, neboť se mu zdálo, že se rouhá, projevuje nedostatek důvěry v milost Boží.

Od chvíle, kdy se počal vnitřně rozebírat, je celý jeho život jediným zázrakem. Nestaral se, jak prožije zítřek, vše ponechával na vůli Boží prozřetelnosti, Bohu věřil, sám nechtěl o sobě rozhodovati. P. González v úvodu vypravuje: „Otec není zvyklý si slibovati bytí i den života, ba, když někdo řekne: ‚To a to udělám ode dneška za čtrnáct dní, nebo ode dneška za týden,‘ Otec vždycky, jako v úžase, řekne: ‚Jakže? A vy myslíte, že budete tak dlouho žít?‘“

Zázrakem byla jeho pout do Svaté země, zázrakem i jeho cesta zpáteční a návrat do Španěl. Ale po svém návratu chápe velikost úkolu, který na se vzal — pomáhati duším — a cítí potřebu vzdělati se hlouběji, aby jeho práce mohla zasáhnouti širě a hloub. Když odbyl nižší studia, odchází do Paříže, kamž dorazil r. 1528. Tam poznal veliké nedostatky svého vzdělání, neboť postupoval ve studiích s velikým chvatem a tehdy neváhá — muž 33letý — studovati znovu, spolu s dětmi, podrobuje se řádu a způsobu pařížskému. Ale při studiu nezapomíná svého úkolu — pomáhati duším. Hledá si pomocníky, stejně zapá-

lené pro dobrou věc, poučuje, káže, nabádá, na sebe zapomínaje. Co potřeboval k životu, to si vyžebal. Bůh ho neopustil. Sv. Ignác vrací se do Španěl, aby se mohl konečně cele oddati svému úkolu. Ještě jednou chce putovati se svými druhy do Svaté země, ale nepřítel poměrů mu v tom zabránila. Pobyl nějaký čas v Benátkách a tam se připravoval na kněžství, na něž byl vysvěcen v Římě. Stav se knězem, došel nejvyšší možné milosti a tím vlastně Paměti končí — rokem 1537.

Paměti jsou spisek malý, ale jedna z perel hagiografické literatury a vydáním P. Ovečky jsou nám nyní zpřístupněny. Práce vydavatele a překladatele je veliká. Nejen, že vybrousil oddaně tlumočený text, ale přidal i nutné poznámky, které vlastně celé Paměti rámují, starajice se o dobové prostředí, historickou kritiku dat a potřebná vysvětlení skoupého textu. Vydání P. Ovečky má ráz díla definitivního. Všechna literatura je tu snesena a využita. Není jediného data, které by svědomitý vydavatel nebyl pečlivě zkoumal, není jediného osoby, jíž by nebyl klasifikoval, není jediného temného místa, které by se nepokusil objasniti. Kniha po všech stránkách dokonalá je ozdobou české literatury náboženské, neboť přibližuje a zlidštuje postavu velikého světce, sv. Ignáce z Loyoly, který právě ve své lidské a ještě více světecké podobě nám byl dlouho cizím, neboť význam světce byl zastiňován jeho činností organizační. V Pamětech však vidíme Loyolu ne jako zakladatele řádu, ale jako velikého světce. Černý.

K čemu je moc?

Co je politika? Hra o moc.

Moc je síla. K čemu by mohla býti síla, než aby podepřela slabost? Jen tak nastane ve světě harmonie, nutná k blahu lidstva.

Namítnete, že to je negativní účel síly, že pozitivní její cíl musí být produkce hodnot?

Jakou větší hodnotu chcete produkovat, než je lidské blaho?

Všecka práce politiků směřuje, nebo aspoň má směřovati k blahu občanů. Kolem toho točí se všechny zákony, k tomu cílí všechna státní i obecní zařízení. Ale zdá se často, že to je jen taková hra na škatule; zde se

Čtěte ŽIVOT!

mezera vyplní, jinde povstane. Stále slyšíte, že někde něco skřípe, že něco vážne, že něco není v pořádku. Více nebo méně stále vnitřní situace státu je labilní, což ukazuje k nerovnoměrnému rozložení sil, až někde nepoměr tak vyvrcholí, že stát zakolísá v nutném převratu, kterým počne více méně šťastně znovu hledat harmonii, rovnováhu.

Zdá se, jako by síla moci ani nemohla být lépe a účelněji použita, než na podepření slabosti, než na urovnání protiv. Každá jiná její produktivnost má v zápětí jen větší výkyv v neprospěch rovnováhy, působí větší labilitnost, ohrožuje blaho lidstva.

Ukážeme na praktických příkladech u nás na takové přehmaty moci.

Stát by mohl podepřít ze své moci drobné zemědělce, ale volí raději býti produktivním a subvencuje vzorné dobytkařství u tak již „silných“ agrárníků. Jejich blahobyť tím vzrůstá, drobný zemědělec však je stále stejně tísněn, jemu však přirozeně jeho tíseň připadá větší, protože má před očima zvýšený blahobyť „silnějších“

Druhý případ je poněkud jiný, jedná se snad pouze o sociologický omyl, ale moc — tentokrát moc politických stran — hrála tu přec jen svou „produktivní“ roli: Zákon o stavebním ruchu mohl státní mocí přijíti na pomoc slabým, nebydlícím, ale ve skutečnosti pomohl těm produktivnějším, protože ti jej dovedli lépe použít. Omyl — byl-li to omyl, a ne úmysl — politické moci byl v tom, že nedovedla modifikovat zákon tak, aby podepřel skutečně sociálně slabší, a tak pro produktivita moci způsobila ještě větší výkyv z rovnováhy sociálních poměrů, neboť nebydlícím ještě hůře je dívati se v jejich tísně na přepychové vily ze státních subvencí. Propast mezi sociálními třídami je hlubší než dříve. Oba velmi „hmotné“ případy mají celý průvod morálních následků.

Jděte po stopě produktivity moci a výsledky jsou vždy tytéž.

Produktivitu moci vyhradil si Bůh. Co ON činí, dobře činí, jeho dílo je harmonie, rovnováha, klid. Neboť Bůh nutně svou podstatou směřuje ke klidu. Propůjčuje-li světskou moc komu, je to jen její negativní stránka, podepření slabých.

Geniálně vystihl roli moci světské Calderon ve svém mysteriu „Velké divadlo světa“ Klade tam do úst dvěma protivám, bezmocnosti a moc, žebráků a králi, tato slova:

Žebrák: Nehoda se velká stala náboženství svatému...

Král: Nuže, chci je podepřít...
To je při odevzdání rolí jediné plus, jediný „produkt moci“, který je na věčnosti uznán.

Pozoruhodné je místo, kde Moudrost, v níž je personifikováno náboženství, přimlouvá se u Mistra:

Svatý mistře,
když jsem počala být slabá,
král mi podal ruku svou.
Svou mu podávám teď v bídě...

Mistr pak odpovídá:
Jeho trest mu promím, pomohlo mu náboženství...

K čemu byla králi všecka jeho aktivita, produktivnost jeho moci, o jejichž výsledcích vypráví honosně:

Hranice mé valné říše
jsou již úzké pro můj trůn,
provincie vše jsou malé
pro mé moci rozkazy,
všecko, co obtéká moře,
vše, kam světlem slunce plá,
majetek můj, bez všech mezí,
jak chci, mohu vládnout vším...

Je v tom jistě moudrost genia, užití moci k podepření náboženství, jež hlásá: Co jste učinili jednomu z nejmenších, Bohu jste učinili.

I proto je v tom moudrost, že tak pravá aktivita moci a produktivnost její ponechána je Bohu, jemuž jediné patří, Dárci pokoje a původci veškeré rovnováhy a harmonie.

Ó, jistě je to geniální... Ale kolik je politiků-geníů?
B. D.

Rozšiřujte ŽIVOT!

»ŽIVOT« vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze II. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546 -VII - 27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Právě vyšlo:

EMIL DOSTÁL:

SVATÝ VÁCLAV
patronem čsl. odboje
na Rusi.

Knihy Života. Kniha obsahuje všechny doklady o Sv. Václavu a tradici svatováclavské z legionářské literatury sibiřské. Je to řada dokumentů, dokazujících, že myšlenka svatováclavská byla živa i v posledním zápase vojsk českých za samostatnost.

Objednávky v knihkupectví „U zlatého klasu“ v Praze II., Spálená 15, nebo v administraci „Života.“

Předplaťte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, - kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krlín:

Svatý Josef.

Úvahy a meditace o rodině. — Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur. (Rozebráno).

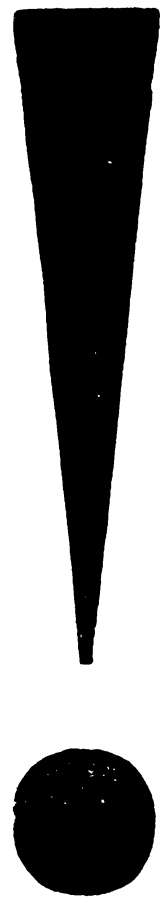
Prof. J. Krpálek:

Katolická a protikatolická tradice
v českém národě. Cena 4 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Věda a zázrak.

Psáno odborníkem — lékařem. — Cena 7 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

Kabinet s dvoutřetinovou většinou.

Ústup katolických stran.

Vývoj studentstva — od realismu
k nacionalismu.

O smyslu českých dějin (sv. Jan Nep.—
Hus).

Nové protináboženské zákony
v Rusku.

Kandidatury žen.

Katolické kněžstvo a strana lidová.

Gramofon.

V PRAZE dne 1. prosince 1929.

R O Č N Í K XI. **Č. 17.-18.**

Právě vyšlo:

EMIL DOSTÁL:

SVATÝ VÁCLAV
patronem čsl. odboje
na Rusi.

Knihy Života. Kniha obsahuje všechny doklady o Sv. Václavu a tradici svatováclavské z legionářské literatury sibiřské. Je to řada dokumentů, dokazujících, že myšlenka svatováclavská byla živa i v posledním zápase vojsk českých za samostatnost.

Objednávky v knihkupectví „U zlatého klasu“ v Praze II., Karlovo nám. 5-6. nebo v administraci „Života“.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 1. prosince 1929.

ČÍSLO 17.-18.

Josef Doležal:

Ústup katolických stran.

Volby do Národního Shromáždění z 27. října 1929 skončily pro čsl. stranu lidovou a katolické vládní strany vůbec neúspěchem. Katolické strany zaplatily účast ve vládě s agrární stranou značným poklesem hlasů, který je tím nápadnější, že tento politický neúspěch stal se v době nesporného vzestupu katolicismu v celém světě.

Čsl. strana lidová ztratila ve volbách 67.287 hlasů a 6 mandátů proti roku 1925. Ztráta mandátů je proto daleko větší, než by zdánlivě připadalo na počet ztracených hlasů, poněvadž stoupl počet voličstva, zvýšilo se číslo hlasů, potřebné k dosažení mandátu a poněvadž v těchto volbách strana nedostala z III. skrutinií žádného mandátu, kdežto r. 1925 byly rozděleny hlasy strany práce a ostatních stran nedosažnuvších mandátů (celkem přes 300.000 hlasů) velkým stranám, mezi nimi i straně lidové.

Ztráty lidové strany jsou poměrně větší v Čechách než na Moravě, malý vzestup je na Slovensku. V Čechách je pokles 40.702 hlasů, na Moravě 47.099 hlasů, avšak tento úbytek vypadá jinak, uvážíme-li že z nich soustředila na sebe Čuříkova nová frakce (se zemědělci Antošovými) 20.409 hlasů, které pro katolickou moc ztraceny nejsou.

Strana lidová sestoupila tím v mocenském pořadí československých stran s místa třetího na místo páté, za všechny socialistické strany, z nichž více než třístatisícový přírůstek hlasový posunul sociální demokracii na místo druhé.

To bude mít své politické důsledky. Strana ztratí předsednictvo senátní i první místopředsednictví v poslanecké sněmovně a její moc bude vůbec v příští vládě oslabena. Zapíratí si a zastírání význam této porážky by nebylo nejen na prospěch, ale přímou škodou katolické politiky u nás. Nesouhlasím naprosto s těmi, kdož tvrdí, že přírůstek hlasů strany li-

dové v roce 1925 byl nezdravý a že její strana nemohla zpracovat a udržet. Že nemohla, to je právě porážka politická, stupňovaná tím, že nezískala ani ničeho z nového přírůstku voličského. Na nás, kteří jsme mnohé příčiny vnitřního poklesu stranické síly rozbírali již dříve, jest, abychom si přesnou diagnosou uvědomili celý rozsah a celou důsaznost posledního volebního neúspěchu a mohli pak pochopit, jakými cestami může český katolicism dosáhnouti moci a významu, který musí býti větší než byl i roku 1925. Úplnější a vyčerpávající rozbor politiky lidové strany a příčin ochromení vnitřní síly lidového tábora není možno podati v krátkém článku, ale poněvadž je nutno zamyslet se nejvážnějším způsobem a všestranně nad dnešní situací politického katolicismu českého, vydá o tom autor tohoto článku v nejbližší době zvláštní publikaci, kterou čtenářům naší revue ihned zašleme.

V tomto článku chci odůvodnit jen hlavní svoje tvrzení a hlavní poznatek, že příčiny posledního volebního poklesu nejsou v první řadě mimo nás, nýbrž v nás samých, ve vnitřní slabosti celé strany a v nedostatečnosti prostředků, nutných k mocenskému růstu.

1. Je nepochybné, že strana lidová zaplatila v těchto volbách účet za politiku agrární strany, poněvadž tuto politiku musela hájiti ve městech, jejichž obyvatelstvo bylo proti ní zaujato. Celní zákon i novela sociálního pojištění, proti níž soustředili svůj mohutný a dlouhotrvající nápor socialisti (důlč nemožnému postupu vlády při projednávání osnovy), byly značným prospěchem venkova, ale městské obyvatelstvo bylo naladěno spíše proti těmto osnovám. Na lidové straně zůstala tedy obrana těchto zákonů před konsumenty, dělníky a vůbec obyvateli měst. Lidová strana výlučně sama byla také ve městech nejen za tyto zákony volána k odpovědnosti, ale za celý režim

agrární přemoci. Proto také ztráty ve městech byly největší.

Zákony tyto však nebyly špatné a vůbec celé dílo nesocialistické vlády, za níž bylo obilí a chleba nejlacinější, zaměstnanost největší a za které životní míra všech stoupla, není dilem pro stát i lid malým, ale tato vláda byla neschopná popularisovat mezi lidem dobré výsledky své vlastní práce, neměla dobrou režii ani v době své největší síly, natož při svém rozpadu. Její vůdcové mlčeli, podceňující veřejné mínění i mocný tlak mocného aparátu socialistických stran a tak co neučinila vláda, byla by musela provést strana lidová svým vlastním aparátem propagačním... kdyby na to vůbec stačil.

Nerozhodnost a pocit neklidu charakterisoval stranu už před volbami do zemských a okresních zastupitelstev r. 1928 (už v těchto volbách byl přírůstek hlasů z r. 1925 snižen na míru dnešní) a stejně tomu bylo před volbami letošními, kdy způsob, jak se koalice rozešla a poslední příčina, proč se tak stalo, nebyla věru schopna náladu a bojovnou vůli lidových voličů zvednouti. Nebylo ani bojovného volebního programu a jasného cíle pro nejbližší budoucnost.

Politicky byl hlavní chybou lidové strany zřejmý nedostatek vlastní iniciativy, pružnosti myšlení a jednání a především okolnost, že vůdcové katoličtí podceňují veřejné mínění, nemají dostatečného styku s lidem; a nemluví k němu, nelíčí mu obtíže vládní účasti, neodůvodňují nutnost svého postupu a ovšem ani nepopularisují programové cíle strany, nepovzbuzují a nezískávají mládež a mladé stoupence i souběžce strany. Sociální demokracie má přirozený reservoir svých sil a možnost růstu ve straně komunistické, strana lidová to má v katolickém obyvatelstvu republiky, ale to by ovšem její vůdcové museli se také k tomuto reservoiru obracet, snažit se získat katolíky ostatních stran pro velkou koncepci své státní politiky a nového života státního. Slyší český lid něco takového, aby mohl pochopit, že strana lidová, prosazující své programové požadavky morálního ozdravení a sociální rovnováhy, je exponentem životních potřeb a zájmů celonárodních? Politika v uzavřených parlamentních klubovnách nestačí; není aspoň rozhodně schopna získávat nové stoupence z občanů lhostejných nebo dokonce proti katolictví a katolické politice zaujatých.

2. Druhým, širším důvodem neúspěchu strany lidové jest, že se nedovedla v celé své struktuře i politické metodě přizpůsobiti nové

poválečné situaci katolicismu, charakterisované tím, že obrana proti lidovému kulturnímu boji volnomyšlenkářské etapy evropské je skončena a protikatolický tlak evropského laicismu změnil své bojovné zbraně i taktiku. Rozmach lidového hnutí byl u nás v republice vytvořen v letech 1920 až 1923. Obecní volby roku 1923 znamenají vrcholný bod obranné aktivity katolické předcházejících let a r. 1925 byl sebrán politický užitek tohoto vypětí sil vítězstvím ve volbách sněmovních. Od té doby nastává uvolnění vystupňované obranné činnosti, od té doby povolil proticírkevní tlak pokrokářských stran i směrů a svědomí katolického lidu bylo uspáno. Obranná historická perioda posledních 30 let je u konce. Pokrokový svět dobyl u nás pololaičké školy, rozvázal manželství a zmocnil se takřka veškeré veřejné moci ve státě. Katolické strany uhájily proti této převaze nejnutnější podmínky svobody církve, zabránily nejhorším zlům ve škole a proticírkevním zákonodárství ostatním (církevní sňatky, svátky), ale přirozeně nemohly docílití více. Pokrokový svět je dnes poměrně spokojen a mají-li katolické strany teď v zákonodárných sborech něčeho dosáhnout, to už nestačí se bránit, ale je nutno přijít s vlastní iniciativou, návrhy, tlakem veřejného mínění: musí přejít k ofenzivě samy. Tato změna doby vyžaduje změnu metody i politické taktiky, vyžaduje mimořádnou vnitřní sílu katolického hnutí, jeho vysokou pohotovost myšlenkovou i technickou, aby tlak na veřejné mínění mohl býti úspěšně vykonáván. Nuže, jak vypadá výzbroj strany lidové a politického katolicismu, s níž má býti nový nástup sil proveden? Zde jsme u hlavních příčin poklesu politické moci lidové strany; naprosto nedostatečná výzbroj její, která, nebude-li doplněna, může mít za následek dočasný pokles moci ještě větší.

Nemyslíme-li na politické důvody, jsou příčiny poklesu strany lidové tyto: a) nedostatek mládeže, b) nedostatečně vybavený a nesjednocený tisk, c) slabé odborové hnutí, d) malá činnost hospodářská (živořící ústředny), e) roztržštěnost kulturní činnosti a nesoustředěnost práce inteligence, f) neorganizovanost ženského hnutí a nevěšmavost k němu a konečně g) nedostatečná aktivita většiny členů ve sborech zákonodárných.

a) Strana lidová má nejméně mládeže ze všech větších stran v Čechách a je nutno dodat, že oficiální vedení strany se nijak zvláště nenamáhalo, aby mládež získalo. V organizacích po 10 let jsou funkcionáři skoro titíž

lidé, kteří stárnou a tím přirozeně ztrácejí na životní aktivitě; stejně tomu je ve všech institucích strany. Ba, do nedávné chvíle bylo možno chování se vedení strany nazvat: horror iuventutis, strach před přílivem mládeže, které by pohnulo ustálenou hladinou desetiletého zvyku. To, co se přes to pro mládež dělalo v posledním roce, ať to byly hromadné zájezdy řečníků na schůze mládeže u příležitosti oslav svatojanských v západních Čechách (Sdružení katol. mládeže a ministr Nosek), nebo řečnický kurs Všeodb. sdružení křesť. dělnictva, nebo agitační sbory (F. Zelenka), k tomu všemu nevyšla iniciativa z ústředí strany, nýbrž od jednotlivců jiných.

Strana potřebuje omlazení a nové krve dožil. Poslední sjezd strany přijal sice v tom směru určité směrnice a námět organizace mládeže (převzata myšlenka a organizace agitačních sborů), ale ukáže teprve budoucnost, zda bude akce provedena tak, jak byla ohlášena. Předposlední sjezd strany r. 1927 také se již usnesl na zvýšení činnosti mezi mládeží, ale skutky nenásledovaly. Zatím zůstává skutečností, že z výkonného výboru strany letos vypadli zrovna ti členové, kteří v akci mládeže byli činní, a to: přísedící F. Zelenka z Prahy a F. Nešpor z Volšov u Sušice. Mládež strany nemá tedy ve výkonném výboru strany žádného zastoupení. Myslím, že i tohle je jediné ve straně lidové a zájem mládeže o stranu tím posílen není. Zvláštní kapitolu tvoří podivný oficiální poměr Orla k straně, poměr, který často byl jen blahovolnou neutralitou. Výchova v Orlu směřovala třeba nechtíc k politické neaktivitě. Je sice pravda, že mladší i starší Orlové, členové strany byli činní ve volbách, ale to právě jen za sebe. Byl jsem před dvěma roky v Litomyšli na sjezdu katolického lidu a ve shromáždění lidu v Smetanově domě jsem mluvil o směrnici práce katolické v kraji, tak tradičně aktivním v katolickém hnutí českém. Svou řeč jsem především adresoval mládeži, těm kdo vcházejí do politického života, ale jaký byl můj údiv, když průvod z piaristického kláštera se v městě rozdělil a Orlové a mládež šla na svůj vlastní projev orelský do Lidového domu a starší, jenom do vlastního shromáždění sjezdového. — Takhle tomu bývalo, i jinde na sjezdech a to musí přestat. Dělá-li tohle orelské vedení, pak mu musíme říci, že celá ta námaha na Orla vynakládaná je námahou luxusní a katolické hnutí české z ní má málo.

My jsme v „Životě“ vždycky vyzývali vedení strany na potřebu vybudování hnutí mládeže

a k mládeži jsme se obraceli. Sjezd přijal základní prvky organizace v „Životě“ již uvedené. Je teď na vedení strany, aby akci opravdu provedlo. V tom budeme zase první pomáhat.

b) Velkou slabinou lidové strany jsou odborové a hospodářské organizace stavovské. Ony jsou základem některých stran, hlavně socialistických a ovšem strany agrární. Socialistické strany čerpají svou sílu ze sociálních pojišťoven, které ovládají z vlastních odborových organizací, konsumů, z vedení obecních představenstev a obecních podniků. Všecky tyto instituce zasahují velmi citelně do života jejich příslušníků, straníci jsou na nich hmotně a životně odvislí zaměstnáním, podporami v nemoci i nezaměstnanosti levnějším nákupem, možnosti dostat práci i trvalá místa a to ovšem velmi podporuje sílu strany na takových základech vzbudované. Strana agrární opět žije silou svého družstevnictví, stavovskými hmotnými výhodami svým příslušníkům, mocnými peněžními ústavami a zemědělským průmyslem (cukrovary), jenž k sobě táhne životním zájmem řadu lidí neutrálních.

Proti tomuto velikému mocenskému aparátu stojí zde strana lidová skoro s holýma rukama. Družstevnictví její je velmi nepatrného významu, odborové organizace soustřeďují členy sporadicky roztroušené, takže v žádném průmyslu (vyjma snad textilní na východě Čech) nemá křesťanské dělnictvo většího vlivu, poněvadž v něm číselně nemá moci nad ostatními, nikde neovládá soubor továren, žádné průmyslové odvětví. Je otázka, může-li za dnešních poměrů vůbec odborové hnutí křesťanské proniknouti vedle starých a hotových již organizací odborových. Sjezd strany přijal sice návrh živnostenské složky strany (návrh taj. Ševčíka), aby už dle organizačního řádu byl každý člen strany povinen býti členem odborové organizace, ale to nebude asi mítí pronikavých následků a nepřinese zásadní obrát.

To měla na mysli komise presidia strany, když v akčním programu strany pro nejbližší dobu žádala zásadně jinou organizaci dělnického zákonodárství: dělnické komory, které by převzaly svým veřejnoprávním charakterem funkci odborových organizací a včlenily tak celou dělnickou třídu v samou strukturu státní, jako jednoho z přímých nositelů a udržovatelů sociálního řádu. Tato část programu jest významu zcela mimořádného a my se k ní ještě šíře vrátíme.

c) Voličstvo strany lidové skládá se jistě aspoň z 60, někde 65 až 70 procent žen a právě proto je s největším podivem, že se stra-

na česká za 10 let nezmohla na to, aby vy-
budovala opravdu pracovní ženské ústředí se
sekretariátem, který by organisoval ženy k
zvláštním jejich úkolům na poli sociálním,
kulturním i charitativním. Naopak, bylo mno-
ho stížností, že iniciativní pracovnice ženské
nenacházely u vedení strany pochopení. Ve
výkonném výboru strany po 10 let zasedala
mezi 50 členy jediná žena, teprve letos tam
jsou dvě (tato ovšem za učitelskou organizaci
strany) a v sněmovnách po smrti senátorky
Rozsypalové není žena vůbec žádná. Ženskému
hnutí, tak důležitému právě pro stranu lidov-
vou, nebyla popřána patřičná svoboda a své-
právnost k rozvoji. Sjezdová resoluce gen. ta-
jemníka sice slibuje nápravu a organizační
práci v hnutí ženském, ale i to není po prvé a
musíme počkat na činy.

d) Konečně tisk strany a hlavně denní tisk.
Je známo, že dokonale řízené denní listy,
technicky na výši doby stojící a moderní ad-
ministrací podporované, utvářejí veřejné mí-
nění v demokracii. Některé strany udržuje tisk
a Stříbrného Liga proti vázaným kandidátkám
s 3 mandáty do poslanecké sněmovny jen
díky deníkům Stříbrného. Stejný vliv má i ve-
černí tisk socialistický a agrární.

Tisk strany lidové trpěl až do dneška ne-
dostatečným technickým zařízením tiskárny,
kde ztrácen byl nemoderním zařízením čas
a trpěl vzhled listu. Také administrace zcela
nestačila. Redakce byly obsazeny slabě, bez
filiálek, a tak ústřední orgán strany „Lidové
Listy“ a „Pražský Večerník“ byly listy pro-

vinciálními. Neobyčejně sražené náklady na
redakce nepřipouštěly vůbec meziměstských ho-
vorů telefonních a na mimoredakční honoráře
určen byl obnos asi 50.000 Kč ročně. Ten
kdo ví, co je denní list, pochopí, že stakovým
aparátem se žádný zázrak a žádné řádné zpra-
vodajství dělat nedá. Teď, po přesídlení re-
dakcí do nové moderní tiskárny, budou od-
straněny všechny nářky na technické závady,
ale bez zvýšeného nákladu na redakce: filiální
redakce aspoň v Brně, Olomouci, Ostravě,
Plzni a Bratislavě — třeba jednočlenné, bez
večerních telefonních rozhovorů meziměst-
ských, bez stálého redakčního zpravodajství a
ovšem bez moderní administrace, která by
list včas všude dodala na místo — bez toho
všeho moderní katolický deník opravdového
formátu vybudovat nelze. Z vody a bez peněz
neudělá dobrý oběd ani nejlepší kuchařka.

Jsou ještě jiné příčiny, které brání rozletu
a novému zmohutnění strany lidové, která, má-
li růsti, musí získávat stále nové a nové pří-
slušníky, avšak ty, které byly vyjmenovány
(přednesl jsem je před sjezdem i ve výkonném
výboru strany), jsou nejdůležitější a náprava
zde je dobře možná.

Bude-li se úsilovně vedení strany o nápravu
snažiti, je jistě pokles hlasů z minulých vo-
leb zjevem přechodným. Ve volbách se vy-
hrává a zase prohrává, to je samozřejmý zá-
kon politického života. Teď je nutno zmobili-
sovatí všechny síly a všechny schopné lidi k nové
intenzivní a iniciativní práci, rozmmožiti poč-
et schopných řečníků a ovšem, dělat politiku,
obrácenou k lidu.

Posl. B. Stašek:

Kus statistiky o volebních výsledcích čl. strany lidové.

(Výňatek ze zprávy podané ve výkonném výboru.)

Čsl. strana lidová obdržela při volbách do
poslanecké sněmovny, konaných dne 27. října
t. r., celkem 623.522 hlasů z celkového počtu
7.385.084 voličů. Pravý význam docílených
výsledků se nám objeví, srovnáme-li je s poč-
tem hlasů, jež lidová strana obdržela při vo-
ledních volbách do poslanecké sněmovny v
r. 1925 a při volbách do zemí, konaných
v prosinci loňského roku. V r. 1925 obdržela
strana naše 691.095, tedy letos o 67.573
hlasů méně, a v r. 1928 603.684 hlasy, tedy
letos o 19.138 hlasů více.

Ještě lépe osvětlí nám volební výsledky per-
centuelní srovnání dosaženého počtu hlasů.
Tak v r. 1925 dosáhli jsme 9.72% hlasů,
v r. 1928 9.01% hlasů a letos 8.44% hlasů.
Tento percentuelní pokles vůči r. 1925 repre-
sentuje asi 93 tisíce hlasů. Kdyby se tedy letos
bylo volilo tak, jako v r. 1925, byla by musela
strana naše dosáhnouti asi 715 tisíc hlasů.

Podle jednotlivých zemí obdrželi jsme v
Čechách 255.900 hlasů, v r. 1925 296.756
a v r. 1928 246.273 hlasy. V procentech vy-
jádřeno dosáhli jsme letošního roku 6.62%

hlasů, v r. 1925 8.01% hlasů a r. 1928 7.06% hlasů. Vůči r. 1925 utrpěli jsme celkem 13.76% hlasů ztrát.

Na Moravě obdrželi jsme letos 321.936 hlasů, v r. 1925 368.905 hlasů a v r. 1928 304.807 hlasů. V procentech letošního roku 17.65% hlasů, v r. 1925 21.33% hlasů, v r. 1928 18.65% hlasů. Vůči r. 1925 jest ztráta 12.74% hlasů.

Na Slovensku jsme dosáhli v roce 1929 36.707 hlasů, v r. 1925 18.036 hlasů, v r. 1928 43.682 hlasů. V procentech vyjádřeno dosáhli jsme letos 2.56% hlasů, v r. 1925 1.27% hlasů a 1928 3.31% hlasů.

Na Podkarpatské Rusi jsme obdrželi při letošních volbách 8.979 hlasů, v r. 1925 7.398 hlasů a loňského roku 8.922 hlasy. V procentech jsme obdrželi v této zemi letos 3.37% hlasů, v r. 1925 3.01%, v roce 1928 3.68% hlasů.

Pokud se týče jednotlivých žup v Čechách jest volební situace následující:

I. volební kraj Praha A.

Strana lidová v tomto volebním kraji dosáhla letos 45.708 hlasů, v r. 1925 53.153 hlasy. Tedy ztráta vůči r. 1925 9.455 hlasů, t. j. 13.94%.

V procentech jeví se síla strany v tomto kraji takto: V roce 1925 11.07% hlasů, letos 9.18% hlasů.

Volební číslo činilo 20.678 hlasy a obdrželi jsme v I. skrutiniu 2 mandáty a zbytek 4.362 hlasy. V II. skrutiniu pak mandát třetí.

I. volební kraj Praha B.

Strana naše obdržela v tomto volebním kraji 52.292 hlasy, v r. 1925 57.750, tedy o 5.458 hlasů méně, t. j. 9.46% hlasů ztráty.

V poměru k ostatním stranám dosáhli jsme v r. 1925 11.75% hlasů a letos 9.80% hlasů.

Volební číslo činilo 22.211 a obdrželi jsme v I. skrutiniu 2 mandáty a zbytek 7.870 hlasů.

II. volební kraj Pardubice.

Při letošních volbách dosáhli jsme zde 41.213 hlasů, v r. 1925 50.082 hlasy, tedy méně o 8.909 hlasů, čili 17.66% ztrát.

V procentech dosáhli jsme v r. 1925 19.24 proc. hlasů a letos 15.40% hlasů.

Volební číslo činilo 24.308 a obdrželi jsme v I. skrutiniu 1 mandát a 16.864 zbytek. Ve II. skrutiniu připadl tomuto kraji druhý mandát.

III. volební kraj Hradec Králové.

V tomto kraji docílili jsme při letošních volbách celkem 30.743 hlasy, v r. 1925 34.753 hlasy, tedy méně o 4016 hlasů, což znamená 11.43% ztráty.

V r. 1925 docílili jsme 12.02% hlasů a letos 10.32%.

Volební číslo činilo 24.819, takže jsme v prvním skrutiniu docílili 1 mandát a zbytek 5.920 hlasů.

IV. volební kraj Mladá Boleslav.

Letos obdrželi jsme zde 27.269 hlasů, v r. 1925 32.033 hlasy. Ztráta tedy činí 5.204 hlasy, t. j. 14.89% hlasů.

V r. 1925 na sto voličů připadlo 7.45 voličů, letos 6.09 voličů.

Volební číslo bylo 26.329 hlasů. V I. skrutiniu jsme obdrželi 1 mandát a zbytek 935.

V. volební kraj Česká Lípa.

Letošního roku obdrželi jsme 1.433 hlasy, v r. 1925 1.552 hlasy, tedy ztráta 119 hlasů, t. j. 4.47% hlasů ztráty.

V procentech docílili jsme v r. 1925 0.46 proc. hlasů, letos 0.40% hlasů.

Volební číslo činilo 26.938 a nedosáhli jsme zde žádného mandátu a zbytek 1.433.

VI. volební kraj Louny.

V tomto kraji obdrželi jsme při letošních volbách 10.261 hlas, v r. 1925 11.314 hlasů. Jeví se tedy ztráta 1.053 hlasy, t. j. 9.20% hlasů.

V poměru ku ostatním stranám měli jsme zde v r. 1925 2.55% hlasů a letos 2.20% hlasů.

Volební číslo bylo 27.537 a nedosáhli jsme žádného mandátu a zbytek 10.261.

VII. volební kraj Karlovy Vary.

Letošního roku strana naše v tomto kraji obdržela 372 hlasy, v r. 1925 369 hlasů.

V procentech jeví se síla strany v tomto kraji následovně: V r. 1925 0.13% hlasů a letos 0.12% hlasů.

Volební číslo bylo 25.823, takže zůstal zbytek 372.

VIII. volební kraj Plzeň.

Při letošních volbách strana naše obdržela 17.404 hlasy, v r. 1928 21.445 hlasů, tedy ztráta 4.041 hlasů, t. j. 16.68% ztrát.

V procentech jeví se poměr naší strany ku ostatním v tomto kraji následovně: V r. 1925 5.38% hlasů, letos 4.25%.

Volební číslo činilo 24.093 a nedosáhli jsme v I. skrutiniu žádného mandátu a v II. skrutiniu byl přidělen tomuto kraji jeden mandát.

IX. volební kraj České Budějovice.

Při letošních volbách dosáhli jsme 29.238 hlasů a v r. 1925 34.305 hlasů. Jeví se tedy ztráta 4.941 hlasů, t. j. 14.40 % ztrát.

V r. 1925 strana naše dosáhla v tomto kraji 11.99 % hlasů, v r. 1929 10.20 % hlasů.

Volební číslo činilo 22.160 a obdrželi jsme 1 mandát a zbytek 7.204 hlasy.

Celkově jeví se v Čechách následující situace pokud se týče ztrát hlasů oproti r. 1925:

1. Praha A 9.448 hlasů.
2. Pardubice 8.809 hlasů.
3. Praha B 5.458 hlasů.
4. České Budějovice 4.941 hlasů.
5. Mladá Boleslav 4.796 hlasů.
6. Plzeň 4.041 hlasů.
7. Hradec Králové 4.016 hlasů.

8. Louny 1.053 hlasů.

9. Česká Lípa 119 hlasů.

Pravý obraz ztrát jeví se nám ovšem v procentuálním úbytku hlasů. Po této stránce jest situace následující:

1. Plzeň 18.68 % hlasů.
2. Pardubice 17.66 % hlasů.
3. Mladá Boleslav 14.89 % hlasů.
4. České Budějovice 14.40 % hlasů.
5. Praha A 13.94 % hlasů.
6. Hradec Králové 11.43 % hlasů.
7. Praha B 9.46 % hlasů.
8. Louny 9.20 % hlasů.
9. Česká Lípa 4.47 % hlasů.

Takový jest asi přehled volebních výsledků do poslanecké sněmovny pro čl. stranu lidovou při letošních volbách. Čísla tato jsou nám nejspolehlivějším podkladem, abychom na jejich základě mohli provést řádnou kritiku těchto voleb a odhadnouti pravou situaci naší strany pro její další postup.

Jan Vrzalík:

Vývojová linie českého pokrokového studentstva.

Právě doznívajících studentské demonstrace v Praze a Brně, na nichž se studenti vysokých škol domáhali omezení počtu cizinců na školách a v laboratořích, vznikly z nedostatku místa a učebních prostředků . proto nejdříve na lékařské fakultě. Avšak tyto demonstrace znamenají i aktivitu nacionálního studentstva proti vlivům socialistickým, jimž podléhalo studentstvo pokrokové po převratu. Otiskujeme proto tento vyžádaný článek, který líčí pomalý přerod myšlení pokrokové studentské generace a z něhož je znáti, že posledními událostmi studentskými není vývoj studentstva od realismu k nacionalismu ukončen. Že fašistické studentstvo hrálo v posledních demonstracích značnou úlohu, je jasno, jakož i to, že fašism nabývá v různých obměnách znovu a znovu živoucnosti, třeba pod jménem fašismu ani nevystupoval.

V historii myšlenkového vývoje československého studentstva znamenají jména těchto dvou měst, jimiž se označují celoříšské sjezdy čl. studentských krajinských spolků, důležité etapy. Tyto sjezdy, z nichž první se konal v Jičíně ve dnech 1.—3. září 1923 a druhý letošního roku ve dnech 28.—30. června v Jihlavě, měly ráz výhradně pracovní a nikoliv manifestační, položily zásadní směrnice pro vnitřní i vnější činnost studentských krajinských spolků a pokusily se dáti studentskému živlu na venkově nejen pracovní, ale i ideový program.

V Jičíně vyznělo nejjasněji a nejmohutněji ono myšlenkové a více ještě náladové hnutí socialisticko-realistické, jímž bylo ovlivňováno studentstvo skoro od státního převratu, tedy necelých pět let, jež se vyznačovalo úpadkem národního sebevědomí oproti roku 1918 a vášnivým bojem nejen protikatolickým, ale protináboženským vůbec. Ideový směr, který v Jičíně zvítězil skoro bez odporu, našel velkou oporu v událostech, které se sběhly bezprostředně před jeho svoláním a jež, byť jen na krátký čas, stmelily socialisticko-realistické skupiny studentské v útvar, na první pohled, mohutný.

V květnu 1923 vznikla t. zv. fošiáda, jež mocně rozčeřila hladinu studentského života. Ústřední Svaz čl. studentstva, na podnět plzeňského krajinského spolku „Radbuza“, odmítl oficiálně vítat maršála Focha, jenž tehdy učinil prezidentovi republiky návštěvu, a tento čin odůvodňoval nejapně tím, že návštěva tato je věcí politickou a Ú. S. Č. S., jako instituce nepolitická a čistě stavovská, by porušil tím svůj charakter nepolitičnosti. Toto jednání vzbudilo odpor u velké většiny fakultních spolků a ten přenášel se pak i na venkov, do Svazu přicházela z různých míst ohrazení a zdálo se, že

ústřední výbor Svazu bude donucen k tomu, aby svou taktiku změnil.

Protiakce vznikla i u České Ligy Akademické, která na 1. června svolala veřejnou schůzi na téma: „Za národní a státní myšlenku ve studentstvu a respektování práv katolického studentstva.“ Hlavním předmětem schůze byla fošiáda a na tu schůzi dostavily se zástupy pokrokového studentstva, jež policejní asistenci nebyly vpuštěny dovnitř. To bylo příčinou, že došlo pak k projevům před policejním ředitelstvím, při nichž byli studenti ztlučeni pendreky (t. zv. pendrekiáda). Dne 4. června konal se na Staroměstském náměstí studentský tábor za účasti několika tisíc studentů i nestudentů, kde bylo proti České Lize Akademické proklamováno založení Unie pokrokového studentstva, jež slibovala státi se mocným útvarem socialisticko-realistického studentstva a v níž, aspoň na začátku, byli organisováni i studenti národně demokratičtí a agrární. Této akce České Ligy Akademické využily socialistické studentské skupiny k tomu, aby fošiádu, jež jim nijak příjemná nebyla, zprovodily bezbolestně se světa. Národní studenti, jimž scházela odhodlanost, organisace a program, neměli již takové chuti zabývat se fošiádou, aby na nich neulpělo znamení klerikalismu. Studentská levice zvítězila tehdy úplně a sebevědomí z tohoto vítězství vzniklé bylo patrné jak na jičínském sjezdu, tak na studentském programu, který tento sjezd vypracoval.

Studentský program, vzniklý v Jičíně, skládá se hlavně ze čtyř resolucí, vztahujících se k jednotlivým sjezdovým referátům. První resoluce definuje pojem pokrokovosti po stránce kulturní, jež podle ní znamená zavržení církevních náboženských dogmat, neboť člověk nesmí býti omezován ve volné kritice a projevu ani v zájmu udržení citových zážitků, ať jest jím cit náboženský nebo vlastenecký. Po stránce politické žádá úplné oproštění státního a veřejného života od vlivu církvi a náboženských společností a za směrodatné uznává toliko poznatky vědecké a úplnou suverenitu státu. Po stránce hospodářské uznává za pokrokové snahy, směřující ku hospodářskému osvobození sociálně slabých a staví předpoklad zajištění volného kulturního a politického rozvoje v tom, aby každý dosáhl aspoň existenčního minima. Druhá resoluce považuje církev, zvláště římsko-katolickou, za organisace, stavící se v cestu všeobecnému vývoji společnosti k demokratisaci a žádá naprostou odluku církve od státu a laicisaci školství. Krajinské spolky jsou vyzývány, aby se věnovaly se vši rozhodností protiklerikální

práci extensivní i interní a agitovaly pro vystupování z církve. Třetí resoluce uznává pro dnešní dobu důležitost nacionalismu, ale ten se musí opírat o ideu demokratičnosti. V naší republice nemůže býti národa vládnoucího a ovládaného, dále se mluví o jazyku jako o prostředku dorozumívacím a o spravedlivých požadavcích minorit, pak ještě o mezinárodnosti a slovanství, jako prvním stupni na cestě k internacionalismu. Čtvrtá resoluce mluví nejasnými výrazy o československé vzájemnosti.

Tento program, hlásající národní vlažnost, náboženskou nesnášenlivost a sociální utopism, nebyl studentskými spolky realizován a zůstal pouze dokumentem doby. Většina členů krajinských spolků měla o programu celkem nejasné ponětí a málo se o něj zajímala. V některých spolcích našel však tento program jakousi ozvěnu, a ta způsobila, že ti studenti, kteří nechtěli nečinně přihlížet k stranicko-politické agitaci socialistických kolegů, zakládali vzdorospolky. Je však příznačno pro tehdejší mentalitu studentskou, že proti té části programu, jež se dotýkala věcí kulturně náboženských, patrnější odpor nevznikl, z čehož lze souditi, že vliv a význam katolicko-politického studentstva byl slabý k tomu, aby mohl vyvolati účinnou reakci. Změna byla způsobena pak činitelem jiným.

V Jičíně vyvrcholila pracovní a organisace aktivita žvlu socialisticko-realistického. Pak jeho význam nezadržitelně klesá. Za necelého půl roku zaniká Unie, časopis pokrokového studentstva a zanedlouho potom zaniká i samotná organisace. Existuje potom ještě t. zv. Mezinárodní výbor socialistického studentstva, jenž projevoval svou činnost hlavně pořádáním pravidelných schůzí proti ruským studentům-emigrantům, ale jeho vliv na studentstvo je již koncem roku 1924 nepatrný. Nastává doba, kdy vyprchává tvůrčí nadšení popřevratové u studentstva, kdy toto podléhá jisté únavě, skepticismu a znechucenosti, kdy vzniká nálada prosycená a přesycená oblomovštinou. Studentstvu bez rozdílu se počíná hnusit veřejný život a to důvodně a ten odpor se pak přenáší na studentskou práci. To bylo příčinou a jakýmsi odůvodněním vzniku těch ostudných afér, jež propukly ve Svazu na podzim r. 1925. Tyto aféry, týkající se zpronevěry studentských peněz, byly studentstvem ostře odsouzeny a zjednána rychlá náprava. ale dobrá pověst studentské ústřední organisace byla tím těžce poškozena.

Brzy nato objevuje se v posluchárnách čím dál tím více studentů s fašistickými odznaky. Tento úkaz působil nesporně dojmem značného překvapení u těch, kteří si zvykli na fráze, že

nacionalismus a citová stránka člověka je u pokrokového studenta věcí překonanou. Od jara r. 1926, kdy bylo ustaveno fašistické studentské sdružení, se pak šířil fašismus lavinovitě mezi studentstvem a to jak vysokoškolským, tak středoškolským a odborněškolským. To bylo znamením, že studentstvo vystupuje ze své dosavadní pasivity, že nechce slepě poslouchat proroků, jemu se vnutivších, že chce žít svým vlastním osobitým životem, to byla vzpoura proti domáccímu realistickému směru, jenž svou vrtáckou kritikou otravoval studující i vystudovanou mládež a tvořil ve veřejném životě ovzduší, v němž bylo těžko dýchat. Je pravda, že fašismus působil nejvíce na citovou stránku studentstva, ale nijak nepřekážel, ba podporoval i jeho rozumový vývoj. Proto začal být student národně zase uvědomělým, ba sebevědomým a proto začal vášnivě vystupovat proti všemu, v čem viděl zjevnou škodu pro národní celek. Tak rostl u studentstva smysl pro sociální spravedlnost a smysl pro náboženskou snášenlivost.

Sociální citění projevovalo se u studentstva už předtím, ale tento zjev býval velmi často vnějškový. Mluvílo se o spolupráci studentů a dělníků, ale ta se obyčejně ani nezačala, zavázalo to vše jakousi frajeřinou. — Proletkult byl tehdy v módě a četly se obětavě sebezpitomější slátaniny „spisovatelů“ z Devětsilu. Fašističtí studenti našli velmi často spíše přístup k duši dělníkově, získávajíce ji pro vědomí národní solidaritě.

Fašističtí studenti byli nositeli náboženské tolerance a mnozí usilovali přímo o znáboženštění veřejného života. I ti, kteří byli bez vyznání, nečinili žádných výhrad, ba, naopak projevovali vzácnou snahu pro snášelivost. K česko-bratrství chovala se většina však nevlídně, ba nepřátelsky, ale to hlavně z důvodů nacionálních, neboť duch česko-bratrský se jim jevil nebezpečím pro národní organism. Tato mentalita do značné míry zapůsobila i na socialistické a liberalistické studentstvo, které zdatně ustupuje, alespoň jeho mladší část, od protináboženského boje. A i když studentstvo fašistické na podzim 1927 opustilo korporativně fašistickou organizaci, když u této projevil se rozpor mezi myšlenkou a činem, a osamostatnilo se, tu zůstalo věrno myšlenkám, pro které obětavě pracovalo v dobách své největší vnější expanse.

V roce 1928 soustřeďují se nacionální složky studentské kolem revue „Vlajka“, jíž vyšlo 5 čísel a jež se stala nejen nejrozšířenějším časopisem ve studentstvu, ale vnikala i mezi vrstvy nestudentské. O jejím významu svědčí i ten fakt, že v ní uveřejňovali články i studenti do-

sud levě orientovaní a kdyby se vydavatelé přičinili o to, aby revue měla i dobrou hospodářskou základnu, tož mohla „Vlajka“ klidně vycházet dodnes a býti nejhodnotnějším politickým a literárním orgánem mladé studentské inteligence. Skupina politických a literárně-uměleckých pracovníků soustředěná kolem „Vlajky“ se po zastavení jejím nerozutekla, hodlá v dohledné době pokračovat v díle začatém, obohacena jsouc zkušenostmi.

Probuzená aktivita nacionalistických studentských skupin měla svůj ohlas i v odborové práci studentské, na níž měli dosud největší podíl socialisté, kteří na tomto poli pracovali s úspěchem hlavně v dobách popřevratových. Nacionalisté od této doby mají velkou účast v sociální studentské politice a jejich úspěšná práce je dnes všeobecně uznávána. Jejich vliv je patrný nejen ve fakultních spolcích, v nichž měli vždy převahu, ale i v krajinských spolcích, jež byly v posledních letech skoro výhradně doménou levice. V krajinském sboru českých spolků vítězí v r. 1928 pravice, třebaž jen přechodně a v roce 1929 získává pravice vítězství na valném shromáždění Ústředního Svazu čsl. studentstva v Bratislavě, čímž výbor Svazu po prvé od převratu dostává nacionalistickou většinu, byť jen několika hlasovou.

Za tohoto stavu dochází k druhému celoříšskému sjezdu čsl. krajinských spolků v Jihlavě ve dnech 28.—30. června t. r., jenž se konal pod dojmem té změněné nálady, jak se projevovala ve studentstvu za poslední tři léta. Při celém jednání sjezdovém převládal vliv studentské pravice, realistický živel byl stěží patrný, ostatní levice studentská byla už bez dřívější své expansivnosti. Její mluvčí vycházel sice ještě z jičínského programu, jehož jednotlivé části hájil, ale od mnohých ustupoval. Přiznal, že tu část jičínského programu, dotýkající se věcí kulturně-náboženských, nemůže studentstvo dnes v celém rozsahu schvalovat a našel také vlídnější poměr k nacionalismu. Byl živě přetřásán poměr studenta k veřejnému životu a všichni debatěři shodovali se v tom, že naše veřejné mínění nemá zvláštní úroveň a že student má iniciativně působit k tomu, aby veřejný život dostal mravní náplň, která může postupně odstraňovat ty ostudné aféry, jimiž je náš veřejný život přesyten. Zaujat byl též poměr ke kulturní činnosti krajinských spolků a podroben zdrcující kritice dnešní stav osvětové práce mezi lidem, kterou provádí hlavně polointeligence, jež se pouští do věcí, jimž často nerozumí vůbec, nebo málo. Úkol krajinských spolků spatřuje se tedy

také v tom, aby svým zásahem znemožnily takovéto paosvětové řádění žvlů nevzdělaných.

Takováto nálada převládala v Jihlavě. Je škoda, že přímo ze sjezdu nevyšel program. Vinu na tom nese slabý předsedající sjezdu, který neměl počítati s časem a dopustil to, že někteří referenti mluvili zbytečně celé hodiny, čímž se stalo, že většina delegátů obou směrů opustila předčasně sjezd a tak nebylo možno odhlasovat nejdůležitější resoluci programovou.

Tato resoluce měla dva návrhy. První návrh podali Kreibig a Veverka, druhý Bauer, Stroner a Vrzalík. První návrh vycházel ze studentského programu jičínského, ale vypouštěl boj protináboženský a jiné závažné body. Autoři druhého návrhu, jenž měl pojetí úplně samostatné, dovozovali, že není možno budovat na základně jičínského programu, poněvadž ten se nevízil, nebyl nikdy realizován a není proto rozumné a účelno oživovat něco mrtvého. Návrh druhý vidí úkol studentské práce především v činnosti regionalistické, v péči o zvýšení kulturní úrovně lidu rolnického a továrního dělnictva intenzivní činností osvětovou a v prohloubení kulturní činnosti uvnitř spolku. O náboženství druhý návrh mluví jako o věci víry a svědomí, jež nemá býti zatahováno na kolbiště denních stranicko-politických zápasů.

V části o nacionalismu se zdůrazňuje, že stát československý je státem národním a že jediným nositelem státní myšlenky je národ československý, neboť národní minority mají státní ideu uskutečněnu v jiných státech. Žádá kulturní a hospodářskou ochranu menšin, ale vedle toho pokládá za povinnost státu, aby vymáhal jakýmkoliv způsobem, třeba i způsobem reciprocit, československému žvlu, bydlícímu mimo československý stát, totéž postavení, jaké dává svým národním menšinám. Návrh vyslovuje se dále pro silnou a zdatnou armádu, pro československou jednotu a proti umělému pěstování ukrajinismu v Podkarpatské Rusi.

Období studentského života mezi Jičínem a Jihlavou se vyznačuje dozríváním socialistických směrů ve studentstvu a nástupem nacionalistického žvlu do všech téměř oborů studentské odborové i ideové práce. Studentstvo žije svým osobitým životem, vyhýbajíc se práci v politických stranách, buduje si vlastní ideové a pracovní programy a přibravuje se tak na ten okamžik, až bude povoláno stanouti v popředí života národního i státního. Cesta z Jičína do Jihlavy je pro současnou generaci studentskou nejen dobrou zkušeností, ale také výbornou přípravou.

J. Krlín:

Nové protináboženské zákony v Rusku.

V listě „Izvestia“ ze dne 4. června 1929, čís. 125, byla uveřejněna stať F. Oleškoviče, která jest pozoruhodná z několika důvodů. Ukazuje předně, že náboženství v Rusku netoliko nevymřelo, nýbrž že intenzivně žije, ukazuje dále způsob boje protináboženského a naprostou neústupnost. Chtěje psáti o změně konstituce v otázkách náboženských a církevních, nemohu učiniti lépe, než přeložiti onu stať, jež vysvětluje a udává příčiny zhoršení konstituce z r. 1929 oproti r. 1925.

„Náboženství připadá v Sovětské Unii úloha praporu, kolem něhož se stavějí protisovětské živly. Říjnová revoluce, období občanské války a socialistického rozmachu zasadily náboženství jistě citelnou ránu. Roku 1927 bylo zavřeno 134 chrámů, 592 v roce 1928. Nicméně činnost náboženských organizací mohutní; propaganda náboženství, přizpůsobení potřebám různých tříd obyvatelstva dosahuje překvapujícího stupně virtuosity.

Musíme co nejvíce zvýšiti naši propagandu protináboženskou. Ve vesnicích nesmí existovati žádná instituce náboženská: ani knihovny, ani

buňky strany a komunistické mládeže, ani kooperativy ani škola nevedly dosud proti náboženství systematického boje.

Svaz atheistů zorganizoval desítky tisíc svých buněk, tisíce protináboženských kroužků. Vydal miliony brožurek, pořádal statisíce přednášek. Nicméně na venek pronikl přes to v míře pranepatrné. Ze 600.000 členů Svazu atheistů jest na venkově pouze 250.000 členů, takže na 600—800 lidí připadá jeden náš člen.

Jest nutno spojití protináboženskou propagandu s rekonstrukcí agrikultury podle socialistických zásad. Nevěrecká buňka musí dávatí podnět k hospodářskému zdokonalení ve vesnici, musí zakládati kooperativy etc. etc. Musí dosíci, aby sedláci pracovali ve dny sváteční, aby byly zavřeny kostely a pod.

Všechny sociální organizace, všichni jejich členové se musí účastniti zápasů proti náboženství. Nezáleží na tom, že se bojuje, ale jak se bojuje. Je třeba, aby intenzita boje byla co největší. Musíme považovati svoji protináboženskou propagandu za povinnost, jež jest nám drahou a na níž závisí naše existence.“

Protináboženský boj jest komunistovi povinností, neboť zásady komunistické jsou mu křesdem. Komunistovi není náboženství toliko věcí soukromou, nýbrž každý člen jest povinen vynaložiti vše, aby bylo náboženství vyhubeno. Jaroslavský, který jest hlavou protináboženského boje na Rusi, pronesl dvě věty, které jsou programem v tomto ohledu:

„Žádným způsobem nemůže býti člověk zároveň lenincem a věřícím.“

„Chtítí odloučiti politiku a protináboženskou politiku jest snaha nesrovnatelná s marxismem.“

Jest tudíž pochopitelné, když ve státě, který jest úplně v rukou komunistů, netoliko komunisti jako členové strany, nýbrž i jako lidé mající vládu vydávají zákony, odpovídající jejich programu. Proto od roku 1918 až do poslední konstituce z roku 1929 jsou všechny jejich zákony ostře protináboženské a proticírkevní, jako jsou jimi všechny jejich akty. A netoliko ostře, nýbrž stále ostřejší. Je to zase pochopitelné, neboť důsledky dřívějších zákonů nespĺnily, co se čekalo. Pronásledování vzniklo víru, zapálilo lásku. Ani agitace protináboženská nevykonala svého díla. A tak jest ještě zostřen zákon, neboť náboženství a církve musí býti zničeny!

Nový dekret byl vydán dne 8. dubna 1929 a v „Izvestii“ byl uveřejněn 26., 27. a 28. dubna, v číslech 96, 97 a 98. V dalších číslech, se k němu list několikrát vracel, nejvíce ovšem v červnu, kdy zasedal kongres atheistů ruských, kteří postupují ruku v ruce s vládou, a kteří, vidouce neúspěch svého boje, nutí vládu k opatřením co nejdrakoničtějším.

V dekretu se týká náboženství několik paragrafů. Vlastně musím mluvit o náboženstvech, neboť dekret všechna klade na stejnou úroveň, neuznává je jako organisací celostátních, nýbrž jako místní skupiny. Tím přirozeně zneuznává i hierarchie církevní a odnímá jí skoro úplně moc zasahovati do života církevního. Uvidíme v dalším, jak rafinovaným způsobem jsou podkopávány základy náboženského života vůbec.

V čl. X., 3, čteme tato slova: „Každá náboženská společnost nebo skupina věřících může užívati jen jedné místnosti sloužící k modlitbě.“ Kněz smí pracovati toliko pro tuto skupinu, jak stanoví čl. XIX., vymezující oblast činnosti služebníků kultu.

„Tato činnost jest omezena na místo bydliště členů církevního sdružení, a na místo, ve kterém stojí modlitebna.“

Každá tato skupina jest jednotkou sama pro

sebe a není dovoleno sjednocení všech v jedné veliké církvi. I když pořádá kongresy, na které se sejdou delegáti četných skupin, každá z nich jest zastoupena jako celek a ne jako skupina příslušející k jedné církvi. Neboť dekret uznává toliko místní skupiny, utvořené po celém území ruském, ale ne církve jako takové. (Čl. XX. a XXI.)

Tím ovšem jest zničena hierarchisace pravoslavné církve. Pravda, mohou býti voleni a svěceni biskupové, arcibiskupové, metropolitni a patriarcha, ale jejich pravomoc nesmí přesahovati državu místní skupiny, jsouc omezena na určité sdružení a určité místo. Biskup není pánem v diecési a diecése, leda když nazve diecési svoji vlastní obec věřících. Úřady ho rovněž neuznávají jako zástupce diecése a není mu tudíž možno zastávati práva všech, nýbrž toliko místní společnosti. I když se stane biskup patriarchou, nenabývá tím větší pravomoci před úřadem než obyčejný kněz.

Jednota církve jako takové jest zrušena, a to jest snad nejdábelštější čin sovětských zákonodárců, uvážíme-li dřívější stav a srovnáme jej s nynějším. V čele diecési stáli vždy biskupové, kteří svou inteligencí převyšovali průměr. Kněžstvo samo bylo na nízké úrovni a bývalo slepým vykonavatelem vyšší moci. Nuže, dnes je to kněžstvo, žijící mimo to v nuzných poměrech, farnosti vším. Biskup nemůže je svolati, nesmí k němu mluvití okružním listem, dávatí směrnice. Uvážíme-li jejich malé vzdělání bohoslovecké, velikou agitaci atheistů, pronásledování, dospějeme nutně ku přesvědčení, že zničením jednoty organisací bude padati i jednota vnitřní, totiž jednota víry. Nastanou odchylky u různých náboženských obcí, které se budou měnití v sekty. To jest ovšem hrozné.

Rozklad jest připravován velice promyšleně. Kdo řídí obec církevní? Komité složené z laiků. Kněz jest služebníkem kultu, laici sami si řídí svoji skupinu. V případě, že by byl svolán kongres několika, více obcí, zastupují na něm obec laici, kteří mají právo hlasování, nebo kněží jako delegáti a ne jako kněží. Nemůže tedy býti ani svolán církevní sněm, který by zvolil patriarchu. Ostatně biskup nesmí svolat ani synodu, ježto není uznána diecése, a učiní-li tak, jedná protizákonně. Jest známo dosti případů pronásledování biskupů, kteří měli odvahu svolati synodu, tedy kněze jako hlavy farností, a ne jako delegáty, vyslané komitétem.

Náboženská obec jest spravována výborem, který přijímá členy nebo je zamítá a přijetí zapisuje. To učiní do měsíce po jejich přihlášení (čl. VII.). Státní úřad ovšem nemusí souhlasiti

a na návrh místního sovětu může i zamítnouti členství určitých lidí ve výboru, kteří ovšem se nemohou proti onomu zamítnutí vůbec odvolati k vyšší instanci (čl. XIV.). Tím je tedy ohromena i činnost místní skupiny, při nejmenším jest ohrožována stálým zasahováním živlů, které netoliko nemají s vírou nic společného, nýbrž i úmyslně a programově ji ničí.

Církev jest rozdělena a každé rozdělení zeslabuje nezbytně. Církev spočívající na základech hierarchických jako církev pravoslavná, pozbývající základu jest hnána v náruč smrti. Aby bylo její ubití ještě jistější, o to se již budou starati místní sověty, kterým jest dáno dekretem veliké právo. V tom jest zhoršení dekretu z r. 1929 oproti dekretu z r. 1925.

Všimněme si znění některých paragrafů v konstituci z r. 1925 a z r. 1929 a změna nám bude hned patrna.

Článek IV.

Text z r. 1925.

Aby byla zajištěna dělníkům opravdová svoboda svědomí, jest církev odloučena od státu a škola od církve a svoboda propagandy náboženské a protináboženské jest přiznána všem občanům.

Text z r. 1929.

Aby byla zajištěna dělníkům opravdová svoboda svědomí, jest církev odloučena od státu a škola od církve; svoboda náboženstev a propagandy protináboženské jest přiznána všem občanům.

Článek XVII.

Socialistická Federativní Sovětská Republika Ruská uznává právo asylu všem cizincům pronásledovaným pro jejich činnost politickou nebo jejich přesvědčení náboženské.

Socialistická Federativní Sovietská Republika Ruská uznává právo asylu všem cizincům pronásledovaným pro jejich činnost revolucionářsko-osvoboditelskou.

Článek LXIX.

Nemchoi voliti, ani býti voleni:

d) mniši a kněží kultů všech řečí a vyznání, jejichž ministerium jest zaměstnání.

d) služebníci náboženských kultů všech vyznání a sekt, pro něž jest ta služba zaměstnáním, ani mniši.

Nuže, r. 1925 dovoloval zákon občanům ruským obcovati obřadům, zkrátka věřiti, plniti úkony víry, ale i šířiti víru — propagandu náboženskou. Jest samozřejmé, že mnozí lidé, milu-

jící církev a duše bližních, využívali toho dobrodiní zákona a šířili ve svém okolí poznání náboženských zásad. Ostatně, sám sovětský tisk to nespočetněkrát potvrdil, píše o rozpínavosti kněží i věřících a svolává je síru na jejich hlavy. Kongresy atheistů se rovněž obíraly nejednou nebezpečným pro ně růstem náboženského uvědomění a hledaly nové cesty, nové prostředky, jimiž by byla vyrvána víra ze srdcí lidských. V zemi, ve které existuje svoboda toliko pro nevěřící komunisty, kteří i vládnou, se prostě nadiktoval zákon. Zákon, který ačkoliv dovoluje propagandu protináboženskou a mluví o svobodě svědomí, nedovoluje propagandy náboženské. Nové znění zákona uznává svobodu různých náboženství, ale nevymezuje rozsahu oné svobody.

Článek XII. konstituce z r. 1925 přiznával právo asylu i osobám cizím pronásledovaným pro víru. Článek XII. konstituce z r. 1929 jim již toho práva nepřiznává. Je to příznačné a vysvětlitelné stále rostoucí nenávisť proti víře vůbec.

Výrazem té změny jest i článek poslední. Kdežto dříve bylo zakázáno voliti a býti volebnu mnichům a kněžím, byl rozšířen roku 1929 zákaz na všechny, kdož jsou v nějakém spojení s úkony církevními, tedy na zpěváky chrámové, kostelníky, jáhny, podjáhny a jiné. Místní sovět, který rozhoduje, má zde veliké a dosti možnosti bděti nad plněním zákona.

Všimněme si ještě článků dekretů týkajících se modliteben nebo chrámů. Nejsou majetkem obce věřících (čl. XXXVI.), nýbrž státu, který jim je smluvně propůjčuje a který jim je může i vzíti, jsou-li porušeny podmínky smlouvy, nebo potřebuje-li jich k „vyšším účelům“. Jinými slovy, chce-li místní sovět zaříditi klub, divadlo a pod., může požádati o kostel, který pro všeobecné dobro dostane. Tím dobrem rozumí onen článek zákona „potřeby státu nebo potřeby sociální“. Pravda, další článek dává věřícím právo protestovati v době čtrnácti dnů proti uzmutí kostela, ale ve většině případech jest ten protest úplně zbytečným, jak ukazují i čísla, která uvedl ve svém článku, jež jsem na počátku studie ocitoval, Oleškovič. Zabráni je tím snazší, ježto podle zákona (čl. III.) „náboženské společnosti a skupiny věřících nemají práv mravní osoby“.

Chrám jest zabrán, jest z něho učiněno museum, divadlo, klub, čítárna, tedy zabrán jest odůvodněno nutností vzdělání obyvatelstva. Církev v Rusku nemá však práva starati se o náboženské vzdělání věřících ani o zlepšení jejich sociálního postavení. Neboť článek XVII. jí za-

kazuje, vlastně ne jí, nýbrž místním obcím organisovati kooperativy, zakládati dobročinné fondy, podporovati členy, organisovati kursy pro výchovu dětí, žen, zakládati knihovny, pořádati besídky dětské, vydržovati čítárny. V chrámě mají býti, a při chrámu, v obci věřících, toliko knihy potřebné k vykonávání kultu.

„Vyučování náboženství nemůže býti dovoleno ve školách nebo výchovných ústavech vládních, sociálních nebo soukromých. Jest připuštěno toliko ve zvláštních theologických kursech, otevřených občany Ruska se zvláštní autorisací Komisaríátu pro vnitřní záležitosti.“ (Článek XVIII.) Takové kursy jsou skutečně pořádány, ale vede se proti nim urputný zápas a jest zcela možno, že i tyto kursy budou zakázány.

Konstantin Miklík:

O smyslu českých dějin.

Jan Hus a sv. Jan Nepomucký.

V knihách „Života“ vyjde v nejbližší době Konstantina Miklíka: Pekařův Svätý Jan Nepomucký. Z této knihy, která je vědeckým přínosem k letošnému 200. výročí svatořečení sv. Jana a historickou kritikou publikace Pekařovy, otiskujeme kapitolu, ve které odpovídá autor na podceňující srovnání Pekařovo sv. Jana s Husem. „Jde o jejich smrti,“ praví autor, „protože bez nich neměli by pravděpodobně historie.“ Kapitola tato je příspěvkem k boji o smysl českých dějin.

Pekař staví smrt Husovu výše, než smrt Jana z Pomuku. V tom se mýlí nade vši pochybnost. Nejen že idea, za niž Hus umírá, je subjektivně velmi nevytříbená, ale i smrt Husova je v očích domnělého mučedníka slavná před světem. Je to smrt muže zcela jistě milujícího zbožňování svých krajanů, smrt, která je pro nezaujatého pozorovatele jediné čestné východisko z trapné situace, v níž se člověk octl svou dvojitostí. Mimo to nemůže zde býti řeči o nějakém opravdovém mučení (tortuře). Naproti tomu umírá Jan z Pomuku za myšlenku a povinnost, již zcela jistě nesměl zraditi, i kdyby byl nebýval knězem církve. Husova smrt se může líbiti revolučním stolecím a podléhá interpretaci, smrt Nepomukova je smrt za věrnost a jenom zlý člověk je schopen nepocítovati úcty k tomu, který ji podstoupil. Ovšem, že před světem byla smrt generálního vikáře pramálo slavná. Nebyla to smrt před očima tisíců, divících se a žasnoucích nad udatností odsouzeného, smrt v plamenech, jež nejsou toliko symbolem pekla,

Od roku 1917, od první revoluce, prodělala pravoslavná církev ruská bolestný vývoj. Do roku 1923 měla aspoň svoji hlavu, od r. 1923 smrtí Tichonovou zůstala bez ní. Ale byla přece jediným tělem a zatímní správce trůnu patriarchova vládli velké části pravoslavného lidu, kterou kruté pronásledování spojovalo úzkým poutem. Nyní jest roztržena i ta jednota. Nečeče již v Rusku tolik krve jako teklo dříve, ale hrůza nebezpečí jest větší, budoucnost se zatemňuje. Ale Bůh, který má své úmysly, neznámé nám lidem, dovede zmásti činění lidské. Bůh, jenž se dotkl šílenstvím čela Stalinova, žije. Komunisté ani tímto dábelským dekretem neporazili církve.

ale třeba i znakem empirea, smrt, vyzývající množství nepřátel hlasitě k pomstě domnělého bezpráví. Smrt Nepomukova je smrt pokoutní, smrt s roubíkem v ústech, smrt svázaného nejnehodnějším způsobem, utopeného stejně hanebně, jako se topívají zestárlé kočky. Jistě nemohl tento druh smrti lehtati ješitnost mučedníkovu. Kromě toho předcházelo smrti Jana z Pomuku *mučení*. To je věc, která se při srovnání s Husem nesmí pominouti. Neboť mučení je něco, v čem ani Hus nepodstoupil zkoušky, ani žádný z historických badatelů, kteří je velmi snadno přecházejí mlčením. Mučení je řeč zcela jinak výmluvná, než řeč učenosti, protože v ní není tolik žvatlavého klamu a tolik pohodlné bezpečnosti.

A ještě jednu přednost má smrt Jana z Pomuku před smrtí Jana Husa. Jan Hus byl odsouzen jako kacíř; musil býti odsouzen, neměla-li církev odsouditi sama sebe. Smrt podstoupil podle zákona a podle vlastního mínění o trestání uznaných kacířů. Hraničila-li jeho ješitnost s onou naivností, s níž se domníval, že Otcové sněmu vyčkají se svými prohlášeními, až on sám se uzná za kacíře, nemůžeme za to. Jan z Pomuku — suďme o smrti Husově podle povahy doby jakkoli — umřel zcela jistě nevinně, čirým a hrubým násilím světské moci, zcela proti božským i lidským zákonům. Tato vědomě utrpěná smrt není uznána způsobem adekvátním, jestliže je stavěna až za Husovu, protože je tu porušována rovnováha mezi zásluhou a odplatou, mezi stupněm

hrdinnosti, podmíněným růzností povzbuzujících motivů a stupněm odměny, odpovídajícím stupni hrdinnosti.

Snad se namítne, že toto mé hodnocení není historické, protože si nevšímá historického efektu. Soudím, že je tomu právě naopak. Posuzují-li velikost něčí smrti podle toho, jaký ohlas způsobila v širším dějinstvu, mohou se právě velice mýlit. Jeden bude vychvalovat to, co druhý zcela zavrhuje, podle toho, jak který světový názor je bližší pravdě. Také není to, co způsobuje ohromné dějinné převraty, již proto samo hodno chvály, ať jde o převraty šťastné, nebo nešťastné. Je-li seno velmi suché a je-li ho velmi mnoho, stačí nejnepatrnější jiskřička, aby nastal velký požár, kdežto v zelené trávě se i veliký oheň šíří pomalu. Podobně je tomu v historii s činy jednotlivce. Mimo to nemusí být skrytý, tajemný a přece skutečný vliv událostí na další vývoj věci niž, která menší, než ten, o nějž, jak se nám zdá, zrovna klopýtáme. Všechny těchto nejistot je prázdno hodnocení, jež nestaví na *jiném hodnocení*, ale přihlíží jen a jen k náladám, ideám, odvaze a pohnutkám i povzbuzením posuzované mravní jednotky.

Nevím, zda se bude chtít rozumět tomu, co zde rozvádím. Možná, že i Pekař řekne: Musím bezvýjimečně trvat na tom, že mluvčím našich dějin je Hus a nikoli Nepomuk. Nikoli pro tohoto, ale pro Husa povstala ona bouře, která je z největikolepějších v Evropě, jež nemá podobné co do obsahu. Pro Jana z Pomuku se nezvedla ruka, pro smrt tohoto popa neměl Hus ani slovíčka soucitu, osobnost Johánkovu „teprv po staletích, naplnila legendární potřeba plnějším obsahem mravně kulturním“ Ach, ano, to vše je, bohužel, pravda, ale je to pravda povrchních fakt, a nikoli pravda vnitřního složení a vnitřní zákonitosti dějin. Nemluvě o tom, že smrt Nepomukova je zase jednou (ač nikoli poslední) ukázkou protisvětecké násilnosti zchátralého českého velmožstva — věc, jež unikla všem, ač má v každém z hlavních období českých dějin svůj zvláštní historický půvab — je přece pochybné, zda je *správné a mravné* nazývat hlavními mluvčími dějin postavy, jež dovedly ztropiti nejvíce hluku a jež nejvíce zruinovaly národní minulost. Pekař a každý, jemuž je národ ztělesněním veškerého dobra, bude se vždy kloniti k této klasifikaci. Poněvadž se o Čechách *husitských* mluvilo nejvíce, je Hus hlavním mluvčím našich dějin. A poněvadž to, o čem se u některého národa mluví nejvíce, je dějin toho národa nejvyšší smysl, je hu-

sitství nejvyšším smyslem dějin národa českého.

Tato nacionalistická filosofie českých dějin dostává u Pekaře — přes mnohé věty Pekařovy, jež tomu odporují — oporu; v domněnce, že národní činitel byl v českých dějinách vždycky nejsilnější a že vůbec smysl *celých* českých dějin je *národní*. Naproti tomu nelze nevidět, že nejsilnější faktor dějin *kteréhokoli* národa a dějin celého lidstva je jiný, než národní, a že i *nejvyšší smysl* dějin *kteréhokoli* teritoria i celé země *kteréhokoli* kmene i veškeré rodiny člověčenstva je *právě tak jiný*, jako jejich nejvyšší faktor.

Jaké jsou hlavní *faktory* dějinné a jak vystupují v popředí v dějinném procesu?

Faktorem dějin, abych zopakoval známé věci, je *kraj*, se všemi svými charakteristickými vlastnostmi obojího druhu, přírodními i kulturními, *rasa*, se všemi zvláštnostmi fyzickými i morálními dispozicemi, stádium *dobové* i rozmanitost *prostředí*, stupeň *rozvoje* i poměr *sousedů*.

Ale všechny tyto a nesčetné jiné věci nejsou vlastně *žádným přímým faktorem* dějin, protože *nejsou nepřekonatelné* a neurčují dějinného vývoje v poslední řadě. To, co určuje vývoj, barvu, spád, smysl a hodnotu světového i místního dění *zcela určitě a definitivně*, jsou svobodné lidské vůle a svobodná lidská rozhodnutí, neb opomenutí. Tato rozhodnutí jsou sice vyvolávána nezřídka množstvím vlivů nesvobodných i neuvědomělých, a přemnoho zjevů i celých komplexů jejich je způsobováno jednáním pudovým, bezděčným a stádovým, právě proto, že se nedostává jednání *chtěného a chtěného* rozumného; ale jak veliký je rozdíl mezi tím, co pomáhá k rozhodnutí a rozhodnutím samým, i když jde o kon, jemuž vůle nepředesílá úvah a nepředkládá výběru.

Nechci nikterak říci, že faktory nesvobodné jsou neúčinné. Nikoli! Jsou někdy účinné dvojnásob, tím účinnější, čím méně jim čelí reflexe, nebo čím těsněji se k nim přimyká a s nimi počítá sebevědomá vůle.

Ani nechci říci, že přímý faktor *hotových* dějinných period a *kompaktních* dějství je v *retrospektivním* rozboru věcí *hlavní*, a ty faktory, které vytvářely situaci, čili prostředí nebo „půdu“ k velikým událostem, že jsou *vedlejší*. Humanismus na příklad, vytvořivší dříve, než se jej chopily jezuitské posvěcující ruce, náladu příznivou „reformaci“, *není* v *hotových* dějinách 16. věku naprosto věcí *vedlejší*.

Ale jak *vzniklo* samo toto humanistické prostředí?

Není pochybnosti, že to, co definitivně nové hybné ideje přijímá, nebo je odráží, co překážky zdolává, nebo se jim poddává, co tedy definitivně a neodvolatelně činí dějiny takovými, jakými jsou, a co má takřka dějinnou vývojovou křivku v plné moci a co vytváří konečně i *půdu* pro další účinnou působnost *jediného přímého faktoru, je veškerenstvo vůlí*, vědomě nebo bezděky, kladně nebo záporně se rozhodujících. Právě proto jsou dějiny *nepředpověditelné*; právě proto není nesprávná ani these Augustinova, obsažená v jeho díle „o městě Božím“, že dějiny jsou zápas dvou světů a dvou království, království *dobra* a království *zla*. Je to jen další poznatek v odhalené světodějné zákonitosti, že ono veškerenstvo vůlí, jež dává dějinám jejich ráz, patří konec konců jen dvěma základním skupinám, *jen dvěma zásadně odlišným ideovým táborům*.

Proti tomuto jednoduchému schématu filosofů dějin, jež bychom našli zcela naznačeno již u Vika, stojí mnoho jiných teorií, dovolávajících se s velikým hlukem uznání. Mluví se především o *národním* faktoru dějin, jakožto o tom, který je nejpronikavější. Ale co znamená vskutku tento národní faktor? Jest přímým faktorem proto, že dějiny každého národa mají ponejvíce národní ráz? Není k smíchu objev, že německé dějiny mají ráz německý a španělské španělský? Národní prvek musí se přece projevit v nekonečném množství historických detailů i tenkrát, když hlavní linie dějin národa jsou určovány dostatečným počtem silných individualit, nebo bezvýrazných, ale vedoucích slabochů, a ani tato roztroušená, neb pracující skupina lidí, vtiskující národním dějům zřetelně pečeť *svého ducha*, nemusí a ani nemůže vybočovat zcela z národního typu, a přes to působí, že ráz dějin národa je jiný, než by byl za vůdců méně svérázných, nebo při ještě větší bezuzdnosti národního jednání pudového. Ostatně, určuje-li *národní povaha* dějinný vývoj národa v poslední řadě, bylo by nejenom možno psát dějiny již do budoucnosti — ostatní faktory působí přece nutně — ale bylo by především možno stanovit pevně pojem národní povahy, platný pro všechny příslušníky národa — věc, která je nemožná právě proto, že každý má *svou* a nikoli *národní* vůli, a že každý rys národní povahy může v konkrétním případě selhat.

Jiní uvádějí mezi přímými faktory dějin s větším neb menším důrazem *náhodu*. Kdybychom byli blíže klasické době, ozývalo by se v této souvislosti s velikou dotěrností slovo

„osud“. Jelikož však toto stoické slovo zní dnes příliš anachronicky, utíkáme se, v zbabělé obavě před odpovědností, alespoň k náhodě. Nehledě k tomu, že náhoda, i kdyby existovala, není žádným faktorem s neomylnou a *jednosměrnou* působností, do budoucna, ona *neexistuje* vůbec, a fakt, který domněle přivodila, není nic jiného, než fakt, způsobený nutně zákony *přírodními* a zamýšlený vyšší vůlí, jež je stanovila, nebo způsobený vinou, dopuštěním nebo přičiněním *člověka*, jenž mu mohl nějakým způsobem zabránit. Předčasná smrt nějakého panovníka na př., jak se s ní často v dějinách potkáváme, a již přičítáme nevím jak dalekosáhlý *vliv* na další proud dějin — jako by nebytí mohlo způsobit bytí — není žádnou náhodou, právě tak, jako není náhodou, umřeli-li kdo až v osmdesáti letech místo v sedmdesáti. Všecky tak zv. náhody staví sice svobodné činitele před nové skutečnosti, ale před ty je staví i úmyslné a nenáhodné činy jiných *svobodných* činitelů, nebo i činitelů, působící *nevyhnutelně*, podle zákonů přírodních. Každý další článek řetězu nenáleží již neomylně jim, nýbrž závisí cele a nepředvidatelně na tom, jak se zachovají svobodní činitelé dále. Náhoda není než zaplacením dluhu, který byl učiněn mezi Bohem a člověkem, jenomže v okamžiku, kdy jsme se toho nenadáli.

V českých dějinách prý se uplatňuje jako neposlední faktor *český historismus*. Jak bezmocný a nevládný je tento faktor bez vlastního a přímého faktoru dějinného, vyplývá z této jednoduché úvahy. Prohlásil-li Palacký husitské hnutí za vrcholný bod českého dějinného života, neslo to, jak víme, nebo jak chceme připustit, ovoce. Ale čím to vysvětlit, že národ katolický se stal v 19. století pojednou opět husitským, tak jako se stal husitským z katolického počátku XV. věku? Nebylo to tím, že se v celém katolickém národě nenašel *dostatečný* počet *žijících a bojujících* katolíků, kteří by byli mohli snadno zvrátit umělou pyramidu reformátorských sofismat a později unylých a vratkých konstrukcí historikových? Ano, katolíci byli vinni, jestliže byli poraženi, a protivný tábor zvítězil jen proto, že katolíci byli příliš *zbabělí*. Historismus ostatně nemá jako dějinný faktor nic společného se skutečnou historií; je projevem sklonů *vůli přítomných*, se kterou chabost, neprozíravost, bázeň a pohodlnost vůlí, nakloněných k opaku, nemůže boje vyhrát.

Konečně existuje názor, že moderním dějinám *celého světa* ustanovují směr a dávají

ráz téměř z polovice *tajné společnosti*. Ježto nemohu najít žádných důvodů, pro něž bych tento názor prohlásil za přemrštěný, zůstavuji jiným, podezřelejším lidem, vyvrácení této teorie, která se nejenom nepříčí tomu, co jsem řekl o hlavním dějinném faktoru, nýbrž dokonce to potvrzuje způsobem přímo velikolepým.

Jaký je smysl dějin a proč lze mluvit o smyslu dějin, když hlavním faktorem dějin je *svobodná lidská vůle*? Jelikož známe aspoň zhruba definitivní příčinu každého historického útvaru, čekali bychom, že se budeme moci ptát na jeho *formu* a na *způsob*, jak utvářející síla s danými prvky naložila. Toto naše očekávání splňuje jakž takž geneticky postupující, od pravdy vyšlý a pro pravdu zaujatý dějepis. Ale jsou na světě lidé *příliš* vědychtí, kterým nestačí nesčetné historické jedinečnosti, nýbrž kteří slídí v historii po obrazích úhrnných a generických. Vskutku nalézají v nepřehledném množství událostí kvalitně rozlišené velké celky, které dovedou složití v soustavu, ale je patrné, že tato *filosofická soustava minulosti* je ještě více vzdálena *skutečného minulého života*, než jeho *rekonstrukce dějepisná*, založená na singularnostech. Příčinou nezdaru filosofie dějin je nepoddajnost jediného přímého faktoru dějinného, lidské vůle.

A přece lze mluvit o jediném velkém obsahu dějin nebo ještě lépe o jejich *smyslu*. Pravím-li, že dějiny mají alespoň jeden určitý a obecný *mysl*, tvrdím, že jsou v nich určité usměrněné stopy *rozumu* a že těmito stopám mohu rozumět. Jinými slovy: dějiny obsahují vesměs jediný velkolepý a uchvacující *mysl*, ale podávají jej v nesčetně pestrých a rozmanitých variacích, čímž se tento jediný *mysl* stává vždy znovu svěží, poutavým a působivým. A není to žádný jiný *mysl* než ten, jenž nutně vyplývá z nejhlavnějšího, přímého a definitivního dějinného faktoru, lidské svobody, která nicméně nemůže zabránit, aby neúprosný, na lidi se vztahující božský zákon nebyl naplněn.

Dříve než vyslovím tento universální *mysl* dějin, uvedu dva příklady: válku a revoluci.

Co se týče revoluce, je každá revoluce — nezpěchujme se tomuto poznání — trestem. Je mimo to příležitostí k očistě, ano, je sama očistou a dobrodiním — třeba na pohled paradoxním.

Každá revoluce je trestem. Jsou trestány staleté *neodpykané* zločiny, a to nemilosrdně a především bez zásluhy; mnohým se poskytuje

příležitost napravit menší a odčinitelné chyby nedobrovolnou kajícíností; nevinným se dostává dobrodiní mučednictví a budoucím pokolením zdravějších zásad a odstrašujících příkladů; lidem zlotřilým poskytuje se revolucí vytoužená příležitost ukázat svou nenapravitelnost a zlobu v nejvrchovatější míře. Revoluce je splnění apokalyptického rozkazu: „Kdo svatý jest, posvětiž se ještě, a kdo je zatvrzelý, zatvrdiž se ještě.“

V revoluci proniká *nepřestupitelný* zákon trestu a odměny. V české revoluci husitské trestán národ za krále Václava a jeho dvůr za zločin, spáchaný na Janu Nepomuckém a na hrdinech jemu podobných — souhlasím zcela se Starými Letopisy, které spatřují v utopení generálního vikáře počátek všeho dalšího neštěstí, za hrabivost panstva a lakotnost zemanů, za pohodlí a rejdy královských prelátů a za necírkevní, bolševické smýšlení mnohých z nižšího kleru.

Revoluce má oddělit plevu od zrna, protože v *neoddělenosti* obého vzalo počátek ono zlo, jež revoluci přivedilo.

K revoluci se vyvíjí vše samo, ponenáhlu, krok za krokem. Husitská revoluce je arci zjevem středověkým, to jest, vyrostla na středověké basi, ale je to výslednice nikoli krásných, nýbrž *falešných* snah středověku, jaké se tam vyskytovaly stejně hojně, jako ve věku starém a novém.

Mluvalo-li se předtím věcně o reformě, dovedli nyní lapkové operovat oním slovem znamenitě; ale zlo vězí v tom, že extrémní hlasatelé reformy, která se přece prováděla dávno před nimi, dopouštěli se *sami* přečinů proti křesťanskému zákonu a proti pravdě, která přece nemůže strpět úchylky. Revoluce byla zpečetěna tím, že živly, které měly bránit přehmatům a výstřednostem, *nebyly s to* a nestaraly se o to.

Zkrátka revoluce povstala odtud, že reforma upadla v ruce *ztřeštěnců* nebo zločinců, protože „*noudří*“ pustili otěže vlády z ruky, stavše se nehodnými moci od Boha jim udělené.

Revoluce je totiž nemožná tam, kde je *dostatečný* kádr lidí, majících moc a rozum, a dbajících pořádku.

V Čechách za času Husova a Václavova toho kádru *již nebylo*. Kdyby byl existoval, byl by revoluci zabránil snadno v samých počátcích.

Nepopírám, že štváním přepjatců lze nevědomý lid do revoluce *vehnati*.

Ale vždy je revoluce zářetím *hříchu společnosti*, trestem za úhrnná špatná rozhodnutí vůlí dotud vládnoucích.

Toto vše se verifikuje na všech známých a krvavých historických revolucích.

Tak zvané *náboženské revoluce v dobrém smyslu* jsou docela něco jiného.

V nich vítězí idea dobra proti ztělesněné špatnosti, idea, která se děsí bezpráví a násilí, proti špatnosti, která se snaží zachránit násilím a bezprávím.

Takovou revolucí jsou tři prvá století křesťanské éry.

Takovou revolucí je každé nepovolné, důsledné a promyšlené, organisované hájení věčných hledisk, a taková revoluce projevuje se v každém pevném a krásném úsilí, majícím pečeť věčného určení.

Husitská revoluce je *pravý opak revoluce* starokřesťanské a analogie k této musíme hledati v českých dějinách zcela jinde než v husitství.

Ať se nikdo nemýlí, že husitská revoluce *nebyla trestem tisícům!* A to nejen trestem ve smyslu vyšším, nýbrž i ve smyslu lidsky hmatatelném. Co lidí, kteří měli na husitské revoluci činný podíl, bylo hanebně zklamáno! Byly mezi nimi i stavy nižší a co se týče vyšších, je to pro pozorné oko patrné. Tehdy — toho nelze zakrýt — zasazena vyšší společnosti české rána, z níž se nikdy nevzpamatovala. Revolucí byla potrestána i lucemburská dynastie. Karel IV. neuměl jednu věc: vychovávat syny a vidět do budoucna. Ale právě tato věc je zvláště u panovnického rodu rozhodující důležitosti. Václav i Zikmund byli opakem Karla. Mimo zbytek jakési lucemburské rytířskosti měli vlastnosti veskrze špatné: byla to neumravenlost, despotie, bezmocnost, neprozíravost. Zánik rodu lucemburského je jeden z *průvodních zjevů* husitské revoluce, stejně přirozený a stejně zákonitý jako ona sama a vše v ní, stejně logický, jako je logické a spravedlivé vymírání národa, který nechce míti potomků.

Ovšem lze připustiti, že první stadium revoluce je *trestem jenom polovinných* nebo nevinných. Teprv později, snad až na konci revolucí zasahuje trest pravé zloduchy, protože většinou se revoluce mezitím stala nesnesitelnou. České Lipany jsou v té příčině jedním ze skvělých a velmi srozumitelných poučení.

Svůj názor na spolupříčiny vznikání revolucí chci ukázati na velmi jednoduchém příkladě.

Arcibiskup Zbyněk Zajíc byl muž, který při nejlepší vůli nebyl s arcibiskupský úřad, protože se mu nedostávalo teologického rozhledu. Zdálo by se tedy, že žádné svobodné

rozhodování v tom nebylo, že Zbyněk nechal dojíti věc Husovu k takovým koncům; že to byl prostě holý a nesvobodný fakt neschopnosti a neorientovanosti arcibiskupovy, který se nedal žádným způsobem odeslati nebo paralysovat. A přece *toto* nebylo definitivní a neodvolatelnou spolupříčinou osudového vývoje Husova sporu. Neboť nehledě k tomu, že v nastolení Zbynkově na arcibiskupský stolec se uplatnilo tolik neprozíravých a svobodných vůlí a tolik svobodných, ale škodlivých odhodlání nebo opomenutí, bylo vždy ještě dosti času, aby arcibiskup, poznávaje svou neschopnost a odpovědnost zároveň, svobodně resignoval, anebo aby jej pohnulo k resignaci tolik lidí, kteří to mohli a měli učinit; titíž lidé se měli a mohli se konečně postarati o jeho nástupce, takového nástupce, který by stačil na situaci.

A že nikdo, zcela nikdo neviděl, že tento stav odporuje nesmírně rozumným kanonickým opatřením, a je spoluodpověden za všechny zlé, které přijde, dokazuje právě jenom, že zlo v české společnosti *nabylo vrchu*. Neboť revoluce povstává, když zlo nabývá vrchu v odpovědnější části národa.

Ježto tedy zlo revoluci předchází — k seznání toho není potřeba Berdajeva — přichází revoluce jako *vrchol zla* a zároveň jako *trest* a zároveň *nového dobra*. Přes to je nepopíratelnou zásluhou staviti a rušiti vším způsobem revoluci, protože se tím staví a ničí zlo a jeho nositelé. Z toho plyne, že nevinní mají bezpečné právo, ať nedím povinnost, organisovati se proti zlým, nejen k obraně, ale s potřebnou legitimitou i k útoku. Neboť revoluce, vrchol zla, je šťastnou chvílí vyvrhelů a k této chvíli zlo nutně a téměř nezadržitelně spěje.

Odklidí-li tedy nevinný revolučního apače, prokázal tím společnosti trojí službu: uchoval na živu zdravou jednotku společnosti, oslabil sílu revolučního běsnění a zesílil odvahu ustrašených živelů pořádku. Jenom mučednictví, vítězíci beze zbraní a obětující se za ty, kteří zabíjejí, má větší cenu i účinek. Ale vždy je se snažiti o to, aby se utvořil šik lidí, který by třeba i podlehl se zbraní v ruce, ale zachránil na jisto dědictví víry u sebe i u bratří, k mučednictví nehotových.

Poznamenal jsem dříve, že jsou i *dobré revoluce* a že slovo převrat není neomylně dábelské. Nelze však namítati, že české protestantství 16. století a jeho nepokojné podniky defensorské byly výronem českého náboženského snažení a nikoli trestem.

Neboť samo přijímání *německé víry* bý-

valými kališníky bylo trestem za dřívější rozkolnictví a všechny vrtošivé snahy protestantstvím inspirované jsou trestem za zaviněný rozchod s pravdou. Nepochybně je trestem i vzniklá pak protihabsburská a protikatolická revoluce, krátké, ač vydatné zuření českých protestantů proti českým katolíkům, provázené jako vždy nábožensky zastíraným lupičstvím a zlodějstvím a následující potom hanebná porážka, nedůstojné plazení, spojené s novými piklemi, persekuce a konfiskace.

Neukazujte mi na tyto tresty, abyste ospravedlnili české protestanty, alespoň následující podobností s katolíky, a abyste vyvrátili můj následkový princip. Všichni katolíci nebyli tvůrci ortelů a konfiskací. Protestanté však měli nenávisť proti katolíkům a obohacování se z nich v programu od počátku. Císař nakládal s poraženými, jako s rebely, snad s opětovnými rebely, což s hlediska právního nelze nechápati. Ale hlavní a markantní rozdíl je ten, že císař, který jediný trestal, konfiskacemi sebe neobohacoval, jako (ctihodní) protestanští direktori.

Bílá Hora je zlomením revoluce a nastolením nového řádu. Není to v zásadě doba ohlupování a mrzačení člověka, nýbrž doba vracení nejhodnotějších statků, uloupených před dvěma stoletími. Stíny doby pobělohorské — nač bychom je zakrývali? — jsou jednak dalším trestem reprezentativní české společnosti, jednak novým hromaděním materiálu trestního, který na sebe svolával a také svolal pomstu budoucnosti. Jinak je doba po Bílé Hoře dobou rostoucí a oblažující víry, dobou rostoucího národního citění, ohroženého nejvíce právě před politickou katastrofou bělohorskou, dobou pomalu se rozvíjející nové a životné kultury.

Mluvíme-li o revoluci jako o trestu, máme vždy na mysli trest společnosti. Tento trest, zdá se nám často, není úměrný zlu před revolucí spáchanému. Ale to zdání klame. Jednak dosahuje prozatímního účelu i trest nerovný, jednak se neúměrným trestem nevylučuje budoucí vyrovnání definitivní a spravedlivé. Ostatně je revoluce něco, co se jen stupněm odlišuje od popsání trestného systému pomalého a nepozorovaného.

Mimo revoluci je jedním z vykonavatelů historické spravedlnosti válka s příslušníky jiného státu.

Válka jako celek není ani odměnou, ani zábavou, ani nepřijemnou, ale užitečnou loptou, nýbrž trestem.

Je trestem pro ty, kteří ji vedou spravedlivě,

i pro ty, kteří ji vedou nespravedlivě. Pro ty, kterým byla vnucena přes všechno mírové úsilí jejich vůdců, přes všechnu ústupnost, s jakou obětovali osobní ambice nebo i skvělý, ale pro vnitřní blaho národa bezvýznamný prestiž státní, je válka přece trestem.

Je trestem za to, že se vůdcové nestarali lépe a nezištněji o alianci, o spojence, proti kterým by se sousedé neodvážili, i trestem za to, že se nestarali o vnitřní konsolidaci státu, o jeho hmotné zabezpečení finančními prostředky bez nespokojenosti poplatníků, o mír a jednomyslnost mezi občany, o vzrůst a svěžest národa a jeho mravní výchovu; neboť proti státu zdravému sousedé nevystupují a nad státem mravním bdí Prozřetelnost.

Trest války stihá nejenom vůdce, nýbrž veškeren národ, který si je zvolil. Stihá národ, který otročí lotrům, jež vyvýšil, nebo který si je vychoval tak bídně, jako sám bídně věřil a žil. I kdyby se nám zdálo, že válka národu vnucená nenese na sobě žádnou známku následků minulých vin, je toto zdání klamné a bylo by utíkaním od obecně pozorovatelného rozumného zákona dějin k nevědeckému mysticismu, kdybychom volali k výkladu na pomoc slepý osud nebo slepou náhodu.

Jestliže již válka spravedlivá je trestem, oč více je trestem válka nespravedlivá! Nejen ten, kdo ji vyhláší, ale každý člen národa, který s nespravedlivou válkou souhlasí, který svým hlasem nebo svým životem přispěl k vytvoření takového státníka nebo takové atmosféry, z níž se válka vyhláší, nese pak následky své spoluviny. Či má někdo za to, že válka nespravedlivá, zpupná, krvežíznivá a dobývačná není pro samy dobyvatele nesmírným břemenem? Ať ji vyhrají nebo prohrají, vždycky chová v sobě trest a mimo to zárodek trestu budoucího.

Nepopírám tím nikterak, že se nesčetným účastníkům každé války poskytuje příležitost ke krásným a řídkým ctnostem. Také nepravím, že válka je stejně velikým a hrozným trestem, jako revoluce. Ale je trestem tím strašnějším, čím vzdálenější je poznání, že je trestem spravedlivým.

K stejnému názoru na válku lze ostatně dospěti i s jiné strany.

Není-li válka trestem, je ještě horším nesmyslem než revoluce. Neboť revoluce je trestem tím zřejměji, čím je nerozumnější. Ale ve válce je vše rozumné, účelné, promyšlené, spravedlivé, kromě jí samé, protože její oprávnění je jisté, ale tragické.

Mluvíím tuto pouze o válce dovolené, proto-

že válka nespravedlivá má smysl jasný; je jím trest, příležitost k užití svobodné vůle i zvůle, příležitost k nahromadění nespravedlnosti a trestu pro potomstvo.

Ale je otázka, je-li *spravedlivá* válka rozumným prostředkem k dosažení cíle, obětujeme-li v ní i *životy*, a ne pouze statky, které nemohou býti s životem srovnávány. Vždyť válka *spravedlivá* nezaručuje fyzického vítězství ani silnějším, neřku-li slabším, a oběti války jsou téměř bez výminky nepoměrně větší než úspěchy, jichž bývá dosaženo. Ale uznáme-li, že i válka má smysl, jako *nic není beze smyslu*, počínáme si nejenom rozumně a lidsky, ale dovedeme i oprít své stanovisko k válce o pevné základy.

Válce lze zabránit jen tehdy, rozhodnou-li se správně, ovšem nikoli v poslední chvíli, odpovědné vůle. Nerozhodnou-li se správně, nastupuje *spravedlnost* nedobrovolná, ba ona je již v tom, že se *spravedlivě* nerozhodnou.

Celkový smysl dějin podle toho, co jsme poznali, obsahuje staré latinské přísloví: „Dějiny jsou učitelkou života.“ Toto přísloví je pravdivé i tehdy, když se jím neřídí nikdo. Dějiny ukazují, že ty a ty veliké skutky a vznesené činy jsou možné, protože se *staly*. Ukazují též, že ty neb ony nauky a věty jsou bludné, protože se *neosvědčily* a natropily nešmírných škod. Ukazují táž, a to především, makavě a mnohonásobně, že společnost, *žije-li*, žije jen svou předcházející a současnou dobrotou, a *umírá-li*, umírá jen svou předcházející a současnou *zlobou*. Aktivitu i vědomí odpovědnosti jsou historií doporučeny co nejenergičtější.

Jaká je podle toho, co zde hájíme, prognosa pro další historii českého národa? Naznačil-li jsem dříve, že hrůzy dějinných bouří jsou jen následkem hrůz mírové svévole, musím z toho usuzovati naopak, že i nynější mírová zkáza společnosti — nepovažovaná již za nic nebezpečného, a přece volající a dychtící po trestu — nalezne zase to neb ono hrůzolepé zakončení a rozuzlení, které naplní *spravedlnost*. Či se máme konejšit utěšováním, že pokolení, zuřící proti svým patronům, nemající ani po staletích soucitu s nevinně utraceným, protestující proti tomu, aby bylo vyváděno ze svých umíněností, že toto pokolení, hynoucí samochtě fyzicky a hodné zahynutí, zapomněvší, vyjma v slovech, ideálního vlastenectví starých dob — jak komicky zní, slyšíme-li, že ten onen předák politické strany obětuje *vlasti a státu* všechny své síly, když je přece jisto, že je obětuje *sobě* — že toto pokolení vyvázne

jen tak se zdravými údy? Nikoli, zcela jistě nikoli, ale buďto se obrátí nebo musí otročit. A to obrácení je možné jen málo způsoby. Je nemožno, aby se zlá většina najednou obrátila. I kdyby nový Noe začal stavěti novou archu, nevěřím, že by mu uvěřili ti nynější lidé bez studu a bez svědomí, beze cti a bez bázně, představující vlivnější a mocnější většinu našeho plemene. Spása, náprava a záchrana může přijíti pouze od menšiny a to především od menšiny poměrně malé, ale *opravdové*. Tato menšina může býti nelegitimovaná, násilná, drtivá, taková, jakou zavrhuje a jaké si nepřejeme, ale chtějící očistu, nehledající sebe, věřící ve své poslání, nástroj vyšších rukou, metla, jež trestá, ale i léčí. Nebo to může býti menšina, legitimovaná, nenásilná, ale nepoddajná, vytrvalá a neústupná, dobývající duchovně a bořící neviditelně, izolující hnilobu a rozmnožující život, a nejenom rozmnožující, ale i vychovávající a uchovávající! Tuto tvůrčí a spásonosnou menšinu v národě jsou schopni vytvořiti *pouze katolici*, neboť jen oni udržují nejkrásnější rovnováhu mezi budujícími ideami a jen oni mají i možnost i povinnost obnovit národ tělesně i duchovně. Ovšem musí to býti katolíci opravdoví, nikoli papíroví, stateční, nikoli zbabělí, vnitřní, nikoli pouze političtí. A musili by míti víru, že přenesou hory, jež se jmenují neřesti národa. Musili by býti odhodláni k smrti a k překonání jakýchkoli nástrah. A musili by býti odstražiti, aby posic, jednou dobytých, nepustili z rukou. Historie nás poučila, aniž si toho kdo všiml, co to znamená.

Čím to, že Čechy, znovu pokatolčené, staly se nejnevěrečtější zemí pod sluncem? Bylo to tím, že strážcové věrní byli rozptýlení a strážcové, dosazení státem a vychovávaní státní theologií, byli němí. Tím, že se tito noví strážcové podrobovali placetu a řídili guberniem, budili národnost, ale zapomínali na zbožnost. Klement XIV. jistě netušil, jak osudnou věc dopouští na český katolicismus tím, že ruší jezuitský řád a nedává zaň žádné náhrady. Jak jinak by asi věci byly dopadly, kdyby jesuité byli zůstali v Čechách a na nové útoky odpovídali *novými* zbraněmi a novou obranou.

A přece nebylo zrušení jesuitů faktem nenapravitelným, jako není ani naše stoprocentní pokrokovost ničím, co by mělo katolíky uvádět do rozpaků. Ale v době pojosefské domnívali se dobří pastýři lidu, že jejich hlavní povinností je buditi národní cit, a národ takto vzbuzený a nevychovaný se jim nyní vysmívá a — hyne dobrovolně. Právě tak si myslí i nyní

mnoho dobrých kněží, že musí zachraňovat národ smlouváním, místo, aby se snažili poučovat tu hrstku věřících, že je jim *umíratí* bez kompromisů a žítí *podle všech příkázání* božích a církevních. Jak lehce by se změnila tvář národa za nemnoho let, kdybychom měli jen tisíc rodin vskutku katolických, neztrácejících ani jediné duše, které nemají ztratit podle své víry, a získávajících den co den více pole, protože pokrok je sám v sobě *neplodný*.

Josef Doležal:

Kabinet s dvoutřetinovou sněmovní většinou.

Devět vládních kombinací za 5 neděl.

Pro opozici.

Ministerský předseda F. Udržal, pověřený prezidentem republiky sestavit novou vládu, byl výsledkem volebním postaven před úkol, utvořit vládu se stranami socialistickými. Poněvadž socialisti, získavší 18 nových mandátů (čeští soc. dem. 10, němečtí 4, nár. soc. 4) příliš zpsychli, nastoupila proti nim strana agrární taktickým naněvrem.

1. Především byly spočítány hlasy a tu se objevilo, že stará koalice bez socialistů se svými 147 mandáty (se skupinou Rosche) je schopna života jako *minoritní nesocialistická vláda*, která by nebyla poražena, poněvadž by s ní zcela pravděpodobně šli a nebo aspoň proti ní nehlasovali 3 poslanci Ligy, 9 maďarských křesťanských sociálů a někteří Židé. Při tom obyčejně schází v sněmovně několik komunistů. Tato minoritní vláda nesocialistická nebyla myšlena vážně, nýbrž jen jako hrozba, ale pravda je, že schopna života by byla, kdyby našla — vůdce a programu. Ale na nedostatek obou těchto věcí právě zašla nesocialistická vláda majoritní.

2. Po tomto úvodním manévru dali agráři Udržalovi zásadní svou direktivu k jednání o vládu. Prohlásili starou koalici za kompaktní útvar, ochotný vládnout a vyzvali socialisty, aby přistoupili prostě k ní a to bez kapitulačních programových podmínek staré koalice. Nato socialisti Udržalovi odpověděli zásadním ne s tímto odůvodněním: Pane, tohle jsme mohli udělat před volbami a nečinili jsme toho, poněvadž nastavovat poraženou koalici nebudeme. Po volbách se musí jednat na úplně jiné základně a tou je *parita socialistů s nesocialisty*. Tato politická rovnocennost obou

Než, děj se cokoli, není rozumné rmoutiti se příliš. Ať žije, co chce žít, a ať zhyne, co musí. Ať rostou nepřátelé, nechtějí-li růsti přátelé, ať ty katastrofy, které nás decimovaly, tolikrát, nás decimují nanovo! Vždyť jsme národem, který je malý, proto, že nechává ze sebe periodicky vyrůstati ještěrky, ale který nezahyne nikdy úplně proto, že mu Prozřetelnost občas vzbuzuje srdce vidoucí a hrdinná.

táborů, socialistického i nesocialistického, a pokud možno rovnocennost i číselná, je základním našim požadavkem, od kterého nemůžeme ustoupiti. Tím tedy padla první vážně myšlená *kombinace velikého kabinetu* všech státoporných stran, německé soc. demokraty v to počítaje.

3. Čeští sociální demokraty navrhli tedy Udržalovi v uvedeném smyslu *omezenou velkou koalici*, ve které by byli soc. demokraty čeští i němečtí a nár. socialisti na straně jedné a čeští a němečtí agráři a čeští lidovci na straně druhé. Stáli by tak proti sobě 92 socialisti proti 87 nesocialistům; kabinet měl by sněmovní většinu 179 poslanců. Tuto kombinaci, která by jediná nebyla pro lidovou stranu z velkých koalic nevýhodná, zamítli agráři zásadním odporem ve dvou směrech: proti účasti německých soc. demokratů a hlavně proti vyloučení živnostníků a nár. demokratů. O národní demokraty ostatně by ani nebyl konečně spor tak zásadní. Vlastním důvodem, proč agrární strana tuto kombinaci zamítla, bylo, že by v ní měla poměrně nejméně vlivu, poněvadž socialisti by zde byli číselně, ač ne politicky silnější.

4. Ve své snaze zachovati paritu s nesocialisty šli tedy sociální demokraty tak daleko, že nabídli Udržalovi utvoření *koalice — bez Němců*. Říkám úmyslně bez Němců, poněvadž starou koalici všennárodní s hrotem proti německé a vůbec menšinové opozici obnoviti nemohli a nechtěli. Proto byli ochotni sami jednat s německými soudruhy, aby nepokládali navrhovanou vládní soustavu za akt sobě nepřátelský, nabídli se, že budou jejich zájmy hájiti ve

vládě a vydají veřejné prohlášení při vstupu do vlády, že koalice není namířena proti menšinám. Stejný poměr s německými stranami měli si zajistiti čeští agrárníci a lidovci. Při tom soc. demokrati chtěli vyloučiti slovenskou stranu ludovou. Tato kombinace padla dříve, než si navrhovatelé uvědomili její dosah. Němečtí soc. demokrati ji odmítli a tím byla věc vyřízena. Ale nebyla by se uskutečnila vůbec z důvodů zahraničních a obecně státních: vláda bez Němců a bez Slováků by za dnešní situace nebyla prospěchem státu, naopak, mohla uškoditi, poněvadž by otevřela staré rány, sotva zacelené. Vždyť to bylo největší politické plus koalice nesocialistické, že otázku slovenskou i německou prakticky odstranila.

5. Vyskytl se tedy plán a pokus, udržeti tuto československou pracovní koalici s třemi ministry Němci — bez portefeuille. To ovšem odmítly všechny tři německé strany a pocho-pitelně. Nemítí žádného viditelného vlivu ve vládě, ale za to nemožnost prováděti opoziční politiku, lépe řečeno býti zbaven jediné výhody oposice, totiž možnosti získat radikální kritikou voliče, to by si nemohla dovoliti žádná strana.

6. Byly ještě dvě vládní kombinace, z nichž obě by zachovaly základní princip tvoření vlády, totiž paritu socialistů s nesocialisty. První z nich: *koalice rudozelená*.

Pro ni mluvil výsledek voleb. Socialistické strany a agrárníci ve volbách vzrostli, i bylo by logické, aby především tyto dvě skupiny utvo-řily vládu. To je hlas demokracie, to byl hlas voleb. Čeští agrárníci nepřistoupili na tuto možnost jednak pro trvajících ještě odpor k německým soc. demokratům, jednak proto, že by museli opustiti živnostníky a konečně, poněvadž by oposice všech katolických stran nebyla oběma skupinám příjemnou. Ostatně, jak a o čem by se mohli dohodnout agrárníci se sociálními demokraty, když s lidovci to nechtěli udělat? O tuto koalici se proto v prv-ních čtyřech nedělích vážně ani nejednalo.

7. Další možnost — teoretická i praktická — by byla *koalice „černorudá“*, složená ze stran socialistických a katolických. Vyslovili se pro ni, třeba jen z taktických a jinam namířených důvodů, i plzeňští soc. demokraté. Uskutečnitelna však v této době není, poněvadž katolické strany byly ve volbách poraženy a to v souboji právě se socialisty. Taková koalice by byla možna jen po vítězství obou směrů a nebo jako nouzové východisko z nemožnosti kombinací jiných. Konečně byl by v ní za dnešní situace oslaben značně směr národní,

ač to by šlo snad paralysovati přibráním národních demokratů. V době zemědělské krise není pak dobře vládnouti bez agrárníků — z důvodů taktických. Jinak tato kombinace je nepochybně jednou z možností budoucích a — najde-li své muže na obou stranách — možností jistě úspěšných. Za dnešní situace byla ještě nemožnou, nebyly pro ni dosud po-litické, ale hlavně psychologické předpoklady na obou stranách.

8. Koncem čtvrtého týdne byly všechny tyto možnosti vyčerpány a neměl-li Udržal svůj mandát složit, musel se vrátit k obměně ně-čeho, o čem už dříve se jednalo. V této chvíli vystoupil aktivně po dlouhé době opět — dr. Milan Hodža, aby navrhl *většinovou koalici bez socialistů*, do které by přímo vstoupili vedle dosavadních stran 3 poslanci Ligy a maďarští křesťanští sociálové s panem Szüllö. Tuto kombinaci doporučil v agrárním klubu na počátku pátého týdne jednání (26. t. m.) i posl. Staněk. Tento návrh však padl z dů-vodů stejných jako už po prvé, když byl myš-len nesocialistický kabinet minoritní. Kdyby se měla utvořit takhle vláda, byla by to vlastně úplná porážka Udržalova, který předčasně roz-pustil sněmovny a zřekl se tedy většiny 156 hlasů, s níž už vládnout nebyl schopen. Má-li se po volbách tvořit tatáž většina, ale s menším počtem hlasů a větším počtem stran, zbývá otázka: Proč se tedy vůbec rozcházela? Pro-tuto režijní neschopnost premierovu, že mělo jiti zbytečně 8 milionů voličů k volbám? A udržel by vůbec Udržal novou koalici proti zvýšenému socialistickému náporu, když to nedokázal dříve? A jaký program by měla, když nebyla schopna se dohodnouti dříve?

9. Zůstala tedy, nemyslíme-li na nedemokra-tickou možnost vlády úřednické, poslední kom-binace, která je jistým vítězstvím socialistů: omezená koalice velká, z které na diktát ně-meckých soc. demokratů byli vyloučeni ně-mečtí křesťanští sociálové a na nátlak soc. demokratů luďáci. Z katolických stran zů-stává v ní jedině strana lidová, ale i bez ní mají ostatní strany většinu ve sněmovně. Tři socialistické strany 92 mandáty, obojí agrár-níci 62 (46 + 16), což tvoří zeleno rudé jádro o 154 hlasové většině sněmovní a k tomu se připojují živnostníci s 12, nár. demo-krati s 15 a lidovci s 25 mandáty. Celkem má tato koalice nebývalou nikdy dvoutřetino-vou většinu ve sněmovně 205 hlasů. Agrární zastupitelstvo schválilo tuto kombinaci a li-dové straně, které bylo nabídnuto ministerstvo

veř. prací a unifikací, zůstalo na vůli: jíti do vlády nebo nejíti.

Hlas voleb zněl logicky pro postup opoziční. Pro stát dá se pracovat a mnoho zachrániti i v opozici, a cesta opozice byla tentokrát nejspíše nejlepší cestou pro zformování katolického pracovního souručenství, katolického bloku volebního. Především strana lidová potřebuje se věnovat vnitřní práci na dobudování strany, náboru mládeže a nebylo přirozenější taktiky než opozice, poněvadž odpovědnost vládní i moc leží především na zelenorudém jádru koalice.

Ovšem: jsou i důvody pro účast ve vládě: udržeti bezpodmínečně kulturní status quo, ale věří někdo, že by se nová koalice odhodlala vystupovat proti sjednocené opozici katolické? A kdyby, nepomohlo by to právě mocně k stmelení katolických stran? V společných bojích se nejlépe rodí a formují přátelství. Vůdce strany lidové má pro účast ve vládě zcela pravděpodobně i důvod nepřetržité kontinuity podílu vládní moci, byť se chvílemi zvětšoval, či zmenšoval.

Pohlédneme-li zpět na celou jeho politickou linii v republice, přiznáme oprávnění i tomuto a koncedujeme — nikoli krátkozrakému argumentu, ale já si dovoluji tvrditi, že tento postup zdržuje historický vývoj české politické metody katolické od obranné taktiky k novému národnímu aktivismu. Pokles katolických hlasů a nedostatek mládeže ukazuje, že politická metoda, která si přespříliš uvědomuje slabost katolických posic politických v národě a která příliš pamatuje minulost, začíná se rozkládat a že je třeba pro vnitřní vzrůst strany, pro vliv na katolíky ostatních stran i pro zájem státní pomalu nastupovat cestu jinou: užití taktiky, která především má v očích světovou duchovní suverenitu katolickou, převahu katolické morálky a společensko-národní potřebu zvýšeného jejího vlivu v poválečné společnosti české. Jsem-li pro přechodný postup opoziční, jsem pro něj z těchto vysokých důvodů, nikoli z chytrácké demagogie, která má krátké nohy. Přetvoření politické metody katolické z duchovní podstaty obranné v duchovně výbojnou pokládám za nejdůležitější příkaz současné doby. Nejde o vnější radikalism, jde o vnitřní přeskupení katolických sil, o reorganizaci vlastní armády, jde o to, získati čas k hlubší práci ideově-politické, o vnitřní růst a ideový vzestup českého katolictví. I to je práce pro národ a stát a pro demokracii: učiniti z vlastní strany co nejlepší nástroj duchovně osvícené politiky národní. Jsem pro opozici nikoli z

krátkozraké chytrosti, která ví, že v opozici ideové strany rostou a ve vládě pravidelně ztrácejí, poněvadž by to byl vlastně zbabělý útek od odpovědnosti; jsem pro opozici proto, že časově je možna, neboť strany ve volbách vzrostlé mají velkou sněmovní majoritu už samy, dále proto, že dvě katolické strany: slovenská a německá jsou mimo vládu a že tedy by byla vhodná doba připraviti určitý program i psychologii spolupráce a konečně, že s tou duchovní a politickou výzbrojí, jakou má lidová strana dnes, velké aktivity český katolicism schopen není. Měřen svou politickou koncepcí, má Msgr. Šrámek pravdu, jde-li do vlády. Vyložil jsem v knížce, že tuto koncepci pokládám za vrcholnou politickou myšlenku i taktiku onoho historického období obranného, v němž český katolicism byl přes rudé moře předsudků uváděn duchovně do rodné své země. Výsledek její je zřejmý: dnes nikdo už nevytýká katolíkům nevlastenectví a fráze, že dobrý Čech nemůže býti římským katolíkem, je anachronismem. Svatováclavské oslavy r. 1929 položily na tyto vzpomínky kámen hrobový.

A přece myslím, že právě teď nadchází doba, kdy je nutno připravovat a duchovně propracovávat politickou koncepci jinou. Ne starou popírat a vyvracet. Nikoli, ale vyjít z ní nad ni. Z duchovní obrany k duchovní suverenitě a k výboji. Je to generační potřeba. Doba pro katolictví nikoli malá a práce pro ně nikoli malá je za námi. Větší však leží před námi. Jsem toho názoru, že určitá doba společné opozice by přispěla k tomu, aby si tuto potřebu nových cest uvědomil celý katolický tábor československý. Vnitřní duchovní růst politiky katolické je ziskem celonárodním a přál bych si, aby symbolická porážka katolických stran v roce svatováclavském převedla toto poznání v majetek a pocit obecný.

*

V pátek 29. listopadu, kdy toto číslo bylo uzavřeno, nepodařilo se ještě min. předsedovi Udržalovi uspokojiti sociální demokraty, kteří — celkem vzato právem — žádali na svých 39 poslanců tři ministry, když živnostníci na 12 poslanců mají jednoho. Je to pokračování boje o rovnováhu socialistů s ne-socialisty v novém, koncentračním kabinetě.

Ke konci pátého týdne znovu se vyskytly vážné pochybnosti, zda parlamentní demokracie bude schopna se shodnout a zda krise nebude vyřešena vládou úřednickou. I když k tomu nedojde, přece se při jednání poznalo, že Udržal přece jenom není Švehla.

Co život dal.

Kadidatury žen.

Abyste mi rozuměli: Nemám politických ambicí a nebudu jich mítí, nemluví tudíž pro domo mea. A nemám pohnutky, proč mluvit pro někoho jiného. Ale vidím v tom nespravedlivost, jestliže strana, jež má nadpolovinu ženských voličů, nepostaví vážně ženu za kandidátku poslanectví.

To je prostý požadavek spravedlnosti. Nebude přec nikdo říkatí, že nemáme žen tak schopných, jako jsou poslanci. Troufám si tvrdití, že by řada poslanců klidně mohla býti nahrazena ženami. Co do inteligence jistě, do pracovitosti a svědomitosti beze sporu. Jejich zdatnost záležela by také trochu na kolegiálnosti poslanců, aby je brali vážně, vážně je do práce zasvětili a vážné úkoly jim svěřovali. Ostatně, kdyby vedení strany na zdatnosti jeho poslanců a poslankyň záleželo, mohlo by vždy jakýmsi odborným kursem politickým doplnití politické vědomosti a dovednosti svých exponentů. Mohlo by také vypraviti některého poslance a poslankyni na studium vysoké školy politické do ciziny. Ten náklad by se rentoval.

Odvolávati se na rozhodnutí Moravy není na místě. Neznáme dosti pravých pohnutek moravských žen, proč se k tomu odhodlaly, nekandidovati vůbec. Jediná ryzí pohnutka by byla, kdyby měly naprostou jistotu, že poslanci, kterým daly své hlasy, zastoupí jejich zájmy rovnocenně; kdyby je k útěku z politického kolbiště vedla jen a jen odvěká touha ženy po domově, po skrytu, po hloubce a zduchovnění. Ale to jen tenkráté, když by byla první podmínka naprosto splněna. A to není.

Vracím se k přirovnání častokráté mnou použitého: V řádné a spořádané rodině muž vydělává, žena věnuje se dětem, rodině. Muž rodinu zastupuje, muž v rodině poroučí. Odchýlením se společností od křesťanského řádu nastal výkyv z těchto norem. Žena je nucena k výdělečné práci mimo rodinu. Nastává uvolnění mravní v rodinách nedostatečným dozorem a výchovou dětí i neblahým vlivem duchovních proudů, jejichž nositelem je muž, na ženu. Tím upadá všeobecná mravnost a to v míře hroznivé. Nenastane-li obrat, hrozí nebezpečí státu, neboť národové vymírají na nemravnost.

Tyto poměry nutí ženu, byť přechodně a dočasně — což dej Bůh — aby vystoupila

z dosavadní rezervy. Jako když v rodině selže muž morálně, musí otěže celého rodinného řádu vzítí do rukou žena, tak i ve společnosti je tomu tak.

Úpadek mravnosti ukazuje, že muž nebyl dostatečně na stráži, že selhal. Rozvrat mravní nutí ženu, aby se o spoluvládu v rodině lidstva, tedy také ve státě, hlásila, aby na napravení poměrů pracovala, radila, pomáhala. Ovšem, že toho nedokáže ostrou vyřídilkou, ale přísnou sebekázní, obětí, prací. Dokáže toho jen tenkráté, bude-li mítí hluboký mravní vliv na muže ve sboru zákonodárném. Jinak způsobí více zla, nežli dobra.

První poslankyně za čsl. stranu lidovou pí A. Rozsypalová měla beze sporu onu žádoucí mravní výši, škoda jen, že pokročilý věk bránil jí v pronikavější činnosti, ačkoli její činnost v mezích její možnosti byla vzorná, svědomitá, mravenčí. Proto je tím více podivno, že strana s takovou zkušeností nekandiduje ženu na prvním místě, ovšem ženu vážnou a schopnou.

Je to chyba zásadní a taktická. Zásadní proto, že v boji o mravnost, o neporušitelnost rodiny, o výchovu dítěte nikdy nebude muž rovnocenným bojovníkem, jako nebude se kohout rvátí o kuřata tak, jako kvočna. A což je v sázce při mravním úpadku národa, než dítě a zase dítě? Dítě, aby mu bylo dáno žítí, aby mu v řádné rodině bylo dáno vhodné prostředí, mravní i fysické, aby mu bylo dáno řádné vzdělání školní, které by jeho výchovu rodinnou nemátlo a nepodryvalo, aby dorůstající bylo chráněno před nebezpečím špatné četby a všeho pseudoumění atd.

Není to ani dobrá taktika, přehlížeti ženy, zatím, co strany socialistické a jiné ženu kandidují. Nač máme my, voličky vaše, tak oddané a spolehlivé, poslouchati výsměch nepřátel, že námi pohrdáte, což se vždy hned přičte církvi?

Nevymlouvejte se na nedostatek žen, schopných ke kandidatuře. Hledejte je, kde jsou. Hledejte je mezi skromnými, rozšafnými, zbožnými a přehlédněte ty smělé, ty libivé, i ty s tou vyřídilkou. A kdyby tam v té sněmovně ta vaše hodná kolegině nic jiného vám nepomohla, než že se za vás, zdar vašich spravedlivých bojů, za dar osvícení, síly a za horlivost vaši bude modlití, je jí tam třeba, zvláště když není každý z vás O'Conellem...

Běla Dlouhá.

Katolické kněžstvo a politická strana lidová.

V posledních volbách uzřeli jsme v nejednom ohledu jasně proměny kulturně sociálního vývoje české společnosti, jak je tvořilo první desetiletí samostatnosti národní. Sem na místo nikoli nejposlednější patří změna politické aktivity katolického kněžstva v čl. straně lidové. Mám na mysli především Čechy, ale na Moravě není tomu podstatně jinak.

Katolické kněžstvo, které se v plné aktivitě uplatňuje v politice a organizaci čl. strany lidové, strany, kterou ono vlastně stvořilo a jejíž bylo vždy organizační i duchovní páteří, je kněžstvo generace předválečné. Kdo zná osobní i místní poměry ve straně, vidí, že kněžstvo pronikavě činní v lidových organizacích, spolcích, Orlu, správách katolických domů, okresních a župních představenstvech, výkonných výborech, tisku, i poslaneckých klubech, jsou oni, kteří budovali stranu a aktivně se uplatnili především v známých bojích volebních r. 1907 a 1911 do vídeňské říšské rady.

Jsou to ti, kdo po válce pomáhali vydupat síť organizací, ve válce odumřelých a kdo vedli zase obrannou aktivitu politické strany za kulturního boje popřevratového, jsou to oni, kdo zůstali v širším celku neotřesení i reformním hnutím kněžským té doby. Tato generace kněžská stárne a co je příznačného — za ni nenastupuje už nová; lépe řečeno, to málo mladých kněží, které vydaly semináře za posledních 10 let republiky jako náhradu za ony, kdo odešli schismatem, na odpočinek nebo úmrtími, to málo žije jinak, než jejich předchůdci před 30 a 20 lety a má jinou představu činnosti veřejné, než měla generace předcházející.

Ríkám to obecněji: politická aktivita katolického kněžstva českého se zmenšuje, omezuje z dvou hlavních příčin: první je obecný úbytek katolického kněžstva po válce, druhá je změna v direktivách papeže Pia XI. pro veřejnou činnost kněžskou proti tomu, jak kněžstvo chápalo iniciativu k sociální činnosti Lva XIII. Je to patrný rozdíl dvou generací, rozdíl dvou údobí církve katolické. Tyto dvě příčiny působí hlavně na nový dorost kněžský, a budou působiti pro budoucnost. Pro starší generaci platí příčiny i jiné, o nichž se zmíním.

U těch kněží, kteří po válce odešli ze seminářů do života, je nápadný (srovnáme-li to s kněžskou generací předválečnou) chlad vůči politické straně lidové a není-li to ani chlad, tož aspoň podstatně umenšená víra, že politicky dá

se pro vnitřní sílu katolictví v Čechách učiniti něco zásadně důležitého.

A poněvadž je kněžského dorostu málo, protože v městech, kde bývali dva, tři kaplani, je nyní jenom jeden, kde býval jeden, není žádný, poněvadž nával duchovní práce místní je daleko větší než dříve, nevěnují se tito mladí kněží činnosti politické, kde jejich práci mohou zastati jiní a obracejí se výlučně k činnosti nábožensko-pastorační. Tento vývoj je ostatně zesilován výchovou seminární, směrem činnosti a vzrůstem dorostu řádového duchovenstva, tímto směrem je řízena výchova římské koleje a takto působí také většina profesorského sboru theologické fakulty pražské, jakož i směrnice českého episkopátu o katolické akci.

Budoucí generace kněžská — to se děje před našima očima — bude se zcela zřejmě odlišovati od minulé zmenšenou politickou aktivitou. Duchovní vzestup katolictví po válce vyžaduje hlubší, vnitřně pastorační práce v katolickém lidu a proto katolické kněžstvo — především kaplani a řádový dorost, nejagilnější to a v první řadě bojovné fronty stojící část kleru — mění taktiku i směr katolické aktivity pastorační. Před dvaceti, třiceti lety tvořili důstojnický sbor katolických stran kaplani, dnes jsou to faráři a těsně vyšší stupně kleru; přirozeně, podle zákonů času a stárnutí.

Současná generace kněžská pak, ta, která prožila před i poválečný kulturní boj a reformní hnutí kněžské, má vrchol životní činnosti už za sebou.

K tomu nutno připočísti i vliv církevně politických poměrů v republice i s tou kongruou, i s tím modem vivendi.

Kongrua (které požívají všechny církve) nezpůsobila žádného nadšení, ale zřejmou nespokojenost farářů na rurálních beneficiích, jimž zkrátila požitky proti minulosti. Malý školský zákon i modus vivendi uspal za nevýhodné situace svědomí katolíků a patronátní právo, které po starých velkostatkářích a státu zdědily obce, většinou socialistické a agrární ministerstvo zemědělství (třebas pochybným právem), vykonávají na faráře tlak, aby zanechal politické činnosti ve prospěch lidové strany.

Ministerstvo zemědělství obsazuje už dnes na 100 far a je přirozeno, že se dává přednost farářům, buď organizovaným v agrární straně, nebo aspoň politicky neutrálním. Těm, kdož jsou aktivně činní v lidové straně aspoň je dáno najevo, že lepší faru nebo čestnější beneficium dostanou jen s podmínkou, přestanou-li se veřejně a přednostně exponovat pro lidovou stranu. Tak na celém západě, jihu, severu i středu

Čech zmenšuje se počet kněžstva, exponovaného politicky pro stranu lidovou, na míru nejmenší. A ovšem dodnes působí u některých kněží dnešní generace antipatie k straně, která se postavila jediná a jako celek proti reformnímu hnutí kleru. Bylo to sice samozřejmé, ale opakují, i tento fakt působí dodnes u mnohých kněží.

Nikoli bezvýznamným zjevem v době zmírněného tlaku protikatolického jest přímá politická aktivita katolických kněží ve stranách jiných, než t. zv. katolických, hlavně ovšem ve straně agrární. V Plzni na př. stál při obecních volbách kněz v čele listiny domácích pánů. V posledním volebním boji způsobilo značnou pozornost zase vystoupení senátora F. Krojhera, který snažil se otrásti názorem, že katolíci nemohou voliti interkonfesní stranu, organisující vedle katolíků i bezvěrce, evangelíky, židy, československé schismatiky, stranu, která hlasovala pro rozluhu manželskou a která udržuje laický ráz dnešní školy. Skutečnost, že řada katolických kněží je činná ve straně agrární, uspává svědomí katolického lidu a ochromuje kulturní aktivitu lidové strany ve vládě. Klerus katolický je rozdělen . . . co mají souditi prostí lidé, katolíci na vesnicích i v městech?

Co plyne z toho všeho a hlavně ze skutečnosti, že nová generace kněžská vidí přednostní úkol svého života a své činnosti nikoli v politické emancipaci, nýbrž ve vnitřně náboženské práci mezi katolickým lidem, co z toho plyne pro stranu lidovou? Znamená to tolik, že se tomuto faktu, pro budoucnost katolictví v republice nikoli škodlivému, musí strana lidová přizpůsobiti doplněním své organizační stavby, širokou aktivitou a iniciativou politickou a výchovou svých příslušníků. I zde musí vedení strany pochopit změnu času a vidět, že pro budoucnost bude míti katolická politika váhu určenou více pozitivně: vnitřní vlastní silou než negativně: tlakem nekatolických a pokrokových živlů proti katolíkům. Spory o přednostní účast kněžstva v politice stávají se zbytečnými, poněvadž je sám život odstraňuje. Tím ovšem nikterak není řečeno, že funkce kněžstva nové generace ve veřejném životě katolickém se zmenšuje. Nikoli, vymezuje se jenom, racionalisuje, chcete-li užiti běžného dnes slova, stane se pastoračně intenzivnější a tím v krajích liberalismem a socialismem prosáklých zcela jistě katolicky účinnější. Oporou a živnou silou katolické činnosti veřejné zůstane kněz vždy, i když sám politickou činnost v kraji svým jménem nepovede. Lidová strana musí ovšem rychle pochopiti neodvratnost této generační změny, přizpůsobiti jí výchovu členstva i organisaci katolické práce ve-

řejné. Škola a rodina bude v budoucnosti hlavním předmětem kněžské pastorače a nová generace kněžská bude spíše nábožensky radikálnější. To bude míti svůj odraz i v politice.

Obnovená strana křesťansko-sociální na Moravě.

Samostatná akce Antonína Čuříka a vedení křesťanských odborů moravských.

jd. — Generální tajemník křesťanských odborových organisací moravských měl s oficiálním vedením strany lidové na Moravě několikaletý, vleklý spor, jehož věcný základ dle těch, kdo provedli roztržku, byl: reakce na nedostatečnou odolnost lidové strany vůči agrární přemoci v nesocialistické vládě, osobním důvodem pak (v konkrétních činech převažují často osobní důvody) latentní i zřejmý souboj dvou poslanců župy ostravské, Ant. Čuříka s P. Rýparem, jenž ostří konfliktu stěžil byl ochoten zmirňovati. To je vlastní pramen Čuříkovy volební akce proti určitým způsobům politické činnosti některých kněží. Konflikt tento stal se zřejmým už dávno před říšskými volbami 1929 a sice samostatnou kandidaturou křesťansko-sociální v ostravských obecních volbách. Vlastní rozkol nastal z příčiny na venek jen osobní. Výkonný výbor strany moravské rozhodl se na přání župního zastupitelstva ostravského (zpracovaného, jak namítali stoupenci Čuříkovi, odpůrcem jeho na župě) přemístiti z trestu poslance A. Čuříka s prvního místa na kandidátní listině župy ostravské na místo třetí, zřejmě nevolitelné. Výkonný výbor strany však zaručil gen. tajemníku odborových organisací po tomto klečení na hrachu přece jen zvolení v druhém skrutiniu, poněvadž šlo o zástupce dělnictva. A. Čuřík po počátečním přijetí odmítl tento postup, vystoupil s většinou ústředního výboru odborových organisací ze strany lidové a rozhodl se kandidovati samostatně s opozičními zemědělci pod ochranou Andreje Hlinky, aby tak soustředil za dnešního volebního řádu všechny zbytky. Majetek odborů zůstal v rukou odštěpenců, předseda odborových organisací Msgr. Šrámek resignoval a odboráři založili, vlastně obnovili předválečnou moravskou stranu křesťansko-sociální.

Pak se rozpoutal krátký sice, ale velmi urputný zápas mezi mateřskou stranou, která založila novou odborovou ústřednu, do níž převedla většinu členstva a mezi novou frakci křesťansko-sociální. Čuříkově frakci, kterou

vedli dále náměstek starosty města Brna taj. Landa, tajemník váleč. poškozců Švábenský a dr. Alfred Fuchs, byla jako hlavní útočná zbraň vytknuta zrada a poškození katolických zájmů, proti čemuž se ohradili napadení listem k biskupům, osvědčujícím věrnost ke katolickým zásadám. Útočným tvrzením disidentů byla výtká totožná s útočnými námitkami socialistů, že strana lidová nedbala dostatečně ve vládě s agrárníky zájmů chudého lidu.

Ve volbách nedosáhla nová křesťansko-sociální frakce, kandidující na jméno Hlinkovy strany, v žádné župě ani zdaleka mandátu a dostala v celé zemi moravsko-slezské úhrnem 20.409 hlasů, na které byl podle předběžné úmluvy zvolen v druhém skrutiniu poslancem Antonín Čuřík, jenž nemusel ani podepsat obvyklý revers Hlinkově straně o vzdání se mandátu, kdyby se rozešel s volební stranou.

První rozběh nové strany skončil tedy zjevnou porážkou, ale přece nikoli takovou, aby novou frakci zničil. Dosáhla přece jenom zastoupení ve sněmovně a to není nepatrná věc. K tomu nutno uvážit, že nová frakce, vzniklá „vzpourou tajemníků“, soustřeďovala v sobě dělnické pracovníky většího politického uvědomení a organizačních schopností, než byl průměr ostatního lidového voličstva a že její pouhá existence nemůže býti, je-li modus vivendi odmítnut — mateřské straně příjemnou. Výkonný výbor nové strany rozhodl se také hned po volbách znovuvybudovat odborové organizace a všude zakládati místní organizace křesťansko-sociální strany, jejímž tiskovým mluvčím je týdeník „Budoucnost“

Není pro mne pochyby, že hlavním podnětem, hlavním ostnem vzniku křesťansko-sociální frakce byly důvody osobní, snaha osob po proniknutí a přednostním životním uplatnění, ale přesto nemohu nevidět na dně příčiny, jež souvisí, třeba ne zcela uvědoměle, s duchovním vývojem politického katolictví poválečného. Každá secese dosud ve všech politických stranách českých byla dokladem určité potřeby nebo změny vývojové. Byly to výbuchy buď protestu proti směrům stran nebo signály, zvoucí k rychlým obrátům od cest dosavadních. Měli jsme dosud dvě kategorie těchto secesí: do první patřil Modráček, Prášek, Čuřík, do druhé Vrbenský, Stříbrný a odštěpenci komunističtí Hais, Bubník, Rouček a j. První tři chtěli uspišiti zřejmě cítěný, skrytý pohyb svých vlastních stran. Všichni byli poraženi, ale strany šly pomaleji dále směrem, kterým se odštěpenci radikálně utrhli. Druhá

kategorie je oněch, kteří přirozený vývoj stran k určitým ideálům zdržovali a strany je proto vyloučily a zbavily se tak kusu svého včerejška, z nějž vyrůstaly.

Modráček byl poražen, ale strana přijala za své všhecko, zač on se bil. Vytvořila se od marxismu k státnímu nacionalismu. Stejně Prášek chtěl míti příliš rychle svou stranu konservativně pravicovou; padl, ale strana se stala takovou. Stejně Čuřík předběhl zřejmě v nedostatku vůdcovské prozíravosti stranu v jejím přirozeném vývoji. Kdežto tito se utrhli dopředu v směru tušeného pohybu stran, druzí, jako Vrbenský, Stříbrný, Hais, zřejmě táhli stranu dozadu, nazpět, proti směru přirozeného sociologického vývoje. Vrbenského anarchism, stejně jako Stříbrného starorakouský národní socialism nebo Haisův reformism, to vše jejich strany v nejdůležitějším svém zájmu nechávaly za sebou, vyrůstaly z toho.

O první kategorii a tedy i Čuříkovi platí, že vůdcovská schopnost záleží v tom, umět čekat a táhnout k uskutečnění ideje pokud možno celou armádu, nebo s celou dojíti aspoň do poloviny cesty, nikoli s malým předvojem se utrhnout. V tom je rozdíl mezi mučednickým rozhodnutím a mezi politickou vůdcovskou schopností. Jedno je možno připustiti: tyto secese uspišily snad vývoj v směru odštěpenců, poněvadž jako výkřičník vyjádřily potřebu, třeba cítěnou, ale jasně celkem stranickým dosud nechápanou. Velký politik si ovšem taktu na koleje vývojového vlaku nikdy nelehne.

Čuřík ani jeho druhové nepodali sice ideologii svého směru, možná i proto, že ve volebním boji je bližší klacek než myšlenková obrana proti klacku, ale to neznamená, že jeho seceso jako skutečnost, čin, historický zjev, nebyla jejím projevem i když s převahou motivů osobních. Kdo tyto věci vždy přesně oddělí?

Jde o historický proces vyrovnávání se katolictví s kolektivními silami, organisovanými na ideologii socialistické. Nemohu dosud ani rozpoznat, zda se neocitli reformátoři pod kolem, kterým chtěli pohybovat, zda si zde zachovali suverenitu ducha a vědomí, podmínku to konkrétní katolické spolupráce sociální se stranami socialisticky reformními. Proces sbližování socialistických stran, odpoutaných od marxismu *v konkrétních případech a činech sociálních* (nikoli v programech), se sociálním posláním katolických stran pokračuje v mezinárodním měřítku. U nás daleko tíže ještě, poněvadž na spáleništích hoří dosud oharky a čpí dým protináboženského boje socialistické-

ho, ve kterém marxism, volnomyšlenkářství, husitství a liberální atheism si podaly ruce k jedinému cíli.

Katolík, který chce v zájmu katolictví případ od případu spolupracovat sociálně také se stranami socialistickými, aby zlomil předsudky příslušníků těchto stran vůči katolické církvi a katolickému principu společenskému, nesmí samozřejmě podlehnout socialistické ideologii. Jen lidé naprosto jistí v sobě, jen lidé duševní převahy katolické mohou na této cestě prospět katolicismu i zájmům sociálně slabých.

Uhrnem tedy: přes svůj bytostný odpor k rozkolům, nevidím, až na výstřelky vzájemného politického boje katolíků, v Čuříkově akci přímou škodu katolicismu. Funkce stran záleží v tom, že jsou prostředkem k cíli, nikoli cílem samy o sobě. Pro katolickou věc nebyly také dosud jejich hlasy ztraceny.

Ale ovšem pokládám samostatnou akci křesťansko-sociální v době koncentrace stranické a tvoření velkých bloků za zbytečné plýtvání energií. Ve velké straně má schopný jedinec více vlivu, možnosti i moci než mimo ni. Všeka vina zcela jistě není na Čuříkovi, ale jako jsem nenabyl přesvědčení, že klečením na hrachu a veřejnou degradací poslance lze jej trvale přivést na správnou cestu, tak nemohu uznat za státnický čin malou secesi. Nejde jen o vinu, na straně Čuříkově jde i o omyl. Mezi omylem a vinou bude jistě činěn rozdíl na věčnosti, ale v politice je to jedno. Udrží-li se svou životností nová frakce, zbývá jediná naděje a jediné přání: spolupráce k společnému cíli na cestách oddělených. Dojde k ní? Zvítězí duch společného cíle nad duchem odporu, který je největším nebezpečím těles i dočasně odloučených? Budou schopni této velikosti duševní, kdož o ni secesí důkaz nepodali?

Slovenský episkopát a lidová strana.

Před volbami do Nár. shromáždění zaslal biskup Jan Vojtaššák klubu slov. poslanců tento přepis:

Klubu poslanců a senátorů slovenské lidové strany v Praze.

P. T. předsednictvo slovenské lidové strany obrátilo se přípisem ze dne 13. června t. r. na biskupský sbor, ve kterém žádá, aby se katolickému kněžstvu ponechala ještě účast na poli aktivní politiky až do té doby, když je bude možno vyměnit na tomto poli v duchu progra-

mu slovenské lidové strany a v katolictví vyškolenými laiky.

Níže podepsaný se své strany zásadně ničeho by nenamítal proti tomu, aby kněžstvu katolickému velmi sporadicky i v budoucnosti v aktivní parlamentní politice ponechala účast, ale musela by býti tu garancie v osobě a charakteru patřičného kněze: 1. že i jako aktivní a parlamentní politik nikdy se nedá na pole takového nepěkného a nečestného boje, jakého jsme byli nešťastnými svědky v minulosti mezi katolickými slovenskými kněžími, majícími účast v aktivní parlamentní politice. 2. Že ten katolický kněz, který se bude pohybovat na poli aktivní politiky, bude mít na zřeteli v první řadě a nadevše otázky katolického náboženství a katolické církve se týkající, nakoľko sú ony ve společ. a kulturném živote i mimo toho spriadané. 3. Že v ničem neupustí, co církev katolická od svého kněze ve věcech víry, mravů a disciplíny na každém kroku požaduje a co mu má vždy kázat *kněžské* přesvědčení. 4. Ale i tehdy případně budoucí kněží a aktivní parlamentní politikové nemohou a nesmějí býti samozvanci, ani politickou stranou vyhlédnutí a vyzvaní, ale jen ti, koho vyšlou anebo propustí na arénu aktivní parlamentní politiky patřičné biskupské ordinariáty.

Ve Spíšské kapituli 22. VI. 1929.

Jan Vojtaššák,
biskup spíšský.

Josef Obr:

I. sjezd slovanských filologů v Praze.

Ve dnech 6.—13. října t. r. konal se v Praze I. sjezd slovanských filologů. Nutno však hned na počátku říci, že účastníky sjezdu nebyli jen slovanští filologové, t. j. ze slovanských zemí, nýbrž i filologové, reprezentující slovanskou filologii na universitách národů neslovanských. Tak jsme se seznámili se slavisty z Litvy, Lotyšska, Estonska, Dánska, Finska atd.

Nejvíce, což jest samozřejmé, byly zastoupeny národy slovanské, z nichž nejvíce delegátů vyslalo Polsko, což také na sjezdě bylo zdůrazněno. Také sv. Otec poslal svého zástupce na sjezd slovanských filologů; byl jím prof. theologické fakulty v Praze Dr. Jos. Vajs, jenž do sborníku statí o Josefu Dobrovském napsal čl.: „Dobrovský a biblická kritika.“

Všichni tito zástupci slavistiky přinášeli po-

zdravy slovanskému sjezdu, pozdrav slovanské Praze a vzpomínali práce Jos. Dobrovského. Tak jsme slyšeli mluvit všemi slovanskými jazyky, dále jazyky neslovanskými, ba i jazyk latinský došel svého uplatnění na sjezdě, jímž pozdravil sjezd delegát z Lotyšska. Celé shromáždění slovanských filologů bylo přivítáno velebným chorálem svatováclavským. A vskutku nebylo krásnějšího okamžiku, než byl tento, a marně by se bývalo hledalo lepší uvítání na půdě Jos. Dobrovského, než bylo uvítání chorálem svatováclavským.

Obrovská účast delegátů byla dokladem, že národy slovanské po svém osvobození prožívají líbánky své krásné přítomnosti, jež se mění v trvalé, harmonické, slovanské manželství. Praha, slovanská Praha, kolébka slavistiky, nad níž se v těchto dnech vznášel polyhistorický duch Dobrovského a Kollára více než kdy jindy, měla opět jeden nezapomenutelný den, jenž bude patřiti vždy k základním článkům slovanského pouta.

Účast cizích delegátů byla dokladem, že kult slavistiky není jen zájmem národů slovanských, nýbrž i národů neslovanských a že se stává slavistika nejenom předmětem studia, nýbrž i trvalým pojítkem mezi národy vůbec. A po této stránce, myslím, splnil sjezd slovanských filologů své poslání na sto procent.

Po dlouhé době se tedy sešli zástupci slavistiky, aby pod egidou Dobrovského rokovali o jejím příštím úkolu, aby se smluvili o společném postupu, aby sjednali dohodu ve věcech, jichž je zapotřebí pro budoucno slavistiky.

Práce stran těchto věcí v jednotlivých sekcích podávala obraz úsilovného hledání, badání, debatování, jehož se pilně účastnili jednotliví zástupci podle vyspělosti slavistiky v té neb oné zemi a podle temperamentu svého národa. Výsledek této práce byl pak shrnut v resoluce podle jednotlivých sekcí, o jejichž uskutečnění nutno v budoucnu pilně pracovati, aby příští sjezd slovanských filologů, jenž se bude konati za pět let ve Varšavě, byl nejenom pokračováním, ale také generální přehlídkou uskutečněné práce na tomto poli. Bude to jistě práce ohromná a vyčerpávající, ale bude možno ji uskutečniti, vždyť Slované pracují v osvobozené vlasti a není nic, co by po této stránce mohlo práci zdržovati anebo jí překážeti.

Z témat, jež na sjezdu byla přednášena a jež všechna svým obsahem přinášela mnoho nového, zdůraznil bych zejména organizaci bibliografie literatur slovanských a organizaci

bibliografie linguistické. Vyplnění této mezery na společném základě nejenom že sjednotí práci na tomto poli doposud roztráštěnou, ale i ekonomicky usnadní práci každému pracovníku v té neb oné věci. Kdo jen občas potřebuje něčeho z tohoto oboru, vidí, jak uskutečnění této bibliografie bije již do očí. K témuž tématu patří a týmž důvodem je také odůvodněno vědecké vydávání děl slovanských spisovatelů a slovníků, jež pro studium slavistiky jsou denní potřebou. Neméně důležitosti zasluhují slovanské archivy jednotlivých oborů a dále sestavení mezislovanského atlasu lexikálního.

Jiné požadavky stran studia slavistického, jako vyučování literaturám slovanským na středních školách, výměna a vzájemná korespondence studentů středoškolských nebo vysokoškolských a j., bude možno řešiti a uskutečňovati spíše podle povahy každého národa nežli podle jednotného měřítka.

Sjezd slovanských filologů byl doplněn zájezdem účastníků do Brna a Bratislavy. V Brně v slavnostní aule filosofické fakulty přednesl skvělou řeč prof. Arne Novák na téma „Dobrovský a jeho předchůdci v literárním dějepise“, poté druhého dne navštívili účastníci hrob Dobrovského, u něhož promluvil prof. Souček. Zájezdem do Bratislavy, kde mluvil prof. A. Pražák „O slovenské literární přítomnosti“, se sjezd skončil. Mnozí se ještě zúčastnili slavnosti v Olomouci, kde byla odhalena pamětní deska Josefu Dobrovskému na Hradisku.

I. sjezd slovanských filologů řadí se svým významem k památným událostem ve světě slovanském a jeho kvalitu zhodnotí budoucí věková lépe, než je schopna nynější doba. Jistě však se splnila slova Kollárova: „Mraky bludu a zaslepenosti se rozptylují; Slované odvrhují okovy starých předsudků, aby se ujali ztracených práv přírody a rozumu a povznegli se k oné lidské a bratrské lásce, která jediná je s to, aby nešťastné národy přetvořila a oblažila.“ A my připojujeme nesplnitelné přání: „Kéž by tak mezi námi býval seděl Dobrovský i Kollár!“

Přípravy k mezinárodnímu eucharistickému kongresu v Karthagině.

Přípravy ke kongresu postupují velice rychle a soudě podle zpráv, které stále komité zasílá, bude Kartagina svědkem veliké lásky věřících k eucharistickému Králi. Se všech stran přichází mnoho projevů radosti, všichni

národové chtějí poslati na místo posvěcené krví tolika mučedníků co nejvíce účastníků. Máme míti i my svoji sekci při kongresu, jest třeba, aby od nás dojelo co nejvíce věrných. Když mohla jeti do dalekého Chicaga výprava více než padesátičlenná, zdaž do Kartaginy by nemohla jeti výprava aspoň dvousetčlenná?

Kongresy eucharistické mají svá témata, jimiž má býti rozšířena láska světa k Nejsvětější Svátosti oltářní. V Kartagině se bude mluvit o Nejsvětější Svátosti podle učení sv. Augustina a sv. Otců afrických. Je to téma velice důležité v době, ve které někteří protestantští bohoslovci se dovolávají pro své učení tvrzení sv. Augustina. Kongres ukáže, že sv. Augustin byl dokonalým katolickým biskupem, že hájil eucharistickou obět, skutečnou přítomnost a sv. přijímání v tom duchu, ve kterém jich hájila vždycky sv. Církev.

Kongres bude zahájen dne 7. května a skončí slavným průvodem v neděli 11. května v amfiteatru, kde mnoho hrdinů výkřácelo za víru Kristovu. Jednotliví národové budou míti své sekce a mimo to budou konány velké přednášky všeobecné. Přednášetel bude též známý francouzský konvertita, kterého obrátila Afrika, L. Bertrand, autor slavného díla o sv. Augustinu. Je to vhodně voleno, uvážíme-li, že sv. Augustin žil v Kartagu přec svým obrácením i po něm a proslovil tam mnohá svá kázání. Tam svolal i koncily a odsuzoval tehdejší herese a odtud šířil světlo po celé severní Africe. L. Bertrand, člen Akademie francouzské, bude mluvit na téma. Krása staré africké Církvě a její obroda ve XX. století.

Předsedou české sekce a členem stálého výboru za Československo jest J. M. Dr. M. Zavoral, jehož láska k eucharistickému Kristu jest známá. Tyto dny odjíždí ke schůzi výboru, která se bude konati dne 17. listopadu v Římě. Členové stálého výboru budou přijati v audienci J. Sv. Piem XI. a zúčastní se noční adorace v basilice sv. Petra.

Je třeba pracovati již ode dneška k tomu, aby účast od nás byla co největší, aby všem imponovala a její ovoce pro národ bylo co nejživnější! Veliká pracovnice pro mezinárodní eucharistické kongresy, Emilie Tamisierová, která se zvala „žebračkou Nejsvětější Svátosti“, napsala po prvním kongresu v Lille slova, která bychom měli dobře uvážiti a jimi se nadchnouti: „Jsem ještě v Lille, okouzlena neočekávanými výsledky kongresu. Žijeme v době, ve které musíme býti všichni

apoštoly a vojíny. Bezbožnost světská počítá své přívržence na tisíce a my bychom měli zkřížiti ruce a oddávati se nečinnosti? — Opravdu mohu říci, že jsme zde svědky zahájení sociálního království Ježíše Krista eucharistií, žijícího uprostřed nás. Naši nadšení řečníci ukázali nám výšiny až dosud neznámé, ukázali nám, jak uzdraviti naši nemocnou společnost.“ Nuže, i my jsme nemocní.

Stálé komité rozšiřuje modlitbu pro zdar kongresu. Uveřejňuji ji: „Ó Ježíši, který jsi skutečně a podstatně přítomen v Nejsvětější Svátosti, abys byl pokrmem našim duším, žehnej dílu mezinárodních eucharistických kongresů a dopřej zdaru všem těm kongresům a shromážděním eucharistickým, které se konají v jednotě s ní a hlavně nastávajícímu kongresu v Kartagině. Nejsvětější Srdce Ježíšovo, žehnej sjezdu. Svatý Paskale Bayloňský, pros za nás.“ Na tuto modlitbu jsou dány odpustky 300 dní za každé recitování a odpustky plnomocné, bude-li recitována po celý měsíc.

Každý má možnost přičiniti se o zdar krásného a velikého díla. J. K.

Dr. Alfred Fuchs:

Gramofon.

V Berlíně existuje již řadu let židovská obec, která šla ve svém náboženském liberalismu ještě dále, než šly ostatní neologické náboženské obce. Jest jakousi analogií československé církve mezi Židy. Nahradila hebrejštinu němčinou, ale protože některé synagogální zpěvy mají krásné starobylé melodie, ponechala ve své „liturgii“ tyto melodie, ale zavedla také do svých bohoslužeb celou řadu melodií skladatelů moderních. Jest to tendence velmi podobná tendencím levého křídla protestantského, jež také ponenáhu nahradilo bohoslužbu jakými pobožnými akademii. Nyní pak dochází z této náboženské obce zpráva, jež opravdu již je vrcholem modernismu. Protože tato obec má nedostatek kantorů (předzpěváků modliteb), kteří by dovedli a mohli vyhovět vysokým požadavkům na ně kladeným, odhodlala se zavésti do svých bohoslužeb *gramofon*. Novinářská zpráva o tom zní takto: „Židovská reformovaná obec berlínská vstupuje na veřejnost s pozoruhodnou novinkou. Všech 114 rozličných hudebních skladeb liturgických, jichž se při bohoslužbách užívá, bylo přeneseno na gramofonové desky, aby za nepatrné výdaje mohlo jich býti používáno na rozličných místech. Již při nynějších velkých svátcích židovských má býti použito těchto gramofonových desek.“ —

Co tomu říkáme? Proč o tom píšeme? Proto, že až k tomuto zmechanisování bohoslužeb musí racionalistické pojmání náboženství nutně dojít. Církevní úřady katolické se právem stavějí proti tomu, aby do radiového rozhlasu byla pojímána slova, která pronáší kněz při mši svatě u oltáře. Mnozí by si totiž mohli myslit, že odposloucháním těchto slov v rozhlase vyhověli své povinnosti býti v neděli a v zasvěcený svátek přítomni mši sv. Mohli by snadno zapomenouti, že podstatou mše sv. jest oběť, nikoli slova oběťníkova. Tam, kde zmizí z bohoslužby oběť, může ještě zbyti modlitba. Při společné modlitbě jest předřikávač jaksi vyslancem obce u Božího trůnu, mluví za ni. Ale tam, kde se již modlitba neobrací k Bohu, nýbrž tam, kde jde nanejvýš o to, probuditi lyrické nálady u obecnstva, nálady, jež bývají tak často zaměňovány se zbožností, tam přestává vůbec bohoslužba a celou věc může obstarat stroj. Mnozí se táží, co jim modlitba může vnitřně dáti, místo co by se správně tázali, co oni mohou dát Bohu. Zbožnost nespočívá ve vyvolávání nálad, nýbrž v konfrontaci ubohé lidské bytosti se živým Bohem a tato poslušnost a vůle dáváti Bohu slávu, jež mu náleží, nesmí býti závislá na našich náladách. Umění nemá tutéž funkci jako náboženství. V náboženství nejde o symboliku, nýbrž o prožití. My Evropané se často usmíváme budhistickému modlicímu mlýnku. Ale není daleko do toho, že i my budeme si pořizovati podobné mlýnky ve formě rozhlasu a gramofonu. Míti lyrickou náladu, není žádnou zásluhou. Lyrickou náladu může skutečně vzbuditi i pouhá deska gramofonu. Ale gramofonová deska nemůže našim jménem mluvíti s osobním, živým Bohem, který chce naši duši a naše srdce.

Sektářský extrém, jenž zavádí světskou civilisaci takto přímo do bohoslužby, ukazuje, jak civilisace nesprávně pojatá může vyloučiti lidský moment i z bohoslužby. Katolická církev se nestaví proti technickému pokroku. Vatikán byl jeden z prvních, který zavedl radiovou stanicí. Nunciové létají v aeroplánech. Do služeb chrámu jest postavena i elektrina. Ale voskovice na oltáři musí býti pravé a velikonoční oheň na Bílou sobotu musí být rozkřesán. Ne proto, že by církev nepřála pokroku, ale proto, že dovede držet rovnováhu mezi pokrokem a tradicí. Civilisace činí život složitým, protože oddaluje věci od jejich původních příčin, mnohonásobně substituuje návzájem společenské složky. Ale při vši té složitě substituci nesmí se změnit jedno: poměr člověka k Bohu. Proto církev i ve své liturgii naznačuje neměnnost některých úkonů. Dala určitým úkonům zkameněti v pevné útvary. Při

tom život se může zdobiti všemi vymoženostmi civilisace. Ale mezi Boha a člověka nesmí nikdy vstoupiti — gramofon.

Člověk může postavit umění do služeb Boha. Má tak činiti. Nesmí si však mysliti, že forma je vše a člověk nic. Lkající a plačící, jásající a plesající, mlčící a rozjímající duše lidská má nekonečně větší cenu, než všechno umění. Na to moderní náboženský racionalismus často zapomíná a sestupná linie k negativnímu pólu náboženství je pak již dána: od oběti k modlitbě, od modlitby k recitaci, od recitace ke gramofonové reprodukci.

A. Černý:

Nové stavební umění.

V posledním svazku Hochlandu je zajímavá studie Karla Speuditze: Anmerkungen zur neuen Baukunst. Hrst poznámek, které autor nashíral příležitostně, přihlížeje kriticky k novým stavebním směrům, které zvláště v Německu — díky různým těm Bauhausům — nalézají hojnost věrných vyznavačů, obhájců i průkopníků. Také u nás moderní směry ve stavebnictví nalézají stále širší ohlas a díky úsilovné a cílevědomé činnosti propagační šíří se snahy o moderní architekturu také na venek. Přehlídkou moderní architektury byla u nás výstava brněnská, o moderní architektuře cizí jsme dobře informováni samými representanty, kteří o ní v Praze přednášeli, dobrým přehledem byla i letošní výstava v nové městské knihovně a konečně hojnost staveb, budovaných již ve směrnicích čistě moderních, nalezneme v Praze, Brně i na venkově. A jsou to jak stavby palácové, tovární, tak také stavby domků rodinných a vil. Tato moderní architektura je naprosto odlišná od dosavadních staveb jak svým vzhledem vnějším, tak také uspořádáním vnitřku. Je nezvyklou, překvapující a žádá bezvýhradné uznání nebo zamítnutí, kompromis tu může způsobit jen obludné vyznění a odstrašujících příkladů je hojnost.

Heslem všech staveb má nyní býti účelnost, která se jeví nejen uspořádáním vnitřku, ale je vyjadřována i vně — fasádou. Okna opustila tradiční rozesazení a jsou umístěna tam, kde je jich třeba. Tak dostáváme velké, holé plochy bez oken, nebo zase naopak stěny téměř celé ze skla; fasády budov palácových zdůrazňují konstrukci železobetonových sloupů a příček, zkrátka vnitř ani vně nesmí býti nic zbytečného, vše účelné. Celá estetika stavební je tak pojednou naruby a nové formy stavební vyžádaly si nové formulace filosofické a nové

estetické zákony. Vnějšek upoutal i Spenditze, který má velmi bystrý postřeh a neušla mu jedna zajímavost moderního slohu stavebního a sice jeho sklon k pohádkovosti. Moderní vilky v něm budí vzpomínky na fantasmie z Tisíce a jedné noci: rovné střechy podtrhávají linii horizontu; okna tu a tam rozesazená, jednou velká, jednou malá, připomínají harémy nebo skleněné zámky. Kamenné zidky a skalky, cizokrajné rostliny v zahradách i za okny, na ploché střeše obrysy útlé dámy a tlumená melodie zaznívající z vnitřku — to vše jej přenáší do říše pohádek. Ale pohádkovitost moderních vilek není ziskem. Stavby nesrůstají s krajinou, zdají se býti cizími, jsou sem jen přičarovány. Nevyrůstají z půdy, jsou na ni jen lehce posazeny. Je to správný postřeh severana, kterému zůstane cizím bílá skvrna moderní vily, konstruktivisticky holé, cize hranaté, vsazené v naše zamlžené prostředí a toužící po slunných stráních jihu, elegantní linii cypřišů středit štavnaté zeleně luk a fialových stínů lesa. Odtud jakási melancholie moderních staveb v cizím, nepřátelském prostředí. Moderní stavebnictví také miluje sklo, jímž často nahrazuje celé stěny a sklo — toť prima stavební materiál pohádek (skleněné zámky na skleněných návrších) — třpytivý, průhledný, křehký. A přece pohádkovitost, která se tu projevuje, je úplně nechťená a v naprostém protikladu směrnic moderní architektury, která nechce mít nic společného s pohádkou.

Základním požadavkem stavebního umění je vybudovati člověku útulek, kde by se cítil doma, mezi svými. Neboť každý z vás touží býti alespoň na chvíli vně vřavy světa, alespoň na chvíli toužíme býti svobodnými. A asylem individuality, ostrovem svobody je jedinci jeho dům. Vždyť „ve svém domě i sluha je králem“. Odtud ten zvláštní poměr majetníka k jeho domku, k jeho království. Ale moderní architektura pomíjí bližší vztahy majetníka a domek buduje jen a jen účelně. Architekt prý jedině může určit velikost jednotlivých místností a jich rozdělení, aby bylo účelně využito místa a aby obyvatelé domku byli uchráněni zbytečných starostí a prací. Architekt má býti svrchovaným pánem, který svými odbornými vědomostmi je oprávněn sám dirigovati stavební plán a donutiti nájemníka, aby se podrobil třeba proti své vůli — účelnosti. V informativní knížce architekta Honzika (v Kuncířových sešitech č. 3. a 4.) o moderním bydlení se s těmito názory setkáváme na mnohé stránce. Prý si kupujeme boty, do jichž výroby nemůžeme mluvit a řadu věcí, jichž výrobu ponecháváme řemesl-

níkům, neobtěžující je zbytečnými nápady; jenom architekt prý musí poslouchati nápady svého zákazníka a podříditi jim třeba i ducha stavby. Proti diktatuře architekta nesmlouvavě hlásané přívrženci moderních směrů stává se Steuditz a má mnoho pravdy ve svém tvrzení, že dnešní architekti se často ani nesnaží vyčítati potřeby a záliby svého zákazníka a tak stavba, prováděná jen a jen pro účelnost, není potom skutečným milým domovem, i zde jsme ovládáni — účelností. Touha po standartisaci, jednotném typu rodinného domku, jak jej nalézáme uskutečněn na př. v Holandsku či Německu a o nějž i u nás při realizaci zahradních kolonií bylo usilováno, ukazuje, že individualita majetníka má býti úplně vytlačena a vše má dirigovati účelný standart. Pak, jak správně Steuditz podotýká, hrozí nebezpečí, že z domu se stane jen stroj k bydlení.

A právě jako je falešnou pohádka rodinných domků, tak také tam, kde proniká kompaktní hmota — v činžovních blocích a palácích kapitálu — ozývá se falešný tón. Stavitelovo ingenium končí, zdá se, u lineálu a úhломěru. Ale nezapomínejme, že stavba není abstraktní myšlenkou, je to, nebo má to býti realizace myšlenky. A zde, v moderních dílech, zhusta právě myšlenka chybí, stavba nemá duše, intuice se tu neprojevila. V tom stálém shonu po účelnosti, po zdůraznění konstrukce, kde vše ovládá formule matematická, se pojednou setkáváme se stavbami, které ční cize a rozpačitě ve svém prostředí. Matematika je věda, má svoji krásu, ale užitá matematika není ještě uměním. Mluvíme-li o technice, o jejích vymoženostech a zázracích, nezapomínejme, že technika je pro stavbu jen prvou fází k dosažení uměleckého cíle. Pak snadno pochopíme, že tam, kde architekt nebyl schopen vše zvládnouti, vyrůstají domy neutrální, bezbarvé, domy, které všechny vypadají stejně, neboť místo skutečné fasády mají nasazenu jen neživou masku.

Myslím, že v mnohém má Steuditz pravdu. Správně odhalil myšlenkovou prázdnotu, kterou moderní architektura často maskuje frázemi o účelnosti, konstruktivismu atd. A jen tak je možno, že s duchy skutečně silnými se přizívuje tak mnoho duší, prostředních, které by snadno mohly vše dobré, co nová architektura přináší, zdiskreditovati.

Moderní architektura je příliš vyspělá a příliš se již vžila, aby snad bylo úspěšným nějaké tažení proti ní, jak chce Steuditz, a sice z důvodů nacionálních. Ta internacionálnost moderního stavebního umění není nic tak strašného, vždyť všechny slohy až dotud takovými

byly, ale neuškodilo by, kdyby také v posuzování moderní architektury bylo více kriticismu. Je třeba, aby architekt pro hmotu nezapomínal na duši, kterou každá stavba nutně potřebuje, aby byla skutečným uměleckým dílem.

Tři svatováclavské hry.*)

Svatováclavské oslavy zaznamenaly také určité obohacení v naší produkci dramatické. Nebyl to bohužel zásah pronikavý a žeň je chudíčká. Pomineme-li drobnější, nevýznamné snažení, zůstávají tu jen tři hry, hodné pozornosti a také jejich význam je nestejný. Ale přece jakýsi zisk tu je a není bez zajímavosti bližší srovnání prací autorů, hodné odlišných, jako je Lom a Durych, případně těchto prací s hrou Kubkovou.

Rozhodným kladem je hra Durychova. Neboť, ačkoli všichni tři autoři píší jen hry, Durych se vědomě pokouší o drama. Proto také nechal stranou legendu a děj dramatu soustředil v krátkém dobovém úseku necelých dvou dní — končí za svítání dne druhého — na hradě Boleslavově. Cítil dobře, že postava Václavova, má-li vyrůst v pravé velikosti, potřebuje důstojného odpůrce a proto Boleslava kreslí markantněji, než Lom. Lom ve své hře roztránil děj v řadu scén, v nichž se snaží zachytit úsek několika let od smrti sv. Ludmily až k smrti sv. Václava. Také Lomův Boleslav nedorůstá v důstojného odpůrce svého bratra. Je to postava mátožná, která nemá vlastní vůle a ani bratrovražda zde není zdůvodněna. Třetí, rozlišující bod obou autorů je role žen. Durych zde přichází s jasnou a silnou ženou Přibyslavou. Lom nedal žádné ženě vynikající role, jemu tento živel ve hře chybí.

A konečně sv. Václav sám. U Durycha je to nádherný kníže a velký světec v jedné osobě. Neměl skrupulí, má-li psát o sv. Václavu, nebo o knížeti Václavu Svatém. Proto vyrůstá postava sv. Václava organicky, jeho stín leží i na spikleneckých hovorech Hněvsy, Česty, Tyra a Tuži, k němu vzhlíží s úctou sestra, matka i bratr a jeho mučednická smrt je tu korunováním životního díla. Když Přibyslava

*) Jar. Durych: Kvas na Boleslavi. Hra. Knihy nové doby, sv. 18. L. Kuncůř, Praha. Cena Kč 16.50.

Stanislav Lom: Svatý Václav. Tragická hra z českých dějin. Edice Aventinum, sv. 229. Praha 1929.

František Kubka: Hra svatováclavská. Rodinná knihovna. Praha 1929.

prosí: „Václave, kníže náš! Neopust nás! Slavně zní příslib světčův: „Slibuji ti to! I kdybych si měl vyprositi, abych směl z hrobu vstáti a jíti vám na pomoc.“ Zde již vidíme kol hlavy Václavovy probleskovati svatozář mučednickou a slyšíme příslib budoucím, že nedá zahynouti. Laskavý světec, dobyvatel srdcí, vítězí proti všem, může-li bojovati tváří v tvář a podléhá konečně černé zradě, která však v zápětí probouzí lítost a žal. Sám Boleslav, odpůrce, je nejhloběji zasažen, neboť ani neměl tak zrůdné duše, aby nepodleh kouzelnému vlivu velikého světce.

A sv. Václav Lomův? Je rozpolten. Je to také světec, ale daleko více kníže. Proto potřeboval Lom tak rozsáhlého aparátu, aby alespoň nějak zdůvodnil jeho smrt. Pohanství proti křesťanství, probouzející se nacionalismus proti manství německé říše, nebezpečí, hrozící na všech stranách, nepokojní slovanští válečníci, to vše je zde, aby zdůvodnilo bratrovraždu a přece je závěr násilným obrátem, vražda stane se proti všemu očekávání autora i Boleslava samotného. Proto, třeba chtěl ve své hře zachytiti sv. Václava ve všech možných proměnách, líčení selhává a ústřední postavě dramatu nedostalo se jasného prokreslení. V prvním jednání je to Václav-kníže, který už zde střetne se s matkou i bratrem, aby zvítězil jako kníže. Na zemském svolání, po střetnutí s Arnolfem a Gerem, je tu Václav-vůdce, který s mečem v ruce deklamuje:

„Ruce člověka
nedovedete ještě objímat.
Tvrdý a věrný můj meči,
za jaký krásný a nedosněný ještě svět,
za jakou budoucnost, obestřenou ještě mlhami,
první jsi stráž?“

Pak opět opouští tuto linii knížete Václava Svatého, aby také sv. Václav našel místa. Proto v II. jednání po krvavém boji ta sentimentální scéna s malým Slavníkem, který také zachraňuje možnost podati legendární setkání s Radslavem. Anděly, doprovázející a chránící světce, vidí jen mladý Slavníkovec, škoda, že nezjevil se sv. Václav se svým nebeským průvodem také autorovi, pak by snad jeho poměr k ústřední postavě hry byl teplejší. Také král Jindřich pozdravuje knížete jako světce: „Kdo je tak strašně sám, s tím je Bůh.“ Ale Lom se příliš kloní k civilní náplni hry a proto nemohl býti sv. Václav světcem více, než knížetem a tak musilo nutně nastati rozpoltení ústřední postavy a hra postrádá potom jediného pevnějšího pojítka. Cítíte to od scény?

ke scéně. Prudký vzmach úvodního výstupu pod Tetínem na úsvitě noci, v níž zahynula sv. Ludmila, slábne víc a více, a autor konečně vědomě hřeší na pomoc herců a režiséra, píše vlastně scénář a titulky, vše ostatní má dotvořit moderní režie. Zde Lom dokumentuje, jak zhýčkan inscenací oficiální scény zapomíná na své povinnosti a spoléhá na cizí pomoc. Toho se snadno vyvaroval Durych, který toto štěstí nemá a proto musí své hry pracovat poctivě.

Zajímavé je také pojetí zrádných rádců. Durych v nich vidí kořistníky, otroky, kteří prohlédají uchvatitelské myšlenky Boleslavovy a stávají se ochotnými vykonavateli záměrů, na jejichž uskutečnění ani Boleslav nepomyslel. Děsí se jich, ale nemá síly přemoci svoji marnivost a pýchu a rázně ukončití nekalé zámysly svých vladyků. Lomův Boleslav je však ve vleku zrádců, kteří mu svůj záměr vnutili, nemá své vůle, je třtinou v jejich rukou a dá se slabošsky vést. Durychův Boleslav svým otrokům poroučí, u Loma je tomu naopak. Proto Boleslav Durychův je skutečným protikladem svého bratra, proto tu má sv. Václav silného a nebezpečného odpurce.

Srovnáme-li obě hry aspoň v nejdůležitějších postavách a dramatické stavbě, vidíme, jak slabým je zpracování Lomovo a oceníme práci Durychovu. Škoda, že neměl štěstí a nedočkal se alespoň tentokrát provedení na scéně oficiální. Trpce si požaloval v posledním Akordu a my litujeme s ním.

Hra Kubkova připletla se mi namátkou do původního rozvrhu, ale čím dále, tím více jsem litoval, že bude třeba se o jeho svatováclavské hře zmiňovati. Snad tu byl dobrý úmysl, ale provedení je ubohé. V prologu k I. jednání vykládá, že prý mu sv. Václav pomáhal, ale špatně se pomodlil a spíše mu věříme, že mu zbyly „z žní těžkých jenom klasy hluché“. Prý to má být sv. Václav, viděný v duchu Alešových obrazů, ale kdežpak. Podiven tu hraje důležitou úlohu, ale spíš je nepodařeným mluvčím a všetečným sluhou, kterého musí pán stále napomínat a kárat. Pak jakýsi Učený, jehož dcera Anna se stane manželkou knížete, také dvě podivné postavy, o nichž dobře nevíme, co si máme myslit. Drahomíra tu je kreslena jako netvor, kující pikle. Hněvsa je dokonce jejím milencem a tak bychom nejraději, kdyby se země rozevřela ne-

Čtěte ŽIVOT!

jen pod Drahomírou, ale pod celou hrou, aby nás marně nestrašila.

Zde tedy těžko přirovnávati, neboť vše tu je vlastně postaveno na hlavu. A tak shrňme-li na konec vše předcházející, vidíme, že látku ovládl jedině Durych, který nám dal skutečně Svatého Václava. Lom byla parádní hra, která se výborně hodila pro oficiální provozování a pan Kubka se bude musit mnoho modlit, aby mu sv. Václav jeho dramatický hřích odpustil. Černý.

Dopisy. Redakce „Života“ dostala v poslední době řadu dopisů, vyslovujících souhlas s otevřeností, s jakou list píše o všech veřejných otázkách a hlavně v politice katolické. Bohužel, nemůžeme je otisknouti, jednak proto, že pisatelé sami si toho buď nepřáli, nebo proto, že nechceme ještě kritiku obecnou doplňovati konkrétními činy a jmény osob. Přes to považuje redaktor za radostnou povinnost poděkovati za tyto dopisy zejména p. J. J., rolníku v Krasoticích u Želetavy, dp. Č. „venkovskému faráři“ a Thdr. J. M. v Obořišti. Myšlenky v dopisech těch pronesené, opřené o životní zkušenosti autorů, jsou souběžné s tím, co píšeme v „Životě“, a redakce je považuje za výzvu, aby stejným směrem šla dále. Prosíme všechny přátelé, aby redakci zaslali k otištění a diskusi své poznámky o tom, co píšeme nebo bychom psáti měli. Teď zejména, když se více uvažuje o nových metodách katolické veřejné práce, je toho potřeba.

Poslední dvojčíslo „Života“, vychází opozděně k 1. prosinci. Tiskárna, v níž se „Život“ tiskne, se přestěhovala do nové tiskárenské budovy a příště bude Život opět pravidelně vycházet. 19. číslo vyjde 15. prosince. Své odběratelé prosíme tím za prominutí.

Rozšiřujte ŽIVOT!

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Karlovo nám. 5-6. Vydává spolek „Život“ v Praze II. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) P R A H A II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krlín:

S v a t ý J o s e f.

Úvahy a meditace o rodině. — Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur. (Rozebráno).

Prof. J. Krpálek:

Katolická a profikatolická tradice
v českém národě. Cena 4 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

V ě d a a z á z r a k.

Psáno odborníkem — lékařem. — Cena 7 Kč.

ŽIVOT

O B S A H:

Dovršená sociální stavba české společnosti.

Slabost českého katolictví.

Před říšským konkordátem v Německu.

V PRAZE dne 15. prosince 1929.

R O Č N Í K XI.

Č. 19.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 15. prosince 1929.

ČÍSLO 19.

Josef Doležal:

Dovršená sociální stavba české společnosti.

Zrození československé buržoasie.

Česká společnost minulého a začátku 20. století byla typicky maloměšťanská a malorolnická. Velké pozemkové latifundie byly v rukou šlechty, národu cizí, nebo v rukou církevních řádů, závislých na státní moci habsburské a průmysl v českých zemích ovládali Němci a židé.

Poslední zbytky feudální roboty zmizely před polovinou 19. století a osvobozené rolnictvo tvořili vesměs malí a střední sedláci a zcela drobné, chudé chalupnictvo, které žilo sousedským, často patriarchálním životem za malých životních potřeb. Velkého pozemkového majetku v selských rukách takřka nebylo a teprve později hospodářským vzrůstem zemědělského průmyslu, mlýnů, cukrovarů a vzestupem počtu nájemců dvorů z šlechtických a církevních velkostatků tvořil se základ horní, bohatší třídy zemědělské, z které koncem století pak vzešly kořeny liberální strany agrární. Z drobných začátků rostly i peněžní ústavy na venkově i v městech, kde zakotvila vrstva drobných i větších živnostníků, majitelů nemovitostí domovních i polních a menších továrníků. Nejcharakterističtější, sociálně i ctí nejzajímavější a nejvzdělanější část české společnosti poslední předválečné generace tvořilo úřednictvo, hlavně státní a samosprávné, na venkově úřednictvo hospodářské. Tyto třídy tvořily českou společnost, do níž koncem století vstoupilo uvědomělé a s bojujícím odporem dělnictvo, stvořené jako třída rozvojem průmyslu, u nás hlavně německo-židovského, v posledních desetiletích minulého a v prvním tohoto století.

Zajímavou zvláštností proti národům jiným bylo, že jsme neměli české šlechty, která by byla u nás jako všude jinde nositelem státně politické tradice. Česká šlechta vznikla z mi-

losti Habsburků po Bílé hoře a byla oporou jejich protinárodních zájmů a němectví u nás.

Proto odpor k šlechtě je u nás tak samozřejmý a proto má i demokracie česká o jednoho z obvyklých jinde odpůrců méně. Pozemkový majetek šlechty byl také hlavním objektem revoluce, vedle hříčky šlechtických titulů ovšem.

Sociální složení drobné české společnosti nedoznalo valných změn až do války, leč žd vzrostlo znamenitě české peněžnictví a střední vrstva průmyslnická. Ta však nepůsobila žádných skoro sociálních rozporů, poněvadž to byli jednak lidé, kteří začali, jak se říká, z vody, což vrstevníci znali a potom proto, že průměrný český člověk ctil slušně placený a zvláštní vrchnostenskou prestiží obdařený úřad více, než samostatnou činnost podnikatelskou.

Radikální obrat přinesla světová válka a z ní vyrostlá státní samostatnost. Válka ožebračila a sociálně deklasifikovala starou úřednickou vrstvu a zvedla stavy výroby průmyslové i zemědělské a část držitelů moci politické. Vznikla v průmyslu a financí, v zemědělství i vysokých státních úřadech skutečná česká buržoasie. Po válce rychlým tempem dotvořila se sociálně společnost česká a ustálila v těch rozměrech, jako tomu je ve státech ostatních. Podivuhodná je na tomto procesu jenom rychlost, s jakou se to stalo — doba jednoho desetiletí. Je v tom kus sociální revoluce, třeba že takhle si ji málokterý revolucionář představoval, je v tom hospodářské i sociální dovršení velikého, stoletého procesu zrození národní společnosti české, které začalo oživením řeči a skončilo stvořením československé buržoasie.

Po převratě našla česká politická revoluce na svém území veliké latifundie pozemkové staré šlechty a většinu průmyslu staré mo-

narchie. Rozdělení této konkursní podstaty stvořilo pak novou zemanskou třídu na venkově a novou průmyslovou buržoazii ve městech.

Avšak nevznikla jen tato majetkově velmi silná horní vrstva česká, sociálně stouplo živnostnictvo a obchodnictvo větších měst a za ním se vyšinula celá horní část dělnické třídy, která tisícerymi pouty byla svázána s novým stáním pořádkem. Tak se pozvedlo značně kvalifikované dělnictvo a ta jeho část, která se přelila do třídy veřejných a státních zaměstnanců. I když to nebyl veliký zisk finanční, znamenalo to jistotu životního zaměstnání a to je také sociálně ustalující činitel. Nad sociálním zákonodárstvím mladé republiky v pojišťovných všech druhů se usadila část dělnictva ve vyšších funkcích správně úřednických. Konečně velmi značné procento aktivního vedení dělnicko-socialistických stran uplatnilo se ve vedení samosprávy obecní, v podnicích obcí i politice státu a zde našlo sociálně vysoké postavení.

Tato horní patra dělnické třídy tvoří páteř a sílu strany sociálně demokratické. Stačí jen pozorovat na příklad Plzeň, nejprůmyslovější město českého západu a nejmocnější oporu sociálně demokratické moci v republice, aby každý viděl, že socialism tu žije z železničních zaměstnanců plzeňského železničního uzlu, ze zaměstnanců obce, obecních podniků a sociálních pojišťoven a z dělnictva privilegované Skodovky, kde starosta města, poslanec Pík, je členem správní rady. Podobně je tomu v hlavním městě Praze, kde zaměstnanci elektrických podniků, vodárny, plynárny, železnic, pošt a obecních úřadů, státní i soukromí podúředníci, drobní živnostníci, na předem uvedených podnicích závislí a dělnictvo dobře prosperujících podniků, udržují socialistickou moc pražské radnice. Komunistům zůstalo většinou dělnictvo méně kvalifikované, sezonní, zemědělské, nádeníci a skutečná spodina měst, proletariát, jenž stojí sociálně nejnižše. Vývoj v kapitalistické soustavě nepůjde však zpět, dávno neplatí Lassalův železný zákon mzdový, který chtěl stabilisovat dělnickou bídu, neboť sami podnikatelé mají zájem na zvýšené životní úrovni dělnictva, které tvoří osobní část výrobních prostředků ve zracionalizovaných závodech. Komunism bude tedy upadat tím více, čím mocnější vrstva dělnictva bude splývatí a srůstati sociálně se společností občanskou, nebo, chcete-li, kapitalistickou.

Nejpronikavěji, pokud jde o stvoření české buržoazie, zasáhl státní převrat do sociálního složení obyvatelstva venkovského provedením

pozemkové reformy a v městech rozvojem českého bankovního a průmyslového kapitálu, je muž nový stát od počátku plánovitě sloužil a pomáhal.

Pozemková reforma, rozdělivší veliký šlechtický a církevní majetek, byla provedena tak, že okraje velkostatků byly přiděleny drobným zemědělcům, chalupníkům nebo i větším rolníkům na zaokrouhlení majetku, ale jádro pozemkové držby, nejlepší půda kolem dvorců a šlechtických usedlostí byla ponechána v celku a ve formě t. zv. zbytkových statků přidělena Státním pozemkovým úřadem za laciný peníz novým nabyvatelům. Velká část těchto statků prodána byla původními majiteli „z volné ruky“ přirozeně opět pod kontrolou Pozemkového úřadu. Podle statistiky Pozemkového úřadu byly do konce r. 1928 drobným uchazečům přiděleny asi tři čtvrtiny veškeré přidělené půdy, s průměrem 1.46 ha na jednoho uchazeče, zbytkovým statkářům čtvrtina s průměrem 86.2 ha na jeden statek. Jsou ovšem i statky po 1000 hektarech a větší, třebaže zákon o pozemkové reformě podrobil záboru statky nad 500 hektarů. Při tom lesní komplexy ještě rozděleny nejsou a zdá se, že částí jich se zmocní i zbytkoví statkáři, jako doplňku své polní državy pozemkové. Zbytkových statků (s nejmenší hranicí výměry 30 ha) bylo do 1. ledna 1928 vytvořeno a přiděleno do soukromého vlastnictví 1231 o výměře 106.032 ha. Dalších 301 zbytkových statků o výměře 28.665 ha, bylo prodáno novým nabyvatelům „z volné ruky“ Tím vzrostl počet zbytkových statků na 1532 s výměrou 134 tisíc 697 ha. Z nich je v Čechách 1046, na Moravě a ve Slezsku 316, na Slovensku 158, v Podkarpatské Rusi 12.

Vedle přidělu jednotlivcům utvořeny byly také zbytkové statky družstevní (i socialistická družstva) v počtu 329 s 13.132.84 hektary půdy (asi 1.74% veškeré přidělené půdy). Mnoho z těchto družstevních dvorů přejde, nebo již přešlo do soukromého vlastnictví předsedů nebo představenstva těchto družstev, takže i z těchto původně socialisticky myšlených pokusů stanou se vývojem soukromá vlastnictví silných jedinců.

President Státního Pozemkového úřadu dr. Voženílek vylíčil výsledky čl. pozemkové reformy po stránce sociální ve své přednášce 7. listopadu 1929 v domě zemědělské osvěty takto:

„Vlastnický přesun (dosud 812.405 ha) činí asi 11% veškeré zemědělské půdy státu. Tato půda přešla z latifundia a velkostatků

do sféry závodů pod 100 ha, ponejvíce ovšem do skupiny závodů malých a středních. Vyjádřeno ciferně, dělá:

drobný příděl	597.340 ha	73.5%
kolonisace	33.656 ha	4.2%
zbytk. statky	181.409 ha	22.5%
	812.405 ha	100%

Instituce vlastnictví soukromého byla co do počtu případů i co do rozsahu držby značně posílena. Ze zabrané zemědělské půdy v Čechách bylo při zahájení reformy v pachtu 37 procent dvorů ze 42% zabrané půdy zemědělské, tedy i více jak dvě pětiny zemědělské půdy velkostatků bylo v pachtu. Pacht půdy byl značně zmenšen a totéž platí i o malopachtu. Bylo poukázáno na soukromohospodářské i národohospodářské výhody vlastnictví proti pachtu. Reforma byla revoluční svým původem z převratu, avšak svými důsledky jest vzhledem ku principu soukromého vlastnictví opravdovou reformou konservativní, t. j. zdravě konservativní.

Velkopodnik zůstal i po reformě v přiměřeném rozsahu zastoupen v naší závodové struktuře zemědělské. Nebyl odstraněn, nýbrž omezen. Odstraněno bylo latifundium. Vlastníkům bylo ze zákonných titulů propuštěno již 27% zabrané půdy. Zesílení malého a středního zemědělství znamená posilu rodinného závodu, který má své výhody výrobní, sociální i demografické.

President státního úřadu pozemkového vyjádřil zde shodným způsobem sociální základ vzniku nové zbytkářské vrstvy a současně vývoj části venkovského obyvatelstva a tedy i strany agrární od domovníářského revolučního začátku po převratu ke konservativnímu myšlení na konci prvního desetiletí republiky.

Těch na 2000 zbytkových statků s dosavadním, po reformě zachovaným velkostatkem, kteréžto obě skupiny se budou sblížovat, tvoří základ nové buržoasie venkovské, posílené o velké sedláky, doplnivší si své statky, a o bohaté jedince průmyslu zemědělského: mlýny, cukrovary, lihovary, mlékárny, sýrárny, škrobárny atd., ať už jsou formálně družstevní, či nikoli.

Nová mocenská vrstva si teprve pomalu uvědomuje svůj odlišný, třídní charakter, ještě se pevně neusadila a nejvyšší poschodí její tvoří ti, kdo mají současně k majetku pozemkovému i moc finanční (členství ve správních radách bank a průmyslových podniků) a politickou. Po té stránce je zajímavé sledovati rozvětvení a příbuzenské svazky zemanských

dnes rodů, které se o dědictví bývalé šlechty podělily. Tato mocná vrstva zbytkových statkářů a finančníků má také v moci vlastní stranu agrární, její předsednictvo, výkonný výbor, tisk i organizační aparát strany, tedy celý žebřík, který z demokracie vede k moci nad demokracií. Jejich vliv ustálil se navrchu jako smetana na podojeném mléku a nelze se už tak snadno dostat mezi ně bez nich.

Moc hospodářská a politická se podpírají. U strany republikánské na př. na zvolitelných prvních místech octli se ve volbách r. 1929 skoro vesměs velcí vlastníci pozemkoví, zbytkoví statkáři a jedinci sociálně nejvyšších stupňů. Ti jsou současně presidenty, vicepresidenty a členy mnoha správních rad bank, finančních i průmyslových podniků.

Tento základní pohyb ve straně republikánské, z níž se stává strana zemědělského i měšťanského majetku, je vědomě podporován politikou strany, která do sebe vstřebala i stranu domovního majetku městského: odborovou organizaci majitelů domů. V posledních volbách projevilo se to vzrůstem hlasové državy strany agrární v městech. Strany národně demokratická (držená za života dra Kramáře už vlastně jen jeho jménem), i strana živnostenská ztrácejí tak svou svébytnou sociální funkci a zcela přirozeně podléhají vlivu strany agrárně-republikánské, s níž tvoří jeden blok politický. Je to přirozený vývoj nového stranického rozvržení v české politice, poněvadž i sociální a národní funkce stran, vzniklých ze zvláštních poměrů Čech v rakouské provincii, se mění. Sociální základ strany agrární se rozšiřuje, stává se z ní strana konservativní, která svůj vliv šíří i do měst a pozbývá tak svého charakteru výlučně venkovského, označovaného předválečným bojovým heslem strany: venkov jedna rodina. K straně agrární připojila se v posledních letech následkem velikého politického vlivu strany houfně všecka neutrální, nebo dříve i jinak organizovaná vysoká úřednická byrokracie.

Tím vším je jasně ozřejmeno, proč v agrární straně vůdčí úlohu má bohatá vrstva, proti původnímu poválečnému vlivu t. zv. domovníků.

Stejně zajímavý a ovšem i přirozený a pe stabilisaci porevolučních poměrů vítaný zjev jest, že i u socialistických stran vedení a skutečná moc je v rukou sociálně nejsilnějších jedinců, vyrostlých ovšem z toho základu, z něhož rostla strana sama. Tak u sociální demokracie jsou to bývalí i dosavadní ředitelé a předsedové pojišťovacích ústavů, špice odbo-

rcových organizací, bohatá inteligence a dnes už také majitelé velkého pozemkového i domovního majetku a kont bankovních. Ti mají v rukou předsednictvo i výkonný výbor strany, která se jmenuje dělnická, ve skutečnosti však dávno není stranou jediné třídy. Při tom nelze ovšem tvrdit, že tato vrstva zájmům dělnictva slouží méně nebo hůře, než by to mohl činit tovární dělník, který nic nemá. Po té stránce je správná odpověď jednoho socialistického vůdce, který na námitku poslance nesocialistické strany, jak on, milionář, může být socialistou, odpověděl: Ano, já mám dost, ale hájím z duševní potřeby a z nejvnitřnějšího svého přesvědčení zájmy dělnictva. Je to něco podobného, co vyjádřil jinak ministerský předseda britský Mac Donald na své americké cestě za námořním odzbrojením. V Torontu (Kanada) učinil k americké federaci práce tento projev: Ačkoli jsem se stal ministerským předsedou, přece stále ještě jsem tím starým dělníkem, jakým jsem se již narodil. Dělník se neodlišuje ani šatstvem, v němž vězí, ani měkkostí či tvrdostí svých dlaní. Dělník se odlišuje svým způsobem myšlení a svými životními názory.“ (ČTK. 17. října 1929.) Je to nesporně správné, chceme-li slova vykládati dobrou vůlí, křesťanský socialism to říkal dávno, ale údivně pozoruhodné je pro nás, že tato změna názorová přišla až se změnou sociálních poměrů oné vrstvy, která je těchto nových názorů hlasatelem.

Abych ukázal ještě názorněji velikou změnu, kterou předělává socialistické myšlení poválečné proti zvyklostem svého radikálního dětství, uvedu dva doklady tisku našich státotvorných socialistických stran a sice: jak „České Slovo“ obhájilo Mac Donalda, libajícího podle anglické tradice králi ruku a z „Práva lidu“ obhajobu dra Františka Soukupa, proč si koupil k svému statku les. Omezují se úmyslně na tato dvě objektivní svědectví, poněvadž je nechci rozmnožovati jinými, které tyto dva doklady činí skoro obecně platnými.

„České Slovo“ z 18. června 1929 na úvodním místě líčilo Mac Donaldovo podrobení se feudální anglické tradici takto:

„Pro naše pojmy je ovšem políbení ruky, třeba to bylo vladaři, poněkud nestravitelné. Nesmíme však zapomenouti na to, že anglický ceremoniel je hodně starého, předfeudálního data a že stejně nepochopitelně se díváme na fotografie anglických universitních profesorů s podivnými miskami na hlavách, na paruku londýnského lordmajora, na staré zvyky anglického parlamentu, kam při zahájení chodí

poslanci se dvěma klobouky, aby jedním si přímo v běhu o závod obsadili místo, že poslanci hlasují pro nebo proti podle toho, kterými dveřmi vycházejí.

Sklonil-li tedy nový anglický premiér svoje koleno před anglickým králem a políbil-li mu ruku, vzdal tím hold své zemi a projevil svoji úctu před jejím oficiálním reprezentantem, třeba by sám přesvědčeným monarchistou nebyl. A socialistou je pan Mac Donald proto, že v socialismu vidí možnost prospěchu nejen Anglie, ale celého světa, a tím zase Anglie.“

Tento výklad je nesporně správný. Překvapující na něm jest jenom to, že když před lety jsme takto vysvětlovali socialistům, proč katolíci líbají prsten papežův při audiencích, socialističtí řečníci se tomu smáli a dr. Soukup s pathosem, pro něho tak význačným, volal, líče příští nového řádu společenského: Nebude králů, nebude papežů.

A aby ironie osudu byla dovršena, téhož dne v „Právu lidu“ odpovídal dr. František Soukup touto klasickou obranou všem, kdo mu vyčítali koupi kusu lesa k statku Kňov na Poděbradsku:

„Pokud pak jde o můj „velkostatek“ z milosti Pozemkového úřadu, konstatuji jednou provždy, že jsem Pozemkový úřad o žádný příděl nikdy nežádal a také bych žádného přídělu nikdy nepřijal. Pokud jsem se pak rozhodl pro koupi kusu lesa, jenž mně byl nabídnut, pak se to stalo výlučně jen z důvodů soukromých a rodinných, ježto šlo o obvod, kde žili a zemřeli moji rodičové a v němž jsem také sám strávil svá léta studentská. Nekupoval jsem nic za ceny přídělové, nýbrž za ceny obecné, při čemž celý tento objekt zůstal a zůstává nadále v záboru a v dispozici Pozemkového úřadu. O jaký „velkostatek“ se jedná, vyplývá už z toho, že objekt tento je pasivní, nevynáší žádného čistého zisku, a je na něm zaměstnána jen jedna jediná pracovní síla!“

Tato obrana je pro každého, kdo hájí soukromé vlastnictví, naprosto uspokojující. Obtíž nám působí jen, jak potlačit vlastní vzpomínky na doby, kdy socialisté, a hlavně dr. Soukup, vystupovali proti vlastníkům výrobních prostředků a proti držitelům větších statků s revoluční nesmířitelností. Tyto dva doklady stačí, myslím, aby bylo zřejmo, že státotvorný socialism svou ideologií a často i životní praxí splývá s třídou t. zv. měšťanskou. Překvapující pro současníky ovšem jest, že tato změna se stala v malém poměrně časovém úseku života jediné generace.

Zmínil jsem se nejdříve o buržoasii ven-

kovské, poněvadž její zrod z pozemkové reformy je nejnápadnější a tato vrstva je nejméně navyklá na nové poměry. Stejně veliká moc však, a místy větší, roste z průmyslu a finančních podniků českých a také ona velmi mocně zasahuje do politiky jako mocný spouštěč dějů. Neděje se to bojovně protisocialisticky, nýbrž naopak ve vědomé spolupráci se socialismem. Tento zjev je velmi jasný zatím u národních socialistů: dr. Heidler, dr. Stránský, jenž vyzýval podnikatele, aby volili socialistické strany.

Jiný způsob, než otevřené kapitálové spolupráce, se uplatňuje u sociálních demokratů. Je to patrné na Ostravsku, v Plzni, kde socialisté užívají své moci ve Škodových závodech k plánovitému šíření svého vlivu mezi dělnictvem, vymáhajíce od státu úlevy pro tyto podniky a i jinak podporující společné své zájmy. (Starosta Pík vymohl zdanění Škodových závodů v Plzni a ne v Praze, kde by podle zákona podnik měl býti zdaněn. Z toho má zisk při různé zdaňovací základně jak podnik, tak sociální demokracie, Plzeň ovládající.) Může se tomu říci přechod k socialisaci podniků, ale stejně počátek kapitalisace socialismu.

Ze bankovní a průmyslový kapitál má vliv i v národně demokratické straně, je samozřejmé, neboť tato strana byla jaksi oficiálně považována za stranu průmyslníků a.. úřednictva. Čím je více, o tom nejlepší svědectví podává spor bankovních úředníků s bankami a jejich představitelem drem Preissem, mužem Zivnobanky. V tomto obecně důležitém mzdovém sporu, poněvadž zvýšení platů bankovnímu úřednictvu by vykonávalo přirozený tlak na ostatní zaměstnavatele soukromé, postavily se deníky stran soukromých zaměstnanců: Národní listy, Lidové Noviny a České Slovo za pana dra Preise a proti úřednictvu. Poměr kapitálu k těmto stranám (národní demokracii, straně práce, národním socialistům) je tím dobře ilustrován.

Proces zrození skutečné české buržoasie není současníkům tak zjevný, poněvadž každý vidí v nové sociální třídě staré lidi z třídy své, nenastalo dosud jasné rozlišení, rodí se teprv charakteristické znaky nové vrstvy. Dostat se výše se ostatně pokládá v době revolučního přechodu a velikých politických i sociálních změn za šikovnost a lze ještě viděti možnosti vzestupu podobného.

Odstupem času však rozlišení se bude státi zjevným, příležitosti se zmenší, poněvadž nebude už hromadnější naděje dostati se výše,

prameny moci a vzestupu vyschnou a brána poválečných revolučních možností se uzavře. Pak teprve vykristalisuje nová buržoasie, dosud širokým mostem podobných možností spojená s ostatními, jako pevnější, všem viditelný stav. Že však ze sociální roviny české dnes už viditelně vyvyšují vrchy a pod nimi prohlubují údolí, to zachycuje drsné dvojverší z jednoho polemicky podrážděného epigramu Dykova:

Ti, kdož včera neměli než držku,
pyšně na nás hledí se svých vršků.

Tento sarkasm odhaluje možná nebezpečí budoucí, i když dnes ještě epigram obecnější platnosti nema.

Náznamy tuhnoucích tvarů nové vrstvy jsou ovšem již zde. Les nouveaux riches si zvykají na nové poměry, asazují se a touží po cti jako doplňku majetku. Je třeba titulů, řádů, erbů, jimiž by byl dokázán čestný a pro národ záslužný původ majetku a moci jejich. Bude to zcela pravděpodobně titul zásluh o národní samostatnost. Každá moc touží býti stabilní, pevná a proto morálně odůvodněná. Tak tomu bývalo vždy i u šlechty feudální, která vznikala kolem panovníka válkami a zásluhami o panovníka a zemi. Obrazy na erbech vyjadřovaly čest původu nabytého zboží a mravní titul moci.

Tak po převratě udílány některým politikům aspoň ty tituly, které při zákazu jejich zde vůbec byly: čestné doktoráty universit. Časem se ukázalo, že se to obecně vztíti nemůž; že. Ale ve sněmovně se objevil již nárys zákoněné předlohy o rádech a titulech s odůvodněním, myslím, zahraniční kourtoasii. Zatím nic uzákoněno nebylo, ale jistě jen dočasně.

Je to všecko přirozené a staré jako lidé. Ideálně vzato je řád nejlacinější odměna, je to čestné uznání, které se nikterak nepřiči demokracii. Mohla by jej dostati služka, lékař, dělník, stejně jako ministr nebo vynálezce za mimořádné projevy lidské velikosti nebo zásluhy o stát. Je však zřejmo, že ideály velmi snadno spadnou s chůd a že majetek je hladovější čestných požadavků, než obětavý čin pro bližního. Odkakživa nejvíce řádů a titulů měli ti, kdo měli nejvíce jmění a moci. Že by nad dny našimi pluly červánky, zvěstující změnu lidských povah, nelze při tom, čeho jsme svědky kolem sebe, dobře rozhlašovati.

Zrod nové buržoasie české jest však také částí toho, co slavnostní řečníci po převratu tak rádi recitovali: vláda věcí našich vrátila se nám... Je to dovršení národního obrození

i osvobození, je to konec historického procesu, na jehož počátku stál chudý národní buditel v podkrovní světnici domu, patřícího Němci. Je to dar svobody a na nás jest, abychom se povznesli k takové výši ducha, která chápe a raduje se s radujícími. Sociální celek národní potřebuje k rovnováze bohatou třídu s konservativní tradicí, vyrostlou ze státní myšlenky, ze samostatnosti. Je tím zaručena stabilita poměrů a odolnost sociálního celku proti revolučním hnutím sociálním, ovšem, plní-li bohatá třída jen tuto funkci a nestává se překáž-

kou sociálního vzestupu celku a nástrojem sociálního útlaku. Nově zrozený majetek český má dnes živou funkci národní a státní (české zbytkové statky v zněmčeném území), je to dovršení sociální stavby československé v soulase se sociální soustavou evropskou. Místo šlechty, národu cizí a nepřátelské, nastupuje bohatá vrstva československá, která za svůj zrod děkuje samostatnosti státní a proto je a bude samozřejmě její oporou. Jde jenom o to, aby se snažila přednost sociální rozmnožití kulturou ducha a národní službou.

J. Krlín:

Slabost českého katolictví.

Boj o Boha, boj proti Bohu, boj o člověka, boj proti člověku! V celé historii od vytyčení kříže lze pozorovati onen boj. Intensita jeho se měnila, měnily se i metody, zbraně, ale podstata byla vždy táž. Osmnácté století znamená v něm novou epochu, a zdá se nejnebezpečnější. Osmnácté století pokusilo se rozložit víru, vrhnouti do ní skepsi a od té doby šíří se jako jed a ubíjí veškeren vzmach lhostejnost, největší nepřítel vnitřního růstu vůbec. V zemi, ve které jest přes 80 procent katolíků a chrámy ani v neděli nejsou naplněny věřícími, jest nejlépe viděti, jak náboženská lhostejnost pronikla celý život.

Český katolicismus poválečný jest něčím velice složitým a je třeba ustavičně hledati jednotlivé prvky, které jej charakterisují. Není to vždy práce radostná, ale jest nutná. Ostatně, ne jedná se toliko o kritiku, jedná se o něco daleko většího. Ustavičně čteme a slyšíme o velikých úkolech katolictví a není bez důležitosti rozhlédnouti se, zda jsme s to ty úkoly splniti, jak je plníme, jak je chceme plniti, a jakých prostředků k tomu užití. Chci si povšimnouti všech těchto otázek a zodpověděti je.

Dr. Doležal v minulém čísle „Života“ se zamyslel nad příčinami poklesu lidových hlasů o posledních volbách a řekl hodně věť, které nutí ku přemýšlení a které se dotýkají i bolestně každého, kdo opravdu věří, a chce, aby světlo víry osvítilo celý národ. V leččems budu dokreslovat soud dra Doležala.

Pokles hlasů o volbách by konec konců nemusil znamenati nic pro posuzování náboženského stavu v republice. Politická strana, stojící na křesťanských základech, organisuje malou část katolíků, ostatní stojí proti ní nebo mimo ni. Ale v našich poměrech jest

ten zjev čímsi velice závažným z několika důvodů. Dnes nemáme skoro katolického tisku samostatného, máme jen katolický tisk lidový. Jsem nucen užívati těchto slov, chci-li naznačiti spojitost vzájemnou.

Hierarchie naše jest nakloněna lidové straně. To jsou dvě vážné okolnosti svědčící i o nesmírné odpovědnosti lidové strany a nutící nás, chtěj nechtěj, mysliti na ni ustavičně, přišeme-li o českém katolictví. Neříkám: mysliti jen na ni, ale mysliti na ni, jsa přesvědčen, že jest zde ještě mnoho jiných složek.

Roku 1918 byl katolicismus značně oslaben a jest přirozeno, že za deset let samostatnosti nemohl nastati pravý opak. Neboť příčiny, které zavinily ono zeslabení, příčiny vnější i vnitřní byly tak četné a působily tak hluboce, že opravdu výsledky byly hrozné. Kdežto před válkou vnějšně se jevila církev u nás silnou, vnitřně tak silnou nebyla. Většina lidí byla v ní jen tak ze zvyku, nebo z nutnosti. Víra lidí nebyla rozumově zdůvodněna, pochybovačnost o pravdách náboženských se šířila. Jakoby lidé necítili potřeby Boha. Nuže, po desíti nebo jedenácti letech nemůžeme očekávati radikální změny, to tím spíše ne, když ony příčiny úpadku působily dále, dokonce zesíleny a zmnoženy, a když byl a je tak veliký nedostatek kněžstva. Naskytne se přirozeně otázka, je-li vůbec změna oproti r. 1918 a jak se projevuje? A pak do jaké míry máme o ni zásluhu nebo nemáme? Na základě toho můžeme souditi na další vývoj.

Uvedu dva případy, které se mi zdají pozoruhodnými. V měsíci říjnu konal u dominikánů cyklus kázání P. Brajto, redaktor časopisu pro prohloubení duchovního života „Na hlubinu“. Lze o nich říci, že byla obsažná a hluboká. Nuže, účast na nich byla veliká,

den ode dne rostla, ke konci měsíce byl chrám již přeplněn lidmi. Posluchači náleželi ke všem třídám společnosti, ale převážně to byla inteligence. Posledního dne byla konána po kázání schůzka „nahlubinářů“ a účast možno odhadnouti na 400 lidí. P. Brajto se rozmluvil o časopisu, který jest vydáván čtyři léta a uvedl statistiku, která každého překvapila. Časopis, jenž jest veden ve vysokém stylu, má 4:000 odběratel. Jeho nákladem bylo vydáno několik knih ve vysokém počtu výtisků a knihy ony jsou rozebrány. Styk mezi redakcí a čtenáři jest co nejužší a nejdůvěrnější. Čtenáři předkládají otázky rázu čistě naukového a duchovního, což jest svědectvím, že se jim jedná skutečně o růst duše.

Druhý případ jest poněkud odlišný, ale rovněž výmluvný. O Svatováclavských dnech orelských a o svatováclavských slavnostech záříjových sjelo se do Prahy veliké množství lidí z celé republiky, Slovenska nevyjímaje. Byli to opět lidé náležející ke všem vrstvám společnosti. A tu bylo pozoruhodné, jak ti lidé chápali svoji cestu do Prahy: Byla jim poutí ke hrobu svatých našich patronů, ne výletem do Prahy. Je třeba zdůraznit, a všimli si toho i naši odpůrci a uznali to ke cti našeho lidu. Chrámy byly plné, skromnost lidí příkladná a nesmírně mnoho jich přistupovalo ke Stolu Páně.

Jaké jsou a jaké lze činiti dohady z těchto dvou uvedených případů? Myslím, že nelze pochybovati, že katolická inteligence se vnitřně nábožensky prohlubuje. Že dnes stojí výše duchovně, že jest dnes opravdovější než byla dříve. Nuže, ta inteligence dnes z různých příčin stojí mimo lidovou stranu, i když jí volí. Jestliže si všimneme vývoje věcí od r. 1918, chápeme poněkud příčiny onoho zlepšení. Je to většinou inteligence, která prožila hrůzy válečné. Odcházela do války s vírou a neztratila jí. Poznala její sílu a její velikost. Když se z války vrátila, vnesla do katolického života opravdovost a nadšení. Opravdovost z přesvědčení a nadšení z přesvědčení. Že tato diagnosa jest správnou, ukazuje to, že zůstala a zůstává věrnou svému kředu, a že se snaží všemi prostředky o růst náboženského uvědomení. Ať již jsou to lidé, kteří stojí v řadách strany, nebo mimo ni, vidíme u všech stále tutéž opravdovost a nadšení a práci.

Nuže, ta inteligence měla jednu velikou výhodu, na niž nesmíme zapomínati: dostávala ustavičně potravu a dále měla stále určité koncentrační středisko. Pro ni byl vydáván hned

od r. 1918 časopis „Život“ který přinášel nové proudy, a který po několik let soustřeďoval mnohé. Katolické inteligenci od r. 1919 se dostávala síla z hlubokých a krásných děl, která vydávalo „Družstvo přátel studia“, jehož náklad vedl nadšený mladý muž, Kuncíř. Florián ze Staré Říše, jemuž jsme za tolik závázání, a který dovedl pro krásné dílo přinésti tolik obětí ještě před válkou, za ní i po ní, dával svými knihami inteligenci tolik výživného chleba. Lidé shromažďovali se jednak v Lize, jednak u Kuncíře a kolem Floriána a byla zde jednota. Když se změnil „Život“ na revui čistě literární, „Rozmach“ vedený Durychem a Scheinostem, „Na hlubinu“ řízená bývalým pracovníkem v „Životě“ P. Brajtem-Bořitou, shromáždily kolem sebe velikou část inteligence a počet její se stále rozšiřoval.

Náš katolický lid na tom byl hůře a jest na tom hůře dodnes. Myslím, že jest správným, co jsem již nedávno zde napsal, že zlostejnost náboženská mezi lidem jest dnes větší, než byla dříve. Neboť zatím co inteligence měla stále výživu, lid jí často neměl. A zde stojíme před okolností, která jest závažná, a kterou bychom si měli všichni uvědomit.

V prvých letech samostatnosti lid, vyburcovaný hrozným rouháním nepřítelů, reagoval. Lid bránil své kostely, lid se rmoutil nad odpadem svých kněží. Tehdy bylo povinností vedoucích učiniti plány, zahájit akci, neboť bylo lze vytušiti, že ta reakce, aby trvala, musí míti hluboké základy, hlubší než cit. Tehdy bylo třeba zahájit velkou akci katolickou, a bylo to tím naléhavější, že hojně kněží odpadlo, a že skutečně hlubokého uvědomení náboženského mezi lidem nebylo. Nuže, tehdy se činilo velice málo. Lidu se nedostávalo silného katolického tisku ani jednotné pevné organizace. Politika převládala. Mnoho dobrého bylo řečeno o lidovém tisku, každý to musí uznati, ale to nestačilo. Bylo třeba budovati ještě v jiném směru.

Shromáždila se mladá inteligence a chtěla založiti Katolickou akci. Byl povolán do Prahy předseda italské Azione Cattolica, mnoho jsme slyšeli řečí, nescházelo nadšení, a pak se nedělo téměř nic. Pamatuji, jak tehdy nepřátelský tisk se lekl začátku, jak se zalekl laického apoštolátu a bylo opravdu lze učiniti nadějný nástup. A dnes, po třech letech vidíme, že se spalo. Pravda, jest třeba to říci, katoličtí laici, kteří byli sdružení ve „Sdružení katolické inteligence“, nezaháleli a jest jim ke cti, že připravovali svatováclavské mileniové oslavy, ale to měla býti část rozsáhlého programu.

Zkrátka, opravdová láska inteligence ku práci, nenalezla podpory tam, odkud měla vycházeti iniciativa. Katolická akce jest na výsost nutnou, bylo to tak častokráte opakováno, ale ke Katolické akci se nepřikročilo. Neuvažovalo se ani o tom, že jest nutno vybudovati pro lid řádný katolický týdeník, který by nebyl zatížen politikou, a který by opravdu učil a vedl. Pravda, byly založeny nové spolky, nebo drženy stávající, ale nedostatkem nutné koncentrace pracujících a nedostatkem nutné výchovy vedoucích, se stalo, že činnost jejich nemohla býti takovou, jakou by býti měla. Zkrátka, nešlo se do hloubky.

Letos na jaře organizovalo „Sdružení katolické mládeže“ přednáškové zájezdy na český západ. Slavilo se dvousté výročí svatořečení Jana Nepomuckého, doba byla tedy vhodná, ale úspěch nebyl veliký. Jezdím dosti po schůzích nepolitických — a celkově mám dojem veliké lhostejnosti a neuvědomělosti náboženské. Snad se to bude zdáti někomu pesimistickým. Zdá se mi to samozřejmým, když uvážím ten veliký nedostatek kněží, velikou, i když ne hrmotnou, agitaci nepřátel a malou činnost naši. A uvažme ještě, jaká jest nynější škola a pocítíme pak celou tíhu své odpovědnosti.

Každý cítí, že jest nezbytno něco dělati. Jde o to, co jest nutno dělati a jak. Přidám několik námětů:

V tyto dny jsem četl v „Osservatore Romano“ dlouhou stat o zahajování přednášek na t. zv. Vyšším ústavu pro náboženskou kulturu při universitě Nejsvětějšího Srdce v Miláně. Mluvil osvícený rektor university P. Gemelli a nastiňoval program kursu, který bude trvati jeden rok, tři semestry. Přednášky se dějí podle vlastní metody a posluchači za rok budou moci seznati mnoho z dogmatiky, křesťanské filosofie, sociologie a zároveň se zasvěti do práce v Katolické akci. Přednášky jsou pravidelné, každý odbor má svého docenta, který přednáší po celý rok. Soustavnost a jednotnost jest zde patrna na první pohled.

Před měsícem bylo oznámeno v pařížském katolickém týdeníku „La Vie Catholique“ otevření ústavu „L'Institut de Pie XI. — Ústav Pia XI.“ Důležitost ústavu byla zdůvodňována takto: Každá strana, každá skupina, každý spolek má svého vůdce. Jeho hlas jest rozhodujícím a on dává podněty ku práci spolku. Nuže, katolická církev má rovněž svoji hlavu, již jest nástupce sv. Petra, náměstek samého zakladatele církve, Ježíše Krista. Papež často promlouvá a papež má veliké poslání

ve světě. A co vidíme? Že jeho slovo je neznámo, a přece jest nositelem božské pravdy. Je třeba, aby bylo známo jeho slovo, které sděluje směrnic. Ústav bude studovati a seznamovati posluchače s hlasem náměstka Kristova, s encyklikami posledních papežů. To poznání netoliko bude učiti pravdě, nýbrž i rozplamení lásku k církvi. Naučí tomu, co je tak nutným: Sentire cum ecclesia — soucítiti s Církví.

Neuvádím zbytečně právě těchto dvou příkladů, i když mohu čekati, že někdo na ně odpoví: Zase z románských zemí, jejichž metody jsou nám úplně nepřijatelné. Ale budiž. Soudím, že oba dva příklady nám dávají vzácnou radu. Dříve než organizovati zájezdy, je třeba organizovati vyšší soustavné kursy vyšší náboženské kultury, kursy, které by nebyly o mnoho dražší než ony zájezdy. V nich by byli vychováváni vůdcové, což jest dnes nejnужnější. Vůdců není a za takových poměrů, jaké jsou dnes, nebudou ani dále.

Kdo má zde něco dělati? Čekalo se kdysi mnoho od Lidové Akademie, která byla založena též s velkým elánem a měla koncentrovati katolickou inteligenci, ale ta není s to ani řádně organizovati přednášky do radia. Inteligence katolická není sjednocena. Malá její část se účastní politické činnosti, druhá část ve „Sdružení katolické inteligence“ nemůže se stále z různých ohledů rozvinouti, jak by snad chtěla, nebo jak by bylo možno, a třetí část není vůbec pro akci. „Česká liga akademická“ nedělá téměř nic. Všechno volá po Katolické akci, která, zdá se mi, by byla jediná povolána něco zde kloudného vykonati. Ale sotva se lze nadíti, že dojde k činu. Je těžko býti optimistou.

Jsme svědky zajímavé věci: Dnes všude jest uváděna v činnost Katolická akce, je to netoliko přání, je to příkaz společného Otce, papeže Pia XI. a u nás jakoby se nechumelilo. Nařiká se na současný úpadek náboženského citění a s ním související úpadek náboženských mravů, ale k odstranění jejich se dělá tak neskonale málo. „Sdružení katolické inteligence“ nemá volné pole působnosti.

A otázka katolického tisku? Již jsem na počátku napsal, že je třeba mluvit o lidovém tisku, který si byl vědom, že za stávajících poměrů má funkci, která přesahuje hranice lidové strany. Nuže, což mají býti ponechány beze slova ty tisíce duší, kterým se nedostává do ruky lidový tisk? A ostatně možno tvrditi s naprostou jistotou, že lidový tisk bude dále

vedle politického sledovati i cíl nábožensko-obrodný? Již dnes je třeba pozorovati, že do něho vnikají a skoro mají v něm rozhodující slovo lidé, kteří nekladou veliké váhy na ono poslání nábožensko-obrodné. Jest i možné, že zfašisováním strany budou i redakce lidových deníků obsazeny tak, že moment nábožensko-výchovný ustoupí úplně do pozadí.

Několi kráte jsem slyšel lidi, kteří se pohoršovali nad tím, že četným návštěvníkům chrámu Páně a obcujícím nejsvětější oběti jest viděti z kapsy všechen možný tisk, jenom ne katolický. Ale kde je ten katolický tisk? U nás jest tisk politické strany a české poměry se vyvinuly tak, že stranicství jest nade vše. Vycházejte z chrámu, kde prodavač vyvolává listy politické strany. Přirozeně, nekoupí si jich ti, kteří patří k jiné straně politické.

Jest nutno vystoupiti s řádně vedeným a slušně vypraveným katolickým týdeníkem, který by nebyl ovšem revuí, ale novinami, a který by byl úplně samostatný, který by učil. Lid nemá „Na hlubinu“ a řada těch listů, které vydávají některé spolky, jest velice obsahově slabá. Je třeba novin v tomto rychlém tempu života. Člověk touží po věděni, ale nevydrží nad dlouhými články. Jest nutno přizpůsobiti se tomuto faktu, a při tom ho vésti do hloubek. Ale, kdo by měl vydávati takový časopis? „Sdružení katolické inteligence“ má zde opět vědné pole působnosti.

Tedy je třeba jednak soustřediti inteligenci, dáti té jednotce řádný program a dáti lidu katolický tisk. Poznání, myšlenka jest základem.

Inteligenci bylo zahajováno odnáboženstvím národů, které pokračovalo, i když se začala inteligence obracet k Bohu. Němečtí katolíci toto výborně pochopili a přijdeme-li k nim, uvidíme hned, jak dovedou inteligenci postavit, kam patří. Platí to i o centru, politické straně, i o velkých katolických organi-

zacích ostatních. Dr. Sonnenschein, veliký kněz, vážený v celém Berlíně a v celé říši, sociální pracovník velikého stylu, organisoval SSS, sociální studentská sdružení, ze kterých vyrůstají německým katolíkům dobří vůdcové. U nás byla zakládána SSS rovněž, ale pozornost jim nebyla věnována taková, jaké by zasloužila.

Jeden fakt jest u naší inteligence zřejmý: Je to jakási nemohoucnost vyjítí ze sebe, a dávati druhým z náplně svého rozumu a své duše. Snad je ten stav zaviněn znechucenými poměry, nebo několikerým zklamáním, snad jinými důvody, ale nelze jej popřítí. Je jej třeba překonati v zájmu lásky k Bohu a nesmrtelným duším. Nestačí ustavičně rozumovat, počítat, je třeba rychle se rozhodovat a hned jednat. Sdružuje-li „Sdružení katolické inteligence“ hojně vzdělaných a věřících lidí, má též něco od nich chtít a musí si býti vědomo, co má od nich chtít podle jejich schopnosti a do všech podrobností vypracovaného programu. Laický apoštolát, který chce šířiti víru v zemi, nemůže se omeziti na debaty.

O soustředění katolické inteligence se mluví již deset let. Deset let se již hovoří o řádně vybudovaném tisku. Podarilo-li se již soustřediti část inteligence, nemělo by se čekati dalších deset let, než začne do hloubky a šíře uskutečňovati určitý program, který má. Jest nutno začítí velkoryse. Jest nutno jednak vychovati pracovníky, jednak vydávati katolický list. Ale nedělati to polovičatě.

Jest pořádána řada výchovně vzdělávacích kursů: „Všeodborové sdružení křesťanského dělnictva“ je pořádá, „Sdružení katolické mládeže“ rovněž. Což by nebylo možno soustřediti všechny podobné kursy v jediný a založiti takový „Ústav vyšší náboženské kultury“?

Nahodil jsem zde některé otázky, které se mi zdají nutnými řešiti v současné době. Nejde mi toliko o kritisování, a chci říci a říkám vše, jak se mi to jeví. Jest nutno míti odvahu pohlédnouti událostem do očí.

Literatura.

A. Černý:

Renn, Remarque... atd.*)

Čím jsme od válečných hrůz dále, tím větší je o ně zájem. Kolik tisíc metrů filmů je zachytilo, kolik divadelních večerů bylo vyplněno válkou a

*) J. R. Remarque: Na západní frontě klid. Nákladem Melantricha v Praze. Kč 22.—.

L. Renn: Válka. Románová knihovna „Vír“ Nákladem V. Petra v Praze. Kč 30.—.

kolik knih už o ní bylo napsáno. Pojednou ohromný úspěch: Remarque. Rychlý vzrůst popularity v Německu a již letí kniha na výboj do ciziny. Nemohli jsme zůstat pozadu, a Remarque šel na výboj i k nám. 70.000 výtisků v několika týdnech je už úspěch. A vpád Remarqueův byl jako signál. Pojednou se za výkladci rojí válečná literatura. Vedle Remarquy solidnější svazek Rennovy Války, dál Krleža, Benoitova Axella, Chemin de Dames v plamenech

atd. atd. Nejzajímavější jsou knihy Rennova a Remarquova, ale ty superlativy a ten zájem o Remarquu je trochu umělý. Remarque je objektivní, je civilní. V jeho díle není ani hrůza ani sláva války. Válku ani nemiluje ani nenávidí. Napsal objektivní popis, který se dobře čte, ale nepřesvědčí. „Nejrozumnější byli vlastně chudí a prostí lidé; pokládali válku hned od počátku za neštěstí.“ Ale Remarque ji líčí jako tuctové neštěstí, z kterých se skládá lidský život, které přijde, vynutí si své slzy, zanechá zlou vzpomínku a přebolí. V knize Remarquově válka nebolí, už přebolela, dá se o ní pěkně psát. Remarque píše oslavné ódy na *kamarádství*. Pevný praktický pocit sounáležitosti je mu tím nejlepším, co válka přinesla.

Kamarádství je to ohavné slovo dneška, vše se jím řeší, člověk se stává pouhým kamarádem. City musí stranou, kamarádství hoví touze sobců, neboť individualitu nijak nepoutá. Renn je lidštější, pojí-li své vojáky pouty bratrskými hned v kapitole vstupní. Kamarádství otupuje Remarquovy vojáky, kteří se snadno stávají diváky, nic je nevzruší, ani strašlivá umírání, ani vřava bitvy. Remarquovi vojáci příliš myslí, vzpomínají, rozebírají dobu před vstupem do vojska a příliš se lekají chvíle, kdy se budou vracet k životu civilnímu. „Válka nás pro všechno zkazila“, uvažuje Albert. Renn má více pravdy, když toho myšlení tam mnoho nedal. V tom válečném peklu nebylo na podobné věci mnoho času. Člověk se kryl, útočil, odpočíval, spal, sháněl jídlo, hodně jídla, ale o tom, co bylo nebo co bude, až to jednou skončí, o tom nepřemýšlel. A jakmile začal o tom přemýšlet, nastává rozklad. Daleko upřímnější je kniha Rennova, která se ani tomu nevyhýbá. Remarque je skvělý svou předstíranou objektivností, snahou napsati knihu o válce, která by nebyla nacionální, která by nikde nenarazila. Ale je to jen předstírané. Vynechal nástup vojsk, šílené toužení po vítězství z prvních dnů válečných, kdy germánské tlupy pochodovaly Belgií a spěchaly na Paříž. Jeho voják přichází až do doby války posíční, zákopové a konečné zhroucení německé armády rychle přešel v posledních několika krátkých kapitolkách. Léto 1918. Renn zachytil věrně a markantně rozklad armády, ústup, porážku. Remarque, tak objektivní, neubrání se na konci knihy: „*Nejsme poraženi, neboť jako vojáci jsme lepší a zkušenější; jsme prostě mnohonásobnou převahou rozdrčení a zatlačeni.*“ *Nejsou poraženi!* Úspěch Remarquův je také úspěchem německé poválečné politiky, která dnes již dokázala, že Německo poraženo nebylo. Remarque vítězství této myšlenky pomáhal a nechápu do-

bře, proč se němečtí nacionalisté proti této knize bouřili.

Upřímnější a proto daleko sympatičtější je kniha Rennova. Kniha čistě realistická a dokumentární. Jsou tu zachyceny válečné osudy *německého* vojáka od prvních počátků. Vpád do Belgie, útočná válka, hazardování lidskými životy, bezradnost lidských živočichů kosených kulomety, šrapnely, minami, granáty, dušených otravnými plyny, přechod ve válku posíční, válku, která nebyla bojem, nýbrž jen vyčkáváním, kdo vydrží déle a konečně zhroucení. Kresba Rennova je věrnější a méně evolující než u Remarquu. Ti, kdož „tam“ nebyli, při četbě Remarquu se tam octnou. Odtud Remarquův úspěch. Ale ti, kdož s takovou chutí bojovali, vedeni Remarquem, nepochopí často Rennu. Vojáci, kteří hrůzy války prodělali, při četbě Remarquu si řeknou, že to bylo hodně tak, jak to líčí, ale u Rennu najdou vše. Rennova kniha je poctivou kronikou německého vojáka a svojí upřímností Remarquu daleko předčí. Je velmi poučným čísti knihy obě, pak u Remarquu snadno poznáme vady i přednosti, pochopíme, odkud jeho úspěch, ale přitakáme spíše Rennovi.

Válečná literatura se utěšeně rozrostla. Jean Norton věnoval jí dokonce již obširnou vědeckou práci: *Essai d'analyse et de critique de souvenirs de combattant édités en français de 1915 à 1928*. Je to pěkný svazek. Na 700 str. in 8° probírá bedlivě na tři sta autorů. Hledá obraz skutečné fronty, srovnává, zjišťuje, je tak nediskretní, že se pídí i po tom, zda autoři válečných románů a pamětí byli vůbec v boji, ale výsledkem je málo spokojen. Dokazuje, že pravdivého obrazu tu není a z tří nejúspěšnějších spisovatelů jeden nebyl vůbec vojínem a dva ostatní byli tenkrát mladíky, kteří se sice dobrovolně hlásili do vojska, ale do boje se nedostali. Proto raději se v těch knihách o válce vědecky nepokoušeli.

A ke konci vzpomínám krásné a silné knížečky, která se také obírá válečnými lety, ale je nám mnohem bližší a sympatičtější než ty objemné svazky různých cizích autorů. Je to drobná knížečka Durychova: *Okamžiky z válečných let*. Tam je ta *naše* válka. Žádné přehrabování v neřestech, žádné vystavování lidských zhovadilostí, ale pádný obraz válečných let, kdy bylo mnoho hochštaplerství, mnoho smutku, mnoho bídy, a mnoho strachu, ale ani v těch letech válečných nezašla všechna krása. Člověk žil. Válka přešla.

„Jest tedy dobře vrátiti se k pluhu, stroji, kopytu, motyce a nevšímáti si příliš moudrosti

světské. Žítí pro sebe a pro své „mínění“ a nedělati si válkou a zjevy poválečnými těžkou hlavu. Nestojí to za to. Kdo svobodný byl nebo jest, zůstane jím!“

Levá Fronta.

Máme zase novou Frontu, zase s velkým F, ale tentokrát levou. Je to „pokus o soustředění a bojovné součtenství intelektuální levice, jejíž práce je soustavně umlčována, persekvována a zatlačována do pozadí reakcí, která těží v neposlední řadě i z toho, že tato moderna, tato levice *nenalezla dosud basi*, na níž by se mohla koncentrovat k organisovanému a velkorysému odporu“.

Podtrhávám sám v nadšené glose 2. čísla Redu, který ovšem novou frontu jásavě vítá. V tom je totiž ten háček. Ta intelektuální levice nenalezla dosud spolehlivé base — a už ji hledá hezkou chvíli — aby se mohla pustit do práce. To povídání o persekvování a zatlačování je prázdné mluvení. Skutečná práce se potlačiti nedá, to je fakt. Ale naše intelektuální levice pořád jen formuluje své snahy, vyhledává všemožné -ismy a ke skutečné práci se ne a ne dostat. Jaký div, že se ty jejich fronty stále drolí a skuteční pracovníci odcházejí svoji „basi“ hledati jinam. Formulace není všechno, kdyby už i nakonec poznali, co chtějí, nebudou-li to umět udělat, žádná fronta jim nepomůže. Ta nová Fronta má být organickým svazem kulturních pracovníků a produktivních sil ze všech oborů intelektuelní práce a prostředkovati spojení s publikem. Je tedy formována na nejširším základě. V programním usnesení ustavující schůze čteme „že chce rekonstrukci světa v novou, racionelní hospodářsko-sociální a civilisační rovnováhu“ To je přece už hezký kousek práce, který si vytyčuje. Bude se bít „za vše nové, modernímu duchu a člověku vyhovující“. Tak je to divně formulováno, že se nám zdá, jako by šlo o organisování duchů a lidí, nu, budiž.

Toť se ví, že „základnou je revoluční odboj“ a sice proti rozpadávající se liberalistické kultuře. Levá Fronta je nesmlouvavá: „Vede demarkační čáru mezi moderní tvorbou ve smyslu materialistického světového názoru a mezi starými, vyžilými estetickými a idealistickými bludy.“ Jak vidno, slov je tu pro začátek dost — a to jsou jen malé ukázky — horší to bude s realizací těch „vznešených“ cílů. Prozatím tedy odvrhne se všechno staré haraburdí estetické a idealistické, aby se mohlo tvořit ve smyslu materialistického světového názoru. On už je dneska vlastně opuštěn a je nám líto, že ta

krásně revolučně zladená Fronta levá, ten „starý a vyžilý blud“ chce tak pracně kráslit k životu. Něco se dělat musí, když ne práce, tedy aspoň fronty. Ale tu basi, kterou tak úsilovně intelektuální levice pořád hledá, takto asi opět nenalezne. —tý

Dvě hry o manželství.

Problém manželství je nejděčnější dramatickou látkou. Manželství prodělává stále své krise, nejhůře je to s manželstvím moderním, o tom se dá jen debatovat, ale řešit je, v tom je omyl. Takového omylu se dopouští Hilbert, poněvadž to myslel vážně, menšího omylu se dopouští Olga Scheinpflugová, poněvadž o tom napsala jenom komedii.

Premiéra Hilbertovy hry v Národním divadle s pí. Annou Sedláčkovou v titulní roli Ireny měla býti jedním ze zlatých hřebů sezony, ale třeba úspěch byl značný, nebyla to událost takového významu, jak bylo očekáváno. Hilbert, dramatik výboje, vrhl se s chutí na problém moderního manželství, ale nedovedl dramatickou akci stmelit, nedovedl své postavy vybaviti ani potřebnou dávkou životní pravděpodobnosti. Původní rozvrh látky zůstal jen rozvrhem, postavy schematy. Irena měla býti hrou o rozvratu moderního manželství, měla býti hrou o ženě vražednici, měla býti hrou o nebezpečné mužské čtyřicítce, chtěla příliš mnoho a proto celkovým dojmem je roztržštěnost. Paní Irena vraždí svého muže jen z uražené ješitnosti, nemilovala jej, porota ji osvobodí, ale společnost se jí štítí. Prohrává svůj boj o doktora Tomana, svého obhájce, k němuž za vyšetřovací vazby vzplane prudkou láskou, a na konec zůstává sama. A právě na této postavě, která měla býti nejživotnější, vidíme, jak zůstal Hilbert na povrchu, nesnažil se proniknouti propastné hlubiny lidské duše, jeho žena-vražednice je jenom bezbarvou figurou, která vraždí, nevědouc dobře proč, která nemá patrně svědomí, která vzplane láskou k „hrdinovi“, který ji vyrval spravedlnosti a pro niž by patrně takové drama zůstalo jen bezvýznamnou epizodou. A nedovedli autor přesvědčivě vykresliti postavu Ireninu, nedovedl ani její okolí prokresliti přesvědčivěji, nedovedl ani zhloubiti pevněji osudy lidiček, kterými scénu zalidnil.

Úspěch hry byl podmíněn výkonem pí. Sedláčkové, ale ani ona nedovedla ze schematu vytvořiti postavu životnější, zůstala rovněž jenom na povrchu, což je jejímu hereckému naturalu ovšem nejbližší. Jedině režie Dostálova byla skutečným uměleckým činem.

Hra Olgy Scheinpflugové: „Láska není všechno“ je daleko radostnější. Je to hlavně životní optimismus malé, bezvýznamné kancelářské úřednice, která dovede vše obětovat svému Janovi — významnému politiku — který hru činí srozumitelnou a jasnou. Třeba si musila nakonec vypomoci gramofonem, cítíme v ní dravost a odhodlanost mládí a to je vždycky hezké. A manželka Janova — ta vyrovnaná, oddaná, chápající žena, to je vzor dobré manželky, která vycítí vše, čeho je třeba k vzornému manželskému „řemeslu“, neklesá, ani když ji muž chce podváděti a vítězí svou klidnou moudrostí. Olga Scheinpflugová své ženy kreslí s pochopením a je jim oddanou vykladačkou, kdož by jí zazlíval, že jediný muž hry dopadl hodně měkce, že je jen hříčkou doma, třeba by bouřil veřejné mínění na schůzích a v parlamentě.

A autorka si s chutí svou malou, věrnou milenku zahrála, tak jak ji asi viděla, když se pouštěla do nové hry, která znamená nový úspěch. Je to líbivé až k slzám, je to obratně vrženo, je to výhra na celé čáře. A. Č.

K anketě o tom, co se čte.

Literární svět Lidových novin z 9. listopadu přinesl výsledky ankety: Kterou nejzajímavější knihu jste letos četli? Dotazoval se u předních kulturních činitelů: universitních profesorů, malířů, architektů, spisovatelů, kritiků, redaktorů, knihovníků, u lékařů, právníků, národohospodářů, vojáků, průmyslníků atd. Je to vždy velmi zajímavé můžeme-li se o známých jménech dozvědět něco bližšího, osobnějšího, tím zajímavější, zvímeli, co čtou, jaký je jejich literární vkus. Není v tom často mnoho upřímnosti, ale falešná hlášení se snadno prohlédnou.

V popředí letošní ankety stojí kniha Remarque-ova Na západní frontě klid, „knih moudrých“ Z tří set účastníků ankety na padesát jich hlasuje pro, tedy šestina. Ale není to fair vítězství. Nechci nikomu ublížit a nikomu sahat do svědomí, ale mnozí z těch, kdož napsali, že to pro ně byla nejzajímavější kniha, cítili, že se touto knihou „neříznou“ a ti ostatní dlouze svoji volbu odůvodňují, proč? Škoda, že tam, kde mělo

jíti o čtenářskou elitu, projevuje se tak mocně módní sklon nejširšího publika.

Mně nejsympatičtější jsou čtenáři Galsworthyho Bohatce, který je pro naši románovou prosu skutečným objevem. Nasbíral čtrnáct klasů. Je to četba tak delikátní, že ji slovo: nejzajímavější skoro profanuje. Jsme-li u Galsworthyho, možno hned připomenouti, jak značně k nám zasahuje nyní kultura anglosaská, která ať v překladech či v dílech původních podržuje mezi cizími literaturami vrch.

Popelkou mezi tou spoustou cizojazyčných názvů je ovšem kniha česká. Žádná neměla takový úspěch jako třeba Galsworthy, nadtož — Remarque. Ani státní cenou poctění nejsou na tom lépe, nehlasovali pro ně ani ti, kdož o udělení ceny rozhodovali. Pekařův Svatý Václav, jedno z nejvzácnějších děl, jakými se můžeme pochlubit, v jubilejním milleniovému roce přečetlo jen několik univ. profesorů-historiků a jeden bibliofil! Také zajímavou knihu Kazbundu: České hnutí roku 1848 četli jen historikové. Kde jsou ty krásné časy, kdy knihy České Matice, knihy vědecké, zabývající se většinou otázkami dějepisnými, byly sváteční četbou nejen v pracovnách historiků, ale u všech dobrých českých lidí. To už je dávno. Dnes to vyhrává Remarque.

Z ankety vidíme, že nejoblíbenější je buď skutečně dobrá kniha odborná — to u právníků, národohospodářů, vojáků, profesorů a pak něco lehčího, co neklade velké požadavky (Loni strašil v anketě i Wallace), ale skutečně plodná četba nemá zájemce a jsou-li, nedostali se do ankety. Je tak lépe, nebude to asi se „Zradou vzdělanců“ tak zlé, skuteční „clerkové“ jsou jině.

J. Honzl, J. Štýrský, K. Teige, K. Konrád, F. Muzika, J. Seifert: těm se líbila kniha zabařená, censurovaná pronásledovaná Lautréamont: Maldoror. To jejich hlasování je taková hezká demonstrace.

J. Durych se čte, hodně, pilně, ale do ankety se dostane jen tak mimochodem. Nemá s těmi veřejnými poctami žádné štěstí. Snad mu to vše vynahradí Bloudění. tý.

Co život dal.

Před říšským konkordátem v Německu?

Minulé dny prošla novinami zpráva o udělení kardinálského purpuru berlínskému nunciovi Msgru Pacellimu, který podle kuriálního zvy-

ku zůstane ještě v Berlíně jako pronuncius, pokud nebude povolán do Říma. Tomuto diplomatu se podařilo dílo historické: sjednati s Bavorskem a Pruskem konkordáty, připravit pro zemské konkordáty a pro konkordát celoříšský i jiné země německé a státi se dokonce v pro-

testantském Německu populárním. Byl znám pod titulem „der fliegende Monsignore“, protože používal ke svým cestám velmi rád letadla a to imponovalo v Německu technicky orientovaném. I staré protestantské rodiny, které nikdy neměly styků s katolíky, byly šťastny, když dostaly pozvání na recepci na nunciaturu — právě tato nezvyklá pozvánka platila v Berlíně za titre de noblesse.

Dnes, kdy Berlín se stává biskupským sídlem katolickým, kdy Hedwigskirche je skutečnou katedrálou, lze změřiti, co znamená zvláště pruský konkordát. Vztahy Svaté Stolice k socialistickým republikám popřevratovým byly naprosto korektní. Ale téměř ve všech státech Německa jsou ještě v administrativě nebo v legislativě nepatrné zbytečky kultur-kampfového zákonodárství, ježto za Bismarcka byl kulturní boj pruský hojně napodobován.

Květnové zákony a kulturní boj pruský, který po nich následoval, právě tak jako pozdější Combesovská rozluka ve Francii staly se typickými kapitolami v novodobých dějinách církve. Byly nešťastným pokusem, ale byly jako experiment velmi poučné, neboť ukázaly názorně, kde přestávají meze církevního „tollerari posse“ a kdy církev se nevzdá žádnému násilí a čeká, třeba spoutána, trpělivě tak dlouho, dokud stát nebude musit ustoupit. Ukázalo se, že církev snese mnoho, ale že se stává naprosto neústupnou, je-li tangována její dogmatická a hierarchická struktura, její „právo Boží“

Podobné zákonodárství zůstalo dosud vždy na papíře, vedlo k revoltám a konec konců ke stavu ex lex. Pruský kulturní boj, jenž vlastně byl plně likvidován až poválečným konkordátem, vznikl pod vlivem tehdejší liberalistické ideologie. Tehdy ještě byla buržoasie neoslabena, neboť se objevovaly jen z dálky teprve první symptomy třídního boje, jenž ji později tolik absorboval. Lidé byli přesvědčeni o všemohoucnosti a obecné blahodárnosti vzdělaného rozumu a podnikavý buržoa byl jeho průkopníkem. Vybojoval svůj boj s feudalismem a bojoval s církví katolickou. Domníval se, že všechny boj se soustředil na pole autonomie rozumové a proto jeho heslem byl kulturní boj, jako se později třídní boj stal heslem socialistů. Teprve dnes docházejí socialisté k názoru, že kulturní boj nemá s podstatou socialismu nic společného, že jest přežitkem liberalistické periody. (Srv. Čecháčkovu knihu „Protiklerikální legenda“, psanou mladým marxistou, v níž nešetří ironií vůči podobným ideovým zmetkům, jako je na př. Volná Myšlenka a podobné anachronismy.) Tehdy ještě filosofové nepochybo-

vali o hranicích lidského poznání. Platil vědecký optimismus, věřilo se, že pokrok lidstva závisí jedině na kultuře intelektu. Skepse vůči rozumu samotnému byla teprve údělem generace příští. V Prusku pak spolupůsobila Hegelova filosofie o státní všemohoucnosti, jež spatřovala ve státech nejvyšší koncepci lidského rozumu.

Bismarckovi šlo dále o to, aby se rozešel s tradicemi „Svaté Římské Říše německého národa“, aby posílil vliv Pruska. Odtud jeho boj proti „romanismu“ Vždyť to byla doba, kdy Řím byl liberálním měšťáctvem označován jako moc „ultramontánní“ Na prohlášení dogmatu o papežské neomylnosti ve věcech víry a mravů odpovídá se hnutím Los von Rom, hnutím starokatolickým. Ale Bismarck poznal ještě za svého života, že každá akce budí reakci. Jeho boj s centrem končí kompromisem. Železný kancléř nabízí posléze papeži Lvovi XIII. funkci smírčího soudce mezi Německem a Španělskem ve sporu o ostrovy Karolinské. V diplomatických notách používá oslovení „Sire“ vyhrazeného suverénům, čímž uznává i mezinárodně politický význam papežův. Bismarck dostává od papeže řád milice Pána Ježíše s brillianty a Vilém II. po třikrát navštěvuje papeže ve Vatikáně. Přes to se však nikdy nepodařilo německým katolíkům, aby uzavřeli konkordát se Svatou Stolicí. Hlavně byly v cestě ohledy dynastické. Musily teprve přijíti režimy demokratické, ano socialistické, aby umožnily uzavření konkordátu. Teprve smrt Erzbergrova, který položil život za mírovou a republikánskou politiku Německa a neochvějně republikánství německého centra přineslo ovoce, a ponese ještě ovoce další. V demokracii se dýchá volněji všem stranám a směrům a tudíž také katolíkům.

Frant. Maria Horák:

A. C. Stojanů potřebujeme!

Je po volbách a máme vládu. Vítězové i poražení zasedli k parlamentární práci. Leč v našem lidu zůstane trpká vzpomínka. Zůstane u všech, kteří poctivě a upřímně smýšlejí s katolicismem u nás.

A právě tato láska to je, která vyvolala onu trpkost, která hledá příčiny onoho „proč“ u hlasového úbytku, která zkoumá a pátrá po chybách, které se staly a kterých třeba se vystríhati, aby se neopakoval 27. říjen 1929.

Úkol větší než kdy jindy je vložen na parlamentární delegaci naší. Odčiniti vše to, co nás připravilo o důvěru mnohých, kteří srdcem patří jen a jedině nám a dokumentovati, že vše ušlechtilé a dobré, co roztroušeno je po pro-

gramiech jiných stran, je shrnuto v programu našem, prodechnutém nad to jasem křesťanství a světového názoru jeho; a nejen to, ale že i v praxi, v práci veliké a *drobné* členové parlamentární delegace naší jsou plně na výši doby. Že minula doba, kdy ten, který potřeboval pomoci, byl nucen ji hledati jinde a za chléb byl nucen zaprodati, nebo aspoň zapřítí a zatajiti své smýšlení.

Mluvil jsem kdysi s vysoce inteligentní dámou hluboké víry. A ta rozhovořila se o štěstí Francouzů, že mají tolik moderních světců. Je to už jednou naše chyba, že víc se ohlížíme po jiných, než abychom hledali u nás. Já však jsem upozornil na toho, o němž sám Svätý Otec napsal „muž *svaté* paměti“, toho, který v srdci prostinkého lidu moravského dávno je ctěn jako světec, na zesnulého metropolitu moravského, dra Ant. Cyrila Stojana. Není sice povýšen na oltáře a při naší liknavosti — vždyť dosud se ani na jeho životopise nepracuje — se toho ani tak brzy nedočkáme; leč k slzám mne dojala episodka: Na posv. Velehrad přišlo procesí. Prostí venkované moravské Slovače to byli. Poklonili se Svátostnému Spasiteli a pak zahnuhli do Královské kaple na evangelijní straně basiliky. Tam v sarkofágu ze šedého mramoru čeká na své z mrtvých vzkříšení Stojan. Lidé prostinkých duší a mozolných dlaní se modlili litanii ke všem svatým — a do ní zapletli dojemné volání: Svätý Stojane, oroduj za nás. Tak, jak bývali zvyklí za jeho života, by on pomáhal a přispěchal v každé tísní a starosti jako poslanec a později senátor jejich; tak si ho učinili i orodovníkem v nebi.

A až se budoucí pokolení dočká svatořečení dra Ant. Cyr. Stojana, dočkají se i parlamentáři, kteří dosud v tom ohledu byli „sirotky“, svého patrona... A vzoru nejušlechtlejšího ražení, jak křesť. parlamentárik si má počínati, jak má pracovati.

Potřebujeme Stojany. V zimním období 1919/20 schůzoval jsem na mor. Slovácku, snad čtyřicet schůzí jsem tam měl. Poválečná hesla, spousta nových programů popletla hlavy všem, že ani Slovácko naše, kraj ojedinelé poesie, toho nebylo ušetřeno. A takřka všude, kam jsem přišel, zvěděl jsem: U nás už měl schůzi tatíček Stojan. Celý rozsáhlý svůj volební kraj v době nejhorší objel sedmdesátiletý stařec, který nezapomněl ani na poslední dědinku. Třicet let za onen kraj poslancoval, nevděku k nespočítání se dočkal; leč přes vše to — Stojan pracoval dále. Věrně, pokorně, všemi silami. Tak, jako žádný před ním, žádný po něm. Protirečnicka, který prasprostě mu vynadal na schůzi,

soc. dem. mladíčka s honosivým titulem „redaktora“ vzal k sobě do kočáru, „aby se neza-chladil a nemusel šlapati pěšky“ Věděl, že lid ve vření doby potřebuje, aby *povoláný* činitel řekl, kterými cestami třeba se bráti, a proto obětoval všechny své síly a schůzoval; nešel jen tam, kde ho volali, ale i tam, kde mu slibovali v popřevratové zblázněnosti „vyhazov“ I před tím, za Rakouska, Stojan byl všudybylem. Schůzoval a schůzoval neúnavně. Nevyspaný, utahaný sterými a tisícovými povinnostmi — leč — schůzoval. Potřebujeme Stojany

Stojan radil, pomáhal. Dveře k jeho kanovnícké residenci byly otevřeny vždy a každému. A ne, aby byl odbyt slibem: Stojan vůči každému prosebníkovi býval „tatíčkem“ v nejkrásnějším slova smyslu. Do nesmírných tisíců jdou jeho intervence, vesměs takřka — nebo snad vesměs vůbec — úspěšné. Dovedl hospodařiti hřivnou, danou mu Bohem a hlasovacími lístky katolického lidu. Tak mnohou dojemně krásnou episodku z jeho života zachytil moravský kněz-básník J. Bol v brožurce hlučinského exercičního domu „Dr. Ant. Cyr. Stojan“ Jen maně vzpomínám zápasu „funerbráků“ a železničářů na olomouckém nádraží o jeho rakev. Každý, veden jsa hlubokou vděčností, chtěl nésti rakev jeho. Ne za peníze, leč z čiré lásky... Stojan o sobě říkával, že je „omnibusem“, který každého svezé — to že je posláním všech našich poslanců. A tím také Stojan straně a sobě — ač na sebe nikdy nemyslel — získal tolik nadšených stoupenců.

Mohl bych vzpomínati dál. Stojan neopoměl jediného pohřbu sněmovního kolegy, a těch za Rakouska bylo! Spěchával k loži nemocného kolegy — však p. senátor dr. Witt, soc. dem., bezvěrec, by mohl leccos vykládati. — To jen namátkou z poslední doby před jeho smrtí. A nebylo dopisu, který by býval zůstal bez vlastnoruční odpovědi s typickým zakončením „všeho dobrého na Pánu Bohu přeje...“ Pravda, Stojan pracoval a Pán Bůh požehnal, dal k tomu to alfa a omega, to dobré.

Dr. Ant. Cyr. Stojan — zatím ne patron — leč pouhý vzor našich parlamentáriků. Kraj světa nenajdete krásnějšího vzoru. A přitom pokorný, vždy si vědom toho, že jeho práce je prací na vinici Páně a že i z té věčnému Zákonodárci jednou složí účet. Zapomínající na sebe, na vlastní potřeby a pohodlí. Olomoucký arcibiskup, který umírá jako chudý člověk, aby tím vyplnil mezeru, kterou bylo třeba odstraniti, který rozdává a rozdává, za-

chránuje duše a jako křesťanský parlamentárník je a zůstane vzorem toho, jak poslanec a senátor a přisedící, a jak všechny ty funkce se nazývají, má pracovat.

27. říjen 1929 zasadil nám ránu. Zachytili jsme malý zlomek katolického lidu v době, kdy jde o vše, při předcházejících volbách. Situace se ještě zhoršila. Avšak zhoršení toto bude zjevem přechodným, bude-li celá naše delegace poslanecká a senátorská — uvádím to schválně tak, poněvadž mnozí, ne-li většina, tak činili — si toho vědoma, že jedno nám vrátí a získá důvěru mas mimo náš tábor stojících — stojanovská práce vůdců a pihů, mravenčí práce místních činitelů.

Odmlčelo se heslo „pokřestaniti republiku“ Kéž ne na dlouho. A významným článkem v řetězu, vedoucím k tomuto jasnému cíli je: Potřebujeme Stojany! A kéž každý z vyvolených je Stojanem.

Dopis ze Slovenska.

M.-Bratislava.

Slovensko a Slováci zstanú ešte dlho hádankou pre občana krajov zamoravských, a niekedy, ani viacejročný pobyt na Slovensku nestačí poznať a vyznať sa v pomeroch slovenských, najmä však v pomeroch slovenských katolíkov.

Slovensko, čiže Slováci sú väčšinou katolíci, ale dominujúci živel je nekatolícky. V starom Uhorsku vyšší cirkevní hodnostári boli všetky maďarského smýšľania a toto požadovali aj od svojich podriadených. Takto sa podriadily celkom katolíckej škole, najmä ľudové, a z učiteľstva katolíckého len čiastka veľmi nepatrná bola slovenského čítania. Z kňazov niektorí sa vzomli na nejaký odpor, ale väčšinou podľahli, alebo sa vysťahovali do Ameriky. Iba niektorí vydržali nápor, ale takých Hlinkovcov, Osvaldovcov, Kmeťovcov porátali by sme na prstoch.

Slovenskí katolíci nemali skoro svojej inteligencie. Po slovenských mestečkách zveľaďovali sa farárske rodiny evanjelické, vychovávaly advokátov, lekárov, bankovních úradníkov atp. a takto zaplňali všetky laické postate. U evanjelikov úrad farársky prechádzal s otca na syna a takto vplyv bol trvalý. Smrťou katolíckého farára zanikol i jeho osobný vplyv na obec, na známych atp. Potom katolícki kňazia pochodili skoro všetci z rodín chudobných, takže chybovaly aj styky s rodinami bohatšími. To všetko zavinilo stav, že katolícka majorita na Slovensku nemá dnes nijakého vplyvu verejného, spoločenského, o vplyve hospodárskom a rovnakom ani nehovoriac.

Prišiel prievrat, ktorý však katolíckmi nebol náležite využitý. Už pri turč. sv. martinskej deklarácii sa stala chyba. Katolícki činitelia povedali pekné reči a šli domov. Pracovať zostali evanjelici. Potom sa nedivíť, že katolícka neinformovanosť dala sa nachytať na rozličné klamné zprávy (ako o tajnej klauzule) a málokedy rátala so skutočným životom a udalostiami. Druhá chyba sa stala, keď katolíci sa izolovali od slovenského verejného života. Slovenský život prúdil svojim prúdom dravým a slovenskí katolíci kopali vedľa jarčeky, mysliac, že slovenské potoky budú nimi tiecť. Proti prírode ťažko bojovať — najmä vtedy, keď niet technickej vyzbrojenosti.

Slovenskí katolíci šli rečniť po dedinách, slovensky katolicizmus dostal sa do rúk ľudí, ktorí nemali s minulosťou slovenskou ani len trochu spojitosti, neznali psychológiu ľudu, neznali sily tradície slovenskej, bojovali náladove, na papieri, bez systému — a medzitým ľud organizovali druhí. A organizovali dľa programu. Je samozrejmé, že práca bezprogramovitá, práca diletantov, veľmi často i vlúdená práca neprajníkov slovenskej myšlienky, nemohla vplývať a porazená bola na celej čiare pracou organickou.

Slovenskí katolíci mrhali drahý čas sostavovaním návrhov autonómie bezkrvnej, mrhali čas dôvernými rozhovorami s ľuďmi pochybnej ceny, podnecovali úradníctvo na odpor a potom zo služby prepustených úradníkov posielali skáľa tľcť na ceste (tak posielal generálny tajomník strany), mrhali peniaze na organizácie pochybnej ceny — ale nezaložili ani len jediného družstva, odporom proti reforme pozemkovej získali, že slovenskí katolíci dostali veľmi malo prídelov, svojim negativizmom systematicky privádzali ožobračovanie slovenskej katolickej spoločnosti.

Chyba táto padá na vodcov, ktorí vedia byť martýrmi, ale nie sú spôsobilí viesť národ do zeme zaslúbenej. Slovenský katolicizmus chybil potom veľmi, že sa začal pridržiať istých formuliek, a z toho potom vzišlo, že slovenská ľudová strana je katolíckou, keď má byť slovenskou, a je slovenskou, keď má byť katolíckou. Dnes táto strana ešte repräsentuje značný počet Slovákov — ale nevedieť na jako dlho...

Odliv katolícky mala zadržat lidová strana (náročky píšem lidová na rozdiel od ľudovej, hoci správne slovensky i toto je ľudová strana). Dosiaľ sa jej to nedarí, a je pravdepodobné, že pri dnešnom systéme sa jej to ani nezdarí.

Lidová strana má zachrániť mravné hodnoty katolícke, ktoré by prípadne odišli zo strany

ludovej. Preto má mať vo svojich organizáciach, inštitúciách na vedúcich miestach osoby charakterné a s erudíciou. Miesto toho vidíme redaktorov, ktorí nevedia ani riadku napísať, gerantov politiky, ktorí roztrúsení po odľahlých dedinách nemajú ani potrebných znalostí pomerov, ani stykov, nehovoriac o potrebnej politickej erudícii.

Dnes ústredný sekretariát dlhé mesiace bol nezaplnený. Tlač je slabá obsahovo a preto nie je ani rozšírená.

Pomer slovenskej odbočky k ústrediu nevyjasnený, tlač na Slovensku píše jinak a tlač za Moravou jinak. Niet unifikáčnej myšlienky. Smer tlače nestály.

A celý rad nedostatkov. Len diviť sa možno, že volebné výsledky nie sú horšie. Konštatovať však treba, že nedarí sa zachytávať odliv ľudovej strany — a jestli potrvá proces tento, tak niet vlastne oprávnenia účinkovať na Slovensku.

Strana ľudová dosiaľ nevydala svojho programu pre Slovensko. A keďže slovenský problém je skoro úplne ekonomický, bolo treba niečo vykonať i na poli hospodárskom, odborovom, sociálnom. Výsledkov v tomto smere nevidieť. Zdá sa však, že hospodárske veci sú boľavým bodom strany aj v Čechách.

Napísať slová této bol som povzbudený článkom dr. J. Doležala v č. 17—18 „Života“ — Sme na ústupe, ktorý pôsobí defaitizmus aj v radoch vodcov — treba preísť v útok a v nápor. K tomu je však potrebná obroda na celej čiare.

Kto bude mať odvahu pytevným nožom vyzerať všetko shnilé a zachovať organizmus zdravý neinklinujúci k rakovine?

Politický prehľad.

Udržalova vláda, t. zv. hospodárske koncentrace (bez ľudáku a něm. křesť. sociálů), predstavila se sněmovnám novými členy kabinetu i programem, jehož hlavní smysl je: Vláda učiní všechno, aby zmírnila zemědělskou a zabránila krizi hospodářské. Jinak je ve vládním prohlášení zajímavé ohrazení proti výši t. zv. osvobodovacího poplatku, který nám chce uložití haagská konference a přiznání, že musíme dělat jinou obchodně-smluvní politiku se sousedními státy, než jsme vinou agrární strany dělali dosud. V celku je vládní prohlášení střízlivé a hubené a — měřeno socialistickými proklamacemi předvolebními — neslibuje zhora nic. Zajímavé je také, že přejímá úplně celé dílo t. zv. panské koalice i s celním zákonem i s novelou sociálního pojištění. —

Jak klesla moc lidové strany v novém ka-

binetě je vidět nejlépe z toho, že náměstkem předsedy vlády místo Šrámka je Bechyně, předsedou senátu místo dra Hrubana dr. Soukup a v sněmovně poslanecké že nemá strana místo prvního místopředsedy až třetího: Msgra Roudnického. Inž. Dostálek byl jmenován ministrem veřejných prací. —

Na zemském sjezdu strany 24. listopadu v Praze prohlášen byl nový výkonný výbor strany, o 47 členech, jehož stavovské složení je toto: 17 kněží, 10 úředníků a profesorů, 8 rolníků, 3 redaktori, 2 ženy (1 učitelka), 2 dělničtí tajemníci a po jednom: lékárník, prokurista, obchodník, továrník a řemeslník. Z těchto 47 členů je 13 poslanců a senátorů. Zemský sjezd zrušil užší výkonný výbor a předsednictvo strany rozšířil z 5 na 7 členů. Předsedu strany zvolil výkonný výbor, který měl být svolán do 3 neděl po sjezdu. Předseda není volen sjezdem. —

*

Příští číslo „Života“, poslední tohoto ročníku, vyjde k 1. lednu. Budou v něm otištěny zbývající dopisy, došlé k diskusi o povolební situaci strany. — Prosíme znovu všechny své odběratele, aby k Novému roku vyrovnali předplatné. — O tom, jak bude veden nový ročník, zpravíme své čtenáře v čísle příštím. Směr listu změněn ovšem nebude.

Kalendář církevních výročí 1930.

„Osservatore Romano“ přinesl zajímavý přehled o velikých historických událostech církevních, jichž bude vzpomenu to slavnostmi roku 1930. Na prvním místě je to 1500. výročí smrti sv. Augustina († 28. srpna 430). Vedle tohoto jubilea bude vzpomenu 21. února smrti papeže Benedikta XIII. (1730) a papeže Honoria († 1130). Dne 16. května jest slavnost 100. výročí svatořečení sv. Alfonse z Liguori (1830) 12. června 200. výročí volby papeže Clementa XII. (1730), 28. listopadu výročí smrti kardinála Thomase Wolseye, kancléře anglického krále Jindřicha VII. († 1530) a 30. listopadu smrti Pia VIII.

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Karlovo nám. 5-6. Vydává spolek „Život“ v Praze II. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

Právě vyšlo:

EMIL DOSTÁL:

SVATÝ VÁCLAV
patronem čsl. odboje
na Rusi.

Knihy Života. Kniha obsahuje všechny doklady o Sv. Václavu a tradici svatováclavské z legionářské literatury sibiřské. Je to řada dokumentů, dokazujících, že myšlenka svatováclavská byla živa i v posledním zápase vojsk českých za samostatnost.

Cena Kč 15.-.

Objednávky v knihkupectví „U zlatého klasu“ v Praze II., Karlovo nám. 5-6, nebo v administraci „Života“.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku,
(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krlín:

Svatý Josef.

Úvahy a meditace o rodině. — Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur. (Rozebráno).

Prof. J. Krpálek:

Katolická a protikatolická tradice
v českém národě. Cena 4 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Věda a zázrak.

Psáno odborníkem — lékařem. Cena 7 Kč.

ŽIVOT

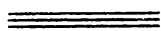
O B S A H:

Encykliky Pia XI : Quinquagesimo anno.
O duchovních cvičeních.

Náboženští socialisté a křesťanští so-
ciálové.

O sjednocený postup katolických stran.

Jak to viděl prostý bráška.

V PRAZE dne 15. ledna 1930.

R O Č N Í K XI. Č. 20.-21.

První číslo XII. ročníku vyjde 1. února 1930.

Ž I V O T

ROČNÍK XI.

V PRAZE, 15. ledna 1930.

ČÍSLO 20-21.

Encyklika J. Sv. Pia XI. „Quinquagesimo anno“.

Ctihodní bratří, milí synové, zdraví a apoštolské požehnání.

Když před padesáti lety, v mladém věku, jsme byli vysvěceni na kněze v Basilice Lateránské, matce a srdci všech chrámů — a v těchto dnech Nás hlavně dojíhá mile a potěšuje vzpomínka na onu chvíli — nikoho by jistě nebylo napadlo, tím méně Nás, že podle neproniknutelných úmyslů Božské Prozřetelnosti bude Naše prostá osoba povznesena k tak vysoké důstojnosti, že týž chrám se stane jednoho dne katedrálou Našeho římského biskupství. A nyní, zatím uznávající pokorně prokázanou dobrotivost Našeho Pána Ježíše Krista, hlavy pastýřů, nebudeme nikdy moci dostatečně poděkovati za dobrodiní, jímž ráčil posilovati, ač nehodného svého Náměstka na zemi po celý jeho pontifikát. A to tím spíše, že ráčil jakoby korunovati Náš pontifikát v tomto padesátém roce Našeho kněžství četnými událostmi, radostnými a utěšujícími. Proto, aby tento rok neminul bez užitečného ovoce, abychom totiž připomněli věřící svatost života a společnosti spravedlivější oceňování dober duchovních a svolali milosrdenství Boží na Církev bojující, hned na počátku tohoto roku z otcovské lásky jsme vyhlásili katolickému světu druhé Milostivé léto *extra ordinem* ve formě jubilea, umožňující mu užítí všech pokladů milosti a odpuštění.

Dnes můžeme říci, že s milostí Boží naděje, které jsme skládali v tu křížovou výpravu modliteb, netoliko nebyly zklamány, nýbrž byly úplně uspokojeny. Skutečně myslíce na mnohé důkazy zbožnosti a synovské oddanosti, na růst katolické věci, na slavné události, které se sběhly během jednoho roku, máme za to, že můžeme říci právem, že Bůh dobrotivý, od něhož „pochází vše nejlepší a každý dar dokonalejší“¹⁾ chtěl, aby tato krátká doba byla všem opravdu prozřetelnou. Pohlížejíce dnes na dobrodiní posledních dvanácti měsíců, považujeme za vhodné. drazí synové, vzdáti vřelý

dík za vše, čím nás oblažil Bůh, a vyzvati vás, abyste děkovali spolu s Nami Všemohoucím, který řídě život smrtelníků fortiter et suaviter, i doby i události určuje ke svému cíli.

Rozřešení římské otázky.

Abychom začali událostmi, které právě že se týkají nejvíce Svaté Stolice a jí svěřené vlády nad Církví, považujeme především za velice důležité připomenouti slova, která jsme děli ve své první Encyklice „Ubi Arcano“. V ní jsme dali průchod své bolesti těmito slovy: „Dále jest nutno říci, jak velice Nás rmoutí, že mezi zastoupeními tolika států schází Italie, Naše vlast, země, ve které ruka Páně, jež řídí vývoj dějin, umístnila Stolec svého Náměstka na zemi v jejím hlavním městě, nádherného kdysi, ale přece omezeného imperia římského, v Římě, který byl od Něho učiněn hlavním městem celého světa, poněvadž jest sídlem svrchovanosti, převyšující všechny hranice národností a států, a objímá již všechny lidi a všechny národy, jako svrchovanost samého Krista, jehož zde zastupuje. Původ a povaha takové svrchovanosti, neporušitelné právo svědomí milionů věřících celého světa vyžadují, aby byla a zůstala nezávislou na každé lidské autoritě a zákonu, byť by to byl i zákon, který zaručuje její nezávislost.“ Obnovivše protesty Našich předchůdců, které učinili k hájení práv Svaté Stolice po obsazení města, zdůrazňující a zastávající práva a důstojnost Svaté Stolice a prohlásivše nemožnost obnoviti mír proti duchu spravedlnosti, dodali jsme: „Jest na Bohu všemohoucím a milosrdným, aby uspil onu radostnou hodinu, bohatou takovým dobrem, buď pro obrodu Říše Kristovy, buď pro řádnější uspořádání poměrů v Italii a v celém světě. Ale lidé dobré vůle musí se přičiniti, aby ta hodina nebila nadarmo.“

Ten přeradostný den se konečně dostavil a

nadešel dříve, než jsme pomysleli, poněvadž veliké a těžké překážky, které jej oddalovaly, dávaly tušiti, že jest ještě hodně vzdálen. Nadešel, díme, tou smlouvou, kterou římský Velekněz a Král italský uzavřeli prostřednictvím svých ministrů v paláci Lateránském — odkud přejala i jméno — a ratifikovali ve Vatikánu.

Tak konečně skončil ten nesnesitelný a nespravedlivý stav, ve kterém žila až dosud Svatá Stolica, že totiž popřením nutnosti světského panství a přerušením posloupnosti nebyla zaručena nezávislost římského Velekněze. Není zde na místě vykládati dopodrobna důvody, které nás vedly v tomto těžkém jednání, jež jsme šťastně skoncovali. Častokráte a co nejjasněji jsme naopak zdůraznili, k jakému cíli směřují naše úsilí a naše přání a prohlásili, čeho si vroucně přejeme a doufáme dosíci, když vysílajíc vroucí prosby k Nejvyššímu, činili jsme vše, aby těžký problém byl rozřešen. Jednu věc přece chceme vytknouti, aspoň stručně, že totiž uznáním úplné svrchovanosti Velekněze římského a jeho práv mír Kristův bude vrácen Itálii a proto jsme si počínali tak otcovsky a smířlivě, pokud nám dovoľovala povinnost.

Tak se jasně ukázalo, že bylo-li třeba hájiti svatých práv Apoštolské Stolicie, v duchu Encykliky výše zmíněné, nikdy přece jsme nebyli puzeni marnivou ctižádostí po světské moci, nýbrž že jsme vždycky mysleli na pokoj a ne na pověst. Pokud se týče konkordátu, který jsme též sjednali a schválili, prohlašujeme dnes znovu, jak jsme již učinili, že nesmí býti pokládán za jakousi garancii smlouvy, nýbrž že je třeba míti na paměti, že smlouva i konkordát, v důsledku totožného principu zásadního, z něhož vyplývají, tvoří nerozlučitelný celek a nedělitelný, že buď obě budou společně trvati, nebo současně obě padnou. Proto všichni katolíci celého světa, kteří si tak cení svobody římského Velekněze, přijali tu pamětihodnou událost s dikůvzdáním Pánu a blahopřániami Nám projevenými. Ale obzvláště veliká byla radost Italů, jichž mnoho po rozřešení starého sporu odložilo staré předsudky proti Svaté Stolicie a usmířilo se s Bohem. Mnozí se radovali, že není dále možno pochybovati o jejich vlastenectví jako dříve, kdy nepřátelé Církve v ně nevěřili, právě proto, že se katolíci prohlašovali za oddané syny Velekněze římského. Ostatně všichni katolíci, italští i cizí, pochopili, že začíná nové období, tím spíše, že smlouvy ujednané v roce sedmdesátého pátého výročí definování dogmatu o Neposkvrněném

Početí a podepsané právě v den zjevení Panny Marie v Lurdech jsou jakoby pod zvláštní ochranou Matky Boží. A ježto byly ratifikovány ve svátek Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, jakoby nesly značku jeho schválení, neboť jestliže vše, co bylo společně ujednáno, bude svědomitě a věrně plněno, lze doufati, že mnoho prospějí katolické věci, naší vlasti a celé lidské.

Ostatní konkordáty: s Rumunskem a Pruskem.

Pozdrževše se déle u této šťastné události pro její prazvláštní důležitost, pokládáme za vhodné zmíniti se stručně o konkordátech, jež z vůle Boží Prozřetelnosti jsme mohli sjednati v tomto roce s jinými národy, konkordátech, které zaručující svobodu Církve prospívají i jednotlivým národům. Mimo smlouvu sjednanou s republikou portugalskou, která ustanovuje přesně hranice a práva diecése meliapurské, uzavřeli jsme konkordáty s Rumunskem dále s Pruskem, takže v budoucnosti padá každý důvod sporu a obě moci, duchovní i světská, žijí ve svornosti k dobru křesťanského národa. Jistě při sjednávání oněch konkordátů bylo třeba překonati velké a těžké překážky, neboť bylo třeba vymeziti zákonité postavení katolické Církve u národů, jejichž většinu tvoří nekatolíci. Nicméně rádi uznáváme, že zástupci oněch národů se opravdu přičiňovali, aby obtíže byly odstraněny. Jestliže tedy na konci tohoto roku pohlížíme do minulosti, radujeme se velice, že četní národové sjednali již přátelské smlouvy se Svatou Stolicí, nebo se chystají uzavřiti konkordát, či obnoviti jej. A zatím co pocítujeme hlubokou bolest při pomyslení, že v širých krajích Východní Evropy zuří ještě hrozný boj netoliko proti křesťanskému náboženství, nýbrž proti všemu božskému i lidskému, jsme nicméně velice posíleni tím, že hrozné pronásledování katolicismu v Mexiku se zdá býti ukončeno, takže možno doufati, že brzy dojde ke konečnému míru.

Východní církev.

Stejně radostnou útěchou Nás naplnilo, že v tomto příznivém jubilejním roce Východní církev chtěla ještě více utužiti pouta přátelství se Svatou Stolicí a užila této příležitosti, aby nám dala veřejný a jasný důkaz své vroucí lásky k Církvi. Učinivše tak, Naši synové Východní církve se Nám chtěli odvděčiti za to, že My, po vzoru svých Předchůdců, jsme projevovali vždycky k východním národům laskavost a milovali jsme je. Zaslali Nám skutečně dopisy dýšící úctou a láskou a i veřejně

vyjádřili svoji radost a svoje potěšení. Patriarchové a biskupové oněch církví, buď osobně, buď prostřednictvím svých zástupců Nás navštívili, aby osvědčili ještě jasněji ve jménu stádce jim svěřeného lásku k nejvyššímu Pastýři duší. Podle příkladu biskupů armenských, kteří minulého roku konali v Římě své shromáždění, aby u katedry svatého Petra jednali o prostředcích, jak zmenšiti zlo, které trápí jejich národ, i biskupové rusínští, kteří dosud společně nikdy nepřišli do Říma, zvolili si za město svého shromáždění Řím, jakoby chtěli ukázati tímto zvolením místa a v tomto čase, jak církev rusínská miluje Nástupce Hlavy apoštolů. A výsledek jejich shromáždění byl takový, že opravdu převýšil všechny Naše naděje. Jednalo se skutečně o otázkách vysoce důležitých a Nám byly předloženy všechny ony otázky a i jejich řešení. Jednalo se o studijním kursu pro mladý klerus, o zřízení malých seminářů, o katechetickém vyučování lidu v určitých ročních obdobích, o otázkách týkajících se nového církevního práva východního a o prostředcích, jimiž by bylo lze u nich zavésti Katolickou akci podle Našich směrnic. A uznáváme, že ve všech těchto otázkách nemohli se lépe rozhodnouti pro dobro svého kněžstva a lidu, než se rozhodli.

Koleje vystavěné v Římě v tomto roce.

Ačkoliv věci, o kterých jsme dosud mluvili, se zdají býti velice důležitými a poutají spíše pozornost a obdiv veřejnosti, přece myslíme, že k dobru Církve nepřispívají méně ta díla a ty instituce, které Pán, jakoby chtěl zvýšiti Naši radost, Nám dovolil, dav nám k nim prostředky, buď dokončiti nebo je začíti v tomto roce. A skutečně mimo četné kanonické domy zbudované v různých farnostech, a četné mezinárodní koleje, které pro svůj mladý dorost vystavěly církevní kongregace Služebníků Panny Marie a sv. Františka di Paolo, koleje, ve kterých bylo již zahájeno vyučování, bylo vybudováno zde v Římě pro kulturní a náboženskou výchovu mladého kněžstva v tom krátkém časovém rozpětí tolik kolejí, že sotva tomu možno uvěřiti: jest jí nová kolej Propagandy víry, kolej lombardská, kolej ruská a československá, které jsou již ukončeny a zařízeny. A nemůžeme se ani nezmíniti o novém semináři ethiopském, který jsme chtěli míti vystavěný při Vatikánu, ani o jiných dvou, k nimž byly již položeny základní kameny, totiž o koleji rusínské a brasílské a o novém sídle Vatikánského semináře římského, s jehož stavbou bude zanedlouho započato. Tyto četné

a přibývající ústavy, vybudované jediné pro spásu duší, které vykoupil náš božský Vykupitel svou prolitou krví, skýtají Nám velikou naději, že s pomocí Boží vykonají své krásné poslání, že totiž budeme míti četnější a vyzbrojenější řady levitů pro evangelisaci národů. A zároveň nelze pochybovati, že tito noví levité, kteří budou vychováni zde v centru katolického světa v čistotě nauky Ježíše Krista a získají zde ctnosti křesťanské, jednoho dne, až se stanou kněžími a vrátí se do svých krajů, ještě více utuží svazy mezi svými věrnými a Svatou Stolicí, a jsou-li odloučeni od Církve římské, uvedou je zvolna v bývalou jednotu s ní a konečně, jestliže tkví až dosud „v temnotách a stínu smrti“, vykonají vše, aby jim ukázali světlo evangelické pravdy, rozšiřující stále více hranice Říše Ježíše Krista. A skutečně naděje na to slibné ovoce jest Nám tím větší posilou, že nemůžeme dosti děkovati Tomu, který nám udělil takovou útěchu a dovolil Nám dokončiti tyto veliké věci ve prospěch Církve.

Různá jubilea: Výročí Monte Cassina.

Chceme též, ctihodní bratří a drazí synové, připomenouti spolu s vámi jiné události, které z božské vůle učinily tento rok ještě pamětihodnějším. Řekli jsme z božské vůle, neboť nič se nemůže státi bez ní, neboť vše jest od Boha řízeno a spravováno. Poněvadž lidé svou přirozeností po ukončení určitých období ročních si rádi připomínají dobrodiní, která Bůh již udělil křesťanské společnosti, a z nich čerpají sílu k většímu vzmachu svého podnikání, věřící v těchto dvanácti měsících užili všech příležitostí, které se jim naskytly, aby vyjádřili svoji vděčnost a svoji lásku k Nejlepšímu a Nejvyššímu Bohu a ke společnému Otci při těchto zvláštních příležitostech. Abychom odpovíděli otcovsky na tolik projevů synovské úcty, chtěli jsme se účastniti jejich oslav a učiniti je ještě slavnějšími tím, že jsme k nim zaslali Svě Listy a Svě Legáty.

Tak nemohla Svatá Stolica nevyznamenati vznešenou rodinu Otce a zákonodárce sv. Benedikta, která se chystala k oslavám čtrnáctistého výročí založení kláštera na Monte Cassinu, „hlavní palestry mnišské regule“,²⁾ a tak mnoho vykonavšího jak pro Svatou Stolicí tak pro celou lidskou vzdělanost. Tvrdíce a opakující to, díme věc netoliko předobře známou lidem vzdělaným a učeným, nýbrž známou dnes i lidu, který dovede správně oceniti takové zásluhy. Skutečně jednomu každému, hlavně v Naší Itálii jest známo heslo svatého Patriarchy: Modli se a pracuj. Ale kdož by ne-

věděl, že mnichové onoho kláštera a s nimi i ostatní mniši z rodiny sv. Benedikta pěstovali krásná umění a uchovali budoucnosti památky lidské i božské moudrosti a poslali hlasatele Evangelia do krajin i nejdlejších, kteří tam tolik vykonali pro víru a vzdělanost, že Náš Předchůdce blahé paměti, Pius X., chtěje stručně, ale zároveň výstižně vyjádřit zásluhu Monte Cassina, mohl právem říci, že „jejich dílo tvoří z velké části dějiny Církve římské.“*) Nemožno se tudíž ani diviti, jestliže u příležitosti oslav slavených v památném arcidiostatví tolik návštěvníků z různých končin vystupovalo na onu svatou horu, aby na ní uctili památku sv. Otce Benedikta a ve zpovědi očistilo své duše.

Slavnosti sv. Ansgara ve Švédsku.

Trochu mladší v dějinách církve jest událost, již vzpomínají ve Stockholmu, hlavním městě švédském, a již oslavují s okázalostí, pokud dovoluje počet katolíků. Je to příchod sv. Ansgara, který před jedenácti stoletími přijel do Švédska, když předtím přivedl ke Kristu Dány.

Výročí bylo oslaveno triduem. Zúčastnili se ho, možno říci, zástupci 14 různých národů, dva kardinálové, několik biskupů, opati řádu sv. Benedikta a přes tisíc věřících. Byly prosloveny řeči o díle vykonaném sv. Ansgarem; a o jeho apoštolátu, jak o něm mluví nejposlednější prameny. Byly čteny za velikého nadšení Naše Listy, které jsme poslali se Svým požehnáním. Všichni účastníci byli okázale přijati městskou radou stockholmskou. Nám a švédskému králi byly zaslány telegramy s projevy oddanosti a blahopřání. Tato výroční slavnost není bez významu, uvážíme-li, že až do šedesátých let vývoj ve Švédsku se dál v duchu tak protikatolickém, že i přestoupení k římské církvi bylo trestáno vyhnanstvím, ztrátou občanských práv a dědictví. Při této příležitosti jest Nám radostno zmíniti se, že v těch krajích přestoupili nedávno do Církve některé z nejvýznačnějších žen a mužů, a na Islandě, který náleží k Dánsku, J. Em. kardinál-prefekt Kongregace šíření víry vysvětil nový katedrální chrám. Opravdu mezi dobrodiní tohoto roku počítáme i Svoji radostnou naději, že na přímluvu sv. Ansgara ještě hojnější bude žeň apoštolských vikářů, řeholníků i řeholnic, kteří pracují v potu tváře v těchto rozlehlých krajinách na vinici Páně.

Jako jsme poslali do Monte Cassina Svého zástupce J. Em. kardinála, který se zúčastnil tanních slavností, tak jsme i nařídili, aby Náš

legát a latere, vybraný ze svatého Kollegia, se odebral ke slávnostem, které byly pořádány ve Francii na paměť pětistého výročí dne, v němž Johanka z Arcu, svatá panna, tolik se zasloužila o svůj národ, vjela slavnostně do Orleansu. A aby vzpomínka na tuto velikou událost byla celému národu ještě dražší a katolíkům ještě užitečnější, k tomu Naše přítomnost prostřednictvím legáta jistě mohla přispěti.

Svatojanské a svatováclavské oslavy v Československu.

„Pokládali jsme dále za vhodné dáti se zastoupiti apoštolským nunciem při slávnostech, jimiž obyvatelé Československé republiky oslavovali dvousté výročí svatořečení sv. Jana Nepomuckého a hlavně tisící výročí smrti sv. Václava, slavného českého vévody a božského patrona téže republiky, zavražděného vlastním bratrem. Jak jsme již řekli v nedávné Alokuci konsistorní, s velikou radostí jsme přijali zprávu, že slavností, uspořádaných ke cti Václava Mučedníka, se zúčastnili ve velikém počtu netoliko národ a cizí hosti, nýbrž i vláda a nejčelnější představitelé republiky. Jak bychom se neradovali z tak všeobecného nadšení? Skutečně po veřejných převratech, které po světové válce uvedly do nejvyššího nebezpečí jednotu a katolickou činnost, následoval v těchto dnech takový pokoj a jasnost, a zdálo se, že se dostávají takové podmínky veřejného života, za které jsme prosili Boha na přímluvu svatého Václava pro celou budoucnost. Kéž vývoj událostí nezklame Našeho přání! Vždyť, kdo by se neradoval z prospěchu toho národa, který tkví v souladu dvou mocí, duchovní a světské?“

Slavnosti stého výročí emancipace katolíků anglických.

Mile na nás dále působilo, jak katolíci angličtí, skotští a irští, stejně oddaní jako ostatní své víře a vroucí zbožností, uctili padesáté výročí Našeho kněžství. S nevidanou okázalostí a za účastenství nesčetného počtu lidí z celé země bylo oslavováno sté výročí chvíle, kdy katolíci, kteří byli dříve pronásledováni a hrozně mučeni a později v dobách trochu příznivějších neměli občanských práv, kdy konečně obdrželi ona práva a nabyli opět svobody vyznávatí svoji víru. Naplňovalo Nás potěšením, že Angličané, Skotové a Irčané poznali své slavnosti, ne aby připomínáním starých událostí žalovali na minulá bezpráví, nýbrž aby hledali způsob, jak nejlépe řídití dobytou svobodu, jak jí zůstatí nejlépe věrnými,

nebo jak ještě více rozšířiti zákony Kristovy ve prospěch veřejného dobra v příslušné poslušnosti státní moci. A nebyla to jediná příčina, která Nás přiměla účastniti se oněch výročních slavností. Sluší-li se vždy, aby Náměstek Kristův se přidružil k radosti synů, tím spíše se musil radovati nyní, kdy se připomínal konec utrpení, které snášeli šlechtění a vznešení předci s takovou pevností a hrdinstvím pro obhajobu své víry a jednoty s Církví římskou. Proto s tím větším potěšením jsme rozmnožili radost Svých synů z Anglie, Skotska a Irska, odpovídajícím význačným slavnostem, které konali. Neboť po řádném prozkoumání prohlásili jsme ze své Autority velekněžské za blahoslavené tu legii udatných lidí, kteří v dlouhém onom pronásledování katolíků ne v téže době a přece všichni bojovali pro Krista a Církev a v boji vykrváceli jako mučedníci. A tak se stalo, že padesáté výročí Našeho kněžství, které již bylo tak ozdobeno blahořečením mučedníka Kosmy Carbognana, Armence, nadšeného pro církevní jednotu a pro ni umučeného, bylo na konci ještě více povzneseno přiznáním palmy mučednictví tolika četným obětem a jejich blahořečením. Že síla a moc Ducha svatého proudí v žilách Církve dokazuje nejjistěji vítězství oněch mučedníků. Ale nebylo to též zřejmo, když v červnu jsme blahořečili a dali za vzor věřícím i jiné hrdiny svatosti?

Ostatní blahořečení v letošním roce.

Je třeba zdůrazniti, že veliké množství Italů i cizinců uctívalo s Nami ve vznešené Basilice vatikánské nové blahořečení: Klaudia de la Colombière, onoho velkého syna Tovaryšstva Ježíšova, kterého sám Ježíš nazval „služebníkem věrným“ a ustanovil ho rádcem Marketě Marii Alacoque a pověřil ho posláním šířiti úctu ke svému Nejsvětějšímu Srdci ve světě křesťanském; Terezii Marketu Rediovou, karmelitku z rodiny florentské a květ mládí a nevinnosti; Františka Marii s Camporossa, kapucína, který, možno říci, skoro dnes, jsa po čtyřicet let almužníkem, vzorem svého neporušeného života, radami plnými božské moudrosti a milým povzbuzováním ke svatosti jeví se a jest lidu i vyšším vrstvám tak podobný sv. Františku z Assii a jehož Janované, kteří ho milovali a uctívali za živa, i po smrti vroucně milují a ctí. A jak bychom mohli vyjádřiti radost, kterou jsme byli proniknuti, když jsme klečeli ve Vatikánské basilice před Donem G. Boscem, kterého jsme prohlásili za blahoslaveného? Vzpomínajíc si

na ta léta, kdy v prvých letech Svého kněžství jsme rozmlouvali s takovým člověkem, obdivujeme milosrdenství Boha, opravdu „podivuhodného ve svých svatých“, že postavil blahoslaveného na tak dlouho a tak prozřetelnostně proti lidem bludařským a zlým, kteří chtěli zničiti katolické náboženství a obviněními a potupami podkopati nejvyšší autoritu Římského Velekněze. On opravdu, který již ve svém dětství svolával děti ke společné modlitbě a vyučoval je v základních pravdách křesťanské nauky, stav se knězem, všemi svými silami pracoval pro záchranu mládeže, která jest nejvíce vystavena nebezpečí. Shromažďuje kolem sebe mládež, vzdaluje ji od nebezpečí, vyučuje ji v zákonech evangelické pravdy a tvoře z ní ctnostné lidi, opatřuje si druhy, kteří by mu pomáhali v tomto díle a to s takovým prospěchem, že opatřil Církvi novou a hustou řadu bojovníků Kristových, zakládaje koleje a dílny, aby učil mládež řemeslům doma i v cizině a konečně posílaje velký počet misionářů, aby šířili mezi nevěřícími Říši Kristovu, konal dílo podivuhodné. Uvažujíc o něm o své návštěvě v basilice sv. Petra, netoliko jsme přemýšleli o tom, jak Bůh podivuhodně pomáhá a spolupracuje se svou Církví, hlavně v těžkých dobách protivenství, nýbrž i o tom, že zvláštní prozřetelností Původce všech dober se stalo, že prvním, koho jsme zařadili mezi blahoslavené po smlouvě uzavřené s Itálií, byl G. Bosco, který potíraje odvážně bezpráví, které bylo učiněno Církvi, častokráte se namáhal, aby byla ona práva, jež byla Svaté Stolicí vzata, vrácena, aby byl odstraněn bolestný spor, jímž byla Itálie vytržena z otcovského objetí Veleknězova.

Radost z poutníků zavítavších do Říma.

A nyní, ctihodní bratři a nejdražší děti, musíme se zmíniti též o převelikém počtu katolíků, kteří jako poutníci zavítali v tomto roce do Říma. Věru není ani důvodu nazývati je poutníky nebo cizinci, neboť nikdo se nemůže pokládati za cizince v domě společného Otce. Opravdu, máme na mysli pohled drahý Nám z několika důvodů. Zdaž souhlas tolika národů, lišících se vzájemně nadáním, city, zvyky, v téže víře a v téže úctě k Nejvyššímu Pastýři duší neprohlašoval veřejně a dokonale jednoty a všeobecnosti, jež ráčil božský Zakladatel jako vlastní známky vtisknouti své Církvi? Ale možno říci, že v některých ročních obdobích nebylo dne, aby nebyl Řím naplněn přečetnými věřícími z Itálie, z ostatních zemí evropských, ba dokonce z krajů, které odděluje širý Oceán.

Nelze zamlčeti, že obyvatelé Říma, kteří jsou nejbliže římskému Veleknězi, svému Biskupu, se nedali zastíniti poutníky a cizinci a dokázali svoji oddanost hojnými procesími po basilikách, aby dosáhli jubilea vyhlášeného katolickému světu. Prvého prosince sešlo se jich do basiliky sv. Petra takové množství, že snad nikdy jsme neviděli ten ohromný chrám tak přeplněný.

Přítomnost tolika lidí, toužících k Nám přijít, Nás rozradostnila. Mnoho tisíc lidí, a hlavně mládeže, které jsme přijali, naslouchalo Našim slovům s takovou pozorností a s takovým nadšením a projevíli svoji vroucí lásku k Nám tak hlasitě, že považujeme za jisté, že jsme dosáhli výsledků, kterých jsme čekali od vyhlášení Milostivého léta. Jak jsme děli již na počátku, přáli jsme si ukázati cestu k hlubší nápravě života soukromého i veřejného tím, že více bude roznícena v lidu křesťanském víra a zbožnost, neboť, mluveno slovy Našeho Předchůdce Lva XIII. blahé paměti, „čím více budou růsti jednotlivci v dokonalosti, tím větší ctnost a poctivost bude zářiti v životě veřejném a sociálním.“ Vždyť jaké krásné příklady zbožnosti a ctnosti jsme viděli v tomto roce u těch nesčetných věřících, kteří přispěchali, aby dosáhli bohatství, které věčně trvá, které Nám bylo svěřeno k ochraňování, a které jsme učinili z otcovské lásky všem přístupným! Všichni ti, a hlavně oni, kteří mohli snáze získati ve své vlasti milosti, raději snášeli nepohodlí cesty a vynaložili peníze a tím jasně ukázali, že jsou dobra vyšší nad marnivá a pomíjející dobra pozemská a hodnější nesmrtelné duše, po nichž máme tudíž všichni co nejúsilovněji toužiti. K této útěše přistupuje druhá, co totiž jsme mohli seznati ve Svých takměř každodenních rozhovorech s takovým množstvím synů, že oni dnešního dne užívají užitečněji svého povolání, aby upevnili Říši Kristovu mezi národy křesťanskými nebo uvedli ji k národům neznajícím Naší nauky a vzdělanosti. Z toho plyne nový růst Katolické akce v tomto roce, která má pomáhati apoštolátu kněžstva a došlo daleko více darů pro dílo misionářské. A vzdáváme zde díky těm, kteří u příležitosti Našeho jubilea Nám darovali různé věci a nádoby a svatá roucha pro misie.

1) Mikuláš II., List „Pastoralis sollicitudinis“

Dne 11. ledna 1930 vydal sv. Otec novou encykliku o křesťanské výchově mládeže, která obhajuje právo církve a rodiny na výchovu

Díky Bohu a všem a Apoštolské Požehnání.

Konečně, opakujeme vám, ctihodní bratří a drazí synové, na konci Svého Listu přání, jež jsme projevíli na počátku, abyste spolu s Námí děkovali Bohu, že, dav nám tak dlouhý kněžský život, udržoval jej svou božskou pomocí a posiloval Nás všemožně, hlavně v tomto roce. A poděkovavše Bohu, jak jest spravedlivé, za tak četná dobrodiní, děkujeme upřímně i všem těm, jichž užil ve své milosrdné prozíratelnosti jako nástroje, aby Nám udělil tolik dober: Myslíme hlavy vlád, které Nám projevíli tolik blahovůle, obšťastnily Nás vzácnými dary a umožnily svým občanům co nejsnazší příjezd k Nám. Myslíme celou velikou rodinu katolíků, kteří získali plnomocné odpustky buď v Římě, buď doma a podali skvělý doklad své víry a úcty netoliko společnému Otci, nýbrž i všem ostatním věřícím. Jak by mohly býti ty plody svatosti zmenšeny během doby? Doufáme a prosíme božského Zakladatele a Ředitele lidského pokolení, že budou odstraněny křesťanskou láskou rozpory stran, soukromý a veřejný život uspořádán podle evangelických zásad, a že občané budou žíti ve svornosti mezi sebou a s mocí státní a budou všem vzorem všech ctností, a tak šťastně dojdeme po pouti pozemské do vlasti nebeské.

Častokráte a s různých stran jsme byli prošeni v minulých měsících, abychom prodloužili radost z tak krásných duchovních plodů a učinili něco, co se obyčejně nepovoluje. Ale starostlivostí o společné dobro a touhou věčnosti puzeni jsme vyhověli všeobecnému přání.

Proto ze Své apoštolské Autority prodlužujeme až do konce měsíce června 1930 dobu, v níž lze získati úplného odpuštění hříchů za podmínek vyjádřených v Apoštolské konstituci Auspicantibus Nobis ze dne 6. ledna.

V přání pokoje, který novorozený Ježíš Kristus přinesl lidem, a jako důkaz Své otcovské lásky udělujeme vám, ctihodní bratří a nejdražší děti, Své Apoštolské Požehnání.

Dáno v Římě u Sv. Petra, 23. prosince 1929, v osmém roce Našeho Pontifikátu.

Pius PP. XI.

2) List z 10. února 1913.

*

mládeže proti usurpující státní moci fašistické. Překlad této encykliky přineseme v prvním čísle nového ročníku, které vyjde 1. února.

Encyklika J. Sv. Pia XI. o duchovních cvičeních.

Ctihodným bratrům pozdrav a apoštolské požehnání!

Jsou vám dobře známy, ctihodní bratří, úmysly, které Nás pohnuly na počátku tohoto roku vyhlásiti zvláštní jubileum u příležitosti padesátého výročí Našeho kněžství. Jak jsme slavnostně prohlásili v Apoštolské konstituci¹⁾ ze dne 6. ledna 1929, zamýšleli jsme netoliko vyzvati všechny milé děti veliké rodiny, aby při jubileu společného Otce vzdaly díky nejvyššímu Dárci všeho dobra, nýbrž kojili jsme se zvláště sladkou nadějí, že z velikých pokladů, jejichž správcem Nás Prozřetelnost ustanovila, využijí věřící co nejvíce, aby se posílili ve víře, rostli ve zbožnosti a dokonalosti křesťanské, a obrodili co nejlépe život soukromý i veřejný. A tak s usmířením jednotlivců se sebou samými a s Bohem dostaví se vzájemný pokoj duší a národů.

Naše naděje nebyla marnou. Vždyť ono podivuhodné nadšení, s nímž bylo přijato vyhlášení Milostivého léta, netoliko neochabovalo, nýbrž stále více mohutnělo, díky pamětihodným událostem, jimiž Pán ještě více zdůraznil upomínku na tento rok opravdu spasný. A My jsme mohli býti s nevyslovitelnou útechou na vlastní oči svědky toho potěšujícího vzrůstu víry a zbožnosti v tak různých a četných řadách tolika drahých dětí, které jsme viděli osobně a které jsme mohli přijmouti ve Svém domě, a je mohli, tak řečeno, přitisknouti ke Svému otcovskému srdci. Nuže, zatím co vysíláme k Otci milosrdnému vroucí díky za tak krásné ovoce, kterému ráčil dáti vzrůst, uzrát a které sbíral na své vinnici po celý jubilejní rok, Naše pastýřská starostlivost v Nás posiluje vroucí přání, aby takové a tak veliké plody se uchovaly a rostly k dobru jednotlivců a tím i k dobru celé společnosti.

Uvažující, jak by se to mohlo státi, vzpomínáme, že Náš Předchůdce, blahé paměti, Lev XIII., prohlašuje Milostivé léto při jiné příležitosti, vážnými slovy, které jsme již připomněli v Konstituci „Auspiciantibus Nobis“ vybízel všechny věřící, aby „se usebrali a povznesli k výšinám své myšlenky, zapadlé ve starosti pozemské“.²⁾ Napadá Nám dále, co Náš Předchůdce, blahé paměti, Pius X., který slovem i skutkem projevoval a dával příklad kněžské svatosti, v jubilejním roce svého kněžství ve zbožném a pamětihodném „Povzbuzení katolickému kněžstvu“ ukazoval, aby byly

duše povzneseny k výšinám duchovního života.⁴⁾

Duchovní cvičení jako lék na nemoci doby.

Nuže, úplně po příkladu oněch velikých Velekněží považovali jsme za vhodné učiniti též něco pro dobro křesťanského lidu. Myslíme rozšíření užitečných cvičení netoliko mezi kněžími, nýbrž i mezi laiky katolickými a tak jim zanecháme jaksi otcovskou upomínku na Náš jubilejní rok. Cíníme to tím raději v tomto jubilejním roce Našeho kněžství, pomýšlíme-li s hlubokou vděčností a radostí na božské radosti a jiné nesmírné slasti, jichž jsme samí okusili v duchovních cvičeních, které jsme si navykli stále konati v různých obdobích Svého kněžského života, a v nichž jsme získávali světlo a sílu ku poznání a plnění božské vůle. A uvažující o svém kněžském životě během dlouhých let, v nichž Bůh nám dal častokrát konati duchovní cvičení, můžeme vypověděti nesmírné dobro, které z nich plyne pro spásu duše.

A skutečně, ctihodní bratří, z mnohých důvodů se Nám zdají nejvýše nutnými, užitečnými a vhodnými duchovní cvičení hlavně v těchto dobách. Nejtěžší nemocí moderní doby, stálým pramenem zla, jež všechny zarmucuje, jest mělkost přemýšlení, z níž pochází ten ustavičný a opravdu horečný zájem o věci časné, ona nezřízená žádostivost po bohatství a po rozkoších, které pomalu ubíjejí v duších každý vznešenější ideál, připoutávají je k věcem zemským a pomíjejícím a nedovolují jim zahloubati se v myšlenky o pravdách věčných, o zákonech věčných, o samém Bohu, jediném základu všeho, co jest, jediném cíli všeho stvoření, který přece ve své nekonečné dobrotě a milosrdenství i v našich dnech vábí k sobě duše, přes velikou všeobecnou zkaženost. Nuže, jaký bychom mohli dáti lepší lék na tak těžkou nemoc lidského pokolení, než pozvati všechny unavené duše k duchovním cvičením? A skutečně, kdyby duchovní cvičení spočívala jen v krátkém útěku od naléhavého zaměstnání a pozemských starostí a v odpočinku ducha v samotě, byla by již pochopitelnou jejich vhodnost, neboť by umožňovala člověku mysliti na životnější problémy, které v nejtajnějších úkrytech našeho svědomí vždy zajímaly a zajímají lidstvo, totiž problémy o jeho pů-

vodu a jeho cíli, „odkud přichází, a kam jde“. Věru, není to malý prospěch z duchovních cvičení.

Duchovní cvičení jsou školou výchovy vůle.

Ale duchovní cvičení mají ještě krásnější vliv. Nutíce člověka k přemýšlení, k rozjímání, ke zpytování sebe sama, napomáhají schopnostem lidským. Vždyť v této škole se mysl učí přemýšlet, vůle se posiluje, vášně se ovládají, činnost dostává směr, normu, účinný podnět, a celá duše se povznáší ke své původní vznešenosti a velikosti, jak to nazval Velekněz sv. Řehoř ve své knize: „Lidská mysl na způsob vody, je-li uzavřena, zvedá se do výšek, neboť se vrací, odkud přišla. Je-li puštěna, rozlévá se, poněvadž se rozlévá do hlubin.“⁵⁾ Při duchovních cvičeních nejen „mysl radující se ve svém Pánu jest vzněcována jako nějakým bodcem mlčení a posilována prazvláštní silou,“ jak dí sv. Eucharius, biskup lionský,⁶⁾ nýbrž dostává se jí i „božské obživy“, o které mluví Lactantius, když dí, že „žádný chléb není duši milejší nad poznání pravdy“.⁷⁾ Jest připuštěna do té „školy božské nauky a palestry nebeských umění“,⁸⁾ jak ji zve starý spisovatel, za něhož byl dlouho považován sv. Basil Veliký, ve které „Bůh jest vším, čemu se učíme, jest cestou, po níž se ubíráme, vším, čím dosahujeme poznání pravdy“.⁹⁾

Z toho plyne, že duchovní cvičení netoliko zdokonalují přirozené vlohy člověka, nýbrž že mají i podivuhodnou moc k vytvoření člověka nadpřirozeného, to jest křesťana. V těžkých nynějších dobách, v nichž pravý smysl Kristův, duch nadpřirozený, základ našeho svatého náboženství, má v cestě tak veliké překážky v době vlády naturalismu, který chce zeslabiti životnost ideálů víry a utlumiti žár křesťanské lásky, jest tím potřebnějším vytrhnouti člověka z toho „okouzlení marností“, které „zatemňuje dobro“¹⁰⁾ a přenéstí ho do té blažené samoty, v níž u božského učitele poznává duše pravou cenu lidského života, a poznává, i co jest skutečně služba Boží; hanbí se za své činy, má svatou bázeň Boží, cítí marnivost věcí světských a v rozjímání Toho, jenž jest „cesta, pravda, život“,¹¹⁾ odkládá starého člověka¹²⁾ a zapírá sebe sama a ve cvičení pokory, poslušnosti, umrtvování, a oblékajíc se v Krista, dospívá v toho dokonalého člověka a v tu „míru plnosti Kristovy“ o níž mluví Apoštol,¹³⁾ takže může říci s ním: „Nežiji již já, ale žije ve mně Kristus.“¹⁴⁾ Tím duše stoupá k dokonalosti a spojuje se s Bohem působením božské milosti v ustavičné a

vzroucí modlitbě, v níž jest účastna zbožně přesvatých tajemství.

*Nadpřirozené ovoce duchovních cvičení.
Touha po apoštolátu.*

Jsou nevypověditelnými ta nadpřirozená dobra, ctihodní bratři, v nichž jedině spočívá klid, štěstí, opravdový pokoj, po nichž prahne s hlubokou tesknoutou i duše i dnešní svět, ale jež marně hledá v pachtění po ideálech pozemských, v hluku života. Zkušenost duší přechetných dokázala jasně během věků, a dokazuje dnes více než kdy jindy tu usmiřující moc a ten posvěcující klid v odloučení duchovních cvičení, z nichž vycházejí duše „přeměněné a povzbuzené v Kristu“,¹⁵⁾ plné světla, síly, štěstí, který převyšuje všechny naše smysly.¹⁶⁾

Ale z té plnosti křesťanského života, kterou duchovní cvičení přinášejí a zdokonalují, mimo přelíbezné plody vnitřního pokoje, roste jakoby spontánně jiné, velice živné ovoce, které má veliký význam sociální: totiž snaha získati duše Kristu, duch apoštolátu. Jest skutečně přirozeným důsledkem lásky, že duše, když jest plna Boha, cítí potřebu sdíletí se s jinými dušemi o poznání a lásku k nekonečnému dobru, jež sama našla.

Právě v těchto dobách, v nichž lidstvo tolik potřebuje duchovní pomoci, když daleké země misii „se již běhají pro žeh“¹⁷⁾ a žádají stále více dělníků, kdy v našich krajích rostoucí potřeby duchovní lidu vyžadují četnějších vybraných apoštolů v obojím kleru a jako účastných na hierarchickém apoštolátu laiků, zasvěcených do činnosti Katolické akce, My, ctihodní bratři, poučení zkušeností dějin, vidíme v duchovních cvičeních a pozdravujeme v nich prozřetelnostní večeradlo, ve kterém šlechetná srdce působením milosti nejen poznají ve světle věčných pravd a příkladů Krista neocenitelnou cenu duší, a budou rozplameněna touhou pomoci jim, ať jsou v jakémkoliv postavení, nýbrž budou i roznicena ve svém apoštolátu a ve své činnosti.

Kristus vychovával exerciciemi apoštolů.

Ostatně týmž způsobem vychovával i Ježíš Kristus své apoštolů. Božský Spasitel nespokojuje se dlouhým skrytým životem v Nazaretu, dříve, než vystoupil na veřejnost, uchýlil se na čtyřicet dnů na poušť. Proto po únavných evangelických kázáních zval apoštolů do ústraní: „Jděte na místo odlehlé a odpočíte si poněkud!“¹⁸⁾ Proto si přeje, aby po jeho nanebevstoupení dokončili apoštolové

svoji přípravu ve večeradle jerusalemském, „setrávající ve svornosti na modlitbách“¹⁹⁾ a očekávající Ducha svatého v tom památném osamocení desíti dnů, které byly, odvažujeme se říci, prvními duchovními cvičeními v církvi, z nichž se i církev sama zrodila ve vší své vždy mladistvé svěžesti: Blahoslavené exercicie, v nichž v mateřské přítomnosti Mariině se utvořili spolu s apoštolý ti, které chceme zvát předchůdci Katolické akce.

Od toho dne konání duchovních cvičení, když ne pod tím jménem a v té podobě, ve které je nyní známe, jistě v podstatě se stala „oblíbenými u starých křesťanů“, jak dí sv. František Saleský²⁰⁾ a ve spisech svatých Otců máme o nich četné zmínky. Tak sv. Jeroným psal vznešené matroně Gelancii: „Najdi si místo vzdálené od rodiny, na kterém budeš moci zakotviti jako v přístavu. Tam budiž studium svatého Písma tak intensivní, tak usebrané modlitby, tak ustavičným přemýšlení o budoucích věcech, že se tím budeš moci odměniti za všechny starosti ostatních dob. Neříkáme to proto, že bychom tě chtěli odloučiti od tvých drahých. Zamýšlíme tím, aby ses tam naučila a rozjímalala, jak si máš vésti se svými drahými.“²¹⁾ V tomtéž století veliký biskup ravenký, sv. Petr Zlatoústý, napsal svým věřícím tato slova: „Dali jsme tělu jeden rok, dejme duši několik dnů... Žijme několik dnů pro Boha my, kteří jsme žili ustavičně pro svět. Zavznivej v našich uších božský hlas. Domácí přelud nás neruš... Tak uzdraveni, bratří, vyhlásíme válku hříchu... jisti svým vítězstvím.“

Po celé věky stále cítili lidé tu přitažlivost a tesknotu po odloučení a po samotě, ve které by se mohli oddati rozjímání. A čím bouřlivější byly doby, tím více byli puzeni Duchem svatým, který volal na poušť duše zizníci po spravedlnosti a pravdě, aby „úplně opuštěny od tělesných žádostí, mohly naslouchati božské Moudrosti v hloubi svého nitra, a umlčevše všechny starosti pozemské, usebraly se ve svatých rozjímáních a ve věčné slasti.“²³⁾

Sv. Ignác Loyoly a jeho exercicie.

Později vzbudil Bůh ve své církvi osvícené učitele nadpřirozeného života, kteří dali moudrá pravidla a metody v duchu zjevení a podle svých vlastních zkušeností a zkušeností věků křesťanských a ne bez prozřetelnostního řízení Páně vyšla na světlo „Duchovní cvičení“ velikého služebníka Božího, sv. Ignáce z Loyoly, stručně zvaná „pokladem“ jak je jmenoval ctihodný muž řádu sv. Benedikta, Ludvík

Blosius, citovaný sv. Alfonsem Maria de Li-guori v překrásném dopisu o „duchovních cvičeních v samotě“, „pokladem, který Bůh dal církvi v těch dnech, a za něž je třeba vzdávati obzvláštní díky“.²⁴⁾

Nám tak drahý svatý Karel Boromejský užil těchto duchovních cvičení, aby ještě více vznítit svatý život, a jak jsme již dříve řekli,²⁵⁾ „rozšířil je mezi kněžstvem i mezi lidem“, netoliko svou horlivostí a autoritou svého jména, nýbrž i zvláštními pravidly; sv. Karel založil dokonce výlučně pro duchovní cvičení podle sv. Ignáce z Loyoly zvláštní dům, kterému dal jméno „Asceterium“, první snad toho druhu, po němž zanedlouho vznikaly podobné ústavy i jinde.

Láska k duchovním cvičením v církvi stále rostla a proto přibývalo exercičních domů, které byly jakýmiśi svěžími a úrodnými aosa-mi na poušti pozemského putování, určené k tomu, aby přijímaly odloučeně věřící obou pohlaví na jistou dobu k duchovnímu obrození. Po hrozné válečné tragedii v důsledcích hlubokých sociálních proměn, jež válka způsobila, po zániku tolika ilusí, a když v mnohých duších začala se ozývati touha po vznešených myšlenkách, rozšířily se exercicie podivuhodně působením Ducha svatého: Duše ubité životními bouřemi, unavené bojem o život, neuspokojené světskými rozkošemi a svody, duše přesycené racionalismem a smyslností hledají útěchy v těch útulcích míru, v těch domech modlitby, v nichž mohou dáti odpočinouti svému duchu, usebrati síly a dáti nadpřirozený směr celému životu.

My tedy, radující se z plna srdce z tohoto spasitelného hnutí, ve kterém spatřujeme lék na současné nemoci, jsme rozhodnutí, pokud na Nás jest, podporovati milosrdné záměry Božské Dobrotы a nenechati marně váti ten dech, který ovívá mnohá srdce. Proto Stolice Apoštolská, která tolikráte doporučovala duchovní cvičení, i příklad dávala věřícím, přeměňujíc již dlouhou dobu na několik dní krásné místnosti vatikánské ve Večeradlo rozjímání a modliteb. Tento zvyk jsme i My přijali s opravdovou radostí a jeho vykonávání jest Nám posílením. A abychom co nejvíce radosti a síly připravili Sobě a těm, kteří jsou s námi a vyhověli jejich zbožným přáním, ustanovili jsme, aby ve Vatikáně byla konána duchovní cvičení každý rok.

I vy, ctihodní bratří, znáte velikou cenu duchovních cvičení, jimiž jste v sobě živili ducha kněžského a připravovali se ku plnosti kněžství, a k nim se občas utikáte v čele svých

kněží jako k oasám pokoje a svatého občerstvení, abyste se obrodili a zmužili po těžkých starostech pastýřských. Vzdáváme zde veřejně zaslouženou chválu oné vaší horlivosti. Víme mimo to a uvádíme to za příklad k napodobování, který jest tím zářnější, čím jest méně častý, že v některých zemích, západních i východních, biskupové se svým metropolitou nebo patriarchou se shromažďují k duchovním cvičením, jak káže jejich důstojnost a povinnosti, které z ní vyplývají. A snad nebude při tom třeba překonávat velké překážky, takže budou moci býti zavedena pravidelná duchovní cvičení v jednotlivých provinciích církevních, která nesmírně prospějí spáse duší, a jak vyžaduje doba, vykonají mnoho ke všeobecnému dobru. Tak jsme činili i My s lombardskými biskupy, když jsme řídili po krátký čas milánskou metropoli, a byli bychom tak činili dále, kdyby úmysly Boží Prozřetelnosti nebyly změnily běh našeho života.

Užitečnost a nutnost exercicií pro řeholníky a kněze.

Jsme tedy právem přesvědčeni, že řeholníci a kněží, jimž jsou předepsána duchovní cvičení církevním zákoníkem, často užívají tohoto úctyhodného prostředku posvěcení, a že nyní budou tak konati ještě častěji, čím slavnějším jest hlas církevních kánonů, který je k tomu pobádá.

Proto vybízíme naléhavě světské kněze, aby konali duchovní cvičení aspoň tolikrát, kolikrát jim předpisuje církevní zákoník²⁶⁾ a aby konali je se vší opravdovostí, čím větší cítí v těžkém svém povolání potřeby oné plnosti ducha, která jest jim nezbytná, poněvadž ji mohou, jak jest jejich povinností, vylíti na duše jim svěřené. To cítili vždycky horlivější kněží, tak činili a učinili všichni ti, kteří vynikli jako vůdcové duší a vychovatelé kněžstva, jako třeba sv. Josef Káfaský, kterého jsme nedávno svatořečili, a který duchovními cvičeními povznášel ke svatosti sebe a své spolubratry kněze, a právě na konci jedněch exercicií mohl s nadpřirozenou intuící ukázati jednomu mladému knězi, svému kajícniku, onu cestu, již mu určila Prozřetelnost, a po níž kráčeje, stal se potom blahoslaveným Donem Boscem: žádnou chválou nevystihneme jeho velikosti.

Řeholníci, kteří konají každoročně duchovní cvičení, jak jim přikazuje jejich řehole,²⁷⁾ naleznou v nich nevyčerpatelný a bohatý důl všemožných pokladů, po nichž mohou všichni sáhnouti podle svých zvláštních potřeb, aby

vytrvali a pokračovali v dokonalosti a plnění zákona a rad evangelických. Roční duchovní cvičení budou pro ně jakýmsi mystickým „stromem života“²⁸⁾ jimž budou růsti jak jednotlivci tak celé komunity v duchu, ke kterému je vede jejich řád.

Ať se nedomnívají kněží a řeholníci, že ztratí pro apoštolát čas, který vynaloží na konání duchovních cvičení. Sv. Bernard neváhal doporučovati jich i tomu, který byl kdysi jeho žákem a tehdy papežem, bl. Evženovi III.: „Chceš-li býti celý všechně jako ten, který se stal vším všem, chváám takovou lidskost, jen aby byla úplná. A jak bude úplná, vyloučíš-li sebe sama? I ty jsi člověkem. Aby tedy tvá lidskost byla celá a úplná, ať se sebere ona, která všechny přijímá. Jinak, co by ti prospělo, kdybys uzdravoval ostatní a sám zahynul? Proto jako tě všichni mají, buď i ty jedním ze svých držitelů. Vzpomeň si, neříkám vždycky, neříkám často, ale aspoň někdy, že je třeba, aby ses sám usebral.“²⁹⁾

Duchovní cvičení jest nutné pro pracovníky Katolické akce.

A neméně zdůrazňujeme, ctihodní bratří, nutnost duchovních cvičení pro různé skupiny té Katolické akce, kterou ustavičně a neúnavně budeme rozšiřovati a doporučovati, ježto jest nejužitečnějším, ať nedíme, nezbytným účastenstvím laiků na hierarchickém apoštolátě církve. Jest nám velikou útěchou, že jsou všude pořádána duchovní cvičení pro mírumilovné šiky oněch udatných vojáků Kristových,; a hlavně pro mládež, a že se jich mnoho lidí účastní, aby se vyzbrojili ke svaté bitvě Boží, a v nich netoliko našli sílu k zlepšení svého vlastního života, nýbrž i slyšeli tajemný hlas, který je volá, aby se stali apoštolý v plném smyslu toho slova. Je to radostná jítřenka božských dober, která předchází den, kdy duchovní cvičení budou všude pořádána katolickými sdruženími, hlavně mládeží.³⁰⁾

A jest nyní opravdu podivuhodným záměrem Boží Prozřetelnosti, že v době, ve které touha po dobru časném a blahobytu hmotném a jistém pohodlí životním zachvacuje velikou část dělníků a větší část lidu, jest prozřetelnostním dílem, že i v širších vrstvách věřících se ujímají duchovní cvičení, aby vyvážila tíži dober pozemských, aby duše nezapadly v teoretické i praktické hmotářství.

Radujeme se tedy a žehnáme otcovsky dílu „Pro Exercitiis — Pro duchovní cvičení“, které povstává již v různých krajích, hlavně oněm tak užitečným a vhodným duchovním cvičením

dělnickým, a doporučujeme je upřímně, ctihodní bratří, Vaší starostlivé péči.

Ale toto vše, co jsme právě uvedli o podivuhodných plodech duchovních cvičení, předpokládá, aby

byla konána v duchu opravdovosti, jak se patří a nestala se obyčejným zvykem bez vnitřního nadšení a energie, takže by jejich užitek pro duši nebyl žádný.

Je tudíž především třeba, aby duchovní cvičení byla konána v osamocení, v úplné opuštěnosti od starostí každodenního života. Krásně dí zlatá knížka „Následování Krista“: „V mlčení a klidu prospívá zbožná duše.“³¹⁾ Tedy, i když jsou jistě chvályhodnými a zasluhují rozšiřování duchovní cvičení konaná veřejně, a jsou od Pána požehnána, zdůrazňujeme obzvláště duchovní cvičení uzavřená, při nichž jest snazším odloučení od věcí stvořených, a duše v mlčení a v samotě pečuje jen o sebe a naslouchá jedině Bohu.

Duchovní cvičení vyžadují dále určitého období časového, aby mohla býti opravdu nazvána exerciciemi; období časového, které se mění podle okolností a osob, od několika dnů až k jednomu měsíci, ale v žádném případě nemělo by býti příliš obmezeno, chceme-li z nich mít ten prospěch, o němž jsme mluvili. Jako pro tělo jest nutno zůstat déle na zdravých místech, aby pobyt tělu prospěl, tak i při této kůře duchovní musí se duše zdržeti určitou dobu, chce-li se opravdu zotaviti a posílit.

Konečně nejdůležitější podmínkou, aby byla konána duchovní cvičení dobře, jest,

aby byla konána podle moudré a praktické metody.

Nuže, není pochybnosti, že ze všech metod duchovních cvičení, které se řídí zásadami zdravé katolické asketiky, jedna jest nejvíce doporučována a schválena Svatou Stolicí, byla nesčetněkrát chválena svatými a učiteli duchovního života, přináší již po čtyři staletí nejkrásnější plody svatosti, totiž metoda sv. Ignáce z Loyoly, jehož nazýváme výtečným učitelem exercicií, a jehož „podivuhodná kniha duchovních cvičení“³²⁾ malá objemem, ale veliká vzácným obsahem, ode dne, kdy byla slavnostně schválena Naším Předchůdcem, blahé paměti Pavlem III.,³³⁾ „jakoby rázem se vnučila — mluveno slovy, která jsme pronesli ještě před Svým pontifikátem — jako nejmoudřejší a universální kodex duchovní vlády duší, jako nevyčerpatelný pramen hlubší zbožnosti v době, jako jistá pobídka a nejjistější vůdce k obrácení a k nejvyšší duchovnosti a dokonalosti.“³⁴⁾ A když na počátku našeho pontifikátu, „vy-

hovující hlasu a vroucím přáním pastýřů téměř celého světa katolického obou ritů,“ Apoštolskou konstitucí z 25. července 1922 jsme prohlásili a ustanovili sv. Ignáce božským patronem všech duchovních cvičení³⁵⁾ a pak ústavů, bratrstev a sdružení, která pečují o ně, a těch, kdož je konají, neučinili jsme nic jiného, než že jsme Svou Nejvyšší Autoritou schválili, co cítili společně pastýřové i věřící. To již častokrát vyjádřili i Naši Předchůdci, chválíce duchovní cvičení sv. Ignáce, hlavně mimo již připomenutého Pavla III. velicí papežové Alexandr VII.,³⁶⁾ Benedikt XIV.,³⁷⁾ Lev XIII.³⁸⁾ To s takovými chválami stvrdili a svými ctnostmi dosvědčili a co dosáhli ve škole exercicií všichni ti, — mluveno slovy téhož Velekněze, blahé paměti, Lva XIII., — kteří „bud' asketickou naukou nebo svatostí života“ v posledních čtyřech stoletích „dospěli nejvyššího stupně svatosti“³⁹⁾ Síla duchovní nauky, vzdálené nebezpečí a preludů lžímystiků, podivuhodná přizpůsobitelnost založení osob, od duší nadaných k životu rozjímavému, až k lidem žijícím ve světě, organická jednota jejich částí, podivuhodný řád, v němž následují pravdy rozjímání a povzbuzení duchovní, které mají vésti člověka od viny k nejvyšší vrcholům modlitby a lásky Boží jistou cestou, umrtvování a vítězství nad vášněmi,⁴⁰⁾ činí metodu sv. Ignáce nejvhodnější a nejprospěšnější.

Zbývá, ctihodní bratří, aby zůstalo v duších ovoce duchovních cvičení, od Nás tak velebených a aby byly obnoveny spasitelné úmysly, doporučovati zbožné konání rekolekcí, které jsou stručným obnovováním duchovních cvičení, to jest několikadenní cvičení každého čtvrt roku. Ten zvyk, jak děl Náš ctihodný Předchůdce, Pius X., „by měl býti zaveden všude“⁴¹⁾ hlavně do kongregací a mezi kněze, a přejeme si vroucně, aby jejich dobrodiní se rozšířilo i mezi laiky, to tím spíše, že nemouhou-li konati duchovních cvičení, mohou je jimi nahraditi.

Závisí na nich obroda společnosti.

Ctihodní bratří, v rozšíření duchovních cvičení ve všech vrstvách křesťanské společnosti a hlavně v opravdovém jejich konání spatřujeme nejspasnější prostředky obrody nadpřirozeného života, apoštolátu, jejichž ovocem bude mír jednotlivců a celé společnosti.

Bylo to v mlčenlivé tajemné noci, daleko od světského hřmotu, v osamocení, když Slovo věčné, stavší se člověkem, se zjevilo lidstvu a na nebesích se ozýval andělský zpěv: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré

vále.⁴²⁾ Tento zpěv křesťanského pokoje, který jest nejvyšším přáním Našeho apoštolského srdce a metou všeho Našeho úsilí a Naší práce — Pokoj Kristův v Říši Kristově — bude zníti mocně v duších křesťanů, kteří odloučení od ubíjejícího hřmotu moderního života se uchýlí do mlčenlivé samoty, aby rozjímali o pravdách víry a tajemství Toho, který přinesl na svět a zanechal nám jako vzácné dědictví dar pokoje: „Pokoj svůj dávám vám!“⁴³⁾

Toto pozdravení pokoje posíláme vám všem,

- 1) Acta Apost. Sedis, sv. XXI. (1929), str. 6.
- 2) Acta Apost. Sedis, sv. XXI. (1929), str. 6.
- 3) Litt. Encycl. „Quod auctoritate“, 22. pros. 1885; „Acta Leonis XIII.“, sv. II., pp. 175 ss.
- 4) Exhortatio ad clerum catholicum: „Haerent animo“, 4. srp. 1908 (Acta Sanctae Sedis, sv. XLI., pp. 555—577).
- 5) Sv. Řehoř M., Pastor., L 3 (adm. 15, Migue, P. L., sv. 77; sl. 73).
- 6) S. Eucher., *De laud. eremi*, 37 (Migue P. L., sv. 50., sl. 709).
- 7) Lactant. *De falsa relig.*, LI, 1 (Migue, P. L. 6., sl. 118).
- 8) Sv. Basil, *De laude solitariae vitae*, initio (*Opera omnia*, Venetiis, 1751, sv. 2, str. 379).
- 9) Tamtéž.
- 10) Sap. IV, 12.
- 11) Jo. XIV, 6.
- 12) Rom. XIII, 14.
- 13) Efes. IV, 13.
- 14) Galat. II, 20.
- 15) Koloss. II, 7.
- 16) Filip. IV, 7.
- 17) Jo. IV, 35.
- 18) Marc. VI, 31.
- 19) Act. Ap. I, 14.
- 20) Sv. Frant. Sal., *Traité de l'Amour de Dieu*, L 12, k. 8.

ctihodní bratří, v tento den, v němž jest dokončeno padesáté výročí Našeho kněžství, jakoby pod dohledem a v předvečer toho přeslaského tajemství pokoje, jímž jest narození Našeho Pána Ježíše Krista. A s tím přáním udílíme vám, vašemu kněžstvu a vašemu lidu, to jest celé veliké a nejrozšířenější Rodině katolické, Apoštolské Požehnání.

Dáno v Římě u sv. Petra dne 20. prosince 1929, osmého roku Našeho Pontifikátu.

Pius PP. XI.

- 21) Sv. Hieronym., Ep. 148 ad Celant., 24 (Migue, P. L., sv. 22, sl. 1216.)
- 22) Sv. Petr Chrysolog., serm. (Migue, P. L. 52, sl. 186.)
- 23) Sv. Lev. Vel., serm. 19. (Migue, P. L., sv. 54, sl. 186.)
- 24) Sv. Alf. M. de Liguori, „Lettera sull' utilità degli Esercizi in solitudine“: *Opera ascet.* (Marietti, 1847), sv. 3, str. 616.
- 25) Const. Apost., „Summarum Pontificum“, 25. červ. 1922; Acta Apost., Sed., sv. XIV, (1922), str. 421.
- 26) Cod. Iur. Can., can. 126.
- 27) Cod. Iur. Can., can. 9595, pr.
- 28) Gen. II., 9.
- 29) Sv. Bern., *De consider.*, kn. I., kap. 5, (Migue, P. L., sv. 182, sl. 734.)
- 30) Cfr. „Ordine del giorno di Mons. Radini-Tedeschi“, nel. Cong. Catol. Ital., an. 1855.
- 31) *De imit. Chr.*, kn. I., kap. 206.
- 32) *Brev. Rom.*, in festo S. Ign. (31. červ.), lect. 4.
- 33) Litt. Apost. „Pastoralis officii“, 31. červ. 1548.
- 34) „S. Carlo egli Esercizi spirituali di S. Ignazio“ in „S. Carlo Borromeo nel. 3e centenario della Canonizzazione“, n. 23, Set. 1910, str. 488.
- 35) Const. Apost. „Summarum Pontificum“, 25. červ. 1922; Acta Apost. Sedis, vol. XIV (1922), str. 420.
- 36) Litt. Apost., „Cum sicut“ říj. 1647.

Dr. Alfred Fuchs:

Náboženští socialisté a křesťanští sociálové: distinguendum.

Na adresu, kterou podali nedávno Svatému Otci katolické spolky dělnické z Německa, odpověděl listem, v němž se zabýval otázkami zásadními. Odmítl socialism a komunism, i t. zv. náboženský socialism, který není slučitelný s katolickým světovým názorem. Sociální práce musí býti řízena duchem spravedlnosti a lásky a nesmí býti diktována třídní nenávisť. Tendenci katolické práce sociální musí býti spolupráce všech sil hospodářsky produktivních. Tento projev Svatého Otce (jehož originálního znění nemám bohužel v ruce) byl komentován v pokro-

kovém tisku tak, jakoby znamenal zavržení nebo alespoň omezení snah křesťansko-sociálních. To jest však omyl. Socialism a komunism ovšem nejsou slučitelné s křesťanstvím, protože jejich podkladem jest materialism a idea třídního boje. Mluvíme-li o třídním boji, musíme však umět přesně rozeznávat mezi *faktem* třídního boje a *ideou* třídního boje. Třídní boj jest v některých stadiích lidské společnosti fakt, který se nedá oddisputovat. Ale nesmí se stát ideálem a není přírodním zákonem, jak mylně tvrdil Marx. Vývoj hospodářských poměrů, zvláště po

válce, dal skutečně za pravdu koncepci křesťanského socialismu, jehož základní myšlenky jsou formulovány v encyklikách Lva XIII. Něco jiného jest náboženský socialism, jenž bere za základ třídně bojovnou ideologii (ostatně již i v socialismu namnoze překonanou) a slučuje ji s představami náboženskými, dosti nejasně formulovanými, jak se vyskytly v Německu, ve Švýcarsku a v Rakousku a jak se vyskytuje také u nás mimo katolické řady. S těmito snahami nelze jíti společně. Můžeme jít někdy paralelně jenom potud, pokud běží o konkrétní požadavky, jež se nerozcházejí s naším světovým názorem, ale není možná přímá spolupráce.

Byl jsem svého času pozván ku první schůzi těchto náboženských socialistů a vyložil jsem jim tyto svoje dogmatické výhrady a svůj názor na vývoj socialistické myšlenky. Musím říci, že moje stanovisko i moje výhrady byly chápány se značným porozuměním. Můj nehlubší dojem z této schůzky byl však tento: Mezi debatéry se přihlásil ke slovu dělník, evangelík. Vytáhl z kapsy bibli a řekl: „Pánové, já nejsem řečníkem, ale přečtu vám něco. A přečetl z bible místo o radě Gamalielově; která, jak známo, spočívala v tom, že je-li z Boha dílo apoštolů, jest marno proti němu bojovati a že není-li z Boha, rozpadne se samo. Dodal pak, že tak je tomu i s tímto dílem. Bude-li sloužit jen lidem, rozpadne se. Dodal pak, že jej poněkud překvapilo, jak málo se v těchto debatách vyskytlo slovo „Bůh“. — Myslím, že onen dělník měl pravdu, ač jistě jest možno na Boha myslet, i když se o něm nemluví. Ale vystihl, že centrem podobných snah nesmí býti nikdy jenom služba člověku, že Bůh a nikoli člověk musí stát ve středu podobné práce. Jest to se stanoviska křesťanského chybou všech snah čistě humanitních, že staví neprávem Martu nad Marii. Nejvyšší autorita církevní musí bdíti, aby spravedlivá touha chudých lidí po lepší existenci na zemi nebyla zaměňována s materialismem, jenž vidí v pozemských statcích poslední cíl. Proto jest třeba nejenom zásahů pozitivních, ale i negativních. Oboje tyto tendence se projevíly již za Lva XIII.

S myšlenkami socialistickými, komunistickými a anarchistickými setkával se papež Lev XIII. již jako apoštolský delegát a arcibiskup a zabýval se jimi již ve svých biskupských pastýřských listech. Tím spíše jim věnoval pozornost ve svých papežských projevech, ale s počátku bylo jeho stanovisko spíše negativní, akcentoval totiž, co v těchto myšlenkách nelze srovnati se světovým názorem katolickým. Ale došel i k formulaci pozitivní v encyklice „Re-

rum novarum“ z r. 1891 i v řadě projevů pozdějších.

Tato encyklika stala se východiskem sociálního hnutí mezi katolíky a zavedla podnět k četné katolické literatuře theologické i státovědecké a vůbec sociologické, psané se stanoviska katolické morálky o otázkách rázu sociálního a hospodářského. Vedle encyklik, jimiž jsou formulovány ideje křesťanské demokracie, jsou tyto projevy papeže Lva XIII. základem hnutí, jež teprve dnes nabývá plné aktuality. Aby tyto ideje byly odlišeny od modernismu, o to pečoval Pius X., takže dnes po provedených diskusích a po řadě autoritativních rozhodnutí a po zkušenostech hospodářství válečného a poválečného jest křesťanský socialism a křesťanský solidarism odvozovaný z těchto encyklik velmi důležitou složkou sociálně politických snah novodobých. Tyto ideje měly vliv i na protestanské církve, jež právě v poslední době se těchto encyklik dosti často dovolávají. Důležitá jest hlavně ta okolnost, že v encyklice „Rerum novarum“ jest vyjádřeno stanovisko církve k otázce soukromého vlastnictví.

Učení encykliky o soukromém vlastnictví shrnuje dr. Doležal ve svém spise „Deset let katolické politiky v Československu“ asi takto: „Encyklika vychází z rozumového poznání, že životní potřeby člověka ustavičně trvají a v jiné podobě se vrací, takže když dnes byly ukončeny, zítra nové se hlásí. Proto od přirozenosti jest potřebí člověku stálého a neutuchajícího pramene, jenž by dával naději, že mu bude skýtatí trvale prostředky potřebné. Avšak trvalou pomoc nic nemůže skýtatí, leč země svou plodnou úrodou. Není pak potřebí dovolávati se opatrně pomoci státu, neboť člověk jest starší státu a proto musil již dříve míti právo přirozené na to, čeho k tělesnému životu potřeboval, než se utvořil kterýkoli stát. Že však Bůh dal zemi veškerému pokolení lidskému, aby jí užívalo, nemůže býti nikterak na úkor soukromému majetku. Neboť Bůh dal sice zemi veškerému pokolení lidskému dohromady, ale nikterak v tom smyslu, aby všichni bez rozdílu byli stejnými pány jejími, nýbrž spíše tím způsobem, že žádnému nepřidělil majetek některé části, nýbrž zůstavil rozdělení soukromého majetku pili člověka a opatřením národů. Ostatně, ačkoli jest země mezi osoby soukromě rozdělena, nepřestává přece sloužiti obecnému blahu všech, neboť není smrtelníka, jenž by nebyl živ z úrody polní. Kdo postrádá majetku, nahrazuje nedostatek prací, takže se vpravdě může tvrditi, že zaopatřování veškerých potřeb k živobytí zakládá se na práci, buď vzděláním svého pozem-

ku, nebo jiným druhem živnosti, jejíž mzda však odnikud konečně neplyne, leč z mnohovárného užitku země a za plody země se vyměňuje. Země skýtá sice v hojnosti všeho, čeho jest třeba k zachování a zvláště pokroku ve zdejšího života, avšak sama ze sebe, bez péče a pěstování lidského by toho nemohla. Když však člověk k získání darů přírodních přičiňuje se duchem i silami tělesnými, tím si přivlastňuje takřka onen díl přírody, který prací svou vzdělal, jemuž jakousi pečeť své osoby vtiskl, takže jest zajisté spravedливо, aby onoho dílu jako vlastnictví svého užíval a nikomu není dovoleno jakkoli práva jeho rušiti. Neboť role, lidskou rukou a uměním vzdělané, mění svou podobu, z divokého lesa stává se úrodné pole, z neúrodné pustiny výnosný lán.

To však, čím pole to lepším se stalo, tak nerozlučně je s půdou spojeno a smíseno, že největší nelze to nikterak od půdy odloučiti. Může toho spravedlnost strpěti, aby někdo se zmocnil a užíval toho, co jiný v potu tváří vzdělal? Nikoli. Jako účinek následuje příčinu, tak zcela správně patří užitek práce tomu, jenž pracoval. Právem tedy veškeré pokolení lidské, nevšímajíc si odlišných názorů několika jednotlivců, pozorujíc bedlivě přírodu, shledávalo v zákoně přirozeném základ rozdělení statků a soukromého majetku. Tím pak, že práva toho po staletí užívalo, posvětilo je takřka jako výsledek přirozeného řádu a hlavní požadavek klidného a pokojného spoluzítí. Zákony pak státní, které, pokud spravedlivé jsou, moc svou od zákona přirozeného odvozují, právo toto, o němž mluvíme, potvrzují a i trestnou mocí obhajují. Totéž právo majetku káží i zákony Boží a to tak důrazně, že i pouhou žádost cizího majetku zakazují. Desáté přikázání Boží: „Nepožádáš manželky bližního svého, ani domu, ani pole, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani ožkoli jeho jest.“ (5. Mojž. 5, 21.)

Práva tato, jež má jednotlivec, mnohem jasněji se poznávají, jestliže je pozorujeme v poměru k rodině. Přísluší-li právo majetku člověka jako jednotlivci, tím více mu přísluší vzhledem k životu rodinnému. Jest to nejsvětějším zákonem přírody, aby otec rodiny opatřil všechny potřeby životní svým dítkám, jež zplodil. Podobně vede otec sama příroda k tomu, aby se snažil dítkám svým, v nichž takřka osoba jeho žije a v nich se znovu opakuje, získati a opatřiti, čeho potřebují, aby se mohly slušně v nejistém běhu života před nedostatkem ubrániti. Toho však nemůže způsobit jinak, než majetkem, který nese užitek a který dítky po něm podědí.

Encyklika odmítá proto komunism a poslední cíle socialismu marxistického, ale zároveň nedívá se na majetek očima římského práva, jako na „neomezené právní panství člověka nad věcí“, nýbrž omezuje disposici nad ním povinnostmi jednotlivcovými vůči společnosti, Bohu a bližnímu, neboť člověk je odpověden Bohu za správu svého majetku.

V době, kdy liberalism se svým vykořisťujícím systémem byl na vrcholu, připomíná papež, že dělník není otrokem. Podle encykliky musí býti respektována jeho lidská důstojnost, korunovaná nad to důstojností křesťanskou. Člověk nesmí býti oceňován jenom podle svých pracovních schopností. Jest třeba dbáti o jeho duchovní potřeby a nevydávati jej při práci mravnímu nebezpečství. Nesmí se s dělníky zacházeti tak, aby v nich byl pohřben smysl pro šetrnost a pro založení domácnosti a nesmějí býti zaměstnáváni pracemi, jež neodpovídají jejich věku nebo pohlaví. Práva jejich skrovného majetku musí vždy býti šetřeno. Tyto zásady v době neomalthusismu a raného kapitalismu nebyly nikterak tak samozřejmé, jako jsou dnes. Bylo to v době, kdy se pracovalo až 16 hodin denně, kdy pracovaly děti, kdy karabáč v továrně ještě patřil ku prostředkům disciplíny a kdy tovární dělník byl pokládán za nebezpečného petrolejníka, za individuum policejně podezřelé, kdy opravdu byl „psancem této země“ Jak řečeno, ocitly se za Pia X. snahy křesťansko-demokratické a křesťansko-sociální opravdu v poválivé blízkosti modernismu, zvláště ve Francii a v Itálii. Když se však jejich vůdce, Marc Sangnier podrobil podle papežské výzvy církevní autoritě, nabylo toto hnutí ukázněnosti a dobylo si uznání. Stálo by za monografii ukázati, jak tyto myšlenky působily v rozličných zemích. Všude bylo nutno o jejich realizaci teprve bojovati.

Také v Rakousku se hlasatelé křesťanského socialismu ocitali v konfliktech s vrchnostmi světskými i duchovními (biskup Rudigier). Masaryk praví ve svých „Ideálech humanitních“, že organizace křesťansko-sociální na Moravě byly vůbec prvním počátkem sociálního hnutí mezi dělnictvem u nás. Také Msgr. Šrámek byl za svých kaplanských let pronásledován, ba i podezírán z modernismu pro svoje snahy křesťansko-sociální. Za pontifikátu nynějšího papeže jsou tyto snahy plně uznávány.

V létě r. 1926 konala se ve francouzském městě Bierville řada konferencí s programem demokratickým, pacifistickým a sociálně reformním. Organizátorem a duší jejich byl vůdce sillonistů Marc Sangnier. Na konferencích bylo

přítomno 1.500 Němců. Mezi účastníky byli protestanti, pravoslavní, ano i volnomyšlenkáři a komunisté, Francouzi a Němci si podávali ruce a katolíci a protestanté jednali o společných otázkách za vedení katolického. Konference poslala holdovací telegram papeži PiuXI., a svatý Otec odpověděl velmi vřele. Neodmítl demokratické, protinacionalistické, pacifistické, socialistické hlasy konferenční; neodsoudil spolupráci katolíků s nekatolíky. Tento akt nabývá zvláště zajímavého důrazu, srovnáme-li jej se zavrženým hnutím francouzských royalistů „Action Française“. Dnes papež dává direktivy pro spolupráci katolíků se socialisty ve věcech odborových i politických a výslovně rozhodl nedávno, že ve věcech odborových mají dělníci plné právo spojovati se se svými soudruhy nekatolického smýšlení, nejsou-li tímto spojením tangovány věci víry a mravů. Duch liberalismu a kapitalismu, jenž vyvolal všude kulturní boje, byl i největším nepřitelem církve, protože se s ní rozcházel názorově i sociálně. Srv. Čecháček: „Protiklerikální legenda“, v níž autor, mladý sociální demokrat a marxista, dokazuje, že kulturní boj není věcí socialismu, nýbrž že byl věcí liberální buržoasie. Autor ve své knize velmi podrobně dokládá, proč právě kapitalistický liberalismus se musil rozcházeti s církví. Týchž duch, jenž zplodil kulturní boj a krajní nacionalistický egoismus a individualismus, zplodil i kapitalismus. Století XVIII. a XIX. bylo dobou, kdy se neomezeně věřilo ve vědu a v pokrok. Není také divu. Bylo to období největšího vědeckého optimismu, doba úžasných vítězství páry a elektriny, kdy se lidé domnívali, že brzo snad již nebude problémů, kterých by empirické vědy nerozřešily. Nevěřilo se již v Tajemství, věřilo se toliko v Neznámo, které se snad již brzo stane známým, protože věda rozřeší brzo všechny záhady života. Vědci dokazovali a básníci opěvovali toto brzké vítězství lidského rozumu nade všemi problémy. Vzpomeňme si na př. na Nerudovy „Kosmické písně“, kde stojí:

„My světa původ seznáme
a sil všech tajné zdroje...
Před žádnou, žádnou záhadou
svě šije neskloníme,
o nebes klenby nejzazší
svým duchem zazvoníme!“

Z této bezmezné víry ve vědu vyšel kapitalistický liberalismus právě tak, jako socialistický marxismus. Oba směry se domnívaly, že život lidský bude možno úplně racionalisovat, že otázky přírodních věd a otázky výrobního procesu jsou

totožné s posledními otázkami filosofů. Odvěkou otázkou člověkovu: „Odkud jsem a kam jdu?“ snad opravdu, ba jistě rozřeší jednou přírodní vědy. Tak se domnívaly tyto optimistické věky. Proto si také slibovaly od přírodních věd i rozřešení sociální otázky. Ohrožuje lidstvo chudoba? Ale my máme stroje, jež nám vyrobí tolik statků, že zažehnáme všechny nedostatky! Je země přelidněna? Což nemáme parní stroje, jež nás dovezou do nejbližších končin, jež budeme kolonisovati, a nemáme dost pokročilou techniku, abychom dovedli zúrodniti kraje sebe pustší? Chtějme jen pokrok a vše se rozřeší!

A tak si liberalismus vytvořil svůj ideál silného jedince, podnikatele, majetníka výrobních prostředků, jenž je nositelem pokroku, jemuž je jenom třeba dáti svobodu; „Freie Bahn den Tüchtigen!“ Že tento pokrok sociální otázky nerozřešil, je známo. Ale z týchž základů vyšel i materialistický, marxistický socialismus: právem byl proto nazván „liberalismem čtvrtého stavu“ Marxismus a liberalismus jsou dva póly téhož materialistického magnetu, dva zneprátení bratři, ale přece jenom bratři. I marxismus vyšel od bezmezné víry ve vědu. Proti hračkářským pokusům svých předchůdců znamená ovšem veliký pokrok, protože se snažil postavit řešení sociální otázky na základ vědecký. Abychom viděli, oč je Marx a Engels dál, než na př. Saint Simon, na to uvádí pěkně doklad Masaryk ve svých „Ideálech humanitních“ Někteří stoupenčí Saint Simonovi doporučovali svým stoupenčům, aby nosili bluzy, které se zapínají vzadu, pak se nebudou moci bez cizí pomoci zapnouti. Budou potřebovat pomoci bližního. A tak poznají, že je třeba vzájemnosti a budou se tužit v lásce k bližnímu. Úsilným pěstěním lásky se rozřeší sociální otázka. Proti takovému hříčkám ovšem znamenal marxismus úžasný pokrok methodický. Ale věda let třicátých není již vědou dnešní. Marxismus chtěl budovat na exaktních vědách. Ty byly tehdy ve vleku materialisticky interpretovaného darwinismu, jakoby jediným činitelem pokroku byly hmotné podmínky životní. Tento názor byl však dávno již zkorigován v samotných přírodních vědách, jež se vracely od Darwina k Lamarckovi uznávající vedle podmínek hmotných i činitele psychické, ať se již nazývají dominanty, účelnost, životní autonomie nebo vitalismus, atd. Marx však pojímal sociální otázku zcela ve smyslu darwinovského boje o život. Proto pokládal třídní boj za přírodní zákon, jímž není. Třídní boj je fakt, ale není normou. Proto také marxismus si sliboval, že nadejde světová revoluce nějakým mechanickým procesem, že — jak se říkává na schůzích

— se kapitalism udusí ve svém vlastním sádle. Musí zvítězit silnější. Ale silnější není jednotlivec, nýbrž masa. Marxism nevěřil v duši. Proto věřil v masy.

Křesťanství naproti tomu jest individualistické. Nezná mas, protože je přesvědčeno o nekonečné ceně každé jednotlivé lidské duše, neboť za každou jednotlivou lidskou duši kanula s kříže Kristova krev. Jakmile byly v socialismu samotném revidovány tyto základní matematické these, muselo se jít s revisí dál. Co vytýká socialismu marxistickému De Man? Přílišnou mechanisaci, neradostnost, nepočítání s duší dělníka, slepou víru ve vývoj, totéž, co mnohem dříve vytkl marxismu Masaryk ve své „Otázce sociální“ čili „Základech marxismu filosofických a sociologických“, kde to všecko bylo řečeno dříve a lépe. Život není mechanism. Stojíme před problémem dělníkovy duše. Vzpomeňme na známou Bechyňovu řeč o saxofonu, jeden z nejpozoruhodnějších projevů novodobého našeho socialismu. Řekl v ní výslovně, že nedělí svět na vykořisťované a vykořisťovatele, nýbrž na idealisty a materialisty, při čemž se hlásí k idealistům. Toto prohlášení znamená však rozchod s marxistickou ideologií v samotných základech. Nejde již o ukojení hmotných požadavků dělné třídy, nýbrž jde o problém dělníkova štěstí.

Nejde již jenom o boj proti chudobě objektivní, nýbrž o boj proti chudobě subjektivní. Tyto dva pojmy, chudobu subjektivní a objektivní, rozeznává Guglielmo Ferrero. Co tím chce říci? Chudobou objektivní rozumí nedostatek nejprimitivnějších prostředků k životu. Objektivně chudobný je ten, kdo nemá co obléci, kdo nemá střechu nad hlavou, kdo nemá co jíst. Jest jisto, že proti středověku na př. této objektivní chudoby hodně ubylo. Ale tato objektivní chudoba není pramenem sociální otázky. Pramenem sociální otázky jest chudoba subjektivní. Tím se rozumí pocit, že jednotlivec nestačí ve svém životním standardu svým spoluobčanům a je proto nešťastným. Aby tomu bylo ještě lépe rozuměno: Pomeranče a citrony byly kdysi, ve středověku, pochoutkami na tabulích královských. Dnes je možno dostat u každého hokynáře. Tak, jak bydlil rytíř ve svých hradních kobkách ve středověku, by nechtěl dnes bydlit ani proletář. Životní úroveň se tedy zvýšila, ale nebylo nespokojenosti, nýbrž naopak jí přibylo, protože čím vyšší je standard, tím tíže se jej dostihuje. Splní-li se ideál, v Americe prý částečně uskutečněný, že každý dělník jezdí svou Fordkou do továrny, pak ten, kdo nebude mít automobilu, bude se cítit strašně deklasován, kdežto dnes se

ještě tak příliš deklasování necítíme, když nemáme vlastního auta. Pocit sociální méněcnosti stoupá a neklesá zvyšováním úrovně.

Dělník není nešťasten jenom proto, že má nízkou mzdu, ale protože jej jeho práce deklasuje, protože se cítí sociálně, třídně izolován. Zdroj sociální otázky je v duši. K tomu přistupuje i ta okolnost, že moderní výroba vzala dělníkovi radost z práce. Kdo mu ji vrátí? Ne nadarmo položil Albert Thomas ve své pražské přednášce těžiště do volných chvil dělníkových. Taylorism nebyl původně vymyšlen na to, aby dělníka zotročil. Měl mu ulehčiti. Ale jakou radost z práce může mít člověk, jehož úkolem jest tisíckrát denně stisknout tutéž páku a jenž nikdy nevidí celého výrobku, nýbrž jenom část? Kdo posvětit tuto netvůrčí manuální práci, která by jinak musila člověka učinit nešťastným, neboť nejnešťastnější jest ten, kdo není šťasten svou prací?

„Amor et labor vita sunt.“ Tady stojíme před problémem duchovním a duševním. Liberalism také již dávno nehlásá bezohledné nadčlověctví silného jedince. Vzpomínám zde zejména přesvědčivých revisionistických knih Keynesových. Nelze hlásati filosofii silného jedince již proto, že i kapitál se, ne-li socialisuje, tedy přece jenom kolektivisuje. Nesplnilo-li se proroctví Marxova chiliasm, že kapitál se nashromáždí v pokladnách několika jednotlivců a pak že stačí prostě do těchto pokladen sáhnouti. Na místo jednotlivcov nastupuje akciová společnost, společnosti se sdružují v trusty, v kartely, v koncerny. Jakmile však kapitál takto sdružený nabývá převážného vlivu, významu a moci, musí nutně do výrobního procesu zasahovat i stát a kontrolovat jej. Kapitál přestává být nástrojem jednotlivcovým a stává se „službou veřejnosti“. I kapitalism je dnes ovládán principem služby, ale i on se vybavuje ze svých materialistických předsudků a dochází k názoru, že jest třeba respektovat ducha ve hmotě. Dnes již chápou i národohospodáři čím dále tím více, jak úzká je souvislost mezi věcmi duchovními a národním hospodářstvím a že existuje nejenom technická civilisace, ale i technická kultura. Svět techniky přináší s sebou i nové druhy mravní odpovědnosti. I kapitál se v jistém smyslu spiritualisuje. Zástupci kapitalismu počínají však nahlížet dále, že kapitalism nesmí sám sebe uvádět ad absurdum, že nesmí ničit středních stavů a středních podniků, již proto, že i ony mají své hospodářské a sociální poslání. Jsou jisté úkoly, jež mohou plnit jenom ony. I v liberalismu děje se myšlenková revise zcela obdobná socialismu. Touhu po majetku jest nutno

usměrnití morálními normami. Touha po majetku jest lidem přirozená. Proto nelze uskutečnit komunismu jinak, leč jako výjimky, na základech duchovních, morálních, na základě sebezáporu. Ale ani kapitál nesmí převýšit jisté maximum, aby si člověka, svého nositele, nezotročil, aby člověku nepřerostl přes hlavu.

Ve své přednášce o problematice socialismu mluvil dr. Jaroslav Stránský svého času o „sociálním donjuanství“. Co tím chtěl říci?

Don Juan chce mít každou ženu, na kterou se podívá, protože doopravdy nemá rád ani jednu. Podobný poměr k majetku má mamonism. Nejde o přirozenou lásku k majetku, jenž tvoří součást naší existence, nýbrž o chorobné, monomanické uvádění světa na společného jmenovatele peněz, jde o ztracený vztah k věcem a k lidem. I kruhy zaměstnavatelské chápou dobře, že katastrofy, jako byla poříčská, semtínská nebo bratislavská, jsou výplodem nejenom špatné kalkulace, ale i špatné morálky. Tábor práce a tábor kapitálu revidují své teorie zcela tak, jak to předpověděl v encyklikách „Graves de communi“ a „Rerum novarum“ Lev XIII. Křesťanství dívá se na práci jako na následek dědičného hříchu. Mystická vina člověčenstva může být vykoupena jedině prací. Každý zisk neproduktivní, nespočívající na práci, jest tedy ziskem nemorálním, hříšným, i kdyby byl jinak legálním. Jaký zisk je čistě spekulativní, neproduktivní? Kdo je parazit? Na to není obecné národohospodářské formule. Otázku lze řešit od případu, což jest věcí svědomí, resp. jeho dobrého vedení. A již jsme zase u ducha a duše. „Metaphysicam expellas furca, tamen usque recurret.“ — Středověký feudální řád nebyl kapitalistický. Byl založen na práci a na službě, jež jedině nobilisovala. Teprve moderní, sombartovský „homo oeconomicus“ se odchýlil od principu služby. Vždyť církve založila všechnu péči o slabé v lidské společnosti a její jmění platilo vždy za jmění chudých, jež chránila před mocnými tohoto světa. Ve středověku nikdy nevydrancoval kláštery a kostely lid, ale velmi často tak učinili světští velmožové. Teprve církve, sekularisacemi připravená o jmění a vliv, byla označena jako nepřítelkyně chudého lidu. Jde proti ní svorně měšťák, osvobozený Velkou revolucí, jako dělník, jenž čeká vysvobození od socialismu. A tu se dopustili někteří katoličtí politikové osudného omylu. Podlehli optickému klamu, jakoby jim byl bližší liberalism, spokojující se se statem quo, než „svatý hlad“ chudých, jenž, třebaže byl sveden na materialistické scestí, obsahuje

pravdivou touhu po vykoupení. Vyskytly se také na fóru církve několikrát v nové době směry, jež správně viděly v politických kompromisech s liberalismem žalostnou úchylku. Řím nikdy těchto sociálních směrů nezavrhl, ač bylo často na ně žalováno. Ani křesťanský socialism nezůstal na své původní linii. Cesta od Vogelsanga k Luegrovi ukazuje tento úpadek, zejména v Rakousku, a tento úpadek má být napraven návratem k ekonomii, jež vyplývá z tomistické filosofie. Církev nikdy nezakazovala, aby lidé usilovali o lepší život na zemi. Ukazovala však vždy, že každé pozemské štěstí jest jen relativní. „Nebo co platno jest člověku, kdyby celý svět získal a na duši své škodu utrpěl?“ Jak potlačiti pocit subjektivní chudoby? I při sebe lepší sociální péči nelze jinak, než apelovati k hodnotám vyšším, metafysickým. Proti marxistické „Lohnsklaverei“ postaviti důstojnost práce i práce manuální, anonymní, opovrhované. To neznamená stavěti Martu nad Marii. Lev XIII. mluví o lidské důstojnosti dělníkově, korunované nad to důstojností křesťanovou. Jest třeba dělati pozitivně dělnickou odborovou politiku. Ale tím se všechno nekončí. Co dáti dělnictvu, když je odvedeno od saxofonu? Jak vyjádřiti důstojnost jeho práce? Jak mu dáti z ní radost? Nynější svatý Otec zavedl svátek Krista Krále, aby liturgickou formou zjevně naznačil, že náboženství není věcí soukromou. Brzo po zavedení tohoto svátku obrátila se naň řada biskupů, kněží a věřících, aby byl zaveden i svátek Krista Dělníka a tento svátek také jistě zaveden bude.

Opět liturgickým symbolem má být ukázána důstojnost práce, vyznamenaná skrytým životem Spasitelovým v Nazaretě. Práce není otročinou. Je posvěcena. Není jiné cesty ku přemožení pocitu chudoby subjektivní, než byla cesta svatého Františka z Assisi, jenž se radostně zasnoubil se sestrou Chudobou a velebil Boha za všecky prosté a sladké dary života. Proč světec stigmat a kříže je zároveň světce nejradostnějším? To jest jeden z paradoxů křesťanství: immanentní pesimism, spojený s transcendentním optimismem.

Země jest slzavým údolím. Ale právě proto, že to víme, umíme se radovat. Správně říkají i sami socialisté, že dosavadní dělnická literatura byla příliš pochmurná, třídní a nenávisťná a že dělnictvo ji nečte. Čtou ji komunističtí intelektuálové. Dělník hledá v literatuře i v biografu jiné prostředí, než je to, s nímž se denně setkává ve fabrice. Kdo řekne dělníkovi, že i pro něho svítí bratr oheň, že

i pro něho září sestra voda? Kdo mu řekne, že má právo volati Boha slovy: „Otče náš?“ Ano, jest třeba zlepšovati pozemský blahobyť, ale jest třeba si býti vědom, že se změnou institucí nezlepší nic, nebudou-li lepšími lidé. Politika se může starati jen o věci časné a dočasné a nemůže udělati ze země ráj. Nikdy nebude světa, v němž nesmí býti žádných béd. Socialism již překonal svoje chiliastické omyly. Ale vedle zla metafysického jest zlo, jež si lidé dělají sami. Jest příkazem lásky mírniti bolest. V této práci pak mohou katolíci jíti velký kus cesty se socialisty, nechtíce popírati, co dobrého socialism udělal pro chudé. Moderní sociální péče jest mladší sestrou křesťanské charity. Katolíci nechtějí jen, aby socialism se stal „zázrakem Antikristovým“

Materialistická nauka a proticírkevní agitace není podstatou sociálních snah. Že lze dělati sociální politiku i bez toho, tomu nasvědčuje socialism v Anglii, jenž žije v nejlepší shodě s církvemi, i s církví katolickou. Když se diskutovalo roku 1928 v Československu po-nejprv o rudočerné koalici, tázal se jeden konservativní katolický deník, jaké že prý může býti spojení mezi Kristem a Belialem. Ale socialism není Belial. Může se však snadno Belialovým nástrojem státi. Kdyby byla volba mezi Kristem a Belialem tak primitivní a jednoduchá, kdyby na jedné straně bylo jen samé dobro a na druhé straně jen samé zlo, bylo by spasení velmi snadné. Svět je však takový, že dobro a zlo je v něm promícháno. Na středověkých rytinkách bývá znázorněn Kristus a ďábel, jak spolu hrají šachy o lidské duše. V této naivní symbolice je něco správného potud, že po každé šachové partii se figurky vyměňují, takže jednou na téže figurce spočine prst Boží a po druhé prst ďáblův. Kdo stojí, hleď, abys nepadl. Ještě této chvíle plníme radostně Boží úkoly, ale může přijíti sebe menší pokušení a stáváme se figurkou na druhé straně šachovnice. A tak je to i se socialismem. Socialism není Belial. Může býti nástrojem Belialovým. Jest jím, pokud zdůrazňuje, že jeho království jest jenom s tohoto světa, pokud trvá na svém materialismu. Ale socialistické ideje v mnohé příčině jdou také v dobrých stopách křesťanské lásky k bližnímu. Z toho, co udělal socialism pro chudé lidi, z toho se musí radovati každý křesťan.

Naším úkolem jest, aby se socialism nástrojem Belialovým nestal. To znamená za určitých okolností spolupráci v těch úkolech, které podle svého křesťanského světového ná-

zoru můžeme nejen akceptovati, ale na nichž spolupracovati pokládáme přímo za svou povinnost. Antithesa Kristus a Belial je ovšem snadno pochopitelná, ale v politice a v životě vůbec čern a běl nestojí tak ostře proti sobě, jako v mravoučných povídkách.

Vracíme se k idej zázraků Antikristových. Jest to, jak známo, titul slavného románu Selmy Lagerlöfové, v němž symbolicky jest naznačena práce obou světů, křesťanského a sociálního. Celý pak román jest založen na sicilské legendě, kterou výtvarně znázornil Signorelli na své fresce „Zázraky Antikristovy“ v Orvietě. Podle této legendy, až přijde Antikrist, nebude se nikterak podobati ďáblu, nýbrž bude ve všem podoben Kristu. Bude vraceti slepým zrak, hluchým sluch, bude uzdravovati nemocné, bude hodný k chudým, bude se jeviti vůbec tak dobrým, jako sám Kristus, ale nepovede lidstvo ke spáse, nýbrž do záhuby, protože na jeho koruně bude napsáno: „Moje království jest s tohoto světa!“ Jakmile sociální království jest pouze královstvím s tohoto světa, pak se každým zvýšením životního standardu stupňuje nesnesitelnou měrou i závist a nenávisť, pocit subjektivní chudoby. Pro věřícího člověka má však život a práce v něm hodnotu metafysickou. Nelze nikdy empiricky dokázati, že život opravdu stojí za to, abychom jej prožili přes všechna protiventství, jež nás v něm mohou potkat. Kdo však vidí v životě vyšší příkaz Boží, dovede jej zachovávat i ve chvílích nejzoufalejších. Jde o duchovní doplnění péče o blaho pozemské. Materialism, liberalism i marxism jsou stejně bezúčelné. Je třeba bojovati za lepší osud chudých, ale jest třeba hledati také království, jež není s tohoto světa. Aby však řeč kazatelů mohla býti vůbec na dělnické periferii slyšena, musí svoje kázání spojit s akty sociální péče a především s péčí o zanedbanou mládež, zvláště ve vagonových koloniích, ani ne tak mezi dělnictvem, jako mezi Lumpenproletariátem. Mnoho se podniká; jsou již kněží, kteří hledají své ovečky na místech nejohroženějších, pracují také řeholní sestry nejnovějšími metodami.

Pro naši dobu jest fabrika tak charakteristická, jako byl pro středověk hrad a nebo klášter. Z toho plyne, že pastore a péče o duše se musí přizpůsobiti tomuto charakteru novodobé společnosti. Za starého Rakouska se i tu mnoho zameškalo. Rozdělení farností zůstalo namnoze v městech v tom stavu, jaký byl v idylické době biedermajeru, kdy lidé se ještě tak často nestěhovali, kdy poměr hos-

podářův k čeledi byl patriarchální, kdy farář znal svoje osadníky. A tak vidíme, že máme na takové pražské Malé straně kostel na kostelu, fary, jež obsahují sotva jednu ulici, kdežto na periferiích nám vyrostly čtyřicetitisícové farnosti. Kdyby na takové periferii všichni katolíci vykonali velikonoční svatou zpověď, jak jest jejich povinností, pak by musili své kněze ve zpovědnících umačkat. Dosud se však nikdy nic takového nestalo. To jest však pastorece, jež počítá se ztrátami nesmrtelných, nekonečně před Bohem cenných duší a to jest pro věřícího myšlenka nesnesitelná. Proto zdůrazňují neustále církevní vrchnosti, že nestačí, když dnes farář úřaduje, sedí ve farní kanceláři a čeká, až si někdo přijde pro výtah z matriky, že ho snad při této příležitosti obrá-

tí na víru. Jest třeba ztracené ovečky hledati.

Jest třeba farních kartotek, jako je mají již dávno v Německu, z nichž pozná farář nejenom duchovní stav, ale i sociální poměry a potřeby všech svých farníků. Musí mít v každé ulici důvěrníky, musí býti ve spojení s charitativními institucemi, aby mohl pomáhati, jak toho byl vzorem slavný katolický apoštol Velkého Berlína Sonnenschein, nebo jak pracují faráři na periferii pařížské. Sebe lépe organizovaná sociální péče nestačí nikdy, bude třeba vždy ještě osobních skutků lásky a milosrdenství. Vždy bude třeba osobního taktu, tepla a soucitu, působení od člověka k člověku, od duše k duši, podle krásného latinského přísloví: „Anima charitatis est caritas animae — duší lásky jest láska k duši.“

Vánoční hlasy pro sjednocený postup stran.

jd. — Po volbách dne 27. října 1929, když se jednalo o novou vládu republiky, vyslovili jsme v této revui názor, že zájmu strany a katolictví vůbec by prospělo jíti na čas do opozice a odůvodnili jsme to těmito dvěma důvody:

a) Katolické strany byly poraženy, ztratily ve volbách (česká a slovenská) 110.000 hlasů, 10 mandátů a musí se tedy nyní přednostně věnovati posílení svých stran, poněvadž i státo-
tvornou politiku lze dělat jen se stranami silnými. Po zákonu demokracie porážka znamená opozici, nikoli divokou, loyální k státu i k dobrým činům vlády, ale kritickou k špatným. Katolické strany potřebovaly se také zamyslet nad svou politikou desítiletou a hledat podmínky i formy nového vzestupu.

b) Společnou cestu katolických stran v opozici (když nebylo už možno společně jíti do vlády) pokládali jsme pak za nejschopnější, aby byl zformován katolický blok, to jest společný program vzájemné spolupráce, magna charta katolického sjednoceného postupu. To dnes, když je ve vládě jen česká strana lidová, není psychologicky možné. Strana se rozhodla ze závažných důvodů pro vstup do vlády. Budoucnost ukáže, co bylo účelnější.

Nyní chceme své čtenáře seznámiti s vánočními projevy tří katolických osobností pro spolupráci katolických stran a sice: arcibiskupa pražského dra F. Kordače, vůdce lidové strany Andreje Hlinky a býv. ministra dra Tiszo.

Otiskujeme z vánočního „Čeča“ celý pro-

jev páně arcibiskupův a příslušné partie článků obou slovenských politiků.

Katoličtí lidovci a luďáci.

Po převratu vyjádřil poslanec Hlinka obavu, že „český pokrok“ veškerou radost z nabyté svobody Slováků a státní jejich jednoty s Čechy zkaží tím, že budou chtít jejich živý katolicismus „pokrokem“ „odkatolичit“, kdežto mnozí v Čechách očekávali, že částečná nedokrevnost katolicismu v Čechách, vzniklá tolikými nábožensko-historickými poruchami, obdrží státním sjednocením Čechů a Slováků omlazující příliv čistokrevného katolicismu pobratimského národa slováckého, jakož i že český kulturně bojovný radikalismus se bude mírnit z ohledu na katolické Slováky.

Než ukázalo se, že „český pokrok“, katolíkům nepřiznivý, hned s počátku unifikacího (sjednocovacího) procesu obou národů učinil Hlinkou projevené obavy odůvodněny. To bylo patrné z porad „kulturního klubu“ v revolučním shromáždění, kde byly navrženy prostředky k odstranění dosavadního zpátečnictví slovenských katolíků, jako: zakládání bibliotek, v kterých neměla být ani jedna katolická kniha, pořádání kočujících řečnických kursů, v kterých by nesměl mluvit žádný katolický kněz, posílání „pokrokových“ učitelů a úředníků na Slovensko a jiné. Osudná činnost takových učitelů, úředníků a částky soldatesky v hloubi duše urážela katolický slovácký lid, který ztratil, a ještě znovu nezískal, důvěru k ta-

kovým nositelům moderní kultury a přenášel svou nedůvěru na vládu pražskou samu.

Anglický vyslanec v Praze, Mr. Crane, přesvědčiv se z vlastní zkušenosti na Slovensku o takové „kulturní činnosti“ českého pokroku, vyjádřil se, že Slovensko je pro Čechy již nyní ztraceno, nezastaví-li se tam taková zhoubná činnost českých pokrokářů.

Byla v celku zastavena; ale lid již nedůvěřoval. Unifikační (sjednocovací) činnost musí především odstraniti tuto nedůvěru lidu odstraněním nezpůsobilých učitelů a úředníků a nahraditi je, kde je možno, slovenskými schopnými lidmi; neboť odpírati chleba domorodcům a rozdávatí jej cizím, roztrpčuje.

Ale ne samým chlebem živ je člověk: náboženské hodnoty lidu dlužno též úzkostlivě šetřiti a věřícímu lidu zachovati, který je po této stránce velice citlivým, když se mu sahá do hloubi jeho duše.

Školy náboženské jsou hlavním, ne-li jediným pramenem těchto hodnot života duševního.

Proto nesmí politická pohotovost k uhájení těchto statků být rušena zaváděním útočných organizací lidových; Suum cuiquo; Čechům Čechy, Slovákům Slovensko a v parlamentě se obě samostatné jednotky ku společnému úderu na nepřitele spojí.

Vždyť se jedná o nejvyšší statky nejen každého katolíka, ale i každého myslícího vlastence.

Škola se stává pro každou politickou stranu, i bolševickou, „politicum“, t. j. výchovným ústavem pro stranický dorost. To vyčetl ve Francii „kulturním bojovníkům“ profesor filosofie G. Téry, ačkoliv sám „svobodný myslitel“, ve svém časopisu „L'Oevre“ 30. ledna 1913.

Proto se mají křesťanští poslanci všech směrů a národností, jmenovitě velké strany katolických Čechů a Slováků, spojit v jednom spolu působícím bloku k záchraně víry a státu před materialistickým socialismem a jeho nezdárným synem — bolševismem.

Komu platí v první řadě příkaz Páně: „Hledejte nejprve království Boží a spravedlnost jeho...“ než katolickým křesťanům? A to tím více, jelikož vůdcové obou katolicko-politických stran jsou kněží a církevní preláti. Vždyť nynější nepřirozený boj zachvátil již nejen lid, nýbrž i duchovenstvo a ohrožuje jednotu samých biskupů.

Proto nebudiž zazlíváno arcibiskupovi, když po příkladu sv. Otce volá v den zrození křesťanství „ut sint unum“, aby byli jedno.

Dr. Fr. Kordač,
arcibiskup pražský.

II.

Silne som presvedčený, že je nie ďaleko doba dorozumenia a plodočinnnej práce. Keď sa agrári, liberáli nemeckí, slovenskí i českí vedia porozumieť. Keď ich spájá a vie spojiť spoločná páska pôdy, chleba a materie. Keď socialisti už veľky volajú: „Proletári celého sveta, spojme sa.“ Keď ich vie v jednu vládu, jeden blok sovriet triedna nenávisť a triedny boj. Nás katolíkov majú rozbíjať malicherné a mnohokrát nízke osobné zaujmy v Čechách a na Morave, máte už čtyri katolicke frakcie. Máte lidákov, máte Káderkov, Antošovcov, Čuríkovcov. Tol'ko časopisov, tol'ko navzájom sa potierajúcich organizácií a sekretariatov. Čím sa len otravuje a znechufuje ľuď i kňazstvo.

Na Slovensku nás rozrážajú a otravujú mičurovci Prahou platení a vydržiávaní, maďarskí socialisti s ich novinami. Má-li toto všetko prestať, musíme si zasadnúť za spoločný stôl a odstrániť zo Slovenska mičuriadu a oddiele

maďarské medzi Slovákmi; z Moravy akciu Antošovcov, Čuríkovcov a Káderkovcov.

Sú vianoce, túto obeť vyžaduje od nás naša viera i naša vlasť. Zasadnúť si ku jasličkám a pod vianočný stromček a s podržaním spoločného katolíckého programu ako aj národných, chlebových a miestnych diferencií spojme sa do jedného, veľkého katolíckého bloku.

Ak ani túto obeť nevieme doniesť, nikdy sa nedožijeme lepších váianóc. Poberú nám kostoly, školy, fary, fundácie, a my budeme nariekať na zrúčeninách našej slávy a veľkosti. České kňazstvo to už začalo. Núti vodcovstvo strany zlikvidovať rany. Ak to neurobí, urobí novú schismu a bude ešte horšie. Nás zodpovednosť pred Bohom, národom a súdom dejin ťažiť nebude. Som-li ja v ceste vyrovnania, dnes složím všetky funkcie, predsedníctvo a mandát, utiahnem sa na moju faru a budem žiť výlučne môjmu tichému povolaniu.“

Andrej Hlinka.

III.

„Parlamentárna situácia je veľa známejšia než ty bolo treba o naj obšírnajšie písať. Dve katolícke strany, slovenská ľudová a kresťansko-socialna nemecká odsunutá do opozície sa stretly a porozumely si. Bez zvláštného jednanía, bez dlhých formalít podaly si ruky, lebo vodcovia pozreli si do očí a vy-cítily navzájom: katolíci sme, chceme to vážne, myslíme to úprimne, ideme ruka v ruke, nič nás nedelí! Obidvom nám jednakou mierou merali, pretože sme katolíci, nuž stretáme sa tiež len preto, že sme katolíci.

A myslím miera táto je uplatňovaná je i na tretiu a to najväčšiu katolícku stranu, čsl. ľudovú. Precitne sa i tá? podáme si konečne ruky? stretneme sa? Svitá... brieždi sa... mnoho sa uznáva, začíná sa vážne rozprávať. Je v tomto už niečo vážneho, ale i nebezpečného, lebo vidieť, že toto sblíženie neide tak spontánne, ako sblíženie slovensko-nemecké. Prečo?

Na miesto priamej odpovede niekoľko kamienkov položíme na cestu dorozumenia.

Sprostíme sa politických dogmát nepriateľom nám nadiktovaných. Premier novej vlády pri zahájení parlamentu vyhlásil pred snemovňou, že novozvolení poslanci skladať budú sľub v reči českej, slovenskej, nemeckej atd. Dátum, historický, vec vážna. My Slováci prijali sme to s veľkým porozumením. Odstupuje sa od tézy „českoslovenčiny“ opúšťa sa od článku

dosavádnej našej politickej dogmatiky o československom národe. Pokrokári a socialisti stavajú si most k Slovákom, či len katolíci zostanú na starej platforme?!

Spomíname si často na výrok ktoréhosi socialistického vodcu, myslím rakúskeho Bauera, ktorí stranníkom svojim mal povedeť, že socialisti majú radšej jednotne kráčať po mýlnej ceste než rozbití ist zvláštnymi a prípadne správnymi cestami, lebo jednotne keď postupujú, tú mýlnu cestu napravia chytro, ale rozbití ešte i tú správnu cestu čiastočnú utratíme.“ Katolíci českí a slovenskí nepridržiavali sa tejto rady. Rozbili sme sa na nepriateľské dva tábory tak náruživé proti sebe stojace, že nepriateľ mohol mať z nás opravdu mnoho radosti. Menovite na Slovensku podarilo sa rozbiť jednotu katolíckeho ľudu, rozbiť jednotu kňazstva a vlna rozbíjania zaráža až do hierarchie, ba ohrozuje už jednotu pastorácie, oltárov a kazateľníc...! Zastavíme sa na ceste krkolomnej? Zpomätáme sa a povieme si už: dost a nie ďalej?

Katolíci nemeckí a slovenskí sa stretli... porozumeli si... Katolíci českí a slovenskí budú si stríť i naďalej ako nepriatelia?! Bude v nás tak veľkodušnosti, abysme si navzájom uznali: mea culpa... a bude v nás toľko odhodlanosti, aby sme cez osobné spory a zaujmy prehodili sa k mohútnej obrane našich ideí?!

Dr. Josef Tiszó.

Vůdcové obou katolických stran a podmínky slovenské strany ľudové.

K těmto třem projevům dodáváme několik vlastních poznámek. Poměr české strany lidové k slovenské straně ľudové je určen jednak různým historickým vývojem obou stran, za druhé odlišnými potřebami a situací katolictví v českých zemích a na Slovensku, za třetí jinou národní letorou, povahou slovenského lidu proti německy věčnému a organizačnímu typu českému a konečně osobami vůdců, kteří tyto různosti v sobě shrnují se zvláštní vyhraněností: rozličným charakterem a politickou metodou dvou papežských protonotářů dra Jana Šrámka a Andreje Hlinky.

Hlinka je radikál a choleric, „sacerdos turbulentus“, tribun lidu se sklonem k mučednictví, divoký v protestech a neumírněný v chválách. Žije v něm vědomí katolické moci

slovenské a je stlumená naproti tomu odpovědnost státní. Je to patriarchální vůdce, jenž neodvažuje slova neměřit dálku dopadu jejich ani odezvu, nebere zřetele k možnému jejich zneužití. Politika jeho je sice jednosměrná, ale vůz, na jehož kozlíku sedí, běhá střídavě po obou stranách silnice. Je přímý, vznětlivý primitiv, s všemi vlastnostmi takových povah: čestný, osobně nezištný a přímočarý. Oběma nohama vězí v náladě lidu sotva z otroctví probuzeného a na svobodu ještě nezvyklého, ale jde přece před svým lidem ve vzdálenosti pro účinný vliv vůdce ještě možné. Je svázan s davem, jehož primitivní přímou vybuchuje a zvučí často z Hlinky, jako z reprodukční desky; něco poutnického, drátenického je v něm, patriarchovi a demagogu asketického vzhledu

a pastýřských vlasů. Je vůdcem. Kněz, jenž nechtěl být arcibiskupem, předseda a vodca strany, jenž rozdával ministerská křesla, sám se jimi nezatežuje. Mluví-li z kterého politika slovenského bytost slovenského lidu, je to Andrej Hlinka. Romantik, nikoli klasik. Tribun lidu, nikoli státník. Buditel. Klasický doklad vůdce, ztělesňujícího stav svého kmene vyššího z poroby k svobodě; stále hoří, nežije chladným rozumem; raději přestřelí, než aby nedostřelil.

Jan Šrámek je jeho protichůdce. Studený klid, slova odvažovaná na lékárnických vážkách, chladná úvaha rozumu a čísel, oportunist. Obě tyto povahy jsou si cizí jako oheň a led. Rozbor jeho politické metody jsem podal jinde.¹⁾ Hlinka měl za sebou relativní většinu lidu, jehož nacionalism směl žít po staletí hlavně náboženský, a proti tomuto náboženství vrhli se popřevratoví světloňosi čeští. Msgr. Šrámek měl za sebou mizivou menšinu katolickou v husitském prostředí v době, kdy husitství zachvátilo i část katolického kleru. Volil ze své přirozenosti i z rozumu jediné možnou cestu: naprosté oddanosti státu a nacionální ideji jeho a politicky: zásadní účast na vládě. Psychologicky osobně k tomu přistupovalo ještě vědomě překonávání nikterak šťastné politiky katolických stran za Rakouska. Byly to úvahy vesměs rozumové, neboť proti pokrokové přesile nedalo se nic jiného dělat. V Čechách to byl přímo zájem církevní, poněvadž radikalism by byl způsobil jen prodloužení kulturního boje, rozluky církve od státu a zvýšení odpadů. Na Slovensku lid katolický věřil a žil svou vírou (třeba nikoli rozumově uvědoměnou), v Čechách si uchoval katolicism svou převahu jen v matrikách. Byly to různé armády v různých prostředích a na různém terénu, jež vedli Hlinka a Šrámek.

Mohl-li se Hlinka vydat v podezření, že mu na státu nezáleží tolik, jako na slovenském katolickém lidu, nikdy se v tomto světle nesměl objevit Šrámek. Proto došlo k rochodu obou stran a zrušení jednotného klubu poslanceckého a dokonce rozšíření čl. strany lidové i na Slovensko. Tento čin je vrcholný doklad Šrámkovy politické taktiky, která státní zájem položila výše než státně lhostejný radikalism kulturní. Šrámek tím prokázal katolicismu českému dobrou službu v oné době.

Většina slovenského kněžstva katolického není nepřátelská maďaronským tendencím ani dnes a Tukův proces ukázal nám všem jasně,

1) Politická cesta.

že tradice maďarské výchovy a maďarské minulosti je kusem života slovenského. S tím je nutno počítati.

Z toho všeho je ovšem jasno, že u Hlinky i Šrámka jde zásadně o různost taktiky, nikoli cílů. Taktika byla určena dobovou potřebou, prostředím českým a slovenským a historickým vývojem.

Hlavní cíl její byl za 10 let splněn: národ československý a všechny jeho strany poznaly, že český katolicism je pevným pilířem státní jednoty, svobody a národního charakteru republiky. To je historický význam taktiky Šrámkovy, úspěch a naplnění její. Tento taktický a státoporný postup katolické strany historických zemí dospěl tím svého vrcholu a proto právě nyní začíná se obecněji ještě než dříve jevití právě jako taktika a nikoli zásada. Obecně cítěná potřeba nové katolické aktivity, životní nutnost československého katolicismu přejítí k široké iniciativě v životě veřejném v době jeho morálního poklesu poválečného, to vše vyžaduje soustředění katolických sil ve státě k společné, programové akci. Tento nový aktivism, státoporný v plném slova smyslu, vyžaduje především sjednoceného úsilí obou státních katolických stran: čl. lidové a slovenské lidové. Úzká dohoda a spolupráce obou bude znamenat kus práce na sjednocení československém a to je základní zájem republiky, která je republikou Čechů a Slováků, dvou větví téhož národa československého.

V době, kdy čeští a němečtí sociální demokraté a čeští a němečtí agrárníci tvoří jakousi ententu cordiale, srdečné zájmové souručenství, je zřejmo, že i katolické strany republiky mohou a musí dospěti k společné programové i taktické spolupráci. Až dosud se zdálo, že osobně byl odpůrcem sjednocení slovenské lidové a čl. strany lidové především vůdce lidové strany Andrej Hlinka. Svým postupem v Tukově aféře, kde svou osobu spjal osudným omylem s Tukovou velezradou, znemožňoval toto sblížení objektivně a svou osobní umíněností a nevypočitatelností ztěžoval je takticky. Je pravda: nikdo neupírá, že Andrej Hlinka je národní tribun slovenského lidu a vlastenec, ale také nikdo nepopře, že žádný slovenský politik tak nepřekračoval meze odpovědnosti vůdcovské a ohledů na jednotu československou.

Jednotný postup katolických stran, hlavně české a slovenské, je a zvláště bude nutný, ale nesmíme zapomínat na jedno: na podmínky slovenské strany lidové, podmínky nikoli kulturní, ale politicky státní. Ludáci, ko-

mentující projev arcibiskupa dra Kordače, dávají najevo, že veškeré překážky, dělící lidovou a ludovou stranu, padnou, až uzná čsl. strana lidová, že Slováci jsou národem své historie, své řeči, své kultury a svých zvláštních snah pro budoucnost. Muselo by jít jen o spolupráci dvou samostatných jednotek, spojených jen proti odpůrcům.

Kdežto u agrárníků a soc. demokratů jsou slovenské části zcela spojeny s českými pod jedním vedením, katolíci musí zůstatí stranicky svéprávně odděleni. Slovenský problém není prý možno řešiti v hranicích a mezích jednotlivých československých stran, nýbrž jen rovnoprávným spojením českého a slovenského národa. Slovenská strana ludová klade tedy

katolíkům českým daleko přísnější a těžší podmínky pro spolupráci, než to činí slovenští agrárníci a soc. demokrati svým stranám. Tohle je tedy hlavní příčina, proč sjednocený postup katolických stran se dosud neuskutečnil.

Myslíme přes to, že pro příště i za těchto omezení, mlčky přijatých, možný jest, ale politická síla jeho byla by oslabena, kdyby tyto obtíže nebyly vynahrazeny úzkou osobní spoluprací a vřelou loyaltitou vůdců obou stran. Vzájemnou ovšem loyaltitou, poněvadž jednostranná by nic neznamenal. Je nutno upozorniti české katolíky na tyto podmínky strany ludové, poněvadž jinak mají nesprávnou představu o obtížích katolické jednoty česko-slovenské.

Ant. Novák:

Jak to viděl prostý bráška.

V minulých ročnících seznámili jsme čtenáře s událostmi, které se sběhly na Sibiři před deseti lety, užívající přístupných dokumentů, t. j. protokolů ze sjezdu delegátů a poselstva z vlasti a provolání, jež delegáti posílali po svých částech.

Byly to informace do jisté míry jednostranné, poněvadž neslyšeli jsme druhou stranu, t. j. Pavlů, Medka a ostatní. Ani dnes nemáme po ruce obhajobu politického vedení našich dobrovolců na Rusi.

Máme však zajímavý dokument jiný. Je to pečlivě, den ze dne rok po roku psaný deník dobrovolce J. P., který sloužil u části, ve které byl také major Kratochvíl, buřič-delegát, tvůrce Cesty revoluce.

Nemůžeme přirozeně otisknouti celý velmi zajímavý deník. Vybíráme jen část pro nás nejdůležitější, úsek půl roku od dubna do září 1919. Zabírá zhruba v sobě kritickou dobu, v níž se rodila delegátština.

Náš dobrovolce je praktický katolík. Kde může, účastní se bohoslužeb, přijímá svátosti, modlí se a prožívá v daleké cizině církevní rok, jak se to dá. Na Boha myslí stále. Se svými názory se netají a je často předmětem posměchu. Snáší jej jako pravý křesťan a jde statečně svou cestu. Jeho poznámky jsou sice odvislé od četby a od řeči kamarádů z ešelonu, ale právě proto jsou cenné pro posouzení duše prostého dobrovolce. Místo děje: Omsk.

28. dubna 1919 čteme v deníku: Napětí a nedůvěra mezi důstojnictvem a mužstvem stále trvá. Vpadáme tím „in medias res“.

1. Máj. Popisuje — oslavy 1. Máje a na ko-

nec připojuje poznámku: Dnes již nejsme všichni za jedno jako dříve, ač jsme svobodni.

I mravního stavu ve vojsku si všímá, jak svědčí tato poznámka: Ženské pochybné pověsti docházejí mezi ešelony a někdy i do teplušek. Plukovní lékař propustil všechny pohlavně nemocné, protože nepřijali služné 60 rublů. Komitét byl si stěžoval na jednání lékaře u plukovníka, který takové jednání odsoudil.

Jedou prý za námi delegáti z vlasti: Ma-char, Soukup a Němec.

Důstojníci měli schůzi. Od 3. praporu chtějí důstojníci odejít.

4. května. Byl jsem v polském kostele, opět po dlouhé době a přijal sv. svátosti s touhou a radostí. Ó, jak člověk okřeje a cítí se spokojeným! Díky srdečné Bohu! Vzpomněl jsem v modlitbě na všechny drahé i protivníky.

Když se boží příroda probouzí k novému životu (na Sibiři začíná jaro až v květnu. P. r.), chci též se posílniti a občerstviti k žití v těchto pro nás tak těžkých poměrech.

Jeví se zde nespokojenost se zdejšími zástupci vlády (Pavlů — Medek). Poněvadž velká většina dobrovolců nesouhlasí s novými příkazy (Štefánikovými), ustanoveno důstojnickým sborem řídit se dále ustanoveními I. vojenského sjezdu.

Ten náš nervosní život odráží se v našem jednání, společenských stycích a působí někdy trapně na mysl dobrovolců. Denní hádky nejsou žádnou zvláštností.

Přišel telegram, že gen. Štefánik zemřel. Plány a přání zdejší vlády, aby mohli neob-

mezeně vládnout, se nedaří, ač se tím podkopává důvěra ve vojsku. Kdo zná, co se vše v tom skrývá?

Jak symbolické! Zpráva, že důstojnický sbor odepřel plnění příkazy Štefánikovy, kterými zrušil tento demokratické zřízení v armádě, je položena prostě vedle zprávy o jeho tragické smrti. A jakoby ve zlém předtuše projevil náš pozorovatel obavu, co se za tím vším skrývá. Šlo skutečně o velkou věc.

Štefánik jel na Sibiř jako ministr války a měl nesporně právo učiniti opatření spadající do jeho oboru. Měl francouzskou školu a nedovedl se rychle vžít do poměrů na Sibiři. Politické vedení ho neinformovalo asi jednostranně, poněvadž z dobrovolnické armády nešlo rázem udělati disciplinované vojsko republiky. Pavlů a Medek byli orientováni do prava, republika měla vládu levou, dobrovolci začali vládnout Martyškové. Jak mohla být ve vojsku důvěra?

*

6. V. 1919. Naši důstojníci (od 1. praporu) se opět přiklonili k mužstvu. Plukovník Jaroš cítí s ministrem. Major Tomášek se chtěl vzdáti hodnosti, protože nemůže dvěma pánům sloužiti. Je to výborný důstojník. Major Kratochvíl od II. praporu má býti přeložen (co nepohodlný vládě).

9. V. 1919. *Po částech šel oběžník, dotaz, kdo chce vystoupiti z víry.* Přece je většina těch, kteří nevystoupili z víry.

Za 4 měsíce byly u našeho pluku tyto ztráty: 16 mrtvých (5 sebevražd, 8 duševních nemocí). celkem máme 40 bláznů v nemocnici.

10. května. Kdy a kudy pojedeme domů? To je otázka, která se denně řeší. 1. Buď pojedeme *na východ* přes Vladivostok, moře a Ameriku, 2. *nebo na západ* přes Ufu, Orenburk, Astrachaň, Carycin neb Saratov. 3. *nebo na severozápad*: Perm, Vjatka, Petrohrad, Reval, Riga, Grodno, Kovno, Varšava, Krakov. 4. *nebo na sever*, Archangelsk přes moře a Francii domů.

Cesta na Petrohrad byla by pro nás nejkratší a nejpohodlnější. Plk. Jaroš se domnívá, že bychom byli koncem srpna u našich hranic.

Masaryk doma prohlásil (telegram z vlasti), že náš národ musí míti demokratickou armádu, založenou na uvědomělé disciplíně.

Včera byly volby dvou delegátů. Za pluk místo Příkryla a Soukupa, kteří odjeli na východ, zvoleni: major Kratochvíl (II. prap.) a des. Křivánek (4. pluk).

13. V. Gajda prý žádá, aby naše divise obsadila tyl za posici, aby mohl použití všeho

ruského vojska na posici, poraziti bolševiky a uvolniti nám cestu k domovu.

14. V. Medek a Pavlů píší v Deníku ostré zprávy pro hochy, čímž ještě více prohlubují jámu a budí nedůvěru a kritiku mezi dobrovolci. Proslýchá se, že se Pavlů vzdá úřadu. U nás je to zvláštní, že jakmile se někdo dostane výše, již zapomíná, co byl dříve a myslí, že je něco více než druhý.

Navštívili jsme v lágru Příkryla. Nechce míti nic společného s naší republikou a výmluv má plno.

16. V. Doma svátek sv. Jana Nepom. Zde nic. Byl jsem se v háji pomodlit.

17. V. Dostali jsme tištěnou disciplínu a kritiky bylo dost. Břízy začínají vyrážet lístky. Za 2 měsíce prý pojedeme domů. Dostali jsme nové čepice. Ty mají ránu(!), pak boty, japonské vintovky bez patron.

18. V. Byl jsem v kostele. Kolčák prý řekl: Bože, dej, aby kozáci Moskvu vzali, aby se uvolnila cesta Čechoslovákům do vlasti. Jsou již velice unaveni válkou.

19. V. Je zde divné počasí. Buď velká zima nebo velké vedro. Vítr je skoro stále a písku ve vzduchu, až je temno.

20. V. Bude prý sestavena z dobrovolců komise k prozkoumání cesty k našemu odjezdu na Archangelsk. Tak se přece jen pracuje k brzkému odjezdu.

21. V. Přišly zprávy z bojiště. Bolševici dobyli Belebej.

22. V. Na svátek Nikolaje byl háj plný rodin se samovary a baryšnamí. Lépe baryšny nevidět, lépe se to vzpomíná na domov.

23. V. Kozáci odjíždějí na posici. Očekává se vystoupení bolševiků. Strýc z Ameriky se zdarma stará o zábavu.

25. V. Postavení naše stává se těžší. Vzpomínáno dnes výročí našeho vystoupení v Sibiři (v Čulimu ve 2 hod. v noci).

Byl jsem navštívit milé mně místečko v kostelíčku.

26. V. Zdravotní prohlídka všech. Sibiřáci prý jdou kupředu. Naše postavení je tak podivné, že nevím, zda, budeme-li zde nuceni zůstat přes zimu, udrží se naše armáda pohromadě.

Souží nás nemoce: tyf, cinka (podbírání dásní a hnisání), revma, pohlavní a duševní choroby. Ale děj se vůle Boží, může ještě vše dobře dopadnout.

27. V. Japonci prý jedou na posici. (7. divisi.)

28. V. Byl nařízen smutek v armádě za Štefánika. Proslýchá se, že máme jeti na východ

a zase, že prý trať od Vladivostoku do Omska obsadí Japonci, a od Omska k posicím na frontě my. Čemu věřit?

29. V. Při plukovní slavnosti odevzdáno významení důstojníkům a dobrovolcům (přes 60) za udatnost. O některých se mluví, že si to nezasloužili. Připínají se kříže sv. Anny a sv. Jiří. Vzpomínal jsem na Nanebevstoupení Páně, kdy bývají na Sv. Hoře slavné poutě (sjezdy).

30. V. Byl čten příkaz, že invalidům a dobrovolcům od 42 roků se dovoluje vystoupit z armády a oženiti se zde. Takový obdrží na 2 mě-

síce šalování (žold) předem, ale pozbývá práv na dopravu do vlasti na úhrady státu a nesmí nosit červenobílou lentochku.

31. V. Generál Gajda prý dělá bolševikům nohy. Způsobil, že na 600 ruských důstojníků odjíždí na posici. Jen Deník, místo aby naši rozháranou mysl trochu upokojil, ještě ji spíše rozbouří, až se to zdá podezřelé. Vzpomínám, že dnes rok byli jsme na ústupu a já na cestě po stepi do zajetí. — Zde v Omsku má býti „jen“ 10.000 zkažených žen.

To je bilance května. Rušnější jsou události červnové; o těch příště.

Paměti generála Brusilova.

K debatě o světové válce se přihlásil před několika lety za Rusko generál Alexej Alexejevič Brusilov se svými paměťmi. Tak, jak je nyní čteme v úplném českém překladu Prokopa Maxy (Vzpomínky na světovou válku a vlastní životopis, Orbis a Čin v Praze, 1929, stran 301, Kč 50), poslouží při líčení ruské účasti na světové válce a zůstanou také důležitým příspěvkem pro potírání vnitřních událostí ve válčícím Rusku. Brusilov, účastník rusko-turecké války v roce 1877—1878, na počátku světové války velitel vítězné 8. armády a později i celé jihozápadní ruské fronty, a konečně generalisimus ruských vojsk po únorové revoluci 1917 jest jistě oprávněn k tomu, aby promluvil o současných událostech. Tak, jak se nám představuje jako autor ve svých Vzpomínkách, jest osobnost a povaha sympatická. Schopný voják a stratég, ve svém oboru vzdělaný, povaha přímá a energická, dobrý psycholog, poctivý Rus vlasti své milovný a uvědomělý Slovan, který spatřuje v Hohenzolernském Německu nebezpečí slovan-
ské rasy.

Vzpomínky vznikly v l. 1918—1922. Přistupoval tedy Brusilov k jejich sepsování ve svých 65 letech. Neměl, jak poznamenává, po ruce žádného deníku. Při práci se mohl opírat jen o různé zápisky, telegramy a poznámky o operacích na mapách. Významným pomocníkem mu však byla dobrá paměť, která mu dovo-
lovala vyvolávali si výrazné dojmy. Ve stručném úvodu, ke druhé, hlavní části své knihy (první část obsahuje životopis), ve vlastních Vzpomínkách na světovou válku, upozorňuje Brusilov, že chce jen vylíčiti svoje osobní dojmy a zkušenosti, psáti pravdu o velikých událostech, jež sám zažil, aby tak přispěl k objasnění různých otázek. Neváhá přiznati, že bude tak psáti nejen o tom, co ho trápilo, nýbrž také o tom, z čeho

se radoval. O tom, co mu vlastně vtisklo pero do ruky, Brusilov dlouho mlčí. Teprve na konci jeho knihy, v polemice s paměťmi Denikinovými, uslyšíme, že ty byly podnětem celého sepsání. Toto přiznání platí ovšem především pro líčení událostí, které souvisely s únorovou revolucí v Rusku r. 1917.

Brusilovovy Vzpomínky na světovou válku mají především cenu dokumentu při konstatování ruské účasti na světové válce. Jejich význam v tom směru nespočívá ani tak v tom, že by přinášely něco zcela nového, jako spíše v tom, že shrnují celou řadu dokladů. Brusilov sám na svých zahraničních cestách (zejména roku 1908, kdy studoval na služební příkaz jízdu ve Francii, Rak.-Uhersku a v Německu), poznal, jaký pokrok učinilo ve zbrojení právě Německo. Usoudil, že válka jest neodvratná. Sám však kladl její pravděpodobný počátek do roku 1915. Avšak za svého pobytu s chotí v lázních Kissingen v červenci 1914 byl svědkem (stejně jako později i v Berlíně) protiruských projevů a demonstrací a také ultimatum císaře Františka Josefa I. Srbsku a ruské prohlášení k němu upozornilo Brusilova, že rozhodný okamžik jest blíže, než původně počítal.

Brusilov dokládá, jak v Rusku, kde panovalo mínění, že válka započne až v roce 1917, nebyly vykonány žádné přípravy, k válce ačkoliv bylo dobře povědomo, jak úsilovně zbrojí německý soused. Brusilov připisuje vinu vládě cara Mikuláše II. Kritika carovy osobnosti, byť její účín jest oslaben patrným soucitem, a zejména kritika osob a prostředí, které cara a jeho choť obklopovalo a isolovalo od ruské společnosti, zní velmi přísně, ba bezohledně, avšak po zásluze. Mikuláš II. se jeví v charakteristice svého generála jako člověk vskutku nešťastný, kterého pronásledovala smůla a neúspěchy po celý

život, člověk slaboduchý a nerozhodný. Obklopen silnou německou stranou u dvora, byl car, podle pevného přesvědčení Brusilovova, proti válce vůbec a zejména proti válce s Německem. Když však císař rakousko-uherský zaslal Srbsku známé ultimatum, tu muselo Rusko vystoupiti jako ochránce Srbska a tu bylo také zřejmo, že se nelze vyhnouti válečnému konfliktu. Brusilov zároveň ukazuje, že car nebyl poučen poslední revolucí 1905—1906, která následovala po neúspěšném válečném dobrodružství na Dálném východě s Japonskem a nedovedl získati spolu s vládou ruskou veřejnost pro boj s Německem. Podle receptu Brusilovova měl car svolati oba zákonodárné sbory, prohlásiti, že dává skutečnou konstituci s odpovědnými ministry a vyzvati všechno obyvatelstvo k boji proti Němcům, kteří chtějí vyhubiti všechny Slované. Vyčítá carovi, že nepotvrdil dodatečně manifestu vrchního velitele velkoknížete Nikolaje Nikolajeviče k Polákům, slibujícího jim svobodný stát s Poznaňským a západní Halicí. Tak se nestala žádná morální příprava k válce.

Stejně v ohledu vojensko-technickém zůstalo Rusko hodně pozadu za svými odpůrci. Dědictvím prohrané války s Japonskem byla desorganovaná armáda a nad to ještě zrušeny pevnosti na západní hranici proti Německu, o něž pečováno za předchůdce Alexandra III. Krátce, ruská armáda nebyla připravena na moderní válku a tento nedostatek bylo nutno nahrazovati lidským masem a krví.

Přes to mohla se ruská vojska pochlubit svými úspěchy hned v prvním roce války a právě na své jihozápadní frontě, na jejímž levém křídle operoval generál Brusilov se svojí 8. armádou. Stačí si vzpomenouti na Lvov, Přemysl a Karpaty. Význam tohoto rychlého počátečního postupu Rusů spočíval v tom, že bylo pomoheno Francii. Německo bylo nuceno přesunouti část svých sil na pomoc Rak.-Uhersku ze západu na svoji východní frontu, kde pak společná ofensiva německo-rak.-uherská v létě 1915 přinutila Rusy k ústupu. Tehdy byl zbaven vrchního velitelství ruských vojsk velkokníže Nikolaj Nikolajevič a car Mikuláš II. sám převzal vrchní velení, ač věcem vojenským vůbec nerozuměl. Brusilov srovnává tento krok carův s poslední ranou, kterou si Mikuláš II. sám zasadil a jejímž důsledkem byl pak smutný jeho konec.

V takové situaci došlo v březnu r. 1916 ku jmenování Brusilova vrchním velitelem jihozápadní fronty. Důkazem jeho vojenského nadání zůstane jeho vítězná ofensiva, zahájená v květnu toho roku. Odlehčila Itálii, uvolnila mocný tlak Němců na Verdun, jak to dosvědčuje Pe-

tainova kniha, a pohnula konečně Rumunsko k tomu, že vstoupilo do tábora Dohodového. Brusilov dokazuje, že tehdy ještě byla ruská vojska schopna dovésti válku k vítěznému ukončení. Dovolává se při tom Ludendorfa, který vskutku ve svých pamětech přiznává, že tehdy pokládaly centrální mocnosti svoji situaci na ruském bojišti za krajně kritickou.

To, o čem se dále dočítáme ze Vzpomínek Brusilovových, jest delší výklad situace a nálady, ze které se pak vyvinula známá únorová (a později říjnová) revoluce 1917. Tato pasáž jest zároveň psána již jako obhajoba před útoky Denikinových pamětí. Spor záležel v odlišném nazírání na ruské politické poměry. Brusilov na rozdíl od Denikina (jednoho z organizátorů a také velitele protibolševické bílé armády na Ukrajině) se rozhodl po nějakém váhání zůstatí v Rusku. Byl toho názoru, že jest povinností každého občana neopouštěti svého národa a sdíleti s ním jeho osud. Potloukati se za hranicemi jako emigrant a žítí na cizí útraty nepokládal za sebe důstojné. Snažil se o to, aby zachránil armádu pro další boj. Správně chápal, že současně válčiti a prováděti revoluci beze škod nelze. Že se mu takový úkol nezdařil, nelze se mu vytýkati, neboť v tehdejší napjaté situaci na to jedinec nestačil.

Již ze skončeného zasedání válečné rady v prosinci 1916 si odnášel Brusilov dojem, že státní stroj jest rozvíklán. Stálé střídání neodpovědných ministrů a trvajících konflikty vlády s dumou pobuřovaly ruskou veřejnost proti vládě. Nespokojenost se přenášela do vojska. Byly šířeny historky o Rasputinovi, o snaze zrádné carevny Alexandry Feodorovny o uzavření předčasného míru s Německem, o ministerském předsedovi Stürmerovi a pod. Podle mínění Brusilovova byla stále ještě možná záchrana udělením slibované konstituce. Nestalo se tak.

Prozatímní vláda s Kerenským v čele, která se utvořila po únorové revoluci 1917, hrozbami přinutila cara Mikuláše II. k abdikaci. K tomu radil carovi také Brusilov ve svém telegramu, ukazuje, že to jest jediné možné východisko, které umožňuje další boj s nepřítelem. Ten měl Brusilov stále na paměti, neboť podle usnesení prosincové válečné rady měla býtí na jaře 1917 zahájena ofensiva. K tomu však již nedošlo. Agitací socialistických revolucionářů, kteří měli většinu v petrohradské radě dělníků a vojáků, byla disciplína ve vojsku úplně rozrušena a to vypovědělo počátkem května poslušnost. Ani prozatímní vláda, ani Brusilov, který se stal v polovině května vrchním velitelem ruských

vojsk, nedovedli již ovládnouti zagitované vojsko. Heslo rady dělníků a vojáků „bez anekcí a kontribucí“ se stalo majetkem armády a ta pak již snadno podlehla bolševické agitaci.

Nás může konečně zajímati poměr Brusilova k českému vojsku na Rusi. Vždyť jest známo z paměti Masarykových a Benešových, jaký dojem učinila na Brusilova statečnost českého vojska v bitvě u Zborova. Ta vskutku rozhodla o tom, že Brusilov dal svolení k utvoření samostatné československé armády. Ve svých Vzpomínkách (str. 203) se zmiňuje Brusilov o tom, jak Česká družina oživila program tříkrálové slavnosti v Klevaně r. 1916. „Tato družina“,

píše, „má svou historii: z jakýchsi důvodů nechtěl ji hlavní stan organisovati a bál se zrady od „zajatců-Čechů“. Ale já jsem naléhal a později se ukázalo, že jsem měl pravdu. Bojovali u mne na frontě velkolepě. Po celou dobu se chovali junácky. Posílal jsem tuto družinu na nejnebezpečnější a nejobtížnější místa a oni vždy skvěle plnili dané jim úkoly.“ Jest nepochybné, že bychom uslyšeli z úst Brusilových ještě další chvály o našich legiích, kdyby bylo bývalo Brusilovovi dopřáno sepsati druhý díl paměti o bolševickém režimu v Rusku, jak to vskutku zamýšlel učiniti.

Dr. Karel Tríska.

Co život dal.

Význačné události v novém roce.

Ve svých posledních encyklikách „Mens nostra“ a „Quinquagesimo anno“ J. Sv. Pius XI. se zmiňuje, že Hospodin jako by korunoval rok jubilejní jeho kněžství význačnými událostmi: mluví o Lateránské smlouvě, o uzavřených konkordátech, o jubileu Neposkvrněného Početí. Hojností milostí obdařil Pán ten význačný rok. A nyní vcházíme do nového roku, ve kterém dvě význačné události budou znamením, jež jej budou charakterisovati: před patnácti stoletími umíral veliký biskup, jeden z největších duchů, kteří kdy byli dáni světu, svatý Augustin; a v Karthagu, městu tolika mučedníků křesťanských, bude konán mezinárodní eucharistický kongres.

Sv. Augustin. Představme si konec IV. a začátek V. století křesťanského. Velká říše římská se již rozkládá. Křesťanství vítězí, ale roste i řada nebezpečných sekt. Mravní rozklad jest všeobecný nejen v Římě, nýbrž i v Africe a hlavně v tom africkém Římě, jak byla zvána Karthagina. A v té době těžkého přerodu obrací Prozřetelnost mladého nadaného rhetora, Augustina, učitele řečnictví v Miláně a činí ho největším apoštolem doby a jeho dílem jedním z nejmocnějších učitelů všech dob.

Nechci srovnávati nynější dobu s dobou, ve které se vyvíjel a ve které působil sv. Augustin, ale nemohu neřici, že mají mnoho podobného. Blud rozpíná svá křídla po celém světě. Úpadek mravů jest značný. Základem a prvou nejhlavnější příčinou všeho úpadku jest blud. A jako kdysi blud houževnatě stál proti pravdě věčné, tak dnes blud ve formě liberalismu a bolševismu, které mají konečný cíl stejný, po-

tírá pravdu. A za tím bludem se prohlubuje propast myšlenková a mravní. Sv. Augustin potíral blud ne nařikáním, nýbrž silou myšlenky a silou života. Obhájil nauku a vybudoval zeď, o kterou se rozbíjely všechny nápory nepřátel.

Blud, který dnes rozžírá lidskou společnost, má základ hluboký. Má dokonce i zdání pravdy, tvrdí o sobě, že chce dobro společnosti a dobro člověka. Že jest nepřítelem lži a nevědomělosti. Ohání se ustavičně člověkem, a zatím tlačí ho do tmy, ničí ho, sváděje celé jeho dění na čistě hmotný základ. V příkrou oposici a nesmířitelnou postavil čas a věčnost. Život v čase nemá býti cestou k životu do věčnosti, život v čase jest sám sobě cílem. Je to zhoubný blud moderních dob, který však v jiné podobě vystupoval v jiných formách. Moderní materialism má své předchůdce. Již sv. Augustin bojoval proti těm, kteří jej hlásali, ovšem tehdy ve formě velice subtilní. Výslednicí každého bludu jest pád člověka, což je trestem za zpronevěření se pravdě.

Proti bludu pravda. Velikost sv. Augustina tkví v myšlenkové hloubce a v tom směru bychom měli míti po celý jeho rok svůj zrak na něho upřený. Učí znáti pravdu, její velikost a její krásu. Jedině v ní jest spása a záchrana lidské společnosti. Sv. Augustin jest heslem moderního katolíka, a jest třeba uvědomiti si celou hloubku jeho.

Na místech, po kterých kráčel Augustin, polopohan a po kterých kráčel později Augustin, biskup, který jest slávou africké církve, na místech, z nichž dýše nadšení věřících věků. a která byla zúrodněna krví přčetných hrdinů víry, mučedníků křesťanských, bude vzdán

hold Eucharistickému Kristu o mezinárodním kongresu eucharistickém. Na půdě sv. Augustina a sv. Cypriána shromáždí se věřící z celého katolického světa v klanění.

Rok sv. Augustina bude požehnan eucharistickým kongresem na místech, na kterých neohroženě hájil Eucharistii. „Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa!“ „Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím.“ Nelze nemyslet na ty dvě věty Ježíše Krista při vzpomínce na eucharistický kongres.

Nevěří lidé v božství Kristovo. Rouhají se lidé Bohu. Vysmívají se Svátosti Nejsvětější. Tisíce budou na místech svatých vyznávatí svoji víru, tisíce budou na místech svatých odpošovatí Boha. Tisíce budou na místech svatých přijímatí Pána do svých srdcí. Dech modliteb, na které odpoví milosrdný Bůh deštěm milostí, zahalí celý svět. Živiti se bude člověk a šytiti k boji a vítězství ve jménu Krista Krále.

Sv. Augustin a Karthago. Dvě slova, jichž bude plný celý rok, do kterého vstupujeme. Rok veliký a rok slavný. Tak by si bylo přátí, aby jím byl i pro národ náš. Tak by si bylo již přátí, aby bylo něco u nás učiněno pro tu velikost. Snad konečně v roce sv. Augustina a mezinárodního eucharistického kongresu dostaneme Katolickou akci, která by vychovávala apoštoly na vinici Páně. Snad si uvědomíme, že je třeba něco velikého dělat pro duše. Zaspali jsme u nás již několik velkých roků, dá Bůh, že již nezaspíme roku sv. Augustina.

Sv. Augustin. Karthago.

Josef Dostál:

Lístek jubilejní.

(*J. B. Foerster.*)

Sedmdesátiny J. B. Foerstra, hudebníka-básníka, padly do roku svatováclavského, jež mistr sám oslavil nejlépe kantátou...

J. B. Foerster je opravdu dědicem Smetanovým v duchu a pravdě. Nemyslete při tom na imitaci, na mechanické rozměňování. Nic takového. Foerster je *osobnost* sama pro sebe, která nepotřebuje srovnávání, aby vynikla její hodnota. Poukazem na Smetanu chci jenom říci, že z hudebníků po Smetanovi a Dvořákovi jediný Foerster proniká do všech tříd a vrstev národa. Sbory, písně a „Eva“ jsou dnes majetkem všenárodním. Vskutku není to špatný vkus.

Subtilnost osobnosti naprosto nebránila, aby Foerster nevytvořil si svůj styl, který nepodléhá dobovým módám a sjednocuje celou tvorbu. Tento řídký zjev kázně je taková

ctnost, že stačí sama o sobě k nadšené oslavě. V době, kdy vedle skutečných umělců vidíme řemeslníky, žijící z hesel a otročící všednímu dni, J. B. Foerster připadá nám skoro nečasovým.

A přece kdo by se odvážil tvrditi, že nebyl zaujat nikdy Foerstrovým sborem nebo písni? Jsou tak samozřejmé jako život sám. Jsou prosté i složité zároveň. Dává-li někdo přednost halasu rétorického orchestru před kantilénou, je to jeho věc a nesmí ze své záliby dělati kodex estetický.

Bylo by neobyčejně poučné, kdybychom vypsalí ty skladatele, jimž novinářští vykladači dávají přednost. Ukázala by se v ostrém světle celá povrchnost a nejemnost estetických kritiků, „znalců“, kteří servírují nebohým čtenářům především svůj portrét...

Systematickým snižováním — bylo by lze ukázati na hrdiny prstem — chtěla se zastříti skutečnost organického díla, které rostlo po svých zákonech a nic se nestaralo, co tomu řeknou páni z plachtových novin. Ptali se asi: Copak v takové době, kdy na jedné straně máme Pucciniho, na druhé straně Strausse, může Foerster říci? To je právě, co holoubkové nepochopili. Totiž: krása umělecká je jen jedna a forem, jakých užívá, je nescíslné množství.

Sláva pochopení je v tom, když dovedu najíti krásu tam, kde jiní jdou nevíšimavě a přejdou. Taková fráze, jako „Foerster lyrik“, byla usvědčena právě svatováclavskou kantátou ze lži. Kantáta je summa objektivace, kdy skladatel nemluví jen za sebe, nýbrž za nás všechny, kteří jsme se dožili milenia. Velkolepá freska národní modlitby, tento zpěv tradice, toť nejlepší odpověď chytrácké formulce.

A to celé dílo Foerstrovo vyrostlo z křesťanské kultury evropské, hlásí se k ní každou notou. Neradi si to uvědomují i ti, kdož dílu mistrovi sloužili oddaně, ale sami stáli zcela jinde.

Je nepochybné, že ten, kdo chce proniknouti do Foerstrova světa, musí si uvědomiti předem *duchovní základy* jeho tvorby. Foerstrovo dílo toť *poselství ducha*.

F Matoušek:

Organisační struktura strany lidové.

(Námět k diskusi.)

V úvaze o příčinách neúspěchu lidové strany ve volbách 27. října t. r. vyslovil jste přání, aby Vám čtenáři sdělili své náměty a podněty k tomu, jak by bylo třeba dále pracovati.

Prosím, abyste přijal tento krátký článek, který má na mysli prospěch hnutí v budoucnu.

Již před rokem upozornil jsem některé pracovníky v odborových organizacích lidových na nutnost vybudovati ve hnutí jedinou odborovou centrálu v Praze. Ne snad takovou, aby se vedle ní nikdo nesměl ani hýbat, Bůh uchovej; nýbrž takové středisko iniciativy a práce odborové, z něhož by vycházely popudy a pokyny, co a jak dělati politicky.

Uveřejnil jste v posledním čísle ct. listu též odpověď, kterou dostali z Říma francouzští odboráři. To, co jsem já před rokem již navrhol pro nás v republice, doporučuje se též francouzským odborářům z Říma: utvořiti jediné středisko odborových organizací zaměstnavatelských a zaměstnaneckých, společný výbor, který by otázky rázu sociálního společně řešil a při tom samostatné výbory každé skupiny zvláště, aby se ještě mimo toho sami mezi sebou o svých zájmech radili.

Pro různé starosti jiné nedošlo ku projednání mého podnětu, ač jest nanejvýš nutno docílit v našem hnutí zjednodušení organizačního.

Mám za to, že by bylo možno utvořiti ve straně pouze několik sdružení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, mládeže a žen. To by byly 4 spolky v každém místě, snad i městě venkovském a zde by se soustředila veškerá naše odborová i sociální práce, výchova i charita.

Naším největším neštěstím jest, že máme příliš bohatou organizační strukturu, na jejíž ovládnutí místní pracovníci nestačí. Vezměte na př. malé město venkovské o 3.500 obyvatelích. Zde by měly býti podle vzorně organizovaného hnutí tyto korporace: místní org. politická, odborové organizace: dělníků, živnostníků, zemědělců, skupina mládeže, jednota Orla, skupina sdružení katol. rodičů, farní rada katolíků samosprávný klub lidové strany, katolická akce, mariánská družina žen a mužů, každá zvláště, eventuelně ještě vzdělávací spolek katolický. Račte to spočítati: 12 spolků celkem a to není jejich výčet u konce: raiffeisenka nebo záložna, hospodářská odbočka, družstvo lidové, družstvo lidového domu, členství v místních spořitelních a záložnách, v samosprávných korporacích a komisích, městské radě a zastupitelstvu.

Co mají pak naši lidé dříve dělati? Vždyť ve všech spolcích jsou jedni a titíž lidé, jest to samý výbor, samá schůze, samé neshody a ta hačky, kdo a kdy má co pořádati a k pozitivní práci se nemůže pak nikdo dostat.

Organizační komise strany by měla velmi vděčné pole, kdyby si vzala za úkol vypracovati

jednotnou, jednoduchou organizační formu strany a jejich odborových složek. Zdá se mi, že tohle jest ten nejdůležitější úkol organizační a pokud ten nebude vyřešen, dokud budeme naše obětavé stoupence přetěžovati funkcemi zbytečných spolků, do té doby nebude lze jíti na výboj. Armáda, která chce zvítěziti, musí míti také řádnou, jednoduchou organizaci.

Navrhuji proto debatu o tom, jak upravit organizaci strany a jejich odborových složek: odborové organizace sloučiti v organizace křesťanských zaměstnavatelů a zaměstnanců, mládež v organizaci zvláštní a ženy v organizaci zvláštní, politická struktura pak může zůstati dosavadní. Výbor organizace místní nechť tvoří předsedové těchto čtyř odborových organizací strany a všechno členstvo těchto organizací ať jest zapísáno v lidové straně.

Dopis ze Slovenska.

(Odpověď na dopis první.)

V dopise zo Slovenska zo dňa 15. XII. 1929 píše pán M. z Bratislavy o politických pomeroch na Slovensku pred i po prevrate a správne poznamenáva, že dominujúcim je tu živel nekatolícky, hoci sú katolíci i na Slovensku vo väčšine.

Autor hľadá príčinu v nás samých, rešpektive v našich vodcoch, a okolnosť, že na Slovensku evanjelíci sú pánmi situácie, vysvetľuje tým, že pred prevratom len evanjelíci boli roduverní, kdežto katolíci — až vraj na nepatrné, málo významné výminky — bo. i maďaronmi.

Je nesporné, že maďarizácia, menovite bezprostredne pred vojnou i za vojny veľmi rýchle napredovala, veď nemali sme ani jedinej strednej školy; ale aj tie evanjelické, o ktorých sa za onoho času mohlo snáď povedať, že boly baštami slavjanstva, veľmi rýchle sa menily na ultramaďarské (evanj. právnicka akademia v Prešove prestahovala sa po prevrate s celým profesorským sborom — akiste z čistej lásky ku Slovači — do Debrecína, kde z nej urobili „univerzitu“); ovšem, naši evanjelíci rádi poukazujú u seba na dobu dávno minulú, u katolíkov ale radšej na bezprostredne predválečnú. Učiteľské ústavy boly všetky maďarské, nie len rečou, ale hlavne duchom a tak aký div, keď sa medzi učiteľmi našlo veľmi málo roduverných: učitelia na evanj. školách dostávali pochvalné diplomy za úspešné nadresirovanie maďarskej reči práve tak ako katolíci. Rozdiel je iba v tom, že takto „vyznamenaný“ učiteľ, keď bol evanjelikom a vedel-li zavčas

presedlat, mohol sa stať aj škol. inšpektorom, učiteľ katolík i bez „diplomu“ sotva. Stávalo sa tak — zásluhou rudozelenej maffie.

Vtedy i v zemiach historických bežný bol názor, že vraj „klerikál“ nemôže byť vlastencom. Na Slovensku hovoria nám to dodnes. Agrárna strana, ktorej vedenie u nás je v rukách evanjelikov (paráduje v nej tu a tam aj katolík, ba i kňaz, žiaľbohu; matrikový evanjelik je pojem celkom odlišný od pojmu papierový katolík!), z taktických dôvodov zjavne síce nenapáda katolicizmus, ale vie už sa postarať, aby heslo o neslúčitelnosti katolíctva a slavjanstva „nevyšlo z módy“. Zneužívajúc, ba ešte stále zneužívajúc pozemkovú reformu v svoj stranícky prospech, je na to dosť silná, menovite keď jej v tom pomáha aj Hlinkova strana ľudová, početne najsilnejšia to polit. strana na Slovensku.

Heslo „von s neznajbohmi Čechmi“, vhoďené medzi náš ľud peštianskymi agitátormi, zásluhou „pokrokovosti“ mnohých z exponovaných (medzi idealistami, ktorí poznali už Slovensko i pred prevratom, prišlo tiež veľa záhadných existencií — pre „Slovenskú výhodu“) tak sa rozšírilo, že vedenie Hlinkovej strany nevedelo sa zdržať, neťažiť z neho v prospech *číslného* rozvoja strany. Podarilo sa im to, ale za cenu, že katolíkom vtláčeny bol na čelo biľag maďarónstva. Za takých okolností nie div, že katolík bol vždy prehlášaný za „nespolehlivého“, so všetkými dôsledkami.

Stalo sa už; slavjansky cítiaci prívrženci Hlinkovi sú si iste vedomí tejto chyby, ale do tých čias, kým Hlinkova strana nebude mať odvahy očistiť sa od maďarských vtrelcov, ktorí tam išli výhradne v dôsledku jej protičeskej politiky, a nepristúpi k výchove svojho voličstva (a nie inakšie v Prahe a inakšie doma) účinkovanie čl. strany ľudovej na Slovensku nie len že je oprávnené, ale priamo nezbytné.

Mik. Ilkovič.

Přebytek, ježž vlastník je povinen předati společnosti.

Podle sv. Tomáše Aquinského jest vlastník již dle práva přirozeného povinen dáti celý přebytek k užívání společnému, nejen podle svého uznání udíletí z něho almužny. Je ovšem otázkou, zda taková povinnost nepůsobí zánik zájmu na spojitosti a práci, která vytváří přebytek, zda budou podnikatelé (ovšem křesťanští) pracovati, aby dosáhli přebytku, když jej ne-

mají si ponechati, nýbrž získávají jej vlastně pro jiné, pro trpící? Může křesťanský hospodář postaviti se proti kapitalismu, když každé shromažďování majetku je zakázáno?

Svatý Tomáš, vytknuv výše uvedenou zásadu, měl na mysli, aby vládla spravedlnost, aby pozemské statky sloužily svému přirozenému a mravnímu určení, aby se každému člověku dostalo přiměřeného blaha.

Pozemské statky slouží jako celek v první řadě lidstvu, lidské vzdělanosti, všeobecnému blahu a v tomto rámci i individuální potřebě. Jednotlivec má jednak nepopiratelné právo k užívání pozemských statků, jednak povinnost přispěti k uskutečnění veřejného blaha. Svátý Tomáš neodsuzuje bohatého tehdy, jestliže tento požehnání svého majetku nechá též ostatním bližním spoluužívatí. Kapitalism je zavržením hodný, protože činí pravý opak toho, co žádá přirozený řád. Kapitalism značí shromažďování pozemských statků k blahu určité osoby s vyloučením účasti jiných osob sociálně slabších na užítku z těchto statků. *Kapitalism znamená odtržení statků od jejich společenského určení.*

Zisk je také křesťanskému podnikateli dovolen jako odměna za námahu; samozřejmě je myšlen jako ovoce práce jen jako průvodní zjev. Zisk zde není účelem sám sobě jako u kapitalismu. Kapitalista je nemravný, co se týče cíle, volby prostředků a speciálně vzhledem k způsobu užívání a zacházení s dělnictvem. Křesťanský podnikatel řídí se v první řadě ohledem na lidskou důstojnost těch, kteří jsou účastni spolupráce a výroby. S ohledem na lidskou důstojnost určují se prostředky a cesty k užítí držby, rozdělení a tvářnost práce. Pro kapitalism je v první řadě směrodatnou otázkou, jak by se zisk dal nejlépe zajistiti a rozmnožiti. Člověk, dělník jest užíván a využíván jen v zájmu mamonistických cílů. Proto nutno kapitalism zavrhnouti, nutno jej odstraniti a tím umožniti vznik pravého hospodářského pořádku. Tento však nežádá jako komunism rovnoměrné rozdělení statků, nežádá zásadní existenci a výlučné připuštění malopodnikání. Pravý hospodářský řád žádá, aby hospodářství uznávalo všeobecné i částečné účely lidskosti. Z tohoto stanoviska je možný též velkopodnik. Mravně nezávadný velkopodnik může velice dobře dopomoci jiným lidem k přiměřeným držbám menší nebo střední velikosti. Přirozeně má býti velkopodnik jen v takovém měřítku, aby nebyl překážkou ideálu sv. Tomáše o co možná největším počtu volných samostatných existencí s nutnými prostředky.

Odevzdání přebytku ve prospěch společnosti nebrzdí ani ducha podnikatelského ani smysl pro strádání. Je nutno mítí pravé poznání povinností. Podle sv. Tomáše je člověk osobou (persona), nedobývá si nic jako individuum, nýbrž jako sociální bytost vázaná různými svazky, jejíž činnost následkem toho nesměruje jen k ní samé, nýbrž k všem těm, kteří k jeho Já jsou v určitém vztahu. O všechno to, co jakýmkoliv způsobem slouží k zachování a slušné péči o tyto vztahy a patří k jeho životní nutnosti, může a musí člověk usilovati. Rodiče a vlast jsou principy jeho osobnosti. Jejich nároky patří proto k osobním potřebám člověka. Vývoj vlastní osoby, nikoliv pouze po stránce fyzické, nýbrž zvláště vzhledem k psychickému bytí, je něco, co vychází od člověka samého a po celý život jeho musí pokračovati. Pozemské statky mají podle sv. Tomáše nejpřednější osobní určení, že slouží k výchově ctnosti a lidské zdatnosti. Vše, co k tomu je uschopněno, patří k prvořadým životním potřebám a životním nutnostem člověka a proto musí tento o jejich získání a udržení usilovati.

Člověk je dále základem svého potomstva. Vše, co k zabezpečení budoucnosti potomstva je nutné, může a musí snažiti se získati a udržeti. Člověk je konečně principem těch, kdo jím, jeho ideami a jeho vedením mají dojíti k svým cílům. K takovým vůdčím osobnostem patří i ti, kdo nemají vlastnictví nebo nemají schopnosti získati nebo spravovati majetek. K osobním potřebám držitele patří to, co je nutné k pozemské existenci takových osob a tvoří nutný základ k cvičení v ctnosti.

Teprve to, co zůstává po uspokojení všech těchto životních potřeb, patří k přebytku, na který si činí nárok přirozené právo a příkaz evangelia ve prospěch chudých a účelů sociálních. *Tento přebytek, kterého opravdu nepotřebujeme, nemůže nikomu býti obtížno odevzdati, aniž může býti překážkou pracovitosti.* Člověk, který je si vědom toho, že požívá jen dobrodiní přírody, ví, že jest podle obrazu Božího stvořen. bude se radovati, že může činiti dobro a že je k tomu, podle zákona přirozeného zavázán. Držitel přebytku musil by se cítiti šťastným, že může ukázati svou osobní snáživost také vzhledem k činnostem, kde málo lidí — pro nedostatek přebytku — se mohou ukázati velkými a řádnými. Především nesmějí šťastní držitelé zapomínati, že osobní hodnota nepřichází teprve s majetkem, nýbrž, že je dána již lidskou přirozeností. Proto všichni lidé bez ohledu mají nárok na přiměřené blaho, jako základ života ctnostného.

Ukojení tohoto nároku, pomoc k jeho uskutečnění jest podstatným dílem evangelické lásky, a kde tato nepůsobí, zákonné spravedlnosti. *Nemůže býti dobrým křesťanem ani ctnostným člověkem ten, kdo upírá bližnímu právo na vývoj osobnosti.* (Ř. Dle Sch. Zukunft.)

Změny ve vedení strany národně sociální.

O duševní i faktické vedení strany národně sociální svedl před třemi roky soubor dr. Ed. Beneš s Jiřím Stříbrným. Zvítězil dr. Beneš a celá strana dala se v pohyb za Masarykem a přejala jeho ideologii; tím t. zv. bývalí realisté převzali politické vedení celé strany a nyní je opevňují všestranně i mocensky. Je to zajímavý zjev české politiky a my si této skutečnosti musíme všimati. Stříbrného frakce vyvíjí se ve fašistickou akci československou spolu s Gajdovou skupinou. Český fašism hledá svou politickou formu a své masové lidové hnutí. Tři první poslanci Ligy proti vázaným kandidátkám jsou jeho předvojem. Strana národně sociální přejala úplně masarykovský humanitní demokratism a dr. Beneš je dnes skutečným vůdcem národních socialistů.

Proto nastalo sblížení, a jistě dojde i k splynutí formálnímu, strany práce se stranou národně socialistickou; vůdce strany práce je členem poslaneckého klubu národně socialistů.

Od 1. ledna převzal vedení redakce „Českého slova“ dosavadní šéfredaktor Lidových novin K. Z. Klíma, a generálním sekretářem strany národně socialistů stává se bývalý bělehradský vyslanec, poslanec Šeba. Tím dostává se všestranně vedení strany národně socialistické do rukou dra Eduarda Beneše.

Lidové noviny vede zase šéfr. Heinrich a v Praze Eduard Bass. Tyto přesuny jsou pozoruhodné pro každého politika. Odstraněný šéfredaktor Českého slova O. Skýpala napsal v nedělním Č. slově (29. prosince) úvodník, jenž byl nekrologem nad sebou samým. Živý O. Skýpala promluvil nad otevřeným hrobem, sobě vykopaným, výstrahu těm, kdo lacino okupovali celou stranu národně socialistickou, když prohráli svůj pokus se stranou práce. Skýpala zde promluvil věty, které obdobně platí i pro strany jiné. Skýpala zmiňuje se nejprve o boji o moc, který se vede ve stranách o vedení stran a novým vlastníkům strany praví: Moc sama nesmí být nikdy cílem, a je-li cílem, je malým a nicotným. Hlavní odpor proti režimu ve straně je obsažen v těchto větách:

„Pro nás příslušníky československé strany

národně socialistické jest doba neobyčejně vážná. Běží nám o to, aby v době myšlenkově prázdné a bezzásadní neutrpěly principy, které vedly k vzniku strany a které nás přes tři desetiletí vedly. Jsme toho přesvědčení, že musí být i pro budoucnost základem československého života a ať se cokoli přes nás přesune, nesmí naše hnutí přestat být stranou drobného československého lidu národně a pokrokově uvědomělého. Náš socialismus musí zůstat čistým a nesmí být kalen pseudosocialismem pod libivě ustrojeným heslem liberalismu. Při tom musíme zůstat hnutím výlučně nacionalistickým a nesmíme připustit, aby veřejnost si svůj klid vykupovala tím, že se počíná uplatňovat a zařizovat živel anacionální. To by byl počátek konce.“

To, co Skýpala uvádí, je soubor námitek proti novému režimu ve straně nár. socialistické, kterou nyní vede dr. Beneš a jeho přátelé.

Pozoruhodná je i jiná věta Skýpalova: „Uplatnil se ve veřejném životě dnes systém námezdný místo zásadového.“ To je pravda a platí to i o jiných stranách než národně sociální, a ti, kdo tento systém zavedli do stran, rozkládají strany a dopouštějí se těžkého hříchu proti nim i proti demokratické politice. Uchvatitelé stran potřebují sluhy a námezdní dělníky, nikoli spolupracovníky společných ideí, jimž bezvýhradně poroučeti nemohou. Ale tito slepci vedou strany vstříc oligarchiím ve stranách a na konec z nich učiní kořist diktatury ve státě. Mocí se lidé malých obzorů nejspíše opijí, ale dnes, kdy se rojí úvahy o krizi demokracie v tak konkrétních formách, jako je vláda i proti parlamentu, kdy se uvažuje o revisi ústavy, jde i o život stran, které žijí výlučně z demokracie. Mezi ně patří i strana lidová, která bez poměrného volebního práva stane se bezvýznamným činitelem. Proto ona musí demokracii hájit a být její pevnou oporou také tím, že se bude snažit uskutečnit v sobě ideál strany demokratické.

Rudolf Medek a J. Křička dali pokřtiti své děti.

Spisovatel Rudolf Medek, básník sibiřské anabase a hudební skladatel J. Křička dali nedávno pokřtiti své děti. Zpráva tato prošla denním tiskem a je zajímavá, že oba umělci nekatolické fronty nestali se proto předmětem ani posměchu, ani útoků pokrokového tábora českého. Větrné proudy vanou nad duchovní Evropou zřejmě jinými směry než v době těsně předválečné a poválečné. Rudolf Medek a J. Křička

nejsou sami, kteří svým dětem zachovali víru, již sami vyznat neměli sil. Jsou i jiní intelektuálové čeští, přední lidé pokrokové fronty, lidé bez vyznání, kteří své děti, starší i malé, dali pokřtiti. Neuznávám za vhodné uváděti jména, ponevadž to je zatím jejich věc, ale všechny tyto případy a události svědčí o tom, jak velikou odpovědnost má katolický tisk v naší době duchovních obrátů a přehazování výhybek a jak musí šetřiti cti a citlivosti osob odpůřícího tábora, i když musí bojovat a bojuje proti směru a stranám duchovního a sociálního rozkladu. Ušlechtilost a rozumová vyspělost musí být známkou katolického tisku, jenž má velké poslání v současné době, sloužiti nejen straně, ale i rozkvětu katolictví a získávati, co bylo ztraceno posledním velikým odpadem i celou dobou, tento odpad předcházející.

Nový předseda čl. strany lidové v Čechách.
V ustavující schůzi nově zvoleného výkonného výboru strany v Čechách byl zvolen předsedou strany generální tajemník a chefredaktor Lidových Listů a Pražského Večerníku, poslanec B. Stašek. Úřad generálního tajemníka strany zůstane nyní neobsazen.

Do nového ročníku!

Dokončili jsme jedenáctý ročník „Života“ a naši čtenáři a spolupracovníci mohou z připojeného obsahu posouditi, zda jsme splnili, co jsme na počátku slíbili v roce svatováclavském učiniti. Pro příští rok chceme jednak pokračovati v směru dosavadním, to jest s otevřeností k událostem, věcem i lidem, jak ji diktuje touha po rozkvětu katolictví v českých zemích, jednak rozšířiti ještě revui obsahově i rozsahem zvláštními přílohami, věnovanými určité události či určité otázce vědy, filosofie, náboženství či literatury. Vedle toho věnujeme mimořádnou pozornost administraci, kterou pro nedostatek peněz jsme nemohli dosud náležitě vybavit a pokusíme se znovu o další a větší rozšíření „Života“, který je jedinou revui, ve které katolická inteligence je informována o veřejných otázkách způsobem hlubším, než v denním tisku je možno a kde je umožněna výměna názorů o zásadních potřebách a úloze katolické politiky v našem státě.

Děkujeme nejvřeleji všem předplatitelům, dopisovatelům i čtenářům listu a prosíme je, aby nám zachovali svou přízeň a přispěli finančně nebo spoluprací.

„ŽIVOT“ vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30.— Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Karlovo nám. 5-6. Vydává spolek „Život“ v Praze II. Odpovědný redaktor dr. Josef Doležal. Novinové známky povoleny Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927, číslo 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II.

ŽIVOT

revue pro veřejné otázky současnosti

NÁBOŽENSTVÍ, KULTURU,

POLITIKU

ROČNÍK XI. 1929

Redaktor Dr. Josef Doléžal

Předplatné na rok Kč 30.-.

ŽIVOT vychází (vyjímaje prázdniny) 1. a 15. v každém měsíci. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. č. 15. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo nám. č. 5.

O B S A H

XI. R O Č N Í K U Ž I V O T A

(Číslice v závorce uvedené značí čísla sešitu.)

ROK SVATOVÁCLAVSKÝ

- List Sv. Otce Pia XI. k svatováclavskému tisíciletí (7)
President T. G. Masaryk o oslavách svatováclavských (9)
President republiky o svatováclavské tradici a svatováclavských volbách (15)
Emil Dostál: Svatováclavské doklady čsl. legií na Sibiři r. 1918 a 1919 (9, 10)
Dr. Antonín Podlaha: Svatováclavská výstava (9)
Josef Doležal: O pluk Svatého Václava (10)
Dr. Jan Šrámek: Svatováclavské dni Orelstva (12)
Ant. Novák: Svatý Václav a Hus (12)
Josef Doležal: Politický význam svatováclavských dnů Orelstva (13)
Josef Doležal: Do nového tisíciletí (14)
Ant. Novák: Svatováclavské slavnosti pražské (14)
Svatováclavský rozkaz sboru italských legií z 28. října 1918 (15)
Po slavných dnech.
Ustavení svatováclavské legie Ligy ofensorů (15)
Po slavnostech (16)
Jan Karník: K jubilejním rozpakům (10)
Dr. F. Dvorník: Život sv. Václava.
Dr. Karel Stloukal: Sv. Václav a svatováclavská idea v našich dějinách (8)
A. Cerný: Tři svatováclavské hry (17—18)

NÁBOŽENSTVÍ:

- Encyklika Pia XI.: Quinquagesimo anno... (20—21)
Encyklika Pia XI. o duchovních cvičeních (20, 21)
Papežský list k 1400 výročí Monte Cassina (8)
jd: Náboženská pastorace (2)
J. Merelli: Velkoměsta a křesťanství (4)
V. Valerij Vilinský: Přípravné dílo k sjednocení církvi (5)
jd: Bloudění protestantismu za ztracenou katolicitou (2)

- Dr. Marko Weirich: Pílná ruka mnichů z Monte Cassina (6)
J. K.: 1400. výročí řádu svatého Benedikta (6).
jd: Náboženská akce na pražské periferii (7)
J. Krlín: Víra lidu ve Francii (7)
Valerij Vilinský: Duchovní život ruské emigrace (11, 13)
J. Krlín: Nové protináboženské zákony v Rusku (17—18)
Přípravy k mezinárodnímu eucharistickému kongresu v Carthagu (17, 18)
Dr. Valerij Vilinský: Conventus pro studiis orientabilibus (14)

KATOLICKÁ AKCE

- Sv. Otec Pius XI. o Katolické akci (2)
Dr. A. Fuchs: Směrnice Katolické akce (4)
Dr. J. Krlín: Apoštol města dr. Sonnenschein (5)
Dr. A. Fuchs: Katolická akce na Moravě (7)
Jan Ev. Urban O. F. M.: Laický apoštolát (staronové cesty pastorace) (8, 9, 10)
J. Krlín: Jak pokřesťaniti národ (8)

CÍRKEVNÍ POLITIKA

- Josef Krlín: Římská otázka (1, 2)
Josef Doležal, J. Krlín: Papežský stát obnoven (3)
J. Doležal, J. Krlín: Rozlukový zpravodaj z r. 1904 hájí r. 1929 návrat kongregací do Francie (5)
Po podepsání lateránské smlouvy (5)
jd: Projev zástupce sv. Otce v ČSR. k československému kleru (6)
Svatá Stolice a Čína (6)
Skončený boj o kongregace ve Francii (6)
Frant. Světlík: Zpět do sakristie? (9, 10)
Lateránské smlouvy nabyly právní platnosti (11)
Polemika Pia XI. s Mussolinim (11)
Konkordát s Pruskem (11)
Zpět do sakristie? (11)
Dr. V. Vilinský: Z východu na západ (15)
Rozmach katolicismu v Číně (15)
Z katolického světa (16)

Z Vatikánské kurie (16)
Guvernér Malty pronásleduje katolíky (16)
Slovenský episkopát o lidové straně (17, 18)
J. Krlín: Slabost českého katolictví (19)
Dr. A. Fuchs: Před říšským konkordátem v Německu? (19)

SOCIÁLNÍ OTÁZKA

Josef Doležal: Reformní socialism a náboženství (2)
Josef Doležal: Ideál komunismu revoluce, ideál horní vrstvy dělnické domek se zahrádkou (1)
Václav Knotek: Mezi městem a vesnicí (3)
jd: Třídní boj, jak se dělá (3)
jd: Jak vypadá jednotný třídní zájem dělnictva (2)
Alois Petr: Zákonem léčené mravní defekty společnosti (4)
Běla Dlouhá: Krise marxismu (4)
Dr. A. Fuchs: Náboženský socialism (7)
Václav Knotek: O nové nevolnictví na české vesnici (9)
Veliký sociální pracovník Léon Harmel (9)
jd: Rudolf Bechyně o spolupráci katolíků se socialisty (13)
Josef Krlín: Důležitý zásah Vatikánu do sporu dělnictva se zaměstnavateli (14)
Komentář vatikánského tisku ke sporu v Rubais-Tourcoing (14)
J. Doležal: Dr. Vašek, Sociální práce se zvláštěm zřetelem k sociální činnosti kněžské (16)
Josef Doležal: Dovršená sociální stavba české společnosti (19)
Dr. A. Fuchs: Bratislavská katastrofa a pracovní morálka (13)
Dr. A. Fuchs: Náboženští socialisté a křesť. sociálové (20—21)
Přebytek, jež vlastník je povinen předati společnosti (20, 21)

POLITIKA

František Světlík: O lidové straně (1)
Josef Doležal: Královská diktatura (1)
— Moskevský řez v komunistické sekci ČSR. (1)
— Vnitropolitická situace republiky (1)
— Poslanci, zaměstnanci strany (1)
jp: Aktivita je třeba.
Dr. Alfred Fuchs: Program, taktika a zvláště tisk (2)
jd: Udržal na místo Švehlovo a volby? (2)
Josef Doležal: Nové Rakousko? (4)
— Politický přehled (4, 19)
— Cesty katolické restaurace (5, 6, 14, 15)
— Politika a náboženství (3)
— Politická činnost kněžstva (6)
Demise vlády Seipelovy (6)
Proč nemají francouzští katolíci politické strany (8)
Dr. Max Weber: Politika jako povolání.
Josef Doležal: O katolický blok (9)
Katolíci nejsilnější stranou v Belgii (10)
O pocitu méněcennosti v politice (10)
Konzervativci ztratili v Anglii většinu (10)
Josef Doležal: Nejbližší úkol politický (11)
— Nástup katolických sil (12)
— Čeští katolíci a Tukův proces (14)
— Svatováclavské volby (15)
Dr. A. Fuchs: Ještě katolictví a fašism (15)
O smyslu poslanecké funkce (15)

Dr. Jaro Stránský kandiduje po třetí (16)
V. Rys: Naše národnostní menšiny (13, 15)
Rozsudek nad Tukou a Hlinkova odpověď (16)
Rozkol poslance Čuříka (16)
Závazné kandidátní listiny (16)
B. Stašek: Kus volební statistiky strany lidové (17, 18)
Josef Doležal: Ústup katolických sil (17, 18)
— Kabinet s dvoutřetinovou většinou (17, 18)
— Katolické kněžstvo a politická strana lidová (17, 18)
— Obnovená strana křesť. sociální na Moravě.
Běla Dlouhá: Kandidatury žen (17, 18)
Dopis ze Slovenska (19, 20—21)
Vánoční hlasy pro sjednocený postup katol. stran (20—21)
F. Matoušek: Organizační struktura strany lidové (20—21)
Změny ve vedení strany nár. sociální (20—21)

FILOSOFIE:

Dr. Alfred Fuchs: Mladá česká filosofie (2)
Dr. V. Macourek: O smyslu dějin a objektivitu historického poznání (4)
Prof. Dr. Habáň: Psychologické zkoumání (5)
Renaissance thomismu ve Francii (8)
Dr. Miklík: O smyslu českých dějin (17—18)

UMĚNÍ VÝTVARNÉ

Arch. J. Cuhra: Návrh farního chrámu v Praze (14)
A. Černý: Nové stavební umění (17—18)

HISTORIE:

Antonín Novák: Delegátština (2, 6, 8)
Katolíci v ruských legiích (9)
Aug. Kobys: Populární král (K jubileu svatojanskému.) (7)
Ant. Novák: Jak to viděl prostý bráška (20—21)
Dr. K. Tříška: Paměti generála Brusilova (20—21)
A. Štědrý: Kdo připravoval cestu josefinismu v církvi (20—21)

MLÁDEŽ

jd: Mládež vpřed (10)
jd: Mladí a starí v slovenské straně lidové (11)
MUC. Mores: K organizaci mládeže (11)
jd: Týdenní soc. pol. kurs pro mladé pracovníky (11)
jd: Přednáškový kurs pro mládež (11)
jd: První výzva (12)
Karel Nerad: Mládež sjednocená (13)
Akce sdružení katolické mládeže (14)
J. Vrzalík: Vývojová linie českého pokrokového studentstva (17—18)

LITERATURA, REFERÁTY O KNIHÁCH:

Josef Krlín: Rozmach katolických revuí (1)
— P. J. M. Lagrange, Život Ježíše Krista (3)
Kamil Krofta o sklonu našeho mladého umění ke komunismu (2)
Kratochvílova Meditace věků (2)
Peroutka ukazuje cestu Karlu Čapkovi (2)

Krise inteligence ruské (Merežkovski: Přicházející chám) (5)
Josef Hroněk: Pius XI. (7)
Filosofická revue, Na hlubinu (7)
Pax, jubilejní číslo Monte Cassina (8)
Dr. F. Ciněk: Podstata kněžské ordinace (8)
Náboženská revue československé církve (8)
Karel Vrátný: Záblesky duše Jaroslava Vrchlického (16)
Paměti sv. Ignáce z Loyoly (16)

UDÁLOSTI, ZPRÁVY, CO ŽIVOT DAL :

Svaz lidových novinářů a zpravodajů (1)
List kardinála Lucon Msgru Šrámkovi (1)
Rozhovor s Austenem Chamberlainem na palubě Reginy o Československu (3)
Běla Dlouhá: Očima ciziny (4)
Ant. Novák: Národní rada o chystané reformě školské (3)
Básník Otakar Březina zemřel (6)
Maršál Foch mrtev (6)
B. D.: Tvůrčí mohoucnost (7)
f: Lásky k malým věcem (7)
Dr. A. Fuchs: Přizemní realism (8)
Čtenářské obci „Života“ (10)
Statistická data o komunismu v Rusku (11)
Jos. Rezníček: Vývoj čsl. Orla (12)
Jos. Doležal: Orlí křik (12)
— In memoriam (12)
Stařec z Demokratického středu a orelské děti (12)
Katolický Sokol ve Spojených státech severoamerických (12)
Vojtěch Rys: Náš tisk (15)
Nutnost názorové revise v mladé generaci (15)
Jos. Doležal: Historické desetiletí (arc. Kordač) (16)
Moc a tajemství jesuitů (16)
Závoj na domě hlasatelem narození dítěte (16)
Četné dělnické výpravy oslavily jubileum sv. Otce (16)
K čemu je moc? (16)

J. Obr: I. sjezd slovanských filologů (17—18)
Dr. A. Fuchs: Gramofon (17—18)
F. Maria Horák: A. C. Stojanů potřebujeme (19)
Kalendář církevních událostí na rok 1930 (19)
Dr. J. Dostál: Lístek jubilejní (J. B. Foerster) (20—21)
Rudolf Medek a J. Křička dali pokřtiti své děti (20—21)
Význačné události v novém roce (20—21)

OBRAZY A KRESBY

Mapa Velké Prahy (kostely periferie) (7)
J. Fischer: Ze sletových dnů (T. G. Masaryk, arc. Kordač, msgr. Šrámek; říšský náčelník Orla Večeřa a náčelnice Večeřová) (13)
Jaroslav Cuhra: Návrhy farního chrámu v Přerově (14)
J. Fischer: Biskup Antonín Podlaha (15)
— Arcibiskup dr. Kordač (16)
— Profesor dr. Vajs (16)
— Z unionistického kongresu (kanov. Horny-nievicz, biskupové Kozyłowský, Njaradij a D'Herbiğny; prelát dr. Grivec; opat Arnošt Vykoukal)

KNIHY ŽIVOTA

Josef Doležal: Politická cesta českého katolicismu 1918—1928. Cena 10 Kč.
Josef Krlín: Sv. Josef. Cena 10 Kč.
Dr. R. W. Hynek: Živý obraz Ukřižovaného. Cena 12.50 Kč.
Prof. J. Krpálek: Katolická a protikatolická tradice v českém národě. Cena 4 Kč.
Dr. R. W. Hynek: Věda a zázrak. Cena 7 Kč.
Emil Dostál: Svatý Václav patronem čsl. odboje na Rusi. Cena 12 Kč.

V NEJBLIŽŠÍ DOBĚ VYJDE

Dr. Miklík: Pekařův „Svatý Jan Nepomucký“.

Právě vyšlo:

EMIL DOSTÁL:

SVATÝ VÁCLAV

patronem čsl. odboje

na Rusi.

Knihy Života. Kniha obsahuje všechny doklady o Sv. Václavu a tradici svatováclavské z legionářské literatury sibiřské. Je to řada dokumentů, dokazujících, že myšlenka svatováclavská byla živa i v posledním zápase vojsk českých za samostatnost.

Cena Kč 15.-.

Objednávky v knihkupectví „U zlatého klasu“ v Praze II., Karlovo nám. 5.-6, nebo v administraci „Života“.

Předplatte a doporučte známým

ŽIVOT

revui pro veřejné otázky současnosti

náboženství, kulturu, politiku

(redaktor Dr. Josef DOLEŽAL).

Předplatné ročně Kč 30.-.

Vychází 15. a 1. v každém měsíci.

Redakce (a administrace) PRAHA II., Spálená 15.

KNIHY ŽIVOTA

V knihovně Života vyšlo:

Dr. Jos. Doležal:

*Politická cesta českého katolicismu
1918—1928.*

Nákladem Ústředí křesťansko-soc. dělnických organizací v Čechách.
Stran 73, cena 10 Kč.

Dr. J. Krltn:

Svatý Josef.

Úvahy a meditace o rodině. — Cena 10 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Živý obraz Ukřižovaného.

Nákladem Života, stran 142, cena 12.50 Kč. Kniha probírá události
Konnersreuthské a má církevní imprimatur. (Rozebráno)

Prof. J. Krpálek:

*Katolická a protikatolická tradice
v českém národě.* Cena 4 Kč.

Dr. R. W. Hynek:

Věda a zázrak.

Psáno odborníkem lékařem. — Cena 7 Kč.

